

แผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว
แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช

ดิฉันณเทพย์ รุ่งศรีตระกูล

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

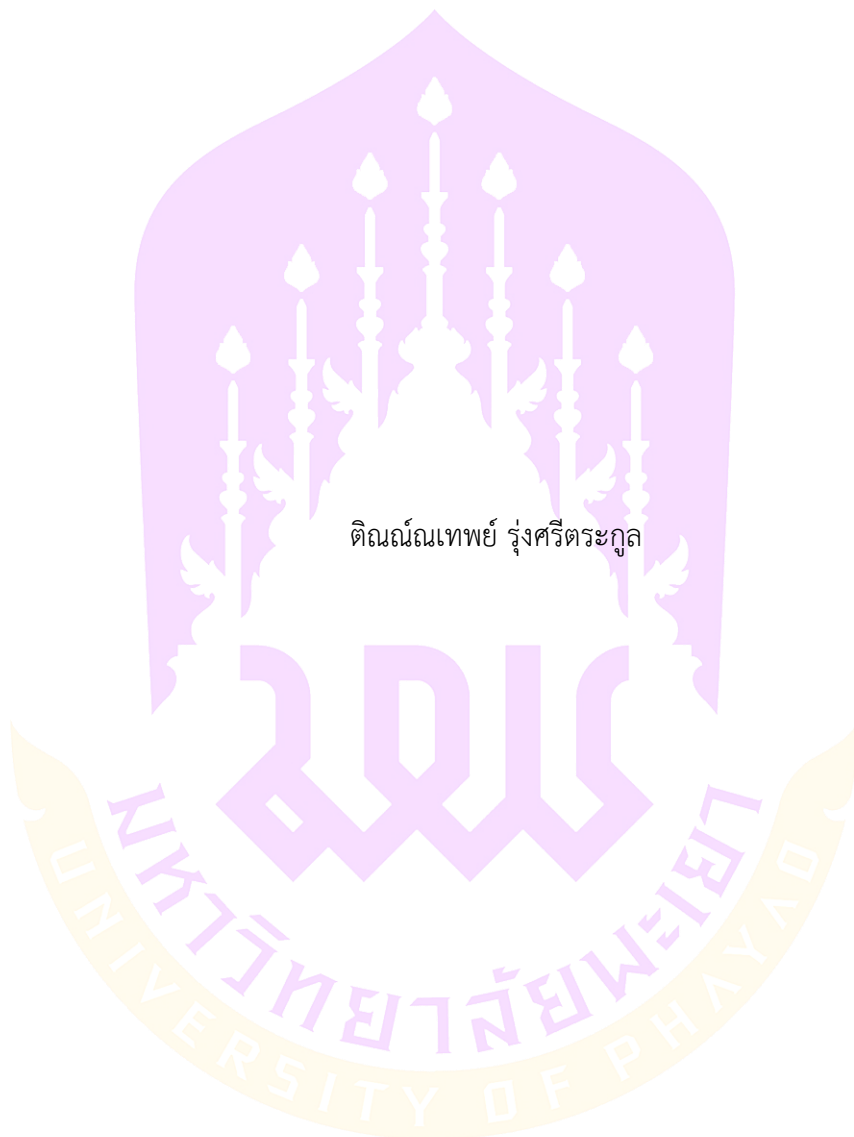
หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว โรงแรม และธุรกิจบริการ

พฤษภาคม 2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

แผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว
แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว โรงแรม และธุรกิจบริการ
พฤษภาคม 2568
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

A STRATEGIC PLAN FOR THE INTEGRATED PROMOTION AND POTENTIAL
DEVELOPMENT OF SUSTAINABLE TOURISM OF KHORAT GEOPARK

TYNNADEV RUNGSRITRAKUL

A Dissertation Submitted to University of Phayao
in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Doctor of Philosophy Degree in Tourism,Hotel, and Service Business
Management
May 2025
Copyright 2025 by University of Phayao

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

แผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว
แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช

ของ ดิฉันณเทพย์ รุ่งศรีตระกูล

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว โรงแรม และธุรกิจบริการ
ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชุมนะ เตชะคนา)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร. เสรี วงษ์มณฑา)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร. ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ดร. ณัฐรินทร์ ปรีวงศ์กุลธร)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา
(ว่าที่ร้อยตรี ดร. ปฏิพัทธ์ ตันมิ่ง)

..... คณบดีวิทยาลัยการจัดการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. รักษิต สุทธิพงษ์)

เรื่อง:	แผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช
ผู้วิจัย:	ดิณณณ์เทพย์ รุ่งศรีตระกูล, วิทยานิพนธ์: ปร.ด. (การจัดการการท่องเที่ยว โรงแรม และธุรกิจ บริการ), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2567
อาจารย์ที่ปรึกษา:	รองศาสตราจารย์ ดร. เสรี วงษ์มณฑา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร. ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ ดร.ณัฐรินทร์ ปริวงศ์กุลธร
คำสำคัญ:	แผนยุทธศาสตร์, การท่องเที่ยว, อุทยานธรณีโคราช

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราช 2) เพื่อศึกษาด้านการตลาดและการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช 3) เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช ใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับตัวแทนภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) และภาคชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช จำนวน 27 คน วิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา ร่วมกันกับกระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ จากการเก็บแบบสอบถามการส่งเสริมการท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราช กลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวตามหลักการวิเคราะห์การประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวตามแนวคิดหลักองค์ประกอบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว 10As ในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดี นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาจากพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมา มีจุดประสงค์ในการท่องเที่ยวเพื่อเป็นการพักผ่อน เดินทางท่องเที่ยวแบบไม่พักค้างคืน ส่วนใหญ่ทราบข่าวสารการท่องเที่ยวจากเพื่อนหรือญาติจึงนิยมท่องเที่ยวกับครอบครัว สนใจในการท่องเที่ยวแบบรวมหลายประเภทแหล่งท่องเที่ยวและสนใจทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว มีความต้องการในการท่องเที่ยว และมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชโดยรวมในระดับมากที่สุด นักท่องเที่ยวพึงพอใจแหล่งท่องเที่ยวโดยรวมในพื้นที่อำเภอเมืองนครราชสีมาและประเพณีกิจกรรมในพื้นที่ทั้งหมดในระดับมากที่สุด นักท่องเที่ยวพึงพอใจต่อวิธีการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกและความพร้อมในการรับรองนักท่องเที่ยวโดยรวมในระดับมาก นอกจากนี้มีความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคพื้นฐาน พึงพอใจในการท่องเที่ยว และมีความต้องการให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชโดยรวมด้านนี้ในระดับมากที่สุด จากนั้นสามารถนำมาวิเคราะห์เป็นแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ พันธกิจ และ 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรและกิจกรรมการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์สำรวจและพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบฐานข้อมูลและสร้างการรับรู้การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และยุทธศาสตร์ส่งเสริมการบูรณาการความร่วมมือในการดำเนินงานการท่องเที่ยว

Title: A STRATEGIC PLAN FOR THE INTEGRATED PROMOTION AND POTENTIAL DEVELOPMENT OF SUSTAINABLE TOURISM OF KHORAT GEOPARK

Author: Tynnadev Rungsritrakul, Dissertation: Ph.D. (Tourism, Hotel, and Service Business Management), University of Phayao, 2024

Advisor: Associate Professor Dr. Seri Wongmonta Co-advisor Assistant Professor Acting Sub Lt. Dr.Thanarat Ratanapongtra Dr.NUTTHARIN PARIWONGKHUNTORN

Keywords: Strategic plan, Tourism, Khorat Geopark

ABSTRACT

This research aims to: 1) Study the components and potential of the tourism attractions in the Khorat Geopark 2) Study the marketing and tourism promotion of the Khorat Geopark and 3) Develop a strategic plan for the promotion and sustainable development of tourism potential in the Khorat Geopark through an integrated approach. The research employs mixed methods design. The qualitative research process used in-depth interviews with 27 representatives from government agencies, private sector, academics, NGOs, and local communities involved in the tourism of the Khorat Geopark. The data were analyzed through content analysis, in conjunction with quantitative research using questionnaires on tourism promotion in the Khorat Geopark. The sample group consisted of 400 Thai tourists visiting the area. The data were analyzed using descriptive statistics such as percentage, mean, and standard deviation.

The research findings indicate that the tourism attractions and activities in the Khorat Geopark have significant tourism potential according to the principles of resource potential evaluation, based on the 10As framework for managing tourism resources. Most tourists come from within Nakhon Ratchasima province and visit for relaxation purposes. They tend to travel without overnight stays and learn about the destinations from friends or family, usually traveling with their families. Tourists are interested in multi-type tourism experiences and value the resources in the tourism area. Their desire and motivation to visit the Khorat Geopark are very high. Tourists express high satisfaction with the overall tourism attractions in the Muang district of Nakhon Ratchasima and the local cultural activities. They are also satisfied with the accessibility to tourist attractions, the facilities, and the readiness to welcome tourists, as well as public utilities. Additionally, they have a strong desire for further promotion of tourism in the Khorat Geopark. The findings were used to develop a strategic plan for promoting and sustainably developing the tourism potential of the Khorat Geopark. The plan includes Vision, Mission, and 4 strategic issues i.e. 1) Promotion and development of tourism resources and activities 2) Surveying and developing the quality of tourism products and services 3) Developing a database system and public relations for tourism awareness and 4) Promoting integrated cooperation in tourism operations.

กิตติกรรมประกาศ

ผลงานวิทยานิพนธ์เรื่อง แผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช เล่มนี้ สำเร็จบริบูรณ์ได้ด้วยดีด้วยพลังแห่งความมานะวิริยะของตนเองในการพากเพียรอุตสาหะเพื่อการศึกษาในระดับสูงสุดของชีวิต พร้อมทั้งได้เล็งเห็นถึงคุณค่าในตัวตนและนำพาชีวิตไปบนเส้นทางแห่งความภาคภูมิใจเสมอมา จนเกิดเป็นโอกาสครั้งสำคัญด้วยเกียรติแห่งการได้รับการกล่าวขานและยกย่องในฐานะของผู้ประสบความสำเร็จระดับปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

ขอยกย่องเชิดชูและกราบขอบพระคุณบุคคลผู้ที่มีส่วนสำคัญในความสำเร็จครั้งนี้ กราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.เสรี วงษ์มณฑา ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ อาจารย์ ดร.ณัฐรินทร์ ปรีวงศ์กุลธร กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ที่กรุณาให้แนวทางการทำวิจัยและสละเวลาในการให้คำปรึกษา ทั้งช่วยแนะนำแก้ไขวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนสำเร็จ กราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ชูขณะ เตชคณา ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ว่าที่ร้อยตรี ดร.ปฏิพัทธ์ ตันมิ่ง กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำในการปรับปรุงเพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ทุกท่าน รวมถึงผู้เชี่ยวชาญที่ได้สละเวลาในการช่วยตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ขอบพระคุณมหาวิทยาลัยพะเยาที่พิจารณาคัดเลือกให้ได้รับทุนอุดหนุนการทำวิทยานิพนธ์ ประจำปีการศึกษา 2567 และเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยการจัดการ (กรุงเทพมหานคร) มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยในการอำนวยความสะดวกและช่วยแก้ไขปัญหามาตรา วมถึงขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาเอก รุ่นปี 65 หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวโรงแรมและธุรกิจบริการ ที่ร่วมกันฝ่าฟันอุปสรรคในการศึกษา ทั้งคอยให้กำลังใจและช่วยเหลือกันตลอดเวลาด้วยมิตรภาพที่ประทับใจเสมอมา

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณวิชัย รุ่งศรีตระกูล และคุณเดือนฉาย รุ่งศรีตระกูล รวมทั้งคุณแม่เซียมลิ้ง แซ่ฮึ้ง ผู้เป็นบิดามารดาที่ส่งเสริมด้านการใช้ชีวิตด้วยความรักและห่วงใย และขอบคุณคุณก่อพงษ์ อมรพิทักษ์พันธ์ ผู้ให้กำลังใจและคอยสนับสนุนด้านการศึกษา ทำให้ผู้วิจัยผ่านอุปสรรคปัญหาและประสบความสำเร็จด้วยดีตลอดมา

ดิฉันณเทพย์ รุ่งศรีตระกูล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามงานวิจัย	8
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	12
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว.....	14
แนวคิดเกี่ยวกับการตลาดการท่องเที่ยว.....	18
แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ.....	29
แนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการ	37
แนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว	44
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	47
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	51

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการวางแผนยุทธศาสตร์	62
ข้อมูลทั่วไปของอุทยานธรณีโคราช	72
แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราช	90
ข้อมูลแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์พัฒนาการท่องเที่ยว	118
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	129
กรอบแนวคิดการวิจัย	149
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	151
ขั้นตอนที่ 1 การประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวและองค์ประกอบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว อุทยานธรณีโคราช	155
ขั้นตอนที่ 2 การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราช ..	158
ขั้นตอนที่ 3 การสัมภาษณ์ความคิดเห็นสำหรับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและ พัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช	163
ขั้นตอนที่ 4 การอภิปรายผลด้วยกระบวนการวิเคราะห์จัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและ พัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช	167
บทที่ 4 ผลการวิจัย	170
ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ	172
การประเมินศักยภาพทรัพยากรและองค์ประกอบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว	172
การสัมภาษณ์ความคิดเห็นสำหรับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์	213
ผลการวิจัยเชิงปริมาณ	243
บทที่ 5 บทสรุป	264
สรุปผลการวิจัย	264
อภิปรายผลการวิจัย	289
ข้อเสนอแนะ	337
บรรณานุกรม	341
ภาคผนวก	355

ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม	356
ภาคผนวก ข หนังสือเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	397
ประวัติผู้วิจัย.....	402

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวภายในประเทศ ช่วงปี 2561-2566	2
ตาราง 2 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่มิใช่คนไทยในช่วงปี 2561-2566	6
ตาราง 3 แสดงจุดแข็งและจุดอ่อนของเครื่องมือสื่อสารการตลาด	31
ตาราง 4 แสดงรายชื่อแหล่งธรรมชาติและวัฒนธรรมในอุทยานธรณีโคราช	83
ตาราง 5 แสดงศักยภาพและความสำคัญของสถานที่และประเภทของทรัพยากรในอุทยานธรณีโคราช	173
ตาราง 6 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	244
ตาราง 7 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ	244
ตาราง 8 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการศึกษา	245
ตาราง 9 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ	245
ตาราง 10 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้	245
ตาราง 11 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามพื้นที่ที่เดินทางมา	246
ตาราง 12 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามพาหนะที่ใช้ในการท่องเที่ยว	246
ตาราง 13 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจุดประสงค์ในการท่องเที่ยว อุทยานธรณีโคราช	247
ตาราง 14 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการพักค้างคืน	247
ตาราง 15 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่งการทราบข่าวสารการ ท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช	248
ตาราง 16 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประเภทสมาชิกในการร่วม เดินทางท่องเที่ยว	248
ตาราง 17 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนสมาชิกร่วมเดินทางใน การท่องเที่ยว	249
ตาราง 18 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่งท่องเที่ยวที่สนใจ ...	249

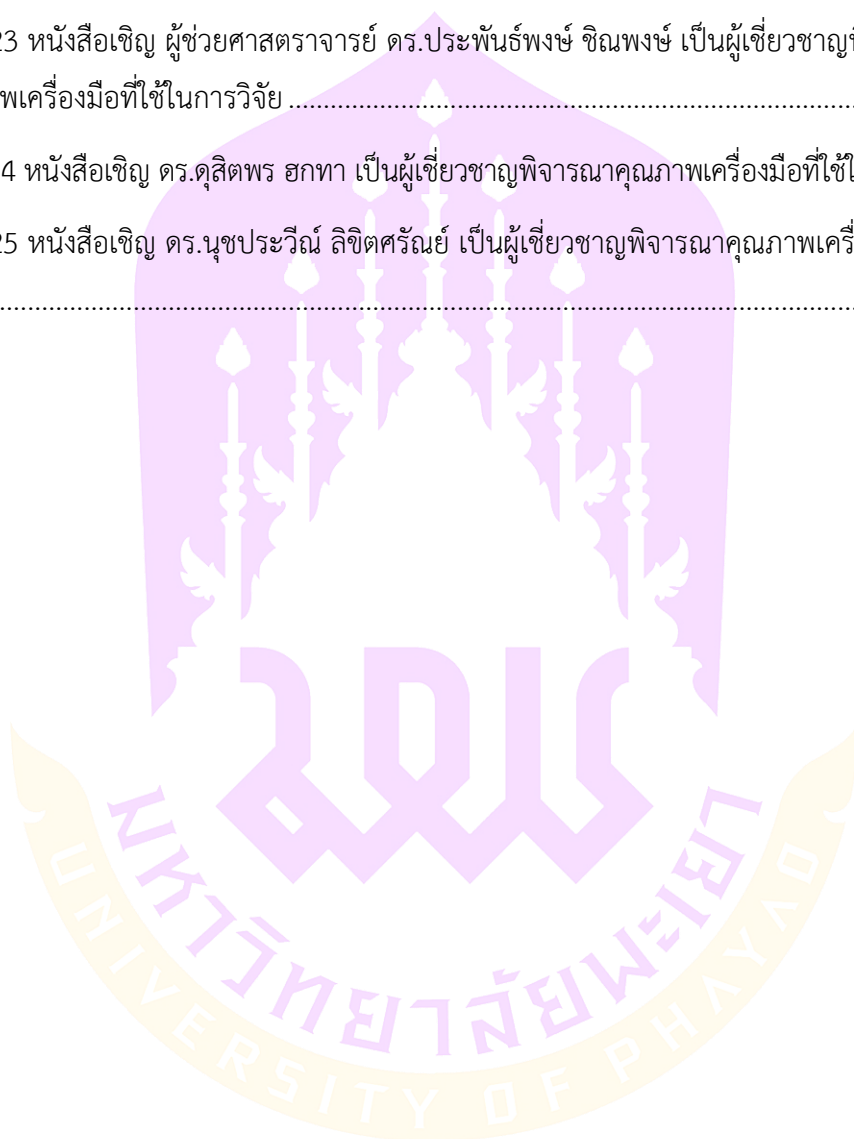
ตาราง 19 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อ 1 คน สำหรับการเที่ยว.....	250
ตาราง 20 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนครั้งที่นักท่องเที่ยว คาดว่าจะเดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในระยะ 5 ปี (รวมครั้งนี้)	250
ตาราง 21 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความสนใจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช.....	251
ตาราง 22 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความต้องการด้านการท่องเที่ยวอุทยาน ธรณีโคราช	252
ตาราง 23 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านแรงจูงใจในการท่องเที่ยวอุทยานธรณี โคราช.....	253
ตาราง 24 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความรู้สึกพึงพอใจศักยภาพของ ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในอำเภอเมืองนครราชสีมา	254
ตาราง 25 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความรู้สึกพึงพอใจศักยภาพของ ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในอำเภอสีคิ้ว	255
ตาราง 26 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความรู้สึกพึงพอใจศักยภาพของ ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในอำเภอลำทะเมนชัย	255
ตาราง 27 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความรู้สึกพึงพอใจศักยภาพของ ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในอำเภอสว่างแดนดิน	256
ตาราง 28 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความรู้สึกพึงพอใจศักยภาพของ ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอนครราชสีมา	257
ตาราง 29 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความรู้สึกพึงพอใจศักยภาพของ ประเพณี กิจกรรมในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช	257
ตาราง 30 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความรู้สึกพึงพอใจต่อวิธีการเดินทาง และความเหมาะสมในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว.....	258
ตาราง 31 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความรู้สึกพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวก และความพร้อมในการรับรองนักท่องเที่ยว.....	259

ตาราง 32 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความรู้สึกรังเกียจสาธารณูปโภคพื้นฐาน เกี่ยวกับความเหมาะสมและความพร้อมในการรับรองนักท่องเที่ยว	260
ตาราง 33 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความรู้สึกรังเกียจการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ในหัวข้อต่อไปนี้.....	261
ตาราง 34 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความต้องการให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช.....	262
ตาราง 35 แสดงการสังเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ด้วยเทคนิค TOWS Matrix ในภาพรวม	309
ตาราง 36 แสดงการสังเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ด้วย TOWS Matrix กลยุทธ์เชิงรุก (SO)	313
ตาราง 37 แสดงการสังเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ด้วย TOWS Matrix กลยุทธ์เชิงรับ (WT).....	317
ตาราง 38 แสดงการสังเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ด้วย TOWS Matrix กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST)...	320
ตาราง 39 แสดงการสังเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ด้วย TOWS Matrix กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO)	324
ตาราง 40 แสดงคุณค่าต่อการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนในแต่ละด้านของแผนยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรและกิจกรรมการท่องเที่ยว	331
ตาราง 41 แสดงคุณค่าต่อการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนในแต่ละด้านของแผนยุทธศาสตร์ที่ 2 สืบค้นและพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการการท่องเที่ยว	332
ตาราง 42 แสดงคุณค่าต่อการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนในแต่ละด้านของแผนยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาระบบฐานข้อมูลและสร้างการรับรู้การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว	333
ตาราง 43 แสดงคุณค่าต่อการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนในแต่ละด้านของแผนยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการบูรณาการความร่วมมือในการดำเนินงานการท่องเที่ยว	334

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 กลยุทธ์การวิเคราะห์ตามหลัก TOWS Matrix	69
ภาพ 2 ความเป็นมาของการจัดตั้งอุทยานธรณีโคราช	74
ภาพ 3 ประกาศนียบัตรรับรองการแต่งตั้งอุทยานธรณีโคราช	75
ภาพ 4 ตราสัญลักษณ์ของอุทยานธรณีโคราช	77
ภาพ 5 แหล่งธรณีวิทยา นิเวศวิทยา และวัฒนธรรมในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช	78
ภาพ 6 ลักษณะทางธรณีวิทยาภูมิประเทศแบบเคเวस्ता (Cuesta) หรือเขารูปอู้นี้ได้.....	79
ภาพ 7 แหล่งฟอสซิลช้างดึกดำบรรพ์และไดโนเสาร์ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช	80
ภาพ 8 แหล่งฟอสซิลพื้นที่อำเภอมืองและอำเภอนครราชสีมา	81
ภาพ 9 สถาบันวิจัยและพิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหินและทรัพยากรธรณีฯ	81
ภาพ 10 แหล่งฟอสซิลช้างดึกดำบรรพ์พื้นที่อำเภอมืองและอำเภอนครราชสีมา	82
ภาพ 11 ตัวอย่างสถานที่มรดกวัฒนธรรมและธรณีวิทยาในอุทยานธรณีโคราช	84
ภาพ 12 ตัวอย่างมรดกทางธรรมชาตินิเวศวิทยาในอุทยานธรณีโคราช.....	85
ภาพ 13 ตัวอย่างมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในอุทยานธรณีโคราช.....	85
ภาพ 14 แผนภูมิองค์การบริหารจัดการอุทยานธรณีโคราชในระดับจังหวัด.....	87
ภาพ 15 แผนภูมิองค์การบริหารจัดการภายในอุทยานธรณีโคราช	87
ภาพ 16 กรอบแนวคิดการทำวิจัย (Conceptual Framework)	150
ภาพ 17 กรอบขั้นตอนการทำวิจัย (Research Framework)	154
ภาพ 18 ขั้นตอนในการดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัย	171
ภาพ 19 ขั้นตอนกระบวนการอภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์	306
ภาพ 20 กระบวนทัศน์เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช	335

ภาพ 21 หนังสือเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจษฎา ความคั่นเคย เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	397
ภาพ 22 หนังสือเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล ศรีทอง เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	398
ภาพ 23 หนังสือเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์พงษ์ ชินพงษ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณา คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	399
ภาพ 24 หนังสือเชิญ ดร.ดุสิตพร ฮกทา เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ...	400
ภาพ 25 หนังสือเชิญ ดร.นุชประวีณ์ ลิขิตศรีณย์ เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการ วิจัย	401

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นส่วนประกอบย่อยธุรกิจของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Tourism Industry) ที่มีความสำคัญในด้านเศรษฐกิจและการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ของประเทศ ซึ่งที่ผ่านมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันรัฐบาลได้ส่งเสริมและพัฒนากิจการท่องเที่ยวของไทยอย่างต่อเนื่อง ด้วยเพราะเล็งเห็นว่าการท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศเป็นจำนวนมากถือเป็นรายได้หลักของเศรษฐกิจ นับตั้งแต่ปี 2556 เป็นต้นมา อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทยอย่างต่อเนื่องกว่า 1 ล้านล้านบาทต่อปี ธุรกิจท่องเที่ยวจึงนับว่าเป็นกลไกสำคัญในการกระตุ้นและขับเคลื่อนทางด้านเศรษฐกิจ รวมถึงยังส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของประเทศ (ลงทุนศาสตร์, 2566)

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยมีแนวโน้มที่จะสามารถพัฒนาและส่งเสริมให้เติบโตได้อีกเรื่อย ๆ ในอนาคต เนื่องจากประเทศไทยมีความได้เปรียบทางด้านภูมิศาสตร์ที่ตั้ง ภูมิอากาศ ความหลากหลายของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีความเชื่อ กิจกรรมวิถีชีวิต อุตสาหกรรมไมตรีและการต้อนรับนักท่องเที่ยวของผู้คนในท้องถิ่นทั่วทุกภูมิภาค รวมถึงการให้ความสำคัญเชิงนโยบายความร่วมมือและสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยภาครัฐและภาคเอกชน เช่น การพัฒนาบุคลากรทางด้านการท่องเที่ยว การจัดการด้านสาธารณสุขปลอดภัยพื้นฐาน เส้นทางคมนาคม และสิ่งอำนวยความสะดวก การกำหนดระเบียบมาตรการ การประชาสัมพันธ์และส่งเสริมทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวให้มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนเป็นปัจจัยช่วยส่งเสริมให้การท่องเที่ยวของไทยมีศักยภาพและสามารถเอาชนะคู่แข่งได้ นอกจากนี้ยังพบว่าในปัจจุบันพฤติกรรมการท่องเที่ยวได้มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น นักท่องเที่ยวสนใจการท่องเที่ยวในรูปแบบที่ไม่เหมือนเดิม ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองตามความต้องการของนักท่องเที่ยวด้วยการท่องเที่ยวแบบสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) หรือการท่องเที่ยวทางเลือก (Alternative Tourism) เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและการประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิทยาและวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยมีการร่วมกิจกรรมกับชุมชน เป็นต้น ซึ่งสร้างความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวได้อย่างน่าสนใจและส่งผลให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

สถานการณ์การระบาดของโรคติดต่อโควิด-19 (COVID-19) ได้ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั่วโลกในช่วงปี 2563-2564 ทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยลดลง โดยสถิติของนักท่องเที่ยวภายในประเทศช่วงปี 2561-2566 ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวภายในประเทศ ช่วงปี 2561-2566

ปี	ประเภทนักท่องเที่ยว		รวมจำนวน นักท่องเที่ยว ในประเทศ	%
	นักท่องเที่ยว ชาวไทย	นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ		
				เปลี่ยนแปลง จากปีก่อน
2561	227,774,133	75,245,079	303,019,212	-
2562	229,748,960	77,393,030	307,141,990	+1.36
2563	124,789,607	14,277,684	139,067,291	-54.27
2564	75,640,669	1,326,050	76,966,719	- 44.66
2565	204,865,613	21,806,948	226,672,561	+194.51
2566	252,075,778	67,589,616	319,665,394	+41.03

หมายเหตุ: ข้อมูลสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวภายในประเทศ

ที่มา: (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566)

ภายหลังสถานการณ์โรคระบาดมีแนวโน้มที่ดีขึ้น ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจทีทีบี (TTB Analytics) ได้ประมาณรายได้ท่องเที่ยวของไทยปี 2565 น่าจะอยู่ที่ประมาณ 1.25 ล้านล้านบาท บนบริบทของพฤติกรรมค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป พร้อมกับคาดการณ์รายได้ในปี 2566 จะเติบโตในอัตราเร่งอีก 1 ล้านล้านบาท รวมประมาณยอดรายได้ 2.25 ล้านล้านบาท และจากนโยบายการเปิดประเทศ อาจจะทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเพิ่มมากกว่า 28.9 ล้านคน ส่งผลให้การท่องเที่ยวในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยมีความคึกคักเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ของกลุ่มจังหวัดเมืองหลักท่องเที่ยว (ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ TTB Analytics, 2566)

ประเทศไทยมีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่อุดมสมบูรณ์และหลากหลาย ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมสิ่งก่อสร้างสถาปัตยกรรม ซึ่งองค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้พิจารณาและขึ้นทะเบียนสถานที่ที่มีความสำคัญเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หรือด้านอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ของมนุษยชาติ เพื่อให้เป็นแหล่งมรดกโลก (World Heritage Site) และได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายตามสนธิสัญญา โดยในปี 2566 ประเทศไทยได้รับการขึ้นทะเบียน

แหล่งมรดกโลกถึง 7 แห่ง แบ่งเป็นประเภทมรดกโลกทางวัฒนธรรม 4 แห่ง ได้แก่ นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาและเมืองบรีวาร เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบรีวาร แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ และประเภทแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติ 3 แห่ง ได้แก่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร กลุ่มป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ กลุ่มป่าแก่งกระจาน (ThaiPBS, 2566)

ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีการประกาศจัดตั้งอุทยานธรณีในประเทศ เพื่อขอพิจารณาและรับรองการขึ้นทะเบียนต่อองค์การยูเนสโกในประเภทอุทยานธรณีโลกของยูเนสโก (UNESCO Global Geoparks) ซึ่งมีแนวคิดในการจัดตั้งเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาค ผ่านการป้องกันมรดกทางธรณีวิทยาและส่งเสริมการท่องเที่ยวทางธรณีวิทยา (Geotourism) สนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์แหล่งธรณีวิทยาที่สำคัญของโลก รวมถึงสนับสนุนกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติระดับโลกไปพร้อมกัน ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและทางด้านสังคมต่อภาคชุมชนสำหรับประเทศไทยนั้นกรมทรัพยากรธรณี (Department of Mineral Resources) ได้ประกาศจัดตั้งอุทยานธรณีประเทศไทย ด้วยเงื่อนไขที่ประเทศต่าง ๆ นั้น สามารถเสนอพื้นที่อุทยานธรณีของประเทศตนเองต่อองค์การยูเนสโก เพื่อขอจัดตั้งอุทยานธรณีและเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายอุทยานธรณีระดับโลกได้ โดยจะต้องมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ พื้นที่ที่เสนอจะต้องมีแหล่งธรณีวิทยามีคุณค่าทางโบราณคดี นิเวศวิทยา และวัฒนธรรม มีการบริหารจัดการและการอนุรักษ์แหล่งต่าง ๆ อย่างมีบูรณาการและมีการถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชน (เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ, 2566) ปัจจุบันประเทศไทยได้รับการรับรองอุทยานธรณีใน 3 ระดับ คือ อุทยานธรณีระดับจังหวัด ระดับประเทศ และระดับโลก ซึ่งอุทยานธรณีระดับโลกของยูเนสโกในประเทศไทยปัจจุบันมี 2 แห่ง คือ อุทยานธรณีสตูล (Satun Geopark) ที่ได้รับการประกาศรับรองในปี 2561 และอุทยานธรณีโคราช (Khorat Geopark) ที่ได้รับการประกาศรับรองในปี 2566 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2566) ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้ประกาศรับรองให้เป็นมรดกโลก มีศักดิ์ศรีเสมือนพื้นที่มรดกโลกอื่น ๆ

ประเทือง จินตสกุล (2560) โคราชจีโอพาร์คหรืออุทยานธรณีโคราช (Khorat Geopark) มีขนาดพื้นที่ 3,167.38 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ทางฝั่งทิศตะวันตกของจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วยพื้นที่ 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว อำเภอสูงเนิน อำเภอขามทะเลสอ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ มีมรดกทางธรณีวิทยา นิเวศวิทยา วัฒนธรรมที่สำคัญและสัมพันธ์กัน จำนวน 35 แห่ง จำแนกเป็น ธรณีวิทยา 15 แห่ง, ธรณีวิทยา-ธรรมชาติ-วัฒนธรรม 4 แห่ง, ธรณีวิทยา-วัฒนธรรม 3 แห่ง, ธรรมชาติ 3 แห่ง, ธรณีวิทยา-ธรรมชาติ 2 แห่ง และวัฒนธรรม 8 แห่ง ซึ่งนับว่ามีคุณค่าในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศและระดับนานาชาติ

อุทยานธรณีโคราชอยู่ในพื้นที่ที่มีลักษณะภูมิประเทศและลักษณะทางธรณีวิทยาที่โดดเด่นระดับโลก คือ เขาควеста (Cuesta) หรือเขาอีโต้ ที่ทอดแนวยูโกกลับบริเวณขอบที่ราบสูงโคราช (Khorat Plateau) ซึ่งมีลักษณะเป็นเขา 2 แนวเรียงตัวคู่ขนานกัน (Double Cuesta) จำนวนมากกว่า 20 เขา ทำให้มีลักษณะภูมิประเทศที่สวยงาม ในหลายพื้นที่ได้มีการค้นพบฟอสซิลไดโนเสาร์ ฟอสซิลช้างดึกดำบรรพ์และสัตว์ร่วมยุคหลายสายพันธุ์ รวมทั้งค้นพบไม้กลายเป็นหินจำนวนมาก จึงถูกเรียกว่าเป็นพื้นที่ “มหานครแห่งบรรพชีวิน” นอกจากนี้ในบริเวณพื้นที่ของอุทยานธรณีโคราชยังมีแหล่งนิเวศวิทยาอยู่รายรอบสองฝั่งลำน้ำลำตะคองที่ไหลออกสู่มหาน้ำมูล มีพื้นที่ป่าเต็งรังและป่าดิบแล้งที่มีพืชพรรณธรรมชาติและสัตว์ป่ามากมาย รวมถึงมีแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์โบราณ ยุคสมัยทวารวดี ยุคสมัยขอม แคว้นอาณาจักรอิสระ ตัวอย่างเช่น ปราสาทหินหลายแห่งที่กระจัดกระจายอยู่ในพื้นที่ แหล่งหินตัด หลักฐานอารยธรรมและผังเมืองเก่า พระพุทธไสยาสน์หินทรายที่ใหญ่และเก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ถ้าเขาจันทร์งามและหลักฐานภาพเขียนสีก่อนประวัติศาสตร์ กลุ่มชาติพันธุ์ไทโคราชที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นทั้งในด้านของศิลปะพื้นบ้าน อาหารและภาษาไทโคราช หรือกิจกรรมงานประเพณีท้องถิ่นประจำปีของชุมชนหลังฤดูเก็บเกี่ยว งานประเพณีกินข้าวค่า งานฉลองวันแห่งชัยชนะท้าวสุรนารี ซึ่งนับว่าเป็นแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่ผสมผสานกับวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นมาอย่างยาวนานกว่า 4,000 ปี บนพื้นที่ภูมิศาสตร์บริเวณลุ่มน้ำลำตะคองตอนกลางถึงตอนล่าง อุทยานธรณีโคราชจึงมีอัตลักษณ์ที่สำคัญและโดดเด่น 8 ประการดังคำกล่าวที่ว่า “โคราชจีโอพาร์ค มหานครแห่งบรรพชีวิน ดินแดนแห่ง 1 เขา 1 หิน 1 ป่า 1 ลำน้ำ 1 วัฒนธรรม กับ 3 ชาก” ซึ่งหมายถึง เขาควеста เขาอีโต้หินทราย ป่าเต็งรัง ลำตะคอง วัฒนธรรมไทโคราช ชากไม้กลายเป็นหิน ชากช้างดึกดำบรรพ์ และชากไดโนเสาร์ (สำนักงานอุทยานธรณีโคราช, 2560)

อุทยานธรณีโคราช มีจุดแข็งด้านภาพลักษณ์จากการได้รับรองให้เป็นอุทยานธรณีระดับโลกของยูเนสโก มีเอกลักษณ์ทางธรณีวิทยาที่โดดเด่น น่าสนใจ เป็นแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายอยู่ในพื้นที่เดียวกันรวม 3 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวทางธรณีวิทยา ทางนิเวศวิทยา และทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ในพื้นที่บริเวณของอุทยานธรณีโคราชได้มีการค้นพบซากดึกดำบรรพ์ รวมทั้งไม้กลายเป็นหินกระจัดกระจายไปตามพื้นที่ แต่การที่จะให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชมแต่ฟอสซิลหรือซากดึกดำบรรพ์เพียงอย่างเดียว นั้น อาจจะไม่ได้รับความนิยม เพราะนักท่องเที่ยวล้วนมีความสนใจการท่องเที่ยวในหลายรูปแบบ ดังนั้นการพัฒนาจึงต้องพิจารณาในขอบเขตพื้นที่และการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วย ควรจะต้องมีการเสริมเรื่องวัฒนธรรมศิลปะท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งจังหวัดนครราชสีมาล้วนมีสิ่งเหล่านี้ครบอยู่แล้ว แต่ที่สำคัญ คือ การบูรณาการสิ่งเหล่านี้เข้าด้วยกันและจัดทำเป็นเส้นทางท่องเที่ยว โดยมีการเล่าเรื่องประวัติความเป็นมาเสริมเข้าไปด้วย จะยิ่งเป็นสิ่งเติมเต็มให้สถานที่แห่งนี้ (PPTV online, 2560) ดังนั้นในด้านของแนวทางการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้อุทยานธรณีโคราชเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง

และได้รับความนิยมในกลุ่มนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจ จึงมีโอกาสนประสบความสำเร็จด้วยแนวทางหลายรูปแบบ เช่น การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวสำหรับผู้มาเยือน (The Design of Travel Routes for Visitors) ซึ่งจะเป็นการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชหลายรูปแบบเส้นทาง ทั้งแบบเส้นทางที่เน้นท่องเที่ยวเฉพาะสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่น แบบเส้นทางที่รวมหลายสถานที่ท่องเที่ยวเข้าไว้ด้วยกัน หรือแบบเส้นทางที่นักท่องเที่ยวสามารถเลือกเดินทางอิสระได้ตามความสนใจของตน นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังสามารถเลือกที่จะมาเที่ยวแบบพักค้างคืนหรือแบบไป-กลับก็ได้ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดของอุทยานธรณีโคราชอยู่ในพื้นที่ติดต่อกัน เดินทางสะดวกสบายใช้เวลาไม่นาน ทั้งนี้จะช่วยดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวแบบทางเลือกหรือผู้ที่มีความสนใจเฉพาะด้านให้มาท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ยังสามารถสร้างโอกาสให้ประสบความสำเร็จด้วยการร่วมมือกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในพื้นที่ใกล้เคียงกับอุทยานธรณีโคราช ในการกระตุ้นและดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยว ด้วยจุดเด่นที่จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดเดียวของประเทศไทย ที่ได้รับการรับรองจากองค์การยูเนสโกให้เป็น “ดินแดนแห่ง 3 มงกุฎทางธรรมชาติของยูเนสโก” หรือ “The UNESCO Triple Crown of Nature” โดยมีมงกุฎแรก คือ มรดกโลกอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มงกุฎที่ 2 คือ พื้นที่สงวนชีวมณฑลของโลกป่าสะแกราษ และมงกุฎที่ 3 คืออุทยานธรณีโคราช ซึ่งทั่วโลกมีเพียง 4 แห่งเท่านั้น ที่มี 3 มงกุฎอยู่ในจังหวัดเดียวกัน ดังนั้นการร่วมมือกับแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของยูเนสโกทั้ง 2 แห่งที่อยู่ในพื้นที่ติดต่อกันกับอุทยานธรณีโคราช จะช่วยเพิ่มให้นักท่องเที่ยวมีตัวเลือกและออกแบบเส้นทางในการท่องเที่ยวได้หลากหลายมากขึ้น ส่งผลทางอ้อมที่ดีต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช (เอ็ม จี อาร์ ออนไลน์, 2566)

เมื่อวิเคราะห์ศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวในระดับจังหวัดแล้ว พบว่าจังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดเมืองหลักท่องเที่ยวที่ได้รับการพัฒนาเพื่อรองรับ การท่องเที่ยว ทั้งในด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ที่พักอาศัย ร้านอาหาร จุดบริการ เส้นทางคมนาคมภายในจังหวัด ซึ่งช่วยให้นักท่องเที่ยวมีความสะดวกสบายและปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยว นอกจากนี้ด้วยระยะทางที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครมากนัก ใช้เวลาในการเดินทางด้วยรถยนต์ประมาณ 2-3 ชั่วโมงเท่านั้น จึงเป็นปัจจัยให้นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้ที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดใกล้เคียงที่มีวันหยุดหรือเวลาว่างที่จำกัด เลือกที่จะเดินทางมาเที่ยวจังหวัดนครราชสีมาได้ตลอดปี ทั้งลักษณะแบบนักท่องเที่ยว (Tourist) ที่มีการอยู่พักค้างคืน หรือแบบนักท่องเที่ยว (Excursionist) ที่ไม่มีการอยู่พักค้างคืน จากสถิตินักท่องเที่ยวปี 2562 ก่อนสถานการณ์การระบาดของโรคติดต่อโควิด-19 พบว่า มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางมาเที่ยวจังหวัดนครราชสีมาจำนวน 2,661,667 คน และภายหลังสถานการณ์โรคระบาดมีแนวโน้มที่ดีขึ้นในปี 2565 จำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางมาเที่ยวจังหวัดนครราชสีมาเพิ่มมากขึ้นถึง

6,137,869 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวจังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่เลือกท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ และเลือกเดินทางไปกราบไหว้อุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ใช้รถยนต์ส่วนบุคคลเป็นพาหนะในการเดินทางท่องเที่ยวแบบไปเช้า-เย็นกลับ และมีความถี่ในการท่องเที่ยวมากกว่า 6 ครั้ง/ปี (ปริญา ลาปะ, 2558) จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวจังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่เลือกที่จะเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อยู่ติดกันกับอุทยานธรณีโคราช หรือไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่อยู่ในพื้นที่ของอุทยานธรณีโคราช และมีลักษณะการท่องเที่ยวที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชอีกด้วย

ประเทือง จินตสกุล (2560) ภายในบริเวณของอุทยานธรณีโคราชมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจจำนวนมากกว่า 35 แห่ง ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ บางแห่งมีการจัดตั้งหน่วยงานในการดูแลและบริหารจัดการ รวมถึงมีการเก็บบันทึกสถิติจำนวนนักท่องเที่ยว เช่น พิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหินฯ (Khorat Fossil Museum) เป็นสถานที่ที่มีความโดดเด่นทางด้านธรณีวิทยาระดับนานาชาติ (International Geological Significances) มีผู้สนใจเข้ารับบริการเยี่ยมชมจำนวนมาก ยกเว้นในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดต่อโควิด-19 ที่มีข้อจำกัดในการเปิดพื้นที่ให้เข้าเยี่ยมชม โดยเฉพาะในปี 2564 พิพิธภัณฑ์ได้ถูกสั่งปิดชั่วคราว จึงส่งผลให้จำนวนผู้เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ลดลง แต่ภายหลังปี 2565 เป็นต้นมา พบว่ามีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหินฯ ช่วงปี 2561-2566

ปี	ผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์					รวม	
	อนุบาล-ปวช.	ปวส.-ป.ตรี	ผู้ใหญ่	เด็กต่างชาติ	ผู้ใหญ่ต่างชาติ		เข้าฟรี
2561	62,333	1,403	21,162	32	280	16,373	101,583
2562	72,460	1,983	21,978	130	247	18,138	114,936
2563	38,480	869	10,676	19	206	7,458	57,708
2564	25,383	309	7,987	2	9	2,304	35,994
2565	32,865	937	15,294	43	66	4,690	53,895
2566	61,980	1,507	21,198	23	311	9,308	94,327
2567	54,083	1,537	21,752	36	633	5,559	83,600

หมายเหตุ: ข้อมูลสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวตามปีงบประมาณเดือนตุลาคมถึงกันยายนแต่ละปี

ที่มา: พิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหินฯ, 2566

ข้อมูลสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ช่วยยืนยันได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวนั้นได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด โดยปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อความตัดสินใจของนักท่องเที่ยว เช่น ประเภทและกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ราคาและความคุ้มค่าที่ได้รับ เป็นต้น และสิ่งหนึ่งที่สำคัญคือ การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวมีชื่อเสียงได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจในสถานที่ท่องเที่ยวและตัดสินใจเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวนั่นเอง

ในอดีตอุทยานธรณีโคราชมีการวางแผนผลักดันเพื่อให้ได้รับการรับรองเป็นอุทยานธรณีโลกรวมถึงมีการกำหนดนโยบายองค์กรในการบริหารและพัฒนาพื้นที่ของอุทยานธรณี (Geopark Management and Development) ทั้งในประเด็นของการพัฒนาแหล่งธรณีวิทยา นิเวศวิทยา และวัฒนธรรม การวางแผนด้านการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ การตลาดและการบริหารจัดการองค์กร โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารอุทยานธรณีโคราชและตั้งแกนคณะทำงานบริหารระดับอำเภอ ทั้ง 5 อำเภอ ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชนและชุมชนในพื้นที่ ใช้หลักบริหารจัดการด้วยวิธีการ “จากล่างสู่บน” (Bottom Up) เชื่อมโยงเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น จัดตั้งสถานศึกษาจีโอพาร์คจำนวน 25 โรงเรียน พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการอบรมเกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช เสริมสร้างอำนาจและให้โอกาสแก่ชุมชนท้องถิ่นในการร่วมคิด ร่วมพัฒนาและร่วมรับผลประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยมรดกทางธรณีวิทยาธรรมชาติและวัฒนธรรมได้รับการอนุรักษ์อย่างยั่งยืนไปด้วยกัน (ประเทือง จินตสกุล, 2560)

การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพอุทยานธรณีโคราชให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชม นับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์ในการเป็นที่ยอมรับและเพิ่มมูลค่าทางด้านเศรษฐกิจในการสร้างรายได้สู่ชุมชน ควบคู่กับความภาคภูมิใจของผู้คนในท้องถิ่นที่พื้นที่ของตนได้รับการยอมรับให้เป็นแหล่งอนุรักษ์มรดกระดับโลก โดยหน่วยงานที่ดูแลจะต้องมีการบริหารจัดการ เพื่อรักษาให้อุทยานธรณีโคราชยังสามารถคงคุณสมบัติตามมาตรฐานการเป็นอุทยานธรณีโลก (สำนักธรณีวิทยา, 2566) ดังนั้นนอกจากการส่งเสริมให้อุทยานธรณีโคราชเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวแล้ว ควรจะต้องเน้นในการพัฒนาแบบบูรณาการเพื่อความยั่งยืนของแหล่งเที่ยวอีกด้วย โดยจะต้องมีการวางแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการที่นำโดยภาครัฐ ให้การตอบสนองและสนับสนุนโดยภาคเอกชน และมุ่งเน้นให้ภาคชุมชนเข้ามามีบทบาทร่วมในการดำเนินงาน การดูแลบำรุงรักษา การพัฒนาปรับปรุงฟื้นฟูพื้นที่ทั้งหมดอย่างต่อเนื่อง ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเกิดจิตสำนึกหวงแหนในฐานะของการเป็นเจ้าของอุทยานธรณีโคราชและร่วมกันอนุรักษ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช ซึ่งนับเป็นการดำเนินการที่มีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากอุทยานธรณีโคราชได้ถูกประกาศรับรองให้เป็นมรดกโลกแห่งใหม่ ล้วนมีคุณค่าต่อมวลมนุษยชาติและความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่น จำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและมีความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยว หากการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของอุทยานธรณีโคราช สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่นและประสบผลสำเร็จ จะช่วยให้แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชเป็นที่รู้จักและได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ เพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและความยั่งยืนของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว จะช่วยสร้างงานและลดความเหลื่อมล้ำด้วยการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ท้องถิ่น ทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพร้อมทั้งได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน รวมถึงเล็งเห็นความสำคัญและช่วยกันดูแลรักษาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เกิดผลดีทางด้านรายได้เศรษฐกิจและสังคมต่อชุมชน ก่อให้เกิดการอนุรักษ์และสร้างความยั่งยืนแก่ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว บรรลุตามวัตถุประสงค์เงื่อนไขในการเป็นอุทยานธรณีโลก ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2566-2570 ที่มีเป้าหมายการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ในด้านการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้งในมิติสังคมและสิ่งแวดล้อม (Sustainable Tourism Growth) และเพื่อบรรลุตามยุทธศาสตร์แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2579 (วิสัยทัศน์ 20 ปี) ที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างมีดุลยภาพบนพื้นฐานความเป็นไทย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน” ดังนั้นการวิจัยศึกษาเรื่องแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราชดังกล่าวนี้ จึงนับว่ามีความน่าสนใจและมีประโยชน์ต่อการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง

คำถามงานวิจัย

1. การตลาดและการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในปัจจุบันเป็นอย่างไร
2. องค์ประกอบและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราชในปัจจุบันเป็นอย่างไร
3. แผนยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราช
2. เพื่อศึกษาด้านการตลาดและการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช
3. เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยและศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช โดยทำการศึกษาริบทเชิงพื้นที่และบริบทตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ศึกษาข้อมูลจากทฤษฎี แนวคิด เอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการคิดวิเคราะห์ SWOT Analysis และ TOWS Matrix เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์และโครงการพัฒนาเพื่อสนองกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องตามแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช

ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตพื้นที่เพื่อการศึกษาและเก็บข้อมูล โดยกำหนดพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 22 แหล่ง ในพื้นที่ 5 อำเภอ ได้แก่

1. อำเภอเมืองนครราชสีมา จำนวน 6 แหล่ง ได้แก่
 - 1.1 พิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหินฯ
 - 1.2 แหล่งไดโนเสาร์โคราช
 - 1.3 กำแพงประตูปฐมพล อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี
 - 1.4 พิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมา
 - 1.5 ปราสาทหินพนมวัน
 - 1.6 สวนพฤกษศาสตร์ มทส.
2. อำเภอสีคิ้ว จำนวน 8 แหล่ง ได้แก่
 - 2.1 กุมภลักษ์ณ์มอจะบก
 - 2.2 แหล่งหินตัดสีคิ้ว
 - 2.3 ถ้ำเขาจันทร์งามและภาพเขียนสี
 - 2.4 ผาวยายเที่ยง
 - 2.5 จุดชมวิวเขายายเที่ยง
 - 2.6 ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชฯ คลองไผ่

- 2.7 ผาบุคา-ผาคูรั๊ก
- 2.8 ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชฯ บ้านยวน
- 3. อำเภอขามทะเลสอ จำนวน 1 แห่ง ได้แก่
 - 3.1 บ่อเกลือหนองสรวง หรือ บ่อเกลือพันดุง
- 4. อำเภอสูงเนิน จำนวน 6 แห่ง ได้แก่
 - 4.1 เมืองเสมา
 - 4.2 พระนอน
 - 4.3 ปราสาทเมืองแขก
 - 4.4 วัดป่าภูผาสอง
 - 4.5 น้ำตกวังเณร
 - 4.6 แหล่งหินตัดสูงเนิน
- 5. อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จำนวน 1 แห่ง ได้แก่
 - 5.1 พิพิธภัณฑ์ซากดึกดำบรรพ์ด่าบลท่าช้าง

ขอบเขตด้านประชากร

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบผสม โดยได้แบ่งประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ซึ่งมีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงจากตัวแทนความเห็นของแต่ละภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และเกี่ยวข้องกับด้านองค์ประกอบและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวภายในอุทยานธรณีโคราช มีประชากรกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้แทนจากภาครัฐ ผู้แทนจากภาคเอกชน ผู้แทนจากภาคนักวิชาการ และผู้แทนจากภาคชุมชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว รวมจำนวน 16 คน

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และเกี่ยวข้องในการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช มีประชากรกลุ่มตัวอย่าง 5 กลุ่ม ได้แก่ ผู้แทนจากภาครัฐ ผู้แทนจากภาคเอกชน ผู้แทนจากภาคนักวิชาการ ผู้แทนจากองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) และผู้แทนจากภาคชุมชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว รวมจำนวน 27 คน

2. กลุ่มประชากรสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม โดยสอบถามจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวและมีประสบการณ์ในการท่องเที่ยว

ในอุทยานธรณีโคราช 5 อำเภอ ได้แก่ นักท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในพื้นที่อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว อำเภอสูงเนิน อำเภอขามทะเลสอ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ รวมจำนวน 400 คน

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ตั้งแต่ เดือน มิถุนายน 2567-พฤศจิกายน 2567 เป็นเวลา 6 เดือน

ค่านิยมศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยมีคำศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องและได้ให้คำจำกัดความ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน ดังนี้

ยุทธศาสตร์ (Strategies) หมายถึง ทิศทาง นโยบาย กระบวนการขององค์กรอุทยานธรณีโคราชและแผนงานในระยะยาวที่สร้างขึ้นมาอย่างมีระบบ เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ขององค์กรอุทยานธรณีโคราช โดยหวังผลให้องค์กรอุทยานธรณีโคราชมีสมรรถนะและศักยภาพที่เหนือกว่าในการแข่งขัน ตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

การส่งเสริมการท่องเที่ยว (Tourism Promotion) หมายถึง การนำเอาความรู้และแนวทางจากการวิจัยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชทั้ง 5 อำเภอ เพื่อนำมาใช้ในการกระตุ้นและผลักดันให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ เกิดการจ้างงาน การสร้างรายได้ และผลประโยชน์ต่อทางด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาศักยภาพแบบบูรณาการ (Integrated Potential Development) หมายถึง การพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างเป็นองค์รวม สอดคล้องกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช โดยการจัดการร่วมกันทุกภาคส่วน ประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคนักวิชาการ ภาคชุมชนในพื้นที่ ภาควิสาหกิจพัฒนาเอกชนและนักท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) หมายถึง การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสุนทรียภาพ โดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้ได้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุดและใช้ประโยชน์ได้ยาวนานที่สุด

อุทยานธรณีโคราช (Khorat Geopark) หมายถึง โคราชจีโอพาร์ค ซึ่งเป็นอุทยานธรณีในประเทศไทยที่ตั้งอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา ได้รับการรับรองให้เป็นอุทยานธรณีโลกของยูเนสโก ในปี 2566 ได้รับการยอมรับให้เป็นมรดกโลกซึ่งมีคุณค่าต่อมวลมนุษยชาติในเชิงธรณีวิทยา นิเวศวิทยา และวัฒนธรรมประวัติศาสตร์

อุทยานธรณีโลกของยูเนสโก (UNESCO Global Geoparks) หมายถึง พื้นที่ที่รวมแหล่งและสภาพภูมิประเทศที่มีคุณค่าของมรดกทางธรณีวิทยาในระดับนานาชาติร่วมกับคุณค่าของมรดก

ทางธรรมชาติวิทยาและคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่ โดยพื้นที่เหล่านี้ได้รับการบริหารจัดการแบบองค์รวม ซึ่งประกอบด้วยการอนุรักษ์ การให้การศึกษาและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geological Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อดูความงามของภูมิทัศน์ที่มีความแปลกจากการเปลี่ยนแปลงของเปลือกโลก ซากฟอสซิลดึกดำบรรพ์ รวมทั้งศึกษาลักษณะของประเภทหิน ดิน แร่ ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิทยา (Eco Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศอย่างมีความรับผิดชอบ ให้ความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการสนับสนุนผู้คนในท้องถิ่นให้ได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราช

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ การได้สัมผัสและชื่นชมกับความเป็นเอกลักษณ์และความแตกต่างของวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ไปสัมผัสความแปลกใหม่ สร้างความรู้ ความเข้าใจและการเห็นคุณค่าของเอกลักษณ์และความแตกต่างทางสังคมวัฒนธรรม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่สนใจได้แนวทางการพัฒนาด้านการตลาดเพื่อการประชาสัมพันธ์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่สนใจได้เรียนรู้ข้อมูลองค์ประกอบและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวภายในอุทยานธรณีโคราช เพื่อวางแผนในการส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่สนใจสามารถนำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช ไปเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมาและการท่องเที่ยวอุทยานธรณีอื่น ๆ อีกทั้งยังช่วยยกระดับการท่องเที่ยวประเภทอุทยานธรณีโลกสำหรับนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจอีกด้วย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง แผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบเอกสาร ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว
 - 1.1 พฤติกรรมและการตัดสินใจ
 - 1.2 พฤติกรรมและการตัดสินใจในการท่องเที่ยว
2. แนวคิดเกี่ยวกับการตลาดการท่องเที่ยว
 - 2.1 ความหมายของการตลาดท่องเที่ยว
 - 2.2 ส่วนประสมทางการตลาดท่องเที่ยว
 - 2.3 องค์ประกอบผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว
 - 2.4 การตลาดเชิงเนื้อหา
3. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ
 - 3.1 การสื่อสารการตลาด
 - 3.2 การตลาดแบบบูรณาการ
 - 3.3 การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ
4. แนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการ
 - 4.1 ความหมายของการบูรณาการ
 - 4.2 ลักษณะการบูรณาการ
 - 4.3 การบริหารจัดการจังหวัดแบบบูรณาการ
5. แนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว
 - 5.1 การตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว
 - 5.2 การประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว
6. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน
 - 6.1 ความหมายการท่องเที่ยวโดยชุมชน
 - 6.2 การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

7. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
 - 7.1 แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน
 - 7.2 แนวคิดการจัดการแหล่งท่องเที่ยว
 - 7.3 แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยว
 - 7.4 แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
8. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการวางแผนยุทธศาสตร์
 - 8.1 แนวคิดการมีส่วนร่วม
 - 8.2 ความหมายของแผนยุทธศาสตร์
 - 8.3 กระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์
9. ข้อมูลทั่วไปของอุทยานธรณีโคราช
10. แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราช
 - 10.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา
 - 10.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิทยา
 - 10.3 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
 - 10.4 ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราช
11. ข้อมูลแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์พัฒนาการท่องเที่ยว
 - 11.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570
 - 11.2 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2566-2570
 - 11.3 แผนพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา ระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566-2570
12. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 12.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีและการพัฒนาการท่องเที่ยว
 - 12.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม
 - 12.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
 - 12.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว
13. กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว

พฤติกรรมและการตัดสินใจ

พฤติกรรม (Behavior) คือ กิริยาอาการหรือการกระทำที่แสดงออกหรือเป็นปฏิกิริยาโต้ตอบเมื่อเผชิญกับสิ่งเร้า (Stimulus) หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งอาการแสดงออกต่าง ๆ เหล่านี้อาจเป็นการเคลื่อนไหวที่วัดได้หรือสังเกตได้ เช่น การพูด การเดิน การคิด การเขียน การเต้นของหัวใจ

เป็นต้น ส่วนสิ่งเร้าที่มากระทบแล้วก่อให้เกิดพฤติกรรมก็อาจจะเป็นสิ่งเร้าภายใน (Internal Stimulus) และสิ่งเร้าภายนอก (External Stimulus) ซึ่งสิ่งเร้าภายในเป็นสิ่งเร้าที่เกิดจากความต้องการทางกายภาพ เช่น ความหิว ความกระหาย ในขณะที่สิ่งเร้าภายนอก ได้แก่ สิ่งกระตุ้นต่าง ๆ สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่สามารถสัมผัสได้ด้วยประสาททั้ง 5 ส่วน คือ หู ตา จมูก ลิ้น ผิวกาย

การสัมผัสสิ่งเร้ามีอิทธิพลที่จะจูงใจให้บุคคลนั้น ๆ แสดงพฤติกรรม ได้แก่ สิ่งเร้าที่ทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจที่เรียกว่า การเสริมแรง (Reinforcement) ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด คือ การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) เป็นสิ่งเร้าที่พอใจและทำให้บุคคลมีการแสดงพฤติกรรมเพิ่มขึ้น เช่น การยอมรับของเพื่อน คำแสดงความชมเชย เป็นต้น ส่วนการเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) คือ สิ่งเร้าที่ไม่พอใจที่นำมาใช้เพื่อลดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาให้น้อยลง เช่น การลงโทษ การปรับเงินการทำทัณฑ์บน เป็นต้น

Jamkratoke (1998) ได้กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือกิริยาอาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อหรือความคิดของบุคคลเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายในจิตใจและภายนอก ซึ่งอาจทำไปโดยรู้ตัวหรืออาจจะไม่รู้ตัว อาจเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ผู้อื่นอาจสังเกตการกระทำนั้นได้และสามารถใช้เครื่องมือทดสอบได้

ปาริฉัตร อึ้งจะนิล (2554) ได้กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง การแสดงออกของการกระทำกิจกรรมใด ๆ ก็ตามที่คล้ายคลึงกันอยู่บ่อยครั้ง จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของตนหรือของกลุ่มคน ความหมายของคำว่าพฤติกรรมอาจจะคล้ายกับคำว่านิสัย แต่จะมีความแตกต่างกัน ซึ่งการแสดงออกมาให้เห็นได้ถือว่าเป็นพฤติกรรม แต่ถ้าไม่แสดงออกมาให้เห็นจะเรียกว่านิสัย

Waranusatikul (1986); Tansakul (1998) ได้กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง ปฏิกริยาและกิจกรรมทุกชนิดที่มนุษย์แสดงออกทางรูปธรรมและนามธรรมตลอดเวลา สามารถสังเกตได้ด้วยประสาทสัมผัส และการกระทำสามารถแบ่งพฤติกรรมออกได้เป็น 2 ประเภท คือ พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) ซึ่งเป็นการกระทำที่สังเกตได้ด้วยประสาทสัมผัสหรืออาจใช้เครื่องมือช่วย วัดได้ และพฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ บุคคลอื่นไม่สามารถมองเห็นได้

จากความหมายที่นักวิชาการได้ให้ไว้เกี่ยวกับคำว่าพฤติกรรมข้างต้น ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรม (Behavior) หมายถึง การกระทำหรือกิริยาอาการที่แสดงออกของบุคคลที่กระทำเพื่อตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้น ซึ่งการกระทำที่แสดงออกมานั้น มีทั้งที่เป็นแบบพึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ พฤติกรรมหรือการแสดงออกนั้นสามารถสังเกตได้และสามารถวัดได้

การตัดสินใจ ตามแนวคิดของนักวิชาการมีความหมาย ดังนี้

Pfiffner & Presthus (1960) กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง การเลือกจากระหว่างทางเลือกต่าง ๆ ทั้งในเรื่องวัตถุประสงค์ขององค์การ และการสันนิษฐานเอาวิธีทางที่ดีที่สุดที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น

สร้อยตระกูล (ตวยานนท์) อรรถมานะ (2550) ได้กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง การเลือกทางเลือกที่เป็นไปได้เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ฉัตยาพร เสมอใจ (2550) ได้ให้ความหมายว่า การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง กระบวนการในการเลือกที่จะกระทำการใดสิ่งหนึ่งจากทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่

วิจิตร ต้นทสุทธิ์ และคณะ (2550) กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง การพิจารณาตกลงใจซึ่งขาดเลือกทางเลือกที่มีอยู่มากกว่าหนึ่งทางเลือกในอันที่ให้มีการกระทำในลักษณะเฉพาะใด ๆ หรือหมายถึง การตกลงใจเลือกข้อยุติ ข้อขัดแย้ง ข้อถกเถียง เพื่อให้มีการกระทำไปในทางหนึ่งทางใดที่ได้มีการพิจารณาเลือกหรือตรวจสอบอย่างรอบคอบแล้ว

ณัฐพันธ์ เขจรนนท์ (2551) ได้ให้ความหมายว่า การตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการใช้ความคิดและการกระทำของการรับรู้ โดยการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา (Problem) หรือโอกาส (Opportunity) และประเมินทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อจัดการกับปัญหาหรือโอกาสที่เกิดขึ้น โดยที่พฤติกรรมทุกรูปแบบของมนุษย์ก่อนแสดงให้เห็นเป็นที่ปรากฏ จะต้องผ่านขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญ นั่นคือ “การตัดสินใจ” ซึ่งแต่ละบุคคลต้องกระทำเป็นประจำในทุกอิริยาบถ และเนื่องจากการกระทำด้วยความถี่สูงมากจึงปรากฏคล้ายกับการตัดสินใจของบุคคลอื่นไหลไปเองตามธรรมชาติ และโดยไม่รู้สึกรู้ว่าได้กระทำการตัดสินใจอยู่ตลอดเวลาจึงมิได้สำนึกในความสำคัญ

จากความหมายที่นักวิชาการได้ให้ไว้เกี่ยวกับคำว่า การตัดสินใจ ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่าการตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งที่ดีที่สุดจากหลายทางเลือก โดยผ่านการประเมินและพิจารณาแล้วว่าเป็นทางที่จะช่วยทำให้บรรลุวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์สูงสุด

พฤติกรรมและการตัดสินใจในการท่องเที่ยว

การศึกษาถึงพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการตัดสินใจท่องเที่ยว เป็นไปเพื่อให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความพอใจ

เลิศพร ภาระสกุล (2555) ได้อธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวว่า มีลักษณะเป็นกระบวนการประกอบไปด้วยขั้นตอนต่าง ๆ โดยเริ่มขั้นตอนจากการที่นักท่องเที่ยวเกิดความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ได้รับการกระตุ้นจนกระทั่งนักท่องเที่ยวได้ตอบสนองความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยว จึงทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวขึ้น

ขั้นตอนแรกในการเกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยว คือ การกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวมีความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งมีหลากหลายปัจจัย เช่น ค่าเดินทาง สภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ รวมไปถึงเทศกาลต่าง ๆ เป็นต้น เมื่อเกิดการกระตุ้นในการเดินทางท่องเที่ยวแล้ว จากนั้นการรับรู้ถึงความต้องการที่เกิดขึ้นก็จะเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวรู้ถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการเดินทางท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวก็จะมีการหาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว เพื่อวางแผนในการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้ง จนเกิดการแยกแยะประเภทตัวเลือกแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น ประเทศหรือสถานที่ท่องเที่ยวที่มีอยู่ในใจจะปรากฏขึ้นมา โดยปัจจัยที่มีส่วนช่วยในการพิจารณา เช่น ญาติ เพื่อน แฟน แฟน แฟน พนักงานตัวแทนจำหน่ายทางการท่องเที่ยว แผ่นพับ โฆษณา หลังจากนั้นจึงทำการประเมินตัวเลือก ซึ่งในขั้นนี้นักท่องเที่ยวจะเกิดการเปรียบเทียบลักษณะเด่น ๆ ในแต่ละสถานที่ จนเกิดการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยว เกิดการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการทางการท่องเที่ยว และการเดินทางท่องเที่ยวไปตามสถานที่ที่ได้เลือกไว้ และเมื่อการเดินทางท่องเที่ยวสิ้นสุดจะเกิดพฤติกรรมหลังจากการท่องเที่ยว โดยจะเป็นความรู้สึกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างเดินทางท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น เกิดความพอใจหรือไม่พอใจ ซึ่งส่งผลต่อการกลับไปเที่ยวยังสถานที่นั้นอีกหรือไม่

รวีวรรณ โปรยรุ่งโรจน์ (2558) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยว หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออกในด้านต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยว ทั้งก่อนการเดินทางท่องเที่ยว (Pre-Trip Behavior) ในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว (Post-Trip Behavior) และภายหลังจากการเดินทางท่องเที่ยว (Post-Trip Behavior) ตลอดจนปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออกนั้น ๆ (Factors Influencing Tourist Behavior)

พฤติกรรมนักท่องเที่ยว จึงเป็นลักษณะของความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออกในด้านต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยวทั้งก่อนการออกเดินทางท่องเที่ยว ในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว และภายหลังจากกลับจากการเดินทางท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออกของการกระทำกิจกรรมใด ๆ ไม่ว่านักท่องเที่ยวจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม มีทั้งหมด 8 ประการ คือ 1) จะไปท่องเที่ยวที่ไหน 2) จะไปท่องเที่ยวเมื่อไหร่ 3) จะไปท่องเที่ยวโดยทางใด (บก น้ำ อากาศ) 4) จะไปท่องเที่ยวกับใคร 5) จะไปเที่ยวนานเท่าไร 6) จะไปท่องเที่ยวเพื่ออะไร 7) จะไปพักผ่อนในสถานที่ประเภทใด และ 8) จะไปท่องเที่ยวแต่ละสถานที่กี่วัน โดยการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว จะช่วยให้นักการตลาดได้เข้าใจถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยว ช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถหาหนทางในการแก้ไขพฤติกรรมในการตัดสินใจซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยวในสังคมได้ถูกต้อง อีกทั้งยังสอดคล้องกับความสามารถในการตอบสนองของธุรกิจท่องเที่ยวได้มากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกใด ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการและบรรลุวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งความต้องการของ

นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไปหลากหลายรูปแบบ ผู้ประกอบธุรกิจจึงจำเป็นต้องค้นหาหรือวิจัยพฤติกรรมนักท่องเที่ยว เพื่อกำหนดกลยุทธ์ต่าง ๆ หรือหาเหตุจูงใจดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาใช้บริการและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความพอใจ และบรรลุวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยว

การศึกษาพฤติกรรมและการตัดสินใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว จึงเป็นการศึกษาพฤติกรรมหนึ่งของผู้บริโภคในการตัดสินใจเลือกที่จะแสวงหา จัดซื้อ ใช้ประโยชน์และประเมินสินค้าบริการทางการท่องเที่ยวที่คาดว่าจะสามารถสนองความต้องการของตนได้

แนวคิดเกี่ยวกับการตลาดการท่องเที่ยว

ความหมายของการตลาดท่องเที่ยว

ในการประกอบธุรกิจจำเป็นต้องมีการทำการตลาดเพื่อให้ธุรกิจนั้นสามารถสร้างผลประกอบการหรือกำไรที่น่าพอใจแก่นักลงทุนหรือผู้ดำเนินกิจการ คำว่า “การตลาด” ตามความหมายทั่วไปอาจกล่าวได้ว่า สถานที่ที่มีการแลกเปลี่ยนสิ่งของกับสิ่งของหรือตรงกับภาษาอังกฤษว่า Barter System ดังนั้นตลาดจึงเป็นสถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ รวมทั้งการจัดหาสิ่งของเพื่อบำบัดความต้องการของผู้บริโภคให้ได้ปัจจัยสิ่งของตามที่ผู้บริโภคต้องการและยังรวมถึงความพึงพอใจ อีกทั้งด้านพฤติกรรมในลักษณะต่าง ๆ กันไปตามความต้องการตามยุคตามสมัย หรือหมายถึงการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ในทางธุรกิจที่มีผลให้เกิดการนำสินค้าหรือบริการจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภคหรือผู้ใช้บริการนั้น ๆ ให้ได้รับความพึงพอใจ ขณะเดียวกันก็บรรลุวัตถุประสงค์ของกิจการ เป็นการจัดการตลาดเพื่อก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนที่สามารถตอบสนองความต้องการจำเป็นและความอยากของบุคคลได้

นักวิชาการและนักการตลาดได้ให้คำจำกัดความของการตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) ไว้หลายมุมมอง อาทิ

องค์การท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization) แสดงแนวคิดว่าการตลาดการท่องเที่ยว คือ แนวทางการวางแผนจัดการให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยการวิจัย การคาดการณ์ และการเลือกสรรผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาด เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และได้ผลประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร ซึ่งสอดคล้องกับ Kotler (1988) ผู้เชี่ยวชาญที่ได้ให้คำจำกัดความของการตลาดไว้ว่า การตลาดเป็นกระบวนการบริหารทางสังคม (Social and Managerial Process) กระบวนการบริหารของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล มีวัตถุประสงค์คือ ทำให้บุคคลและกลุ่มบุคคลได้รับผลิตภัณฑ์ที่สามารถสนองความต้องการจากการแลกเปลี่ยนโดยใช้เครื่องมือ คือ การสร้าง การเสนอและการแลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่ากับบุคคลอื่น ระหว่างผลิตภัณฑ์และ

มูลค่าผลิตภัณฑ์นั้น (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2552) นอกจากนี้องค์ประกอบของกระบวนการตลาด (Market Process) มี 4 ส่วน ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์เกี่ยวกับความจำเป็น (Needs) ความต้องการ (Wants) และความต้องการซื้อ (Demands)
2. การเสนอผลิตภัณฑ์ (Products) เพื่อสนองความต้องการ
3. คุณค่าของผลิตภัณฑ์ (Value) ต้องคำนึงถึงต้นทุนของลูกค้า หรือราคาสินค้าที่ลูกค้าซื้อ และความพึงพอใจของลูกค้า (Satisfaction)
4. การแลกเปลี่ยน (Exchange) การติดต่อธุรกิจ (Transaction) และการสร้างความสัมพันธ์ (Relationship) ระหว่างผลิตภัณฑ์กับการตลาดกลุ่มเป้าหมายของการขายผลิตภัณฑ์

ศรัญญา วรากุลวิทย์ (2546) ได้กล่าวว่า การตลาดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีความแตกต่างจากการตลาดสินค้าอุตสาหกรรม เพราะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีตัวตน ผู้บริโภคไม่ได้สัมผัสสินค้าก่อนตัดสินใจซื้อ และเป็นผลิตภัณฑ์ที่แบ่งแยกไม่ได้ รวมทั้งการผลิตและการบริโภคเกิดขึ้นในเวลาเดียวกันและเป็นผลิตภัณฑ์ที่สูญเสียได้ ดังนั้นการตลาดของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ปัจจัยที่ต้องนำมาพิจารณาในการพัฒนาการตลาดอย่างหนึ่ง คือ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี การสื่อสารต่าง ๆ ซึ่งสามารถทำได้อย่างรวดเร็วและเข้าถึงประชากรอย่างแพร่หลาย จะมีส่วนสนับสนุนให้ประชากรเกิดความสนใจในการเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น ทำให้ผู้คนมีความสามารถในการเดินทางได้มากยิ่งขึ้น

เสรี วงษ์มณฑา (2547) กล่าวว่า กระบวนการพัฒนางานการสื่อสารการตลาดนั้น ต้องการใช้การสื่อสารเพื่อจูงใจหลายรูปแบบกับกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งสร้างพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายให้ตรงกับความต้องการของตลาด โดยการพิจารณาวิธีการสื่อสารตราสินค้า (Brand Contacts) เพื่อกลุ่มผู้บริโภคได้รู้จักสินค้า

นอกจากนี้ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2555) ยังได้กล่าวเกี่ยวกับการตลาดการท่องเที่ยวว่าหมายถึง ความพยายามของผู้ประกอบการธุรกิจที่จะวิเคราะห์ให้ทราบว่า มีทรัพยากรการท่องเที่ยวและการบริการท่องเที่ยวอะไรบ้างที่จะสามารถขายให้แก่นักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มได้ แล้วจึงใช้ส่วนผสมทางการตลาดท่องเที่ยวจูงใจให้นักท่องเที่ยวเหล่านั้น เกิดความต้องการอยากเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวและซื้อบริการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้น โดยทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวได้รับผลกำไรตามต้องการจากความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

จึงสรุปได้ว่า การตลาดการท่องเที่ยว หมายถึง กระบวนการในการวิจัย การวิเคราะห์ การพยากรณ์และการเลือกสรรส่วนประสมทางการตลาดของตลาดบริการที่เหมาะสม รวมถึงการศึกษาพฤติกรรมความต้องการของกลุ่มลูกค้า ซึ่งผู้ประกอบการท่องเที่ยวนำมาใช้เพื่อเป็นเครื่องมือสร้างแรงจูงใจและสร้างความน่าสนใจให้กับสินค้าหรือปลายทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ผ่านกิจกรรมและสื่อการประชาสัมพันธ์ ซึ่งส่งผลต่อการสร้างความรู้สึกรักเชิงบวกและความต้องการของนักท่องเที่ยว

ส่วนประสมทางการตลาดท่องเที่ยว

สุกร เสรีรัตน์ (2544) การตลาดท่องเที่ยวประกอบด้วยองค์ประกอบทางการตลาดดังต่อไปนี้

1. ผู้ซื้อ หมายถึง นักท่องเที่ยวที่ซื้อสินค้าท่องเที่ยวและเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว โดยผู้ซื้อสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1.1 กลุ่มผู้บริโภคส่วนบุคคล หมายถึง บุคคลที่ต้องการเดินทางท่องเที่ยวตัดสินใจซื้อโปรแกรมนำเที่ยวกับบริษัทนำเที่ยว ซึ่งอาจติดต่อผ่านตัวแทนบริษัทนำเที่ยวหรืออาจติดต่อโดยตรงกับผู้ผลิต

1.2 กลุ่มผู้บริโภคองค์กร ได้แก่ กลุ่มบุคคลที่เป็นผู้ซื้อซึ่งอาจจะเป็นองค์กรห้างร้านต่าง ๆ ที่ติดต่อให้ทางบริษัทจัดการนำเที่ยวอาจบริโภคสินค้าด้วยตัวเองหรือบริการท่องเที่ยวให้แก่ผู้บริโภคคนอื่น ๆ

2. สินค้า หมายถึง โปรแกรมนำเที่ยวต่าง ๆ ที่จัดทำขึ้นเพื่อขายสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยสินค้าบริการทางการท่องเที่ยวประกอบด้วย

2.1 สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Tourist Attraction) ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางธรรมชาติหรือที่มนุษย์สร้างขึ้น ตลอดจนวิถีชีวิตของผู้คน งานเทศกาล งานประเพณีและการแสดงโชว์ หรือเหตุการณ์พิเศษต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ถือว่าเป็นส่วนประกอบหลักสำคัญที่สุดของสินค้าที่อยู่ในรายการนำเที่ยว เพื่อจะช่วยให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาซื้อรายการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

2.2 การขนส่ง คือ บริการเกี่ยวกับยานพาหนะต่าง ๆ ที่ใช้ในการขนส่งนักท่องเที่ยว ตลอดการเดินทาง ตั้งแต่จุดเริ่มต้นของนักท่องเที่ยว เช่น การขนส่งโดยสารการบิน รถไฟ หรือทางเรือ รวมถึงการเดินทางไปยังจุดท่องเที่ยวต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรือข้ามฟาก รถกระเช้า ฯลฯ

2.3 การบริการเกี่ยวกับที่พัก สำหรับผู้ให้บริการโรงแรมจะต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้ซื้อหรือนักท่องเที่ยว ว่ามีความต้องการพักโรงแรมแบบไหน บรรยากาศสิ่งแวดล้อมแบบใด ตลอดจนคำนึงถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่โรงแรมมีให้บริการ

2.4 การบริการอาหารและของที่ระลึก ผู้ให้บริการที่มีบริการเกี่ยวข้องกับภัตตาคาร ร้านอาหารและร้านจำหน่ายของที่ระลึก จะต้องคำนึงถึงคุณภาพ รสนิยม และมีปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้บริการ

3. ผู้ผลิต หมายถึง ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว หรือผู้จัดรายการนำเที่ยว โดยบริษัทนำเที่ยวจะเป็นผู้รวบรวมส่วนประกอบของสินค้าการบริการต่าง ๆ จากผู้ประกอบการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

เช่น ที่พักร้านอาหาร การขนส่ง แหล่งท่องเที่ยว ฯลฯ นำมารวบรวม จัดทำเป็นรายการท่องเที่ยว เพื่อเสนอขายแก่ผู้ซื้อ โดยผู้จัดรายการจะต้องพิจารณาถึงคุณภาพของการบริการจากสถานประกอบการต่าง ๆ ต้องยึดหลักของการจัดนำเที่ยว คือ นักท่องเที่ยวจะต้องได้กิน ได้เที่ยว ได้นอน และได้ซื้อของ และสิ่งสำคัญจะต้องรู้ว่าขายผลิตภัณฑ์ให้กับใคร ที่ไหน เพื่อจะได้จัดขายผลิตภัณฑ์นั้นให้ถูกกับความต้องการของกลุ่มตลาดเป้าหมาย

เสรี วงษ์มณฑา (2542) ได้ให้ความหมายของส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) หมายถึง การที่กิจการนั้น ๆ มีสินค้าและ/หรือบริการที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้ ขายในราคาที่ผู้บริโภคยอมรับได้และผู้บริโภคยินดีจ่าย (Willing to Pay) เพราะมองเห็นว่าคุ้มค่า รวมถึงการจัดจำหน่ายและกระจายสินค้าให้สอดคล้องกับพฤติกรรม การซื้อหา และมีความพยายามจูงใจเพื่อให้ลูกค้าเกิดความสนใจตัดสินใจซื้อสินค้าและ/หรือบริการนั้นอย่างถูกต้อง ที่เรียกว่า ส่วนประสมทางการตลาด ซึ่งประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่ายและการส่งเสริมการตลาด

ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ (2550) กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว หมายถึง องค์ประกอบหลาย ๆ อย่างที่ผู้ประกอบการใช้ เป็นเครื่องมือ หรือกลยุทธ์ทางการตลาดที่สามารถควบคุมหรือพัฒนาได้ และปัจจัยทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า เพื่อให้ธุรกิจท่องเที่ยวประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย

1. ผลิตภัณฑ์ (Product) คือ สินค้าทางการท่องเที่ยวจะหมายความถึงลักษณะของสินค้าที่เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวหลัก ได้แก่ สินค้าและบริการทุกอย่างที่ผู้ประกอบการธุรกิจเสนอขาย เช่น รายการทัวร์เหมา (Package Tour) เรือสำราญ (Cruise) เป็นต้น

2. ราคา (price) คือ ตัวบ่งบอกถึงลักษณะของสินค้าทางการท่องเที่ยวได้ค่อนข้างดี โดยราคาของสินค้าและบริการจะเป็นการสร้างความรับรู้ให้นักท่องเที่ยวได้ว่า ราคาเท่านี้ จะหมายถึงลักษณะของสินค้าทางการท่องเที่ยวในระดับไหน การกำหนดราคา เช่น ราคาทัวร์ยุโรป 9 วัน 3 ประเทศ 46,900 บาท เป็นต้น ทั้งนี้ราคายังขึ้นอยู่กับยี่ห้อ ชื่อ และภาพลักษณ์ของสินค้าทางการท่องเที่ยว

3. ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place/Process of Delivery) เป็นกระบวนการหรือช่องทางจำหน่ายสินค้าและบริการไปให้ถึงลูกค้าโดยรวดเร็วและสะดวกที่สุด เช่น จัดจำหน่ายโดยบริษัทตัวแทนจำหน่าย (Travel Agent) เป็นต้น

4. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) หมายถึง วิธีการที่จะกระตุ้นให้ลูกค้าต้องการซื้อสินค้าและบริการเร็วขึ้น ซื้อจำนวนมากขึ้น เช่น การโฆษณา (Advertising) การส่งเสริมการขาย (Sales Promotion) การขายโดยพนักงานขาย (Personal Selling) เป็นต้น

5. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) ได้แก่ บรรยากาศขณะซื้อขายสินค้าและบริการ และขณะที่ลูกค้าบริโภคสินค้า ซึ่งจะสามารถสร้างความรู้สึกพอใจหรือ

ไม่พอใจได้ในทันที เช่น การขายทัวร์ที่เคาน์เตอร์ของพนักงานขายกับลูกค้า การพักในห้องพักรของ โรงแรม

6. กระบวนการซื้อ (Purchasing Process) คือ การศึกษาข้อมูลทางการตลาด เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการซื้อของนักท่องเที่ยวและการเลือกสรรผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยว

7. การจัดรวมผลิตภัณฑ์ (Packaging) หมายถึง การจัดรวมสินค้าและบริการการท่องเที่ยวหลาย ๆ อย่างที่เหมาะสมเข้าด้วยกันเพื่อตอบสนองกลุ่มตลาดเป้าหมายธุรกิจ เช่น รายการนำเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จ (All-Inclusive Tour)

8. ความร่วมมือทางธุรกิจ (Partnership/Participation) หมายถึง การประสานงานร่วมกันทางธุรกิจระหว่างผู้ซื้อ (Buyers) และผู้ขาย (Sellers) ในธุรกิจท่องเที่ยว การร่วมมือกันเสนอขายสินค้าและบริการการท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและได้รับความพอใจสูงสุด โดยรักษาคูณภาพมาตรฐานการบริการ และระดับราคาที่เหมาะสม

Philip (1984 อ้างถึงใน ทักษิณา คุณารักษ์, 2546, น. 35) กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) หมายถึง ส่วนผสมของตัวแปรทางการตลาดที่ควบคุมได้ ซึ่งธุรกิจจะใช้เป็นหลักในการหาระดับของยอดขายตามเป้าหมายทางการตลาด ประกอบด้วย 7 ตัวแปร (7 P's) ดังนี้

1. Product: สินค้าทางการท่องเที่ยว หมายถึง ลักษณะของสินค้าที่เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวหลัก รวมถึงรายละเอียดปลีกย่อยของลักษณะสินค้านั้นด้วย และมีการดัดแปลงให้เหมาะสมกับแนวโน้มของนักท่องเที่ยวอยู่เสมอ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะใช้แนวคิดด้านผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวเพื่อประเมินและพัฒนาศักยภาพของสินค้าทางการท่องเที่ยว (แหล่งท่องเที่ยว) ใน 10 องค์ประกอบหลัก (10A's) คือ

- 1.1. Attractions (สิ่งดึงดูดใจ)
- 1.2 Accessibility (สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง)
- 1.3 Amenities (สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ)
- 1.4 Accommodations (ที่พัก)
- 1.5 Activities (กิจกรรมต่าง ๆ)
- 1.6 Ancillary services (การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว)
- 1.7 Awareness (การรับรู้)
- 1.8 Appearance (ลักษณะที่ปรากฏ)
- 1.9 Assurance (ความเชื่อมั่น) และ
- 1.10 Appreciation (คุณค่าความประทับใจ)

2. Price: ราคา เป็นตัวบ่งบอกถึงลักษณะของสินค้าทางการท่องเที่ยว มาตรฐานของการบริการและประเภทของนักท่องเที่ยวโดยอัตโนมัติ โดยราคาจะสร้างการรับรู้ให้กับนักท่องเที่ยวว่าราคาเท่านี้ จะหมายถึงลักษณะของสินค้าทางการท่องเที่ยวระดับใด

3. Place: ช่องทางการจัดจำหน่าย หมายถึง สถานที่ที่นักท่องเที่ยวสามารถที่จะซื้อสินค้าทางการท่องเที่ยวได้โดยสะดวก รวมถึงจุดขาย (Point of Sale) ที่นักท่องเที่ยวสามารถที่จะซื้อสินค้าทางการท่องเที่ยวได้โดยสะดวก ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว

4. Promotion: การส่งเสริมการตลาด การส่งเสริมการตลาดจะประกอบด้วย การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การใช้พนักงานขาย และการส่งเสริมการขาย

5. People: บุคลากร หมายถึง พนักงานทุกระดับที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เนื่องจากบุคคลในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะเป็นผู้ที่นักท่องเที่ยวพบเป็นคนแรก เพื่อประกอบการตัดสินใจซื้อสินค้าทางการท่องเที่ยว ดังนั้นบุคลากรซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะสร้างความรู้สึกด้านบวกให้กับนักท่องเที่ยว

6. Physical evidence: การใช้สิ่งซึ่งเป็นรูปธรรม หมายถึง การใช้สื่อที่เป็นรูปธรรมมาเชื่อมระหว่างสินค้าทางการท่องเที่ยวกับบริการที่ให้นักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวในการตัดสินใจเลือกใช้บริการ สร้างความรู้สึกภูมิใจแก่นักท่องเที่ยวและยืนยันการตัดสินใจที่ถูกต้องและคุ้มค่ากับราคา เพราะสินค้าทางการท่องเที่ยวไม่สามารถทดลองใช้ก่อนซื้อได้ การใช้บริการก็จะยังไม่เกิดขึ้นจนกว่านักท่องเที่ยวได้ตัดสินใจเลือกซื้อแล้ว

7. Process: กระบวนการ หมายถึง กระบวนการจัดบริการให้เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวและประเภทของสินค้าทางการท่องเที่ยวตามส่วนของตลาดที่แบ่งไว้ โดยคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่จะส่งผลให้กระบวนการจัดการดีที่สุด ได้แก่ บุคลากร ลักษณะการบริการ

สอดคล้องกับ ชัยสมพล ชาวประเสริฐ (2549) กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าบริการ (The Expanding Marketing Mix for Services) ประกอบด้วย 7P's ดังนี้ สินค้า (Product) หมายถึง สิ่งที่ธุรกิจเสนอเพื่อสนองความจำเป็น และความต้องการของบุคคลให้เกิดความพึงพอใจ ราคา (Price) หมายถึง มูลค่าของสินค้าและหรือบริการช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) หมายถึง การเข้าถึงตัวสินค้า โดยการจัดจำหน่ายผ่านคนกลางทางการตลาด หรือการจัดจำหน่ายเองโดยตรง การส่งเสริมการตลาด (Promotion) หมายถึง การจูงใจให้ลูกค้าเข้ามาใช้บริการ เช่น การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การขาย และการส่งเสริมการขาย เป็นต้น บุคลากร (People) หมายถึง บุคคลที่คอยให้บริการ และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ลูกค้า ขั้นตอนของการให้บริการ (Process) หมายถึง ขั้นตอนต่าง ๆ ของการให้บริการที่เหมาะสมแก่ลูกค้า สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Evidence) หมายถึง สิ่งที่ลูกค้าสามารถสัมผัสได้และเพิ่มความมั่นใจให้แก่ลูกค้าในการเข้ามาใช้บริการ

จากข้อมูลแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าแต่ละองค์ประกอบของส่วนผสมทางการตลาดมีความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว จึงคงไว้ซึ่งองค์ประกอบที่ครบถ้วนที่สุด ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place/Process of Delivery) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) สิ่งที่เป็นรูปธรรม (Physical Evidence) บุคลากร (People) และกระบวนการ (Process) เมื่อได้ทำการตรวจสอบศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราชแล้ว จึงนำส่วนผสมทางการตลาดเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณา เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวต่อไป นักการตลาดมีการอธิบายและลงความเห็นว่าเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยว และเราควรทำการตลาดให้ Destination as a Product และเราก็ควรจะสร้าง Branding Destination แบบเดียวกับที่เรา Branding Product อื่นๆ ในการท่องเที่ยว โดยมีหลักปฏิบัติการ 2 ประการ คือ 1) การจัดการทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ Destination และเครือข่ายการท่องเที่ยว และ 2) การวางโครงการและจัดการแบรนด์ของ Destination ซึ่ง Branding Destination จะเป็นเสมือนกาวที่จะผนวกทุกสิ่งทุกอย่างใน Destination เข้าด้วยกันอย่างลงตัว

องค์ประกอบผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว

องค์ประกอบผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญที่แสดงถึงศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว ทั้งยังสามารถเป็นแรงดึงดูดและขับเคลื่อนให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ ประสบความสำเร็จได้ โดยมี 10 องค์ประกอบหลัก (10A's)

Dickman (1996) ได้กล่าวถึง ศักยภาพความพร้อมด้านองค์ประกอบผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว จำเป็นที่จะต้องประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก (5A's) ซึ่งความคิดเห็นตรงกันกับ เทิตชาย ช่วยบำรุง (2551) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สิ่งดึงดูดใจ (Attractions) จัดเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยจูงใจให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกเดินทางมาท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้นๆ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวสามารถแบ่งแยกออกเป็นสถานที่ต่าง ๆ เช่น สถานที่สำคัญทางศาสนา ภูเขา ป่าไม้ หาดทราย ชายหาด อุทยานแห่งชาติ กิจกรรมเทศกาลต่าง ๆ หรือสถานที่ที่มีความสวยงามเป็นเอกลักษณ์ โดดเด่นเป็นที่รู้จัก และโดยทั่วไปแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงมักจะมีสิ่งดึงดูดใจมากกว่า 1 อย่าง
2. สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง (Accessibility) เนื่องจากถึงแม้ว่าแหล่งท่องเที่ยวอาจมีความน่าสนใจ แต่สถานที่แห่งนั้นเหล่านี้อาจไร้ประโยชน์ หากนักท่องเที่ยวไม่สามารถเดินทางหรือการเดินทางไปยังสถานที่นั้นมีความลำบาก
3. สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Amenities) สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวไว้ใช้ในการท่องเที่ยว อาทิ สาธารณูปโภค น้ำ ไฟฟ้า

โทรศัพท์ ห้องสุขาและสิ่งอำนวยความสะดวกที่นักท่องเที่ยวมีความจำเป็นต้องใช้อื่น ๆ เช่น โรงพยาบาล ธนาคาร สำนักงานไปรษณีย์ หน่วยงานบริการข้อมูล หรือการบริการฉุกเฉิน

4. ที่พัก (Accommodations) แหล่งท่องเที่ยวควรมีจำนวนที่พักที่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีความหลากหลายด้านราคาและการบริการที่เหมาะสม และที่พักควรตั้งอยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวมากนัก เพื่อความสะดวกและการใช้เวลาในการเดินทาง

5. กิจกรรมต่าง ๆ (Activities) ที่นักท่องเที่ยวสามารถกระทำในช่วงเวลาที่พำนักและท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น เพื่อได้ผ่อนคลายหรือน่าสนใจมากขึ้น

ในขณะที่ Pelasol (2012) ได้มีความเห็นด้านองค์ประกอบผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว 6 องค์ประกอบหลัก (6A's) สอดคล้องกับแนวคิดของ Dickman โดยได้เพิ่มองค์ประกอบหลักของแหล่งท่องเที่ยวอีก ดังนี้ การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Services) สิ่งที่เป็นในการให้บริการเพิ่มเติมกับนักท่องเที่ยวในรูปแบบของระบบสาธารณูปโภค เช่น โรงพยาบาล ศูนย์ข้อมูล นักท่องเที่ยว ธนาคาร ไปรษณีย์ การสื่อสารและโทรคมนาคม เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับนักท่องเที่ยว

ในขณะเดียวกัน Morrison (2014) ได้เพิ่มองค์ประกอบผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่สำคัญอีก 4 องค์ประกอบหลัก อันประกอบด้วย

1. การรับรู้ (Awareness) ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับระดับความรู้ของนักท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับจุดหมายปลายทางและการได้รับอิทธิพลจากปริมาณและลักษณะของข้อมูลที่ได้รับ

2. ลักษณะที่ปรากฏ (Appearance) คุณลักษณะนี้ วัดการแสดงผลที่ปลายทางกับนักท่องเที่ยว เมื่อนักท่องเที่ยวมาถึงครั้งแรกและจากนั้นตลอดเวลาการเข้าพักในสถานที่ท่องเที่ยวจุดหมายปลายทาง

3. ความเชื่อมั่น (Assurance) คุณลักษณะนี้เกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัยของจุดหมายปลายทางสำหรับนักท่องเที่ยวและความปลอดภัยทั้งหมดของนักท่องเที่ยว

4. คุณค่าความประทับใจ (Appreciation) หมายถึง ความรู้สึกประทับใจ ซึ่งชอบจากระดับของการต้อนรับ รวมถึงการให้บริการที่นักท่องเที่ยวได้รับตลอดเวลาในการท่องเที่ยว

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นองค์ประกอบผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ทั้ง 10 องค์ประกอบหลัก (10A's) ซึ่งนับว่ามีความจำเป็น คือ สิ่งดึงดูดใจ (Attractions) สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง (Accessibility) สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Amenities) ที่พัก (Accommodations) กิจกรรมต่าง ๆ (Activities) การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Services) การรับรู้ (Awareness) ลักษณะที่ปรากฏ (Appearance) ความเชื่อมั่น (Assurance) และคุณค่าความประทับใจ (Appreciation) ผู้วิจัยนำมากำหนดคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเชิงลึกและวิเคราะห์เพื่อให้ครอบคลุมทุกมิติของการพิจารณาศักยภาพของ

แหล่งท่องเที่ยว ในการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช

การตลาดเชิงเนื้อหา

การตลาดเชิงเนื้อหาเป็นหนึ่งในกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่เริ่มใช้มาตั้งแต่ปี 2555 เป็นต้นมา และนับวันยังมีความสำคัญมากในยุคปัจจุบัน เนื่องจากผู้บริโภคมักจะหาข้อมูลของสินค้าหรือบริการก่อนการตัดสินใจซื้อในแต่ละครั้ง กลยุทธ์นี้เป็นการสร้างเนื้อหาผสมผสานกับความบันเทิงเพื่อเผยแพร่ให้กับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งจะมีประโยชน์กับผู้บริโภค เช่น สื่อสังคมออนไลน์ หรือเว็บไซต์ต่าง ๆ เพื่อการสร้างทัศนคติที่ดีต่อตราสินค้าและ/หรือสินค้าและบริการในระยะยาว จนนำไปสู่การบอกต่อผู้อื่นในโลกออนไลน์

อภิชาต พุกสวัสดิ์ (2559) ได้กล่าวเกี่ยวกับการตลาดเชิงเนื้อหาที่ส่งผลต่อการเพิ่มแรงจูงใจในการซื้อสินค้าและ/หรืออยากใช้บริการ โดยเป็นการตลาดในรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาที่ตรงจุด สร้างเนื้อหาให้โดดเด่น มีความแตกต่างจากคู่แข่ง เพื่อเพิ่มคุณค่าความน่าสนใจ จนผู้บริโภคเกิดความสนใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อตราสินค้า/บริการ จนนำไปสู่แรงจูงใจดังกล่าว ตลอดจนเกิดการบอกต่อกันในโลกออนไลน์

Nosrai, et al. (2013, p. 59) ได้อธิบายความหมายของการตลาดเชิงเนื้อหาไว้ว่าเป็นการสร้างมูลค่าจากการใช้ข้อมูลผสมผสานกับรูปแบบความบันเทิงเพื่อสร้างผลกระทบในเชิงบวกให้กับผู้บริโภค

ในขณะที่ ญัฐพัชญ์ วงษ์เหรียญทอง (2557) ได้อธิบายโดยให้ความหมายของการตลาดเชิงเนื้อหาว่าเป็นกระบวนการทำการตลาดด้วยการสร้างและเผยแพร่เนื้อหาสู่กลุ่มเป้าหมายทางการตลาดเพื่อดึงดูดความสนใจ สร้างปฏิสัมพันธ์และนำไปสู่การสร้างโอกาสทางธุรกิจ ซึ่งนับเป็นปัจจัยที่ดึงดูดลูกค้าในมิติใหม่ที่สามารถใช้เทคโนโลยีหรือเรื่องราวสร้างความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์ได้เหมาะสมกับสังคมยุคเทคโนโลยี

นอกจากนี้ Lieb (2012, p. 2) กล่าวว่า การตลาดเชิงเนื้อหา เป็นเทคนิคและศิลปะการสื่อสารการตลาดที่ต้องกระทำต่อกลุ่มเป้าหมาย โดยสร้างการรู้ จดจำ วางใจ น่าเชื่อถือ รวมถึงการสร้างความรักภักดีต่อผลิตภัณฑ์

การตลาดเชิงเนื้อหา เป็นกระบวนการส่วนหนึ่งของหลักการของการตลาด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างประสบการณ์ให้กับผู้บริโภค ซึ่งเกิดจากการรับรู้ ปฏิสัมพันธ์ ส่งผลให้เกิดการซื้อสินค้า หรือบริการในทันทีหรือเกิดการการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ อันเป็นผลมาจากการหรือข้อความ (Message) โดยมีสื่อเป็นเครื่องมือส่งไปยังผู้รับสารและมีผลทางการตลาดเป็นเป้าหมาย สอดคล้องกับ Lankow, Ritchie and Crooks (2012, p. 11) ที่ได้อธิบายถึงหลักการสำคัญในการทำตลาดเชิงเนื้อหา 5 หลักการ คือ

1. การจัดการข้อมูลให้เป็นข้อมูลที่มีคุณค่าและเกี่ยวข้องกับผู้บริโภค
2. มีวัตถุประสงค์ทางการตลาด
3. ต้องการสร้างการเปลี่ยนแปลงหรือรักษาพฤติกรรมของผู้บริโภค
4. ใช้สื่อผ่านรูปแบบที่หลากหลาย เช่น สิ่งพิมพ์ หรือภาพเคลื่อนไหว เป็นต้น
5. มีการระบุกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน

ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างโฆษณาและการตลาดเชิงเนื้อหา (ณัฐพัชญ์ วงษ์เหรียญทอง, 2557, น. 58) มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ

1. การตลาดเชิงเนื้อหาส่วนมากจะเผยแพร่ผ่านสื่อที่ตัวเองเป็นเจ้าของ (Own Media) หรือสื่อที่ได้จากการบอกต่อ (Earn Media) ในขณะที่การโฆษณาจะเกิดขึ้นจากการซื้อพื้นที่สื่อ เช่น ในละครโทรทัศน์หรือนิตยสาร

2. การตลาดเชิงเนื้อหาเป็นลักษณะของดึง (Pull Marketing) มากกว่าผลัก (Push Marketing) คือ การสร้างเนื้อหาที่น่าสนใจทำให้กลุ่มเป้าหมายอยากติดตาม ซึ่งต่างจากโฆษณาแบบเดิมที่เข้าไปขัดจังหวะของกลุ่มเป้าหมาย

ลักษณะของเนื้อหาเชิงการตลาด หมายถึง ลักษณะและรูปแบบของเนื้อหาเชิงการตลาด (Content Marketing) ที่ใช้สื่อสารกับลูกค้าในบริบทต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความถูกใจและติดตามจากกลุ่มเป้าหมาย ซึ่ง อรรถชัย วรรณสรณ์ และ พนม คล้ายยา (2556) กล่าวว่า ลักษณะการใช้เนื้อหาเชิงการตลาด (Content Marketing) เพื่อนำเสนอให้กับลูกค้าบน Facebook Fan Page มี 4 ลักษณะ คือ 1) การให้ข้อมูลข่าวสารเป็นการให้เนื้อหาเกี่ยวกับข้อมูลสินค้าต่าง ๆ ในด้านการตลาด 2) การส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการซื้อหรือใช้บริการเป็นการนำเสนอรายละเอียดสินค้า เพื่อสร้างให้เกิดแนวโน้มความต้องการที่จะซื้อสินค้าของลูกค้า 3) การจัดกิจกรรมออนไลน์ เป็นการให้สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เล่นเกมชิงรางวัล เป็นต้น 4) การส่งเสริมการขาย เป็นวิธีการส่งเสริมการขายในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แจกคูปอง แจกสินค้า เป็นต้น โดยรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาเชิงการตลาด (Content Marketing) บน Facebook Fan Page มีลักษณะการนำเสนอ อยู่ 4 รูปแบบหลัก ๆ ได้แก่ 1) ประเภทรูปภาพ (Photo) เป็นภาพต่าง ๆ ที่ใช้สื่อสารกับสมาชิก 2) วิดีโอ (Video) เป็นวิดีโอ คลิปโฆษณาและภาพเคลื่อนไหวต่าง ๆ นำเสนอสมาชิก เช่น YouTube, Facebook Video, Instagram Video เป็นต้น 3) ลิงค์ (Link) เป็นการโพสลิงค์บทความต่าง ๆ บนหน้าแฟนเพจ 4) ข้อความ (Text) เป็นการนำเสนอข้อความตัวอักษรต่าง ๆ รวมไปถึงสัญลักษณ์ แฮชแท็ก เป็นต้น

การตลาดเชิงเนื้อหาและโฆษณาต่างเป็นส่วนสนับสนุนกันและกันด้วยวิธีการสร้างการตลาดเชิงเนื้อหาไว้ในสื่อของผลิตภัณฑ์ จากนั้นซื้อสื่อเพื่อโฆษณาเนื้อหาดังกล่าว ด้วยเนื้อหาที่มีความน่าสนใจจะทำให้ถูกพบเห็นได้มากขึ้น กลยุทธ์ในลักษณะนี้แพร่หลายในสื่อสังคมเช่น Facebook หรือ YouTube ที่เป็นตัวแทนนำเสนอเรื่องราวของสินค้าบริการหรือองค์กรได้ (Lieb, 2012, p. 2) ด้วย

การนำเสนอเนื้อหาที่สอดคล้องกับบุคลิกผลิตภัณฑ์ (Brand Personality) ได้ การตลาดเชิงเนื้อหาไม่ได้มีเป้าหมายสำคัญเพื่อขายสินค้าแต่มุ่งสร้างประสบการณ์กับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริโภคและผลิตภัณฑ์ ซึ่งปัจจัยสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ คือ การรับรู้ และเข้าใจกลุ่มเป้าหมายว่าต้องการอะไร จากนั้นจึงนำเสนอเนื้อหาที่พวกเขาต้องการโดยมีเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา คือ

1. สามารถนำเสนอเนื้อหาที่มีความน่าเชื่อถือ (Stability)
2. สามารถนำเสนอเนื้อหาที่มีความต่อเนื่อง ยั่งยืน (Sustainability)
3. สามารถนำเสนอเนื้อหาที่ทำให้กลุ่มเป้าหมายรู้สึกพึงพอใจหรือปลอดภัย (Security)

ลักษณะและเทคนิคในการทำการตลาดเชิงเนื้อหาที่ดี

Lankow (2011, p. 11 อ้างใน ภาณุพันธ์, 2557) ได้อธิบายหลักสำคัญในการทำการตลาดเชิงเนื้อหาไว้ 5 หลักการ คือ 1) มีการจัดการข้อมูลให้เป็นข้อมูลที่มีคุณค่าและเกี่ยวข้องกับผู้บริโภค 2) มีวัตถุประสงค์ทางการตลาด 3) ต้องการสร้างการเปลี่ยนแปลงหรือรักษาพฤติกรรมของผู้บริโภค 4) ใช้สื่อผ่านรูปแบบที่หลากหลาย เช่น สิ่งพิมพ์ หรือภาพเคลื่อนไหว เป็นต้น 5) มีการระบุกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน การตลาดเชิงเนื้อหาได้รับความสนใจจากผู้บริโภคเป็นจำนวนมากในฐานะแนวทางการสื่อสารการตลาดในสื่อดิจิทัลที่สามารถเข้าถึงและสร้างความเชื่อมโยงไปยังผู้บริโภคได้ ทั้งนี้ ธวัชชัย สุวรรณสาร (2556) กล่าวว่า แนวทางการสร้างสรรค์เนื้อหาที่ดีมีความน่าสนใจจะต้องมีองค์ประกอบ 5 ข้อ 1) มีคุณค่ามากเพียงพอที่จะสามารถแก้ไขปัญหาให้กับผู้บริโภคได้ 2) นำเสนอเนื้อหาที่แปลกใหม่ สร้างสรรค์ และมีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง 3) สามารถเชื่อมโยงเรื่องต่าง ๆ ที่กำลังเป็นที่สนใจให้เข้ากับเนื้อหาได้ 4) ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและชัดเจน 5) นำเสนอจุดเด่นของแบรนด์ให้เข้ากับรูปแบบของการทำการตลาดเชิงเนื้อหา

ณัฐพัชญ์ วงษ์เหรียญทอง (2557) ได้กล่าวเกี่ยวกับการนำเสนอข้อมูลข่าวสารในการตลาดเชิงเนื้อหาว่าควรนำเสนอให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน เป็นการนำเสนอเนื้อหา 3 ประเภทเพื่อใช้ในการสื่อสารสำหรับแต่ละพื้นที่ คือ

1. Target Focused Content คือ เนื้อหาที่ให้ความสำคัญกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เช่น สิ่งที่กลุ่มเป้าหมายสนใจอยากรู้ ซึ่งอาจไม่เกี่ยวข้องกับตราสินค้าเลย เนื้อหาประเภทนี้อาจไม่สร้างผลที่ชัดเจนกับตราสินค้า แต่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย สร้างความคุ้นเคย และสร้างความสัมพันธ์ที่ดี

2. Brand Focused Content คือ เนื้อหาที่ให้ความสำคัญกับตราสินค้า ประโยชน์และคุณค่าของสินค้าหรือบริการเป็นข้อมูลที่ตราสินค้าต้องการให้กลุ่มเป้าหมายได้รับรู้ เช่น รายละเอียดหรือคุณสมบัติต่าง ๆ ของสินค้า ซึ่งมักจะถูกนำเสนอในโฆษณา แต่ปัจจุบันผู้บริโภคสามารถเลือกเปิดรับข้อมูลต่าง ๆ ได้มา การนำเสนอข้อมูลประเภทนี้จึงประสบปัญหามากขึ้น

3. Target Brand Partnered Content คือ พื้นที่ส่วนที่ทับซ้อนระหว่างสิ่งที่ตราสินค้าต้องการสื่อสาร และสิ่งที่กลุ่มเป้าหมายต้องการ เนื้อหาประเภทนี้เป็นเนื้อหาที่สำคัญซึ่งเป็นแกนหลักในการทำการตลาดเชิงเนื้อหา เพราะสามารถดึงความสนใจและตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้ อีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยงไปยังตราสินค้าได้อีกด้วยนักการตลาดจึงควรศึกษาว่าเนื้อหาใดจะเป็นสิ่งที่ตราสินค้าต้องการสื่อสารและเป็นที่สนใจของกลุ่มเป้าหมาย

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การตลาดเชิงเนื้อหา คือ กลยุทธ์การตลาดกระบวนการหนึ่ง ที่มุ่งเน้นการใช้เนื้อหาในการนำเสนอเรื่องราวหรือมุมมองให้เกิดความผูกพันและทัศนคติที่ดีระยะยาวระหว่างกลุ่มเป้าหมายและผลิตภัณฑ์ โดยต้องคำนึงในด้านความต่อเนื่องของเนื้อหา มีความน่าเชื่อถือ และสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ใช้พื้นที่ส่วนที่ทับซ้อนระหว่างสิ่งที่ผลิตภัณฑ์ต้องการสื่อสาร และสิ่งที่กลุ่มเป้าหมายต้องการ เนื้อหาประเภทนี้เป็นเนื้อหาที่สำคัญ ซึ่งเป็นแกนหลักในการทำการตลาดเชิงเนื้อหา เพราะสามารถดึงความสนใจและตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้ อีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยงไปยังตราสินค้าได้อีกด้วย ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สามารถนำแนวคิดของการตลาดเชิงเนื้อหามาประยุกต์ใช้ส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดทัศนคติที่ดี เกิดความภาคภูมิใจ หวังแทน และรู้สึกเป็นเจ้าของ จนเกิดการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำหรือบอกต่อและแนะนำผู้อื่นให้มาท่องเที่ยว

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ

การสื่อสารการตลาด

การสื่อสารการตลาด (Marketing Communication) หมายถึง การสื่อความหมายของกิจกรรมทางการตลาดเพื่อสร้างการรับรู้ โดยการส่งข่าวสารในรูปของสัญลักษณ์ ภาพ เสียง แสง การเคลื่อนไหว ตัวอักษร คำพูด เสียงเพลง ผ่านช่องทางการสื่อสารประเภทต่าง ๆ หรือส่งตรงไปยังผู้รับข่าวสารที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของผู้ส่งข่าวสาร เพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างการยอมรับระหว่างธุรกิจผู้ให้บริการกับผู้บริโภค โดยมุ่งหวังให้เกิดผลประโยชน์ที่สำคัญ คือ ช่วยส่งเสริมกระตุ้นการขายและสนับสนุนให้ลูกค้าเกิดความจงรักภักดีต่อสินค้าหรือบริการ กิจกรรมการสื่อสารการตลาดประกอบด้วยส่วนสำคัญคือ การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย และการตลาดทางตรง

Keller (2013) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสื่อสารการตลาด หมายถึง การสื่อสารที่มีเป้าหมายเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสาร ชักชวน และเตือนความจำแก่ผู้บริโภคทั้งในทางตรงและทางอ้อมเกี่ยวกับแบรนด์ขององค์กร หมายความว่า “การสื่อสารการตลาด” จะช่วยทำให้ “แบรนด์ขององค์กร” มี “ชีวิต” ที่สามารถสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์กับผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายได้

ดารา ทีปะปาล (2541) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสื่อสารการตลาด หมายถึง กิจกรรมทั้งหมดที่นักการตลาดได้กระทำขึ้นเพื่อให้เป็นข่าวสารกระตุ้นใจ เพื่อสื่อความหมาย ถ่ายทอดความคิดผ่านสื่อ

ต่าง ๆ ไปยังกลุ่มเป้าหมาย เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือบริการหรือสิ่งอื่นใด เพื่อให้เกิดการยอมรับและตัดสินใจซื้อในที่สุด หรือแสดงพฤติกรรมตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่มุ่งหวัง

เสรี วงษ์มณฑา (2547) ได้กล่าวถึง กระบวนการพัฒนางานการสื่อสารการตลาด ที่ต้องการใช้การสื่อสารเพื่อจูงใจหลายรูปแบบกับกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่องโดยมุ่งสร้างพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายให้ตรงกับความต้องการของตลาด โดยการพิจารณาวิธีการสื่อสารตราสินค้า (Brand Contacts) เพื่อกลุ่มผู้บริโภคได้รู้จักสินค้า

ประดิษฐ์ จุมพลเสถียร (2547) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสื่อสารเป็นกระบวนการสร้างความคิดร่วมกัน หรือความคิดที่เป็นหนึ่งเดียวระหว่างผู้ส่งข่าวสารและผู้รับข่าวสาร ดังนั้นการสื่อสารทางการตลาด จึงหมายถึงกระบวนการเพื่อสื่อสารข้อมูลของสินค้าและบริการ ไปสู่กลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการเลือกใช้เครื่องมือสื่อสารทางการตลาดแต่ละประเภท การกำหนดวัตถุประสงค์และกลยุทธ์ต่าง ๆ ของแต่ละเครื่องมือ จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแต่ละบริษัทได้ นอกจากนี้ยังได้อธิบายถึงขั้นตอนการวางแผนการสื่อสารการตลาดไว้ว่า การวางแผนสื่อสารการตลาด มีขั้นตอนที่คล้ายคลึงกับการวางแผนการตลาด และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการวางแผนเครื่องมือสื่อสารการตลาดต่าง ๆ เช่น การโฆษณา การส่งเสริมการตลาด เป็นต้น ขั้นตอนการวางแผนการสื่อสารการตลาด มีดังนี้

1. วิเคราะห์ปัญหาและโอกาส (An Analysis of Problems and Opportunities) เป็นการรวบรวมข้อมูล ซึ่งอาจได้จากการวิจัยประกอบกับการใช้ประสบการณ์ แล้วนำมาวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาและโอกาสทางการสื่อสารออกมา ในขั้นตอนนี้สามารถนำหลักการตลาดในเรื่องการทำ SWOT Analysis มาใช้ในการจัดทำวิเคราะห์ปัญหาและโอกาสทางการสื่อสาร โดยจะวิเคราะห์ถึงผลกระทบต่อการสื่อสารถึงกลุ่มเป้าหมายหลัก

2. กำหนดวัตถุประสงค์ (Determine the Objectives) เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์การสื่อสาร เป้าหมายต่าง ๆ เกี่ยวกับการแก้ปัญหาในเรื่องภาพลักษณ์ ทศนคติ การรับรู้ การรับข่าวสาร เป็นต้น การสื่อสารการตลาดจึงมุ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้กับสินค้าเพื่อกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายเกิดการยอมรับและสนใจซื้อสินค้า วัตถุประสงค์ในการสื่อสารการตลาด โดยทั่วไปประกอบด้วย 1) สร้างความรู้จัก 2) สร้างความเข้าใจที่ดี 3) เปลี่ยนทัศนคติและการรับรู้ 4) เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และ 5) กระตุ้นให้ตัดสินใจซื้อ

3. การเลือกผู้รับสาร (Select the Target Audience) เป็นการกำหนดกลุ่มคนที่มีอำนาจซื้อสินค้าและมีความต้องการสินค้า ขึ้นอยู่กับข้อจำกัดของเครื่องมือสื่อสารที่เลือกใช้ วัตถุประสงค์ทางการตลาดและงบประมาณในการสื่อสาร เช่น สินค้าของเด็กเล่นสำหรับเด็ก มีกลุ่มเป้าหมาย คือ เด็ก แต่ผู้รับสารอาจหมายถึง ผู้ปกครอง เด็ก โรงเรียน และครู เป็นต้น เพื่อให้

เข้าใจถึงข้อดีของสินค้า แต่ถ้าธุรกิจมีงบประมาณที่จำกัด การเลือกผู้รับสารอาจต้องกำหนดให้แคบลง หรือมุ่งไปที่กลุ่มผู้ใช้บางส่วน เช่น ผู้มีกำลังซื้อสูงหรือผู้ใช้สินค้าจำนวนมาก เป็นต้น

4. การเลือกเครื่องมือสื่อสารการตลาด (Select the Marketing Communication Mix)

การเลือกเครื่องมือสื่อสารการตลาด จะขึ้นอยู่กับลักษณะของกลุ่มผู้รับสารแต่ละกลุ่ม ปัญหาทางการตลาดที่เกิดขึ้นและลักษณะสินค้า ว่าเป็นสินค้าบริโภคหรือสินค้าอุตสาหกรรม โดยผู้วางแผนสื่อสารจะต้องพิจารณาควบคู่ไปกับการศึกษาจุดแข็งและจุดอ่อนของเครื่องมือสื่อสารการตลาดบางชนิด ซึ่งสามารถสรุปได้ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงจุดแข็งและจุดอ่อนของเครื่องมือสื่อสารการตลาด

เครื่องมือสื่อสาร การตลาด	จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. การโฆษณา	เกิดการรู้จักผลิตภัณฑ์และแนะนำผลิตภัณฑ์สู่กลุ่มเป้าหมายได้เป็นจำนวนมาก	เป็นการสื่อสารที่กว้างเกินไปและมีค่าใช้จ่ายสูง
2. การส่งเสริมการขาย	ช่วยสร้างความน่าสนใจ ก่อให้เกิดการซื้อซ้ำหรือการซื้อสินค้าได้เป็นจำนวนมาก	ก่อให้เกิดปัญหาสงครามราคา ในกรณีลดราคาและมีผลต่อ ภาพลักษณ์สินค้า
3. การประชาสัมพันธ์	ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและสร้างความน่าเชื่อถือ	ยากในการประเมินผลและมีผลน้อยต่อการเพิ่มยอดขาย
4. การตลาดทางตรง	สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย เฉพาะกลุ่มได้ดี มีค่าใช้จ่ายน้อย และช่วยในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกลุ่มเป้าหมาย	ประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความ แม่นยำของข้อมูลของกลุ่มเป้าหมาย มีค่าใช้จ่ายสูงสำหรับกลุ่มเป้าหมายขนาดใหญ่
5. การขายโดยใช้พนักงานขาย	เหมาะสำหรับสินค้าที่ขายให้ธุรกิจแบบ (Business-to-Business) และสามารถให้ข้อมูลจำนวนมากพร้อมกระตุ้นความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้	ค่าใช้จ่ายสูงและอาจสร้างความรำคาญให้กับกลุ่มเป้าหมายได้
6. บรรจุภัณฑ์	ช่วยสร้างความโดดเด่นให้กับ สินค้าและให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัว สินค้าก่อนที่กลุ่มเป้าหมายจะตัดสินใจซื้อสินค้า	สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้จำนวนน้อย

ที่มา: ประดิษฐ์ จุมพลเสถียร, 2544

นอกจากนี้ ชุชนะ เตชคณา (2563) ได้เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า การสื่อสารการตลาดในอดีตเน้นการโฆษณาผ่านสื่อสารมวลชน แต่ในปัจจุบันมีวิธีการสื่อสารการตลาดเพิ่มมากขึ้น โดยการ

โฆษณานั้นเป็นการสื่อสารการตลาดแบบ Above-The Line ในขณะที่การสื่อสารแบบอื่น ๆ นั้นเป็นการสื่อสารแบบ Below The-Line ที่ใช้งบประมาณน้อยกว่าและมีประสิทธิภาพมากกว่า จึงเป็นที่นิยมใช้กันอยู่ในเวลานี้ การสื่อสารการตลาดในยุคนี้จึงมีการใช้การสื่อสารหลากหลายวิธี และแต่ละวิธีจะมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมการตลาดแตกต่างกัน โดยการสื่อสารการตลาดนั้นเน้นการสร้างคุณค่าอันเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นให้ตราสินค้าซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญของการตลาดสมัยใหม่

การตลาดแบบบูรณาการ

การตลาดแบบบูรณาการ (Integrated Marketing) เป็นกลยุทธ์การตลาดที่รวมหลายช่องทางการโฆษณาและการสื่อสารเพื่อสร้างการเชื่อมโยงและความเข้าใจในผลิตภัณฑ์หรือบริการขององค์กรในส่วนของลูกค้า เป็นแนวทางเชิงกลยุทธ์ในการบูรณาการการสื่อสารและประสบการณ์เชิงโต้ตอบที่กำหนดประสงค์ไปยังกลุ่มเป้าหมายหรือบุคคลที่กำหนด แนวคิดหลักคือ การให้ข้อความที่สอดคล้องและเป็นเสียงเดียวตลอดทุกช่องทางการสื่อสาร เพื่อสร้างประสบการณ์ลูกค้าที่เหมาะสมและสอดคล้องตลอดทุกขั้นตอนของการตัดสินใจการซื้อและการใช้งาน ซึ่งเป็นการประสานงานด้านการตลาดทุกด้านของแบรนด์ รวมถึงข้อความระหว่างช่องทางต่าง ๆ ซึ่งรวมถึง:

สื่อแบบชำระเงิน (การตลาดทางตรง โฆษณาออฟไลน์ การแสดงออนไลน์ และแบบเป็นโปรแกรม)

สื่อที่ได้รับ (การค้นหาทั่วไปที่ขับเคลื่อนโดยการตลาดเชิงเนื้อหา การประชาสัมพันธ์ และการเผยแพร่ต่อผู้มีอิทธิพลทางออนไลน์)

สื่อที่เป็นเจ้าของ (รวมถึงโซเชียลมีเดีย, สถานที่, บริการลูกค้า และการส่งข้อความโดยตรงผ่านอีเมลและมือถือ เพื่อให้ได้ข้อความที่สอดคล้องกันซึ่งปรับแต่งได้ตามช่องทาง นำเสนอประสบการณ์ที่เป็นหนึ่งเดียวและไร้รอยต่อแก่ผู้บริโภค ตลอดวงจรชีวิตของลูกค้าหรือเส้นทางสู่การซื้อผลลัพธ์จากการเพิ่มการรับรู้ถึงแบรนด์ ความคุ้นเคย ความชื่นชอบและความตั้งใจในการซื้อจะเพิ่มมากยิ่งขึ้น

โดยสรุป การตลาดแบบบูรณาการ มีเป้าหมายที่จะสร้างความเชื่อมโยงระหว่างลูกค้าและองค์กร โดยให้ประสบการณ์ที่คงที่ เพื่อสร้างความพึงพอใจและมีการติดตามต่อไป เพื่อเพิ่มความภักดีของลูกค้าและสร้างความภูมิใจในการติดต่อกับองค์กร การตลาดแบบบูรณาการทำให้องค์กรมองเป้าหมายและกลยุทธ์การตลาดในมุมมองที่เป็นการเจรจาและร่วมมือกัน เพื่อเตรียมความพร้อมในการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าอย่างเหมาะสมและทันเวลาด้วยการใช้ช่องทางที่หลากหลาย

การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ

การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (Integrated Marketing Communications) เป็นกลยุทธ์การตลาดที่รวมการใช้ช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ในการสร้างข้อความที่สอดคล้องและเป็นอันเดียวกันเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือบริการขององค์กร เพื่อช่วยสร้างความเข้าใจและเชื่อมโยงกับลูกค้าได้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง

สมาคมบริษัทตัวแทนโฆษณาแห่งสหรัฐอเมริกา (The American Association of Advertising Agencies) ได้กล่าวว่า การสื่อสารการตลาดแบบครบวงจรเป็นกลยุทธ์ที่ใช้เครื่องมือพื้นฐานของการสื่อสารหลาย ๆ ตัวรวมกันเพื่อให้บรรลุถึงแผนการ ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณา การตอบสนองทางตรง การส่งเสริมการขายและการประชาสัมพันธ์โดยวิธีการต่าง ๆ จะถูกใช้อย่างผสมผสานเพื่อสร้างความชัดเจนและเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

Kotler (1997, p. 583) อธิบายเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการว่า ผลจากการหดตัวของตลาดมวลชนและความหลากหลายของเครื่องมือและวิธีการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงเฉพาะกลุ่มผู้บริโภคที่มีความละเอียดอ่อนมากขึ้น ทำให้ธุรกิจจำเป็นต้องคิดหาวิธีการใช้เครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ ให้สอดคล้องกัน

Shimp (2000, p. 124) ได้ให้นิยามความหมายของการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ว่าเป็นกระบวนการของการพัฒนาและการใช้รูปแบบต่าง ๆ ของโปรแกรมการสื่อสาร เพื่อโน้มน้าวใจผู้บริโภคตามเป้าหมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างผลกระทบโดยตรงต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค

Russell and Lane (2002, p. 391) ให้ความหมายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ว่าเป็นการสื่อสารการตลาดที่ไม่ได้เกี่ยวข้องเพียงแค่การโฆษณาหรือการประชาสัมพันธ์เท่านั้น แต่เป็นการทำความเข้าใจในสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการอย่างแท้จริง จากนั้นจึงคิดและวางแผนให้การสื่อสารทั้งหมดขององค์กรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ในขณะที่ Duncan (2005, p. 373) นิยามว่า การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการเป็นกระบวนการสร้างคุณค่าสำหรับตราสินค้า (Brand Value) โดยต้องมีการประสานทำงานร่วมกันของฝ่ายต่าง ๆ (Cross-Functional Process) เพื่อสนับสนุนความสัมพันธ์กับลูกค้าและผู้ที่มีส่วนได้เสียขององค์กร (Stakeholders)

ชูษณะ เตชคณา และเสรี วงษ์มณฑา (2549) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการ (Integrated Marketing Communications-IMC) ว่าเป็นแนวทางการสื่อสารที่สามารถนำเสนอเรื่องราวของยี่ห้อตราสินค้าได้หลากหลายมิติ มีจุดสัมผัส (Contact Points) ที่หลากหลาย เพิ่มโอกาสให้ผู้บริโภคได้ทำความเข้าใจกับยี่ห้อตราสินค้าได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้ประกอบการไทยควรจะต้องรู้จักเลือกใช้จุดสัมผัสให้เหมาะสมกับสาระที่

ต้องการนำเสนอ เหมาะสมกับพฤติกรรมการรับสารและการแสวงหาข้อมูลของผู้บริโภค ตลอดจนเหมาะสมกับสภาพการแข่งขัน

สิทธิ์ ชีรสรณ์ (2562) กล่าวว่า การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการหรือการสื่อสารทางการตลาดแบบครบวงจร (Integrated Marketing Communication หรือ IMC) เป็นการสื่อสารกับกลุ่มตลาดเป้าหมายอย่างมีชั้นเชิง เพื่อสร้างข่าวสารที่สม่ำเสมอ ผ่านการใช้สื่อเดิมที่มีอยู่แล้วและสื่อในรูปแบบใหม่ ๆ นอกจากนี้ยังมีการนำสื่อต่าง ๆ มาใช้งานร่วมกัน

จากนิยามข้างต้น ทำให้สามารถสรุปได้ว่า การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการเป็นกระบวนการวางแผนใช้เครื่องมือการสื่อสารการตลาดหลากหลายรูปแบบผสมผสานกัน และสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน อันจะก่อให้เกิดผลสูงสุด โดยเป้าหมายคือบรรลุวัตถุประสงค์ทางการสื่อสารและการตลาดขององค์กรนั้น ซึ่งการทำการตลาดที่ใช้มุมมองการสื่อสารแบบ IMC จะมีลักษณะของการใช้การสื่อสารหลายรูปแบบร่วมกัน ตามจุดประสงค์การตลาดที่ตั้งไว้

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2562) ได้กล่าวไว้ว่า การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (Integrated Marketing Communication) เป็นกลยุทธ์ในการประสานงานผ่านการใช้เครื่องมือที่คัดเลือกอย่างเหมาะสม เพื่อให้ข่าวสารและภาพลักษณ์ของบริษัทหรือผลิตภัณฑ์สอดคล้องกัน การสื่อสารการตลาดแบบดั้งเดิมที่มีเพียงการโฆษณานั้น ยังไม่สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพที่มากพอ ดังนั้นจึงเกิดการใช้เครื่องมือหลากหลายตัวร่วมกัน เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดพฤติกรรมทางบวกตามที่นักการตลาดต้องการผ่านเครื่องมือต่าง ๆ เหล่านี้

1. สื่อกระจายเสียง (Broadcast, media) เช่น วิทยุ โทรทัศน์ วิทยุ
2. สื่อสิ่งพิมพ์ (Print media) เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร
3. สื่อดิจิทัล (Digital) สื่อปฏิสัมพันธ์ (Interactive) สื่อสังคม (Social media) และสื่อโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile)
4. สื่อนอกบ้าน (Out-of-home media)
5. การใช้ผลิตภัณฑ์เป็นสื่อผ่านโทรทัศน์และทีวี (Product Placement (TV) and Movies) และการบันเทิงเพื่อสร้างตรา (Branded Entertainment)
6. กิจกรรมและการเป็นผู้อุปถัมภ์รายการ (Events and Sponsorships)
7. การประชาสัมพันธ์หรือการให้ข่าว (Public Relations or Publicity)
8. การส่งเสริมการขาย (Sales Promotion)
9. การตลาดทางตรง (Direct Marketing)
10. การขายโดยพนักงาน (Personal selling)
11. การจัดแสดง ณ จุดซื้อ (Point-of-Purchase) เช่น การจัดแสดง บรรจุภัณฑ์
12. การบอกต่อ (Word of Mouth)

เสรี วงษ์มณฑา (2540) ได้แสดงทัศนะว่า การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ หรือแบบครบวงจร จะใช้การติดต่อสื่อสารทุกรูปแบบที่เหมาะสมกับผู้บริโภคในแต่ละกลุ่มหรือเป็นสิ่งที่ผู้บริโภคเปิดรับ (Exposure) โดยรูปแบบต่าง ๆ ของการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่นิยมใช้ส่วนใหญ่ มีดังนี้

1. การโฆษณา (Advertising) เป็นการสร้างการติดต่อสื่อสารด้านตราสินค้า (Brand Contact) ซึ่งถือเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะถ้าหากไม่มีการทำโฆษณา จะเปรียบเหมือนไม่มีกรรมสิทธิ์ใดในตราสินค้านั้น โดยจะนิยมใช้การโฆษณาในกรณีต่อไปนี้

- 1.1 การสร้างความแตกต่างในผลิตภัณฑ์ (Differentiate Product) ที่รวดเร็วและกว้างขวาง
- 1.2 การยึดตำแหน่งสินค้าครองใจผู้บริโภค (Brand Positioning)
- 1.3 เมื่อต้องการสร้างผลกระทบ (Impact) ด้านภาพลักษณ์ (Image)
- 1.4 สร้างการรู้จัก (Awareness) แสดงจุดขาย (Selling Point) ตำแหน่งผลิตภัณฑ์ (Positioning)

2. การขายโดยใช้พนักงาน (Personal Selling) ซึ่งสำคัญมาก และจะใช้ในกรณีดังนี้

- 2.1 เมื่อสินค้านั้นเหมาะกับการขายโดยใช้พนักงานขาย เช่น สินค้าประเภทประกันชีวิต เครื่องสำอางที่ขายตามบ้าน เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน (Door to Door Selling)
- 2.2 เมื่อลักษณะสินค้าเป็นประเภทที่จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ (Product Knowledge) เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความสลับซับซ้อน ไม่สามารถผ่านสื่อมวลชน (Mass Media) ได้ ต้องอาศัยพนักงานขายช่วยอธิบายให้เข้าใจอย่างชัดเจน เช่น เครื่องทำน้ำแข็ง เครื่องจักร รถยนต์ เครื่องยนต์ เครื่องดูดฝุ่น สินค้าอุตสาหกรรม ฯลฯ
- 2.3 เมื่อสินค้านั้นต้องมีการบริการที่ดีเพิ่มเติม (Good sales services) ซึ่งจำเป็นจะต้องใช้พนักงานให้บริการประกอบการขายสินค้านั้น โดยพนักงานขายจะเป็นผู้คอยบริการ แนะนำ ติดตั้ง ซ่อมบำรุง ซึ่งนับว่าพนักงานขายมีบทบาทสำคัญมาก

3. การส่งเสริมการขาย (Sale Promotion) ในการวางแผนมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

3.1 การดึงดูดลูกค้าใหม่ (Attract New Users) การที่จะดึงดูดลูกค้าให้มาซื้อสินค้าได้นั้น จะต้องลดอัตราเสี่ยงจากการใช้สินค้าใหม่ให้กับผู้บริโภค วิธีหนึ่งที่จะลดความเสี่ยงได้ คือ การลด แลก แจก แถม ซึ่งเป็นสิ่งที่เอาชนะความเฉื่อยชาของการคิดเปลี่ยนแปลง

3.2 การรักษาฐานลูกค้าเก่า (Hold Current Customer) ในกรณีที่คู่แข่งมีการออกสินค้าใหม่ ลูกค้าอาจจะเกิดความสนใจและมีความคิดอยากจะทดลองใช้สินค้าใหม่ ดังนั้นจะต้องแก้ไขโดยทำให้ไม่เป็นไปตามความคาดหมาย (Off Set หรือ Dilute) ซึ่งเป็นการลดความเข้มข้นลงในด้าน การส่งเสริมการขาย ลูกค้ามีความสนใจในสินค้าใหม่แต่ยังไม่แน่ใจในคุณภาพของสินค้า ซึ่งถ้าตรา

สินค้าเก่าที่ใช้จนแน่ใจในคุณภาพแล้ว มีการส่งเสริมการตลาดเพิ่มเข้ามา จะมีส่วนช่วยป้องกันการเปลี่ยนใจของลูกค้าให้ยากมากขึ้น

3.3 การส่งเสริมลูกค้าในปัจจุบันให้ซื้อสินค้าในปริมาณมาก (Load Present User)

3.4 การเพิ่มอัตราการใช้ผลิตภัณฑ์ (Increased Product Usage) เกิดขึ้นเมื่อต้องการให้ผู้บริโภคใช้สินค้ามากขึ้นกว่าเดิมหรือใช้ต่อเนื่องเรื่อย ๆ

3.5 การส่งเสริมการขายทำให้ผู้บริโภคเกิดการยกระดับ (Trade Up) โดยให้ซื้อสินค้าที่มีมูลค่าสูงขึ้นมีขนาดใหญ่ขึ้นหรือมีคุณภาพดีขึ้น

3.6 การเสริมแรงการโฆษณาในตราสินค้า (Reinforce Brand Advertising) เมื่อโฆษณาไปแล้วควรใช้การส่งเสริมการตลาด เช่น แผ่นพับ โหมบาย ใบปลิว โปสเตอร์ ป้ายแขวน ชั้นวางที่พูดได้ (Shelf Talker) เมื่อผู้บริโภคเดินผ่านก็สามารถที่จะพูดคุยกับผู้บริโภค เป็นการเพิ่มการรู้จัก (Increased Awareness) และสร้างผู้รับข่าวสาร (Audience Ship) เกิดความได้เปรียบบนชั้นวาง (Shelf Advantage) สามารถดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคได้

4. การให้ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ (Publicity and Public Relation) ใช้กรณีดังนี้

4.1 การให้ข่าวสารและประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ (Image) ว่าเหนือกว่าคู่แข่ง ซึ่งคุณสมบัติอื่น ๆ ไม่สามารถสร้างได้เหนือกว่าคู่แข่ง คุณสมบัติต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์เท่าเทียมกับคู่แข่งแต่ภาพลักษณ์จะเป็นสิ่งเดียวที่จะสร้างความแตกต่างในผลิตภัณฑ์ได้ดี เมื่อสิ่งอื่นเทียมเท่ากันหมด ภาพลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่เหลืออยู่เพื่อใช้ในการต่อสู้ โดยใช้เรื่องราวและตำนานซึ่งเป็นสิ่งที่คู่แข่งจะสามารถเลียนแบบกันได้ยากมาก

4.2 การให้ข่าวสารและประชาสัมพันธ์จะใช้เมื่อต้องการให้ความรู้กับบุคคล สินค้าบางชนิดจะประสบความสำเร็จได้เมื่อคนมีความรู้ในตราสินค้านั้น จึงต้องอธิบายถึงคุณสมบัติเกี่ยวข้องกับสินค้าว่าเหนือกว่า

4.3 เมื่อมีข้อมูลข่าวสารจำนวนมากที่จะสร้างมูลค่าเพิ่ม (Values Added) ให้กับผลิตภัณฑ์และข่าวสารนั้นไม่สามารถบรรจุเข้าไปในการโฆษณาได้ เพราะการโฆษณามีเวลาเพียง 30 วินาทีเท่านั้น ดังนั้นจะใส่ข้อมูลเข้าไปในโฆษณามาก ๆ ไม่ได้ จึงควรใช้การประชาสัมพันธ์แทนในกรณีที่มีข้อมูลมากมายที่เป็นจุดขึ้นชมในสินค้า เช่น เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก โดยองค์การยูเนสโก (Brand Knowledge) ซึ่งการโฆษณาไม่อาจจะครอบคลุมได้ แต่ขณะเดียวกันโฆษณาเหล่านี้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า

5. การตลาดทางตรง (Direct Marketing) หมายถึง การตลาดทางไกล (Telemarketing) การสั่งซื้อทางไปรษณีย์ (Mail Order) การขายทางแคตาล็อก (Catalogue Sales) ซึ่งใช้กรณีต่าง ๆ ดังนี้

5.1 เมื่อมีฐานข้อมูลที่ดีพอ (Database) ซึ่งในกรณีนี้ ถ้าทราบว่ากลุ่มเป้าหมายเป็นใครอยู่ที่ไหนจะเป็นการประหยัดงบประมาณมากกว่าการใช้สื่อ

5.2 เมื่อต้องการสร้างการตลาดที่มีความเป็นส่วนตัว (Personalized Marketing) ต้องการให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความรู้สึกว่าเป็นการตลาดแบบส่วนตัว เมื่อผู้บริโภคได้รับจดหมายแล้วจะรู้สึกว่าเป็นลูกค้าสำคัญเป็นที่รู้จัก ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดี ประทับใจ และภาคภูมิใจว่าตนเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มเป้าหมาย

5.3 ใช้เพื่อเป็นกลยุทธ์ติดตามผล (Follow Up Strategy)

5.4 เป็นการเตือนความทรงจำ (Remind) ซึ่งการใช้ตลาดทางตรงเพื่อติดต่อสื่อสารกับกลุ่มลูกค้าเดิมและเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อไป เช่น การต่ออายุนิตยสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ เมื่อใกล้จะหมดอายุสมาชิก

แนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการ

ความหมายของการบูรณาการ

การบูรณาการมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายในลักษณะใกล้เคียงกัน ไว้ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2538) ให้ความหมายของบูรณาการรวมหน่วย หมายถึง การนำการบริหารในยุคดิจิทัลทศวรรษที่ 21 ที่ต้องเป็นการบริหารจัดการด้วยความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจนเพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนางาน กำหนดนโยบาย และมีกระบวนการที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการ และความพึงพอใจของลูกค้าที่เป็นลักษณะปัจเจกบุคคล (Mass Customization) เมื่อพิจารณาจากที่กล่าวมานั้น ระบบการบริหารต้องเปลี่ยนจากเดิม คือ ต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์หรือกรอบวิธีคิดและยุทธศาสตร์ธุรกิจแบบใหม่ที่ต้องเป็นลักษณะการบริหารองค์กรแบบบูรณาการ (Integrated Organization) หรือแบบเครือข่ายขององค์กร (The Network Organization) โดยทำให้แก่นของความสามารถหลักเกิดขึ้น (Core Competencies) ในทุก ๆ หน่วยขององค์กร สรุปคำว่า “บูรณาการรวมหน่วย” คือ การนำหน่วยที่แยกกันมารวมเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2544) ได้นิยามคำว่า “บูรณาการ” ไว้ว่า “การทำให้หน่วยงานย่อย ๆ ทั้งหลายที่สัมพันธ์อิงอาศัยซึ่งกันและกัน เข้ามารวมทำหน้าที่ประสานกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตัว” และได้กล่าวถึงลักษณะและองค์ประกอบของการบูรณาการว่า “ในการบูรณาการนั้น จะเอาหน่วยย่อยหน่วยหนึ่งมารวมเข้าในองค์รวมที่มีหน่วยย่อยหน่วยอื่นแล้วก็ได้ หรือจะเอาหน่วยย่อยทั้งหลายที่ต่างกันแยกกันอยู่ มารวมเข้าด้วยกันเป็นองค์รวมก็ได้” ซึ่งเรียกว่าบูรณาการทั้งสิ้น

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546) ให้ความหมายของการบูรณาการ (Integration) ว่าหมายถึง การทำสิ่งที่บกพร่องให้สมบูรณ์แบบ โดยการเพิ่มเติมบางส่วนที่ขาดอยู่ให้สมบูรณ์ หรือการนำส่วน ประกอบย่อยมารวมกันตั้งแต่สองส่วนเพื่อทำให้เป็นส่วนประกอบใหญ่ของทั้งหมด ดังนั้น

การบูรณาการจึงเป็นการเชื่อมสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งเข้ามาเป็นส่วนประกอบกับอีกสิ่งหนึ่งให้มีความสมบูรณ์ กลายเป็นส่วนหนึ่งของแกนหลักหรือส่วนประกอบที่ใหญ่กว่า

ทิสนา แชมมณี (2548) ได้ให้นิยามของการบูรณาการ หมายถึง การทำให้สมบูรณ์โดยการนำหน่วยย่อย ๆ ที่มีความสัมพันธ์ มาทำหน้าที่อย่างผสมผสานกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวให้ครบถ้วนสมบูรณ์ในตัวเองไม่ได้แยกเป็นส่วน ๆ

โดยสรุปความของ “การบูรณาการ” คือ การจัดสรรและระดมสรรพกำลังขององค์กรตั้งแต่วัตถุดิบ ทรัพยากร บุคลากร กระบวนการ และปัจจัยต่าง ๆ โดยทำให้เกิดการประสานร่วมกันอย่างสอดคล้อง กลมกลืนกันในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เช่น การผลิตสินค้าหรือให้บริการที่ลูกค้าพึงพอใจ และในงานวิจัยครั้งนี้ การบูรณาการ หมายถึง การร่วมพัฒนาควบคู่กันไปเพื่อให้เกิดผลประโยชน์อย่างสมบูรณ์ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และยังมีการบูรณาการกับ 5 กลุ่มประชากร ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคนักวิชาการ ภาคชุมชน และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO)

ลักษณะการบูรณาการ

Armstrong (2005) ได้แบ่งการบูรณาการออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่

1. การบูรณาการในแนวตั้ง (Vertical Integration) เป็นการบูรณาการเข้ากับวัฒนธรรมองค์กร และการบูรณาการเข้ากับกลยุทธ์

2. การบูรณาการในแนวนอน (Horizontal Integration) เป็นการบูรณาการระหว่างกระบวนการภายในหน่วยงาน เช่น การบูรณาการระบบการจัดการผลการปฏิบัติงาน

จะเห็นได้ว่า การบูรณาการจะเกิดความสมบูรณ์นั้นประกอบด้วยลักษณะการบูรณาการ ดังนี้

1. การมีหน่วยย่อย องค์ประกอบย่อย ระดับ ชั้น ที่นำมาประมวลเข้าด้วยกัน สิ่งที่น่ามาประมวลเข้าด้วยกันนั้นเรียกว่าหน่วยย่อย

2. หน่วยย่อยนั้น ต้องมีความสัมพันธ์ เชื่อมโยง เป็นอันหนึ่งเดียวกันและมีความยืดหยุ่นในตัวปรับตัวให้เคลื่อนไหวได้ตลอดเวลา

3. เมื่อนำหน่วยย่อยเข้ามาจะครบถ้วนสมบูรณ์ พอดี อย่างลงตัว มีความผสมกลมกลืนแบบไม่แยกส่วน และดำเนินไปด้วยดีอันเป็นลักษณะของการบูรณาการ

การบูรณาการ เป็นการเชื่อมโยงสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งเข้าเป็นส่วนประกอบของอีกสิ่งหนึ่ง เพื่อให้สิ่งนั้นเกิดความสมบูรณ์ขึ้น ซึ่งมักเป็นการรวมกันของส่วนประกอบย่อยที่มีความแตกต่างกันตั้งแต่ 2 องค์ประกอบขึ้นไปให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของแกนหลักหรือส่วนทั้งหมดที่ใหญ่กว่า ทั้งนี้องค์ประกอบย่อยดังกล่าวโดยปกติจะแยกกันอยู่อาจดูเหมือนไม่สามารถเข้ากันได้ หรืออาจมีลักษณะที่ขัดแย้ง แต่เมื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เข้าด้วยกันใหม่ ภายใต้แกนร่วมเดียวกัน

กลับสามารถรวมความแตกต่างเหล่านั้นเข้าด้วยกันได้ และส่งผลให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546)

1. การบูรณาการรูปธรรม (Factual Integration) หมายถึง การนำสิ่งที่มีอยู่จริง หรือนำองค์ประกอบที่อยู่อย่างแยกส่วนมา ทำให้เป็นระบบที่มีลักษณะสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นใช้ในลักษณะของกระบวนการ การที่องค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ระบบ องค์การ บุคคล ตั้งแต่ 2 หน่วยงานขึ้นไปรวมตัวกัน โดยมีการจัดโครงสร้างใหม่หรือปรับกระบวนการทำงานใหม่ตามหน้าที่ที่มีการประสานงานอย่างร่วมมือและเชื่อมโยงกัน เพื่อให้องค์ประกอบดังกล่าวบรรลุถึงสภาพที่ดีกว่าสภาพก่อนการบูรณาการ ซึ่งการบูรณาการในลักษณะนี้จะเป็นการผสมผสานศักยภาพระหว่างกัน เพื่อช่วยให้สามารถใช้ศักยภาพหรือความถนัดในแต่ละด้านของแต่ละฝ่ายมาผสมผสานกัน

2. การบูรณาการนามธรรม (Conceptual integration) อยู่ในรูปของแผนงาน กระบวนทัศน์ ทฤษฎี โครงการ แผนการ ตั้งแต่ 2 แนวคิดขึ้นไป แนวคิดนี้อาจมีข้อมูลบางส่วนหรือแนวคิดภายในที่ดูเหมือนมีความขัดแย้งกัน การบูรณาการเป็นการนำมาทำรูปใหม่ โดยการนำองค์ประกอบย่อยที่ดูเหมือนแตกต่างมารวมกันอย่างผสมกลมกลืนกัน ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการนี้ คือ มูลค่าที่เพิ่มขึ้น ซึ่งปัจจุบันมีการนำเอาแนวคิดเชิงบูรณาการมาใช้ในศึกษาศาสตร์ ในลักษณะของสหวิทยาการ (Multi-disciplinary) ที่นำเอาศาสตร์ในสาขาที่แตกต่างกัน หรือหลายสาขาผนวกเข้ากับศาสตร์ที่เป็นแกนหลักสาขาหนึ่ง เพื่อให้ศาสตร์นั้นมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นำไปสู่การประยุกต์ใช้ที่มีประสิทธิภาพกว่าสำหรับการบูรณาการ ตามความหมายของการวางแผน หมายถึง กระบวนการวางแผนที่ระดมความคิดเห็นร่วมกันอย่างมีระบบจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การวางแผนในระดับสาขาที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องซึ่งกันและกันอันจะนำไปสู่ผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายหลักของแผนร่วมกันได้

Deutsch (1985, pp. 7-18) ได้ให้ความเห็นว่า หน้าที่หลักของการรวมกลุ่มมี 3 ประการ ประการที่ 1 เพื่อให้ได้มาซึ่งความสามารถเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ได้มากขึ้น ประการที่ 2 เพื่อให้ประสบความสำเร็จในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ประการที่ 3 เพื่อให้ได้มาซึ่งภาพพจน์ของตน และเอกลักษณ์ในบทบาทใหม่การบูรณาการใช้หลัก AFP (Area, Function, Participation) ในการบูรณาการ คือ หลักการที่ 1 ต้องมีการวางแผนให้ชัดเจนเรื่องพื้นที่ (Area) ว่า มีพื้นที่ใดที่จะลงไปดำเนินการ

Beane (1991, pp. 111) การบูรณาการเป็นการเชื่อมโยงความรู้ประสบการณ์ ในลักษณะผสมผสานเข้าด้วยกันทั้งหมด เพื่อให้สอดคล้องสมบูรณ์โดยรวมกันมากกว่าการแยกส่วน ซึ่งการบูรณาการ (integration) หมายถึง การประสานกลมกลืนกันของแผน กระบวนการ สารสนเทศ การจัดสรรทรัพยากร การปฏิบัติการ ผลลัพธ์ และการวิเคราะห์ เพื่อสนับสนุนเป้าประสงค์ที่สำคัญของสถาบัน (Organization-Wide Goal)

Gusztav Names (2005) ได้ใช้แนวคิดการบูรณาการเพื่อเสนอทางออกของระบบการบริหารจัดการของรัฐที่เป็น Top-Down มาเป็น Bottom-Up ดังที่ปรากฏในงานของเขา คือ Integrated Rural Development the Concept and Its Operation เขากล่าวว่า การบูรณาการสามารถกระทำได้ทั้งการบูรณาการโดยนำสิ่งที่มีอยู่จริงมาบูรณาการ (Factual Integration) หรือการบูรณาการความคิด (Conception Integration) ขั้นตอนของการบูรณาการ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน

1. ถอดกรอบ เพื่อที่จะให้หลุดจากกับดักทางความคิด ทางวัฒนธรรม ทางความรู้ทางประสบการณ์ เป็นต้น

2. ขยายกรอบ โดยอาศัยฐานแนวคิดในเรื่ององค์รวม สหวิทยาการคิดโดยวิธีอุปนัย การมองประสานข้ามตรงข้ามและมองแบบทุกฝ่ายชนะ

3. คุมกรอบ ซึ่งเป็นขั้นกลับมาบูรณาการอีกครั้ง

ในด้านประโยชน์ของการบูรณาการนั้น ด้วยแนวคิดการบูรณาการถูกนำมาใช้ในการบริหารราชการของรัฐบาลด้านการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ การบริหารราชการระดับจังหวัดที่ปรับเปลี่ยนการบริหารงานแบบแยกส่วนมาเป็นการบริหารงานแบบบูรณาการ การที่หน่วยงานนำหลักการบูรณาการมาใช้ในการดำเนินงานก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546)

1. เป็นการเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน เกิดการรวมงานให้เป็นสิ่งเดียวกัน โดยดูคุณภาพรวมทั้งหมดและมองปัญหาได้ถูกจุดโดยใช้ความเกี่ยวข้อง เชื่อมโยงกับระบบหรือปัจจัยต่าง ๆ ให้มีมุมมองที่กว้าง ครบถ้วน

2. สามารถใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น บุคลากรร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน

3. พนักงานทำงานได้ง่าย สะดวก มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจะปรับตัวอย่างต่อเนื่อง และช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเบ็ดเสร็จ

4. ลดความซ้ำซ้อน ประหยัดเวลาในการบริหาร ช่วยให้การแก้ปัญหาในงานได้อย่างเบ็ดเสร็จเชื่อมโยงกับระบบต่าง ๆ ให้มีมุมมองอย่างครบถ้วนและลึกซึ้ง

5. ลดค่าใช้จ่ายในการตรวจติดตามและตรวจประเมินผลที่ต้องดำเนินการตรวจติดตามและประเมินผลที่ละกิจกรรม

6. สร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์กรในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพภายในองค์กร

7. เป็นการพัฒนามนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ บุคคลที่มีความคิดแบบบูรณาการจะช่วยให้ลดความผิดพลาดจากการตัดสินใจที่ไม่รอบคอบ เข้าใจเรื่องที่มีความซับซ้อนได้อย่างลึกซึ้ง และกว้างขวางยิ่งขึ้น

8. การบูรณาการเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความฉลาดในการปรับตัวเอง ด้วยการใช้ไหวพริบ ปฏิภาณ สติปัญญาและมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งอื่นให้เข้าด้วยกันอย่างสมบูรณ์แบบ

9. ช่วยจัดความขัดแย้ง เนื่องจากการบูรณาการจะช่วยทำให้เกิดความเชื่อมโยงแนวความคิดต่าง ๆ เข้ากันได้อย่างสมบูรณ์

10. รู้จุดเชื่อมโยงของงานและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นทั้งหมด ช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างชัดเจน เบ็ดเสร็จ เชื่อมโยงงานต่าง ๆ ได้อย่างลงตัวและมีประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการจังหวัดแบบบูรณาการ

สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย (สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2547, น. 1-27) พิจารณาเห็นว่า เพื่อให้ส่วนราชการและผู้เกี่ยวข้องมีความรู้ และความเข้าใจหลักการ และแนวทางการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ กว้างขวางมากขึ้น จึงได้จัดทำเอกสารสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับหลักการ และแนวทางการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการฉบับนี้ โดยเป้าหมายสำคัญ เพื่อ

1. ให้บุคลากรของกระทรวงมหาดไทยและผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ โดยเฉพาะในระดับจังหวัดมีความรู้และความเข้าใจหลักการและสาระสำคัญของการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ และพร้อมที่จะปรับตัวให้สอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการแบบบูรณาการ

2. สามารถนำแนวทาง รูปแบบ วิธีการทำงานไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการ เพื่อสนับสนุนการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับสาระสำคัญกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องเป็นหลักประกอบด้วย

2.1 พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการมอบอำนาจ พ.ศ. 2546

2.3 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงบประมาณจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2546

2.4 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ. 2546

2.5 หนังสือสั่งการเรื่อง การมอบอำนาจด้านการบริหารงานบุคคลให้ผู้ว่าราชการจังหวัดของสำนักงาน ก.พ.

การบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ หมายความว่า การบริหารราชการของจังหวัดเพื่อให้จังหวัดสามารถบริหารงาน แก้ไขปัญหา และพัฒนาพื้นที่ในเขตจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของประชาชนให้ได้รับประโยชน์สูงสุด โดยมีการบูรณาการยุทธศาสตร์ แผนงานโครงการ สรรพกำลัง ทรัพยากรในจังหวัด และการทำงานประสานความร่วมมือกับทุกภาค

ส่วนได้อย่างมีทิศทางและเป้าหมายหลักร่วมกัน รวมทั้งมีผู้รับผิดชอบต่อผลงานที่เกิดจากการบริหาร การพัฒนา การป้องกันและการแก้ไขปัญหาในเขตพื้นที่จังหวัดอย่างชัดเจน โดยมีหลักการสำคัญของการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ มีดังนี้

1. การบริหารจัดการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ภาค ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด และยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด
 2. การมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชนในจังหวัดในการพัฒนาสร้าง ศักยภาพการแข่งขันและแก้ปัญหาร่วมกัน เพื่อลดความซ้ำซ้อน ลำซ้ำและสิ้นเปลือง
 3. ส่วนราชการทั้งในส่วนกลางและในพื้นที่จังหวัด สนับสนุนการจัดองค์กร บุคลากร งบประมาณ ข้อมูลสารสนเทศ กฎหมายระเบียบและข้อบังคับอย่างเพียงพอ เพื่อกระจายอำนาจการตัดสินใจไปสู่ระดับปฏิบัติการ
 4. สนับสนุนนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ด้วยการทำให้เกิดการยอมรับต่อ เป้าหมายการทำงานร่วมกันมากกว่าจะมุ่งเน้นการกำกับดูแลเพียงอย่างเดียว
 5. ส่งเสริมการกระจายอำนาจการตัดสินใจไปสู่ปฏิบัติ และมีศูนย์ข้อมูลสารสนเทศเป็น ฐานข้อมูลในการบริหารและติดตามประเมินผล
- รัฐบาลกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จของการทำงานไว้ในระดับชาติ โดยให้คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ สามารถกำหนดรายละเอียดการปฏิบัติและ ตัวชี้วัดในระดับจังหวัดได้เอง

ภารกิจหลักของการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ มีดังนี้ (สำนักพัฒนาและส่งเสริมการ บริหารราชการจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2547, น. 1-5)

1. สร้างความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ แก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัด
2. สร้างสังคมที่สงบสุขและพึงปรารถนาร่วมกัน
3. สร้างการพัฒนาให้เกิดดุลยภาพที่ยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน
4. บริหารราชการให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
5. ทราบ เข้าใจ และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในจังหวัด
6. ปฏิบัติภารกิจอันเป็นแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และนโยบายของรัฐบาล เช่น การแก้ไขปัญหายาเสพติด การแก้ไขปัญหามลพิษและการปราบปรามการทุจริต เป็นต้น

โดยมีองค์กรกำกับและดำเนินการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ มี 3 ระดับ ได้แก่ (สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2547, น. 7-9)

1. ระดับชาติ
2. ระดับกลุ่มจังหวัด
3. ระดับจังหวัด

3.1 ส่วนราชการตามนิยามของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงบประมาณจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2546 ที่ดำเนินการในจังหวัด ต้องแจ้งรายละเอียดข้อมูลแผนงาน โครงการ และงบประมาณที่จัดสรรให้แก่จังหวัดภายใน 30 วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีผ่านการพิจารณาของรัฐสภา

3.2 จังหวัดต้องจัดให้มีคณะกรรมการควบคุม กำกับดูแลการใช้จ่ายงบประมาณของจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ตามที่ กสจ. กำหนดเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ การโอนงบประมาณ การใช้เงินเหลือจ่าย การใช้งบกลาง การรายงานสรุปผลการปฏิบัติงาน และผลการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารงบประมาณแบบบูรณาการ พ.ศ. 2546

3.3 จังหวัดต้องจัดให้มีคณะกรรมการควบคุม กำกับ ดูแลการจัดซื้อจัดจ้างของจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ตามที่ กสจ. กำหนด เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างของจังหวัดแบบบูรณาการ การมอบอำนาจการจัดซื้อจัดจ้างให้กับผู้ว่าราชการจังหวัด และหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด รวมถึงการจัดวางระบบจัดหาพัสดุด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

3.4 จังหวัดต้องจัดให้มีคณะกรรมการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ตามที่ กบจ. กำหนดเกี่ยวกับการวางระบบข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของจังหวัดแบบบูรณาการ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ระบบฐานข้อมูลด้านการบริหารงบประมาณของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อมูลการบริหารงานบุคคล แผนโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์

3.5 จังหวัดต้องจัดให้มีคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการและยุทธศาสตร์กำลังคนของจังหวัด มีอำนาจหน้าที่เสนอแนะให้คำปรึกษาแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดเกี่ยวกับการพัฒนาระบบราชการ และวิธีการปฏิบัติราชการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีการจัดทำฐานข้อมูลกำลังคนของจังหวัด การกำหนดยุทธศาสตร์และวางแผน การบริหารและพัฒนากำลังคน การพัฒนาข้าราชการของจังหวัด การส่งเสริมระบบคุณธรรมและจริยธรรม การส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีม การสร้างเครือข่ายการทำงาน การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการสรรหา แต่งตั้งหรือโยกย้าย พิจารณาความดีความชอบหรือลงโทษทางวินัย

สรุปการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ เป็นการบริหารราชการโดยใช้แผนงานและยุทธศาสตร์ในด้านต่าง ๆ ร่วมกันเพื่อให้จังหวัดสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ในเขตจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของประชาชนให้ได้รับประโยชน์สูงสุด โดยเป็นการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ การมีส่วนร่วมของส่วนราชการทั้งในส่วนกลาง ภาครัฐ

ภาคเอกชน และภาคชุมชนในจังหวัด ทำงานร่วมกันอย่างมีทิศทางและเป้าหมายหลักเดียวกัน รวมถึงสนับสนุนนโยบายในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ส่งเสริมการกระจายอำนาจการตัดสินใจไปสู่ผู้ปฏิบัติงาน ด้วยการทำให้เกิดการยอมรับต่อเป้าหมายการทำงานร่วมกันมากกว่าที่จะมุ่งเน้นในการกำกับดูแลเพียงอย่างเดียว

แนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว

การตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว

สถาบันการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (2545) ได้ให้แบบการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งมีขั้นตอนกระบวนการดังต่อไปนี้

1. การทำความเข้าใจทรัพยากรท่องเที่ยว

1.1 ประเภทของทรัพยากร มีทรัพยากรหลักซึ่งเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวและทรัพยากรรองหรือทรัพยากรสนับสนุน เพื่อสนับสนุนทรัพยากรหลักในการดึงดูดนักท่องเที่ยว

1.2 ชนิดของทรัพยากร แบ่งได้ 5 ประเภท ได้แก่

1.2.1 ทรัพยากรด้านธรรมชาติ: พืช สัตว์ ภูมิทัศน์ ภูมิอากาศ น้ำ

1.2.2 ทรัพยากรด้านวัฒนธรรม: มรดกวัฒนธรรม ศาสนา ชาติพันธุ์

1.2.3 ทรัพยากรด้านเหตุการณ์สำคัญ: งานมหกรรม การแข่งขัน โชว์ต่าง ๆ

1.2.4 ทรัพยากรด้านกิจกรรม: นันทนาการ สิ่งอำนวยความสะดวก

1.2.5 ทรัพยากรด้านบริการ: คมนาคม ที่พัก การต้อนรับ อาหารและบริการ

2. การตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว

2.1 การเขียนรายงานทรัพยากรที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

2.1.1 รายการทรัพยากรที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ได้แก่ สิ่งที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ สิ่งบริการสำหรับนักท่องเที่ยว กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวบนพื้นที่และประเภทของที่พักให้บริการนักท่องเที่ยว

2.1.2 รายการทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ทรัพยากรนั้นมีความโดดเด่นอะไรภายในพื้นที่ มีความสำคัญอะไรที่แตกต่างจากแหล่งอื่น และสิ่งนั้นมีความสำคัญเพียงพอ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวในปัจจุบันและในอนาคต ซึ่งสามารถเก็บข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติได้ดังนี้ ชื่อ ที่ตั้ง ห่างจากจุดศูนย์กลางหรือศูนย์ข้อมูลเท่าไร ฤดูกาล ระยะเวลาที่ใช้ในการเข้าถึง การจัดการดูแล ใครเป็นเจ้าของ ใครจัดการ การติดต่ออำนวยความสะดวก สถิตินักท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทางของนักท่องเที่ยว ระดับการใช้มากหรือน้อย ใครมาเที่ยว มาทำอะไร มีลักษณะประชากรอย่างไร และค่าธรรมเนียมภายในแหล่งท่องเที่ยว

2.1.3 รายการทรัพยากรวัฒนธรรม ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นอย่างไร มีสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวอย่างไร เหตุการณ์นั้นส่งเสริมหรือเป็นคู่แข่งกับเหตุการณ์ที่อื่นหรือไม่ และความถี่ในการเกิดขึ้น ซึ่งสามารถเก็บข้อมูลได้ดังนี้ ชื่อที่ตั้งของเหตุการณ์สำคัญของศูนย์ข้อมูล ช่วงเวลา ฤดูกาล และระยะเวลายาวนานของเทศกาล การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก จำนวนผู้เข้าชมและค่าธรรมเนียมในการเข้าชม

2.1.4 ทรัพยากรกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่มีความโดดเด่นอย่างไร สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวหรือไม่ ซึ่งสามารถเก็บข้อมูลได้ดังนี้ คือ ชื่อ ที่ตั้งจากศูนย์ข้อมูล ช่วงเวลาฤดูกาล การเข้าถึง ผู้ดูแลกิจการ การประชาสัมพันธ์ ระดับของกิจกรรม สถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทาง ลักษณะการเดินทางของนักท่องเที่ยว และค่าธรรมเนียมในการเข้าชม

2.1.5 ทรัพยากรบริการ ได้แก่ ชื่อและที่อยู่ผู้ให้บริการ การติดต่อกับผู้ให้บริการ เวลาที่เปิดทำการ บริการที่เสนอให้ ข้อมูลที่มีให้ ติดต่อใคร และระดับบริการที่ใช้ในปัจจุบัน ซึ่งสามารถเก็บข้อมูลได้ ดังนี้

บริการด้านที่พักแรม ได้แก่ ชื่อและที่ตั้งของสิ่งอำนวยความสะดวก ประเภทและอันดับของการบริการ ลักษณะของการบริการ รวมทั้งอัตราค่าบริการ

บริการด้านอาหาร ได้แก่ ชื่อและที่ตั้ง ประเภทและอันดับของการบริการด้านอาหาร การจัดการด้านบริการอาหาร ขนาดสถานที่ การเปิดปิดบริการ ประเภทของผู้ใช้บริการ และมาตรฐานของอาหารที่ให้บริการ

บริการด้านการต้อนรับ ได้แก่ ชื่อและที่ตั้งของผู้ให้บริการ เวลาเปิดบริการ บริการที่เสนอให้ ข้อมูลที่มีให้ สถิตินักท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทางของนักท่องเที่ยว รวมถึงค่าธรรมเนียมภายในแหล่งท่องเที่ยว

2.2 ประเมินทรัพยากร

2.2.1 คุณภาพทรัพยากร พิจารณาดังนี้ ทรัพยากรนั้นมีความแตกต่างจากทรัพยากรที่อื่นอย่างไร รวมทั้งมีจุดอ่อนใดต้องปรับปรุง การบริการมีคุณภาพสม่ำเสมอเพียงใด ตลอดจนอุปสรรคต่อการพัฒนาทรัพยากรเรื่องใด

2.2.2 ความโดดเด่นของทรัพยากร พิจารณาดังนี้ สิ่งใดที่ทำให้ทรัพยากรนั้นมีความโดดเด่นกว่าทรัพยากรอื่นและมีความแตกต่างเรื่องใด และทรัพยากรดังกล่าวสะท้อนถึงคุณภาพภูมิในสถานที่นั้น ๆ

2.2.3 อำนาจในการดึงดูดนักท่องเที่ยว พิจารณาดังนี้ สิ่งนั้นมีบทบาทใดในกิจกรรมปัจจุบันของนักท่องเที่ยว มีการวัดระดับการใช้และการประเมินอย่างไร ทำอย่างไรให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นมีเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยว

2.2.4 ฐานข้อมูลของทรัพยากรการท่องเที่ยว พิจารณาดังนี้ ทรัพยากรนั้น มีประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยวอย่างไร ปัจจุบันการท่องเที่ยวประเภทใดเหมาะสม และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวในอนาคตได้ และทรัพยากรนั้นมีอุปสรรคต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคตอย่างไร

การประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว

การประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว (Institute of Ecotourism, 2002) ได้จัดทำแบบการตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทางในการตรวจสอบซึ่งได้จัดเป็น กระบวนการประเมินทรัพยากรในรายการ ดังต่อไปนี้

1. คุณภาพทรัพยากร ได้แก่
 - 1.1 สาเหตุที่ทำให้ทรัพยากรนี้ดีกว่า/ไม่ดีกว่าทรัพยากรอื่นในที่อื่น ๆ
 - 1.2 อะไรคือจุดอ่อน
 - 1.3 ได้รับการดูแลรักษาดีหรือไม่
 - 1.4 บริการมีคุณภาพสม่ำเสมอตลอดหรือไม่
 - 1.5 จะสามารถปรับปรุงและพัฒนาทรัพยากรได้อย่างไร
 - 1.6 อะไรคือข้อเสียของการพัฒนาต่อไป
2. ความโดดเด่นของทรัพยากร ได้แก่
 - 2.1 อะไรทำให้ทรัพยากรมีความพิเศษโดดเด่น
 - 2.2 อะไรทำให้ทรัพยากรนี้แตกต่างกับที่อื่น ๆ
 - 2.3 ทรัพยากรดังกล่าวสะท้อนให้คิดถึงความภาคภูมิใจในสถานที่นั้น ๆ
3. อำนาจในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ได้แก่
 - 3.1 สิ่งนี้มีบทบาทอะไรในกิจกรรมปัจจุบันของนักท่องเที่ยว
 - 3.2 มีการวัดระดับการใช้ประเมินการใช้อย่างไร
 - 3.3 จะพัฒนาให้แหล่งท่องเที่ยวนี้มีเสน่ห์ดึงดูดมากขึ้นอย่างไร
4. ฐานข้อมูลของทรัพยากรท่องเที่ยว ได้แก่
 - 4.1 สาเหตุที่ทำให้ทรัพยากรนั้นเป็นคุณค่าต่อแหล่งท่องเที่ยว
 - 4.2 ในปัจจุบันการท่องเที่ยวประเภทใดเหมาะสมและน่าพึงพอใจ และถ้าจะให้ มีบทบาทสำคัญ ยิ่งขึ้นในอนาคตจะต้องเพิ่มความดึงดูดอย่างไร
 - 4.3 ทรัพยากรนี้มีลักษณะอะไรซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาท่องเที่ยวใน อนาคต

นอกจากนี้ Boonyaphak (2007) ได้กล่าวถึง หลักเกณฑ์ในการพิจารณาและการกำหนด ศักยภาพหรือความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

1. คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงาม ลักษณะโดดเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ ความสำคัญทางลัทธิและศาสนาบรรยากาศ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติและวิถีชีวิต
2. ความสะดวกในการเข้าถึงได้แก่สภาพของเส้นทางท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทาง ระยะเวลาจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว
3. สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ สถานที่ที่พักแรม สถานบริการต่าง ๆ ร้านอาหาร ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์และการรักษาความปลอดภัย
4. สภาพแวดล้อมได้แก่สภาพทางกายภาพสภาพอากาศระบบนิเวศและสภาพอื่น ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว
5. ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อจำกัดด้านพื้นที่ ข้อจำกัดทางด้านบริการ สาธารณูปโภค ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว
6. ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ได้แก่ ความเป็นที่รู้จักของแหล่งท่องเที่ยวและจำนวนของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

สรุปว่า การตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง การประเมินและเขียนรายงานเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวในสถานที่ที่กำหนดศึกษา ซึ่งคล้ายคลึงกับการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยว และในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดในการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว ผสานกับแนวคิดในการตรวจสอบศักยภาพการท่องเที่ยว โดยผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อในการสร้างแบบตรวจสอบทรัพยากร และแบบสำรวจสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว โดยอ้างอิงจากแบบตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวของสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (2545) และแนวคิดด้านการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวและหลักองค์ประกอบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว 10As เพื่อนำมาใช้ประกอบในการสร้างแบบประเมินศักยภาพและสำรวจสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีจำกัดไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ซึ่งผู้ดูแลหรือเป็นเสมือนเจ้าของก็คือประชาชนที่อยู่ในชุมชนนั้น ๆ เมื่อชุมชนมาเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวก็จะมีค่าใหม่ ๆ เกิดขึ้น อาทิเช่น การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวผ่านชุมชน การท่องเที่ยวในชุมชน ก็ขึ้นอยู่กับนิยามแห่งการสื่อความหมายต่อคำดังกล่าว แต่ที่แน่นอนก็คือ "ชุมชน" เป็นสิ่งที่ต้องถูกกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ความหมายการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ได้มีนักวิชาการให้ความหมายการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้หลายท่าน ดังนี้

Zapata, et al. (2011) มีแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในแนวทางเดียวกับ Strydom, Mangope and Henama, (2018) โดยระบุว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) คือการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างผลประโยชน์และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ให้ แก่คนในท้องถิ่นได้

พจนา สวนศรี และสมภพ ยี่จอหอ (2556) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT) หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งกำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน ในขณะที่ สินธุ์ สโรบล (2546) มีความคิดเห็นคล้ายกันว่า ลักษณะที่สำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ ตั้งอยู่บนฐานที่ว่าทุกคนในท้องถิ่นเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว โดยสามารถนำเอาทรัพยากรท่องเที่ยว รวมถึงวัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และวิถีการผลิตของชุมชนที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้เป็นปัจจัยหรือต้นทุนสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (2558) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ไว้ว่า “เป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการท่องเที่ยวทางเลือกที่บริหารจัดการโดยชุมชนอย่างสร้างสรรค์ และมีมาตรฐานก่อให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตที่ดี”

นอกจากนี้ วีระพล ทองมา (2560) ได้ให้ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Base Sustainable Tourism) คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน” คำว่า “Community-Based Tourism” หรือ “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” การท่องเที่ยวที่ให้ชุมชนเป็นฐานการบริหารจัดการ คำนี้เป็นที่รู้จักและใช้กันอย่างแพร่หลายในหลาย ๆ ความหมาย ความเข้าใจและประสบการณ์ ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นส่วนหนึ่งที่จะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ เป็นเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดการด้านโฮมสเตย์ที่ต้องมีชุมชนเป็นส่วนประกอบสำคัญ โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม 5 ด้าน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ

การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่เน้นให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางหรือฐาน เพื่อกำหนดทิศทาง แผนงาน แผนปฏิบัติการของตนเอง โดยดำเนินการพร้อมกันทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมนั้น จึงทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ พัฒนาแบบองค์รวมและเกี่ยวกับกลุ่มคนต่างๆ มากมาย กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ (วิระพล ทองมา, 2560)

1. ศักยภาพของคน คนในชุมชนต้องรู้จักรากเหง้าของตนเองให้ดีเสียก่อน เพื่อความพร้อมในการบอกเล่าข้อมูลและคนในชุมชนต้องมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ มีความสามัคคี ทำงานร่วมกันได้
2. ศักยภาพของพื้นที่ หมายรวมถึง ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบสานต่อกันมา สามารถที่จะนำมาจัดการได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ชุมชนต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้ ตลอดจนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องแนวคิดพื้นฐานทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการจัดการในพื้นที่ด้วย
3. การจัดการ ต้องเป็นชุมชนที่มีผู้นำที่เป็นที่ยอมรับ มีความคิด มีวิสัยทัศน์ มีความเข้าใจเรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งยังต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐที่เกี่ยวข้อง สิ่งสำคัญที่สุดของชุมชนก็คือการมีส่วนร่วมทุกอย่างเพื่อส่วนรวม

นอกจากนี้ พบว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีผลกระทบด้านบวกและด้านลบ ได้แก่

1. ผลกระทบด้านบวก ส่งผลให้ชุมชนมีจิตสำนึกเกิดการพึ่งพาตนเอง พัฒนาตนเอง มีความพยายามในการเรียนรู้พัฒนา เกิดรายได้เพิ่มขึ้น สร้างความเข้มแข็งในชุมชน เกิดความรักความภาคภูมิใจในการเป็นเจ้าของ มีส่วนร่วมในทรัพยากรของชุมชน และเกิดกระบวนการเรียนรู้การทำงานร่วมกัน ในที่สุดนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านสังคมและวัฒนธรรม 3) สิ่งแวดล้อม
2. ผลกระทบด้านลบ เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจากการเข้ามาของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ เช่น จำนวนขยะที่เพิ่มมากขึ้น การใช้น้ำ ระบบนิเวศธรรมชาติ การรบกวนธรรมชาติที่เข้ามาอย่างรวดเร็ว มีความขัดแย้งทางความคิด เกิดกระแสการเลียนแบบ เสียความเป็นส่วนตัวในการที่จะต้องรองรับนักท่องเที่ยว และที่สำคัญคืออาจถึงกับสูญเสียเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

ในบริบทของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมและได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยว จึงควรต้องมีหลักการการทำงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกัน ดังนี้

1. การท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องมาจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ชุมชนร่วมตัดสินใจลงมติที่จะดำเนินการตามแนวทางที่ชุมชนเห็นสมควร
2. สมาชิกในชุมชนต้องมีส่วนร่วมทั้งการคิด วางแผน ทำกิจกรรม ติดตามประเมินผล เรียนรู้และรับประโยชน์ร่วมกัน

3. ชุมชนต้องรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เป็นชมรม เป็นองค์กร เพื่อกลไกที่ทำหน้าที่แทนสมาชิกทั้งหมดในระดับหนึ่ง และการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของสมาชิกในชุมชนที่เห็นร่วมกัน

4. ลักษณะการท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องคำนึงการอยู่ร่วมกันอย่างมีศักดิ์ศรี เป็นธรรม มีความเท่าเทียมกัน และส่งผลที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมในเชิงสร้างสรรค์ที่ดีและลดผลกระทบในเชิงลบ

5. มีกฎ กติกาและการควบคุมโดยชุมชน สำหรับการจัดการท่องเที่ยวที่ชัดเจน

6. สมาชิกในชุมชน ชาวบ้านทั่วไปและนักท่องเที่ยว ควรมีกระบวนการเรียนรู้ระหว่างกันและกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการทำงานการท่องเที่ยวโดยชุมชน

7. การท่องเที่ยวโดยชุมชน จะต้องมีความมาตรฐานที่มาจากข้อตกลงร่วมภายในชุมชนด้วย

8. รายได้ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว มีส่วนนำไปสนับสนุนการพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อม

9. การท่องเที่ยวไม่ใช่อาชีพหลักของชุมชน ชุมชนต้องดำรงอาชีพหลักของตนเองไว้ได้

10. องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งพอที่จะจัดการกับผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นได้และพร้อมจะหยุดเมื่อเกินความสามารถในการจัดการ

อย่างไรก็ตาม พจนา สวนศรี (2546) ได้ให้แนวคิดการจัดการเพิ่มเติมว่า ชุมชนควรจะต้องรู้เข้าใจและตระหนักต่อการท่องเที่ยว โดยการเตรียมความพร้อมชุมชน ซึ่งผู้ดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรมีกระบวนการทำงาน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ให้ชุมชนทราบในการพิจารณาทั้งด้านบวกและลบของการท่องเที่ยว

ขั้นที่ 2 สร้างการมีส่วนร่วม เป็นการดึงเอากลุ่มที่สนใจการท่องเที่ยวโดยชุมชน และกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน

ขั้นที่ 3 ศึกษาชุมชนร่วมกับคนในท้องถิ่นเพื่อศึกษาในหัวข้อ การสำรวจทางกายภาพ ทำแผนที่รอบในหมู่บ้าน (แสดงที่ตั้งของบ้านเรือน ทรัพยากรคนสร้าง) และทำแผนที่รอบนอก (แสดงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและที่ดินทำกิน) ศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน ศึกษาความสัมพันธ์ของชุมชนกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวศึกษากลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งจะช่วยให้เห็นศักยภาพ-ข้อจำกัดของชุมชน และปัญหาของชุมชนร่วมกัน

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน ทั้งในด้านศักยภาพ ข้อจำกัด โอกาสและความเสี่ยง

ขั้นที่ 5 ร่วมกันพัฒนาศักยภาพและแก้ไขจุดอ่อน

ขั้นที่ 6 วางรูปแบบการบริหารจัดการ การจัดตั้งองค์กรขึ้นมาทำงาน หรือ อาจใช้องค์กรที่ชุมชนมีอยู่เดิมแต่เพิ่มเติมบทบาทหน้าที่

ขั้นที่ 7 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้รับรู้และช่วยให้ข้อมูลแก่ผู้ที่สนใจ

ขั้นที่ 8 ทดลองดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว อาจมีการจัดท่องเที่ยวนำร่อง เพื่อทดสอบความพร้อมของชุมชน

ขั้นที่ 9 ประเมินผล

ขั้นที่ 10 พัฒนางองค์กร เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน

กระบวนการทั้ง 10 ขั้นตอน เหมือนการทำงานพัฒนาปกติ แต่สิ่งที่ยากก็คือเรื่องท่องเที่ยว เป็นเรื่องที่ชุมชนอาจจะไม่คุ้นเคยมาก่อน และไม่มั่นใจว่าตนเองจะทำได้ จึงจำเป็นจะต้องเป็นการปลูก อดมสำนึกของท้องถิ่น ให้คนท้องถิ่นอยากรู้จักตนเอง เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง การท่องเที่ยวก็ จะเกิดความชัดเจนมากขึ้นว่า และนอกจากปลูกสำนึกของชุมชนแล้วยังเป็นการช่วยสร้างจิตสำนึกของ นักท่องเที่ยวต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ได้เข้ามาเยี่ยมชม

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2566) ได้อธิบายว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) คือ แนวทางการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ลดทอนความสามารถในการตอบสนอง ความต้องการของคนรุ่นหลัง โดยการบรรลุการพัฒนาที่ ยั่งยืน มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) ความ ครอบคลุมทางสังคม (Social Inclusion) และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม(Environmental Protection) โดยที่หลักการและแนวคิดของการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีจุดเริ่มต้นจากรายงานเรื่อง สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน (The Brundtland Report หรือ Our Common Future) โดยสมัชชาโลกจาก World Commission on Environment ที่ได้กล่าวว่า “รูปแบบของการพัฒนา ที่สนองความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ส่งผลกระทบต่อคนรุ่นต่อไปในอนาคต ต้องประนีประนอมยอม ลดทอนความสามารถในการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง” คำกล่าวข้างต้นนั้นคือ คำจำกัด ความของการพัฒนาอย่างยั่งยืน หรือการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) และภาพรวม ของรายงานฉบับนี้ มีความมุ่งหมายของการสร้างความร่วมมือในระดับโลก ที่จะรักษาและป้องกัน สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติไว้เนื่องจากความเสื่อมโทรมและสูญเสียทางทรัพยากรธรรมชาติที่ได้ ปรากฏขึ้น ปรัชญาแนวคิดนี้มีความสำคัญต่อการวางความมุ่งหมายจากองค์กรในระดับโลกต่างๆอย่าง มากมาย และทั้งการประชุมเพื่อค้นหาแผนปฏิบัติการที่จะเป็นแนวทางร่วมกัน แต่ความหมายของการ พัฒนาอย่างยั่งยืนจากรายงานเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้นมีการสื่อความหมายที่ กว้างครอบคลุมหลากหลายประเด็นดังที่ United Nation Population Fund Activities (UNFPA) ได้รวบรวมความหมายของการพัฒนาแบบยั่งยืนไว้ดังนี้ (เกื้อ วงศ์บุญสิน, 2548, น. 71-72)

1. การพัฒนาแบบยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ตรงกับความต้องการตามความจำเป็นในปัจจุบันโดยสามารถรองรับความต้องการ และหรือความจำเป็นที่จะเกิดแก่ชนรุ่นหลัง ๆ ด้วย ทั้งนี้ มาตรฐานการครองชีพที่เลยขีดความจำเป็นขั้นพื้นฐานต่ำสุด จะยั่งยืนต่อเมื่อมาตรฐานการบริโภคในทุกหนทุกแห่งคำนึงถึงความยั่งยืนในระยะยาว (Long Term Sustainability)

2. การพัฒนาแบบยั่งยืน คือ การครอบคลุมถึงมาตรการรักษามรดกทางทรัพยากรที่จะตกกับชนรุ่นหลัง โดยอย่างน้อยให้ได้มากพอ ๆ กับที่ชนรุ่นปัจจุบันได้รับมา

3. การพัฒนาแบบยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่กระจายประโยชน์ของความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจได้อย่างทั่วถึง ตลอดจนเป็นการพัฒนาที่ปกป้องสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับโลกโดยเพื่อชนรุ่นหลังและเป็นการพัฒนาที่ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นอย่างแท้จริง

4. การพัฒนาแบบยั่งยืน หมายถึง การทำให้คุณภาพของชีวิตมนุษย์ดีขึ้นภายใน ระบบนิเวศวิทยาที่สามารถจะรองรับการดำเนินชีวิตได้ต่อไป ในลักษณะดังกล่าว “เศรษฐกิจแบบยั่งยืน” (Sustainable Economy) คงต้องเป็นเศรษฐกิจที่ธำรงรักษาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติของตนไว้ได้ โดยเศรษฐกิจแบบนี้จะยังคงสามารถพัฒนาควบคู่ไปกับการรักษาแหล่งทรัพยากรได้ต่อไปด้วยการปรับตัวและโดยอาศัยการยกระดับความรู้ ปรับปรุงองค์กร ตลอดจนปรับปรุงประสิทธิภาพทางเทคนิคและชาวปัญญา

จากความหมายของการพัฒนาแบบยั่งยืนนั้น เป็นแนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานของหลักการที่เรียกว่า “ความยุติธรรมระหว่างชน 2 รุ่น (Intergenerational Equity)” กล่าวคือ เมื่อพิจารณาจากความหมายของการพัฒนาแบบยั่งยืนนั้น สามารถกล่าวครอบคลุมประเด็น 2 ลักษณะ ลักษณะแรก คือ เน้นเรื่องความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแบบมีขีดจำกัด โดย มุ่งเน้นวิถีชีวิตของประชาชนที่มีเศรษฐกิจพอเพียง สามารถอยู่ได้ท่ามกลางกระแสวิกฤต เศรษฐกิจหรือเศรษฐกิจที่ผันผวน โดยวิธีวิทยาของลักษณะแรกนั้น คือ "หลักความพอดี" และการตอบสนองต่อความจำเป็นพื้นฐานเท่าที่จำเป็น และ ลักษณะที่สอง คือ เน้นเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติหรือทรัพยากรธรรมชาติ เพราะธรรมชาติไม่ได้มีไว้เพื่อให้มนุษย์นำไปใช้ได้อย่างฟุ่มเฟือยและล้างผลาญ วิธีวิทยาของการรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากร คือ การใช้สอยให้คุ้มค่าและใช้ให้น้อยลง อย่างไรก็ตามประเด็นนี้ กำลังเป็นที่น่าสนใจของมวลมนุษยชาติเพราะความสัมพันธ์ระหว่างประชากร การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การเพิ่มประชากรและความเจริญทางด้านเทคโนโลยีอยู่ในภาวะขาดความสมดุล

ในการวางกรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น มีผู้กำหนดแนวคิดไว้ อาทิ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2544) กล่าวว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มุ่งความพอเพียงทางเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ ปัญญา และระบบการศึกษาที่สร้างปัญญาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างสังคมที่พออยู่พอกินและมีความเอื้อเพื่อแผ่ต่อกัน รวมทั้งแนวคิดของวรรณกรรมเรื่องพระมหาชนกที่มุ่งการพึ่งตนเอง ความขยันหมั่นเพียร การอนุรักษ์และเพิ่มพูนทรัพยากรธรรมชาติ” และยังสามารถกำหนด

ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยแบ่งออกเป็น 3 แนวทางหลักเชื่อมโยง 3 มิติในการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ แนวทางที่ 1 การพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นการพัฒนาในมิติทางเศรษฐกิจที่จะต้องผลักดันให้เกิดผลด้านการผลิต การบริโภค การกระจายรายได้และการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน แนวทางที่ 2 การพัฒนาสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาในมิติทางสังคมที่ต้องการพัฒนาคนและการคุ้มครองทางสังคม มีการพัฒนาการใช้ทุนทางสังคมและการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดี และแนวทางที่ 3 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาในมิติทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีการบริหารในเชิงพื้นที่และเชิงบูรณาการ โดยใช้หลักระบบนิเวศภายใต้การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยดำเนินมาตรการเชิงรุกในการป้องกันฐานทรัพยากร การอนุรักษ์ป่าเขตร้อน การคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ

ด้าน ประเวศ วะสี (2542) กล่าวว่า “แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นรูปแบบของการพัฒนาที่จะต้องก่อให้เกิดดุลยภาพของทุกมิติ ได้แก่ มิติด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม จิตใจ และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีการบริหารจัดการที่ดี และมีพหุภาควิธีร่วมกันดำเนินการทุกขั้นตอนเพื่อกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนในทางปฏิบัติ”

นอกจากนี้ มนัส อรรถากร (2546, อ้างถึงใน สุมาลี วงษ์วิฑิต และรพีพรรณ ทองหล่อ, 2547, น. 161) ได้กล่าวว่า “แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมและสถาบันต่าง ๆ ทางสังคม เช่น สถาบันเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา สื่อมวลชน ฯลฯ ในหลาย ๆ มิติ รวมทั้งทัศนคติ ค่านิยม และระบบคุณค่า ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงจากเชิงปริมาณไปสู่เชิงคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น โดยปลอดจากระบบผูกขาดทางเศรษฐกิจและอำนาจการเมือง ทำให้เอื้ออำนวยต่อระบบเศรษฐกิจโดยสามารถเพิ่มผลผลิตอย่างมีดุลยภาพระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี ที่มีการแบ่งปันผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรมสามารถสร้างความเสมอภาคทางโอกาสและช่วยขจัดความยากจน”

องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (United Nations World Tourism Organization, 2005) ได้ให้ความหมายของคำว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความสมดุลระหว่าง 3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวคือองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐศาสตร์และด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ควรมีลักษณะที่สำคัญ คือ

1. มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในระดับที่เหมาะสมที่สุด

2. มีการคำนึงถึงการอนุรักษ์ซึ่งสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน บริเวณพื้นที่ท่องเที่ยวซึ่งครอบคลุมทั้งวัฒนธรรมการดำรงชีวิต คุณค่าของประเพณีที่สืบทอดกันมา ตลอดจนความเข้าใจในความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม ระหว่างเจ้าของพื้นที่และผู้มาเยือน

3. ก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางเศรษฐศาสตร์และสังคมร่วมกันกับทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม ความมั่งคั่งของโอกาสในการหารายได้ของชุมชน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาที่ยั่งยืนจึงเป็นแนวคิดที่เป็นกระบวนการในการมีส่วนร่วม ดำเนินการและปฏิบัติร่วมกันด้วยการบริหารจัดการที่ดี ในการกำหนดแนวทางและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับความสมดุลของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อการปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และมีการกระจายประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนาอย่างเป็นธรรมและทั่วถึงในทุกภาคส่วน

แนวคิดการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวนับเป็นทรัพยากรองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญทางการท่องเที่ยว เพราะก่อให้เกิดความการท่องเที่ยวจากความหลากหลายของทรัพยากรเหล่านั้น ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) ได้จำแนกแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ โบราณคดี และแหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่ให้ความบันเทิงนั้น จัดเป็นส่วนหนึ่งในสถานบริการนักท่องเที่ยว

นอกจากนี้ Clark & Stankey (1979, pp. 191-193 อ้างถึงใน มนัส สุวรรณ, 2544, น. 76-78) กล่าวถึง แหล่งท่องเที่ยวสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1) การแบ่งแหล่งท่องเที่ยวตามการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1.1) ประเภทธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามและเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ 1.2) ประเภทประวัติศาสตร์โบราณวัตถุ โบราณสถานและศาสนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องในฐานะที่เป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา และ 1.3) ประเภทศิลปวัฒนธรรมประเพณี และกิจกรรม เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะ และขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดต่อกันมา การแบ่งอีกประเภทคือ 2) การแบ่งแหล่งท่องเที่ยวตามช่วงชั้นโอกาสเชิงนันทนาการเป็นการแบ่งแหล่งท่องเที่ยวบนพื้นฐานและแนวความคิดของการวางแผน การจัดการ และการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว หลักการแบ่งลักษณะนี้ใช้ลักษณะทางกายภาพพื้นที่ (Physical Setting) ลักษณะทางสังคม (Social Setting) และลักษณะการจัดการพื้นที่ (Managerial Setting)

ในส่วนของ เอกลักษณ์ ทองสเนียน (2550, น. 22-23) กล่าวถึง การจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อจะให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ว่าแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ จะต้องมีความเหมาะสมและมีมาตรฐานในระดับ

สากล เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและเน้นให้มีผู้รับผิดชอบเป็นส่วนร่วมในการดูแล ซึ่งในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ต้องมีการวางแผนปรับปรุงพัฒนากฎระเบียบระหว่างผู้ประกอบการ ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชากรท้องถิ่น โดยจะต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมดำเนินการอย่างเสมอภาคกัน
2. ให้การศึกษาในเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนแก่ประชาชนในท้องถิ่นทุกระดับเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์และรู้วิธีการบริการ ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ และทันเหตุการณ์อยู่เสมอ
3. การกำจัดของเสีย จะต้องมียุทธศาสตร์การจัดการของเสียที่มีประสิทธิภาพและการบำบัดของเสียก่อนทิ้งลงธรรมชาติ การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล
4. การศึกษาวิเคราะห์ความอ่อนไหวของระบบนิเวศ ทั้งทรัพยากรธรรมชาติมรดกทางวัฒนธรรมและโบราณคดีโบราณสถานต่าง ๆ
5. ในแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติควรสร้างห้องสุขาไว้บริการตามระยะห่างกันอย่างน้อย 3 กิโลเมตรต่อ 1 ห้อง โดยห้องสุขาต้องสะอาดและมีการจัดการดูแล เช่น คิดค่าบริการเพื่อเป็นค่าจัดจ้างแรงงานดูแล
6. การเดินทางเข้าชมสะดวก โดยทางเดินในแหล่งท่องเที่ยวที่เปราะบางควรทำทางเดินข้าม (Board Walk) มีการคำนึงถึงความปลอดภัยและมีระบบสื่อความหมายที่ดี รวมถึงการติดต่อสื่อสารระหว่างนักท่องเที่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อมีเหตุฉุกเฉิน นอกจากนี้ ป้ายชี้ทางหรือป้ายสื่อความหมายควรออกแบบให้ถูกต้อง ชัดเจน เป็นสากล และใช้ได้ทนทาน
7. การรักษาสภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยรักษาไว้ให้คงเดิมมากที่สุดและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี (สะอาด) มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น
8. การตรวจสอบผลกระทบ การประเมินศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยวจะต้องกำหนดสถานภาพให้เหมาะสมในด้านต่าง ๆ เป้าหมายของการบริหารจัดการทรัพยากรจะต้องมีความสอดคล้องจากฝ่ายบริหารทุกระดับ การจัดการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวควรจะต้องคำนึงถึงมูลค่าการลงทุนและต้นทุนของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมด้วย
9. การจัดการและการบริการควรคำนึงถึงมาตรฐานสากล ซึ่งในปัจจุบัน คือ ISO 9000, ISO 14000, ISO 18000 เป็นต้น
10. ศึกษาและสำรวจแหล่งพลังงานธรรมชาติ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด และควรเน้นการใช้พลังงานจากธรรมชาติเหล่านี้ เช่น พลังงานกระแสน้ำ พลังงานแสงอาทิตย์ และพลังงานความร้อนใต้พิภพ เป็นต้น รวมทั้งการใช้น้ำอย่างคุ้มค่าและหลีกเลี่ยงการใช้เครื่องปรับอากาศ

11. การจัดการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ต้องคำนึงถึงขีดความสามารถ ขอบเขตในการรองรับปริมาณนักท่องเที่ยว โดยใช้หลักการขีดความสามารถสภาพแวดล้อมในการรองรับทางกายภาพ (Physical Carrying Capacity) และขีดความสามารถในการรองรับทางสภาพแวดล้อม (Environment Carrying Capacity) เช่น น้ำประปา ไฟฟ้าขยะมูลฝอยต้องมีแผนการจัดการอย่างดี และเพียงพอต่อการใช้

12. การออกแบบสิ่งก่อสร้างและสิ่งบริการอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยว (ที่จอดรถ ที่พัก การเดินทาง ร้านอาหารเครื่องดื่ม และห้องสุขา) ต้องกลมกลืนกับธรรมชาติสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยจะต้องไม่เป็นสิ่งแปลกปลอม ทั้งนี้การก่อสร้างควรคำนึงถึงความสะดวกในการใช้งานของผู้พิการด้วย

สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว (2562) ให้ความหมาย การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ว่าหมายถึง การสร้างความสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์ทางธุรกิจ ในการจัดสร้างพัฒนาและปรับปรุงกับการอนุรักษ์ทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยว การมีระบบการบริหารจัดการที่ดี ประกอบ ด้วยแผนงานแผนการเงิน และแผนบุคลากร เพื่อใช้เป็นกลไกในการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งแผนการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากร การรักษาความปลอดภัยหรือการบริหารจัดการนักท่องเที่ยว หรือมาตรการควบคุมทั้งทางตรงหรือทางอ้อม เป็นปัจจัยสำคัญที่จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ในระยะยาวต่อไป

นอกจากนี้ การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว มีบทบาทสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวและประโยชน์มาสู่ประเทศชาติเป็นอย่างมาก โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านเศรษฐกิจ ประเทศไทยสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละของรายได้ประชาชาติ (GDP) และเนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต้องใช้กำลังคน ทำให้เกิดการจ้างงานสร้างอาชีพในภาคบริการจำนวนมาก เกิดการกระจายรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ได้อย่างกว้างขวาง

2. ด้านสังคมการท่องเที่ยวช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในท้องถิ่นจากการแลกเปลี่ยนความคิด ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามต่อกัน อีกทั้งยังช่วยกระตุ้นการนำประเพณีวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นมาเผยแพร่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ห่วงแหนในมรดกและศิลปวัฒนธรรมของตน ตลอดจนรักษา สิ่งแวดล้อมและช่วยอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวให้คงอยู่ตลอดไป

3. ด้านการเมือง การท่องเที่ยวเป็นการพักผ่อนหย่อนใจเมื่อได้มาเยือนและเกิดความประทับใจ จะช่วยสร้างมิตรและความสัมพันธ์อันดีต่อกันได้โดยง่าย รวมทั้งการท่องเที่ยวยังสามารถสร้างภาพพจน์ที่ดีให้แก่ชาวต่างประเทศส่งเสริมให้นานาประเทศรู้จักแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น

แม้ว่าประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ตามแนวคิดของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและนักวิชาการท่านอื่น จะประกอบด้วย 3 ประเภท แต่งานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับทั้ง 3 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ โบราณคดีและแหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม และเนื่องจากเป็นงานศึกษาที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลก ดังนั้นผู้วิจัยจึงเพิ่มการศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา อีก 1 ประเภท เพื่อให้การวิจัยสมบูรณ์ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์

แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยว

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (2541, น. 32-33) ได้อธิบายความหมายของการจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎีและแนวคิดที่เหมาะสม ยิ่งไปกว่านั้นยังคงต้องคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง รวมทั้งข้อจำกัดต่าง ๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อม การกำหนดแนวทาง มาตรการ และแผนปฏิบัติการที่ดีต้องคำนึงถึงกรอบความคิดที่ได้กำหนดไว้ มิฉะนั้นแล้ว การจัดการท่องเที่ยวจะดำเนินไปอย่างไร้ทิศทาง และประสบความล้มเหลว

อารีย์ นัยพินิจ และฐิรชญา มณีเนตร (2551) ได้ให้ความหมายของการจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในด้านการวางแผน ด้านการจัดการผู้รับผิดชอบ การควบคุม การจัดสรรงบประมาณ การประเมินผลและรายงานผลเกี่ยวข้องกับทางการท่องเที่ยว

จึงสรุปว่า การจัดการท่องเที่ยว คือ การกระทำหรือปฏิบัติอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการทฤษฎี และแนวคิดที่เหมาะสม โดยจะต้องคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง รวมทั้งข้อจำกัดต่าง ๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อม การกำหนดแนวทาง มาตรการและแผนปฏิบัติการที่ดีต้องคำนึงถึงกรอบแนวคิดที่ได้กำหนดไว้

เมื่อก้าวถึง ความหมายของการจัดการการท่องเที่ยวแล้วจะต้องพิจารณาการจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายนั้น ดังนั้นจำเป็นต้องพิจารณาระบบย่อยและองค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยว บทบาทหน้าที่ของแต่ละองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น รวมถึงการพิจารณาสภาพแวดล้อมของระบบการท่องเที่ยวด้วย โดยระบบการท่องเที่ยวสามารถจำแนกได้เป็น 3 ระบบที่สำคัญ ดังนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource) อันประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยว ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว (ส่วนใหญ่มีสภาพทางกายภาพ) ซึ่งอาจเป็นทรัพยากรธรรมชาติหรือถูกมนุษย์สร้างขึ้น ตลอดจนวัฒนธรรมของชุมชนและท้องถิ่น
2. การบริการการท่องเที่ยว (Tourism Service) ได้แก่ การให้บริการการท่องเที่ยวในพื้นที่หรือกิจกรรมที่มีผลเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น ๆ
3. การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) เป็นส่วนของความต้องการในการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและประชาชนในพื้นที่

มนัส สุวรรณ และคณะ (2541) ได้ให้หลักการในการจัดการการท่องเที่ยวโดยต้องพิจารณาการจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย จะต้องพิจารณาระบบย่อยและองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยว บทบาทหน้าที่ของแต่ละองค์ประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น รวมถึงการพิจารณาสภาพแวดล้อมของระบบการท่องเที่ยวไปด้วย

ในขณะที่ Adhikary (1995 อ้างถึงใน เดชา โด่งสูงเนิน, 2543, น. 15) ได้เสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว (7's Model) เพื่อมาปรับใช้กับการท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

1. กลยุทธ์ (Strategy) หมายถึง กลยุทธ์แนวทางที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความผสมผสานกลมกลืนกันระหว่างวัตถุประสงค์ การจัดลำดับความสำคัญ การควบคุมและขอบเขตของกิจกรรมต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

2. โครงสร้าง (Structure) หมายถึง โครงสร้างในองค์กรซึ่งควรจะต้องเกี่ยวข้องกับการจัดลำดับขั้น และการแบ่งหน้าที่ให้เหมาะสม เพราะมีโครงสร้างที่ดีจะเป็นกุญแจที่สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยว

3. ระบบ (System) หมายถึง ระบบในการจัดการการท่องเที่ยวซึ่งมีความหมายที่ครอบคลุมไปถึงระบบการจัดการข้อมูล ระบบในการดำเนินงาน ระบบการปฏิบัติการ การเงิน การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การตลาดและระบบอื่นด้วย โดยทุกระบบต้องมีการประสานความร่วมมือกัน และมีความสัมพันธ์กันในทุกขั้นตอนการดำเนินการ

4. บุคลากร (Staff) หมายถึง บุคลากร นับเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การดำเนินการต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยเฉพาะบุคคลที่ทำหน้าที่บริการนักท่องเที่ยว จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยคัดสรรบุคคลที่มีความสามารถ มีความละเอียดรอบคอบ มีความผูกพันกับงาน มีความรับผิดชอบ ในหน้าที่ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวด้วยความเต็มใจ มีความจริงใจซื่อสัตย์ และสามารถทำให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจเป็นสำคัญ

5. ทักษะ (Skill) หมายถึง ทักษะในการทำงานทุกอย่างจะต้องอาศัยความชำนาญงานจึงจะดีและมีประสิทธิภาพโดยขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 อย่างคือ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่องาน ผู้ที่ทำงานด้านการท่องเที่ยว ควรมีทั้งความรู้ ทักษะในงานที่เกี่ยวข้องเฉพาะสาขา รวมถึงมีทัศนคติที่เป็นบวกด้วย เพราะธุรกิจด้านการท่องเที่ยวต้องการผู้ที่มีความรู้ มีทักษะเฉพาะทางเป็นพิเศษและรักในงาน

6. รูปแบบ (Style) หมายถึง รูปแบบในการดำเนินการซึ่งแต่ละพื้นที่จะมีรูปแบบในการดำเนินงานที่แตกต่างกันในการจัดการ

7. การแบ่งปัน (Share) หมายถึง การแบ่งปันการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็น ความรู้ซึ่งนำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวได้ดีที่สุด เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นโดยเฉพาะผู้ที่เริ่มจะทำธุรกิจทางการท่องเที่ยวได้นำข้อมูลมาวางแผนเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

ดังนั้น จึงสรุปแนวคิดด้านการจัดการการท่องเที่ยวได้ว่า เป็นการกระทำอย่างมีเป้าหมาย ที่สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎี และแนวคิดที่เหมาะสม โดยดำเนินการให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ มีการจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การอำนวยความสะดวก และการควบคุมอย่างเหมาะสม เพื่อให้เป็นไปตามแผนที่ได้วางไว้ พร้อมทั้งจะต้องมีการประเมินผลแผนการท่องเที่ยว และยังคงต้องคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง ซึ่งมีองค์ประกอบในการจัดการท่องเที่ยวอันประกอบด้วย 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource) 2) การบริการการท่องเที่ยว (Tourism Service) คือ การบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อันเป็นส่วนสำคัญที่อำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว และ 3) การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) เป็นส่วนสำคัญของผู้ประกอบการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้คนที่อยู่ในชุมชนที่จะร่วมกันกำหนดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว อันเป็นการส่งเสริมการตลาด โดยการจัดการดังกล่าวนี้ ชุมชนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยว ร่วมกับองค์กรทุกภาคส่วนในพื้นที่อย่างเสมอภาคกัน ให้เกิดผลสัมฤทธิ์เป็นรูปแบบการจัดการท่องเที่ยว 7's Model ที่มีกลยุทธ์ โครงสร้าง ระบบ บุคลากร ทักษะ รูปแบบ และการแบ่งปัน

แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การเดินทางท่องเที่ยวในปัจจุบัน นอกจากจะพิจารณาความคุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจและสังคมแล้ว นักท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งความแตกต่างด้านวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงในชุมชน อาจส่งผลทำให้รูปแบบและกิจกรรมทาง การท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ขึ้นมาจากกระแสการอนุรักษ์และ ความต้องการที่จะคืนสภาพความสมบูรณ์ธรรมชาติพร้อมกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงเป็นแนวคิดที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความความยั่งยืน เป็นสิ่งที่ต้องได้รับการส่งเสริม ซึ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวแต่เดิมนั้น ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ในท้องถิ่น จึงส่งผลกระทบแง่ลบต่อเศรษฐกิจและสังคม ชุมชนจึงต้องปรับวิธีคิดและวิธีปฏิบัติ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม นอกจากนั้นในการจัดการท่องเที่ยวจะต้องเชื่อมโยงกับ “ศักยภาพของชุมชน” ซึ่งเป็นขีดความสามารถหรือความพร้อมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การกระจายรายได้ และที่สำคัญการสร้าง ความพึงพอใจ ให้แก่นักท่องเที่ยว ดังนั้น ชุมชนควรได้รับการเสริมสร้างศักยภาพทางการท่องเที่ยวในหลาย ๆ ด้าน (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2548, น. 1-10) นอกจากนี้ Adriana (1995 อ้างถึงใน เดชา ไต้งสูงเนิน, 2543, น. 18) ยังกล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือด้านเศรษฐกิจที่มีอำนาจต่อการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ ได้เป็นอย่างมาก ถ้าหากการท่องเที่ยวมีการจัดการและการบริหารที่ดี ก็จะสามารถใช้พื้นที่ที่เป็นทรัพยากร การท่องเที่ยวนั้นได้ โดยไม่ส่งผลให้ทรัพยากรเสื่อมโทรมลง การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องมีการวางแผนนโยบายที่ชัดเจน และมีความสอดคล้องกับความคิดเห็นและเหตุผลของคน

ในท้องถิ่น เพื่อจะได้ให้การส่งเสริมในระดับชาตินโยบายควรจะเจาะจงลงไปในแต่ละด้าน โดยพิจารณาปัจจัยที่สำคัญพื้นฐานของชุมชนถ้าเป็นไปได้ก็ควรจะให้มีการแข่งขันเพื่อเพิ่มจุดเด่นในตลาด การสร้างแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนตลอดไป ต้องไม่มีการกีดกันหรือห้ามไม่ให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมด้วย

จากผลการประชุม Earth Summit เพื่อกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ที่กรุงริโอเดจาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อปี 2535 ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ว่าหมายถึงการท่องเที่ยวที่ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมทุกรูปแบบ ไม่ว่าจุดประสงค์ปลายทางจะเป็นที่ใด หรือจะเป็นกลุ่มใหญ่ หรือกลุ่มเล็ก ทั้งในเมืองและชนบท องค์การการท่องเที่ยวโลก (WTO) ได้กำหนดหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ตั้งแต่ปี 2531 ว่าลักษณะของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น “ได้รับการคาดหมายให้นำไปสู่การจัดการทรัพยากรทั้งมวลด้วยวิถีทางที่ตอบสนองต่อความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียะในขณะเดียวกันก็คงไว้ซึ่งบูรณาภาพทางวัฒนธรรม กระบวนการทางนิเวศวิทยาที่จำเป็นความหลากหลายทางชีวภาพและระบบต่าง ๆ ที่เอื้อต่อชีวิต” เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2559) ได้นิยามความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) ว่าเป็น การท่องเที่ยวที่ทำให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุลทั้ง 3 มิติ คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่พิเศษ กล่าวคือการท่องเที่ยวเป็นที่มาของรายได้ เป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตอันดีงาม และเป็นเครื่องมือในการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนนั้น ได้แก่ นักท่องเที่ยว เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว และผู้ประกอบการ

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) ถือเป็นส่วนหนึ่งของ “การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)” โดย 1) ต้องดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว 2) ต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน คำนึงถึงขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว 3) ต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน 4) ต้องขึ้นาภายใต้ความต้องการของประชาชนท้องถิ่น และชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ นอกจากนี้ หลักการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ควรมีหลักเกณฑ์ ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมของชุมชน 2) ความร่วมมือของกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง 3) การสร้างโอกาสการจ้างงานที่มีคุณภาพ 4) การกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว 5) การใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่าเกิดประโยชน์สูงสุด 6) การวางแผนระยะยาว 7) ความสมดุลระหว่างวัตถุประสงค์ด้านเศรษฐกิจ

สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม 8) ความสอดคล้องกันระหว่างแผนการท่องเที่ยวและแผนพัฒนา
ด้านต่าง ๆ 9) ความร่วมมือระหว่างผู้กำหนดนโยบายกับผู้ปฏิบัติ 10) การประสานความร่วมมือ
ระหว่างแหล่งท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ 11) การประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยว 12) การสร้าง
หลักเกณฑ์การประเมินผลกระทบ 13) การเน้นผลประโยชน์ชุมชน คุณค่าสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและ
วัฒนธรรม 14) การพัฒนาคนการศึกษาและหลักสูตรต่าง ๆ 15) การเสริมสร้างลักษณะเด่นอัตลักษณ์
ของชุมชนและพื้นที่ 16) การคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากร 17) การดำรง
รักษาทรัพยากรมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรม และ 18) การทำการตลาดการท่องเที่ยวอย่าง
ยั่งยืน (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2552, น. 54) นอกจากจะคำนึงถึงหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว ต้องพิจารณา
หลักการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้น ซึ่งประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ 10 ประการ ดังนี้ (ราไพพรรณ
แก้วสุริยะ, 2547)

1. อนุรักษ์โดยใช้ทรัพยากรอย่างพอติ (Using Resource Sustainable) หมายถึง การที่
ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและผู้ที่มีบทบาทด้านการท่องเที่ยว ต้องจัดการใช้ทรัพยากร
ที่มีอยู่เดิมได้อย่างเพียงพอหรือใช้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินจำเป็น กับการลดของเสีย (Reducing Over-
Consumption and Waste)
3. รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม (Maintain
Diversity)
4. ประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating Tourism into Planning)
5. นำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น (Supporting Local Economy)
6. สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม พัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น (Involving Local
Communities)
7. มีการประชุมกับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Consulting Stakeholders and
The Public)
8. การฝึกฝน ฝึกอบรมพัฒนาบุคลากร (Training Staff)
9. จัดเตรียมข้อมูลคู่มือในการบริการข่าวสารการท่องเที่ยว (Marketing Tourism
Responsibly)
10. ประเมินผล ตรวจสอบและวิจัย (Undertaking Research)

หลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีหลักการสำคัญที่จะต้องคำนึงถึงอยู่ 4 ประการ ดังนี้

1. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ หมายถึง การท่องเที่ยวต้องสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ช่วยให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้ สามารถจัดความยากจนและความลำบาก

2. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องสร้างความยั่งยืนทางสังคม หมายถึง การท่องเที่ยวต้องไม่ทำให้เกิดการสูญเสียเอกลักษณ์ของท้องถิ่นหรือเกิดความเสื่อมโทรมในสังคม การเกิดอคติทั้งต่อนักท่องเที่ยวหรือชุมชน

3. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวที่ต้องสนับสนุนการรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน เพื่อสร้างความภาคภูมิใจแก่ชุมชนและไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ต่อชุมชน รวมทั้งเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมอันดีให้แก่ชนรุ่นหลังต่อไป

4. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องสร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม หมายถึง การท่องเที่ยวต้องมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและชาญฉลาดที่สุด มีการบำรุงรักษาและใช้งานที่อยู่ในขอบเขต คำนึงถึงคนรุ่นหลังที่จะได้มีโอกาสในการใช้ทรัพยากรต่อไป

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีแนวความคิดที่มุ่งประสงค์ให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวม ปรับสภาพการจัดการเพื่อเข้าสู่ยุคใหม่ของกระแสโลกที่เปลี่ยนไป การเปลี่ยนจากสังคมที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว เป็นสังคมที่มุ่งเน้นการให้ชุมชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวมีการบริหารจัดการร่วมกัน โดยการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งหมดต้องมุ่งสู่หลักการของความยั่งยืน มีลักษณะที่เป็นบูรณาการ (Integrated) ในมิติ 4 ด้าน ประกอบด้วยเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ที่ทำให้เกิดเป็นองค์รวม (Holistic) ในองค์ประกอบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องจะต้องมาประสานกันครบองค์และมีลักษณะอีกอย่างหนึ่ง คือ มีดุลยภาพ (Balance) หรืออีกนัยหนึ่งคือ การทำให้กิจกรรมของมนุษย์สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ การปลูกจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมให้เกิดขึ้นกับทุกคนในชุมชน หลักของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงมุ่งเน้นให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีขอบเขตของการพัฒนาในประเด็น 1) การท่องเที่ยวจะต้องสามารถดำรงอยู่ได้ 2) มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมเยือนอย่างสม่ำเสมอ 3) ทรัพยากรการท่องเที่ยวยังคงรักษาความดึงดูดใจไว้ได้ไม่เสื่อมคลาย 4) กิจกรรมการบริการมีกำไร แม้ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการให้บริการอยู่เสมอ และ 5) ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมจะต้องไม่มีหรือมีน้อยที่สุด

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการวางแผนยุทธศาสตร์

แนวคิดการมีส่วนร่วม

นเรศ สงเคราะห์สุข (2541) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา ตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ ได้แก่ การวิจัย (ศึกษา ชุมชน) การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน การบริหารจัดการการติดตาม และประเมินผล ตลอดจนการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ในกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของตนเอง ในการตัดสินใจใช้ทรัพยากร

ประพันธ์พงศ์ ชินพงษ์ (2551) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางการเปลี่ยนแปลง ความเห็นพ้องต้องกันนั้น จะมีมากพอจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติการ กล่าวคือ ต้องเป็นการเห็นพ้องต้องกันของคนส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการนั้น และเหตุผลที่คนมาร่วมปฏิบัติการ ได้จะต้องตระหนักว่าการปฏิบัติการทั้งหมดโดยกลุ่ม หรือในนามของกลุ่มหรือกระทำการผ่านองค์กร ดังนั้นองค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวที่ทำให้การปฏิบัติการบรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ

สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์ (2551) ได้กล่าวถึงสาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคลากรว่าหมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มตัดสินใจในการปฏิบัติงานและการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวของบุคลากรเอง การที่จะสามารถทำให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา และนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของบุคลากรให้ดีขึ้นนั้นผู้นำจะต้องขอรับในปรัชญาการพัฒนาว่า มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของส่วนรวมในองค์กร

ธนากรณ เมทณีสดดี (2543) ได้กล่าวถึง ลักษณะแนวทางของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การร่วมคิด หมายถึง การมีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือในการวางแผนโครงการวิธีการติดตามผล การตรวจสอบและการดูแลรักษา เพื่อให้กิจกรรมโครงการสำเร็จผลตามวัตถุประสงค์
2. การร่วมตัดสินใจ หมายถึง เมื่อมีการประชุมปรึกษาหารือเรียบร้อยแล้วต้องร่วมกันตัดสินใจเลือกกิจกรรมหรือแนวทางที่เห็นว่าดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุด
3. การร่วมปฏิบัติตามโครงการ หมายถึง การเข้าร่วมในการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ เช่น ร่วมออกแรง ร่วมบริจาคทรัพย์ เป็นต้น
4. การร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ หมายถึง เมื่อโครงการเสร็จสิ้นแล้วได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจตรา ดูแลรักษาและประเมินผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ

มณฑล จันทน์แจ่มใส (2551) ได้กล่าวถึง ลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมของบุคคลจะต้องมีและเกิดขึ้นมาโดยตลอด ทั้งนี้เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ

การบริหารจัดการดำเนินงานตามแผน การเสียสละกำลังแรงงานของบุคคล ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ กำลังเงินหรือทรัพยากรที่มีอยู่

ประชุม สุวดี (2551) ได้กล่าวถึง ลักษณะเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของบุคคล เกิดจากพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. เป็นบุคคลที่จะต้องมีความสามารถที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ จะต้องเป็นผู้มีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อาทิเช่น จะต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการวางแผนการบริหารจัดการ การบริการองค์กรตลอดจนการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
2. เป็นบุคคลที่มีความพร้อมที่เข้ามามีส่วนร่วม กล่าวคือ ผู้นั้นจะต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และกายภาพที่เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมได้
3. เป็นบุคคลที่มีความประสงค์จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความเต็มใจสมัครใจที่จะเข้าร่วมเล็งเห็นผลประโยชน์ของการเข้าร่วม จะต้องไม่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วม โดยที่ตนเองไม่ประสงค์จะเข้าร่วม
4. เป็นบุคคลที่ต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีโอกาสที่จะเข้าร่วม ซึ่งถือว่าเป็นการกระจายอำนาจให้กับบุคคลในการตัดสินใจ และกำหนดกิจกรรมที่ตนเองต้องการในระดับที่เหมาะสม บุคคลจะต้องมีโอกาสและมีความเป็นไปได้ที่จะจัดการด้วยตนเองสำหรับลักษณะการมีส่วนร่วมของบุคคลโดยทั่วไปแล้ว ยังมีปัจจัยอีกหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษาสถานภาพทางสังคม อาชีพและรายได้ เป็นต้น

ความหมายของแผนยุทธศาสตร์

แนวคิดด้านการวางแผนกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ (Strategic Planning) เป็นการวางแผนที่นำมาใช้ในการกำหนดแผนการทำงานด้านต่าง ๆ ในระยะยาวอย่างสอดคล้องกับสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อม โดยให้ความสำคัญกับการก้าวไปในอนาคต มีการพิจารณาความสามารถขององค์กร และวิเคราะห์ปัจจัยที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อองค์กรในอนาคตเพื่อบอกทิศทางดำเนินงานและแนวทางปฏิบัติที่จะบรรลุตามเป้าหมายต่าง ๆ ที่กำหนดไว้

การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดพันธกิจ (Mission) เป้าหมาย (Goals) และแผนงาน (Plans) เพื่อให้องค์กรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามที่ประสงค์ ดังนั้นกระบวนการวางแผน จึงประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) การกำหนดพันธกิจ 2) การกำหนดเป้าหมาย และ 3) การกำหนดแผนงาน (Bartol & Martin, 1998, p. 191) ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องดำเนินการให้ครบถ้วนทั้งสามขั้นตอน จากนั้นจึงนำแผนงานไปสื่อสารให้สมาชิกในองค์กรเข้าใจในทิศทางเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ในการบริหารจัดการทั่วไปผู้บริหารอาจมุ่งที่การปฏิบัติตามแผนงานจนละเลยเป้าหมายขององค์กร ซึ่งอาจทำให้ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายหลักที่กำหนดไว้ได้ จึงถือว่า

การบริหารจัดการลักษณะนี้ไม่ได้ดำเนินการครบถ้วนตามกระบวนการวางแผน (สาคร สุขศรีวงศ์, 2550, น. 99)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, น. 73) ให้คำจำกัดความของกลยุทธ์ว่า หมายถึง การรบที่มีเล่ห์เหลี่ยม และวิธีการต่อสู้ที่ต้องใช้อุบายต่าง ๆ หรือเล่ห์เหลี่ยมในการต่อสู้ ส่วนกลยุทธ์ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Strategy มีที่มาจากรากศัพท์ภาษากรีกว่า Strategia มีความหมายว่า ศาสตร์และศิลป์ในการบังคับบัญชากองทัพหรือความเป็นแม่ทัพ ซึ่งปัจจุบันการดำเนินธุรกิจก็เสมือนการทำสงครามที่ผู้บริหารระดับสูงเปรียบเสมือนแม่ทัพที่ต้องเข้าใจสถานการณ์สงครามและข้อมูลของศัตรู ต้องสามารถวางแผนและนำกองทัพให้ได้ชัยชนะในการรบหรือการแข่งขันทางธุรกิจ (จินตนา บุญบงการ และณัฐพันธุ์ เขจรันันท์, 2544, น. 12-13)

Hellriegel & Slocum (n.d. อ้างถึงใน วิโรจน์ สารัตนะ, 2543, น. 6-10) กล่าวถึงแผนยุทธศาสตร์ว่า เป็นกระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ระบุธรรมชาติขององค์การกำหนดจุดหมาย จำแนกประเมินและเลือกแนวการปฏิบัติสำหรับองค์การ ส่วนในด้านการวางแผนยุทธศาสตร์นั้นเป็นกิจกรรมที่มีขั้นตอนที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กับการจัดทำแผนปฏิบัติ โดยเริ่มจากการประเมินจุดหมายพื้นฐานและธรรมชาติขององค์การด้วยการศึกษาอนาคต และกำหนดความคาดหวังโดยใช้หลักการ SWOT ต่อไป จึงสร้างยุทธศาสตร์ทางเลือกด้วยการประเมิน คัดเลือกและกำหนดพื้นที่ของผลลัพธ์ที่สำคัญเพื่อเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด ซึ่งอาจจะมีมากกว่าหนึ่งทางเลือก

บุญเลิศ เย็นคงคา และคณะ (2546, น. 22-24) ได้ให้ความหมายของการวางแผนกลยุทธ์ว่าเป็นการพัฒนาแผนระยะยาวขององค์การบนรากฐานของโอกาสและอุปสรรคจากการประเมินสภาวะแวดล้อมในกลุ่มบริษัท การวางแผนกลยุทธ์จะประกอบด้วย การตัดสินใจ กำหนดวัตถุประสงค์ การระบุทิศทางหรือภารกิจหลัก การกำหนดเป้าหมาย การพัฒนากลยุทธ์และการกำหนดนโยบายขององค์การ

เฉลิม บุรีภักดี (2548, น. 2) กล่าวถึง ยุทธศาสตร์ ว่าหมายถึง แผนการหรือวิธีการอันชาญฉลาด เพื่อบรรลุเป้าหมายอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งเป็นเป้าหมายที่ยากเป็นพิเศษ ไม่อาจบรรลุได้ด้วยวิธีธรรมดาที่คนทั่วไปรู้อยู่แล้ว โดยต้องประกอบขึ้นจากศาสตร์ย่อย ๆ มาประกอบกันเป็นศาสตร์อีกข้อหนึ่ง ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อยืนยันได้ว่า สามารถบรรลุจุดหมายของงานได้จริง ส่วนคำว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนา หมายถึง แผนการอันชาญฉลาดสำหรับใช้ทำงาน พัฒนาเรื่องหนึ่งเรื่องใดที่มีความยากเป็นพิเศษ ซึ่งไม่อาจทำให้บรรลุได้ด้วยวิธีปกติธรรมดาที่รู้จักกันโดยทั่วไป เป็นแผนการที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักวิชา ทฤษฎี แนวความคิด และข้อมูลสภาพจริงที่ถูกต้องเหมาะสมกับเรื่องที่จะทำการพัฒนาในครั้งนั้น โดยแผนการดังกล่าวประกอบด้วย เป้าหมายปลายทางที่ดี วิธีการที่ดี และระบบทำงานที่ดี

กระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์

ชินทร์ ชุมพันธ์รักษ์ (2544, น. 15-17) ได้กำหนดกระบวนการวางแผนไว้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม เป็นการพิจารณาตรวจสอบและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กรทั้งภายในและภายนอกอย่างรอบคอบ เพื่อค้นหาโอกาส (Opportunities) อุปสรรค (Threats) จุดเด่น (Strengths) และจุดด้อย (Weaknesses) ขององค์กรเพื่อที่ผู้บริหารจะสามารถกำหนดภารกิจและเป้าหมายของกิจการได้อย่างเหมาะสม หลังจากนั้นจะได้พิจารณากำหนดกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) เป็นการกำหนดเป้าหมายกว้าง ๆ ขององค์กรถึงสิ่งที่ต้องการในอนาคต วิสัยทัศน์เป็นสิ่งที่ทำให้ทราบถึงทิศทางขององค์กรในอนาคต เป็นแนวคิดที่ใช้เป็นแนวทางในการชี้นำว่าองค์กรพยายามจะทำอะไรและจะเป็นอะไร

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดภารกิจ (Mission) เพื่อระบุขอบเขตการดำเนินงานขององค์กร โดยกำหนดไว้เป็นข้อความภารกิจ (Mission Statement) เพื่อกำหนดทิศทางขององค์กรในอนาคต ข้อความภารกิจจะมุ่งเน้นประเด็นที่ชัดเจน และมีความเฉพาะเจาะจงในคุณลักษณะของแต่ละหน่วยขององค์กรว่ามีอะไรบ้าง

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดเป้าหมาย (Goals) เป็นการกำหนดผลลัพธ์ที่องค์กรคาดหวังไว้ หรือเป็นจุดมุ่งหมายที่องค์กรต้องการจะบรรลุ เป้าหมายจะเป็นสิ่งที่ทำให้ภารกิจขององค์กรเป็นจริงยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 5 การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objectives) หรือ สิ่งที่องค์กรต้องการที่จะบรรลุ แต่วัตถุประสงค์จะมีรายละเอียดที่มากกว่าเป้าหมาย วัตถุประสงค์เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับองค์กรที่จะใช้เป็นแนวทางขั้นพื้นฐานสำหรับการวางแผน การจัดองค์กร การจูงใจและการควบคุม รวมทั้งเป็นตัวกำหนดแนวทางในการดำเนินงานให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

ขั้นตอนที่ 6 การกำหนดนโยบาย (Policies) เป็นการกำหนดแนวทางในการดำเนินงานขององค์กรอย่างชัดเจน เพื่อให้กลยุทธ์ที่กำหนดไว้บรรลุผลตามที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 7 การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy) การกำหนดกลยุทธ์จะเกี่ยวข้องกับการกำหนดแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อให้องค์กรบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ โดยทั่วไปกลยุทธ์จะมี 3 ระดับ ได้แก่ 1) กลยุทธ์ระดับองค์กร (Corporate Strategy) ที่กำหนดโดยผู้บริหารระดับสูง 2) กลยุทธ์ระดับธุรกิจ (Business Level Strategy) เป็นกลยุทธ์ที่จะช่วยทำให้กลยุทธ์ระดับองค์กรบรรลุ และ 3) กลยุทธ์ระดับหน้าที่ทางธุรกิจ (Functional Level Strategy) เป็นกลยุทธ์ที่ถูกกำหนดขึ้นตามหน้าที่ต่าง ๆ ขององค์กร เพื่อที่จะทำให้การดำเนินงานบรรลุผลตามกลยุทธ์ระดับธุรกิจ

นอกจากนี้ พิบูล ทิปะปาล (2546, น. 12-19) ได้อธิบายถึงขั้นตอนของการวางแผนกลยุทธ์ไว้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบสภาพแวดล้อม (Environmental Scanning) เป็นการประเมินสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกขององค์กร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อระบุปัจจัยเชิงกลยุทธ์ (Strategic Factors) ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่กำหนดอนาคตขององค์กร การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกเป็นการวิเคราะห์ตัวแปร 2 ตัว ได้แก่ โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ส่วนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในเป็น การวิเคราะห์ปัจจัยอีก 2 ตัว ได้แก่ จุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weaknesses) ขององค์กร

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดพันธกิจ (Mission) เป็นการกำหนดความมุ่งหมายพื้นฐานที่เป็นเอกลักษณ์ชัดเจนหรือเหตุผลที่องค์กรได้จัดตั้งขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objectives) ซึ่งควรกำหนดในรูปของปริมาณหรือตัวเลขที่ชัดเจนที่สามารถวัดได้

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy) เป็นการกำหนดแผนแม่บท เพื่อให้เห็นว่าองค์กรจะดำเนินการอย่างไรเพื่อให้บรรลุพันธกิจและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ กลยุทธ์จะเป็นการนำข้อได้เปรียบทางการแข่งขันมาใช้มากที่สุด ในขณะที่เดียวกันจะลดข้อเสียเปรียบทางการแข่งขันให้เหลือน้อยที่สุด กลยุทธ์โดยทั่วไป แบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ คือ 1) กลยุทธ์ระดับบริษัท (Corporate Strategy) เป็นกลยุทธ์ทิศทางการดำเนินงานขององค์กรโดยรวม 2) กลยุทธ์ระดับหน่วยงานธุรกิจ (Business Strategy) เป็นกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันขององค์กร 3) กลยุทธ์ระดับหน้าที่ (Functional Strategy) เป็นกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติการทั้งในแง่กิจกรรมและกระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และกลยุทธ์ทั้งในระดับบริษัทและระดับธุรกิจ

ดำรงค์ วัฒนา (2548, น. 47) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ว่า อาจสรุปได้ดังนี้ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค 2) การกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) เพื่อระบุสภาพในอนาคตและการดำเนินงานที่ต้องการจะสร้างให้เกิดขึ้นในอนาคต 3) พันธกิจ (Mission) ที่แสดงถึงขอบข่ายหรือวิธีการในการดำเนินงานของหน่วยงานที่จะปฏิบัติให้สำเร็จตามวิสัยทัศน์ 4) ยุทธศาสตร์ เป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ในการกำหนดทิศทางขององค์กร 5) การกำหนดกลยุทธ์ (Tactic) เป็นแนวทางหรือวิธีการต่าง ๆ ที่จะนำองค์กรไปสู่การบรรลุผลตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ 6) การแปลงกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ โดยจะต้องอาศัยแผนปฏิบัติการเป็นเครื่องมือที่ใช้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับส่วนงานต่าง ๆ ที่เป็นไปอย่างสอดคล้องประสานกันทั้งในด้านทิศทางและเวลา โดยมีองค์ประกอบดังนี้ ชื่อกลยุทธ์หรือแผนงาน วัตถุประสงค์ที่จะใช้เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ ชื่อโครงการ/งาน/กิจกรรมต่าง ๆ เป้าหมายหรือตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ ระยะเวลาในการดำเนินการ ผู้รับผิดชอบในการดำเนินโครงการให้บรรลุผลสำเร็จและงบประมาณ

การจัดทำแผนกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์จึงมีความเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก กล่าวคือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในเป็นการประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์การจากทรัพยากรภายในและสมรรถนะในการใช้ทรัพยากร หรือจากการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ขององค์การ โดยพิจารณาจากปัจจัยสำคัญของความสำเร็จ (Critical Success Factor) ความเชื่อมโยงของคุณค่าหรือค่านิยม (Value Chains) และกระบวนการหลักหรือระบบธุรกิจขององค์การ (Value Chain) เพื่อประโยชน์ต่อองค์การทั้งที่เป็นผลดีหรือความได้เปรียบในการแข่งขัน และที่เป็นผลเสียหรือความเสียเปรียบในการแข่งขัน ส่วนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก เป็นการประเมินโอกาสและอุปสรรคขององค์การจากสภาวะภายนอก ทั้งที่เป็นสภาพแวดล้อมทั่วไป (General Environment) เช่นการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี และสภาพแวดล้อมของตัวงานจากภายนอก (Task Environment) ที่เอื้อประโยชน์หรือเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จขององค์การทั้งระยะสั้นและระยะยาว

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม สามารถใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการวิเคราะห์ ได้แก่ เทคนิค SWOT Analysis ใช้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก, รูปแบบ McKinsey's 7-S Model ใช้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร และรูปแบบสภาพแวดล้อมมหภาค (Macro Environment) เป็นรูปแบบการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ด้วยเทคนิค SWOT Analysis ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ด้วยการประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์การจากทรัพยากรภายใน และสมรรถนะในการใช้ทรัพยากร และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ด้วยการประเมินโอกาสและอุปสรรคขององค์การจากสภาวะภายนอก ทั้งที่เป็นสภาพแวดล้อมทั่วไปและสภาพแวดล้อมจากภายนอกที่เอื้อประโยชน์หรือเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จขององค์การ

สถาบันดำรงราชานุภาพ และสถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ (2539, น. 2-3 อ้างถึงใน จตุพล ชูจันทร์, 2553, น. 144-145) ได้ให้ความหมายและขอบเขตของคำว่า SWOT ของแต่ละคำไว้ ดังนี้

จุดแข็งหรือจุดเด่น (Strengths: S) หมายถึง สภาวะการณ์ที่เป็นองค์ประกอบหรือปัจจัยภายในองค์กรที่สร้างความได้เปรียบในเชิงแข่งขัน หรือเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงาน ทำให้การดำเนินงานขององค์กรมีแนวโน้มบรรลุถึงเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

จุดอ่อนหรือจุดด้อย (Weaknesses: W) หมายถึง สภาวะการณ์ที่องค์ประกอบหรือปัจจัยภายในองค์กรที่สร้างความเสียเปรียบในเชิงแข่งขัน หรือทำให้ศักยภาพในการดำเนินงานทำให้การดำเนินงานขององค์กรมีแนวโน้มไม่บรรลุผลตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

โอกาส (Opportunities: O) หมายถึง ผลกระทบหรือผลที่เกิดขึ้นเมื่อสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรมีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานขององค์กร การมีความได้เปรียบในเชิงแข่งขัน

อุปสรรคหรือภัยคุกคาม (Threats: T) หมายถึง ผลกระทบหรือผลที่เกิดขึ้นเมื่อสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานขององค์กร หรือเป็นสิ่งที่คุกคามที่ก่อให้เกิดความเสียเปรียบในเชิงแข่งขัน

หลังจากวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ด้วยเทคนิค SWOT Analysis แล้ว จึงประมวลข้อมูลทั้งสองด้านเข้าด้วยกัน เพื่อสรุปความสัมพันธ์แบบเมทริกซ์ของปัจจัยเชิงกลยุทธ์ของสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ด้วยการประมวล TOWS Matrix นำไปสู่การวางกลยุทธ์ 4 แนวทาง

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
โอกาส (Opportunity)	SO (กลยุทธ์เชิงรุก) ใช้จุดแข็งร่วมกับโอกาส	WO (กลยุทธ์เชิงแก้ไข) ใช้โอกาสลดจุดอ่อน
อุปสรรค (Threat)	ST (กลยุทธ์เชิงป้องกัน) ใช้จุดแข็งรับมือกับอุปสรรค	WT (กลยุทธ์เชิงรับ) แก้ไขจุดอ่อนและเลี่ยงอุปสรรค

ภาพ 1 กลยุทธ์การวิเคราะห์ตามหลัก TOWS Matrix

สำหรับรูปแบบ McKinsey's 7-S Model เป็นกรอบปัจจัยการบริหาร 7 ด้าน ที่ใช้ในการประเมินสถานการณ์ภายในองค์กร เพื่อสร้างความสมดุลของปัจจัยต่าง ๆ ทั้ง 7 ด้าน ที่มีผลต่อการบรรลุความสำเร็จขององค์กร ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร (สมยศ นาวิการ, 2541, น. 109) โดยการตรวจดูปัจจัยต่าง ๆ ภายในองค์กรอย่างละเอียดว่า มีการประสานความสอดคล้องภายในองค์กร (Organizational Alignment) หรือไม่ซึ่งถ้าปัจจัยส่วนใดส่วนหนึ่งขององค์กรไม่ประสานสอดคล้องหรือไม่สนับสนุนการดำเนินการของส่วนอื่น ๆ หรือมีความบกพร่องย่อมส่งผลให้การดำเนินการในส่วนอื่น ๆ สะดุด ติดขัด และไม่สามารถดำเนินการส่วนต่าง ๆ ตามกลยุทธ์ที่กำหนด (สาคร สุขศรีวงศ์, 2550, น. 244) ซึ่งตามแนวคิด 7-S นี้ มิได้ให้

กลยุทธ์องค์การเน้นหนักเฉพาะกลยุทธ์ทางธุรกิจหรือเน้นด้านโครงสร้างมากเกินไป แต่ให้เน้นถึงปัจจัยด้านบุคคลหรือทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นผู้ปฏิบัติงานให้มีคุณภาพระหว่างกัน โดยกรอบแนวทางการบริหารองค์การนี้ Anthony Athos แห่งมหาวิทยาลัย Harvard ได้ริเริ่มคิดค้นขึ้น และต่อมาบริษัทที่ปรึกษาทางด้านการจัดการชื่อว่า McKinsey ได้ดัดแปลงเป็นรูปแบบการบริหารแบบหนึ่งที่เรียกว่า 7-S ซึ่งเป็นการเน้นการบริหารในปัจจัยต่าง ๆ 7 ด้านพร้อมกัน ได้แก่ 1) กลยุทธ์ (Strategy) 2) โครงสร้าง (Structure) 3) แบบการบริหาร (Style) 4) ระบบงาน (System) 5) พนักงาน (Staff) 6) ทักษะ (Skill) 7) ค่านิยมร่วม (Shared Value) ซึ่งทั้ง 7-S เหล่านี้เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับการกำหนดกลยุทธ์การบริหารที่สามารถปรับให้มีคุณภาพ โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เป็น Hardware ได้แก่ กลยุทธ์ (Strategy) และโครงสร้าง (Structure) กลุ่มที่ 2 คือ Software ได้แก่ แบบการบริหาร (Style) ระบบงาน (System) พนักงาน (Staff) ทักษะ (Skill) และค่านิยมร่วม (Shared Value) ซึ่งหากองค์กรใดเน้นกลยุทธ์การบริหารที่มุ่งเน้นคนและกระบวนการปฏิบัติงานหรือวัฒนธรรมขององค์กร ก็จะทำให้ความสำคัญกับปัจจัยใน Software มากกว่า Hardware นั่นเอง (Pascale & Althos, 1981) ตามรูปแบบกลยุทธ์การบริหารแบบ 7-S นี้ ชี้ให้เห็นว่าการบริหารในส่วนที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กร หรือที่เป็นความรู้สึกและบรรยากาศในการปฏิบัติงานทั่วไปนั้น คือ การให้ความสำคัญกับส่วนที่เป็นความคิดหรือดุลพินิจของผู้ปฏิบัติ รวมทั้งความนึกคิดทางอารมณ์ที่เป็นส่วนสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งหากมีการกระตุ้นให้ตื่นตัว เกิดความพึงพอใจและมีความคล่องตัวตลอดเวลาแล้ว จะทำให้การสร้างสรรคสิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นได้ง่าย ผลที่ตามมาคือ การปรับตัวให้สอดคล้องและทันกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ก็จะกระทำได้อย่างรวดเร็วไปด้วย ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ผู้ปฏิบัติมีอิสระและคล่องตัวที่สุด จึงเป็นหนทางที่จะช่วยให้บริษัทประสบผลสำเร็จจากประสิทธิภาพงาน ผลผลิต คุณภาพบริการ รวมทั้งมีผลิตภัณฑ์ใหม่เกิดขึ้นได้เสมอ ในการกำหนดกลยุทธ์ขององค์กร จึงมีความจำเป็นต้องวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กรอย่างละเอียด ซึ่งรูปแบบ McKinsey's 7-S Model จะใช้ในการตรวจสอบปัจจัยการบริหาร 7 ด้านให้มีการประสานความสอดคล้องกันภายในองค์กร ซึ่งจะช่วยให้การกำหนดกลยุทธ์การบริหารมีการคำนึงถึงคุณภาพในการบริหารงานที่เหมาะสมกับองค์กรและนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร

สำหรับรูปแบบสภาพแวดล้อมมหภาค (Macro Environment) จะครอบคลุมสภาพแวดล้อมทั่วไปที่ส่งผลกระทบโดยรวมต่อองค์กรทุกองค์กรในสังคม ไม่ใช่ส่งผลกระทบเฉพาะองค์กรใดองค์กรเดียวเท่านั้น ซึ่งประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม (Sociocultural) เช่น ค่านิยมของสังคม อัตราการอ่านออกเขียนได้ มาตรฐานทางการศึกษา ความใส่ใจด้านสุขภาพ ปัญหาต่าง ๆ ทางสังคม 2) สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ (Economic) เช่น ดุลการค้า อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ อัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา อัตราเงินเฟ้อ อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ 3) สภาพแวดล้อมทางการเมืองและกฎหมาย (Political and Legal) เช่น ความมั่นคง

ทางการเมือง นโยบายและกฎหมายต่าง ๆ 4) สภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี (Technology) เช่น เทคโนโลยีด้านการสื่อสารโทรคมนาคม เทคโนโลยีด้านพลังงานทางเลือกและเทคโนโลยีอื่น ๆ 5) สภาพแวดล้อมระหว่างประเทศ เช่น องค์การการค้าโลก กองทุนการเงินระหว่างประเทศ ข้อตกลงเปิดเสรีทางการค้าการรวมกลุ่มพันธมิตรทางการค้า ความขัดแย้งระหว่างประเทศ (International) (Dalf, 2006) ซึ่งการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมมหภาค เป็นรูปแบบหนึ่งในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร โดยองค์กรแต่ละแห่งจะได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมมหภาคแต่ละประเภทแตกต่างกัน ซึ่งสภาพแวดล้อมบางประเภทอาจส่งผลกระทบต่อองค์กรโดยตรง อาทิ อัตราดอกเบี้ย กฎหมายแรงงาน และกฎหมายภาษี ในขณะที่บางประเภทอาจส่งผลกระทบโดยอ้อม เช่น อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศมีสูง ก็อาจหมายถึง ขนาดของอุตสาหกรรมมีโอกาสขยายตัวสูงขึ้น หรือหากมีความไม่มั่นคงทางการเมือง รัฐบาลขาดเสถียรภาพ ก็อาจส่งผลให้ธุรกิจชะลอการตัดสินใจลงทุนออกไปเพื่อรอความชัดเจนทางการเมืองของประเทศ เป็นต้น ซึ่งหากผู้บริหารองค์กรธุรกิจใดสามารถวิเคราะห์หรือคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมมหภาคได้ ก็จะสามารถมองเห็นโอกาสในการประกอบธุรกิจได้มากขึ้น เช่น เมื่อเห็นแนวโน้มของสภาพแวดล้อมภายนอกที่ให้ความสนใจเรื่องสุขภาพของประชาชน ก็ย่อมมองเห็นโอกาสทางธุรกิจด้านอาหารบำรุงสุขภาพ สถานให้บริการออกกำลังกาย หรือธุรกิจโรงพยาบาล ส่วนการมองเห็นสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลกระทบในทางเสียประโยชน์ต่อองค์กร ก็จะสามารถวางแผนเพื่อเตรียมพร้อมและปรับตัวรองรับกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้เช่นกัน เช่น กรณีประเทศไทยทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับบางประเทศ ทำให้ไทยต้องลดอัตราภาษีศุลกากรในสินค้าประเภทต่าง ๆ ลงตามข้อตกลง ย่อมทำให้คู่แข่งจากต่างประเทศเข้ามาแข่งขันได้ง่ายขึ้น ธุรกิจที่อยู่ในรายการตามข้อตกลงนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาธุรกิจตนเองให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อเตรียมพร้อมแข่งขันกับคู่แข่งที่มีศักยภาพในต่างประเทศได้ (สาครสุขศรีวงศ์, 2550, น. 61-63)

วิธีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ด้วยการตรวจสอบสภาพแวดล้อมมหภาค ดังกล่าว จึงทำให้สามารถวิเคราะห์หรือคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายนอกที่จะมีผลกระทบต่อองค์กรโดยละเอียดรอบด้าน ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี และด้านระหว่างประเทศ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อองค์กรโดยตรงและโดยอ้อมทั้งในด้านดีและด้านเสีย โดยปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกใดที่ส่งผลดีต่อองค์กรก็คือโอกาส (Opportunities) ที่จะทำให้องค์กรได้รับประโยชน์และสร้างความก้าวหน้าต่อองค์กร และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกใดที่ส่งผลเสียต่อองค์กร ก็คืออุปสรรคหรือภัยคุกคาม (Threat) ที่องค์กรจะต้องเตรียมรับมือและป้องกันหรือแก้ไข เพื่อสามารถปรับตัวและรักษาองค์กรให้ดำรงอยู่ต่อไปได้ ซึ่งจะทำให้การกำหนดกลยุทธ์การบริหารองค์กรมีความครอบคลุมองค์ประกอบภายนอกที่สำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร ฉะนั้นการวางแผนกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์จึงมีความสำคัญในการเป็นรูปแบบการวางแผนที่ช่วยให้หน่วยงานพัฒนาตนเองได้ทัน

กับสภาพการเปลี่ยนแปลงอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับการกระจายอำนาจในการบริหารงานภาครัฐ ในปัจจุบัน รวมทั้งยังเป็นเงื่อนไขหนึ่งในการจัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance Base Budgeting) ที่สำนักงานประมาณกำหนดให้ส่วนราชการและหน่วยงานในสังกัดจัดทำก่อนที่จะกระจายอำนาจด้านงบประมาณเป็นเงินก้อนลงไปให้หน่วยงานต่าง ๆ

ดังนั้น ในการศึกษาเพื่อการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช จึงมีขั้นตอนตามหลักการวางแผนยุทธศาสตร์ โดยใช้กระบวนการศึกษาวิจัยจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยเครื่องมือในการวิจัย ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ด้วยเทคนิค SWOT Analysis, TOWS Matrix และรูปแบบสภาพแวดล้อมมหภาค (Macro Environment) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของแผนยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) เพื่อระบุสภาพในอนาคตและการดำเนินงานที่ต้องการจะสร้างให้เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งจะบอกความคาดหวังและความปรารถนา ที่อยากจะให้เกิดอะไรขึ้นตามเจตนารมณ์ที่มุ่งมั่นไว้ 2) พันธกิจ (Mission) ที่แสดงถึงขอบข่ายหรือวิธีการในการดำเนินงานของหน่วยงานที่จะปฏิบัติให้สำเร็จตามวิสัยทัศน์ 3) ประเด็นยุทธศาสตร์ เป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ในการกำหนดทิศทางขององค์กร 4) การกำหนดกลยุทธ์ (Tactic) เป็นแนวทางหรือวิธีการต่าง ๆ ที่จะนำองค์กรไปสู่การบรรลุผลตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ 5) แนวทางพัฒนา คือ การแปลงกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งขั้นตอนสุดท้ายคือการประเมินแผนยุทธศาสตร์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และการเปิดเผยแสดงความคิดเห็นประชาพิจารณ์สาธารณะ (Public Hearing)

ข้อมูลทั่วไปของอุทยานธรณีโคราช

อุทยานธรณีโลก (UNESCO Global Geopark)

อุทยานธรณีโลก หรือ จีโอพาร์ค เป็นพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่ภูมิประเทศและแหล่งธรณีวิทยามีคุณค่าในระดับนานาชาติ รวมทั้งมีแหล่งธรรมชาติอื่น ๆ มีแหล่งวัฒนธรรมที่สำคัญสัมพันธ์กับแหล่งธรณีวิทยา และมีการบริหารจัดการแบบองค์รวม ทั้งในด้านการอนุรักษ์ การศึกษา และการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการจากล่างสู่บน (Bottom-Up) เชื่อมโยงความเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น กล่าวคือ อุทยานธรณีโลกนั้น จะใช้มรดกทางธรณีวิทยาที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ทางธรรมชาตินิเวศวิทยา และมรดกทางวัฒนธรรม ในการสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจในประเด็นที่สำคัญที่พบในสังคม เช่น การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน การลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ และการลดผลกระทบจากภัยธรรมชาติ โดยการสร้างความตระหนักรู้ในจุดที่สำคัญของพื้นที่ทางธรณีวิทยา ทั้งในประวัติศาสตร์และสังคมปัจจุบันนั้น อุทยานธรณีโลก

จะให้ผู้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในพื้นที่ของตนและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในพื้นที่ การสร้างนวัตกรรมการขององค์กร รายได้ใหม่ที่จะเกิดขึ้นและการสร้างหลักสูตรการอบรมที่มีคุณภาพสูงนั้นจะถูกกระตุ้นส่งเสริมโดยแหล่งที่มาของรายได้แหล่งใหม่ ซึ่งจะมาจากการท่องเที่ยวเชิงธรณี (Geotourism) ในขณะเดียวกันทรัพยากรธรณีในพื้นที่เองก็จะถูกปกป้องด้วย

จีโอพาร์ค มีบทบาทที่สำคัญในหลายด้าน และเป็นบูรณาการการทำงานร่วมกับหลายองค์กร ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและท้องถิ่น บทบาทที่สำคัญของจีโอพาร์ค คือ 1) ส่งเสริมศึกษา และอนุรักษ์ พัฒนามรดกทางธรณีที่มีคุณค่าระดับนานาชาติ รวมทั้งแหล่งที่มีคุณค่าทางนิเวศวิทยาและวัฒนธรรม ให้มีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน 2) พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา นิเวศวิทยา วัฒนธรรม โดยชุมชนท้องถิ่นหรือภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง 3) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการอนุรักษ์ ศึกษา เรียนรู้และการท่องเที่ยวในแหล่งธรณี/ไมโครธรณี เช่น ป้ายสื่อความหมาย ทางเดิน ทางจักรยาน เป็นต้น 4) บริการข้อมูลข่าวสารและประชาสัมพันธ์แหล่งกิจกรรมในพื้นที่จีโอพาร์คผ่านเครือข่ายและสื่อต่าง ๆ และสร้างเครือข่ายจีโอพาร์คเพื่อการประชาสัมพันธ์ 5) จัดกิจกรรมการศึกษาการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์โลกให้กับทุกกลุ่มประชากร

อุทยานธรณีโลก มีประโยชน์ในหลายประเด็น ดังนี้ 1) ช่วยเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวในท้องถิ่นและประเทศ ทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีงาน มีอาชีพ มีรายได้มากขึ้น และมีการลงทุนทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนเพิ่มขึ้น 2) มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ระบบหรือตามอัธยาศัยของเยาวชนและประชาชนในท้องถิ่นและภายในประเทศ 3) มรดกทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมได้รับการอนุรักษ์และสามารถใช้ประโยชน์ได้ยาวนาน ถือเป็นรูปแบบการพัฒนาท้องถิ่นแบบยั่งยืน

การรับรองจีโอพาร์คขององค์การยูเนสโก มีการประเมินใน 5 ด้าน คือ

ด้านที่ 1: ธรณีวิทยาและภูมิทัศน์ น้ำหนัก 35%(ขอบเขต การอนุรักษ์ทางธรณี มรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรม)

ด้านที่ 2: โครงสร้างการบริหารจัดการอุทยานธรณี น้ำหนัก 25%

ด้านที่ 3: การให้ข้อมูลข่าวสารและการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม น้ำหนัก 15%

ด้านที่ 4: การท่องเที่ยวเชิงธรณี น้ำหนัก 15%

ด้านที่ 5: การพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นอย่างยั่งยืน น้ำหนัก 10%

องค์การยูเนสโก ได้กำหนดให้จีโอพาร์คจากแต่ละประเทศที่ต้องการเป็นสมาชิกเครือข่ายจีโอพาร์คโลก จะต้องส่งเอกสารใบสมัครและประเมินตนเองตามเงื่อนไขและแบบฟอร์มองค์การยูเนสโก กำหนด หลังจากตรวจสอบเอกสารเรียบร้อยแล้ว องค์การยูเนสโกจะส่งผู้เชี่ยวชาญอิสระมาประเมินพื้นที่อีกครั้ง จีโอพาร์คที่ผ่านการประเมินจะได้รับหนังสือรับรอง ซึ่งมีอายุครั้งละ 4 ปี และประชาสัมพันธ์ไปยังประเทศสมาชิกทั่วโลกผ่านเครือข่ายจีโอพาร์ค

ความเป็นมาของการจัดตั้งอุทยานธรณีโคราช

การขอจัดตั้งอุทยานธรณีโคราชให้ได้รับการรับรองการเป็นอุทยานธรณีโลกของยูเนสโก เริ่มจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยสถาบันวิจัยไม้กลายเป็นหินและทรัพยากรธรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือเฉลิมพระเกียรติ เสนอโครงการพัฒนาจัดตั้งอุทยานธรณีนครชัยบุรินทร์ เพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณจากที่ประชุมคณะรัฐมนตรีนอกสถานที่ เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2555 จังหวัดสุรินทร์ สำหรับจัดทำแผนบริหารจัดการอุทยานธรณี ซึ่งที่ประชุมคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในหลักการ แต่ในขั้นตอนการจัดสรรงบประมาณนั้นยังไม่ได้มีการจัดสรร จวบจนเมื่อทางสถาบันวิจัยไม้กลายเป็นหินฯ ได้เชิญ Prof. Dr. Nickolas Zouros, Prof. Zhang Jianping and Prof. Dr. Patrick McKeever นายสมาคมอุทยานธรณีโลกและผู้เชี่ยวชาญด้านอุทยานธรณีของยูเนสโกขณะนั้น มาศึกษาแหล่งธรณีวิทยาและพิพิธภัณฑสถานในพื้นที่ของจังหวัดนครราชสีมา 2 ครั้ง ในปี 2558 คณะผู้นำดังกล่าวได้เสนอแนะให้ลดขนาดพื้นที่ลงเพื่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ โดยให้เหลือพื้นที่เพียง 5 อำเภอในเขตลุ่มน้ำลำตะคองของจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งที่ประชุมคณะกรรมการอำนวยการอุทยานธรณีที่จังหวัดนครราชสีมาแต่งตั้งได้ลงมติเห็นด้วย จังหวัดจึงได้ประกาศจัดตั้งพื้นที่ดังกล่าวเป็นอุทยานธรณีโคราชขึ้นในวันที่ 29 กันยายน 2558 และแต่งตั้งคณะผู้บริหารอุทยานธรณี ในปี 2559

ภาพ 2 ความเป็นมาของการจัดตั้งอุทยานธรณีโคราช

ที่มา: สำนักงานอุทยานธรณีโคราช, 2560

เพื่อยกระดับคุณภาพสู่สากลโดยขอรับการประเมินเป็นอุทยานธรณีโลกของยูเนสโก จึงจำเป็นต้องผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เพื่อการแจ้งความจำนงค์การสมัครต่อยูเนสโก ภายในเดือนมิถุนายน 2562 และส่งเอกสารสมัครภายในเดือนพฤศจิกายน 2562 ทั้งนี้ จากการประชุมคณะกรรมการบริหารองค์การยูเนสโก ครั้งที่ 216 (216th Session of the Executive Board) จัดขึ้นระหว่างวันที่ 10-24 พฤษภาคม 2566 ที่องค์การยูเนสโก สำนักงานใหญ่ ณ กรุงปารีส สาธารณรัฐฝรั่งเศส โดยองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (UNESCO) ได้มีมติรับรองให้ “โคราชจีโอพาร์ค” (Khorat Geopark) เป็นอุทยานธรณีโลก (UNESCO Global Geopark) ส่งผลให้จังหวัดนครราชสีมา กลายเป็นอุทยานธรณีโลกแห่งที่ 2 ของประเทศไทย เป็นเมืองที่ 4 ของโลกต่อจากประเทศอิตาลี เกาหลีใต้ และจีน ที่มีดินแดนแห่ง 3 มงกุฎของยูเนสโก (Triple Crown) ในจังหวัดเดียวกัน

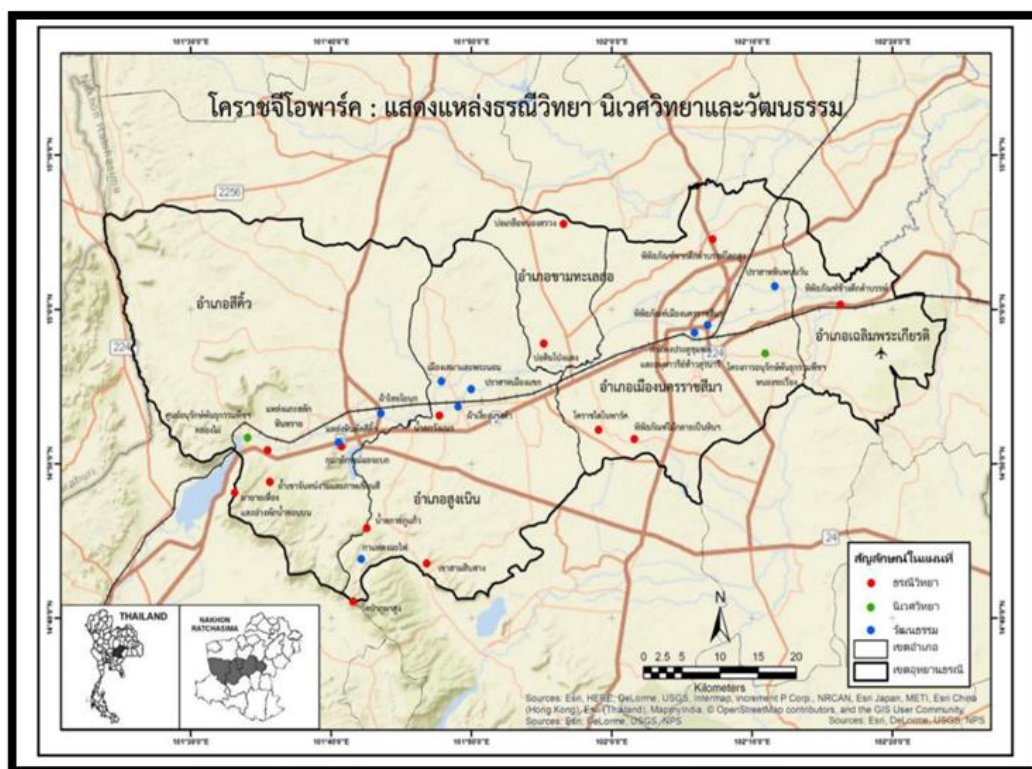
อุทยานธรณีโคราช หรือ โคราชจีโอพาร์ค (Khorat Geopark) การนำคำว่า “โคราช” มาใช้เป็นชื่อเรียกของอุทยานธรณีนี้นั้น มีเหตุผล 3 ประการ คือ 1) ในทางธรณีวิทยา “โคราช” หรือ “Khorat” เป็นชื่อของที่ราบสูงโคราช (Khorat Plateau) และกลุ่มหินโคราช (Khorat Group) ที่เป็นที่ตั้งและเป็นชุดชั้นหินฐานของพื้นที่อุทยานธรณีโคราช 2) เป็นชื่อตามราชบัณฑิตยสถานและถูกใช้เป็นชื่อวิทยาศาสตร์ระดับสกุลและชนิดของฟอสซิลสัตว์พันธุ์ใหม่ของโลกหลายชนิดในอุทยานธรณี และ 3) เป็นชื่อเดิมของเมืองนครราชสีมา ก่อนย้ายมาตั้งเมืองใหม่ในสมัยพระนารายณ์มหาราช คือ เมืองนครราชสีมาปัจจุบัน แต่สำหรับคนทั่วไปก็ยังเรียกว่า “เมืองโคราช” ตราสัญลักษณ์ของอุทยานธรณีโคราชเป็นพื้นที่วงกลมมีภาพเทือกเขาเขาสดุด ซึ่งเป็นลักษณะธรณีสัณฐานที่โดดเด่นของพื้นที่และมีสัญลักษณ์ธารน้ำไหล คือ ลำตะคองไหลผ่านช่องเขาเขาสดุด ด้านบนมีภาพช้างสีงาช้างซึ่งเป็นตัวแทน และเป็น 1 ใน 10 สกุลของซากดึกดำบรรพ์ช้างที่พบในพื้นที่ ซึ่งได้รับการศึกษาวิจัยและตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารระดับนานาชาติ

ภาพ 4 ตราสัญลักษณ์ของอุทยานธรณีโคราช

ที่มา: สำนักงานอุทยานธรณีโคราช, 2560

พื้นที่โคราชจีโอพาร์คอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 200 กิโลเมตร ตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำลำตะคอง ครอบคลุมพื้นที่ 5 อำเภอต่อเนื่องกันในบริเวณลุ่มน้ำลำตะคองตอนกลางถึงตอนล่าง คือ อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว อำเภอสูงเนิน อำเภอขามทะเลสอ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จำนวนพื้นที่รวม 3,243 ตารางกิโลเมตร มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางตั้งแต่ 160-760 เมตร มีภูมิประเทศเขาควาย (เขารูปอู้น้) และฟอสซิล 3 ยุค ได้แก่ ยุคครีเทเชียส ยุคนีโอจีน และยุคควอเทอร์นารี ซึ่งมีความแตกต่างจากจีโอพาร์คโลกที่มีอยู่ 147 แห่งทั่วโลก คือ เป็นดินแดนแห่งเขาควายและฟอสซิล (Cuesta and Fossil Land) เชื่อมโยงกับระบบนิเวศป่าเต็งรัง ป่าดิบแล้ง แหล่งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตผู้คนกว่า 4,000 ปี ชาติพันธุ์ที่สำคัญของประชากรในอุทยานธรณีโคราชใช้ภาษาไทยเกือบทั้งหมด และนับถือพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ ไทยโคราช ไทอีสาน ไทจีน ไท-ยวน ไทซิกข์ ไทมุสลิม โดยกลุ่มใหญ่ของไทยดังกล่าวซึ่งมีกระจายอยู่ทุกอำเภอ คือ ไทยโคราชที่ใช้ภาษาโคราช เพลงโคราช มีบ้านแบบ “เรือนโคราช” และกลุ่มที่ยังเหนียวแน่นในการรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิม คือ ไท-ยวน ในอำเภอสีคิ้วที่เป็นชาวโยนกนคร (เชียงแสน) มาก่อน

ภาพ 5 แหล่งธรณีวิทยา นิเวศวิทยา และวัฒนธรรมในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช

ที่มา: สำนักงานอุทยานธรณีโคราช, 2560

ความโดดเด่นทางด้านธรณีวิทยา-ลักษณะภูมิประเทศ

อุทยานธรณีโคราชมีความโดดเด่นทางด้านธรณีวิทยาในระดับนานาชาติ (International Geological Significances) ด้วยลักษณะภูมิประเทศเคอस्ता (Cuesta) หรือเขารูปอู๊ดที่อยู่บริเวณขอบและใกล้ขอบที่ราบสูงโคราช (Khorat Plateau) ของหินทรายหมวดหินพระวิหารและหมวดหินภูพานที่ต้านทานมากกว่าหินโคลนของหมวดหินอื่น ๆ จึงก่อให้เกิดเป็นเคอस्ताหรือเขารูปอู๊ด 2 แนวคู่ขนานกัน (Double Cuesta) จำนวนมากกว่า 20 เขา ในพื้นที่จีโอพาร์ค โดยมีความสูงอยู่ในช่วง 400-800 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง เช่น เขายายเที่ยง เขาขนาวจิต เขากระโดน เขาสะเดา เขาซำประดู่ เขาปิ่นแตก เขาเขี้ยว เขาสามสิบสาม เป็นต้น และอยู่ในเขตอำเภอสีคิ้วกับอำเภอสองเนิน เขาเหล่านี้เกิดจากลำตะคองและสาขาไหลตัดผ่านหรือเซาะกร่อน นำตะกอนกรวดทราย ทรายแป้งและดินเหนียวไปทับถมในที่ราบหรือที่ราบลุ่มจนถึงอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จึงทำให้เกิดภูมิประเทศเขาสลับหุบเขาเป็นแนวในทิศตะวันตกเฉียงเหนือ-ตะวันออกเฉียงใต้ ในบริเวณด้านตะวันตกสุด ซึ่งบางส่วนเกิดเป็นช่องเขาน้ำก้น (Water Gap) เช่น บริเวณลำตะคองระหว่างเขายายเที่ยงและเขาเขื่อนล้นกับ

เขานานจิตและเขาเตียน ทำให้สามารถสร้างเขื่อนลำตะคองได้ ส่วนบริเวณที่ถัดออกมาทางด้านตะวันออก ลำตะคองและสาขาไหลกัดเซาะพื้นที่มาก่อนหรือนานกว่า จึงเกิดภูมิประเทศเป็นเขาโดดในพื้นที่ราบลูกคลื่นลอนลาด โดยกระจายตัวเป็นแนวเขาโดดคู่ขนานกับแนวแรกที่กำลังกล่าวมาแล้ว คือ แนวเขาโดด เขาผาแดง-เขาพริก-เขาเขียว

ภาพ 6 ลักษณะทางธรณีวิทยาภูมิประเทศแบบเคสตา (Cuesta) หรือเขารูปอีโต้

ที่มา: โคราจีโอพาร์คส์จีโอพาร์คโลกยูเนสโก, 2560

ความโดดเด่นทางด้านธรณีวิทยา-ซากดึกดำบรรพ์

สิ่งที่เป็นความพิเศษเฉพาะพื้นที่ (Unique) ในทางธรณีวิทยา คือ ฟอสซิลไดโนเสาร์และสัตว์ร่วมยุคจำนวนมากและหลากหลายชนิดในชั้นหินกรวดมนปนปูนที่แทรกสลับชั้นอยู่กับหินทราย ในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา กับฟอสซิลช้างดึกดำบรรพ์และสัตว์ร่วมยุค รวมทั้งไม้กลายเป็นหินที่สะสมตัวอยู่ในชั้นตะกอนร่วนกรวดทราย ในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอเมืองนครราชสีมา และอำเภอยางชุมน้อย จนกล่าวได้ว่า เมืองโคราชคือมหานครแห่งบรรพชีวินของโลกหรือเวิร์ลพาลีโอโตนโพลิส (World Paleontopolis)

ภาพ 7 แหล่งฟอสซิลช้างดึกดำบรรพ์และไดโนเสาร์ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช

ที่มา: โคราชจีโอพาร์คสู่จีโอพาร์คโลกยูเนสโก, 2560

1. แหล่งไดโนเสาร์ ในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมาและอำเภอใกล้เคียง เป็นแหล่งพบฟอสซิลไดโนเสาร์จำนวนมากนับพันชิ้น ฟันไดโนเสาร์มากกว่า 200 ชิ้น และพบไดโนเสาร์อิ๊กัวโนดอนต์สายพันธุ์ใหม่ของโลกแล้ว 3 สกุล มากที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ ราชสีมาซอรัส สุรนารีเอ (Ratchasimasaurus Suranareae) สยามโมดอน นิมมามมิ (Siamodon Nimngami) และสิรินธรนาโคราชเอนซิส (Sirindhorna Khoratensis) พบกระดูกสายพันธุ์ใหม่ของโลก โคราโตซุคัส จินตสกุลไล (Khoratosuchus Jintasakuli) เต่าพันธุ์ใหม่ของโลกชนิด คิซิลคูเมมิส โคราชเอนซิส (Kizylkumemys Khoratensis) รวมทั้ง ไดโนเสาร์พันธุ์กินเนื้อที่คาดว่ามีความยาวมากกว่า 10 เมตร ในจำพวก “คาร์คาโรดอนโตซอร์” (Carcharodontosaur)

ภาพ 8 แหล่งฟอสซิลพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

ที่มา: โคราจีโอพาร์คส์จีโอพาร์คโลกยูเนสโก, 2560

2. แหล่งฟอสซิลไม้กลายเป็นหิน พบกระจายทั้งบนผิวดินและใต้ดินในทุกอำเภอของอุทยานธรณีโคราช ด้วยความสวยงามที่มีเนื้อดั่งอัญมณี ความหลากหลายชนิดและรูปแบบการพบในปริมาณที่มากและพบเป็นพันธุ์ใหม่ของโลกหลายชนิด ทำให้จังหวัดนครราชสีมาและหลายภาคส่วนร่วมกันจัดตั้งสถาบันวิจัยและพิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหินและทรัพยากรธรณีขึ้นในพื้นที่อำเภอเมืองนครราชสีมา และนับเป็นพิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหินขนาดใหญ่แห่งแรกของเอเชียและเป็น 1 ใน 7 แห่งของโลก

ภาพ 9 สถาบันวิจัยและพิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหินและทรัพยากรธรณีฯ

ที่มา: โคราจีโอพาร์คส์จีโอพาร์คโลกยูเนสโก, 2560

3. แหล่งฟอสซิลช้างลุ่มน้ำมูล ในอำเภอนครราชสีมาและอำเภอลำทะเมนชัยพบฟอสซิลช้างดึกดำบรรพ์หลากหลายสายพันธุ์ที่สุดในโลกมีอายุช่วง 16-0.01 ล้านปีก่อน คือ พบถึง 10 สกุล จาก 55 สกุลที่พบทั่วโลก ได้แก่ ช้างสังข์กอมโฟธีเรียม (*Gomphotherium*) ช้างงาจอปลีกโปรไดโนธีเรียม (*Prodeinotherium*) ช้างงาเสียมโปรตานันคัส (*Protanancus*) เตตระโลโฟดอน (*Tetralophodon*) สเตโกโลโฟดอน (*Stegolophodon*) ไฮโกโลโฟดอน (*Zygalophodon*) ช้างงาจอปลีกไดโนธีเรียม (*Deinotherium*) ช้างสองงาไซโนมาสโตดอน (*Sinomastodon*) สเตโกดอน (*Stegodon*) และเอลิฟัส (*Elephas*) แหล่งพบเป็นบ่อทรายริมแม่น้ำมูลในตำบลท่าช้าง และพบร่วมกับสัตว์อื่น ๆ ซึ่งบางชนิดเป็นสายพันธุ์ใหม่ของโลก ได้แก่ อูรังอุตังโคราช (*Khoratpithecus piriyai*) บรรพบุรุษฮิปโปโปแตม คือ เมอริโคโปแตมัส ท่าช้างเอนซิส (*Merycopotamus thachangensis*) แรดโคราชไรนอ (*Aceratherium porpani*) รวมทั้งฟอสซิลสัตว์อื่น ๆ อีกจำนวนมาก เช่น ยีราฟคอสั้น ม้าสามนิ้วฮิปโปเรียน ฮิปโปโปแตม ซาลิโคเธรัส เสือเขี้ยวตาบ หมูป่า กวางเขาเกลียว วัวควายจระเข้ ตะโขง ตะพาบน้ำ หอยกาบ ฯลฯ โดยคาดว่าแหล่งฟอสซิลสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมท่าช้าง ซึ่งมีอายุอยู่ในสมัยไมโอซีน-ไพลโอซีน-ไพลสโตซีน มีความสำคัญเทียบเท่าแหล่งมรดกโลกเมสเซล (*Messel*) ซึ่งเป็นแหล่งฟอสซิลสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในสมัยอีโอซีน (57-36 ล้านปีก่อน) ของประเทศเยอรมนี ส่วนในพื้นที่ราบทางตอนเหนือของอำเภอนครราชสีมา พบฟอสซิลสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมสมัยไพลสโตซีนตอนปลาย หลากหลายชนิดมากที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่ต่ำกว่า 15 ชนิด เช่น ไฮยีน่า ช้างเอลิฟัส กวางดาว กูปรี ลิงแม็คแคค หมาวัว เลียงผาได้ แรดขาว แรดอินเดีย เป็นต้น

ภาพ 10 แหล่งฟอสซิลช้างดึกดำบรรพ์พื้นที่อำเภอนครราชสีมาและอำเภอลำทะเมนชัย

ที่มา: โคราชจีโอพาร์คสู่จีโอพาร์คโลกยูเนสโก, 2560

มรดกทางด้านธรณีวิทยา นิเวศวิทยาและวัฒนธรรม

โคราชจีโอพาร์ค มีมรดกทางธรณีวิทยา ธรรมชาติอื่น ๆ และวัฒนธรรมที่สำคัญ และสัมพันธ์กัน จำนวน 35 แห่ง โดยจำแนกเป็นแหล่งที่มีคุณค่าในระดับนานาชาติ (INT) ระดับประเทศ (NAT) และระดับท้องถิ่น (LOC/REG) และยังมีการจำแนกประเภทแหล่ง เป็นแหล่งธรณีวิทยา (G) ธรรมชาติอื่น ๆ (N) และแหล่งวัฒนธรรม (C) รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์ การศึกษา การท่องเที่ยวหรือการคุ้มครองด้วย ดังตาราง 4

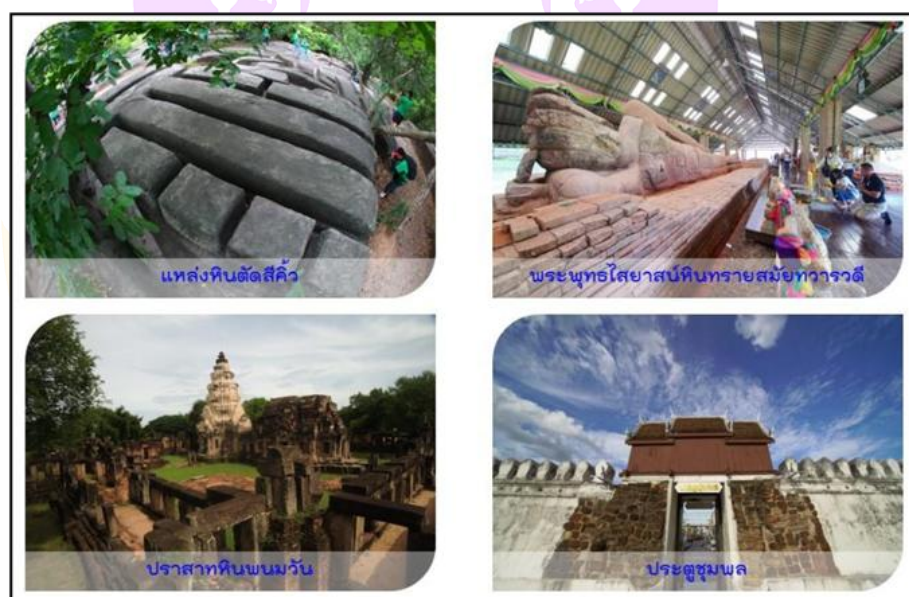
ตาราง 4 แสดงรายชื่อแหล่งธรณีวิทยา ธรรมชาติและวัฒนธรรมในอุทยานธรณีโคราช

ที่	ชื่อแหล่ง	ความสำคัญ	วิทยา ศาสตร์	การ ศึกษา	การ ท่องเที่ยว	การ คุ้มครอง
1.	พิพิธภัณฑน์ไม้กลายเป็นหินฯ	INT	X	X	X	X
2.	แหล่งไดโนเสาร์โคราช	INT	X			
3.	บ่อนดินภูเขาทอง	REG	X			
4.	กำแพงประตูปฐมพลและอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี	NAT		X	X	X
5.	พิพิธภัณฑน์เมืองนครราชสีมา	NAT		X	X	X
6.	ปราสาทหินพนมวัน	NAT		X	X	X
7.	พิพิธภัณฑน์ซากดึกดำบรรพ์โคกสูง	INT	X	X		X
8.	โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ หนองระเวียง	NAT		X	X	X
9.	บ่อเกลือหนองสรวง	REG	X			
10.	บ่อนดินโป่งแดง	REG	X			
11.	พิพิธภัณฑน์ซากดึกดำบรรพ์ตำบลท่าช้าง	INT	X	X		X
12.	บ่อทรายบ้านพระพุทธร	REG	X			
13.	กุมภลักษณ์มอจะบก	REG		X		X
14.	แหล่งหินตัดสี่คิ้ว	NAT		X	X	X
15.	วัดป่าเขาหินตัด	REG		X	X	X
16.	ถ้ำเขาจันทร์งามและภาพเขียนสี	NAT		X	X	X
17.	ผาวยายเที่ยง	REG		X	X	X
18.	จุดชมวิวยายายเที่ยง	REG		X	X	
19.	ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ คลองไผ่	NAT		X	X	X
20.	หินทรายเขียวซบกระสังข์	REG	X			
21.	ผาบุคา-ผาคู่รัก	REG		X		
22.	วัดพระพุทธรบาทศิวิวันน์เขาพริก	REG		X		
23.	เมืองเสมา	NAT		X	X	X
24.	พระนอน	NAT		X	X	X
25.	ปราสาทเมืองแขก	NAT		X	X	X

ตาราง 4 (ต่อ)

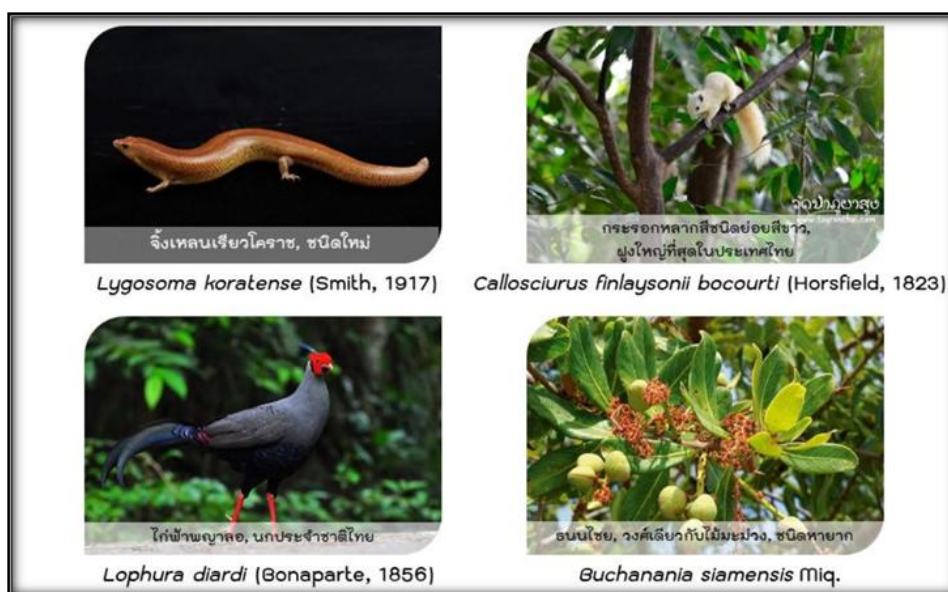
ที่	ชื่อแหล่ง	ความ สำคัญ	วิทยา ศาสตร์	การ ศึกษา	การ ท่องเที่ยว	การ คุ้มครอง
26.	น้ำตกวะภูแก้ว	REG		X	X	
27.	วัดป่าภูผาส่ง	REG		X	X	X
28.	น้ำตกวังเณร	REG		X	X	
29.	พุนาดาล	REG		X		
30.	วัดเขาชาด	REG		X		
31.	เขาสามลึบสำง	REG		X	X	X
32.	แหล่งหินตัดสูงเนิน	REG		X		X
33.	ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชฯ บ้านยวน	REG		X	X	X
34.	ตลาดน้ำฉ่า	REG		X		
35.	สวนพฤกษศาสตร์ มทส.	REG	X	X	X	X

ที่มา: โคราจีโอพาร์คสู่จีโอพาร์คโลกยูเนสโก, 2560

ภาพ 11 ตัวอย่างสถานที่มรดกวัฒนธรรมและธรณีวิทยาในอุทยานธรณีโคราช

ที่มา: โคราจีโอพาร์คสู่จีโอพาร์คโลกยูเนสโก, 2560

ภาพ 12 ตัวอย่างมรดกทางธรรมชาติในอุทยานธรณีโคราช

ที่มา: โคราชจีโอพาร์คสู่จีโอพาร์คโลกยูเนสโก, 2560

ภาพ 13 ตัวอย่างมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในอุทยานธรณีโคราช

ที่มา: โคราชจีโอพาร์คสู่จีโอพาร์คโลกยูเนสโก, 2560

ประเพณีที่สำคัญและแหล่งท่องเที่ยวเดิมในเขตอุทยานธรณีโคราช

1. งานฉลองวันแห่งชัยชนะของท้าวสุรนารี ซึ่งจัดในช่วงปลายเดือนมีนาคมถึงต้นเดือนเมษายนของทุกปี โดยถือเป็นวันเคารพซึ่งวีรกรรมของคุณหญิงโม ในงานมีการแสดงศิลปวัฒนธรรม และมีกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเป็นการสักการะ
2. งานแห่เทียนพรรษาโคราช ในช่วงเดือนกรกฎาคมของทุกปี นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติร่วมชมความงดงามอลังการของต้นเทียนพรรษา
3. ประเพณีกินเขาคั่วของดีเมืองสูงเนิน โดยในภาษาถิ่นของโคราชเรียกการรับประทานอาหารเย็นว่า “กินเขาคั่ว หมายถึง กินข้าวมือเย็น” ซึ่งเป็นประเพณีที่พบได้ที่นี่เพียงแห่งเดียวเท่านั้น จัดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี 2538 ณ บริเวณปราสาทเมืองแขก บ้านกกกอก ตำบลโคราช อำเภอสูงเนิน โดยจัดแบบเรียบง่าย เป็นการเตรียมอาหารมารับประทานร่วมกันและมีการแสดงพื้นบ้าน ต่อมาได้มีการปรับปรุงรูปแบบให้กระชับทันสมัยขึ้น และเพิ่มการแสดงแสง สี เสียง ชุดศรีจนาศะปุระ ซึ่งเป็นการแสดงที่เกี่ยวกับตำนานพื้นเมืองของเมืองสูงเนิน และการรับประทานอาหารให้เป็นแบบขันโตก สถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชที่มีอยู่เดิม ได้แก่ อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี พิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหินฯ ปราสาทเมืองแขก เมืองเสมา วัดศาลาลอย และปราสาทหินพนมวัน

องค์กรรับผิดชอบและโครงสร้างการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการอุทยานธรณีโคราช สามารถสรุปการบริหารเป็นคณะกรรมการ/ทำงาน โดยสังเขป ได้แก่ คณะกรรมการอำนวยการ รับผิดชอบการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ การอนุมัติงบประมาณ แผนบริหารจัดการและแผนปฏิบัติการต่าง ๆ คณะกรรมการบริหารรับผิดชอบการบริหารจัดการอุทยานธรณีโดยตรงกำกับดูแลการดำเนินงานของคณะทำงานหรือสำนักงานบริหารอุทยานธรณี ให้เป็นไปตามแผนที่คณะกรรมการอำนวยการอนุมัติกลั่นกรอง และเสนอแผนบริหารจัดการและแผนปฏิบัติการต่อคณะกรรมการอำนวยการประสานการประชุม คณะกรรมการอำนวยการ ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ คณะทำงาน/สำนักงานบริหารอุทยานธรณีรับผิดชอบการบริหารจัดการทั่วไปในสำนักงานบริหารอุทยานธรณีและการนำแผนปฏิบัติการไปปฏิบัติ ให้บรรลุผลของโครงการตามกรอบงบประมาณที่กำหนดไว้ เสนอแผนปฏิบัติการประจำปี บริหารจัดการและดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ การวิจัยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา การตลาด การประชาสัมพันธ์

ภาพ 14 แผนภูมิองค์กรบริหารจัดการอุทยานธรณีโคราชในระดับจังหวัด

ที่มา: สำนักงานอุทยานธรณีโคราช, 2560

ภาพ 15 แผนภูมิองค์กรบริหารจัดการภายในอุทยานธรณีโคราช

ที่มา: สำนักงานอุทยานธรณีโคราช, 2560

เส้นทางสู่แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญภายในเขตอุทยานธรณีโคราช

การเดินทางท่องเที่ยวจากส่วนกลางของประเทศ ผ่านเข้าสู่อำเภอปากช่อง ประตูดูที่ราบสูงโคราชที่แท้จริง ผ่านช่องเขาระหว่างเขายายเที่ยงกับเขานานจิต ซึ่งมีทั้งถนนมิตรภาพ ทางรถไฟ และลำตะคองตัดผ่าน รวมทั้งเป็นทำเลที่ตั้งเขื่อนลำตะคองที่ส่งน้ำหล่อเลี้ยงชาวอุทยานธรณีโคราชกว่าเจ็ดแสนคน จุดชมวิวนานเขายายเที่ยงบริเวณอ่างพักน้ำตอนบนและผายายเที่ยง เป็นจุดที่เห็นผาชันของที่ราบสูงโคราชทางด้านทิศเหนือที่ถูกซอยแบ่งเป็นเขาเคสตาหรือเขาโอโดหินทรายซ้อน ๆ ต่อเนื่องกันไป และจะเห็นด้านลาดชันไปทางตะวันออกตามทิศทางการเอียงเทของชั้นหิน ลักษณะคล้ายกับเขาพระวิหาร ทั้งเนื้อหินและภูมิประเทศ ในทางธรณีวิทยาจึงเรียกชุดชั้นหินนี้ว่าหมวดหินพระวิหาร มีความต้านทานสูง จึงคงทนต่อการสึกกร่อนและคงเหลือเป็นภูเขาที่ข้างหนึ่งชันข้างหนึ่งลาด สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 400 ถึง 700 กว่าเมตร ขณะที่ภูมิภาพที่เห็นทางด้านตะวันตกในเขตอำเภอปากช่องหรือมวกเหล็ก จะเห็นภูเขาหินปูนยอดขยุกขยิกเพราะเกิดจากการละลายจากน้ำฝน วิถีชีวิตของผู้คนที่อยู่อาศัยใน 2 พื้นที่นี้จึงแตกต่างกัน

ผ่านประตูสู่ที่ราบสูงไปตามเส้นทางถนนมิตรภาพ เข้าสู่พื้นที่ลาดทางด้านตะวันออกในเขตตำบลคลองไผ่ เป็นแหล่งผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากหินทรายในท้องถิ่นใหญ่ที่สุดและหลากหลายรูปแบบที่สุดของประเทศ ขณะที่พื้นที่ลาดเขาทางด้านตะวันออกอีกแห่งหนึ่ง มีเขตหินโผล่และเพิงผาของหินทราย ชื่อถ้าเขาจันทน์งาม มีภาพเขียนสีของชาวโคราชโบราณเมื่อ 3-4 พันปีก่อน ที่บ่งบอกวิถีชีวิต การเก็บของป่าล่าสัตว์ และพิธีกรรมในยุคหินใหม่ ส่วนบริเวณสันเขาที่ทอดยาวไปทางตะวันออกเฉียงใต้มียอดเขาเคสตาที่สูงกว่า 700 เมตร เป็นที่ตั้งของเจดีย์และวัดป่าภูผาสูงที่ถ้ำถ้ำการสวยงาม ที่ยังคงพยายามอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้คล้ายกับธรรมชาติเดิม พื้นที่บนภูเขาและลาดเขาของขอบที่ราบสูง ไปจนถึงที่ราบลูกคลื่น และที่ราบทางตะวันออกสุดของอุทยานธรณีโคราชเป็นระบบนิเวศของป่าเต็งรัง ที่มีไม้เด่น คือ เต็งรัง พลวง เหียง ยางกรวดและอื่น ๆ อีกนับร้อยชนิด โดยมีแหล่งเรียนรู้ ท่องเที่ยว ทัศนศึกษาที่สำคัญของอุทยานธรณี 2 แห่งด้วยกันคือ ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กรรมพีชา คลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว และโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพีชา หนองระเวียง อำเภอเมืองนครราชสีมา

พื้นที่ถัดจากแนวขอบที่ราบสูงไปทางตะวันออกระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตรเศษ มีแนวเขาเคสตาอีก 1 แนว ขนานกับแนวแรกและถูกซอยแบ่งเป็นเขาโดดหินทรายที่ต้านทาน ลักษณะของหิน อายุและสัณฐานภูมิประเทศเหมือนเนินเขาแถบภูพานในจังหวัดกาฬสินธุ์ ในทางธรณีวิทยาจึงเรียกว่า หมวดหินภูพาน นับเป็นเนินเขาใกล้แหล่งชุมชนโบราณแถบริมลำตะคองและริมแม่น้ำมูลมากที่สุด จึงปรากฏร่องรอยของการสกัดหินในแหล่งหินตัดสร้างปราสาทหินเมื่อกว่า 1,000 ปีก่อน ในเขตตำบลมิตรภาพของอำเภอสีคิ้ว รวมทั้งมีร่องรอยการกระทำของน้ำไหลบนเนินเขาเห็บ ที่เรียกว่าหลุมรูปหม้อ หรือกุ่มลักษณะนับร้อยหลุมตั้งแต่ขนาดเล็กจนถึงขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางมากกว่า

2 เมตร ลักษณะดังกล่าวนี้ยังปรากฏให้เห็นในเขาควงสตาลูกอื่น ๆ ที่อยู่แนวเดียวกัน เช่น ที่เขาสามสิบส่าง ในตำบลมะเกลือเก่า

ชุมชนโบราณแถบลำตะคอง เมื่อกว่า 1,300 ปีก่อน เป็นชุมชนสมัยทวารวดีที่นับถือพุทธศาสนา จึงมีหลักฐานของคูน้ำคันดินเมืองเสมา พระนอนหินทรายที่เก่าที่สุดในประเทศไทย และธรรมจักรศิลาหินทรายกับใบเสมาที่แกะสลักจากหินทรายที่บ้านหินตั้ง เมืองเสมาเป็นเมืองซึ่งคาดว่า เป็นศูนย์กลางของอาณาจักรศรีจนาศะ ต่อมาในสมัยขอมราว 1,000-800 ปีก่อน มีหลักฐานของปราสาทหินเมืองแขก-โนนภู-เมืองเก่าที่ตำบลโคราช อำเภอสูงเนิน โดยปราสาทหินเมืองแขกจัดเป็นศาสนสถานหินทรายขาวเทาผสมอิฐในศาสนาฮินดูหรือพราหมณ์ ใช้ปราสาทในการประกอบพิธีกรรมถวายแด่พระศิวะ ปัจจุบันได้มีการใช้เป็นสถานที่จัดงาน ประเพณี “กินเขาคั่ว” ทุกปี แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกในอุทยานธรณีมีหลายแหล่ง สัมพันธ์กับชั้นหินทรายที่ด้านทานและไม่ด้านทาน มักมีน้ำตกเฉพาะฤดูฝน เช่น น้ำตกวงแหวน ตำบลมะเกลือใหม่ ยกเว้นน้ำตกตามร่องน้ำในลำตะคอง เช่น น้ำตกวังเฒ่า ในตำบลมะเกลือเก่า ซึ่งเป็นน้ำตกที่ชาวเมืองนครราชสีมานิยมไปเที่ยวกันมาก

แหล่งท่องเที่ยวและเรียนรู้ประเภทแหล่งแร่ มีแหล่งเกลืออยู่ในบริเวณทางเหนือของอำเภอมืองนครราชสีมาและอำเภอขามทะเลสอ โดยเฉพาะแหล่งเกลือที่ตำบลหนองสรวง การผลิตเกลือโดยกรรมวิธีสูบน้ำบาดาลเค็มมาขังในแปลงนา ตากแล้วปล่อยให้ระเหย ซึ่งพบว่ามีลำดับการตกผลึกตั้งแต่เกลือแคลเซียม เกลือโซเดียมและเกลือแมกนีเซียม เหมือนการตกผลึกจากน้ำทะเล นั้นย่อมแสดงให้เห็นว่าภาคอีสานเคยเป็นแอ่งแผ่นดินที่มีน้ำทะเลเข้ามาท่วมขังและระเหยแห้งมาก่อน

แหล่งท่องเที่ยวประเภทซากดึกดำบรรพ์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของอุทยานธรณีโคราช ทั้งนี้เป็นเพราะด้วยความเป็น “มหานครแห่งบรรพชีวิน” หรือ “พาลีออนโตโพลิส” (Paleontopolis) ของนครราชสีมาและการกำเนิดพิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหิน ช้างดึกดำบรรพ์ และไดโนเสาร์มากกว่า 10 ปี ณ บ้านโกรกเดือนห้า ตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา ซึ่งพื้นที่ตำบลนี้และตำบลใกล้เคียง คือ ตำบลโคกกรวด ตำบลโป่งแดง เป็นแหล่งใหญ่ทั้งซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหินและไดโนเสาร์รวมทั้งฟอสซิลอื่นร่วมยุค ประการสำคัญ คือ ซากดึกดำบรรพ์สัตว์เลื้อยคลานด้วยนมอายุ 16 ล้านปีถึงหนึ่งหมื่นปีก่อนของอำเภอมืองนครราชสีมา และโดยเฉพาะจากแหล่งบรรจบลำตะคองกับแม่น้ำมูลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติที่พบช้างดึกดำบรรพ์มากที่สุดในโลกถึง 10 สกุล จาก 55 สกุลที่พบทั่วโลก หรือร้อยละ 18 รวมทั้งสัตว์อื่น ๆ เช่น แรด ฮิปโป ยีราฟคอสัน ม้าสามนิ้ว ฮิปโปเรียน อูรังอุตัง กวางแอนติโลป ซาลิโคเธอร์ หมูใหญ่ เมอร์โคโป-เทมัส ควายุโบราณ เสือเขี้ยวดาบ ไฮยีนา ตะโขง เต่ายักษ์ เป็นต้น จึงทำให้เกิดเครือข่ายอนุรักษ์และการท่องเที่ยวทั้งที่พิพิธภัณฑ์ช้างดึกดำบรรพ์ในตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ พิพิธภัณฑ์ซากดึกดำบรรพ์ที่ตำบลโคกสูงและโคราชไดโนพาร์คที่ตำบลโคกกรวด อำเภอเมืองนครราชสีมา

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่สัมพันธ์กับแหล่งธรณีวิทยา ยังมีความโดดเด่นในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา มีปราสาทหินพนมวันที่มีอายุนับพันปี ไปจนถึงการสร้างเมืองนครราชสีมาขึ้นใหม่ โดยการออกแบบของชาวฝรั่งเศสเมื่อกว่า 360 ปีก่อน ที่ยังมีคูน้ำและกำแพงหลงเหลืออยู่ คือ กำแพงประตูชุมพล ซึ่งมีอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี วีรสตรีของชาวโคราชที่กอบกู้เมืองจากกองทัพกรุงเวียงจันทน์ เมื่อปี 2369 ส่วนด้านหน้ากำแพงจะมีการละเล่นเพลงโคราชเป็นประจำ โดยกลุ่มชนไทโคราชที่ใช้ภาษาโคราชและเป็นกลุ่มชนส่วนใหญ่ของอุทยานธรณี สำหรับผู้ที่สนใจประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์รวมทั้งการพัฒนาเมืองโคราชสามารถเรียนรู้และท่องเที่ยวชมได้ที่พิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมา ซึ่งตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

อุทยานธรณีโคราช (Khorat Geopark) โดยสรุปหมายถึงพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ของกลุ่มน้ำลำตะคองตอนกลางถึงตอนล่าง มีลักษณะภูมิประเทศและลักษณะทางธรณีวิทยาที่สำคัญในระดับนานาชาติ คือ เขาควมสตาหรือเขาโอ้ใต้หินทรายในบริเวณขอบและใกล้ขอบที่ราบสูงโคราช กับฟอสซิลจำนวนมากและหลากหลายชนิดรวมทั้งนิเวศวิทยาป่าเต็งรังและวัฒนธรรมไทโคราช ซึ่งพื้นที่และทรัพยากรดังกล่าวจะได้รับการอนุรักษ์และจัดการแบบบูรณาการโดยชุมชนท้องถิ่น เพื่อผลรายได้ทางเศรษฐกิจและสังคมผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธรณีอย่างยั่งยืน ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงเอกลักษณ์ของอุทยานธรณีโคราชจึงอาจสรุปสั้น ๆ ว่าเป็น “ดินแดนแห่งควมสตาและฟอสซิล” (Cuesta and Fossil Land) ส่วนในด้านอัตลักษณ์อาจนึกถึงการเป็น “ดินแดนแห่ง 1 เขา 1 หิน 1 ป่า 1 ลำ 1 วัฒนธรรม กับ 3 ชาก”

แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราช

อุทยานธรณีโคราช มีแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวหลากหลายในเชิงธรณีวิทยา นิเวศวิทยา และวัฒนธรรมที่สำคัญและมีความโดดเด่นทางด้านลักษณะภูมิประเทศในพื้นที่ 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสีคิ้ว อำเภอสูงเนิน อำเภอขามทะเลสอ อำเภอเมืองนครราชสีมาและอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จำนวนพื้นที่รวม 3,243 ตารางกิโลเมตร

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา

สำนักงานอุทยานธรณีโคราช (2560) ได้ระบุว่า การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geological Tourism) เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ คือ การท่องเที่ยวที่สนับสนุนหรือส่งเสริมลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่โดดเด่นหรือ อัตลักษณ์ของพื้นที่ทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อม ธรณีวิทยา สุนทรียภาพ มรดกและความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชนที่อาศัยอยู่ โดยการท่องเที่ยวประเภทนี้มีความสำคัญด้วยการเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ช่วยยกระดับชีวิตความเป็นอยู่และรายได้ ทำให้เศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่นดีขึ้น ส่งผลดีต่อ

เศรษฐกิจและสังคมเชิงประชาชาติโดยรวม รวมถึงช่วยให้ชุมชนมีความรู้พื้นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์โลก และร่วมเป็นเครือข่ายในการปกป้องสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ยังสามารถสร้างอาชีพให้ชุมชนในหลากหลายรูปแบบ เช่น การแสดงทางวัฒนธรรม การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น การนำเที่ยว การเป็นวิทยากรและการให้บริการต่าง ๆ ทั้งยังเป็นการช่วยรักษาและสืบทอดวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่นอีกทางหนึ่งด้วย

นอกจากนี้ นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา ที่แตกต่างกันไปตามบริบทของพื้นที่ สภาพภูมิประเทศ และทิศทางการปฏิบัติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงมิติที่ต่างกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

พิทักษ์ รัตนจารุรักษ์ และคณะ (2556) ได้กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวทางธรณีวิทยา จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติอันควรแก่การอนุรักษ์ เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นด้านลักษณะหินและแหล่งซากดึกดำบรรพ์ เช่น ถ้ำที่สวยงามต่าง ๆ น้ำตก แหล่งท่องเที่ยวทางธรณีเหล่านี้ล้วนเป็นทรัพยากรธรณีที่สำคัญในการช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่ปัจจุบันนักท่องเที่ยวนิยมกันมาก

วินัย เยาวน้อยโยธิน และประชา คุดติกุล (2556) ได้กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวด้านธรณีวิทยา มีลักษณะโดดเด่นเฉพาะเรื่อง หรือเป็นปรากฏการณ์ด้านธรณีวิทยาที่เห็นเด่นชัด และใช้เป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการธรณีวิทยาได้ แหล่งเหล่านี้ได้แก่ หินโผล่ (Outcrops) แร่ ซากดึกดำบรรพ์ โครงสร้างทางธรณีวิทยา (รอยเลื่อน รอยคดโค้ง รอยแยก ซึ่งส่วนมากจะปรากฏให้เห็นในหินที่เกิดจากการเคลื่อนไหวของเปลือกโลก) การเรียงตัวและการลำดับชั้นหิน เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวลักษณะนี้ส่วนมากจะอยู่ในพื้นที่จำกัดและเกิดเฉพาะที่ มีทั้งที่โผล่ให้เห็นตามธรรมชาติ และจากการขุดค้นขึ้นมาของมนุษย์ เช่น หน้าตัดของถนนที่พาดผ่านภูเขา ชั้นหินจากบ่อหรือเหมืองที่ขุดลึกลงไปจากผิวดิน แหล่งต่าง ๆ เหล่านี้ส่วนมากจะรู้จักกันในหมู่นักธรณีวิทยาและกลุ่มคนที่สนใจด้านงานธรณีวิทยา แต่บางแหล่งก็เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่รู้จักกันมานานแล้ว

Dowling & Newsome (2018) นิยามไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา เป็นการแปลงลักษณะทางธรณีวิทยาให้เป็นทรัพยากรทางด้านการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ซึ่งอาจเป็นการท่องเที่ยวแบบอิสระหรือมีมัคคุเทศก์นำเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับธรณีวิทยาและธรณีสัณฐานวิทยาของพื้นที่ เช่น โขดหินหรือซากฟอสซิล ไปจนถึงลักษณะภูมิประเทศ มีจุดประสงค์เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับมรดกทางธรณีวิทยาและชื่นชมความหลากหลายทางด้านภูมิศาสตร์ของพื้นที่ โดยมีกลยุทธ์หลักเพื่อการสร้างการท่องเที่ยว ได้แก่ กิจกรรมทางธรณีวิทยา (Geo-Activity) เส้นทางศึกษาธรณีวิทยา (Geo-Trail) จุดชมวิว (Viewpoint) มัคคุเทศก์ที่มีความรู้ (Guide) และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (Tourist Centre) เป็นต้น รวมถึงมีพื้นฐานในการส่งเสริมและ

พัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาสามารถเกิดขึ้นได้บนทุกพื้นที่ ที่มีลักษณะทางธรณีวิทยาที่โดดเด่นหรือน่าสนใจ

วาริชต์ มัธยมบุรุษ (2566) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Based Tourism) ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งที่เป็นธรรมชาติ ทั้งอุโมงค์โพรง ลานหินทราย หิ้งหินผา ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอก หินย้อยที่ดูสวยงามแปลกตา เป็นการท่องเที่ยวเพื่อดูความงดงามของพื้นที่ศึกษาธรรมชาติของดิน หิน แร่ต่าง ๆ และฟอสซิล ซึ่งได้องค์ความรู้และได้รับประสบการณ์ใหม่

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา คือ การท่องเที่ยวตามแหล่งพื้นที่ที่มีลักษณะทางธรณีวิทยาและธรณีสัณฐานวิทยาที่มีความโดดเด่นน่าสนใจ เพื่อเป็นการได้รับความรู้เกี่ยวกับลักษณะและความหลากหลายทางภูมิศาสตร์ รวมถึงการอนุรักษ์มรดกทางธรณีวิทยา อีกทั้งเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา ภายใต้การจัดการตามมาตรการเพื่อความยั่งยืนและเหมาะสม

กรมทรัพยากรธรณี (2547) ได้จำแนกแหล่งท่องเที่ยวทางธรณีวิทยาออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวทางธรณีวิทยาที่มีการเกิดสัมพันธ์กับกระบวนการทางธรณีวิทยา มีกำเนิดและวิวัฒนาการของพื้นที่ผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางธรณีวิทยาต่าง ๆ ดังนี้

1.1 การลดระดับแผ่นดิน (Degradation) เป็นการเปลี่ยนระดับของผิวเปลือกโลกให้ลดระดับลงตามธรรมชาติ โดยกระบวนการพื้นผิวต่าง ๆ ได้แก่ การผุพัง (Weathering) ทางเคมีและกายภาพ การกร่อนหรือการกัดเซาะ (Erosion) เป็นกระบวนการที่ทำให้รูปร่างของพื้นที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การผุพังกัดเซาะโดยน้ำทะเลบริเวณชายฝั่ง มักเกิดบริเวณชายฝั่งที่เป็นหน้าผา หิน หั่วแหลม จากการกัดเซาะของคลื่น กระแสน้ำขึ้นลง และลมทำให้เกิดรูปลักษณ์ต่าง ๆ และการกร่อนโดยทางน้ำในหินแข็ง กระบวนการนี้จะเป็นตัวการหลักในการที่ทำให้หินแข็งเกิดการผุกร่อน

1.2 การเพิ่มระดับแผ่นดิน (Aggregation) เป็นการ ที่ผืนแผ่นดินมีระดับความสูงขึ้น เนื่องจากการสะสมตัวของตะกอนน้ำที่นำพามาเป็นส่วนใหญ่โดยกระบวนการต่าง ๆ ได้แก่ การสะสมของตะกอนทรายโดยการกระทำของน้ำทะเล การสะสมของตะกอนโดยการกระทำของแม่น้ำ การสะสมของตะกอนโดยการกระทำของลม

2. แหล่งท่องเที่ยวทางธรณีวิทยาที่มีความโดดเด่นด้านลักษณะหินและแหล่งซากดึกดำบรรพ์ โดยที่หินแต่ละชนิดจะมีความโดดเด่น มีลักษณะที่น่าสนใจแตกต่างกันไป เช่น ภูมิประเทศแบบคาร์สต์ (Karst) ของเขาหินปูน เช่น เขาสามร้อยยอด หมู่เกาะอ่างทอง ประกอบด้วยหลุมยุบ หรือแหล่งหินอัคนีซึ่งผุกร่อนเป็นโหลหินลักษณะต่าง ๆ เป็นต้น

3. แหล่งท่องเที่ยวทางธรณีวิทยาที่มีการเกิดสัมพันธ์กับโครงสร้างทางธรณีวิทยา เป็นแหล่งที่มีความสวยงามโดดเด่น ที่เกิดจากลักษณะโครงสร้างทางธรณีวิทยา รูปแบบการวางตัวและโครงสร้างภายในหิน ได้แก่ โครงสร้างที่เกิดจากการสะสมของหินซึ่งมักพบในหินชั้น โครงสร้างที่เกิดภายหลังการกำเนิดของหิน อันเป็นโครงสร้างที่เกิดจากการแปรรูป อันเนื่องมาจากแรงภายนอกกระทำต่อหินหลังจากการกำเนิดของหิน ภูเขาไฟอันเกิดจากการปะทุของหินหนืด ก๊าซ และเถ้าธุลี ภูเขาไฟจากใต้เปลือกโลกปรากฏเป็นสภาพเด่นอย่างหนึ่งทางภูมิศาสตร์ จากลักษณะของภูเขาไฟจะสังเกตเห็นกรวยภูเขาไฟ ปล่องภูเขาไฟ และสุดท้ายคือ พุน้ำร้อน อันเกิดจากกระบวนการความร้อนใต้พิภพ (Geothermal)

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิทยา

ในช่วงที่กระแสของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้แพร่ไปทั่วโลกนั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จึงได้จัดทำแผนพัฒนาและอนุรักษ์การท่องเที่ยว โดยจัดตั้งคณะทำงานเพื่อการศึกษาเรื่อง Ecotourism ระยะแรกคณะทำงานมีมติใช้คำจำกัดความว่า Ecotourism ในความหมายภาษาไทยว่า “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์” โดยมีความประสงค์ที่จะสื่อความหมายว่า รูปแบบการท่องเที่ยว Ecotourism เป็นรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ต่อมา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้มอบหมายให้สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) ทำการศึกษาเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ และขอให้ราชบัณฑิตยสถานกำหนดความหมายของคำว่า Ecotourism คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งหมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2554) มีผู้ให้ความหมายและจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้มากมาย ดังนี้

มูลนิธิสืบนาคะเสถียร (2566) ระบุว่า องค์การการท่องเที่ยวโลก หรือ The World Tourism Organization (UNWTO) ได้นิยามการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในทุกรูปแบบ โดยมีแรงจูงใจหลักในการให้นักท่องเที่ยวได้สังเกตและชื่นชมธรรมชาติ ตลอดจนวัฒนธรรมที่แพร่หลายในพื้นที่ธรรมชาตินั้น ๆ ในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวก็ต้องสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนท้องถิ่นด้วย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีเป้าหมายหลักอยู่ 2 ส่วน คือ 1) เป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งถือเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนได้สัมผัสกับความสวยงามของธรรมชาติในพื้นที่ ซึ่งจะต้องดำเนินไปตามเงื่อนไขเพื่อไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อธรรมชาติและ 2) เป้าหมายด้านชุมชน โดยต้องการให้ผู้มาเยือนพื้นที่ได้สัมผัสวัฒนธรรมและเรียนรู้ขนบธรรมเนียมท้องถิ่น ผ่านการมาใช้ชีวิตในชุมชนภายในพื้นที่ทางธรรมชาติ ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศถือเป็น

ประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนอย่างมาก เนื่องจากการท่องเที่ยวดังกล่าวเปิดโอกาสให้เกิด การจ้างงานและสร้างรายได้ทางเลือกให้แก่ทั้งชุมชนท้องถิ่น องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารจัดการท่องเที่ยว

ศรีประภา ชัยวรวัฒน์ (2545) ได้ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า เป็นการ ท่องเที่ยวแบบอิงธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ อันเนื่องมาจากการมีเงินทุนสำหรับ การปกป้องดูแลรักษาพื้นที่ มีการสร้างงานให้กับชุมชนหรือท้องถิ่น พร้อมทั้งให้การศึกษาและสร้าง จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม และได้กล่าวถึงรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ 3 รูปแบบ คือ 1) การ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบผจญภัยส่วนตัว หรือ Frontier Ecotourism การท่องเที่ยวลักษณะนี้ เป็นการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวส่วนตัวหรือกลุ่มเล็ก ๆ คือ ไม่เกิน 10 คน และใช้ ยานพาหนะแบบไม่มีเครื่องยนต์ (เช่น การเดิน หรือ การล่องเรือ) ในการท่องเที่ยวไปในพื้นที่ธรรมชาติ หาดไกลและมีคนจำนวนน้อย โดยทั่วไปนักท่องเที่ยวเหล่านี้จะพึ่งพาตนเองสูง มีการพึ่งบริการ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกน้อย ชอบสิ่งท้าทายและอาศัยความรู้ความชำนาญในการเอาตัวรอด เช่น การเดินป่า การล่องแพ การล่องเรือ เป็นต้น 2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เป็นกลุ่มเล็ก หรือ Small Group Ecotourism เป็นรูปแบบที่เป็นส่วนตัวหรือกลุ่มเล็ก (ประมาณ 15 คน หรือน้อยกว่า) แต่มักจะใช้ยานพาหนะที่มีเครื่องยนต์ (เช่น รถขับเคลื่อน 4 ล้อหรือรถยนต์ขนาดเล็ก) ในการ ท่องเที่ยวไปในที่ที่คนส่วนใหญ่ไม่ไป แต่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบนี้ นักท่องเที่ยวชอบ การท้าทายและการพึ่งพาตัวเองสูงพอสมควร นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีหลายช่วงอายุแตกต่างกัน ซึ่งไม่ จำเป็นต้องการความรู้ความสามารถพิเศษในการเอาตัวรอดสูงมากนัก เช่น การขี่จักรยาน การทัวร์ ขับเคลื่อน 4 ล้อ เป็นต้น 3) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบกลุ่มใหญ่ หรือ Popular Ecotourism การท่องเที่ยวแบบนี้ ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับยานพาหนะ เช่น รถบัส เรือขนาดใหญ่ ซึ่งบรรทุก ผู้โดยสารได้มาก มีความต้องการในการพึ่งตนเองน้อยและไม่ค่อยชอบการท้าทาย แต่ต้องการ สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการมาก (เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว อาหาร เครื่องดื่ม และ ห้องน้ำ เป็นต้น) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบนี้รวมความหลากหลายของนักท่องเที่ยวทั้งในด้าน ของช่วงอายุและสมรรถภาพทางร่างกาย

ไพฑูรย์ พงศบุตร (2552) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ทั้งพืช สัตว์และมนุษย์ เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ การได้สัมผัสและชื่นชมกับความงามของธรรมชาติอย่าง ใกล้ชิด

พัชราภรณ์ ทวีกสิกรรม และกรมการท่องเที่ยว (2553) ให้ความหมายของการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ ว่าหมายถึง การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสัมผัส เรียนรู้

และมีประสบการณ์ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม โดยเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อบ่มบ่มให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

จากความหมายและหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ผสมผสานควบคู่ไปกับศึกษาวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีการควบคุมและสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมถึงเป็นการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจในการกระจายรายได้และและประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นด้วย

นอกจากนี้ วิมล จิโรจน์พันธ์ และคณะ (2548) ยังกล่าวเกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประกอบด้วย 4 องค์ประกอบดังนี้ 1) องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) โดยมีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ สร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องของผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง นักท่องเที่ยว และประชาชนท้องถิ่น จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environment Education-Based Tourism) 2) องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity or Authentic or Endemic or Unique) รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco-System) ในพื้นที่นั้น ๆ องค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ 3) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น (Involvement of Local Community or People Participation) ที่มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation-Based Tourism) 4) องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible Travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืน ครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกัน และการกำจัดมลพิษและควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม จึงนับว่าเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainable Managed Tourism)

ในขณะที่ ราโพรธรณ แก้วสุริยา (2544) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ต้องมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้นจึงกำหนดให้มีนโยบายหลัก ดังนี้

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องควบคุมดูแลรักษาและจัดการทรัพยากรให้คงสภาพเดิมไว้ให้มากที่สุด ควรหลีกเลี่ยงหรืองดเว้นการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่อ่อนไหวหรือง่ายต่อการถูกรบกวนและฟื้นตัวได้ยาก
2. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรที่มีอยู่มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและการปรับให้เกิดความสมดุลกับรูปแบบกิจกรรมเดิมที่มีอยู่พึงหลีกเลี่ยงความขัดแย้งอย่างรุนแรงต่อการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ
3. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องคำนึงถึงการสร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศร่วมกันมากกว่าการมุ่งเน้นความเจริญทางเศรษฐกิจและการมีรายได้เพียงอย่างเดียว
4. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรท้องถิ่นสำหรับการจัดการทรัพยากร การบริการ การแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรมชุมชน รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาหรือให้ท้องถิ่นเป็นตัวแทนคณะกรรมการร่วมในทุกระดับ
5. ให้ความสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นอันดับแรก ทั้งนี้ให้องค์กรต่าง ๆ กำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยมีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และกำหนดวิธีการจัดการที่เหมาะสม
6. นำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้าสู่แผนพัฒนาระดับต่าง ๆ อย่างมีความสำคัญ คือ แผนพัฒนาภาค แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาท้องถิ่น พร้อมทั้งให้มีการจัดสรรและกระจายงบประมาณอย่างทั่วถึงและเพียงพอ
7. สนับสนุนการศึกษาวิจัยและประเมินผลการพัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการการแก้ไขปัญหาและการปรับปรุงแผนอย่างเป็นขั้นตอน
8. มีการใช้กฎหมายควบคุมดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำ ตักเตือนและการสร้างวินัยในการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย
9. จัดทำแนวทางปฏิบัติหรือคู่มือการจัดการแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกต้อง
10. จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งในระดับแนวตั้งและแนวนอน โดยมีการประสานงานด้านข้อมูลข่าวสารและการจัดการร่วมกันทุกระดับ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556) ได้กล่าวถึง รูปแบบหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถทำได้

หลายรูปแบบในพื้นที่ธรรมชาติที่มีระบบนิเวศต่าง ๆ กัน ภายใต้แนวความคิดในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นควรพิจารณาปัจจัยหลัก 2 ประการ คือ

1. ปัจจัยเกี่ยวกับพื้นที่และทรัพยากรนั้นหนาแน่นในพื้นที่ที่รองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism site) ทั้งนี้สภาพดั้งเดิมและคุณค่าที่มีอยู่ในธรรมชาติเป็นหัวใจของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้นในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่แม้จะมีความงดงาม แต่ถ้าหากมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมอย่างมากจนกระทั่งรูปลักษณ์เดิมสูญเสียไป เหล่านั้นจะไม่มีอยู่ในเกณฑ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากนั้นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องไม่ทำให้พื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมลงไปจนไม่สามารถฟื้นตัวได้อีก พื้นที่ธรรมชาติที่มีแนวโน้มที่จะเกิดผลกระทบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เมื่อจัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น แหล่งพืช สัตว์ป่าหายาก บริเวณที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของสัตว์ป่า ฯลฯ ควรที่จะละเว้นการส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวในบริเวณดังกล่าว

2. ปัจจัยที่เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ควรส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเรียนรู้กับธรรมชาติไม่มากหรือน้อยเกินไป โดยผ่านทางโปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติรูปแบบต่าง ๆ อย่างไรก็ดี การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ธรรมชาติ อาจจำเป็นต้องพิจารณากิจกรรมการท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่ไม่ได้เน้นเรื่องของการเรียนรู้ธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมประกอบกันไป เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความเพลิดเพลินมากขึ้น ซึ่งอาจเรียกว่ากิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กล่าวคือ เป็นกิจกรรมที่กระทำในพื้นที่ธรรมชาติ มีการจัดจำนวนนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มกิจกรรมเพื่อไม่สร้างผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติ สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (กิจกรรมหลัก) เช่น กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ การเดินป่า พักแรมกางเต็นท์ เป็นต้น 2) กิจกรรมการท่องเที่ยวแบบชื่นชมธรรมชาติ (กิจกรรมเสริม) เช่น การชมทิวทัศน์ธรรมชาติในบรรยากาศที่สงบ การส่องสัตว์ดูนก การนั่งเรือ การเที่ยวน้ำตก กิจกรรมขี่จักรยานตามเส้นทางธรรมชาติ เป็นต้น 3) กิจกรรมแบบตื่นเต้น (กิจกรรมเสริม) เช่น การปีนหรือไต่เขา การล่องแก่ง การขี่ม้า เป็นต้น

ความแตกต่างที่ชัดเจนระหว่างแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นเพียงเศษเสี้ยวหนึ่งในส่วนใหญ่ของการท่องเที่ยว ในขณะที่หลักการเพื่อความยั่งยืนควรนำไปใช้กับทุกรูปแบบของกิจกรรม การดำเนินกิจการ สถานประกอบการ ตลอดจนโครงสร้างต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวรวมถึงรูปแบบที่มีการปฏิบัติสืบทอดกันมา

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

เนื่องจากการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย ยังมีจำนวนน้อย ส่งผลให้เอกสารที่สามารถแจกแจงถึงประเด็นการศึกษาเรื่องนี้มีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอกว่า

เกี่ยวกับประเด็นด้านมรดกวัฒนธรรมเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีผู้ให้ความหมายและกล่าวเกี่ยวกับมรดกวัฒนธรรมไว้ ดังนี้

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม (2566) ของประเทศไทย ได้ให้ความหมายของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ไว้ว่า หมายถึง การปฏิบัติ การแสดงออก ความรู้ ทักษะ ตลอดจนเครื่องมือ วัตถุ สิ่งประดิษฐ์และพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านั้น ซึ่งชุมชน กลุ่มชนหรือในบางกรณีปัจเจกบุคคลยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมของตน มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมซึ่งถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งนี้ เป็นสิ่งที่ชุมชนและกลุ่มชนสร้างขึ้นมาอย่างสม่ำเสมอเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน เป็นปฏิสัมพันธ์ของพวกเขาที่มีต่อธรรมชาติและประวัติศาสตร์ของตน และทำให้คนเหล่านั้นเกิดความภูมิใจในตัวตนและความรู้สึกสืบเนื่อง ก่อเกิดความเคารพต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์

กรมศิลปากร (2566) กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ได้กล่าวถึงมรดกวัฒนธรรมว่ามีความสำคัญ มีคุณค่าที่ต้องอนุรักษ์ กล่าวโดยสรุปคือ มรดกศิลปวัฒนธรรมนั้น

1. เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาติ ของเผ่าพันธุ์
2. เป็นสิ่งที่แสดงถึงเกียรติและความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่นและคนในชาติ ทำให้เกิดความรัก ความหวงแหนและการเห็นถึงคุณค่า
3. เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความรู้สึกสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชาติ และเป็นความมั่นคงของชาติ
4. เป็นหลักฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ค้นคว้าวิจัย (การดำเนินการทางวิชาการ) เพื่อการเผยแพร่ การสืบทอดและนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อันจะนำไปสู่การพัฒนาสังคม เศรษฐกิจที่ยั่งยืนต่อไป เช่น การถักทอผ้า การประกอบอาหาร วิธีการตัดเย็บ การคิดประดิษฐ์ลายผ้า เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องเรือน การแพทย์ การผลิตยา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้การพัฒนาคุณภาพชีวิต และหากมีการเผยแพร่ให้เป็นที่ยอมรับของชาวต่างประเทศ จะช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจได้ แทนที่คนไทยจะเป็นผู้บริโภควัฒนธรรมของชาติอื่นเพียงฝ่ายเดียว

สายันต์ ไพเราะญจิตร (2547) ได้กล่าวว่า ทรัพยากรทางโบราณคดี เป็นส่วนหนึ่งของทรัพยากรทางวัฒนธรรมประเภทจับต้องได้ ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มที่เรียกว่ามรดก ซึ่งหมายถึง สถานที่ สิ่งก่อสร้างรวม ทั้งวัตถุสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และวัฒนธรรมในอดีตทุกยุคทุกสมัย เป็นสิ่งที่สามารถนำมาจัดการให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของคนสมัยปัจจุบัน ได้แก่ แหล่งโบราณคดี โบราณสถาน และวัตถุโบราณ

รัศมี รัตนไชยานนท์ (2549) ได้ให้ความหมายของมรดกวัฒนธรรมว่า ผลงานสร้างสรรค์ของชนชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันมีคุณค่าที่ตกทอดมากจากรุ่นก่อน เป็นประจักษ์พยานของการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ หมายรวมถึงสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น รวมทั้งระบบนิเวศซึ่งเป็น

ทรัพยากรที่มีคุณค่าไม่สามารถหาทดแทนได้ เป็นเครื่องหมายที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของผู้คนในอดีต แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่โดดเด่นและเอกลักษณ์ของพื้นที่ มีการสืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและควรคู่ต่อการสืบสานต่อไปในอนาคต

วิลม จิโรฟพันธุ์ (2551) ได้ให้คำนิยามในหนังสือเรื่องมรดกทางวัฒนธรรมภาคเหนือไว้ว่า เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ในสมัยอดีต และได้รับการสืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งในรูปธรรมและนามธรรม มรดกวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมที่เห็นได้อย่างชัดเจน ได้แก่ งานศิลปกรรม งานฝีมือ เครื่องมือเครื่องใช้ ทั้งนี้ยังรวมถึงโบราณสถาน และหลักฐานจารึกต่าง ๆ ส่วนมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม หมายถึง ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ภาษา ประเพณี ที่สืบทอดจากบรรพบุรุษที่สำคัญ

ดังนั้น มรดกวัฒนธรรม จึงหมายถึง สมบัติทางวัฒนธรรมอันมีคุณค่าที่ตกทอดมาจากรุ่นก่อน เป็นประจักษ์พยานของการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ องค์ความรู้ หรือผลงานที่เกิดจากบุคคล/กลุ่มชน ที่ได้สร้างสรรค์ พัฒนา สังสม สืบทอด และประยุกต์ใช้ในวิถีการดำเนินชีวิตมาอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมของแต่ละกลุ่มชน อันแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผลงานสร้างสรรค์ของชนชาติ ซึ่งรวมถึงค่านิยมและความคิดทางวัฒนธรรมที่สำคัญ โครงสร้างและวัตถุที่สร้างขึ้นโดยฝีมือมนุษย์ ที่ตั้งและที่อยู่ของมรดกที่ถ่ายทอดด้วยวาจาหรือวิถีชีวิตพื้นบ้าน มรดกจากการบันทึกและมรดกทางวัฒนธรรมสมัยนิยม

วัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวมีความเชื่อมโยงกันอย่างชัดเจน ด้วยวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันจะเป็นแรงจูงใจที่สำคัญสำหรับการเดินทางท่องเที่ยวหลากหลายแบบ เช่น การท่องเที่ยวเชิงมรดกโลก การท่องเที่ยวเชิงศิลปะ การท่องเที่ยวเชิงอาหาร ในปัจจุบันหน่วยงานรัฐได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับนโยบายทางด้านการท่องเที่ยว รวมถึงวิสัยทัศน์การท่องเที่ยวไทยซึ่งเติบโตบนพื้นฐานความเป็นไทย เน้นการพัฒนาสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับเอกลักษณ์และวิถีไทย การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไว้ดังนี้

The International Scientific Committee on Cultural Tourism (ICOMS) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ในการค้น พบของอนุสาวรีย์และสถานที่อันส่งผลทางบวก ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความสนใจของตนเอง เพื่อการบำรุงรักษาและการป้องกัน ซึ่งความเป็นจริงรูปแบบของการท่องเที่ยวนี้ คือ ความต้องการของการบำรุงรักษาและการป้องกันของชุมชนมนุษย์ เพราะผลประโยชน์ทางสังคม วัฒนธรรมและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจสำหรับทุกกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้อง (วินิชา พาณิชย์, 2557)

Hollingshead (1988) ได้กล่าวถึง การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมว่า เป็นกลุ่มที่เติบโตเร็วมากที่สุด เพราะถือเป็นความสนใจพิเศษในกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ค้นหาการผจญภัย วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดีและการปฏิบัติกับคนในท้องถิ่น

Richard (2001) ได้กล่าวถึง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่า เป็นกุญแจสำคัญและเป็นคุณลักษณะชั้นนำของสิ่งที่ได้รับจากการการท่องเที่ยว ซึ่งเรียกว่าการท่องเที่ยวใหม่ที่มีความยืดหยุ่น มีความละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรม และมีลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของการท่องเที่ยว กล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ สิ่งที่จะแทนที่การท่องเที่ยวแบบเดิมที่เป็นการท่องเที่ยวแบบมวลชน

McNulty & Koff (2014) กล่าวถึง สถานการณ์ในปัจจุบันของการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป นักท่องเที่ยวนิยมแสวงหาประสบการณ์ในสิ่งแปลกใหม่ เนื่องจากความเจริญที่ส่งอิทธิพลกับสังคมในวงกว้าง จนเข้าสู่ยุคของเทคโนโลยีแห่งการสื่อสาร ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทั่วทั้งโลก จึงถูกย่อให้เล็กลงจนวัฒนธรรมที่แตกต่างได้ผสมผสานร่วมกันกับเทคโนโลยีที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ทั่วโลกเป็นยุควัฒนธรรมเดียว ในขณะที่นักท่องเที่ยววิพากษ์ความแตกต่างจากประสบการณ์ทางการท่องเที่ยว โดยการมุ่งกลับไปสู่อดีตแต่ละพื้นที่ ที่มีวิถีชุมชน คติธรรมนิยม และลักษณะทางกายภาพที่แตกต่าง มีความต้องการมุ่งเน้นการเรียนรู้ที่มากขึ้น เกี่ยวกับความเชื่อ วิถีชีวิตรูปแบบทางสังคม และร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ให้แนวคิดถึงรากของวัฒนธรรมบริสุทธิ์ดั้งเดิม ซึ่งในอดีตมรดกวัฒนธรรมมุ่งเน้นการบริหารจัดการแบบอนุรักษ์ไว้เท่านั้น แต่หลังจากได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว จึงได้กลายเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญอีกประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญ และจำเป็นต้องได้รับการบริหารจัดการและส่งเสริมโดยเฉพาะ

ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ (2560) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมว่าหมายถึง การเดินทางของผู้คนหรือกลุ่มคนไปยังถิ่นอื่น เพื่อวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว การแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ การได้เรียนรู้ การสัมผัส การชมอัตลักษณ์คุณค่าทางประวัติศาสตร์ ความงดงามทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของกลุ่มชุมชนอื่น รวมถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชนต่างสังคม ทั้งในด้านของศิลปะ สถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ เรื่องราว และคุณค่าทางประวัติศาสตร์ การบริโภค ความเชื่อ ศาสนา และจารีตประเพณี รูปแบบวิถีชีวิต ภาษา การแต่งกายที่เป็นรูปแบบดั้งเดิมในอดีต ล้วนแต่เป็นสิ่งที่สำคัญที่ดึงดูดใจและช่วยกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมขึ้น

จากแนวคิดของนักวิชาการข้างต้น ผู้วิจัยจึงสรุปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่าเป็นการเดินทางท่องเที่ยวของผู้คนหรือกลุ่มคนออกจากสถานที่ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยประจำของตนไปยังท้องถิ่นอื่น โดยมีวัตถุประสงค์การท่องเที่ยวในการแสวงหาประสบการณ์ ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต

ความเป็นอยู่ ศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน ประวัติศาสตร์ ศาสนา และประเพณีวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเป็นมาในอดีตเพื่อสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

องค์ประกอบที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม The European Center for Traditional and Regional Cultures หรือ ECTARC ซึ่ง Richards (1996) ได้กล่าวไว้ถึงองค์ประกอบที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 8 ประการ ได้แก่

1. โบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานต่าง ๆ
2. สถาปัตยกรรม สิ่งปลูกสร้าง ผังเมืองรวมถึงซากปรักหักพังของสิ่งปลูกสร้างในอดีต
3. ศิลปะหัตถกรรม ประติมากรรม ประเพณี และเทศกาลต่างๆ
4. ดนตรี ไม่ว่าจะเป็นในรูปของดนตรีคลาสสิก ดนตรีพื้นบ้าน หรือดนตรีร่วมสมัย
5. การแสดง ละคร ภาพยนตร์ มหรสพต่าง ๆ
6. ภาษาและวรรณกรรม
7. ประเพณีและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา
8. วัฒนธรรมเก่าแก่โบราณ วัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือวัฒนธรรมย่อย

ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญมีอยู่ 9 ประการ คือ

1. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญกับประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี โดยยึดหลักในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ให้ดีที่สุดเพื่อให้สามารถสืบต่อถึงอนุชนรุ่นหลังได้ต่อไปในอนาคต

2. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน ทั้งเชิงเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยไม่ให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือกระทบน้อยที่สุด

3. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่คงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของท้องถิ่นในแง่สังคมและวัฒนธรรม โดยยึดหลักในการเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและสังคมอันหลากหลาย

4. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น โดยยึดหลักที่ว่าทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับความรู้และประสบการณ์ พร้อมทั้งมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในการท่องเที่ยว

5. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์ โดยยึดหลักในการให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว และได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว ซึ่งจะเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น

6. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีการตลาดของการบริการท่องเที่ยวครบตามเกณฑ์แห่งการอนุรักษ์อย่างแท้จริง โดยยึดหลักที่ว่าธุรกิจท่องเที่ยวจะต้องเน้นให้ความสำคัญในเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

7. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ ประสบการณ์ที่ได้รับมีคุณค่า ทำให้นักท่องเที่ยวต้องการกลับมาเที่ยวซ้ำอีก โดยยึดหลักที่ว่ากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องตรงตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยว

8. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับต่อการท่องเที่ยว โดยยึดหลักที่ว่าต้องไม่เกินขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ในทุก ๆ ด้าน และต้องหมั่นดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวอยู่เสมอ

9. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว โดยยึดหลักในการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวตลอดเวลาอย่างเข้มงวด เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกวางใจและอบอุ่นใจ

ในขณะที่ ภูสวัสดิ์ สุขเลี้ยง (2545) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ 9 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจในสังคม
2. การพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องขึ้นอยู่กับจุดประสงค์และความต้องการพื้นฐานของชุมชน ว่าต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร มากน้อยเพียงใด
3. วิธีการและความถี่ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางด้านการท่องเที่ยว ควรได้รับความเห็นชอบจากประชาชนในท้องถิ่น เพราะจะเป็นเครื่องวัดความต้องการของประเภทและจำนวนนักท่องเที่ยวของท้องถิ่นนั้น ๆ
4. ควรมีความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ในการที่จะพยายามทำให้ท้องถิ่นเป็นสถานที่พักผ่อนที่มีความสมบูรณ์และมีคุณภาพ
5. ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวไม่ควรให้มีผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่น ผู้ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนจึงต้องควรวางแผนรองรับในเรื่องนี้ด้วยความระมัดระวัง เพื่อที่จะรักษาวัฒนธรรมและค่านิยมของท้องถิ่นให้คงอยู่
6. นักบริหารทางการท่องเที่ยวและเงินทุน รวมทั้งแรงงานควรมาจากชุมชนเจ้าของท้องถิ่น เพื่อที่ท้องถิ่นจะสามารถควบคุมนโยบายการพัฒนาทางการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการได้
7. ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในงานเทศกาลและกิจกรรมที่จัดขึ้น
8. เรื่องราว กิจกรรมและงานเทศกาลที่จัดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว จะต้องสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่และสภาพทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น
9. ก่อนที่จะพัฒนาการท่องเที่ยว ควรขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนให้เรียบร้อยก่อน

ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราช

ประเทือง จินตสกุล (2560) ได้ระบุในเอกสารข้อมูลวิชาการโคราชจีโอพาร์คสู่จีโอพาร์คโลก ยูเนสโกว่า ยูเนสโกได้กำหนดเกณฑ์ขอบข่ายงานอุทยานธรณีในการศึกษาจำแนกแหล่งเพื่อการอนุรักษ์ เรียนรู้และท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ แหล่งธรณีวิทยา นิเวศวิทยา และวัฒนธรรม จากการศึกษาสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูล จึงได้พิจารณาพื้นที่แหล่งอยู่ใกล้หรือไม่ไกลจากถนนสายหลักและสะดวกในการเข้าถึงแหล่งอุทยานธรณีโคราช พบว่ามีมรดกแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ที่สำคัญและสัมพันธ์กันจำนวน 35 แห่ง โดยจำแนกเป็นแหล่งประเภทต่าง ๆ ได้แก่ แหล่งธรณีวิทยา (Geological Site = G) แหล่งธรรมชาตินิเวศวิทยา (Natural Site/Ecological Site = N) และแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Site = C) ดังนี้

พิพิธภัณฑสถานไม้กลายเป็นหินฯ (G) ตั้งอยู่ที่ ถ. มิตรภาพ-หนองปลิง บ้านโกรกเดือนห้า ตำบลสุรนารี อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในความดูแลของสถาบันวิจัยไม้กลายเป็นหินและทรัพยากรธรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มีกำเนิดมาจากการประชุม สัมมนาระดับจังหวัดในเรื่อง “ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโคราชในทศวรรษหน้า” ที่โรงแรมสีมาธานี เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2537 ผศ.ดร. ประเทือง จินตสกุล หัวหน้าภาควิชาภูมิศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครราชสีมาขณะนั้น เป็นผู้อภิปรายถึงสถานการณ์วิกฤติของไม้กลายเป็นหิน พร้อมทั้งเสนอโครงการอนุรักษ์ในรูปของอุทยานและพิพิธภัณฑสถาน ผู้ว่าราชการจังหวัดนายสุพร สุภสร ซึ่งร่วมประชุมอยู่ด้วย ได้ประกาศสนับสนุนการอนุรักษ์ตามโครงการดังกล่าวและได้อนุมัติงบประมาณ 1 ล้านบาทให้กับสถาบันราชภัฏนครราชสีมา จัดทำแผนแม่บทอนุรักษ์และออกแบบพิพิธภัณฑสถานไม้กลายเป็นหินขึ้น พิพิธภัณฑสถานไม้กลายเป็นหิน ก่อเกิดบนที่ดินจำนวน 80.5 ไร่ ที่ได้รับความเห็นชอบให้ใช้ประโยชน์จาก อบต. สุรนารี ทำให้มีการลงทุนโครงการในช่วงที่ผ่านมารวมกว่า 180 ล้านบาท เริ่มเปิดให้เข้าชมในปี 2545 และมีการทำพิธีเปิดอย่างเป็นทางการในปี 2551 โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินมาเป็นองค์ประธานทำพิธีเปิด ซึ่งพระองค์ทรงสนพระทัยในพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ การจัดแสดงนิทรรศการเปิดให้เข้าชมเป็นรอบ ๆ ทุก 15 นาที เนื่องจากมีการขมิวดิโอแนะนำข้อมูล นอกจากนี้ยังมีส่วนจัดนิทรรศการหมุนเวียนพิเศษด้วย ส่วนจัดแสดงหลักมี 3 ส่วนคือ 1) พิพิธภัณฑสถานไม้กลายเป็นหิน เนื่องจากไม้กลายเป็นหินพบได้ในเกือบทุกจังหวัดของภาคอีสาน จึงไม่สามารถนำไม้กลายเป็นหินทั้งหมดจำนวนมากมาจัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานได้ ส่วนใหญ่จึงจัดไว้ในงานภูมิทัศน์ของพิพิธภัณฑสถาน โดยแยกเป็นโซนพื้นที่ของไม้กลายเป็นหินจังหวัดต่าง ๆ 2) พิพิธภัณฑสถานซากดึกดำบรรพ์ พบว่าในจังหวัดนครราชสีมามีซากช้างดึกดำบรรพ์จำนวนมาก และหลากหลายชนิดกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทย โดยพบในระดับลึกช่วง 5-40 เมตร จากพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำมูลและสาขา ซึ่งครอบคลุมพื้นที่เป็นบริเวณกว้างหลายอำเภอ ได้แก่ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอโนนสูง อำเภอจักราช อำเภอพิมาย และอำเภอเมืองนครราชสีมา

โดยเฉพาะตำบลท่าช้างเพียง 1 ตำบล พบช้างศึกดำบรรพ์ถึง 8 สกุล จาก 42 สกุลที่พบทั่วโลก มีอายุอยู่ในสมัยไมโอซีนตอนกลางถึงสมัยไพลสโตซีนตอนต้น (16-0.8 ล้านปีก่อน) และ 3) พิพิธภัณฑ์ ไดโนเสาร์ พบว่าพื้นที่ตำบลโคกกรวดที่อยู่ใกล้กับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หรือแม้กระทั่งตำบลสุนารีที่เป็นที่ตั้งพิพิธภัณฑสถาน มีชั้นส่วนกระดูกและฟันของไดโนเสาร์ กระจายอยู่ทั่วไปและพบต่อเนื่องบนพื้นที่กว้างขวางกว่า 28,000 ไร่ จำแนกเบื้องต้นได้ถึง 4 พวก คืออัลโลซอร์ พวกกินพืชขนาดใหญ่ที่คาดว่ายาวถึง 10 เมตร ซิโรพอด พวกกินพืชขนาดใหญ่คาดว่ามีความยาวไม่ต่ำกว่า 15 เมตร อิกัวโนดอนต์ พวกกินพืชขนาดกลางมีฟันคล้ายกิ่งก่าอิกัวน่า แอสโตรซอร์หรือไดโนเสาร์ปากเปิด ไดโนเสาร์เหล่านี้มีอายุอยู่ในยุคครีเทเชียส ตอนต้นประมาณ 100 ล้านปีก่อน

แหล่งไดโนเสาร์โคราช (G) โคราชไดโนพาร์ค ตั้งอยู่ที่ ป่าสงวนแห่งชาติองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ตำบลโคกกรวด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติท้องที่การอุตสาหกรรมป่าไม้ได้รับอนุญาตปลูกป่า มีขนาดพื้นที่ประมาณ 600 ไร่ ที่บางส่วนมีราษฎรเข้าไปทำกิน มีประวัติการค้นพบซากกระดูกไดโนเสาร์และสัตว์ร่วมสมัย จากหินทรายและหินกรวดมนปนปูนหมวดหินโคกกรวด โดยเฉพาะอย่างยิ่งไดโนเสาร์อิกัวโนดอนต์ที่ได้รับการศึกษาวิจัยแล้วถึง 3 สายพันธุ์ ได้แก่ สยามโอดอน นิมงามมิ (Siamodon Nimngami) ราชสีมาซอร์ส สุรนารีเอ (Ratchasimasaurus Suranareae) และสิรินธรนา โคราชเอนซิส (Sirindhorna Khoratensis) และยักรวมถึงไดโนเสาร์กินเนื้อพวกอัลโลซอร์ ฟอสซิลจะزهและเต่า พื้นที่อยู่ระหว่างการเตรียมการพัฒนาเป็นพื้นที่อุทยานไดโนเสาร์เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสำรวจศึกษาวิจัย

บ่อดินภูเขาทอง (G) บ้านภูเขาทอง ต. ไชยมงคล อ.เมือง จ.นครราชสีมา เป็นจุดศึกษาชั้นตะกอนตะกอนน้ำและตะกอนทางน้ำ ปรากฏบริเวณทิศใต้ของอำเภอเมืองและตามแนวแม่น้ำปัจจุบัน ตะกอนทั้งสองหมวดหินนี้เกิดจากการทับถมของตะกอนที่ถูกธารน้ำพัดพามาในยุคควอเทอนารี หรือประมาณ 1.8 ล้านปีก่อนถึงยุคปัจจุบัน โดยตะกอนตะกอนน้ำเกิดจากธารน้ำโบราณ ประกอบด้วยกรวดทราย ทรายแป้ง ศิลาแลง ดินลูกรัง เศษไม้กลายเป็นหินและอุกมณีเนื่องจากทางน้ำมีการเปลี่ยนเส้นทาง ทำให้ตะกอนตะกอนน้ำในปัจจุบันมีลักษณะกึ่งแข็งตัว กลายเป็นที่ราบแบบเนินลูกกระพวด บ่อดินภูเขาทองมีลักษณะเป็นบ่อดินขนาดใหญ่ ประกอบด้วยชั้นกรวดแทรกสลับชั้นทรายสีส้มแดงและพบเศษไม้กลายเป็นหิน นอกจากนี้ยังพบลักษณะการกัดเซาะหน้าผาเป็นร่อง ซึ่งความมีความโค้งเว้าเนื่องจากขนาดของชั้นตะกอนที่ทดทานต่อการกัดเซาะไม่เท่ากัน

กำแพงประตูชุมพลและอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี (C) เป็นประตูเมืองทางทิศตะวันตกของเขตเมืองเก่าในจังหวัดนครราชสีมา ช่วงที่สมเด็จพระนารายณ์โปรดเกล้าฯ ให้สร้างเมืองนครราชสีมาเป็นเมืองหน้าด่านเมื่อปี 2199 เพื่อป้องกันการรุกรานจาก เขมร ญวน ลาว โดยการก่อสร้างกำแพงนั้นได้มีการเกณฑ์ช่างจากกรุงศรีอยุธยา จากเมืองโคราช และเมืองเสมามาช่วยกัน ซึ่งมีนายช่างชาวฝรั่งเศส

เป็นผู้ออกแบบและวางผังเมือง ประตุมุมพลเป็นประตูที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักมากที่สุด โดยตั้งอยู่ด้านหลังของอนุสรณ์ท้าวสุรนารี ชื่อของประตูมาจากการชุมนุมพลไปออกศึก เชื่อกันว่าหากใครลอดซุ้มประตูนี้ก็จะแคล้วคลาดกลับมาโคราชอีกครั้ง ความเชื่อนี้จึงส่งผลต่อปัจจุบันเชื่อกันว่าหากใครมาลอดซุ้มประตุมุมพลก็จะได้กลับมาอยู่ที่โคราช ปัจจุบันประตุมุมพลเป็นประตูเดิมที่ได้รับการบูรณะเพียงประตูเดียว ส่วนประตูที่เหลือได้ถูกสร้างขึ้นใหม่ตามสภาพแวดล้อมและการจราจร แต่ยังคงกลิ่นอายของความดั้งเดิมไว้ให้ลูกหลานดูต่อไป

อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี สร้างขึ้นเมื่อ 2477 เพื่อเป็นอนุสรณ์รำลึกถึงวีรกรรมอันยิ่งใหญ่ของท้าวสุรนารีหรือ “ย่าโม” วีรสตรีไทยผู้อยู่ในหัวใจของชาวโคราชทุกคน และถือเป็นอนุสาวรีย์ที่ยกย่องความดีของวีรสตรีสามัญชนคนแรกของประเทศ อนุสาวรีย์นี้หล่อด้วยทองแดงรมดำสูง 185 เซนติเมตรหนัก 325 กิโลกรัม ประดิษฐานอยู่บนฐานไพที สี่เหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสองสูง 250 เซนติเมตร แต่งกายด้วยเครื่องยศพระราชทานในทำเนียบมอชวาคุมดาบ ปลายดาบจรดพื้น มือซ้ายท้าวสะเฒ่า หันหน้าไปทางด้านทิศตะวันตก ซึ่งเป็นที่ตั้งของกรุงเทพมหานคร ภายในบรรจุอัฐิของท้าวสุรนารีหรือย่าโมของชาวโคราช ท้าวสุรนารีมีนามเดิมว่าคุณหญิงโม เป็นภรรยาปลัดเมืองนครราชสีมา เมื่อปี 2369 เจ้าอนุวงศ์แห่งเวียงจันทน์ยกทัพเข้ายึดเมืองโคราช คุณหญิงโมได้รวบรวมชาวบ้านเข้าสู้รบและต่อต้านกองทัพเจ้าอนุวงศ์ไม่ให้ยกมาตีกรุงเทพฯ ได้เป็นผลสำเร็จ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาคุณหญิงโมเป็น “ท้าวสุรนารี” และเพราะย่าโมกลายเป็นสัญลักษณ์ของชาวโคราช จึงเป็นที่มาของอีกชื่อที่เรียกขานนครราชสีมาว่า “เมืองย่าโม” นั่นเอง ทุกปีในวันที่ 23 มีนาคม ถึงวันที่ 3 เมษายน จะมีการจัดงานวันฉลองชัยชนะของท้าวสุรนารี ณ บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัด

พิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมา (C) ตั้งอยู่ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมา ภายใต้การบริหารของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มีพัฒนาการมาจากหอวัฒนธรรม ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2523 เมื่อครั้งสำนักศิลปะและวัฒนธรรม ยังเป็นศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของวิทยาลัยครูนครราชสีมา เป็นสถานที่เก็บรวบรวมโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และสิ่งอื่น ๆ ที่ชุมชนมอบให้เก็บรักษา และจัดหาเพิ่มเติมในบางส่วนภายหลัง โดยพัฒนาให้เป็นนิทรรศการที่น่าเสนอเนื้อหาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของจังหวัดนครราชสีมา ในอดีตมีการปรับปรุงเคลื่อนย้ายภายในมหาวิทยาลัยหลายครั้ง เมื่อปี 2556 มีการดำเนินการออกแบบและจัดสร้างหอวัฒนธรรม ณ อาคาร 10 ซึ่งเป็นอาคารดั้งเดิมของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยได้ปรับปรุงเนื้อหาการจัดแสดง ต่อยอดการพัฒนาโดยเน้นความเชื่อมโยงของเรื่องราวร่วมกับโบราณวัตถุที่จัดแสดง และพัฒนาเนื้อหาในส่วนของการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจของจังหวัดนครราชสีมาเพิ่มเติม เพื่อให้เห็นพัฒนาการของจังหวัดนครราชสีมาที่มีเป็นมาอย่างยาวนาน และต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นพิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมา

ภายใต้แนวคิดบรรยากาศย้อนอดีต เฟลีนพินิจนครราชสีมา ซึ่งก่อสร้างแล้วเสร็จในเดือนเมษายน 2557 ภายในยังประกอบด้วยโรงละครขนาดเล็ก สามารถรองรับผู้มาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมา เป็นหมู่คณะ พิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมา ได้รับการคัดเลือกจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของชุมชนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสฉลองพระชนมพรรษา 5 รอบ มีห้องคลังวัตถุพิพิธภัณฑ์และนิทรรศการ บริเวณชั้นสอง ของอาคาร 10 ฝั่งทิศตะวันออก เพื่อใช้เป็นห้องปฏิบัติการในการซ่อมบำรุง และจัดเก็บวัตถุที่ไม่ได้จัดแสดง ในบริเวณเดียวกันยังมีเรือนโคราช ซึ่งเรือนหลังนี้ได้รับการบริจาคจากศิษย์เก่าโรงเรียนฝึกหัดครูนครราชสีมา วิทยาลัยครูนครราชสีมา สถาบันราชภัฏนครราชสีมา และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นำโดย ดร.นิเชต สุนทรพิทักษ์ ซึ่งเป็นทั้งศิษย์เก่าโรงเรียนฝึกหัดครู และอาจารย์เก่าของวิทยาลัยครูนครราชสีมา เริ่มดำเนินการก่อสร้าง เมื่อเดือนมิถุนายน 2559 ทำพิธีขึ้นเรือนใหม่ (ขึ้นบ้านใหม่) ในวันที่ 17 ธันวาคม 2559 เพื่อให้เรือนโคราชเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตของคนโคราช โดยภายในพิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมา จะมีห้องจัดแสดงแบ่งออกเป็น 8 ห้อง ดังนี้ 1) เบิกโรง 2) ต้นกำเนิดอารยธรรม 3) สมัยทวารวดี 4) สมัยลพบุรี 5) สมัยอยุธยา 6) สมัยรัตนโกสินทร์ 7) มหานครแห่งอีสาน และ 8) ของดีเมืองโคราช (ส่วนนิทรรศการหมุนเวียน)

ปราสาทหินพนมวัน (C) ตั้งอยู่ที่บ้านมะค่า ตำบลบ้านโพธิ์ ถนนสายโคราช-ขอนแก่น จังหวัดนครราชสีมา เป็นโบราณสถานสถาปัตยกรรมในคติความเชื่อของเขมรโบราณ สร้างราวพุทธศตวรรษที่ 16-17 เพื่อเป็นเทวสถาน ต่อมาภายหลังดัดแปลงเป็นพุทธสถาน เป็นปราสาทหินที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 5 ของประเทศไทย ตัวปราสาทพนมวันสร้างเป็นปรางค์มีฉนวน (ทางเดิน) ติดต่อกันเป็นรูปสี่เหลี่ยมยาว 25.50 เมตร กว้าง 10.20 เมตร พระปรางค์มีประตูซุ้ม 3 ด้าน ซุ้มประตูด้านทิศเหนือ ประดิษฐานพระพุทธรูปยืนปางประธานอภัย 1 องค์ ลักษณะศิลปะแบบอยุธยา รอบปราสาทเป็นลานกว้างมีระเบียงคดก่อด้วยหินกว้าง 54 เมตร ยาว 63.30 เมตร ประกอบด้วยประตูทางเข้า 4 ทิศ ทางด้านทิศตะวันออกมี “บาราย” หรือสระน้ำขนาดใหญ่ประจำชุมชน เรียกว่า “สระเพลง” ซึ่งยังคงสามารถใช้ประโยชน์ได้ถึงปัจจุบัน ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของปรางค์มีอาคารก่อด้วยหินทรายสีแดงเรียกว่า “ปรางค์น้อย” ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปหินขนาดใหญ่บริเวณโดยรอบปราสาทมี ระเบียงคด สร้างด้วยหินทรายและศิลาแลงล้อมเป็นกำแพงอยู่ ประตูทางเข้าเทวสถาน มีซุ้มประตูสลักหินทรายขนาดเล็กก่อสร้างเป็นรูปหอสองชั้นสี่ทิศ บริเวณรอบนอกปราสาททางด้านทิศตะวันออกห่างจากโบราณสถานเกือบ 300 เมตร มีร่องรอยของคูน้ำและเนินดินเรียกกันแต่เดิมว่า “เนินนางอรพิม” หรือ “เนินอรพิม” นอกจากนี้ยังพบศิลาแลงจัดเรียงเป็นแนวคล้ายซากฐานอาคารบนเนินแห่งนี้ด้วย สันนิษฐานว่าน่าจะเป็น “พลับพลาลงสรง” ในรูปแบบพิเศษที่ไม่เคยพบในที่อื่น ๆ ของประเทศไทย อาจใช้เป็นเรือนสำหรับรับรองเจ้านายหรือเป็นวังของผู้ปกครองเมืองพนมวัน แล้วก็เป็นพลับพลาพระตำหนักรับเสด็จพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 หรือผู้แทน

พระองค์ที่น่าจะเดินทางมาถึงปราสาทพนมวันในยุคพุทธศตวรรษที่ 18 เพื่อถวายพระพุทธรูปพระชัยพุทธมหานาค และจากการขุดค้นทางโบราณคดีโดยกรมศิลปากร ทำให้ทราบว่าปราสาทพนมวันสร้างขึ้นจนเป็นยอดปราสาทโดยสมบูรณ์ แต่ก็พังทลายแบบถล่มลงมาอย่างรุนแรงทำให้ชิ้นส่วนรูปสลักที่มีอยู่ไม่มากนักกระทบกันจนแตกหัก เรือนยอดปราสาทแตกละเอียดเป็นชิ้นเล็กจนยากที่จะซ่อม ส่วนหน้าบันมีหลงเหลือจนเกือบครบทุกด้าน มีทั้งที่ยังไม่เริ่มแกะสลักไปจนถึงแกะสลักเสร็จแล้ว สิ่งที่น่าสนใจของปราสาทพนมวัน คือ 1) เป็นศาสนสถานที่ยังสร้างไม่เสร็จสมบูรณ์ ถูกสร้างในแบบศาสนาพราหมณ์ แต่มีการค้นพบพระพุทธรูป 2) แผนผังของปราสาทพนมวันมีรูปแบบเดียวกันกับปราสาทหินพิมาย ในศิลปะร่วมแบบบาปวน 3) การก่อสร้างลำบากเพราะแถบนี้ไม่มีภูเขาหินทราย จึงต้องไปเอาหินทรายมาจากที่ไกลแล้วขนลำเลียงมา จึงใช้หินทรายแดงที่มีคุณภาพต่ำผสมกับหินทรายสีขาวเทาเพราะแหล่งวัตถุดิบที่ใกล้สุด มีหินทรายทั้งสองสีผสมกัน

พิพิธภัณฑชาตึกดำบรรพ์โคกสูง (G) ตั้งอยู่ที่ เทศบาลตำบลโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นพิพิธภัณฑชาตึกดำบรรพ์ขนาดเล็ก มีการจัดแสดงชิ้นส่วนชาตึกดำบรรพ์ที่ค้นพบจากการขุดสระน้ำโดยโรงสีข้าวสงวนวงษ์ในเขตบ้านโคกสูง โดยค้นพบที่ระดับความลึก 4-5 เมตร ประกอบด้วยไม้กลายเป็นหิน สดโกดอน ตะโขง เต่า ตะพาบน้ำ ไสยน้ำ วัวควาย และกวาง ชาตึกดำบรรพ์เหล่านี้ส่วนใหญ่อยู่ในสภาพที่คงสภาพดี และพบอยู่ในตะกอนทราย ทรายแป้ง กรวด ทรายร่วนสีเทา ทั้งนี้วางตัวอยู่บนหินทรายแป้งสีแดงของหินมหายุคมีโซโซอิกแบบรอยชั้นไม่ต่อเนื่อง เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญ และมีคุณค่าต่อการสำรวจ ศึกษาและวิจัย อีกแห่งหนึ่งของอุทยานธรณีโคราช ปัจจุบันยังพบชาตึกดำบรรพ์อีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่ได้รับการศึกษาวิจัย บางส่วนที่ชาวบ้านขุดค้นพบใหม่ถูกเก็บรักษาไว้ที่วัดโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอเมืองนครราชสีมา

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช หอระเวียง (N) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน นครราชสีมา เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ป่าหอระเวียงแห่งนี้ เดิมใช้เป็นพื้นที่ฝึกภาคสนามของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเรียกว่า “ศูนย์ฝึกภาคสนามหอระเวียง” ปัจจุบันมหาวิทยาลัยฯ ได้รักษาสภาพพื้นที่ป่าไว้เพื่อใช้เป็นโรงเรียนธรรมชาติ พื้นที่ทั้งหมด 2,500 ไร่ มีรั้วล้อมรอบอย่างถาวร มีการแบ่งพื้นที่เป็นส่วน ๆ คือ สวนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ จำนวน 200 ไร่ พิพิธภัณฑธรรมชาติวิทยา จำนวน 200 ไร่ พื้นที่รองรับการขยายการศึกษาของมหาวิทยาลัยฯ จำนวน 1,100 ไร่ และพื้นที่โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จำนวน 1,000 ไร่ ในพื้นที่โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ มีทั้งป่าเต็งรัง ที่เต็มไปด้วยพืชพรรณนานาชนิด ได้แก่ รัง แดง มะขามป้อม มะกอกเกลื้อน เปราะป่า โดไม่รู้ล้ม พันชาติ ฯลฯ และป่าเบญจพรรณ ซึ่งจะพบพืชพรรณชนิดต่าง ๆ เช่น พันชาติ อ้อยช้าง โมกมัน สาบเสือ นมแมว ฯลฯ ป่าชนิดนี้เป็นตัวแทนของป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตัวเมืองและอาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงพื้นที่ป่าหอระเวียง มีโอกาส

ที่จะสัมผัสกับความงามของธรรมชาติป่าผืนนี้ได้เป็นอย่างดี โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ หนองระเวียง มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มากมายในแต่ละปี เช่น กิจกรรมสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนเห็นความสำคัญของธรรมชาติ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนระดับประถมและมัธยมศึกษา รวมทั้งคณะครูอาจารย์เข้าร่วม จัดกิจกรรมค่ายวิทยาศาสตร์ ศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การให้ความรู้ด้านโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ การศึกษาตามทางเดินธรรมชาติ การศึกษาข้อมูลในห้องพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา ห้องมัลติมีเดียต่าง ๆ

บ่อเกลือหนองสรวง (G) ตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านโคกพัฒนา ตำบลหนองสรวง อำเภอกันทรวิชัย เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการศึกษาทางด้านธรณีวิทยา เนื่องจากมีชั้นหินเกลือใต้ดินในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ประกอบกับเป็นพื้นที่ต่ำสภาพดินเป็นดินเหนียวปนทราย ดินมีความเค็มสูง ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติค่อนข้างน้อย สังเกตได้จากคราบเกลือบนผิวดินเป็นหย่อม ๆ ไม่สม่ำเสมอทั้งพื้นที่ นอกจากนี้ความเค็มในชั้นดินก็แตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับช่วงฤดูกาล ถ้าในช่วงฤดูฝนคราบเกลือที่อยู่บนชั้นดินจะถูกน้ำฝนชะลงไปดินชั้นล่าง แต่ในช่วงฤดูแล้งคราบเกลือจะกลับขึ้นมาปรากฏที่ผิวดินใหม่ จึงเป็นพื้นที่ที่มีการเจาะบ่อเพื่อสูบน้ำเกลือใต้ดินขึ้นมาตากในรูปของนาเกลือ ขนาดประมาณ 200 ไร่ น้ำเกลือที่สูบขึ้นมาจะถูกเก็บไว้ในถังแล้วปล่อยลงแปลงนาที่มีแผ่นยางหนารองรับ ป้องกันไม่ให้น้ำเกลือไหลซึมลงไปได้ดินที่อาจไปปนเปื้อนพื้นที่ใกล้เคียงได้

บ่อดินโป่งแดง (G) ตั้งอยู่ที่ ตำบลโป่งแดง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดนครราชสีมา เป็นพื้นที่ที่มีการขุดบ่อดินจำหน่ายเป็นวัสดุก่อสร้างจำนวนมาก ดินมีลักษณะเป็นชั้นกรวดทราย ที่แสดงการลำดับชั้นอย่างชัดเจน ส่วนของชั้นกรวดที่อยู่ด้านล่างแสดงลักษณะของตะกอนแม่น้ำโบราณที่เคยไหลผ่านพื้นที่ ถือเป็นหลักฐานทางธรณีวิทยาในการศึกษาธรณีประวัติที่จะบอกถึงประวัติ การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ พบไม่กลายเป็นหินกระจายอยู่ทั่วไป เป็นอีกพื้นที่หนึ่งซึ่งควรได้รับการสำรวจศึกษาและวิจัยต่อไปในอนาคต

พิพิธภัณฑ์ซากดึกดำบรรพ์ตำบลท่าช้าง (G) ตั้งอยู่ในอาคารพิพิธภัณฑ์โครงการกระดูกช้าง ช้างโบราณ ตำบลท่าช้าง อำเภอนครราชสีมา เป็นพิพิธภัณฑ์ซากดึกดำบรรพ์ขนาดเล็กในอาคารหนึ่ง ของเทศบาลตำบลท่าช้าง โดยการจัดแสดงขึ้นส่วนซากดึกดำบรรพ์ที่ได้มาจากบ่อทรายริมแม่น้ำมูล พบซากดึกดำบรรพ์ช้างไม่น้อยกว่า 9 สกุล และซากดึกดำบรรพ์อื่น ๆ เช่น ยีราฟ วัวควาย ลิง เอบ เสือเขี้ยวตบ ฮิปโป แรด เต่า ตะพาบน้ำ จระเข้ และไม้กลายเป็นหินจำนวนมาก พื้นที่อำเภอนครราชสีมา มีความสำคัญในการสำรวจ ศึกษาและวิจัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็น แหล่งพบฟอสซิลช้างดึกดำบรรพ์หลากหลายสายพันธุ์ที่สุดในโลกที่มีอายุอยู่ในช่วง 16-0.01 ล้านปีก่อน ได้แก่ ช้างสี่งาอมโฟธีเรียม (Gomphotherium) โปรไดโนธีเรียม (Prodeinotherium) ช้างงา เสียมโปรตานันคัส (Protanancus) เตตระโลโฟดอน (Tetralophodon) สเตโกโลโฟดอน (Stegolophodon) ซัยโกโลโฟดอน (Zygolophodon) ไดโนธีเรียม (Deinotherium) ช้างสองงาไซโน

มาสโตดอน (Sinomastodon) สเตโกดอน (Stegodon) และเอลิฟาส (Elephas) พบจากแหล่งบ่อทรายริมแม่น้ำมูลในตำบลท่าช้าง โดยพบถึง 10 สกุล จาก 54 สกุลที่พบทั่วโลก

บ่อทรายบ้านพระพุทธร (G) บ่อทราย 34 ไร่ ในพื้นที่ทั้งหมดราว 239 ไร่ ลึกไม่ต่ำกว่า 15 เมตร ตั้งอยู่ในเขตบ้านพระพุทธร ตำบลพระพุทธร อำเภอลำลูกเกด จังหวัดนครราชสีมา ในส่วนของบ่อทรายพระพุทธร ซึ่งเป็น 1 ใน 12 บ่อทรายของอำเภอลำลูกเกด จังหวัดนครราชสีมา สันนิษฐานได้ว่าบริเวณนี้เป็นที่ราบน้ำท่วมถึง ที่มีการไหลเปลี่ยนทิศทางโค้งตัวและได้ทิ้งตะกอนนี้ทับถมกันไว้เป็นเวลานาน นักท่องเที่ยวที่มาที่บ่อทรายจะได้เรียนรู้ลำดับชั้นของตะกอน จุดสำคัญ คือ การค้นพบซากของช้างโบราณ เช่น ช้างสเตโกโลโฟดอน ช้างสเตโกดอน ช้างไซโนมาสโตดอน และสัตว์ร่วมยุคอื่น ๆ เช่น แรด ฮิปโป ยีราฟคอสั้น ม้าสามนิ้ว ฮิปโปเรียน อูรังอุตัง กวางแอนติโลป ซาลิโคเธอร์ หมูใหญ่ เมอร์โคโปเตมัส สัตว์วงศ์วัว วงศ์กวาง ควายโบราณ เสือเขี้ยวตาบ ไฮยีนา ตะโขง เต่ายักษ์ รวมทั้งฟอสซิลไม้ ผลไม้ ไม้กลายเป็นหินและถ่านหินต่าง ๆ มีการสะสมทับถมของตะกอนดินเหนียว ทรายแป้ง ทราย และกรวดขนาดต่าง ๆ

กุ่มลักษณะมอจะบก (G) พบได้ในพื้นที่แหล่งตัดหินโบราณ ที่อยู่บริเวณริมถนนมิตรภาพ บริเวณหลักกิโลเมตรที่ 205 ในเขตบ้านมอจะบก อำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา หรือแหล่งหินตัดสี่คิ้ว มีการแสดงลักษณะทางโครงสร้างทางธรณีอีกอย่างหนึ่ง นั่นคือ ลักษณะของกุ่มลักษณะ (Pothole) ที่บ่งบอกว่าบริเวณนี้เคยมีสภาพแวดล้อมที่เป็นแม่น้ำมาก่อน เพราะกุ่มลักษณะจะพบบริเวณพื้นที่ท้องน้ำ บริเวณน้ำตกและบริเวณที่ทางน้ำไหลเชี่ยว กุ่มลักษณะมีลักษณะเป็นหลุมทรงกระบอก มีแกนยาวตั้งฉากกับพื้นที่ท้องน้ำและมีพื้นที่ หน้าตัดเป็นวงกลม ความลึกและเส้นผ่านศูนย์กลางของกุ่มลักษณะ อาจมีขนาดที่แปรเปลี่ยน ซึ่งความลึกอาจลึกมากกว่า 1 เมตร และอาจมีเส้นผ่านศูนย์กลางมากกว่า 10 เมตรบริเวณส่วนก้นหลุมของกุ่มลักษณะจะพบกรวดและทรายที่ตกตะกอนจากทางน้ำ กุ่มลักษณะเกิดจากกระแสน้ำที่ไหลแบบการไหลปั่นป่วน หมุนวน พาตะกอนขนาดกรวดและทราย กัดเซาะและขัดสีหินพื้นท้องน้ำจนเป็นหลุมขึ้น

แหล่งหินตัดสี่คิ้ว (G/C) ตั้งอยู่ในพื้นที่บริเวณริมถนนมิตรภาพ บริเวณหลักกิโลเมตรที่ 205 ในเขตบ้านมอจะบก อำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีลักษณะเป็นเนินเขาหินทรายสีเทา บนเนินปรากฏร่องรอยการตัดหินหลงเหลืออยู่ ร่องรอยเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงวิธีการตัดหินทรายของคนสมัยโบราณ โดยตัดหินทรายเป็นแฉวยาวก่อน แล้วจึงตัดแบ่งย่อยออกเป็นก้อนสี่เหลี่ยม และสกัดด้านล่างออกแล้วจึงทำการขนย้ายออกไปจากแหล่งหินทรายนี้ บางบริเวณมีร่องรอยก้อนหินถูกตัดและเคลื่อนย้ายออกไปแล้ว ขณะที่บางบริเวณมีการสกัดเป็นร่องขนานแต่ยังไม่ได้สกัดตัดออกไปจากพื้นที่ คาดว่านำไปใช้ในการสร้างปราสาทในวัฒนธรรมเขมรหลังต่าง ๆ ที่อยู่ในเขตอำเภอสี่คิ้วและสูงเนิน เช่น ปราสาทเมืองแขก ปราสาทโนนกู่ ปราสาทหัวสระ เป็นต้น แหล่งหินตัดนี้มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 15-18 หรือประมาณ 800-1100 ปีมาแล้ว นอกจากนี้พื้นที่เนินหินทรายเนื้อหยาบของเขาเห็บ

มีขนาดพื้นที่ประมาณ 1,000 ตารางเมตร พบหลุมรูปหม้อหรือกุ่มลักษณะหลายขนาด เส้นผ่านศูนย์กลาง 165 เซนติเมตร ลึก 120 เซนติเมตร และเส้นผ่านศูนย์กลาง 240 เซนติเมตร ลึก 50 เซนติเมตร

วัดป่าเขาหินตัด (G/C) ลักษณะพื้นที่ของแหล่งตัดหินโบราณวัดป่าเขาหินตัด มีลักษณะเป็นเขาหินทรายขนาดย่อม (เป็นหินทรายในหมวดหินภูพาน กลุ่มหินโคราช) ล้อมรอบไปด้วยทุ่งนา ตั้งอยู่ห่างจากลำตะคองมาทางทิศใต้ประมาณ 800 เมตร จากแผนที่ทางภูมิศาสตร์ชี้ให้เห็นว่าเนินเขา ลูกนี้ เป็นแนวเขายาวต่อเนื่องมาจากแหล่งหินตัดสี่คิ้ว โดยพื้นที่ระหว่างเขาทั้งสอง (บริเวณที่เป็นถนนมิตรภาพและทุ่งนาริมถนน) เป็นเนินสูงสภาพโดยทั่วไปบนเขาเป็นป่าไม้ มีก้อนหินทรายขนาดใหญ่ รวมทั้งหินทรายที่โผล่พื้นดิน (Outcrop) ปรากฏอยู่ทั่วไป และเป็นที่ตั้งของวัดป่าเขาหินตัด แหล่งหินตัดในวัดป่าเขาหินตัด เป็นแหล่งวัดถุดิบหินทรายแหล่งหนึ่งของมนุษย์สมัยโบราณ สำหรับใช้ในการก่อสร้างอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ โดยเฉพาะปราสาทในวัฒนธรรมเขมรในเขตอำเภอสีคิ้ว และอำเภอสูงเนินในปัจจุบัน เช่น ปราสาทเมืองแขก ปราสาทหัวสระ ปราสาทโนนกู่ เป็นต้น สันนิษฐานว่ามีอายุรุ่นราวคราวเดียวกับแหล่งหินตัดสี่คิ้ว อายุราวพุทธศตวรรษที่ 15-18 แหล่งตัดหินสมัยโบราณที่เห็นได้ชัดอยู่บนเขาบริเวณพื้นที่ด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านทิศตะวันตกของพื้นที่นี้มีบ่อน้ำ 1 บ่อ ขนาดกว้างประมาณ 6 เมตร ยาวประมาณ 12 เมตร ลึกลงไปจากพื้นปัจจุบันประมาณ 50 เซนติเมตร บ่อน้ำแห่งนี้จะเป็นบ่อหรือหลุมที่เกิดจากการสกัดเอาก้อนหินทรายออกไปเพื่อใช้ในการก่อสร้างในอดีต โดยสังเกตจากร่องรอยเครื่องมือเหล็กที่ใช้สกัดหินบริเวณผนังบ่อ และก้อนหินทรายรูปร่างสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่กระจัดกระจายอยู่ตามขอบบ่อ ซึ่งน่าจะเป็นก้อนหินทรายที่สกัดเสร็จเรียบร้อยแล้วแต่ยังไม่ถูกเคลื่อนย้ายออกไป

ถ้ำเขาจันทร์งามและภาพเขียนสี (G/N/C) ตั้งอยู่ในพื้นที่ของวัดเลิศสวัสดิ์ บ้านเลิศสวัสดิ์ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดนครราชสีมา แห่งที่ 26 (และเป็นวัดป่าสาขาของวัดหนองป่าพง สาขาที่ 34) ภายในอุโบสถประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุและพระสาวกธาตุ พื้นที่ของวัดตั้งอยู่บนเขาเลื้อนล้น มีป่าไม้และทรัพยากร ธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรณีวิทยา นิเวศวิทยา และวัฒนธรรม เนื่องจากมีหินทรายโผล่เป็นมวลหินและแท่งหินขนาดใหญ่ รอยแตกของหินทำให้เกิดเส้นทางซับซ้อน มีชะง่อนผาคัลล่ายถ้ำ ปกคลุมด้วยพืชพันธุ์ และต้นไม้ขนาดใหญ่ รวมทั้งรากไม้ที่ขึ้นปกคลุมก้อนหินทำให้ดูร่มรื่น สวยงามแปลกตา บนเพิงผาหินปรากฏ “ภาพเขียนก่อนประวัติศาสตร์” ตัวภาพอยู่สูงจากพื้น 3-4 เมตร ที่มีความสวยงาม โดยเฉพาะการให้รายละเอียดของภาพที่เน้นความจริง เล่าเรื่องราวกิจกรรมของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ มีทั้งภาพกลุ่มคน สัตว์ ทั้งแบบเงาที่บ ภาพร่าง ภาพลายเส้น ภาพที่โดดเด่นและน่าสนใจ คือ ภาพคนที่มีทั้งชาย หญิง และเด็กในอิริยาบถต่าง ๆ เช่น นั่ง ยืน เดินรำ และยิงธนู มองดูแล้วเหมือนคนยุคก่อนประวัติศาสตร์กำลังบันทึกเล่าเรื่องในตัวเองเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการล่าสัตว์ การละเล่น ในวิถีชีวิตที่

น่าสนใจมาก ภาพเขียนก่อนประวัติศาสตร์นี้บ่งบอกว่ามนุษย์ในสมัยโบราณมีการใช้ประโยชน์จากเพิงถ้ำในการอยู่อาศัยหรือการหลบภัยธรรมชาติหรือจากสัตว์ป่า เป็นแหล่งศิลปะถ้ำยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่พบเพียงแห่งเดียวในจังหวัดนครราชสีมาในปัจจุบัน มีอายุอยู่ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย ประมาณ 3,000-5,000 ปีก่อน ในทางธรณีวิทยาพื้นที่ของวัดเขาจันทน์งาม อยู่ในหมวดหินพระวิหาร ซึ่งเป็นเขาควมสตาโคราชแนวด้านนอก ทั้งนี้วัดเขาจันทน์งามตั้งอยู่บนด้านลาดเอียง (Dip Slope) ของควมสตา หินส่วนใหญ่ประกอบด้วยหินทรายและหินทรายปนกรวด ซึ่งมีความแข็งและความคงทนสูง หน้าตัดของมวลหินมักปรากฏโครงสร้างชั้นเฉียงระดับ ซึ่งเกิดขึ้นพร้อมกับการทับถมของตะกอนทราย บริเวณแม่น้ำโบราณในช่วงยุคศรีเทพีเยส ส่วนลักษณะเว้าแหว่งของเพิงแสดงให้เห็นว่าหินมีความคงทนที่แตกต่างกัน โดยหินที่คงทนน้อยกว่าจะถูกกร่อนได้มากกว่า นอกจากภาพเขียนสีแล้วทางวัดยังมีรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง เขียนไว้ว่ารอยพระพุทธรูป 4 รอยให้เห็นอีกด้วย

ผาเยย (G/N) ตั้งอยู่บนพื้นที่สันเขาเยยที่ความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 650 เมตร ทางตะวันตกจะเห็นทิวทัศน์ของอ่างเก็บน้ำลำตะคองทางด้านล่างและเห็นเขาชนานจิต (เขาอีโต้) ที่มีผาชัน (escarpment) ทางตะวันตกเฉียงใต้ และด้านลาดตามแนวเท (Dip Slope) ทางด้านตะวันออก เฉียงเหนือที่เป็นลักษณะภูมิประเทศแบบเขารูปอีโต้ (Cuesta) สันนิษฐานว่าเขาเยยที่เยยกับเขาชนานจิต เคยมีความต่อเนื่องกันทางธรณีวิทยามาก่อนและมีลำตะคองไหลผ่าน ต่อมาเกิดการยกตัวของแผ่นดินเกิดเป็นแนวเทือกเขาไปพร้อม ๆ กัน กับการกัดกร่อนในแนวตั้งของลำน้ำ จนเกิดเป็นช่องเขา น้ำกัดตัดแนวเทือกเขาออกจากกัน (Water Grab) ลำตะคองจึงถือได้ว่าเป็นธารน้ำบรรพกาล (Antecedent Stream) มีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ทำมากมาย เช่น กิจกรรมปลูกป่า ลอยฟ้า โดยการยิงเมล็ดมะค่าโมงด้วยหนังสติ๊กในเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ป่า และบริเวณใกล้เคียงกัน คือ จุดชมวิวเขาเยยที่เยยบนอ่างพักน้ำลำตะคองชลภาวัฒนา ทั้งยังเป็นจุดชมวิวและศึกษาภูมิภาพเขาควมสตาในการผลิตไฟฟ้าจากกังหันลมและอ่างพักน้ำตอนบน

จุดชมวิวเขาเยย (G) บริเวณเขาเยยที่เยย ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เป็นจุดชมวิวยอดเขา ด้านบนมองเห็นวิวของเขื่อนลำตะคองและกังหันลมยักษ์ได้อย่างชัดเจน อ่างเก็บน้ำตอนบนของยอดเขาเยยที่เยยแห่งนี้อยู่ภายใต้การดูแลของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย มักจะมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเดินทางขึ้นมาชมและสัมผัสอากาศบริสุทธิ์บนยอดเขา พร้อมกับชมอ่างเก็บน้ำตอนบน ที่ใช้แรงดันจากน้ำที่สูบไปพักไว้แล้วปล่อยลงไปหมุนเครื่องจักรเพื่อปั่นเป็นกระแสไฟฟ้า เนื่องจากบริเวณนี้เป็นจุดรับลมที่ดี ทางการไฟฟ้าฝ่ายผลิตจึงได้ติดตั้งกังหันลมผลิตไฟฟ้า ซึ่งในปัจจุบันมีจำนวน 14 ต้น ตรงบริเวณจุดชมวิวยอดเขา โดยมีทางจักรยานให้นักท่องเที่ยวปั่นจักรยานไปชมกังหันลมยักษ์ได้แบบใกล้ชิด และมีศูนย์เรียนรู้เกี่ยวกับระบบ

ผาบุคา-ผาศูริก (G) ตั้งอยู่บริเวณหมู่บ้านบุคา ตำบลตอนเมือง อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เป็นหน้าผาสวยงามที่เกิดจากแนวที่ราบสูงโคราชที่ทอดยาวไปกว่า 10 กิโลเมตร ค้นพบโดยผู้คนในหมู่บ้านบุคา เหตุที่ชื่อ “บุคา” ก็เพราะว่าที่แห่งนี้ในอดีตมีภูเขาค้างขึ้นอยู่จำนวนมาก ชาวบ้านจึงนิยมนำภูเขาค้างเหล่านี้มาบุเป็นหลังคาและผาบ้านกันนั่นเอง ผาบุคานอกจากจะเป็นจุดชมวิวชั้นดีแล้ว ที่นี่ยังเป็นจุด ปีนหน้าผาและโรยตัว ที่สนุกและท้าทาย ด้วยแนวหน้าผากกว้างใหญ่ วิเวกเขาเรียงรายกันอย่างสวยงามและสุดลูกหูลูกตา จึงเป็นสถานที่ที่เหมาะสมกับผู้รักความท้าทายและความสูงเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ในยามค่ำคืนก็จะแปรสภาพเป็น “จุดชมดาวบนดิน” อีกด้วย

วัดพระพุทธบาทคีรีวันน์เขافرึก (G/N/C) หรือวัดถ้ำหมี ตั้งอยู่บนเชิงเขาพรึก ตำบลคลองไผ่ อำเภอสี้คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีรอยพระพุทธบาทตั้งอยู่บนกลางเขาพรึกมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์มากมาย ไม่ว่าจะเป็นพระพุทธรูปปางบิณฑบาตรโปรดสัตว์ ประดิษฐานอยู่ตรงหน้าผาเขาพรึกแกะสลักไว้ประมาณ ปี 2490 โดยอธิบดีกรมราชทัณฑ์พานักโทษขึ้นมาแกะสลักไว้ด้านบนพระพุทธรูปและรอยพระพุทธบาท ตั้งอยู่บนกลางเขาพรึกและด้านบนยอดเขาพรึก นอกจากนี้ยังมีเจดีย์เก่าแก่ คือ เจดีย์ชัยสิทธิองค์สถูปบรรจุองค์พระอรหันธาตุ สร้างเมื่อประมาณปี 2493 นอกจากนั้นยังมีของเก่าแก่อาทิ ถังคอนกรีตโบราณสำหรับบรรจุน้ำไว้ดื่ม บนเขาพรึกยังมีการค้นพบรอยพระพุทธบาทที่เกิดขึ้นบนหินอีกแห่งหนึ่ง ค้นพบถ้ำกายสิทธิ์ และมีสถานที่ปฏิบัติธรรม

เมืองเสมา (C) ตั้งอยู่ที่ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน ห่างจากตัวเมืองนครราชสีมาประมาณ 37 กิโลเมตร แผนผังเมืองเสมาเป็นรูปไข่กว้าง 3 กิโลเมตร ยาว 4 กิโลเมตร เมืองเสมาเป็นเมืองโบราณ

ที่เป็นที่รู้จักกันมากที่สุดแห่งหนึ่งของจังหวัดนครราชสีมา เชื่อว่าน่าจะเป็นชุมชนเก่าก่อนที่จะย้ายมาที่ตัวเมืองนครราชสีมาปัจจุบัน ประวัติความเป็นมาแบ่งออกได้เป็น 2 สมัย โดยสมัยแรกเป็นชุมชนวัฒนธรรมแบบทวารวดี มีการยอมรับเอาวัฒนธรรมอินเดีย คือ ศาสนาพุทธและพราหมณ์เข้ามาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน สมัยที่สอง พบหลักฐานการอยู่อาศัยต่อเนื่องจากสมัยแรกแต่เป็นชุมชนวัฒนธรรมเขมร โดยชนชั้นปกครองจะนับถือศาสนาพราหมณ์ จนภายหลังพุทธศตวรรษที่ 18-19 ไม่ปรากฏร่องรอยการอยู่อาศัยของมนุษย์อีกเลย สันนิษฐานว่าเมืองแห่งนี้อาจถูกทิ้งร้างมาจนถึงปัจจุบัน ลักษณะทั่วไปเป็นเมืองโบราณที่มีคูน้ำคันดิน ปัจจุบันยังเห็นร่องรอยคูเมืองและกำแพงดินล้อมรอบเป็นบางส่วน กำแพงเมืองชั้นเดียวรูปกลมรี 2 วงต่อเนื่องกัน ขนาดยาวประมาณ 1,700 เมตร จากทางด้านทิศเหนือไปทางทิศใต้ และจากทางด้านทิศตะวันออกไปทางทิศตะวันตก ความยาวประมาณ 1,500 เมตร กำแพงหรือคันดินสูง 3-4 เมตร คูน้ำกว้างประมาณ 10-20 เมตร ปัจจุบันพื้นที่เมืองเสมาได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานไว้หมดทั้งสิ้น ประมาณ 2,475 ไร่ จึงไม่ได้อยู่ในความครอบครองของชาวบ้านอีกต่อไป เมืองโบราณเสมาจึงนับเป็นเมืองที่สมบูรณ์ที่สุดอีกเมืองหนึ่ง หลักฐานที่พบภายในเมืองเสมา มีโบราณสถานทั้งสิ้น 9 แห่ง โบราณสถานนอกเมืองที่สำคัญ คือ พระนอนในวัดธรรมจักรเสมารามและสถูปในวัดแก่นท้าว สำหรับโบราณวัตถุที่พบ อาทิ ธรรมจักรศิลาจารึกเมืองเสมา จารึกบ่ออีกา และจารึกศรีจินาสะ โดยจารึกบ่ออีกาและจารึกศรีจินาสะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระราชแห่งศรีจินาสะ มีบุคคลที่ชื่อว่า "อังศเทพ" สร้างศิวิลิซซ์ทองคำอันเป็นสัญลักษณ์พระอิศวรในลัทธิไศวนิกาย และได้รับดินแดนอยู่นอกกำแพงเขต จารึกหลักนี้ทำขึ้นในพุทธศักราช 1480 ส่วนจารึกเมืองเสมาเป็นจารึกในพุทธศักราช 1514 สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 5 กล่าวถึงพราหมณ์ยัชญวราหะสั่งให้ทำจารึกขึ้นไว้ที่เมืองเสมา (พบจารึกหลักนี้ที่โคปุระ) เพื่อแสดงอำนาจเมืองพระนครแห่งอาณาจักรเขมร

พระนอน (C) ตั้งอยู่ที่วัดธรรมจักรเสมาราม บ้านคลองขวาง ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เป็นลักษณะพระพุทธรูปแบบ “พระพุทธรูปไสยาสน์” คาดว่าสร้างขึ้นเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 13 หรือประมาณ 1,300 ปีมาแล้ว จึงนับได้ว่า พระนอนหรือพระพุทธรูปปางไสยาสน์เมืองเสมา เป็นพระนอนหินทรายที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย เดิมพื้นที่บริเวณของวัดนี้เป็นศาสนสถานในสมัยทวารวดี โดยองค์พระพุทธรูปไสยาสน์สร้างขึ้นด้วยการนำหินทรายขนาดใหญ่หลาย ๆ ก้อนมาประกอบเข้าด้วยกัน ขนาดขององค์พระยาว 13.00 เมตร สูง 2.50 เมตร หันพระเศียรไปทางทิศใต้ ผินพระพักตร์ไปทางทิศตะวันออก พระพักตร์ค่อนข้างเหลี่ยม พระขนงสลักเป็นสันนูนรูปปีกกา พระเนตรเหยียบลงค์ พระนาสิกแบน ขมวดพระเกศาเป็นรูปก้นหอย พระหัตถ์ขวารองอยู่ใต้พระเศียร ครองจีวรห่มคลุม ปลายพระบาทเสมอกัน ในระยะต่อมาเมื่อชุมชนได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมขอม ก็ยังคงมีการนับถือศาสนาพุทธและเคารพบูชาพระนอนอยู่ ดังจะเห็นได้จากชิ้นส่วนประกอบอาคารที่มีรูปแบบของศิลปะขอม ที่ก่อสร้างดัดแปลงหรือเพิ่มเติมในสมัยหลังนั่นเอง โบราณวัตถุที่สำคัญที่พบ

บริเวณโบราณสถานพระนอน ได้แก่ ธรรมจักร พระพุทธรูป พระโพธิสัตว์ และยอดเจดีย์สัมฤทธิ์ขนาดเล็กอยู่ภายในวัดบ้านแก่นท้าว ห่างจากเมืองเสามาทางทิศตะวันตกประมาณ 300 เมตร เป็นเจดีย์ก่ออิฐสมัยทวารวดี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 13-14 สำหรับธรรมจักรหินทรายศิลปะทวารวดี ที่พบเป็นชนิดเดียวกันกับที่พระปฐมเจดีย์ ศิลปะยุคทวารวดี มีลักษณะคล้ายล้อเกวียน ทำจากศิลาแลงขนาดใหญ่ มีหน้ากว้างทั้ง 2 ด้าน ประดิษฐานอยู่ที่วัดธรรมจักรเสมาราม ภายในอาคารซึ่งอยู่ด้านซ้ายของโบสถ์

ปราสาทเมืองแขก (C) ตั้งอยู่ที่บ้านกกกอก ตำบลโคราช อำเภอสูงเนิน เป็นปราสาทขอมที่มีขนาดใหญ่ แต่ในปัจจุบันเหลือเพียงซากฐานอาคาร ในปี 2533 กรมศิลปากรได้ทำการขุดแต่งครั้งล่าสุด โดยได้พบโบราณวัตถุหลายชิ้นที่สำคัญคือทับหลังรูปเทวดานั่งในซุ้มเหนือหน้ากาล มีสถาปัตยกรรมแบบเกาะแกร์ในศิลปะขอม ซึ่งเป็นยุคสมัยเดียวกับปราสาทโนนกู่ ซึ่งอยู่ห่างกันประมาณ 500 ม. เป็นปราสาทหินทรายผสมอิฐ แบ่งออกเป็นส่วนตัวต่าง ๆ ด้านนอกเป็นแนวคูน้ำขนาบกับแนวคันดินเกือบรอบโบราณสถานทางด้านเหนือมีประตูหรือโคปุระ เป็นทางเดินเชื่อมไปยังด้านใน ซึ่งมีซากฐานปราสาทสามองค์ตั้งอยู่บนฐานเดียวกันโดยหันหน้าไปทางทิศเหนือ พ้นจากแนวคูน้ำคันดินออกไปนอกสุด มีซากอาคารสองหลังสร้างหันหน้าเข้าหากัน อาคารทั้งสองหลังนี้มีแนวกำแพงล้อมรอบ เมื่อคราวที่กรมศิลปากรบูรณะ ได้พบทับหลังสลักรูปก้านต่อดอกซึ่งเทียบได้กับลวดลายในศิลปะเขมรโบราณสมัยบันทายศรี ราวปีพุทธศักราช 1510-1550 นอกจากนี้ยังพบศิลาจารึกที่ถูกนำมาก่อเป็นฐานประตูล้อมชั้นนอกระบุปีพุทธศักราช 1514 และ พุทธศักราช 1517 นักโบราณคดีจึงสันนิษฐานจากหลักฐานที่พบทั้งหมดว่า ปราสาทแห่งนี้น่าจะเป็นศาสนสถานในคติฮินดูหรือพราหมณ์ที่สร้างขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 16 เพื่อประกอบพิธีกรรมถวายแด่พระศิวะ นอกจากนี้ยังมีงานประเพณีกินเขาค่ำ ที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ด้วยความภาคภูมิใจในการเป็นต้นกำเนิดของเมืองโคราช งานประเพณีกินเขาค่ำจะมีในช่วงเดือนมีนาคมของทุกปี ณ ปราสาทเมืองแขก งานประเพณีกินเขาค่ำถือเป็นวิถีชีวิตของชาวโคราช ซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรม ยามเย็นค่ำหลังจากการทำงานทุกคนในครอบครัวก็จะมานั่งล้อมวงกินข้าวร่วมกันกับผู้เฒ่า ผู้แก่ หรือที่ชาวโคราช เรียกกันว่า กินเขาค่ำ หรือถ้ามีกับข้าวที่พิเศษก็จะตักแบ่งให้กับเพื่อนบ้านด้วยถือเป็นประเพณีอันดีงามมาตั้งแต่โบราณ

น้ำตกวะภูแก้ว (G) ตั้งอยู่ที่ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เป็นน้ำตกที่ไหลมาจากเขาใหญ่ พื้นที่เป็นลำธารที่มีพื้นที่ตื้นน้ำลาดเท ประกอบด้วยหินทรายหมวดหินภูพาน ในช่วงฤดูฝนมีน้ำไหลเชี่ยวในลักษณะของน้ำตก แต่ในฤดูแล้งน้ำแห้งขอด พื้นที่ตื้นน้ำพบลักษณะของหลุมกุ่มลักษณะที่กำลังพัฒนาตั้งแต่ระยะช่วงต้นจนเป็นหลุมกุ่มลักษณะลึกขนาดใหญ่ หลุมกุ่มลักษณะที่พัฒนาในระยะต้นมีขนาดเล็กตื้นเป็นรูปรี แขนยาวไปตามทิศทางการไหลของกระแส น้ำ มีลักษณะลาดเอียงไปทางปลายน้ำ ส่วนด้านต้นน้ำเป็นผนังชัน สามารถใช้เป็นต้นแบบ

ในการอธิบายทิศทางการไหลของกระแส น้ำโบราณในแหล่งกุ่มลักษณะ ในแหล่งที่ธารน้ำเปลี่ยนทิศทางการไหลไปแล้วได้

วัดป่าภูผาสอง (G/N/C) เป็นส่วนหนึ่งของเขาควงสตา อยู่ในเขตตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสองแคว เป็นสำนักปฏิบัติธรรมกรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ตั้งอยู่ท่ามกลางธรรมชาติแห่งขุนเขา พื้นที่กว่า 2,800 ไร่ บนเทือกเขาภูหลวงหรือที่ชาวบ้านเรียกว่า เขาเจ้าพ่อ พื้นที่เป็นป่าดิบแล้ง มีความสูง 760 เมตร เหนือจากระดับน้ำทะเล เป็นป่าต้นน้ำลำธารที่ไหลหล่อเลี้ยงไปยังน้ำตกกะอูแก้ว น้ำตกหินเพลิง อ่างซับประดู่ และหล่อเลี้ยงชาวบ้านในบริเวณโดยรอบในเขตติดต่อ 4 อำเภอ คือ สองแคว สี่คิ้ว ปากช่องและปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา เป็นวัดที่เงียบสงบร่มเย็น ธรรมชาติวิจิตรทัศนสวยงาม นอกจากจะเป็นสถานที่ทางศาสนาที่สำคัญแล้ว พื้นที่ของวัดตั้งอยู่บนเขาควงสตาโคราชหรือสันเขาหินทรายของหมวดหินพระวิหาร ที่มีลักษณะคล้ายมีดอีโต้ของไทย โดยภูเขามีด้านชันด้านหนึ่งด้านลาดอีกด้านหนึ่ง ที่ตั้งของวัดรวมทั้งจุดชมทิวทัศน์อยู่ในตำแหน่งที่สามารถมองเห็นเทือกเขาควงสตาโคราช (แนวด้านนอก) ที่ทอดตัวออกไปทางด้านข้างต่อเนื่องตลอดขอบที่ราบสูงโคราชและตลอดแนวภูพานรวมความยาวราว 1,740 กิโลเมตร และมองเห็นพื้นที่ราบด้านล่างของอำเภอปากช่องได้อย่างสวย งามมาก หน้าผาหินทรายบริเวณวัดป่าภูผาสองปรากฏโครงสร้างชั้นเฉียงระดับ (Cross-Bedding) ในชั้นหินขนาดใหญ่ แสดงถึงทิศทางการไหลของแม่น้ำในยุคครีเทเชียสซึ่งถูกบันทึกลงในหินทราย นอกจากนี้ยังพบซากดึกดำบรรพ์ร่องรอยแบบรูซอนไซ (Burrow) ที่เป็นหลักฐานว่ามีสิ่งมีชีวิตอาศัยอยู่ในเขตน้ำตื้นริมฝั่งแม่น้ำในช่วงเวลานั้น วัดป่าภูผาสองมีจุดสำคัญที่น่าสนใจ คือ พระธาตุจอมผา (พระมหาธาตุเจดีย์ศรีภูผาสอง) ที่มีความวิจิตรอลังการเป็นที่น่าเคารพบูชาสักการะกราบไหว้ และที่สุดคือความงดงามตระการตาของธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ รวมถึงเป็นแหล่งที่ชุมนุมของกระรอกขาวที่สามารถเห็นได้ตลอดเวลาในพื้นที่ของวัด

น้ำตกวังเฒ่า (G) ตั้งอยู่ใน ต.มะเกลือเก่า อ.สองแคว เป็นเส้นทางน้ำธรรมชาติรับน้ำจากเขื่อนลำตะคอง อ.สี่คิ้ว ที่ระบายน้ำตลอดทั้งปี จึงมีกระแสน้ำไหลผ่านโขดหินเล็ก ๆ เหมือนน้ำตกชั้นเล็ก ๆ คดเคี้ยวไปมา ระดับน้ำไม่ลึกมาก ภูมิทัศน์สองข้างทางมีต้นไม้ใหญ่ปกคลุม สร้างความร่มรื่นและร่มเย็น

วัดเขาชาด (G) ตั้งอยู่ในตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสองแคว จังหวัดนครราชสีมาบนพื้นที่ราบระหว่างเขาควงสตาโคราชทั้งสองแนว มีกลุ่มก้อนหินขนาดมหึมาปรากฏท่ามกลางที่ราบ เมื่อชาวบ้านแพ้วถางพื้นที่โดยรอบเพื่อทำการเกษตร กลุ่มก้อนหินเหล่านี้จึงเปรียบเสมือนเขาวงกต ที่เก็บซ่อนความสงบและพืชพันธุ์ตามธรรมชาติไว้อย่างน่าหลงใหล พื้นที่วัดเขาชาดปรากฏอยู่ในขอบเขตหมวดหินเสาขัว ซึ่งประกอบด้วยหินทรายเนื้อละเอียดและหินทรายแป้งเป็นหลัก จึงมีความคงทนน้อยกว่าหมวดหินพระวิหาร พื้นที่โดยรอบจึงถูกกร่อนจนเหลือเป็นที่ราบ แต่จากการศึกษาพบว่า ก้อนหินมหึมาเหล่านี้ เป็นหินทรายเนื้อปานกลางถึงเนื้อหยาบ มีสีเทาและสีน้ำตาลแดง ประกอบด้วย

แระควอดซ์มากกว่าร้อยละ 90 ไม่มีสารเชื่อมประสาน แสดงหินหนาบางส่วนใหญ่หนามากกว่า 2 เมตร และแสดงโครงสร้างชั้นเฉียงระดับ ที่เป็นหลักฐานว่าเกิดจากการทับถมบริเวณทางน้ำโบราณ จึงสรุปว่าก้อนหินขนาดมหึมาเหล่านี้ เป็นส่วนที่เหลือของหินแข็งหมวดหินพระวิหารที่เคยตั้งตระหง่าน แต่ถูกกร่อนด้วยธารน้ำโบราณ (คาดว่าเป็ลลำตะคองโบราณ) ที่ไหลผ่านบริเวณนี้ก่อนที่น้ำจะเปลี่ยน ทิศทางการไหล ที่ผนังของหินทรายบริเวณวัดเขาขาด มีลักษณะเป็นหน้าผาสูงจากพื้น 5-20 เมตร หน้าผาเหล่านี้เกิดจากรอยแตกของมวลหินซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวแตกของหมวดหิน พระวิหารในบริเวณใกล้เคียง บนผนังหน้าผามักมีรอยเว้าและหลุมเป็นรูปวงกลมและวงรี ซึ่งเป็น ลักษณะของกุมภลักษณ์ด้านข้าง (Lateral Pothole) ที่ขึ้นอยู่กัผนังด้านข้างตามรอยแตกของมวล หินในบริเวณที่จมอยู่ใต้น้ำ กุมภลักษณ์ด้านข้างเป็นที่รู้จักน้อยกว่ากุมภลักษณ์ปกติ และลักษณะเช่นนี้ อาจพบได้เพียงแห่งเดียวในอุทยานธรณีโคราช โดยรูปร่างของกุมภลักษณ์ด้านข้างบริเวณนี้ บ่งชี้ว่า กระแสน้ำโบราณไหลไปทางทิศเหนือ

เขาสามลิส้าง (G/N) ตั้งอยู่ที่บ้านคำไฮ ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสว่างเนิน จังหวัด นครราชสีมา แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติแหล่งใหม่ที่มืมหัศจรรย์ ด้วยความแปลกตาของ ลานหินขนาดใหญ่บนยอดเขา นับว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสมบูรณ์ตามธรรมชาติและสวยงาม โดยบริเวณลานหินดังกล่าวครอบคลุมอาณาบริเวณกว้าง มีหลุมเป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่เล็กจำนวน มากกว่า 33 แห่ง ลักษณะของแก่งหินมีขนาดใหญ่บ้างเล็กบ้าง มีลักษณะเว้าแหว่ง มองเห็นเป็นภาพ ศิลปะตามแต่ที่เราจะจินตนาการที่นี้จึงได้ฉายาว่า แกรนด์แคนยอนโคราช เขาสามลิส้างมีเนื้อที่ ประมาณ 7,186 ไร่ มีหมู่บ้านรับผิดชอบ 9 หมู่บ้าน พื้นที่ป่ามีขนาดใหญ่ อุดมสมบูรณ์ มีไม้มีค่าหลาย ชนิด โดยได้รับการสนับสนุนอย่างดียิ่งจากองค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือเก่า ชุมชนเข้มแข็งมีความ สามัคคีในการดูแลป่า และเป็นแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยาของประชาชนและองค์กรต่าง ๆ จนได้รับ รางวัลเชิดชูจากหลายสถาบัน

แหล่งหินตัดสูงเนิน (G/N/C) ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่บ้านส้มกบงาม ตำบลเสมา อำเภอสว่างเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยมีลักษณะภูมิประเทศเป็นลานหินธรรมชาติ กระจายตัวอยู่ในเขตพื้นที่ป่า ชุมชน ปัจจุบันพบร่องรอยการตัดหินทรายสีแดง รวมทั้งสิ้น 4 จุดลักษณะร่องรอยการตัดหินที่พบนั้น พบร่องรอยการตัดหินที่มีการเคลื่อนย้ายหินออกไปแล้ว โดยอาจใช้เทคนิควิธีเดียวกันกับแหล่งตัดหิน อื่น ๆ โดยหินทรายเหล่านี้เป็นวัสดุหลักที่สำคัญในการใช้ก่อสร้างปราสาทในวัฒนธรรมเขมร ที่พบ ในหลายแห่งของจังหวัดนครราชสีมา นอกจากนี้ยังพบกุมภลักษณ์ (Pothole) โดยชาวบ้านเรียกกันว่า “หม้อหินแปดแสนปี” พื้นที่แหล่งหินตัดสูงเนินบ้านส้มกบงามมีระบบนิเวศดั้งเดิม คือ ป่าเต็งรัง หรือที่ เรียกกันว่า ป่าแดง ป่าพะยะ ป่าโคก เป็นป่าผลัดใบประเภทหนึ่ง ลักษณะทั่วไปเป็นป่าโปร่ง พื้นที่ แห้งแล้ง ดินร่วนปนทราย กรวดหรือลูกรัง พบอยู่ทั่วไปในที่ราบและตามเนินเขา ตามพื้นป่ามักจะมี ต้นโจด ต้นแปรง หล้าเพ็ก ไม้เพ็ก และชนิดพันธุ์ไม้ที่สำคัญที่พบในป่าเต็งรัง ได้แก่ เต็งรัง เหียงแดง

ตะแบก บริเวณนี้พบเศษกระดูกโบราณไม่ทราบชนิดกระจายอยู่ทั่วไปในหินกรวดมนเนื้อปูน (Calcareous Conglomerate) คาดว่าเศษกระดูกเหล่านี้ถูกพัดพามาจากที่อื่นด้วยกระแสน้ำหรือลม และพบชั้นเฉียงระดับ (Cross Bedding) ที่เป็นโครงสร้างทางธรณีในบริเวณนี้

ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชฯ บ้านยวน (C) ตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ของวัดใหญ่สี่คิ้ว อำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา โดยสถานที่นี้สร้างขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และเป็นแหล่งรวบรวม ส่งเสริม อนุรักษ์ สืบสาน ชุมชน แห่งนี้เป็นชุมชนที่มีชาวไทย-ยวนอาศัยอยู่มาเป็นเวลานาน ตั้งแต่ครั้งยังเป็นนครจันทิกจนกลายมาเป็นอำเภอสี่คิ้วในปัจจุบัน มีอัตลักษณ์เฉพาะตัวด้านภาษา วัฒนธรรม วิถีชีวิต ศิลปหัตถกรรมและภูมิปัญญา ซึ่งนับวันเรือนเอกลักษณ์ไทย-ยวนในสี่คิ้วเหลือน้อยลง จึงมีผู้สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้อยู่อย่างต่อเนื่อง โดยมีศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมไทย-ยวน ที่ถูกสร้างและออกแบบเป็นบ้านไม้สองชั้นแบบไทย-ยวนที่เป็นเอกลักษณ์ ปัจจุบันมีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการทอผ้าไทย-ยวนผ่านทางโรงเรียน เพื่อให้เยาวชนได้ร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมและอาชีพเพื่อไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน เรือนไทย-ยวนจะเป็นการจำลองวัฒนธรรมไทย-ยวนที่ตกทอดกันมาในสี่คิ้ว ซึ่งตัวบ้านจะมีลักษณะเด่นตรงที่จะตั้งขวางตะวันแบบเดียวกับเรือนทางเหนือ โดดเด่นที่จั่วพระอาทิตย์รับแสงสว่าง ซึ่งมีความหมายถึงความรุ่งโรจน์กับการเริ่มต้นที่ดี และผ้าทอพื้นเมืองไทย-ยวน ซึ่งเป็นผ้าฝ้ายทอสีสดใส สดสวยของผ้ามีความละเอียดสวยงามเป็นเอกลักษณ์ นอกจากตัวบ้านและผ้าทอแล้ว ภูมิปัญญา ระหัดวิดน้ำ (หลูก) ก็เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่สะท้อนความชัดเจนให้กับภูมิทัศน์วัฒนธรรมและนิเวศ วัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ยวน

ตลาดน้ำฉ่า (C) ตั้งอยู่ที่บ้านน้ำฉ่า ตำบลโป่งแดง อำเภอลำทะเมนชัย เป็นจุดจำหน่ายสินค้าการเกษตรของชาวบ้าน โดยตลาดน้ำฉ่าแห่งนี้อยู่ริมลำน้ำลำตะคอง ซึ่งทางอำเภอลำทะเมนชัยได้มีการทำสะพานไม้ไว้เดินข้ามลำตะคอง และจัดพื้นที่ให้ชาวบ้านได้นำสินค้ามาวางขาย โดยไม่คิดค่าเช่าแผง ได้แก่ พืชผักปลอดสารพิษ ผลไม้ตามฤดูกาล ขนมไทย อาหารพร้อมทาน อาหารแห้ง อาหารแปรรูป ผลิตภัณฑ์แปรรูปต่าง ๆ เช่น เส้นหมี่น้ำฉ่าเหนียวนุ่ม หมี่อ่อนสอดไส้ ยำหมี่อ่อนอาหารพื้นบ้านที่หาทานได้ยาก ชมธรรมชาติริมลำตะคอง ไร่นา สวนผลไม้ วิถีเกษตรกรรม เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับชุมชน อีกทั้งปัจจุบันยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัดนครราชสีมาด้วย

สวนพฤกษศาสตร์ มทส. (N) ตั้งอยู่ภายในอุทยานการเรียนรู้สิรินธร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ดำเนินการสร้างในปี 2556 เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช สนับสนุนโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยมีวัตถุประสงค์ปลูกจิตสำนึก รักหวงแหน และตระหนักในคุณค่าของพฤกษชาติของท้องถิ่นและประเทศ ให้กับนักเรียนนักศึกษาและประชาชนที่สนใจ อันนำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจกัน

ส่งเสริมพันธุ์กรรมพืชอย่างยั่งยืน ทั้งยังเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่มีความร่มรื่น สวยงาม ภายในอาคารจัดการ แสดงความรู้เกี่ยวกับพรรณไม้ โดยแบ่งนิทรรศการออกเป็น 3 กลุ่มที่สำคัญ คือ 1) พรรณไม้ป่าเต็ง 2) พรรณไม้ป่ารัง 3) พรรณไม้ในท้องถิ่น

ข้อมูลแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์พัฒนาการท่องเที่ยว

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2565) ได้จัดทำ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) มีสถานะเป็น แผนระดับที่ 2 ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญในการแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ และใช้เป็นกรอบ สำหรับการจัดทำแผนระดับที่ 3 เพื่อให้การดำเนินงานของภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง สามารถ สนับสนุนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธ ศาสตร์ชาติตามกรอบระยะเวลาที่คาดหวังไว้ได้ โดยพระราชบัญญัติ สถาปนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2561 บัญญัติให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 12 มีผลบังคับใช้ถึงวันที่ 30 กันยายน 2565 ส่งผลให้กรอบระยะเวลา 5 ปีของ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 เริ่มต้น ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2565 ครอบคลุม ปังบประมาณปี 2566-2570 ซึ่งเป็นระยะ 5 ปีที่สองของยุทธศาสตร์ชาติ

ทั้งนี้ การจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 อยู่บนความตั้งใจที่จะให้แผนมีจุดเน้นและเป้าหมาย ของการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม สามารถบ่งบอกทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจนที่ประเทศควรมุ่งไปในระยะ 5 ปีถัดไป โดยเป็นผลที่เกิดจากกระบวนการสังเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้าน ทั้งสถานะของทุนในมิติ ต่าง ๆ บทเรียนของการพัฒนาที่ผ่านมาตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยและเงื่อนไขที่มีอิทธิพล ต่อองค์พหุต่าง ๆ ของประเทศ รวมถึงการสนับสนุนให้ภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ตั้งแต่ในขั้นตอนการกำหนดกรอบทิศทางของแผน ไปจนถึงการยกร่างแผน

นอกจากนี้ การจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ยังอยู่ในช่วงเวลาทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ต้องเผชิญกับข้อจำกัดหลากหลายประการ ที่เป็นผลสืบเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โควิด-19 ซึ่งไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดการเจ็บป่วยและเสียชีวิตของประชากร แต่ยังส่งผลให้เกิดเงื่อนไขทาง เศรษฐกิจและการดำเนินชีวิตของประชาชนทุกกลุ่ม นอกจากนี้ ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ยังเป็นช่วงเวลาที่แนวโน้มของการพัฒนาของเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด การเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศที่มีความรุนแรงเพิ่มขึ้น การเป็นสังคมสูงวัยของประเทศไทยและหลายประเทศทั่วโลก ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงด้านภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ ดังนั้นการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ท่ามกลางกระแสแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความ

เข้มแข็งจากภายในให้สามารถเติบโตต่อไปได้อย่างมั่นคงท่ามกลางความผันแปรที่เกิดขึ้นรอบด้าน และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ในการกำหนดทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ให้ประเทศสามารถก้าวข้ามความท้าทายต่าง ๆ เพื่อให้ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ตามเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติ ได้อาศัยหลักการและแนวคิด 4 ประการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ดังนี้

1. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสืบสาน รักษา ต่อยอดการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างมีเหตุผล ความพอประมาณ ภูมิคุ้มกันบนฐานของความรู้ คุณธรรมและความเพียร โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสถานการณ์และเงื่อนไขระดับประเทศและระดับโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้ และศักยภาพของทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ ให้มีความสำคัญกับการเสริมสร้างความสมดุลในมิติต่าง ๆ ทั้งความสมดุลระหว่างการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศกับความสามารถในการพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง ความสมดุลของการกระจายโอกาสเพื่อลดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มคนและพื้นที่ และความสมดุลทางธรรมชาติเพื่อให้คนอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน รวมถึงการบริหารจัดการองค์ความรู้ทางวิชาการที่รอบด้านและพิจารณาด้วยความรอบคอบ ควบคู่กับการยึดถือผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมเป็นที่ตั้ง และมุ่งมั่นผลักดันให้การพัฒนาบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

2. การสร้างความสามารถในการ “ล้มแล้ว ลุกไว” โดยมุ่งเน้นการพัฒนาใน 3 ระดับประกอบ ด้วย

- 2.1 การพร้อมรับ หรือ ระดับ “อยู่รอด” ในการแก้ไขข้อจำกัดหรือจุดอ่อนที่มีอยู่ ซึ่งเป็นผลให้ประชาชนประสบความยากลำบากในการดำรงชีวิต หรือทำให้ประเทศมีความเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกและภายใน รวมถึงการสร้างความพร้อมในทุกระดับในการรับมือกับสภาวะวิกฤติที่อาจเกิดขึ้น ให้สามารถฟื้นคืนสู่ภาวะปกติได้อย่างรวดเร็ว

- 2.2 การปรับตัว หรือ ระดับ “พอเพียง” ในการปรับเปลี่ยนปัจจัยที่จำเป็นเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ในระดับครอบครัว ชุมชน พื้นที่ และประเทศ รวมถึงปรับทิศทาง รูปแบบและแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ และ

- 2.3 การเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน หรือ ระดับ “ยั่งยืน” ในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในมิติต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความสามารถของบุคคลและสังคม

ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเพื่อสนับสนุนให้ประเทศสามารถเติบโตได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

3. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติโดยกำหนดทิศทางการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของแนวคิด “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” มุ่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนทุกกลุ่ม ทั้งในมิติของการมีปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานที่เพียงพอ การมีสภาพแวดล้อมที่ดี การมีปัจจัยสนับสนุนให้มีสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ การมีโอกาที่จะใช้ศักยภาพของตนใน การสร้างความเป็นอยู่ที่ดี และการมุ่งส่งต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีไปยังคนรุ่นต่อไป

4. การพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว โดยให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสมัยใหม่ และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ควบคู่กับการรักษาความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตการให้บริการและการบริโภคเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาของการพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ให้สามารถก้าวข้ามความท้าทายที่เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ จำเป็นจะต้องเร่งแก้ไขจุดอ่อนและข้อจำกัดของประเทศที่มีอยู่เดิม รวมทั้งเพิ่มศักยภาพในการรับมือกับความเสี่ยงสำคัญที่มาจากการเปลี่ยนแปลงของบริบททั้งจากภายนอกและภายใน ตลอดจนการเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสรรค์ประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมและทันทั่วถึง ด้วยเหตุนี้การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ พลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” ซึ่งหมายถึง การสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ครอบคลุมตั้งแต่ระดับโครงสร้าง นโยบาย และกลไก เพื่อมุ่งเสริมสร้างสังคมที่ก้าวหน้าพลวัตของโลก และเกื้อหนุนให้คนไทยมีโอกาที่จะพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ พร้อมกับการยกระดับกิจกรรมการผลิตและการให้บริการให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มที่สูงขึ้น โดยอยู่บนพื้นฐานของความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้างต้น แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 จึงได้กำหนดเป้าหมายหลักของการพัฒนาจำนวน 5 ประการ ประกอบด้วย

1. การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม มุ่งยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการสำคัญ ผ่านการผลักดันส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มโดยใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ ที่ตอบโจทย์พัฒนาการของสังคมยุคใหม่และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงเศรษฐกิจท้องถิ่นและผู้ประกอบการรายย่อยกับห่วงโซ่มูลค่าของภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย รวมถึงพัฒนาระบบนิเวศที่ส่งเสริมการค้าการลงทุนและนวัตกรรม

2. การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ มุ่งพัฒนาให้คนไทยมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ ทั้งทักษะในด้านความรู้ ทักษะทางพฤติกรรม และคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม และเร่งรัดการเตรียมพร้อมกำลังคนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและเอื้อต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ ไปสู่ภาคการผลิตและบริการเป้าหมายที่มีศักยภาพและผลิตภาพสูงขึ้น รวมทั้งให้ความสำคัญกับการสร้างหลักประกันและความคุ้มครองทางสังคม ที่สามารถส่งเสริมความมั่นคงในชีวิต

3. การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม มุ่งลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในเชิงรายได้พื้นที่ความมั่งคั่งและการแข่งขันของภาคธุรกิจ ด้วยการสนับสนุนช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางและผู้ด้อยโอกาส ให้มีโอกาสในการเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม กระจายโอกาสทางเศรษฐกิจและจัดให้มีบริการสาธารณะที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมในทุกพื้นที่ พร้อมทั้งเพิ่มโอกาสในการแข่งขันของภาคธุรกิจให้เปิดกว้างและเป็นธรรม

4. การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริโภคไปสู่ความยั่งยืน มุ่งลดการก่อมลพิษควบคู่ไปกับการผลักดันให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ ตลอดจนลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอนภายในปี 2593 และบรรลุเป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ภายในปี 2608

5. การเสริมสร้างความสามารถของประเทศ ในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่ มุ่งสร้างความพร้อมในการรับมือและแสวงหาโอกาสจากการเป็นสังคมสูงวัย การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภัยโรคระบาด และภัยคุกคามทางไซเบอร์ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและกลไกทางสถาบันที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงสู่ดิจิทัล รวมทั้งปรับปรุงโครงสร้างและระบบการบริหารงานของภาครัฐให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีได้อย่างทันเวลา มีประสิทธิภาพและมีธรรมาภิบาล

จุดหมายของการพัฒนา เพื่อถ่ายทอดเป้าหมายหลักไปสู่ภาพของการขับเคลื่อนที่ชัดเจนในลักษณะของวาระการพัฒนา ที่เอื้อให้เกิดการทำงานร่วมกันของหลายหน่วยงานและหลายภาคส่วนใน การผลักดันการพัฒนาเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม แผนพัฒนาฉบับที่ 13 จึงได้กำหนดจุดหมายการพัฒนา จำนวน 13 หมุดหมาย ซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงสิ่งที่ประเทศไทยปรารถนาจะ “เป็น” หรือมุ่งหวังจะ “มี” เพื่อสะท้อนประเด็นการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูงต่อการพลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” โดยจุดหมายทั้ง 13 ประการ แบ่งออกได้เป็น 4 มิติ ดังนี้

1. มิติภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย

หมวดหมู่ที่ 1 ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง

หมวดหมู่ที่ 2 ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน

หมวดหมู่ที่ 3 ไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าที่สำคัญของโลก

หมวดหมู่ที่ 4 ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง

หมวดหมู่ที่ 5 ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุน และยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญ

ของภูมิภาค

หมวดหมู่ที่ 6 ไทยเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะและอุตสาหกรรมดิจิทัล

ของอาเซียน

2. มิติโอกาสและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม

หมวดหมู่ที่ 7 ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันได้

หมวดหมู่ที่ 8 ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย เดิมนิได้้อย่างยั่งยืน

หมวดหมู่ที่ 9 ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง มีความคุ้มครองทางสังคมเพียงพอ

3. มิติความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หมวดหมู่ที่ 10 ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ

หมวดหมู่ที่ 11 ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4. มิติปัจจัยผลักดันการพลิกโฉมประเทศ

หมวดหมู่ที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต

หมวดหมู่ที่ 13 ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน

ความเชื่อมโยงระหว่างหมวดหมู่การพัฒนากับเป้าหมายหลัก โดยหมวดหมู่การพัฒนาที่กำหนดขึ้นเป็นประเด็นที่มีลักษณะเชิงบูรณาการที่ครอบคลุมการพัฒนาตั้งแต่ในระดับต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ และสามารถนำไปสู่ผลพัฒนาทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ กัน ทำให้หมวดหมู่แต่ละประการสามารถสนับสนุนเป้าหมายหลักได้มากกว่าหนึ่งข้อ นอกจากนี้การพัฒนาภายใต้แต่ละหมวดหมู่ไม่ได้แยกขาดจากกัน แต่มีการสนับสนุนหรือเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน

จากหมวดหมู่ที่ 2 ในประเด็นของการพัฒนาให้ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ที่มุ่งเน้นการสร้างหลากหลายด้านการท่องเที่ยว รักษาการเป็นจุดหมายปลายทาง

ที่สำคัญของการท่องเที่ยวระดับโลกที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกระดับ และเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง อีกทั้งยังเชื่อมโยงกับเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ใน 4 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ 1) การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม โดยยกระดับให้ภาคการท่องเที่ยวมีขีดความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น และส่งเสริมให้ผู้ประกอบการรายย่อยและชุมชนสามารถเชื่อมโยงกับห่วงโซ่มูลค่าได้ เป้าหมายที่ 2) การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ เป้าหมายที่ 3) การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม และ เป้าหมายที่ 4) การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริการไปสู่ความยั่งยืนโดยให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

กลยุทธ์การพัฒนาจุดหมายที่ 2 ในประเด็นของการพัฒนาให้ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน มีดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การส่งเสริมการพัฒนากิจกรรม สินค้า และบริการการท่องเที่ยวมูลค่าเพิ่มสูง พัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดโมเดลอาร์มดีมีความสุข ในแผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ ฉบับปรับปรุง และส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวคุณภาพที่มีศักยภาพในการเติบโตสูง

กลยุทธ์ที่ 2 การส่งเสริมการพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพรองรับนักท่องเที่ยวทั่วไป สนับสนุนให้ผู้ประกอบการและสตาร์ทอัพ ประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจ สร้างสรรค์เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับ การท่องเที่ยว ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและบริการการท่องเที่ยวคุณภาพในพื้นที่เมืองรองที่มี ศักยภาพและกระจายเส้นทางท่องเที่ยวให้หลากหลายอย่างทั่วถึง สนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการท่องเที่ยวในเมืองรอง และส่งเสริมให้เอกชนมีความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

กลยุทธ์ที่ 3 การยกระดับบริการและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของตลาดสากล สนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปรับปรุงการบริหาร จัดการในแหล่งท่องเที่ยวและสถานประกอบการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน เป็นที่ยอมรับในระดับสากล และสนับสนุนให้มีการเก็บค่าธรรมเนียมนักท่องเที่ยวเข้า “กองทุนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย”

กลยุทธ์ที่ 4 การสนับสนุนการพัฒนาทักษะและศักยภาพของบุคลากรในภาคการท่องเที่ยว ยกระดับการพัฒนาทักษะและศักยภาพของบุคลากรในภาคการท่องเที่ยว ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้บุคลากรภาคการท่องเที่ยวและบริการที่เกี่ยวข้อง เข้าสู่ระบบฐานข้อมูลของภาครัฐ และมีการขึ้นทะเบียนแรงงานภาคการท่องเที่ยวอย่างถูกต้อง และกำหนดแนวปฏิบัติที่เหมาะสมของผู้ประกอบการธุรกิจ บุคลากร และนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ

กลยุทธ์ที่ 5 การปรับปรุงกฎหมาย/กฎระเบียบ และขั้นตอนที่ล่าสมัยและเป็นอุปสรรค ต่อการทำธุรกิจและการขอใบอนุญาตของผู้ประกอบการรายย่อย ปรับปรุงกฎหมาย/กฎระเบียบด้าน

งบประมาณ และการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ให้เอื้อต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการลงทุน และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนและภาครัฐ ปรับปรุงข้อจำกัดของกฎหมาย ลดขั้นตอนที่ล่าช้าและเป็นอุปสรรคต่อการทำธุรกิจและการขอใบอนุญาตของสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยว และปรับปรุงกฎหมาย/กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อเทคโนโลยีด้านการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 6 การพัฒนาระบบข้อมูลการท่องเที่ยวให้เป็นระบบการท่องเที่ยวอัจฉริยะ ที่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและภาครัฐสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ง่าย ปรับปรุงระบบการจัดเก็บข้อมูลเชิงลึกด้านการท่องเที่ยว ให้มีความเป็นเอกภาพ น่าเชื่อถือ และทันสมัย สนับสนุนการเชื่อมโยงฐานข้อมูลของภาครัฐและเอกชน รวมถึงพัฒนาระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ สำหรับข้อมูลการท่องเที่ยว และบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2566-2570

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2566-2570 (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2565) มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยเริ่มต้นตั้งแต่การประเมินผลแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) การศึกษาสภาพแวดล้อมและบริบทการท่องเที่ยวภายในประเทศและต่างประเทศ การทบทวนทิศทางการพัฒนา การท่องเที่ยวของประเทศต้นแบบรายสำคัญ การทบทวนนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และการรับฟังและระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนภาควิชาการและภาคประชาชน ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การจัดประชุมกลุ่มย่อยและการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนฯ และการประชุมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจต่อแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570)

สาระสำคัญของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570) จะให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงทุกรูปแบบและพร้อมที่จะเติบโตอย่างยั่งยืน ประกอบกับการสร้างความเข้มแข็งจากภายในมุ่งส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ พัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความทันสมัยผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม การยกระดับบุคลากรและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ เข้าใจและสามารถปรับตัวให้เข้ากับบริบทของการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟื้นตัวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งในภาครัฐภาคเอกชน ภาคท้องถิ่น และภาคประชาชน โดยมีคณะกรรมการ นโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติและเขตพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นกลไกในการขับเคลื่อนและพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวของไทย เพื่อให้สามารถใช้เป็นกรอบการดำเนินงานในการพัฒนาการ

ท่องเที่ยวสู่วิสัยทัศน์และเป้าหมายได้อย่างแท้จริง โดยกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์การพัฒนา ดังนี้

วิสัยทัศน์

“การท่องเที่ยวของประเทศไทย เป็นอุตสาหกรรมที่เน้นคุณค่า มีความสามารถในการปรับตัวเติบโตอย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วม

พันธกิจ

“ส่งเสริมความยั่งยืนของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม”

1. เสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคการผลิต (Supply-Side) ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ปรับสมดุลและกระจายความเจริญอย่างครอบคลุม ลดการรั่วไหลตลอดห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) เพื่อให้พร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทุกรูปแบบ
2. พัฒนาปัจจัยพื้นฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในด้านมาตรฐานสถานประกอบการ แหล่งท่องเที่ยวและบุคลากร และความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานคมนาคมขนส่ง สาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกและบุคลากรให้มีคุณภาพในระดับสากล
3. พัฒนาและยกระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวตลอดเส้นทางอย่างครบวงจรด้วยรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ที่หลากหลายและการสื่อสารการตลาดที่ตรงใจ โดยมุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวเป็นศูนย์กลาง
4. ส่งเสริมความยั่งยืนของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อัตลักษณ์ของสังคมและชุมชน ศิลปวัฒนธรรม และการบริหารจัดการนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์การพัฒนา

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์เป้าประสงค์และพันธกิจของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570) จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาออกเป็น 4 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย (Resilient Tourism) การสร้างความเข้มแข็งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย เพื่อให้ภาคการผลิตในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Supply-side) มีความยืดหยุ่นพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทุกรูปแบบ สร้างความสมดุลระหว่างจำนวนนักท่องเที่ยวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติรวมถึงความสมดุลระหว่างนักท่องเที่ยวต่างชาติจากหลากหลายประเทศและผลักดันการท่องเที่ยวภายในประเทศ ตลอดจนกระจายความเจริญจากการท่องเที่ยวให้ครอบคลุมทั่วถึงทุกพื้นที่ เพื่อการเติบโตอย่างมีส่วนร่วมจากการท่องเที่ยวไทย (Inclusive Growth) ด้วยการส่งเสริมให้ใช้วัตถุดิบภายในประเทศและมุ่งลดการรั่วไหลของรายได้ในภาคการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาปัจจัยพื้นฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพสูง (Quality Tourism) พัฒนาปัจจัยพื้นฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพสูง (Quality Tourism) ปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวครอบคลุมโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกและแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายที่จำเป็นต้องคำนึงถึง ความยั่งยืนและความต้องการของนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม และยังครอบคลุมไปถึงทักษะความรู้ความสามารถ และความเชี่ยวชาญของบุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และการศึกษาด้านการบริการและการท่องเที่ยว รวมถึงกฎระเบียบและมาตรฐานต่าง ๆ ที่จะต้องยกระดับให้มีความทันสมัย มีคุณภาพสูงตามหลักสากลและมีการบังคับใช้อย่างเคร่งครัด

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยว (Tourism Experience) การมอบประสบการณ์การท่องเที่ยวครบวงจรเป็นปัจจัยหนึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวเน้นคุณค่า โดยเส้นทางการท่องเที่ยวจะเริ่มตั้งแต่มุ่งเน้นการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว การสื่อสารการตลาดที่ตรงใจ และสร้างสรรค์การคมนาคมขนส่งที่มีคุณภาพและมาตรฐาน แหล่งท่องเที่ยวและรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายพร้อมรองรับความต้องการที่แตกต่าง รวมถึงความมั่นคงปลอดภัยและความสะดวกสบายตลอดการเดินทาง ซึ่งจะสามารถยกระดับให้มีคุณค่าและคุณภาพสูงขึ้นได้ด้วยการเชื่อมโยงความร่วมมือ การคิดเชิงออกแบบและข้อมูลเชิงลึก

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) การท่องเที่ยวของประเทศจะเติบโตได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว จะต้องมีการพัฒนาบนพื้นฐานของความยั่งยืนของเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ภาคการผลิตและธุรกิจในการท่องเที่ยว มีการเติบโตอย่างยั่งยืน มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว พร้อมการบริหารจัดการจำนวนนักท่องเที่ยวและการลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว เช่น การปล่อยมลพิษของเสียและภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้การท่องเที่ยวไทยสามารถต่อยอดและสร้างคุณค่าจากทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม เอกลักษณ์ความเป็นไทย และแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบันได้อย่างยั่งยืน

แผนพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา ระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566-2570

จังหวัดนครราชสีมาได้ร่วมกับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน จัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา ระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566-2570 (สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา, 2566) ตามนโยบาย หลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำแผนของจังหวัดและกลุ่มจังหวัดสาระสำคัญของแผนเพื่อใช้วางแนวทางการพัฒนาจังหวัดโดยกำหนดเป้าหมายขับเคลื่อนไว้ สรุปได้ดังนี้

เป้าหมายการพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา

“ศูนย์กลางโครงข่ายคมนาคม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและศิลปวัฒนธรรมของภูมิภาค
นวัตกรรมการเกษตรและอุตสาหกรรม และเป็นสังคมคุณภาพสูง”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อยกระดับระบบนิเวศทางการท่องเที่ยว (Tourism Eco System) ของจังหวัดนครราชสีมา ให้โดดเด่น มีอัตลักษณ์เป็นที่ยอมรับ เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ เชื่อมโยงทุกมิติ
2. เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของจังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อยกระดับชุมชนให้มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และศิลปวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น
4. เพื่อยกระดับความเชื่อมั่นในการจัดงานในโคราชเมืองไมซ์ซิตี้ (MICE City) ที่มีความปลอดภัยจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)
5. เพื่อพัฒนาและยกระดับระบบโครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคมขนส่ง ของจังหวัดนครราชสีมา ให้เป็นศูนย์กลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
6. เพื่อพัฒนาจังหวัดนครราชสีมาให้เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเด็นการพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา

1. ส่งเสริม พัฒนา และยกระดับด้านการเกษตร และเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง
2. ส่งเสริม พัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน เพื่อยกระดับเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว การค้า การลงทุน อุตสาหกรรม เศรษฐกิจ BCG และเขตเศรษฐกิจพิเศษ
3. เสริมสร้างและพัฒนาคน ชุมชน เมือง และการยกระดับการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อสังคมคุณภาพสูง

4. ยกระดับบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดสมดุลและยั่งยืน

5. ยกระดับด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

สำหรับการพัฒนาจังหวัดนครราชสีมาในประเด็นที่ 2 คือการส่งเสริม พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อยกระดับเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว การค้า การลงทุน อุตสาหกรรมเศรษฐกิจ BCG และเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีรายละเอียดเป้าหมายและตัวชี้วัดของประเด็นการพัฒนา ดังนี้

1. GPP ด้านการท่องเที่ยว เพิ่มขึ้นร้อยละ 1-2 ต่อปี
2. ร้อยละ 80-85 ของนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด
3. เมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมไม่น้อยกว่า 10-20 ชุมชนต่อปี

4. ผู้เข้าร่วมในการจัดงานเมืองไมซ์ (MICE City) ของจังหวัด ร้อยละ 80-85 มีความเชื่อมั่นในความปลอดภัยจากปัญหา Covid-19

5. ระบบการคมนาคมขนส่งของจังหวัด ได้รับการพัฒนาครบทั้ง 3 ประเภท

6. GPP ภาคอุตสาหกรรม เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ต่อปี

7. มีเงินลงทุนเข้ามาในจังหวัดเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1 ต่อปี

และมีรายละเอียดของแนวทางการพัฒนาในประเด็นที่ 2 ดังนี้

1. ส่งเสริมและพัฒนากระบวนนิเวศทางการท่องเที่ยว (Tourism Eco System) ของโคราชสู่การเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว โดยการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้มีความสะอาด สะอาด และปลอดภัย จัดให้มีกิจกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของจังหวัดนครราชสีมา และกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อสร้างความยั่งยืน และรวมถึงการเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการระบบการท่องเที่ยวของจังหวัดนครราชสีมา ให้รองรับกับความต้องการของนักท่องเที่ยวในยุควิถีใหม่

2. ยกระดับเมืองท่องเที่ยวสู่การเป็นเมืองสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โดยการคัดเลือกพื้นที่/ประเภทของเมืองสร้างสรรค์และวัฒนธรรม และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพื่อสร้างความยั่งยืน

3. ยกระดับความปลอดภัยของเมืองจัดการประชุม นิทรรศการ และงานอีเวนต์ (MICE City) โดยการสร้างอุปทานของโคราชเมืองไมซ์ที่ดี ให้มีความปลอดภัยจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การส่งเสริมการจัดงานประชุม นิทรรศการ และงานอีเวนต์ของโคราชเมืองไมซ์ (MICE City) และการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้ โคราชเมืองไมซ์เพื่อสร้างความยั่งยืน

4. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสู่ความเป็นศูนย์กลางการขนส่งและโลจิสติกส์ โดยการส่งเสริมระบบบริหารจัดการท่าเรือบก (Dry Port) จังหวัดนครราชสีมา มุ่งสู่ความเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงสินค้าและผลิตภัณฑ์ระหว่าง EEC กับ CLMV

5. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมขนส่งภายในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยว

6. พัฒนาอาชีพและรายได้ของภาคอุตสาหกรรมขนส่งและโลจิสติกส์ โดยการเพิ่มทักษะบุคลากรในจังหวัดเพื่อรองรับการเติบโตของท่าเรือบก (Dry Port) จังหวัดนครราชสีมา

7. ส่งเสริมเอกชนร่วมลงทุนในกิจการของ (Public Private Partnership: PPP) โดยการส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมภายใต้กรอบการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Northeastern Economic Corridor: NeEC-Bioeconomy) ของจังหวัดนครราชสีมา การประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้เขตพื้นที่และการมีส่วนร่วมการลงทุนท่าเรือบกนครราชสีมา

ในรูปแบบ PPP การส่งเสริมและพัฒนา ศูนย์ส่งเสริมการลงทุนผู้ประกอบการด้านอุตสาหกรรม การขนส่งและโลจิสติกส์ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของศูนย์กระจายสินค้าภาคเอกชน

8. ส่งเสริมอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าสูง อุตสาหกรรมเป้าหมายและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ โดยการพัฒนาความเข้มแข็งและยั่งยืนให้กับผู้ประกอบการด้านอุตสาหกรรม ด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ที่มีความได้เปรียบด้านการแข่งขัน

ตำแหน่งทางยุทธศาสตร์

1. เป็นศูนย์กลางการคมนาคมและการขนส่ง
2. เป็นศูนย์กลางทางการเกษตร
3. เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว
4. เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรม
5. เป็นสังคมที่มีคุณภาพมาตรฐานสากล ผู้คนมีชีวิตที่ดีตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
6. เป็นแหล่งพลังงานสะอาดและแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภูมิภาค
7. เป็นสังคมแห่งความมั่นคงปลอดภัยและป้องกันภัยคุกคามทุกรูปแบบ
8. มีส่วนราชการที่มีการบริหารจัดการภาครัฐแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีและการพัฒนาการท่องเที่ยว

หัตตดาว บุญปัญญาโรจน์ (2545) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยววนอุทยานภูชี้ฟ้าตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการศึกษาพบว่าแหล่งท่องเที่ยววนอุทยานภูชี้ฟ้ามีความพร้อมในด้านองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว 3 ประการ คือ 1) มีสิ่งดึงดูดใจ 2) มีเส้นทางคมนาคมเข้าถึง และ 3) มีสิ่งอำนวยความสะดวก ในขณะที่ระดับความรู้ของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับพื้นที่วนอุทยานภูชี้ฟ้า และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลางทั้งสองอย่าง ส่วนปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยววนอุทยานภูชี้ฟ้า ในมุมมองของนักท่องเที่ยว พบว่าการให้บริการข่าวสารข้อมูลยังขาดรายละเอียดข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว ป้ายสัญลักษณ์สำหรับบริการนักท่องเที่ยวขาดความชัดเจน และขาดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวยังขาดความเป็นธรรมชาติ ที่พักและร้านอาหารไม่เพียงพอต่อการให้บริการในช่วงฤดูการรวมทั้งไม่มีสินค้าที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของวนอุทยานภูชี้ฟ้า อีกทั้งขาดเจ้าหน้าที่ดูแลนักท่องเที่ยว หองนำ น้ำใช้ในการอุปโภค และจำนวนถังขยะสาธารณะไม่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ขาดความตระหนักในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและขาดมนุษยสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวด้วยกันเอง ในส่วนของการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว พบปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากรไม่เพียงพอในช่วงฤดูกาล ด้านพื้นที่ไม่สามารถจำกัดจำนวน

นักท่องเที่ยวเพื่อกระจายนักท่องเที่ยวได้ ควรมีการเพิ่มจุดดึงดูดความสนใจในพื้นที่ใกล้เคียง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดความเข้าใจระบบการบริหารจัดการของหน่วยงานอุทยาน นักท่องเที่ยวบางส่วนไม่เคารพกฎระเบียบ และผู้ประกอบการฉวยโอกาสขึ้นราคาตามฤดูกาล

เศกสรรค์ ยงวนิชย์ และคณะ (2549) ได้จัดทำโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบบยั่งยืนมอหินขาว ซึ่งเป็นโครงการศึกษาเส้นทางและจัดรูปแบบการท่องเที่ยว ณ บ้านวังคำแคน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าหินโงม อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวและการศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงมอหินขาว และเพื่อศึกษารูปแบบและการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม ผลการศึกษาพบว่า มอหินขาวเป็นกลุ่มหินธรรมชาติที่มีอายุหลายร้อยล้านปี หมวดหินเขาพระวิหารยุคจูแรสซิกตอนกลางถึงตอนต้น (150-135 ล้านปี) และมีขนาดรูปร่างต่าง ๆ กัน พื้นที่ด้านตะวันตกมีพืชและความหลากหลายชนิดพันธุ์พืช ดังนั้นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนควรดำเนินการดังต่อไปนี้ การส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ควรดำเนินการโดยส่งเสริมให้ตำบลท่าหินโงมเป็นแหล่งท่องเที่ยว จัดทำป้ายสื่อความหมาย ป้ายให้ความรู้ทางธรณีวิทยาของแหล่งท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์ จัดการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวกำหนดการใช้พื้นที่กิจกรรมและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง

วุฒิพงษ์ ดงคำฟู (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติ: กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติแม่ปิง จังหวัดลำพูน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของพื้นที่และรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิง ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติแม่ปิง ศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิงเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า อุทยานแห่งชาติแม่ปิงมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 11 แห่ง โดยได้ดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวเป็นไปตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งดำเนินงานประสบผลสำเร็จในเรื่องการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน และการจัดกิจกรรมให้การศึกษาและความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับศักยภาพของพื้นที่ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ จำนวน 10 แห่ง มีศักยภาพในระดับสูง และจำนวน 1 แห่ง มีศักยภาพในระดับปานกลาง โดยพบรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่จำนวน 16 กิจกรรม และได้ข้อสรุปรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมจำนวน 10 กิจกรรม สำหรับปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อการพัฒนาจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติแม่ปิงที่สำคัญ ได้แก่ ขาดการสนับสนุนการสร้างเครือข่ายภาคีทุกภาคส่วน และการส่งเสริมประกอบอาชีพจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ระบบสื่อความหมายธรรมชาติไม่มีประสิทธิภาพ ขาดประสิทธิภาพเรื่องการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การตลาดและการนำเที่ยว และมีการเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิง เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แยกตามองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ องค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบด้านกิจกรรม องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมและองค์ประกอบด้านการจัดการบริการท่องเที่ยว

นพดล ธิยะใจ (2554) ได้ศึกษาการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน: ความรู้และความเข้าใจของบุคลากรในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานและศิลปกรรม กรณีศึกษา มรดกโลก (อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรด้านการท่องเที่ยวที่สังกัดภาครัฐและภาคเอกชนที่ปฏิบัติงานในพื้นที่มรดกโลก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน และศิลปกรรมในพื้นที่มรดกโลกไม่แตกต่างกันมากนัก โดยบุคลากรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานและศิลปกรรมในพื้นที่มรดกโลกในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งบุคลากรทั้งสองกลุ่มเคยได้รับความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านนี้มาก่อน สำหรับในด้านความรู้ทักษะภาษาอังกฤษที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานพบว่า บุคลากรทั้งสองกลุ่มมีความเห็นไม่แตกต่างกัน โดยเห็นว่าภาษาอังกฤษนั้นมีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ทำให้การปฏิบัติงานมีความคล่องตัว นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและช่วยทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งบุคลากรทั้งสองกลุ่มมีความต้องการที่จะได้รับการฝึกอบรมทักษะภาษาอังกฤษ (การฟัง การพูด การเขียน)

ศรียราพร คำอ่อง และคณะ (2554) ศึกษารูปแบบการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสร้างรูปแบบการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า สภาพของการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีช่องทางการสื่อสารการตลาด ได้แก่ สื่อโฆษณา สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออินเทอร์เน็ต สื่อบุคคล รูปแบบการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ นั้นประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ การสร้างอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ การใช้กลยุทธ์การสื่อสารผ่านเครื่องมือสื่อสารการตลาด การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน และการประมวลผลและส่งข้อมูลย้อนกลับ

ปริญา ลาปะ (2558) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมาของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยแจกแบบสอบถามไปยังนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 400 ราย ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เลือกชมธรรมชาติ ทิวทัศน์ เหตุผลที่มาท่องเที่ยวส่วนใหญ่เพื่อเป็นการมาพักผ่อน โดยนักท่องเที่ยวตัดสินใจในการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวด้วยตัวเองและส่วนใหญ่มาท่องเที่ยวในวันหยุดสุดสัปดาห์ ในการท่องเที่ยวธรรมชาติ

ส่วนใหญ่เลือกมาเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ในการท่องเที่ยววัฒนธรรมส่วนใหญ่เลือกมาเที่ยวที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ในการท่องเที่ยวแบบบันเทิงและการกีฬาเลือกมาเที่ยวที่ปาลิโอเขาใหญ่ ในการท่องเที่ยวเพื่อการประชุมสัมมนา ส่วนใหญ่เลือกมาที่สวนสัตว์นครราชสีมา ในด้านการเดินทางมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะใช้พาหนะรถยนต์ส่วนบุคคล ความถี่ในการท่องเที่ยวมากกว่า 6 ครั้ง/ปี ช่วงระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นแบบไปเช้า-เย็นกลับ ถ้าพักค้างคืนนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พักที่โรงแรม/รีสอร์ท ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งต่ำกว่า 10,000 บาท สินค้าที่นิยมเลือกซื้อกลับบ้าน คือ สินค้าที่ระลึก อาหารพื้นบ้านที่นิยมเลือกซื้อกลับบ้าน คือ ขนม สินค้าที่ระลึกที่นิยมเลือกซื้อกลับบ้าน คือ พวงกุญแจ เครื่องจักสานที่นิยมเลือกซื้อกลับบ้านคือกระเป๋ เครื่องปั้นดินเผาที่นิยมเลือกซื้อกลับบ้าน คือ กระถางต้นไม้ดินเผา การเดินทางท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะเดินทางมากับครอบครัวและญาติ และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารของแหล่งท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ต

ศรินันท์ พงษ์นิรันดร์ และคณะ (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ วิเคราะห์ศักยภาพในการพัฒนางานด้านการท่องเที่ยวและเสนอแนวทางการจัดการท่องเที่ยวของอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า 1) สิ่งดึงดูดใจด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งอำนวยความสะดวกที่มีให้บริการอย่างเพียงพอและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็วและสะดวก ล้วนเป็นปัจจัยที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ 2) ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวในปัจจุบันมีทรัพยากรท่องเที่ยว 2 ประเภท ได้แก่ ทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบ คือ ที่พักแรม ร้านอาหารเครื่องดื่ม และธุรกิจนำเที่ยว แต่รถรับจ้าง/รถโดยสารมีให้บริการค่อนข้างน้อย อีกทั้งในขณะนี้พื้นที่มีปัญหาเกี่ยวกับการบุกรุกที่ดินโดยภาคเอกชน แต่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่กลับมีความพึงพอใจต่อการให้บริการ ด้านทางท่องเที่ยวในระดับมาก 3) แนวทางในการจัดการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรท่องเที่ยวควรออกระเบียบข้อบังคับเพื่อนำการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ควรจัดระบบคมนาคมและการสัญจรให้ชัดเจน พร้อมกับทำป้ายบอกทางให้ถูกต้องและติดตั้งเป็นระยะ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกควรจัดให้มีการบริการที่ครอบคลุมและทั่วถึง ด้านความปลอดภัยควรจัดระบบรักษาความปลอดภัยในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ควรทำการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งเพื่อให้ง่ายต่อการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยการจัดตั้งเป็นคณะกรรมการดำเนินการ

วางแผนการกำหนดแนวปฏิบัติ การติดตามและประเมินผลการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่

ธนุวัศ สุวรรณวงศ์ (2561) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลกสตูล เพื่อยกระดับการพัฒนาพื้นที่จังหวัดสตูลภายใต้ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ผลการศึกษาพบว่า 1) อุทยานธรณีโลกสตูลมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพทางการตลาดส่วนใหญ่ในระดับสูง แต่เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า ยังมีปัญหาเรื่องระบบขนส่งสาธารณะในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 2) ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลกสตูล ทั้งด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านบุคลากร อยู่ในระดับมากทุกด้าน 3) แนวทางการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลกสตูล เพื่อยกระดับการพัฒนาพื้นที่จังหวัดสตูลภายใต้ความร่วมมือกันของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ประกอบด้วยการร่วมกันปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว การร่วมกันเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย และการร่วมกันสร้างภาพลักษณ์ของแบรนด์และสร้างการรับรู้ในแบรนด์

ณัฐรินทร์ ปรีวงศ์กุลธร (2561) ได้ทำการศึกษาแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสาครมีศักยภาพหลายด้าน ได้แก่ ท่าเลที่ตั้งที่อยู่ใกล้กรุงเทพฯ มีความหลากหลายของการท่องเที่ยวและมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ขึ้นชื่อ ทั้งนี้ควรสนับสนุนความร่วมมือจากภาครัฐและภาคเอกชนในการจัดการการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว สนับสนุนการพัฒนามัคคุเทศก์ท้องถิ่น รวมถึงการสร้างภาพลักษณ์ รับรู้และความเข้าใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดสมุทรสาคร นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเที่ยวแบบไม่ค้างคืน กิจกรรมท่องเที่ยวที่ประทับใจที่สุด คือ การไหว้พระขอพร แร่งจูงใจให้มาเที่ยวสมุทรสาครคือกลยุทธ์การตลาด และการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และด้านบุคลากรมีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ในขณะที่แผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย 1) กลยุทธ์เชิงรุก ได้แก่ การส่งเสริมการตลาดด้านอาหารทะเลริมชายทะเลใกล้กรุงเทพฯ ยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการสร้างที่พักมาตรฐาน 4-5 ดาว 2) กลยุทธ์เชิงแก้ไข ได้แก่ การส่งเสริมการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย การพัฒนาเครือข่ายภาคีท่องเที่ยว และการยกระดับคุณภาพการบริการของบุคลากรท้องถิ่นเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว 3) กลยุทธ์เชิงรับ ได้แก่ การวางแผนสำรวจแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมเพื่อฟื้นฟูการพัฒนาการตลาดเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการปลูกจิตสำนึกในการเป็นเจ้า และ 4) กลยุทธ์เชิงป้องกัน ได้แก่ การส่งเสริมและปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น เพิ่มหลักสูตรวิชาชีพวัฒนธรรมและ

ประเพณีท้องถิ่นเป็นวิชาเลือก เพื่อให้นักเรียนในท้องถิ่นเกิดความรู้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเน้นการนำเสนออัตลักษณ์ ท้องถิ่นของจังหวัดสมุทรสาคร

วัลย์ลิกา เจริญศิลปะ (2561) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นและมีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว มีความเหมาะสมที่จะเป็นจุดขายในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครราชสีมาแต่ละประเภท ได้แก่ 1) แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน คือ อุทยานประวัติศาสตร์ พิมาย อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี และประตูลุมพล 2) แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา คือ วัดศาลาลอย วัดหลวงพ่โต 3) แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม คือ หมู่บ้านทอผ้าไหมปักธงชัย หมู่บ้านทำเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน การแสดงเพลงโคราช และ 4) แหล่งท่องเที่ยวทางพิพิธภัณฑ์ คือ พิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมา พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพิมาย สำหรับยุทธศาสตร์เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์พัฒนาการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ยุทธศาสตร์ฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพสินค้าการบริการและสร้างการรับรู้ และยุทธศาสตร์ยกระดับบุคลากรทางการท่องเที่ยวและส่งเสริมกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

สุขญา จันทรแสง และมัลลิกา ธรรมจริยาวัฒน์ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาความประทับใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีผลต่อพฤติกรรมการกลับมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวบรรพชีวิน “อุทยานธรณีโคราช (Khorat Geopark)” จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการกลับมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวบรรพชีวิน “อุทยานธรณีโคราช (Khorat Geopark)” จังหวัดนครราชสีมา พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุต่ำกว่าหรือเทียบเท่ากับ 20 ปี ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา ระดับการศึกษาปริญญาตรี ส่วนผลการศึกษาความประทับใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช พบว่า มีความประทับใจในด้านสถานที่ท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อม ส่วนด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชนั้น พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา เดินทางมาเที่ยว 2-4 ครั้ง มีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อน/ท่องเที่ยว เดินทางมาท่องเที่ยว 2-5 คน เดินทางมาท่องเที่ยวโดยใช้รถยนต์ส่วนบุคคล เคยเดินทางมาเที่ยวแล้ว 2-4 ครั้ง เดินทางมาท่องเที่ยววันเดียว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการมาท่องเที่ยวต่อครั้ง ต่ำกว่า 1,000 บาท และส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวจากบุคคลใกล้ชิดหรือคนรู้จัก ซึ่งสรุปผลการวิจัยว่า ความประทับใจด้านสถานที่และสภาพแวดล้อมส่งผลต่อพฤติกรรมในการกลับมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวบรรพชีวิน “อุทยานธรณีโคราช (Khorat Geopark)” จังหวัดนครราชสีมามากที่สุด

Rosaria Rita Canale (2019) ได้วิจัยเกี่ยวกับประเด็นการเป็นแหล่งมรดกโลกของยูเนสโก และความน่าดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว: กรณีของจังหวัดในอิตาลี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบว่า คำจารึกในเว็บไซต์มรดกโลกขององค์การยูเนสโก (WHL) มีอิทธิพลต่อความน่าดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวหรือไม่ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การได้รับรางวัลมรดกโลก ร่วมกับความมั่งคั่งของจังหวัด พฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อม และการเปิดรับตลาดภายนอก มีอิทธิพลต่อความน่าดึงดูดใจ ซึ่งเป็นการยืนยันถึงบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับการรับรองโดยยูเนสโกได้ดีกว่าการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทั่วไป

Ibrahim Mohamad Syahrul Nizam (2021) ศึกษาเกี่ยวกับความตระหนักรู้ของชุมชนท้องถิ่นเกี่ยวกับสถานะอุทยานธรณีโลกลังกาวิของยูเนสโก: กรณีเมืองกัมปุง ปาดัง ปูเตห์ ลังกาวิ ประเทศมาเลเซีย พบว่าเมืองกัมปุง ปาดัง ปูเตห์เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะลังกาวิ ประเทศมาเลเซีย ซึ่งได้รับผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากที่ตั้งอยู่กึ่งกลางระหว่างพื้นที่ชายหาด 2 แห่งคือ Pantai Tengah และ Pantai Cenang ส่งผลให้มีจำนวนโฮมสเตย์เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ มีโมเทล โรงแรม ร้านอาหาร และแผงขายอาหาร ชุมชนท้องถิ่นเป็นหนึ่งในผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญที่อาจได้รับผลกระทบมากที่สุดจากการพัฒนานี้ และจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาในการพัฒนาอุทยานธรณี ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องประเมินความตระหนักรู้ในปัจจุบันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งมีส่วนช่วยในการระบุตัวตนของพวกเขาเกี่ยวกับอุทยานธรณีโลกลังกาวิ เพื่อแก้ไขปัญหา การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ของชุมชนท้องถิ่นเกี่ยวกับอุทยานธรณี และค้นหาการรับรู้ของชุมชนเกี่ยวกับบทบาทของผู้มีส่วนได้เสียต่าง ๆ ในการช่วยเหลือความเป็นอยู่ที่ดี ผ่านการพัฒนาการท่องเที่ยว รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบเห็นหน้ากับตัวแทนครัวเรือนจำนวน 49 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ผลการวิจัยระบุว่า ชุมชนท้องถิ่นของกัมปุงปาดังปูเตห์มีความรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีในระดับปานกลาง ผู้ตอบแบบสอบถามมากกว่าครึ่งสามารถอธิบายลักษณะของอุทยานธรณีได้ อย่างไรก็ตาม มีเพียง 18.4% เท่านั้น ที่สามารถระบุแนวคิดของอุทยานธรณีได้อย่างถูกต้อง พวกเขาไม่แน่ใจเกี่ยวกับประโยชน์ของสถานะอุทยานธรณีต่อการดำรงชีวิตของพวกเขา โดยทั่วไปพวกเขารับรู้ว่าการมีสถานะอุทยานธรณีให้ผลกระทบที่มีนัยสำคัญน้อยกว่าสถานะปลอดภาษีต่อความเป็นอยู่ที่ดีของพวกเขา ในความเป็นจริง นักท่องเที่ยวคือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญที่สุดในการช่วยเหลือความเป็นอยู่ที่ดีผ่านการพัฒนาการท่องเที่ยวตามการรับรู้ของท้องถิ่น ดังนั้นการมีส่วนร่วมที่ดีระหว่างชุมชนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการจึงจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น เพื่อนำไปสู่ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่เพิ่มมากขึ้น คนในพื้นที่ถูกมองว่าไม่ได้ตอบในกระบวนการนี้ และควรรวมความคิดเห็นของชุมชนเข้าด้วยกันเพื่อให้อุทยานธรณีตอบสนองความต้องการและวิสัยทัศน์ในการเสริมศักยภาพบทบาทของชุมชนในฐานะผู้อยู่อาศัยในอุทยานธรณีได้ดีขึ้น

พวงพร ภัสสรวิริยะ (2564) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามแนวเส้นทางท่องเที่ยวโคราชจีโอพาร์ค อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามแนวเส้นทางท่องเที่ยวโคราชจีโอพาร์ค กลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวอายุ 20 ปีขึ้นไป ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก จำนวน 494 ตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า 1) การท่องเที่ยวตามแนวเส้นทางท่องเที่ยวโคราชจีโอพาร์ค มีศักยภาพการท่องเที่ยวครบทั้ง 8 ด้าน โดยด้านแหล่งท่องเที่ยวมีความสำคัญและโดดเด่นมาก เนื่องจากมีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น กลุ่มตัวอย่างเดินทางมาท่องเที่ยวมากกว่า 1 ครั้ง โดยเดินทางมาเพื่อท่องเที่ยว/พักผ่อน เนื่องด้วยความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามแนวเส้นทางท่องเที่ยวโคราชจีโอพาร์ค ได้แก่ ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว (Path Coefficient = 0.64) และความพึงพอใจ (Path Coefficient = 0.38) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมการท่องเที่ยว และภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว (Path Coefficient = 0.54) Path Coefficient = 0.54) มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมการท่องเที่ยว โดยตัวแปรทั้งหมดมีค่าสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบ (R^2) ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและความพึงพอใจที่ส่งผลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมการท่องเที่ยวได้ร้อยละ 65 อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

วลัยลักษณ์ พันธูรี และพรณทิมา วรณสุทธิ์ (2565) ศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกด้านวัฒนธรรม โดยสำรวจจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกด้านวัฒนธรรม จำนวน 20 คน ผู้ประกอบการและผู้ที่พักอาศัยอยู่บริเวณเขตพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกด้านวัฒนธรรม จำนวน 60 คน และนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการแหล่งท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกด้านวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วย 4 จังหวัด คือ พิษณุโลก สุโขทัย ตาก และกำแพงเพชร ผลการศึกษาพบว่า 1) แหล่งท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกด้านวัฒนธรรมมีจุดแข็งโดดเด่นในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวและการตลาดทางการท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาส แต่ภาครัฐยังจำเป็นต้องมีการพัฒนาปรับปรุงด้านธุรกิจบริการการท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งการป้องกันอุปสรรคต่าง ๆ โดยมีการบริหารงานแบบบูรณาการร่วมกัน และต้องทำการเสริมสร้างพันธมิตร พัฒนาจุดแข็งด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวและการตลาด โดยจะต้องป้องกันข้อจำกัดและเร่งแก้ปัญหาด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพมาตรฐานและการยอมรับในระดับสากล 2) กลยุทธ์ทางการตลาด/การให้บริการของกิจการ มีการตรวจสอบความปลอดภัยหรือคุณภาพของสินค้าหรือการให้บริการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีระยะเวลาในการตรวจไม่แน่นอน ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการอบรมจากหน่วยงานทางราชการ คุณภาพการให้บริการเท่ากับคู่แข่งหรือร้านอื่น ๆ และการประกอบกิจการสร้างความ

ประทับใจแก่ลูกค้า คือ การให้บริการตามความต้องการของลูกค้า ส่วนกลยุทธ์ทางการตลาดที่ใช้ดึงดูดลูกค้า โดยที่ผู้ให้บริการมีทักษะในการสื่อสารภาษาอยู่ในระดับดี/มีอัธยาศัยดี อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ จัดสถานที่ให้เหมาะสม/มีความสวยงาม/สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย และการติดป้ายประชาสัมพันธ์/ตั้งอยู่ในทำเลที่ตั้งสะดวกในการค้นหา 3) ระดับปัญหาและความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริการจัดการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกด้านวัฒนธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรก คือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกด้านวัฒนธรรมไม่สม่ำเสมอ รองลงมา คือ ขาดความรู้ในด้านการให้บริการกิจกรรมนันทนาการ/ร้านอาหาร และการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทางสื่อต่าง ๆ ตามลำดับ 4) พฤติกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกด้านวัฒนธรรมมีวัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว โดยใช้รถยนต์ส่วนตัวเดินทางมากับกลุ่มเพื่อน ส่วนใหญ่มาเที่ยว 2-3 ครั้ง แหล่งท่องเที่ยวที่ต้องการ คือ โบราณสถาน/วัตถุ ใช้เวลาในการท่องเที่ยว 1 ชั่วโมง ซึ่งส่วนใหญ่รู้จักแหล่งท่องเที่ยวจากสื่อออนไลน์ เช่น Face book, Youtube, Line นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เลือกใช้บริการร้านอาหารและเครื่องดื่ม และชำระเงินค่าบริการด้วยเงินสด นอกจากนี้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย โดยเข้าชมกิจกรรมนันทนาการฟรี/มีส่วนลดพิเศษ กรณีเป็นมาเป็นกลุ่มนักเรียนนักศึกษาและมีความประทับใจ ศูนย์การเรียนรู้/การให้ข้อมูลข่าวสารส่วนความคิดเห็นการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกด้านวัฒนธรรม เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวและชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรก คือ การให้บริการที่หลากหลายตรงตามความต้องการ รองลงมา คือ สถานที่สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม เหมาะสมกับเป็นแหล่งท่องเที่ยว และการวางโครงสร้างระบบการบริหารจัดการของเหมาะสม/สะดวกในการใช้บริการตามลำดับ

ศิริพร เลิศยิ่งยศ และคณะ (2566) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาผู้ประกอบการรุ่นใหม่เพื่อขับเคลื่อนชุมชนฐานรากด้านการสร้างอาชีพผ่านตลาดอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถยกระดับรายได้ตามเส้นทางอุทยานธรณีโคราช ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มอาชีพในชุมชนตามเส้นทางอุทยานธรณีโคราช สามารถที่จะนำมาเป็นต้นแบบในการพัฒนาผลิตภัณฑ์มี 4 พื้นที่ ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์น้ำข้าวโพดนมสดฮอกไกโด กลุ่มเส้นหมี่น้ำจืด กลุ่มอาชีพแคบหมู และกลุ่มอาชีพน้ำพริก 2) ชุมชนได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในประเด็นการเป็นผู้ประกอบการ การทำแผนธุรกิจการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาดอิเล็กทรอนิกส์ การยืดอายุผลิตภัณฑ์ 3) ชุมชนได้รับการหนุนเสริมและขับเคลื่อนช่องทางการตลาดผ่านตลาดอิเล็กทรอนิกส์และการออกร้านบูธแสดงสินค้า 4) มีชุดความรู้เกี่ยวกับผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่สามารถสร้างอาชีพผ่านตลาดอิเล็กทรอนิกส์ในเส้นทางอุทยานธรณีโคราชที่ผ่านกระบวนการคิด วางแผน ตัดสินใจ ดำเนินการ และประเมินผลร่วมกันในชุมชนและเครือข่าย ส่งผลให้เกิดการยกระดับคุณภาพชีวิตและการท่องเที่ยวของชุมชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

สิงห์ โพธิ์งาม (2547) ได้ศึกษาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผล การศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมทางด้านศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี จะนำไปสู่การพัฒนา เอกลักษณ์และอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติได้นั้น จำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนและ ชุมชน และหน่วยงานองค์กรปกครองท้องถิ่นต้องให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในลักษณะที่ว่า วัฒนธรรมประเพณีเป็นของประชาชน ดังนั้นทุกคนต้องช่วยกันร่วมสืบสานรักษาให้ดำรงคงอยู่ตราบนานเท่านาน ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของรัฐบาลฝ่ายเดียว องค์กรปกครองท้องถิ่นต้องจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่ชุมชน อันจะเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความรักและหวงแหน วัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่นของตน

นิวัฒน์ อมาตยกุล (2549) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมผลกระทบและการมีส่วนร่วม ของชุมชนต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาโดยสรุป พบว่า

1. ปัจจัยทางสังคมที่มีส่วนช่วยในการรักษาวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด คือ เครือข่าย องค์กรทางสังคม กิจกรรมสำคัญทางศาสนา ความสามัคคีและความร่วมมือกันในชุมชน
2. ผลกระทบ และความเปลี่ยนแปลงจากการที่ชุมชนเกาะเกร็ดถูกพัฒนาขึ้นให้เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม คือ
 - 2.1 ด้านเศรษฐกิจ พบว่า การพัฒนาดังกล่าว สร้างงาน สร้างรายได้ ยกระดับคุณภาพ ชีวิตให้กับคนในชุมชน
 - 2.2 ด้านสังคม พบว่า มีการฟื้นฟูขนบธรรมเนียม ประเพณีและวิถีชีวิตของชาวมอญ ในอดีตให้กลับคืนมา คนในชุมชนเกาะเกร็ดเกิดความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของตนเอง
 - 2.3 ด้านวัฒนธรรม พบว่า เกาะเกร็ดมีการรับวัฒนธรรมจากแหล่งอื่น เหตุผลประการ สำคัญ คือ ชุมชนเกาะเกร็ดอยู่ใกล้กรุงเทพฯ จึงมีการคมนาคมติดต่อได้อย่างสะดวก
 - 2.4 ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า สิ่งสาธารณูปโภค เช่น ถนน ประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ ได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ และช่วยกันดูแลสภาพแวดล้อม ให้ดีอยู่เสมอ

3. ในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ประเพณี วัฒนธรรมของชาวมอญ ชุมชน เกาะเกร็ด พบว่า ยังมีการสืบทอด เช่น ภาษา การแต่งกาย อาหาร การประกอบพิธีกรรมยังคงทำ ในรูปแบบดั้งเดิม การผลิตเครื่องปั้นดินเผา วิธีการแบบดั้งเดิมได้มีการอนุรักษ์ไว้ให้คนทั่วไปได้เห็น อย่างไรก็ตามได้มีการประยุกต์วัฒนธรรม ประเพณีบางด้านให้เข้ากับรูปแบบใหม่ ๆ ทั้งนี้ หน่วยงาน

ภาครัฐ ควรปรับบทบาทในการสร้างความยอมรับจากคนในพื้นที่ด้วยการพัฒนาชุมชนอย่างเต็มที่ และมีการรณรงค์ให้คนในชุมชนรักษามรดกวัฒนธรรมนิยมวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ดอย่างต่อเนื่อง

จำเนียร ชุณหโสภาค (2553) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน โดยการศึกษาเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ผลการศึกษาพบว่า ได้แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ซึ่งได้เป็นรูปแบบ “การเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนโดยการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง” ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน 16 กิจกรรม คือ

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจความต้องการและเตรียมการของชุมชนการท่องเที่ยว ได้แก่ 1) คัดสรรชุมชนที่มีการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว 2) ประเมินศักยภาพและความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยว 3) ให้ชุมชนสะท้อนความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยว 4) ตรวจสอบความต้องการของชุมชนโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว 5) วิเคราะห์ศักยภาพชุมชนและบูรณาการความต้องการในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว 6) สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนที่เป็นพื้นที่เป้าหมายถัดมา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างกระบวนการฉันทามติของการออกแบบการเรียนรู้ของชุมชนด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ 7) การบรรยายด้านการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 8) การศึกษาดูงานด้านการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 9) การประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 10) การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนด้านการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 11) ประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมศักยภาพ 12) การสัมภาษณ์แกนนำชุมชนเชิงลึก

และขั้นตอนที่ 3 การติดตามประเมินผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ 13) การติดตามผลที่ได้จากกิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยวให้กับคนในชุมชน 14) การประเมินผลภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพของคนในชุมชน 15) การประเมินผลศักยภาพชุมชนในมุมมองของผู้นำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้าน 16) การปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

กนิษฐิกา ศอกกลาง (2556) ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านธารปราสาทอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ ด้านการตัดสินใจในเรื่องการคัดเลือกผู้นำชุมชนบ้านธารปราสาทด้านการปฏิบัติมีการดูแลรักษาความสะอาดการกำจัดขยะในชุมชนบ้านปราสาท ด้านการรับผลประโยชน์มีการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวบ้านธารปราสาท และด้านการติดตามและประเมินผลมีการพบปะพูดคุยกับคนในท้องถิ่นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นในบ้านธารปราสาท

เฉลิมเกียรติ นวลปาน และสืบทพงศ์ สุขสม (2564) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาอุทยานธรณีสตูล ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและตัวแทนหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาสังคมรวมทั้งสิ้นจำนวน 27 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนโดยอาศัยกลไกการบูรณาการจากทุกภาคส่วนให้สอดคล้องบรรลุปเป้าหมายในด้าน การแลกเปลี่ยนข้อมูล ด้านการกำหนดแผนการจัดการ ด้านการตัดสินใจ ด้านการลงมือปฏิบัติ และด้านการประเมินผลในการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนของอุทยานธรณีสตูลที่กำหนดไว้ 2) การจัดการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนของอุทยานธรณีสตูลมีข้อค้นพบที่น่าสนใจดังนี้ การฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การสร้างเสริมการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีความรับผิดชอบต่อ ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ การสร้างเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในท้องถิ่น และการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การตลาดการสร้างสรรคกิจกรรมและรูปแบบการท่องเที่ยวและ 3) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมโดยการบูรณาการร่วมกันของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมพร้อมทั้งมุ่งเน้นการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนของอุทยานธรณีสตูลอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ณรงค์ฤทธิ์ พุ่มปรือ และคณะ (2566) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับอุทยานธรณีโลกสตูลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า 1) ภารกิจเป้าหมายและ พัฒนาการ คือ การกำหนดแผนการพัฒนาอุทยานธรณีโลกสตูลอยู่ในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดสตูล 2) ผลการนำเสนอข้อมูล พบว่า วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีการจัดการวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก และ 3) การส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการ ได้แก่ การคงความโดดเด่นทางธรณีวิทยาและภูมิทัศน์ การมีโครงสร้างการบริหารงานและการมีส่วนร่วม การให้การศึกษาและข้อมูลข่าวสารกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ (อุโมงค์/ถ้ำ หินงอกหินย้อย ฟอสซิล) จนสามารถขับเคลื่อนให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจสังคมและการพัฒนาในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง

ณัฐวุฒิ รัพพูร และปรารธนา หลีกภัย (2566) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานธรณีสตูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานธรณีสตูลเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือประชาชนที่อาศัยในพื้นที่เขตอุทยานธรณีสตูล จำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวอุทยานธรณีสตูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมด้านผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินกิจกรรม

อยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลและการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ ผลการทดสอบปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานธรณีสตูล พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานธรณีสตูล มี 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยทางสังคมในด้านความตระหนักของประชาชนในชุมชน และปัจจัยสนับสนุนในการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

นาตยา บุตรอยู่ (2557) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การวิจัยนี้เป็นการศึกษาสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว ผลกระทบจากการท่องเที่ยว ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว และอุปสรรคของการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาพบว่า จุดแข็งที่สำคัญของอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ คือ ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีศักยภาพ ค่าครองชีพต่ำ มีสิ่งอำนวยความสะดวกและที่พักครบครัน จุดอ่อนที่สำคัญ คือ เส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การตลาดและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว โอกาสที่สำคัญ คือ การเปิดจุดผ่อนปรนพิเศษทางการค้าไทย-พม่าที่ด่านสิงขร และอุปสรรค คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยวขาดความรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การวางกลยุทธ์การพัฒนาเชิงรุก ได้แก่ การวางแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีเอกลักษณ์โดดเด่น การเตรียมความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นจากการเปิดจุดผ่อนปรนทางการค้าด่านสิงขร การสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการในการพัฒนาแพ็คเกจเสนอนักท่องเที่ยว ซึ่งกลยุทธ์การพัฒนาเชิงป้องกัน ได้แก่ พัฒนาเครือข่ายการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานในจังหวัดถ่ายทอดการจัดการความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

เสาวคนธ์ เหลืองทองคำ และเสรี วงษ์มณฑา (2558) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน กรณีศึกษาอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าระดับการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง คือ ด้านการติดตามประเมินผล เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ ด้านการดำเนินการ ด้านการค้นหาค้นหาปัญหา และด้านการวางแผน ในขณะที่ความแตกต่างของอาชีพและรายได้ มีผลโดยตรงกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ประชาชนเสนอแนะแนวทางโดยให้ประชาชนในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรได้มีแนวทางในการฟื้นฟูอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและวิถีชุมชนเพื่อให้มีคุณภาพมาตรฐานและมีความยั่งยืน

เจนจิรา อักษรพิมพ์ (2560) ทำการศึกษากลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบยั่งยืน ในจังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในจังหวัด และนำเสนอกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อความยั่งยืน ในอนาคต ผลการศึกษาพบว่า 1) ความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนมีผู้นำกลุ่มที่มีความมุ่งมั่น มีความรู้ ความสามารถและความเข้าใจบริบท ในการจัดการท่องเที่ยว กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนมีการสร้างความร่วมมือทั้งในระดับแนวตั้งและแนวนอน แต่เป็นเพียงการมีส่วนร่วมในระดับของการปฏิบัติ ยังขาดการสร้างความร่วมมือในการวางแผน การจัดการท่องเที่ยวชุมชน นอกจากนี้กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนมีความสามารถในการใช้สื่อและช่องทาง ในการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายแต่ทำอย่างไม่ต่อเนื่อง จากการศึกษาพบว่าทุกกลุ่มมีแนวทาง ในการจัดสรรรายได้ที่เป็นธรรมแก่คนในชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ถึงแม้ว่ารายได้จากการท่องเที่ยว ชุมชนอาจจะไม่มากพอต่อการดำรงชีพ แต่ชาวบ้านก็ยอมรับเรื่องการจัดการท่องเที่ยวชุมชน เพราะทำ ให้เกิดความภาคภูมิใจในการได้นำเสนอวิถี วัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของตน อย่างไรก็ตามในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ชาวบ้านยังให้ความสำคัญกับการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในบริเวณชุมชนของตน อีกทั้งกลุ่มยังตระหนักถึงการรักษาวิถีชีวิตของชุมชน ให้คงอยู่ แต่ปัญหาหนึ่งที่หลายชุมชนประสบก็คือ การขาดคนสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำเสนอกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา ตามกรอบของรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน SEE Model ได้แก่ มิติทางด้านสังคม-วัฒนธรรม (Social-Culture) มิติทางด้านเศรษฐกิจ (Economic) และมิติทางด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental)

วิษชุดา มาชู และปติดา โมราศิลป์ (2560) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาทุนมนุษย์ เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่ากลุ่ม ทุนมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของเกาะพะงันทั้งโดยตรงและโดยอ้อม แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มธุรกิจและแรงงาน กลุ่มคนท้องถิ่น กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มเยาวชน ปัญหาที่เกี่ยวข้องจึงแตกต่างกัน ตามประเภทของกลุ่มทุนมนุษย์ทั้ง 4 กลุ่มนี้ ทั้งนี้ในภาพรวมเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะ ในการทำงาน ทักษะภาษาต่างประเทศ การขาดการพัฒนาอาชีพเสริม การขาดแคลนแรงงานคุณภาพ เป็นต้น แนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงควรแบ่งแผนพัฒนาเป็น 3 ระยะ ในระยะสั้นควรมุ่งเน้นการฝึกอบรมต่าง ๆ ระยะกลางควรพัฒนาเครือข่ายองค์กรเพื่อ การพัฒนาทุนมนุษย์ และระยะยาวควรสร้างศูนย์ฝึกอบรมและที่สำคัญที่สุดคือการพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ชานนท์ นัยนา (2561) ได้ทำการศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา บางกะเจ้า ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินการมีความสอดคล้องต่อการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน การจัดการในพื้นที่บางกะเจ้า มีองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักในพื้นที่

โดยมีประชาชนและเครือข่ายภาคีต่าง ๆ เข้ามาเป็นผู้สนับสนุนและประสานงานการวางแผน ประชุมหารือร่วมกัน โดยเน้นการพัฒนาพื้นที่อยู่ 3 ด้าน คือ ด้านวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจ ซึ่งมีการพัฒนาไปรอบด้าน แต่ก็ยังมีช่องว่างในการจัดการ ซึ่งเป็นผลกระทบจากอิทธิพลการขยายตัวของเมืองและคนรุ่นใหม่ที่ออกไปใช้ชีวิตนอกพื้นที่มากขึ้น ทำให้การจัดการทางด้านวัฒนธรรมมีช่องว่างที่หากไม่มีการดำเนินการใด ๆ รุ่นลูกหลานจะมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิตภูมิปัญญาน้อยลง โดยมีการวางแผนในการที่จะปิดช่องว่างในประเด็นนี้อยู่ การดำเนินการของผู้มีส่วนรับผิดชอบทุกฝ่าย มีความร่วมมือกันในการวางแผนพัฒนาพื้นที่อย่างรอบด้าน เช่น การสนับสนุนกิจกรรมทางวัฒนธรรม การสนับสนุนการรวมกลุ่มของคนในพื้นที่บางกะเจ้า มาตรการในการควบคุมการทิ้งขยะในสถานที่ท่องเที่ยว การเพิ่มพื้นที่สีเขียว เป็นต้น เป็นการสร้างความยั่งยืนในทั้ง 3 ด้านดังที่กล่าวมา โดยข้อเสนอแนะของการจัดการอย่างยั่งยืนของพื้นที่บางกะเจ้า คือ จะต้องสร้างความต่อเนื่องของการจัดการอย่างยั่งยืนให้ได้ หากเครือข่ายภาคีไม่ได้มีการสนับสนุนหรือเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่แล้ว องค์กรส่วนท้องถิ่นและคนในพื้นที่บางกะเจ้า จะต้องร่วมมือกันในการสร้างความยั่งยืนให้กับพื้นที่ต่อไป

ณฐวัฒน์ อินทบำรุง และชมภูณช หุ่นาค (2564) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสมุย เพื่อวิเคราะห์ระดับองค์ประกอบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสมุย และเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสมุย ผลการศึกษาด้านระดับองค์ประกอบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสมุย พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านต่าง ๆ เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว ด้านพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านพัฒนาสิ่งแวดล้อมศึกษาในแหล่งท่องเที่ยว ด้านพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว และด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชน ในขณะที่ประเด็นการเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเกาะสมุยมีดังนี้ แนวทางที่หนึ่ง การพัฒนาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ควรปรับปรุงทัศนียภาพแหล่งท่องเที่ยว จัดทำคู่มือและออกกฎข้อบังคับให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตาม แนวทางที่สอง การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ควรรักษาความสะอาดและจัดการขยะอย่างเป็นระบบ แนวทางที่สาม การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว ควรณรงค์ให้ผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติให้เสื่อมโทรมลงไป แนวทางที่สี่ การพัฒนาการตลาดสินค้าและบริการควรมีหลากหลายสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยว แนวทางที่ห้า การพัฒนาการมีส่วนร่วม ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันค้นหาสาเหตุของปัญหาร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมการตัดสินใจ และร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และแนวทางสุดท้าย การพัฒนาจิตสำนึก ควรจัดทำสื่อ เช่น คู่มือ แผ่นพับ เพื่อสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว

นิสากร ยินดีจันทร์ และคณะ (2564) ศึกษาการพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา เครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ด้านบริบทการจัดการท่องเที่ยวของเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนจันทบุรี เริ่มจากการเกิดปัญหาราคาคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ นำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวผ่านกระบวนการวิจัย โดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเองทั้งหมด เน้นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรผสมผสานกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมถึงการท่องเที่ยวที่เป็นวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนจันทบุรีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านแหล่งท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนจันทบุรีอยู่ในระดับมาก ความพึงพอใจระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านราคา ด้านสถานที่ ด้านการส่งเสริมการตลาดเรียงตามลำดับ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสม มีความตระหนักในความเป็นเจ้าของพื้นที่ร่วมประชุม วางแผนควบคุมไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับองค์กรเครือข่าย และแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน พบว่า 1) ด้านแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนมีการจัดสรรสิ่งที่มีอยู่นำไปใช้ในการจัดการท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและอยากกลับมาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมอ 2) ด้านราคา ยึดแนวทางเพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในส่วนของชุมชนและนักท่องเที่ยว การได้รับบริการที่ดีคุ้มค่ากับการมาท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 3) ด้านสถานที่ มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวทุกเพศ ทุกวัย คำนึงถึงความปลอดภัยความสะดวกของการเดินทางท่องเที่ยว มีเครือข่ายประสานความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยวระหว่างชุมชนด้วยกัน 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านช่องทางการสื่อสารที่ทันสมัย เช่น เว็บไซต์ อินเทอร์เน็ต เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย ได้แก่ แนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนไปสู่การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

จิรวรรณ ดีประเสริฐ และอุราเพ็ญ ยัมประเสริฐ (2566) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดแนวใหม่เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในชุมชนเกาะลัดอีแท่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยวชุมชนเกาะลัดอีแท่น และกำหนดการสื่อสารการตลาดแนวใหม่ของชุมชนเกาะลัดอีแท่นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า 1) นักท่องเที่ยวชาวไทยมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ และนครปฐมมากที่สุดร้อยละ 33.34 ซึ่งมีพฤติกรรมนักท่องเที่ยวครั้งนี้ คือ รู้จักแหล่งท่องเที่ยวในเกาะลัดอีแท่น ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 32.00 เหตุผลที่ตัดสินใจมาท่องเที่ยวเกาะลัดอีแท่น คือ ระยะเวลาไม่ไกลร้อยละ 23.77 เดินทางมาท่องเที่ยวด้วยรถยนต์ส่วนตัวเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 91.67 และค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการเดินทางท่องเที่ยวเกาะลัดอีแท่น น้อยกว่า 1,000 บาท ร้อยละ 66.67 2) แม้มีการใช้สื่อหลายช่องทาง

เพื่อเข้าถึงนักท่องเที่ยวแต่จำนวนยอติวิในแต่ละสื่อน้อยมาก ประมาณจำนวนหลักร้อยวิว ทั้งยังไม่มี การปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน รวมทั้งสื่อคลิปวิดีโอที่ทัศนศึกษาคุณภาพ ดังนั้นการกำหนดการสื่อสาร ทางการตลาดแนวใหม่เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนเกาะลัดอีแท่นนี้ ควรใช้การ ประชาสัมพันธ์เชิงรุกจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน พัฒนาสื่อที่มีคุณภาพ น่าสนใจและง่ายต่อ การเข้าถึง รวมทั้งนำการสื่อสารแบบปากต่อปากที่เป็นการตลาดแบบบอกต่อกัน เพื่อสร้างความ น่าเชื่อถือได้มากกว่า เพราะเป็นการเล่าจากประสบการณ์ตรงและรวดเร็วในการสื่อสารการตลาด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว

Preissing (2007) ได้ทำการศึกษาแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนสำหรับ ชุมชนในชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการที่ประสบความสำเร็จ ผลการศึกษาพบว่า แผนยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนในโครงการที่ประสบความสำเร็จนั้น ประการที่ 1 จะเน้นในด้าน การเตรียมการของชุมชนก่อนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อศึกษาจุดด้อยและจุดเด่นของชุมชน ประการที่ 2 ให้ความสำคัญกับการตรวจสอบทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีในชุมชน และ วิธีการที่จะนำทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่นั้นไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยไม่ทำลาย สิ่งแวดล้อมจนเสื่อมโทรม ประการที่ 3 ยุทธศาสตร์การพัฒนากระบวนการผลิตของชุมชนให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประการที่ 4 แผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคนในชุมชนให้มีวิสัยทัศน์ ที่กว้างไกล เห็นคุณค่าของตนเองและชุมชน ประการที่ 5 แผนยุทธศาสตร์ในการสร้างเครือข่าย ระหว่างชุมชนของตนเองกับชุมชนอื่น ๆ

อิสระพงษ์ พลธานี (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ที่ยั่งยืนแบบบูรณาการของจังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการวางแผน ยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนแบบบูรณาการของจังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษา พบว่า วิสัยทัศน์ของจังหวัดนครราชสีมา คือ จังหวัดนครราชสีมาจะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต ตลอดจนการพัฒนาจิตใจและปลูกจิตสำนึกด้าน การอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อพัฒนาชุมชนแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน โดยจังหวัดจะสร้างตรา สินค้า (Branding) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และจะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยมีมาตรฐาน ด้านสิ่งแวดล้อมระดับโลก ส่วนแผนยุทธศาสตร์ที่จะนำจังหวัดไปสู่ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการการท่องเที่ยวและร่วมอนุรักษ์ทรัพยากร รวมทั้งการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจ และการพัฒนาชุมชนแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน

คณิงกรณ วังเวียน และคณะ (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยว เชิงนิเวศอย่างยั่งยืนที่เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย มี 6 กลุ่ม คือ บุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ บุคลากรในภาคธุรกิจ ประชาชนท้องถิ่น มัคคุเทศก์ นักท่องเที่ยว

ชาวไทย และนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสอบถาม แบบประเมินร่างยุทธศาสตร์ และแบบประเมินยุทธศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า เกาะเสม็ดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรธรรมชาติ ทางทะเลและป่าไม้ และเป็นสัญลักษณ์ของวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี โดยมีความเหมาะสมของกิจกรรมการท่องเที่ยว การบริการทางการท่องเที่ยว การจัดการทางการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของเกาะเสม็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ในด้านปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกาะเสม็ด คือ ปัญหาด้านมลภาวะทางสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม ความขัดแย้งด้านกรรมสิทธิ์ในที่ดิน และปริมาณน้ำจืดไม่เพียงพอ ส่วนอุปสรรค คือ ขาดการประสานงานระหว่างภาครัฐอย่างบูรณาการ งบประมาณในการบริหารจัดการท่องเที่ยว และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่เพียงพอ ขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ขาดการวางผังพื้นที่เฉพาะในการพัฒนา/อนุรักษ์เกาะเสม็ดและขาดหน่วยงานหลักหรือกลไกการประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาเกาะเสม็ดอย่างจริงจัง สำหรับยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 3 ประเด็นยุทธศาสตร์ คือ 1) เสริมสร้างคุณภาพชีวิตและความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) เสริมสร้างการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน 3) ส่งเสริมศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการตลาดท่องเที่ยวเชิงคุณภาพอย่างยั่งยืน

ภูมิชัย มั่งเรืองสกุล และคณะ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการท่องเที่ยวของจังหวัดนครราชสีมา มีการดำเนินการอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีการดำเนินการด้านการบริหารภาคเอกชน อยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการบริหารภาคประชาชนและองค์กรท้องถิ่น และด้านการบริหารภาครัฐ ตามลำดับ
2. การบริหารภาครัฐ การบริหารภาคเอกชน และการบริหารภาคประชาชนและองค์กรท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่มีผลต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมา
3. ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมา จากการสังเคราะห์ผลที่ได้จากการวิจัย มี 4 ยุทธศาสตร์ คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์การบริหารภาครัฐ ประกอบด้วย 5 ยุทธวิธี คือ 1) การสนับสนุนนโยบายการท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก 2) การร่วมมือส่งเสริมการลงทุน 3) การร่วมมือพัฒนาผู้ประกอบการ 4) การร่วมมือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ 5) การตลาดอย่างมีวิสัยทัศน์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การบริหารภาคเอกชน ประกอบด้วย 4 ยุทธวิธี คือ 1) การร่วมพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อยกระดับการท่องเที่ยว 2) การส่งเสริมพัฒนาท้องถิ่นเพื่อการตลาด

3) การร่วมมือพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยว 4) การประสานงานสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การบริหารภาคประชาชนและองค์กรท้องถิ่น ประกอบด้วย 5 ยุทธวิธี คือ 1) การมีส่วนร่วมในการรักษาระบบนิเวศน์ วัฒนธรรมและประเพณี 2) การมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น 3) การสร้างจิตสำนึกปกป้องผลประโยชน์แหล่งท่องเที่ยว 4) การใช้ทรัพยากรและการดูแลผลประโยชน์แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน 5) การให้บริการที่ดีและการรักษาความปลอดภัย

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนและองค์กรท้องถิ่นประกอบด้วย 4 ยุทธวิธี คือ 1) การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อสังคม วัฒนธรรม พัฒนาจิตใจและปลูกจิตสำนึก 2) การพัฒนาองค์กรแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน 3) การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 4) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจ

บุญตา วัฒนวานิชย์กุล และสุภาภรณ์ ศรีดี (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนายุทธศาสตร์การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเส้นทางสายไหม กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า 1) สถานการณ์การท่องเที่ยวเส้นทางสายไหมในปัจจุบันของกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ได้มีการส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเส้นทางสิ่งทอและเชื่อมโยงเป็นโครงข่ายการท่องเที่ยวอารยธรรมขอม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้น ส่วนสถานการณ์การตลาดผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ได้ร่วมกันทำการตลาดและขายสินค้าท่องเที่ยวร่วมกัน ในรูปแบบเครือข่ายและเป็นพันธมิตร สามารถเสนอขายต่อนักท่องเที่ยวในทุกรูปแบบโดยการสร้างจุดขายในด้านความเป็นแหล่งอารยธรรมขอมโบราณ หมู่บ้านทอผ้าไหม เส้นทางท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเพิ่มรายได้เข้าสู่ชุมชน 2) กลยุทธ์การวางแผนการใช้สื่อประเภทต่าง ๆ มีการผสมผสานสื่อที่หลากหลาย เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย สื่อที่ใช้ ได้แก่ เคเบิลท้องถิ่น อินเทอร์เน็ต การจัดแสดงผลิตภัณฑ์ใหม่และคู่มือการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ 3) นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ มีความชื่นชอบลักษณะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีการเปิดรับข้อมูลท่องเที่ยวจากสื่ออินเทอร์เน็ต เพราะสามารถเข้าถึงได้ง่าย มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ส่วนความคิดเห็นต่อรูปแบบการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการอยู่ในระดับดี 4) การพัฒนายุทธศาสตร์ การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ประกอบด้วย 4.1) การตรวจสอบแผนการตลาดเพื่อกำหนดทิศทางสำหรับกิจกรรมทางการตลาด 4.2) การวิเคราะห์สถานการณ์โปรแกรมการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ มุ่งเน้นการพัฒนากลยุทธ์ด้วยการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก 4.3) การวิเคราะห์กระบวนการสื่อสาร โดยมุ่งเน้นการตรวจสอบประสิทธิภาพกับกลุ่มเป้าหมาย 4.4) การกำหนดงบประมาณเพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ทางการสื่อสาร 4.5) การพัฒนาโปรแกรมการสื่อสารการตลาดแบบครบวงจรด้วยการกำหนดข้อความและกลยุทธ์การใช้สื่อ 4.6) การตรวจสอบประเมินผล และการควบคุม เพื่อให้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับปรับปรุงการดำเนินงานและ

การวางแผนการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเส้นทางสายไหม กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ในโอกาสต่อไป

ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วยศักยภาพในหลายด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและความสะดวกด้านการคมนาคม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และด้านโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูป นอกจากนี้ ยังวิเคราะห์แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งประกอบด้วย วิสัยทัศน์ ได้แก่ “วางรากฐานพัฒนาและส่งเสริมมรดกวัฒนธรรมพระนครศรีอยุธยา เชิดชูเอกลักษณ์ชาติให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับโลกด้วยการบูรณาการเพื่อความยั่งยืน” และเสนอ 5 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ส่งเสริมและฟื้นฟูทรัพยากรมรดกวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพสินค้าและการบริการทางการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวเพื่อเป็นศูนย์กลางอาเซียน ยุทธศาสตร์ยกระดับการมีส่วนร่วมทางสังคมในแหล่งมรดกวัฒนธรรม และยุทธศาสตร์พัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสิ่งแวดล้อม

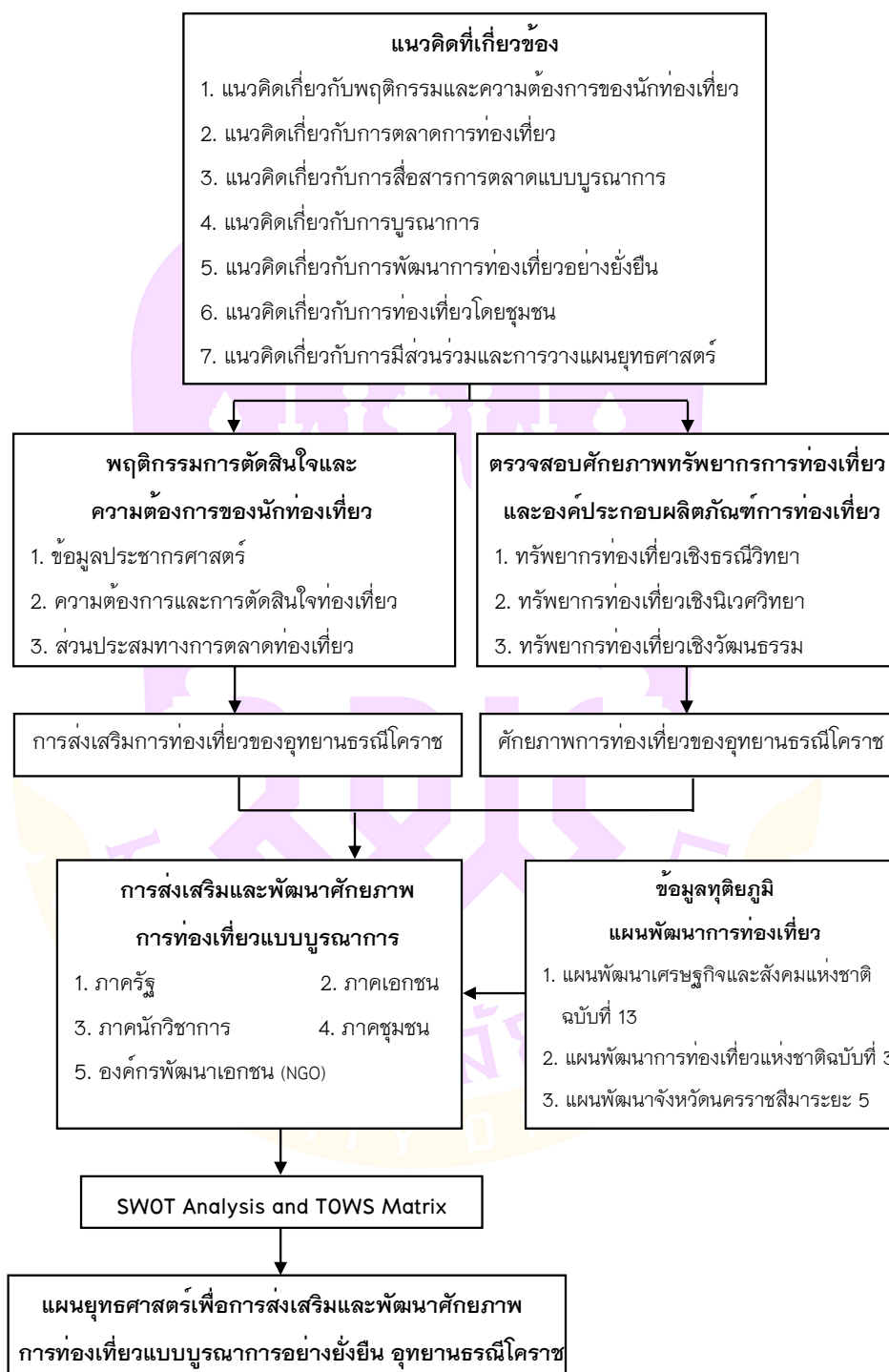
ภูริตร รัชตะภูวินทร์ (2560) ได้ศึกษาแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน ในจังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ประเด็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นของจังหวัดนครราชสีมา อันดับแรก คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ รองลงมาคือ ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทรัพยากรมรดกทางศิลปวัฒนธรรมและงานประเพณี ทรัพยากรกิจกรรมและทรัพยากรบริการ โดยที่ศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมาที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ การมีสภาพภูมิอากาศและที่ตั้งที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยว ในส่วนถัดมาเป็นประเด็นของ แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา โดยมีวิสัยทัศน์ คือ จังหวัดนครราชสีมาจะพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวมรดกโลกทางธรรมชาติด้านป่าดิบชื้นที่ดีที่สุดในโลก โดยการสร้างแบรนด์การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อสัมผัสโอโซนและอากาศบริสุทธิ์ ตลอดจนพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเป็นประตูสู่เส้นทางอารยธรรมปราสาทขอมของอาเซียน เพื่อปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและพัฒนาจิตใจ อีกทั้งพัฒนาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศูนย์กลางการผลิตและการแสดงสินค้าแห่งอาเซียน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและกระจายรายได้สู่ผู้ที่เกี่ยวข้อง และจะพัฒนาการท่องเที่ยวด้านศาสนาเพื่อเป็นศูนย์ปฏิบัติธรรมของโลกโดยยกระดับจิตใจ และพัฒนาสังคมในภาพรวมอย่างยั่งยืน

รุ่งรติศ เมืองลือ (2560) ได้ทำการวิจัยแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดชลบุรี ซึ่งผลการวิจัยพบว่า จังหวัดชลบุรีมีศักยภาพในด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ ด้านบริการ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้และการปลูกจิตสำนึก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ของนักท่องเที่ยว และด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ซึ่งได้แผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดชลบุรี โดยมีวิสัยทัศน์ คือ จังหวัดชลบุรีจะพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเพื่อสร้างแบรนด์ท่องเที่ยวแดนทะเลตะวันออกเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลที่มีมาตรฐานระดับโลกเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน จะพัฒนาการท่องเที่ยวด้านการบันเทิงเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและกระจายรายได้สู่ชุมชน จะพัฒนาการท่องเที่ยวด้านศาสนาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมและพัฒนาจิตใจ และจะพัฒนาการท่องเที่ยวด้านสังคมเพื่อบูรณาการชุมชนอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ จังหวัดชลบุรีมียุทธศาสตร์และกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ คือ 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของจังหวัดชลบุรี โดยมีกลยุทธ์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการใช้ประโยชน์จากที่ดิน (Land Use) ในแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม 2) ยุทธศาสตร์ การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมีกลยุทธ์ด้านการจัดการด้านการตลาด การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและการพัฒนาสินค้าและกิจกรรมการท่องเที่ยว 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมและพัฒนาจิตใจ โดยมีกลยุทธ์ด้านการสร้างจิตสำนึกด้านศีลธรรมและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การปลูกจิตสำนึกและการพัฒนา การอนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว และ 4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาสังคม โดยมีกลยุทธ์การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ชุมชนท้องถิ่น การสร้างเครือข่าย

กรอบแนวคิดการวิจัย

กระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช มุ่งเน้นการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ทางด้านการท่องเที่ยวและพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน โดยมีการบูรณาการความคิดเห็น แนวทางและข้อเสนอแนะร่วมกันกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นผู้ที่เป็นเจ้าของพื้นที่ในการอยู่อาศัย โดยมีการกำหนดทิศทางการบริหารการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและให้ความสำคัญถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเติบโตทางด้านท่องเที่ยว ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้เป็นการกระตุ้นให้ทุกคนเล็งเห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยวและเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ หวงแหวนทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ให้คงอยู่สืบไป จากที่ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสาร

และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดข้างต้น จึงสามารถสรุปกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ที่นำมาศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้ดังภาพ

ภาพ 16 กรอบแนวคิดการทำวิจัย (Conceptual Framework)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช ในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) โดยการใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกันกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความ วิชาการและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเลือกปัจจัยและตัวแปรที่เกี่ยวข้องมาดำเนินการวิจัย ทั้งนี้ เพื่อให้ได้คำตอบครอบคลุมในประเด็นต่าง ๆ อย่างครบถ้วนและเพื่อให้เกิดคำตอบเชิงประจักษ์ ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดขั้นตอนวิธีวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ

- 1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก
- 1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 1.4 การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพสำหรับการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวและองค์ประกอบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว อุทยานธรณีโคราช และขั้นตอนที่ 3 การสัมภาษณ์ความคิดเห็นสำหรับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช

2. การวิจัยเชิงปริมาณ

- 2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณสำหรับการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเพื่อได้มาซึ่งกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช โดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ

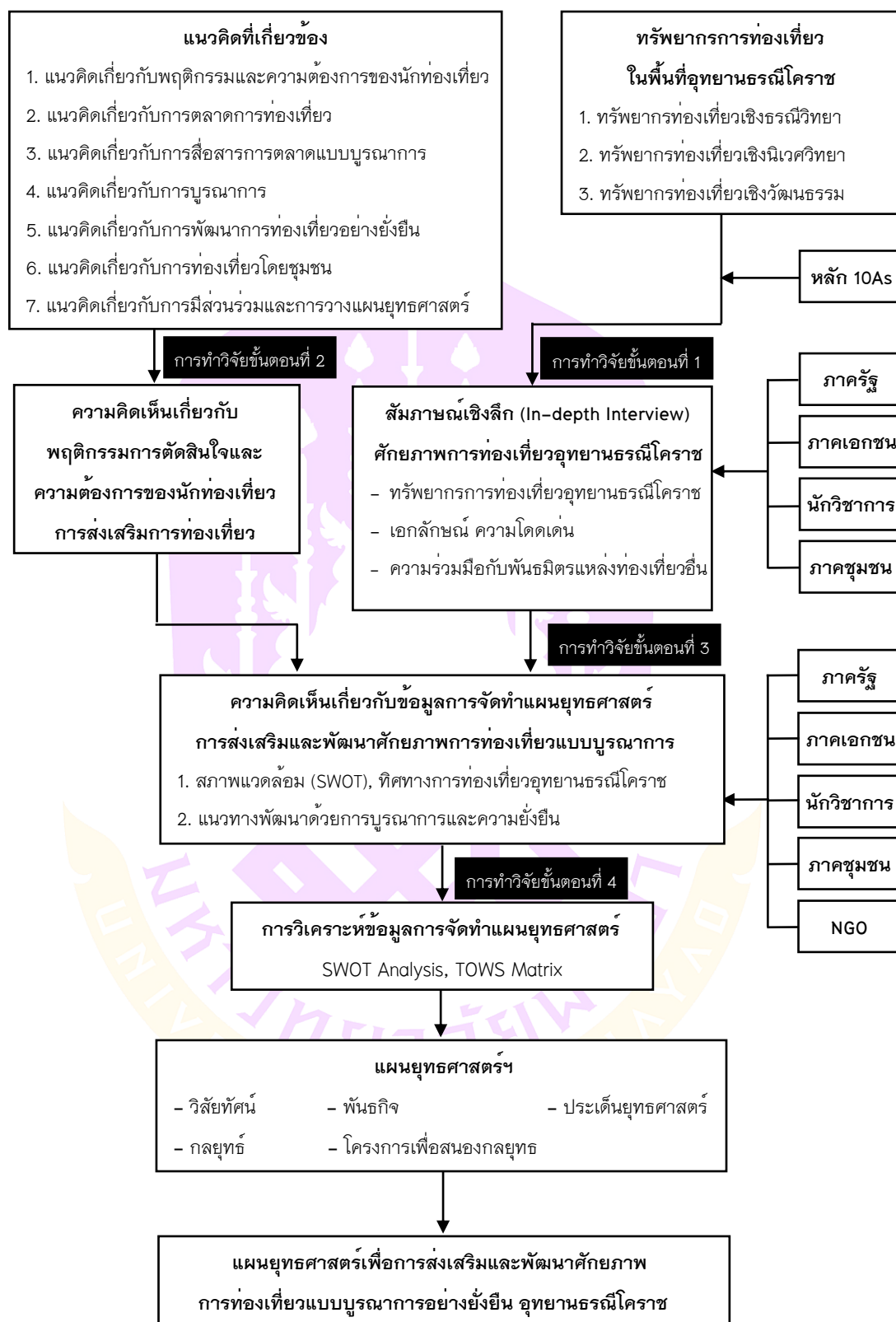
ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว และองค์ประกอบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว อุทยานธรณีโคราช โดยผู้วิจัยจะศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช จากเอกสาร (Secondary Data) การศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลจากหนังสือเอกสารประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยว บทความวิชาการ สื่อสารสนเทศเพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จากนั้นดำเนินการศึกษาปัจจัย 4 ส่วนที่สำคัญกับตัวแทนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และเกี่ยวข้องกับด้านองค์ประกอบและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวภายในอุทยานธรณีโคราช โดยมีประชากรกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้แทนจากภาครัฐ ผู้แทนจากภาคเอกชน ผู้แทนจากภาคนักวิชาการ และผู้แทนจากภาคชุมชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว รวมจำนวน 16 คน ใช้วิธีการเชิงคุณภาพประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structures Interview) โดยกำหนดข้อคำถามไว้ล่วงหน้า ได้แก่ 1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ 2) การประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวและองค์ประกอบการท่องเที่ยว 3) ความโดดเด่นและการดึงดูดความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว 4) การบริหารจัดการและพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว 5) นโยบายการร่วมส่งเสริมและพัฒนการท่องเที่ยวกับพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบพบกันโดยตรง (Face to Face Interview) ระหว่างผู้วิจัยกับตัวแทนผู้ให้ข้อมูลหลักและการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราช โดยเป็นการขอความร่วมมือนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ จำนวน 400 คน ในการตอบแบบสอบถามและร่วมแสดงความคิดเห็นประเด็นพฤติกรรมการตัดสินใจและความต้องการของนักท่องเที่ยวในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ใช้วิธีการเชิงปริมาณ จากการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม โดยมีข้อคำถาม ประกอบด้วย 1) ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) พฤติกรรมและแรงจูงใจในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช 3) ปัจจัยองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช 4) ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดเพื่อสอบถามข้อเสนอแนะ ต่อจากนั้นนำคะแนนความคิดเห็นวิเคราะห์สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (หากมีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นตั้งแต่ระดับปานกลางขึ้นไป) จากนั้นเก็บรวบรวมและบันทึกเป็นข้อมูลความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์และจัดทำแผนในขั้นตอนต่อไป ซึ่งการวิจัยเชิงปริมาณนี้ไม่ได้มีการทดสอบสมมุติฐานการวิจัยใด ๆ

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์ความคิดเห็นสำหรับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช โดยขอความร่วมมือกับตัวแทนผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และเกี่ยวข้องในการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว อุทยานธรณีโคราช โดยมีประชากรกลุ่มตัวอย่าง 5 กลุ่ม ได้แก่ ผู้แทนจากภาครัฐ ผู้แทนจากภาคเอกชน ผู้แทนจากภาคนักวิชาการ ผู้แทนจากองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) และผู้แทนจากภาคชุมชน รวมจำนวน 27 คน ใช้วิธีการเชิงคุณภาพประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structures Interview) โดยกำหนดข้อคำถามไว้ล่วงหน้า ได้แก่ 1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ 2) สถานการณ์ ความนิยมและทัศนคติต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว 3) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก 4) การดำเนินการด้านการท่องเที่ยว 5) ทิศทางการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน โดยเป็นไปตามหลักแนวคิดและกระบวนการมีส่วนร่วมแบบบูรณาการ จากนั้นนำข้อมูลไปวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช ในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การอภิปรายผลด้วยกระบวนการวิเคราะห์จัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช โดยการนำข้อมูลจัดทำแผนยุทธศาสตร์ที่ได้จาก 5 ภาคส่วน คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) และภาคชุมชน มาวิเคราะห์นโยบายการบริหารจังหวัดที่ส่งผลกับการท่องเที่ยวและแนวทางการบูรณาการระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยใช้หลักการกระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน (SWOT Analysis) และ TOWS Matrix เพื่อสังเคราะห์ออกมาเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ประกอบด้วย การบูรณาการและความยั่งยืนในด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม และเป็นไปตามทิศทางของแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติและระดับจังหวัด จนได้เป็นแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช

ในการวิจัย ผู้วิจัยได้จัดทำกรอบขั้นตอนการวิจัย (Research Framework) ตามรายละเอียดที่ได้อธิบายข้างต้น โดยแจกแจงเป็นกระบวนการเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์แต่ละข้อตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ภาพ 17 กรอบขั้นตอนการวิจัย (Research Framework)

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวและองค์ประกอบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยจะมีวิธีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวจากเอกสาร (Secondary Data) จากการค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งได้แก่ หนังสือ ตำรา เอกสารประชาสัมพันธ์ สื่อสารสนเทศ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชเพื่อสรุปจำนวนแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราช

2. เมื่อได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชแล้ว จากนั้นผู้วิจัยจะทำการศึกษาพื้นที่วิจัย สรรวจภาคสนาม โดยการสังเกต และใช้เครื่องมือในการประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว (Resource Audit) โดยผู้วิจัยอ้างอิงจากแบบตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวของสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (2545) และแนวคิดด้านการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวและหลักองค์ประกอบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว 10As มาใช้ประกอบเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว

3. ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินทรัพยากรการท่องเที่ยว (Resource Audit) และนำไปดำเนินการเก็บข้อมูลกับตัวแทนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และเกี่ยวข้องด้านองค์ประกอบและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวภายในอุทยานธรณีโคราช มีประชากรกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้แทนจากภาครัฐ ผู้แทนจากภาคเอกชน ผู้แทนจากภาคนักวิชาการ และผู้แทนจากภาคชุมชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว รวมจำนวน 16 คน ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบพบกันโดยตรง (Face to Face Interview) ระหว่างผู้วิจัยกับตัวแทนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และนำผลจากกระบวนการดังกล่าว มาใช้ในการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลสำหรับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นลำดับต่อไป

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากรในการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 นี้ คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ซึ่งเป็นตัวแทนจากหน่วยงาน เป็นผู้ที่มีความรู้และเกี่ยวข้องด้านองค์ประกอบและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวภายในอุทยานธรณีโคราช โดยผู้วิจัยจะใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงจากตัวแทนความเห็นของแต่ละภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสิ้น 16 คน จาก 4 ภาคส่วน ได้แก่

1. กลุ่มผู้แทนภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช จำนวน 7 คน
 - 1.1 ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครราชสีมา
 - 1.2 ผู้อำนวยการอุทยานธรณีโคราช
 - 1.3 ตัวแทนคณะกรรมการอุทยานธรณีโคราช อำเภอเมืองนครราชสีมา
 - 1.4 ตัวแทนคณะกรรมการอุทยานธรณีโคราช อำเภอสีคิ้ว
 - 1.5 ตัวแทนคณะกรรมการอุทยานธรณีโคราช อำเภอสูงเนิน
 - 1.6 ตัวแทนคณะกรรมการอุทยานธรณีโคราช อำเภอขามทะเลสอ
 - 1.7 ตัวแทนคณะกรรมการอุทยานธรณีโคราช อำเภอเฉลิมพระเกียรติ
2. กลุ่มผู้แทนภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช จำนวน 2 คน
 - 2.1 ผู้ประกอบการบริษัทจัดนำเที่ยว
 - 2.2 มัคคุเทศก์ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช
3. กลุ่มผู้แทนนักวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช จำนวน 2 คน
 - 3.1 อาจารย์/นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช
 - 3.2 นักวิชาการอุทยานธรณีโคราช
4. กลุ่มผู้แทนภาคชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช จำนวน 5 คน
 - 4.1 ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้นำชุมชนในพื้นที่อำเภอเมืองนครราชสีมา
 - 4.2 ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้นำชุมชนในพื้นที่อำเภอสีคิ้ว
 - 4.3 ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้นำชุมชนในพื้นที่อำเภอสูงเนิน
 - 4.4 ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้นำชุมชนในพื้นที่อำเภอขามทะเลสอ
 - 4.5 ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้นำชุมชนในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structures Interview) ซึ่งมีข้อคำถามแบบปลายเปิดที่เกี่ยวข้องกับ 1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ 2) การประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวและองค์ประกอบการท่องเที่ยว 3) ความโดดเด่นและการดึงดูดความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว 4) การบริหารจัดการและพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว 5) นโยบายการร่วมส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวกับพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ตามแนวคิดและกระบวนการมีส่วนร่วมแบบบูรณาการ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เพื่อให้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือที่มีความถูกต้องและเหมาะสม ผู้วิจัยจึงนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความชำนาญ ได้ตรวจสอบเนื้อหาประเด็นสัมภาษณ์ เพื่อให้

มีข้อคำถามที่ครอบคลุมครบถ้วน และสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความชำนาญ จำนวน 5 ท่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ที่ผสมผสานระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่ได้จากการเก็บรวบรวมเอกสาร งานวิชาการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจากแหล่งข้อมูลของพื้นที่และการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ที่ได้จากการสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการศึกษา

การจัดกระทำข้อมูล

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยใช้แหล่งข้อมูล 2 ประเภท คือ แหล่งข้อมูลปฐมภูมิและแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการสังเกตทั่วไปและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure) โดยผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1.1 ทำการติดต่อประสานงาน และนัดหมายผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนที่เป็นกลุ่มตัวแทนผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

1.2 ติดต่อเพื่อขอหนังสือจากวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา ในการขอความอนุเคราะห์ร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยด้วยวิธีการสัมภาษณ์ แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 4 กลุ่ม และจัดเตรียมแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สำหรับใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวแทนดังกล่าว

1.3 ลงพื้นที่ภาคสนามที่เพื่อดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่นัดหมาย

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากแนวคิด ทฤษฎี บทความวิชาการ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางการวิจัย และนำไปสู่แนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากข้อมูลที่ได้รวบรวมได้ ผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย โดยระบุคุณลักษณะเฉพาะของข้อความหรือสาระอย่างมีระบบ โดยมีวิธีการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การลดทอนข้อมูล (Data Reduction) ด้วยการเลือกจุดที่น่าสนใจ ซึ่งจะทำให้เข้าใจง่าย สรุปรย่อ ปรับข้อมูลดิบที่ได้รวบรวมได้มาลงรหัส ทดสอบแนวคิด รวมเป็นกลุ่ม แบ่งเป็นหมวดหมู่หรือ

เป็นส่วน ๆ เขียนข้อสรุป เพื่อทำให้เกิดความชัดเจน หากจุดที่น่าสนใจและปรับลดหาข้อมูลเพิ่มเติม กระทั่งได้ผลสรุปและพิสูจน์บทสรุปจนเป็นที่น่าพอใจ

2. การแสดงข้อมูล (Data Display) เป็นขั้นตอนของการจัดการเลือกเฟ้น สรรหาตัวอย่าง ข้อมูลหรือสารสนเทศ นำมาเป็นหลักฐานของข้อสรุปชั่วคราว เสนอไว้เพื่อแสดงให้เห็นและก่อให้เกิดความเข้าใจว่า อะไรเกิดขึ้น ทำไม อย่างไร อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์และสรุปผลในลำดับต่อไป

3. การสร้างข้อสรุปและยืนยันผลสรุป (Conclusion, Interpretation and Verification) อันเป็นการสังเคราะห์ข้อสรุปย่อย ๆ ในช่วงแรก ๆ เข้าด้วยกันเป็นบทสรุป พร้อมกับพิจารณาความสมบูรณ์ของข้อมูล พิจารณาตามกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ของการวิจัย และใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้ครบถ้วนถูกต้องและน่าเชื่อถือหรือไม่ และตรวจสอบยืนยันผลสรุปการวิจัยในช่วงสุดท้าย เพื่อให้บทสรุปมีความน่าเชื่อถือ ด้วยการตรวจสอบสามเส้า ของ สุรางค์ จันทวานิช (2553) ในด้านวิธีการเก็บข้อมูล โดยเป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ และนำมาประมวลผลรวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่าง โดยการเปลี่ยนตัวผู้สังเกตหรือสัมภาษณ์ ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เปลี่ยนผู้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้แทนในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในแต่ละภาคส่วน

ขั้นตอนที่ 2 การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราช

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยจะมีวิธีการดำเนินงานดังต่อไปนี้เป็นขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอความร่วมมือนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช
2. วิเคราะห์ผลและสรุปข้อมูลเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์และจัดทำแผนในขั้นตอนต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Quota Sampling) โดยเลือกเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวและมีประสบการณ์ในการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช ขนาดจำนวนตัวอย่างใช้ตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (ปัญญา อีรวิทย์เลิศ, 2545) ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05 (ประมาณ 95%) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ตรงประเด็นการศึกษาและถูกต้องครบถ้วน จำนวน 400 คน

1. นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในบริเวณพื้นที่อุทยานธรณีโคราช อำเภอเมืองนครราชสีมา
2. นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในบริเวณพื้นที่อุทยานธรณีโคราช อำเภอสีคิ้ว
3. นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในบริเวณพื้นที่อุทยานธรณีโคราช อำเภอสูงเนิน
4. นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในบริเวณพื้นที่อุทยานธรณีโคราช อำเภอขามทะเลสอ
5. นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในบริเวณพื้นที่อุทยานธรณีโคราช อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราช การสร้างเครื่องมือในภาคสนามทุกอย่างต้องสอดคล้องและเชื่อมโยงข้อมูลซึ่งกันและกัน ได้เครื่องมือใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีทั้งหมด 4 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำตอบเป็นตัวเลือก (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมและแรงจูงใจในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ลักษณะคำตอบใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ลักษณะคำตอบใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales)

โดยแบบสอบถามของตอนที่ 2 และตอนที่ 3 ในการประเมินผลแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ แบบลิเคิร์ตสเกล (Likert Rating Scale) ซึ่งมีการแบ่งระดับ ดังนี้ (ละเอียด ศิลาโนย, 2558)

หมายเลข 5 หมายถึง ระดับความสำคัญมากที่สุด

หมายเลข 4 หมายถึง ระดับความสำคัญมาก

หมายเลข 3 หมายถึง ระดับความสำคัญปานกลาง

หมายเลข 2 หมายถึง ระดับความสำคัญน้อย

หมายเลข 1 หมายถึง ระดับความสำคัญน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิด (Open-End Questionnaire) เพื่อสอบถามข้อเสนอแนะความคิดเห็นเพิ่มเติม

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การทดสอบเครื่องมือในขั้นตอนแรก ประเด็นการสร้างแบบสอบถาม เพื่อให้เกิดความถูกต้องตรงกับวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบเครื่องมือ ดังนี้

1. ทดสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถาม (IOC) จากนั้นจะนำข้อมูลที่ได้นี้มาคำนวณ เสนอผู้เชี่ยวชาญประเมิน จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์พงษ์ ชินพงษ์

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล ศรีทอง

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจษฎา ความคั่นเคย

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 4 อาจารย์ ดร.ดุสิตพร ฮกทา

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 5 อาจารย์ ดร.นุชประวีณ์ ลิขิตศรีณย์

แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ สำหรับการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (อัครวิน แสงพิกุล, 2556, น. 206) เพื่อวัดความเที่ยงตรง (Validity) มีสูตรการคำนวณดังต่อไปนี้

สูตรในการคำนวณ

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

R คือ คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ (5 ท่าน)

โดยข้อคำถามใดจะใช่การใช้การได้หรือไม่ให้ถือเกณฑ์ ดังนี้

ค่า +1 = สอดคล้อง หมายความว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือสอดคล้องกับคำศัพท์ปฏิบัติการ

ค่า 0 = ไม่แน่ใจ หมายความว่าข้อคำถามนั้นไม่แน่ใจว่าจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือสอดคล้องกับคำศัพท์ปฏิบัติการ

ค่า -1 = ไม่สอดคล้อง หมายความว่า คำถามนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือสอดคล้องกับคำศัพท์ปฏิบัติการ

จากนั้น นำผลจากการตรวจสอบที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item–Objective Congruence) โดยกำหนดเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่

0.5 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้อง แล้วปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ผลการประเมินพบว่า แต่ละข้อมีคะแนน 0.75-1 จึงถือว่าข้อคำถามมีความสอดคล้อง

2. การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจแก้ไขความสมบูรณ์ของเนื้อหา ก่อนไปทำการทดสอบกับกลุ่มคน 30 คน เพื่อนำคำตอบมาหาความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของแบบสอบถามเช่นเดียวกับการทดสอบการเก็บข้อมูลจริง โดยวิธีวัดความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) (สุวิมล ติรภานันท์, 2550, น. 146) ดังนี้

สูตรในการคำนวณ

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum Si^2}{Sx^2} \right]$$

α = ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

n = จำนวนข้อ

Si^2 = คะแนนความแปรปรวนของแต่ละข้อ

Sx^2 = คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

เมื่อได้คำนวณหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแล้ว ถ้าหากได้ค่าความเชื่อมั่นต่ำกว่า 0.71 ลงมา ก็ต้องนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข จนกว่าจะเป็นเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน เพื่อนำไปเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งผลการทดสอบหาความเชื่อมั่นกับกลุ่มคน จำนวน 30 คน พบว่ามีค่าความเชื่อมั่น 0.95

การเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล โดยลงภาคสนามในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช การแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยใช้วิธีเดินทางไปแจกแบบสอบถามแก่นักท่องเที่ยวชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมและตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยนำผลประเมินระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว จากกลุ่มตัวอย่าง 400 ชุด มาดำเนินการวิเคราะห์หาค่าสถิติ เพื่อหาค่าสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อบรรยายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ในขณะเดียวกันได้แสดงผลเป็นค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราช

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูลมีการเตรียมข้อมูลก่อนการประมวลผล โดยการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของแบบสอบถามทุกชุด แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างมาประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยตัวแปรต่าง ๆ จะถูกนำมาลงรหัสเพื่อเปลี่ยนสภาพข้อมูลให้อยู่ในรูปตัวเลข แล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติในการศึกษาซึ่งดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. สถิติการวิเคราะห์ข้อมูลพรรณนา ผู้วิจัยใช้สถิติหาความถี่ร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิตกับตอนที่ 1 ในแบบสอบถาม คือ ข้อมูลทั่วไป ค่าเฉลี่ยจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง (รัตนะ บัวสนธ์, 2538, น. 139) ใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum f x}{N}$$

$$\bar{X} = \text{ค่าเฉลี่ย}$$

$$\sum f x = \text{จำนวนข้อมูลทั้งหมด}$$

$$N = \text{ขนาดกลุ่มตัวอย่าง}$$

2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้กับแบบสอบถามรายชื่อในตอนที 2-3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้เกณฑ์คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1-5 คะแนน โดยกำหนดในการแบ่งชั้นช่วงคะแนนออกเป็น 5 ช่วง แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยการกำหนดอันตรภาคชั้น ดังนี้ (ละเอียด ศิลาน้อย, 2558)

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของชั้นคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

เกณฑ์การวัดแบ่งเป็น 5 ช่วง ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21-5.00 หมายถึง ความคิดเห็นด้วยมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41-4.20 หมายถึง ความคิดเห็นด้วยมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.16-3.40 หมายถึง ความคิดเห็นด้วยปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81-2.60 หมายถึง ความคิดเห็นด้วยน้อย

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.80 หมายถึง ความคิดเห็นด้วยน้อยที่สุด

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในภาพรวม โดยไม่มีการทดสอบสมมติฐานใด ๆ เพื่อนำเอาข้อมูลมาสนับสนุนแผนยุทธศาสตร์ที่สร้างขึ้นตามคำแนะนำของผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์เชิงลึก

ขั้นตอนที่ 3 การสัมภาษณ์ความคิดเห็นสำหรับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช

ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยอาศัยข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 และข้อมูลทุติยภูมิจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องมาเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบในการทำการเก็บข้อมูลในขั้นตอนนี้ โดยจะมีวิธีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำการศึกษาลักษณะแนวทางที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานของอุทยานธรณีโคราชจากเอกสาร (Secondary Data) จากการค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งได้แก่ หนังสือ ตำรา เอกสารประชาสัมพันธ์ สื่อสารสนเทศ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกในขั้นตอนที่ 1 การประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวและองค์ประกอบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช และข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณในขั้นตอนที่ 2 ด้วยแบบสอบถามการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราช
3. ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ และนำไปดำเนินการเก็บข้อมูลกับตัวแทนซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และเกี่ยวข้องในการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช โดยมีประชากรกลุ่มตัวอย่าง 5 กลุ่ม ได้แก่ ผู้แทนจากภาครัฐ ผู้แทนจากภาคเอกชน ผู้แทนจากภาคนักวิชาการ ผู้แทนจากองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) และผู้แทนจากภาคชุมชน รวมจำนวน 27 คน ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบพบกันโดยตรง (Face to Face Interview) ระหว่างผู้วิจัยกับตัวแทนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และนำผลจากกระบวนการดังกล่าว มาใช้ในการแสดงความคิดเห็นจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นลำดับต่อไป

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากรในการวิจัยในขั้นตอนที่ 3 นี้ คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ซึ่งเป็นตัวแทนจากหน่วยงาน เป็นผู้ที่มีความรู้และเกี่ยวข้องในการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว อุทยานธรณีโคราช โดยผู้วิจัยจะใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

(Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงจากตัวแทนความเห็นของแต่ละภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสิ้น 27 คน จาก 5 ภาคส่วน ได้แก่

1. กลุ่มผู้แทนภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช จำนวน 12 คน
 - 1.1 ผู้อำนวยการกองพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว
 - 1.2 รองผู้ว่าการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ด้านนโยบายและแผน
 - 1.3 ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครราชสีมา
 - 1.4 ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานนครราชสีมา
 - 1.5 หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา
 - 1.6 ผู้อำนวยการอุทยานธรณีโคราช
 - 1.7 รองผู้อำนวยการฝ่ายการตลาดและท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช
 - 1.8 ตัวแทนคณะบริหารอุทยานธรณีโคราช อำเภอเมือง
 - 1.9 ตัวแทนคณะบริหารอุทยานธรณีโคราช อำเภอสีคิ้ว
 - 1.10 ตัวแทนคณะบริหารอุทยานธรณีโคราช อำเภอสูงเนิน
 - 1.11 ตัวแทนคณะบริหารอุทยานธรณีโคราช อำเภอขามทะเลสอ
 - 1.12 ตัวแทนคณะบริหารอุทยานธรณีโคราช อำเภอเฉลิมพระเกียรติ
2. กลุ่มผู้แทนภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช จำนวน 4 คน
 - 2.1 รองประธานกรรมการฝ่ายการท่องเที่ยวและส่งเสริมธุรกิจการค้า หอการค้าจังหวัดนครราชสีมา
 - 2.2 ผู้ประกอบการบริษัทจัดนำเที่ยว
 - 2.3 มัคคุเทศก์ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช
 - 2.4 ผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการข่าวท้องถิ่น
3. กลุ่มผู้แทนนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช จำนวน 4 คน
 - 3.1 หัวหน้าสาขาวิชาการท่องเที่ยว ม.ราชภัฏนครราชสีมา
 - 3.2 อาจารย์สาขาวิชาการท่องเที่ยว มทร. อีสาน
 - 3.3 อาจารย์/นักวิชาการการตลาดท่องเที่ยวพื้นที่อุทยานธรณีโคราช
 - 3.4 นักวิชาการ/นักการตลาดอุทยานธรณีโคราช
4. องค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช จำนวน 2 คน
 - 4.1 ผู้ทรงคุณวุฒิ/ตัวแทนองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) 1
 - 4.2 ผู้ทรงคุณวุฒิ/ตัวแทนองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) 2

5. กลุ่มผู้แทนภาคชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช จำนวน 5 คน

5.1 ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้นำชุมชนในพื้นที่อำเภอเมืองนครราชสีมา

5.2 ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้นำชุมชนในพื้นที่อำเภอสีคิ้ว

5.3 ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้นำชุมชนในพื้นที่อำเภอสูงเนิน

5.4 ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้นำชุมชนในพื้นที่อำเภอขามทะเลสอ

5.5 ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้นำชุมชนในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structures Interview) ซึ่งมีข้อคำถามแบบปลายเปิดที่เกี่ยวข้องกับ 1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ 2) สถานการณ์ความนิยมและทัศนคติต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว 3) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก 4) การดำเนินการด้านการท่องเที่ยว 5) ทิศทางการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน ตามแนวคิดและกระบวนการมีส่วนร่วมแบบบูรณาการ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เพื่อให้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือที่มีความถูกต้องและเหมาะสม ผู้วิจัยจึงนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความชำนาญ ได้ตรวจสอบเนื้อหาประเด็นสัมภาษณ์เพื่อให้มีข้อคำถามที่ครอบคลุมครบถ้วน และสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความชำนาญ จำนวน 5 ท่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับความคิดเห็นสำหรับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช ที่ผสมผสานระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่ได้จากการเก็บรวบรวมเอกสาร งานวิชาการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจากแหล่งข้อมูลของพื้นที่และการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ที่ได้จากการสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการศึกษา

การจัดกระทำข้อมูล

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยใช้แหล่งข้อมูล 2 ประเภท คือ แหล่งข้อมูลปฐมภูมิและแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการสังเกตทั่วไปและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure) โดยผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1.1 ทำการติดต่อประสานงาน และนัดหมายผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนที่เป็นกลุ่มตัวแทนผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

1.2 ติดต่อเพื่อขอหนังสือจากวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา ในการขอความอนุเคราะห์ร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยด้วยวิธีการสัมภาษณ์ กำหนดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 5 กลุ่ม และจัดเตรียมแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สำหรับใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวแทนดังกล่าว

1.3 ลงพื้นที่ภาคสนามที่เพื่อดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่นัดหมาย

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากแนวคิด ทฤษฎี บทความวิชาการ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางการวิจัยและนำไปสู่แนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากข้อมูลที่ได้รวบรวมได้ ผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย โดยระบุคุณลักษณะเฉพาะของข้อความหรือสาระอย่างมีระบบ โดยมีวิธีการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การลดทอนข้อมูล (Data Reduction) ด้วยการเลือกจุดที่น่าสนใจ ซึ่งจะทำให้เข้าใจง่าย สรุปลย่อ ปรับข้อมูลดิบที่ได้รวบรวมได้มาลงรหัส ทดสอบแนวคิด รวมเป็นกลุ่ม แบ่งเป็นหมวดหมู่ หรือเป็นส่วน ๆ เขียนข้อสรุป เพื่อทำให้เกิดความชัดเจน หากจุดที่น่าสนใจและปรับลดหาข้อมูลเพิ่มเติม กระทั่งได้ผลสรุปและพิสูจน์บทสรุปจนเป็นที่น่าพอใจ

2. การแสดงข้อมูล (Data Display) เป็นขั้นตอนของการจัดการเลือกเฟ้น สรรหาตัวอย่างข้อมูลหรือสารสนเทศ นำมาเป็นหลักฐานของข้อสรุปชั่วคราว เสนอไว้เพื่อแสดงให้เห็นและก่อให้เกิดความเข้าใจว่า อะไรเกิดขึ้น ทำไม อย่างไร อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์และสรุปผลในลำดับต่อไป

3. การสร้างข้อสรุปและยืนยันผลสรุป (Conclusion, Interpretation and Verification) อันเป็นการสังเคราะห์ข้อสรุปย่อย ๆ ในช่วงแรก ๆ เข้าด้วยกันเป็นบทสรุป พร้อมกับพิจารณาความสมบูรณ์ของข้อมูล พิจารณาตามกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ของการวิจัย และใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้ครบถ้วนถูกต้องและน่าเชื่อถือหรือไม่ และตรวจสอบยืนยันผลสรุปการวิจัยในช่วงสุดท้าย เพื่อให้บทสรุปมีความน่าเชื่อถือ ด้วยการตรวจสอบสามเส้า ของสุภางค์ จันทวานิช (2553) ในด้านวิธีการเก็บข้อมูล โดยเป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ และนำมาประมวลผลรวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่าง โดยการเปลี่ยนตัวผู้สังเกตหรือสัมภาษณ์ ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เปลี่ยนผู้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้แทนในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในแต่ละภาคส่วน

ขั้นตอนที่ 4 การอภิปรายผลด้วยกระบวนการวิเคราะห์จัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช

ผู้วิจัยจะกำหนดแนวทางในการวางแผนยุทธศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยจะใช้เทคนิคการวิจัย ได้แก่ เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT Analysis และ TOWS Matrix มาใช้ในงานวิจัยโดยมีกระบวนการดังต่อไปนี้

1. พิจารณาเกี่ยวกับประเด็นเนื้อหาหลัก (Major Themes) และประเด็นย่อย (Sub Themes) อื่น ๆ รวมถึงหัวข้อประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เปรียบเทียบ และนำข้อมูลที่ได้ประมวลผลทั้งหมด ข้อมูลสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก มาวิเคราะห์ TOWS Matrix เพื่อกำหนดกลยุทธ์ของแผนยุทธศาสตร์
2. กำหนดโครงการเพื่อสนองแผนกลยุทธ์ตามข้อมูลแนวทางที่ได้วิเคราะห์ในการช่วยส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว
3. จัดทำข้อมูลแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช ซึ่งประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และโครงการเพื่อสนองกลยุทธ์

กระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weakness) ของการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช
2. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก เป็นการวิเคราะห์ถึงสภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อระบุถึงโอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Weaknesses) ของการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช
3. การจับคู่กำหนดทิศทางตำแหน่งแผนยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนด้วย TOWS Matrix เพื่อกำหนดกลยุทธ์หลังจากวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกแล้ว จึงนำประเด็นต่าง ๆ มาจับคู่ เพื่อนำไปวิเคราะห์กำหนดทิศทางของแผนยุทธศาสตร์ โดยจับคู่วิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

3.1 Strengths–Opportunities: SO (จุดแข็ง-โอกาส) คือการเอาจุดแข็งขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นด้านใดก็ตามไปรวมกับโอกาสที่ดีจากภายนอกที่เหมาะสมกัน เป็นกลยุทธ์ที่ทุกองค์กรแสวงหาและต้องการนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ เพื่อปกป้องจุดแข็งของตนเองและนำโอกาสที่ดีจากภายนอกมาใช้ประโยชน์

3.2 Weaknesses–Opportunities: WO (จุดอ่อน-โอกาส) การนำเอาโอกาสที่ดีข้างนอกมารวมกับจุดอ่อนขององค์กรที่ตรงกัน เพื่อช่วยในการพัฒนาให้เกิดประโยชน์ กลยุทธ์ในส่วนนี้จะช่วยในการกำหนดวิธีการปรับปรุงจุดอ่อนแล้วเปลี่ยนให้เป็นจุดแข็ง

3.3 Strengths–Threats: ST (จุดแข็ง-อุปสรรค) การเอาจุดแข็งขององค์กรมาจับคู่กับภัยคุกคามหรืออุปสรรคจากภายนอก เพื่อต่อสู้กับภัยคุกคาม มีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งและลดปัญหาที่เกิดขึ้น

3.4 Weaknesses–Threats: WT (จุดอ่อน-อุปสรรค) การจับคู่กันระหว่างจุดอ่อนขององค์กรกับภัยคุกคามจากภายนอกที่ตรงกันเพื่อพยายามที่จะลดทอนปัญหาทั้งสองที่พร้อมจะเกิดขึ้น คือ ลดทั้งจุดอ่อนและภัยคุกคามที่มีมาจากภายนอกนั่นเอง

4. กำหนดโครงการพัฒนาที่ได้รับการเสนอแนะ การแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ในแต่ละด้าน

5. นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ จัดทำข้อมูลแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และโครงการเพื่อสนองกลยุทธ์ในด้านต่าง ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ผสมผสานระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่ได้จากการเก็บรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจากแหล่งข้อมูลของพื้นที่และข้อมูลจากการวิเคราะห์ SWOT Analysis และ TOWS Matrix

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากผู้วิจัยรวบรวมข้อมูล และได้ตรวจสอบความถูกต้องทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยจึงจะจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่และวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย โดยระบุคุณลักษณะเฉพาะของข้อความหรือสาระอย่างมีระบบ เพื่อบรรยายข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกของอุทยานธรณีโคราช

2. การวิเคราะห์ TOWS Matrix ของการกำหนดทิศทางแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ผู้วิจัยได้ข้อมูลมาจากการเสนอความคิดเห็นการวิเคราะห์จัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช โดยใช้ TOWS Matrix

3. นำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการสร้างยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช ได้แก่การนำผลจากการจับคู่ TOWS Matrix มาเป็นปัจจัยข้อมูลนำเข้าในการคิดและสร้างแผนยุทธศาสตร์ ให้สอดคล้องกับความยั่งยืน

ทั้ง 3 ด้าน เศรษฐกิจ สังคม/วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมเพื่อก่อให้เกิดการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน

4. ผู้วิจัยสร้างแผนยุทธศาสตร์ตามกระบวนการ โดยมีขั้นตอนในกระบวนการดังต่อไปนี้

1) กำหนดวิสัยทัศน์ 2) กำหนดพันธกิจ 3) ประเด็นยุทธศาสตร์ 4) กลยุทธ์ และ 5) โครงการเพื่อสนองกลยุทธ์ จนเป็นแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช

บทที่ 4

ผลการวิจัย

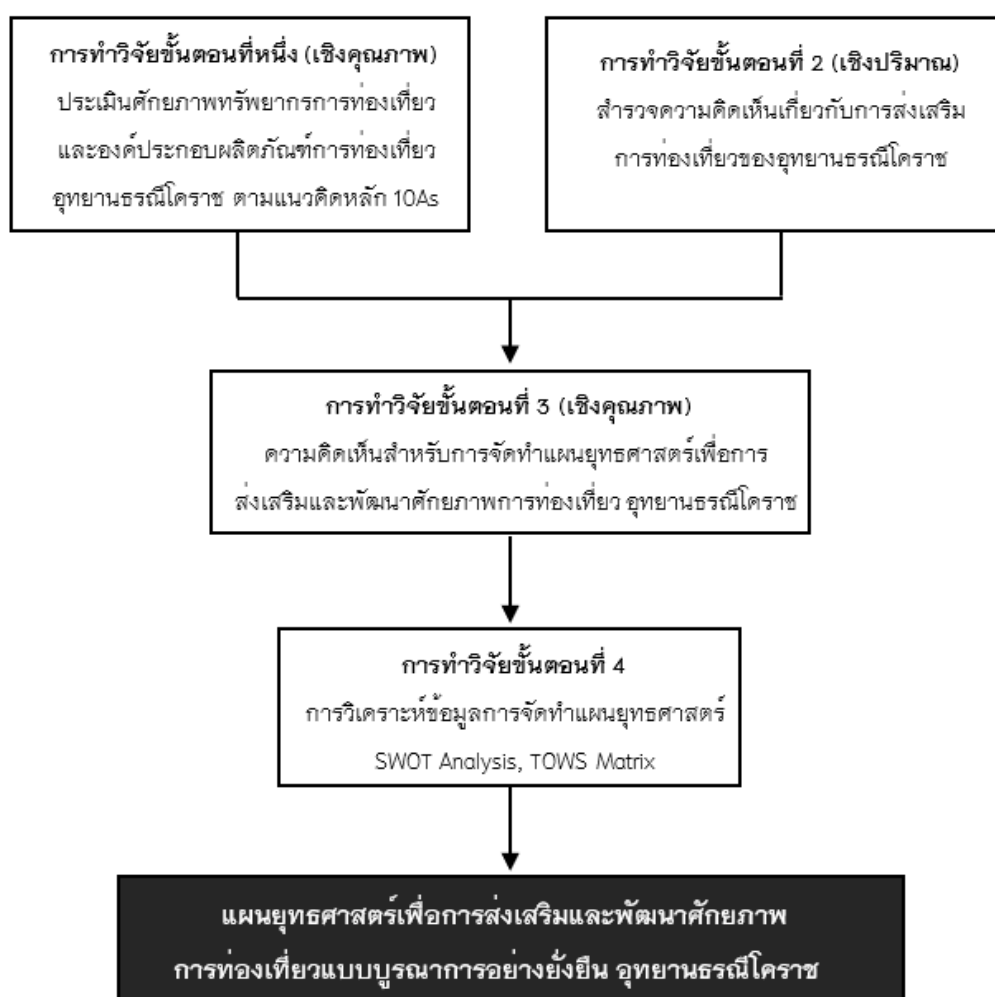
การศึกษาวิจัยเรื่อง แผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช ในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) โดยการใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกันกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความ วิชาการและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเลือกปัจจัยและตัวแปรที่เกี่ยวข้องมาดำเนินการวิจัย ทั้งนี้ เพื่อให้ได้คำตอบครอบคลุมในประเด็นต่าง ๆ อย่างครบถ้วนและเพื่อให้เกิดคำตอบเชิงประจักษ์ ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่หนึ่ง การประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวและองค์ประกอบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว อุทยานธรณีโคราช ผ่านการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวตามแนวคิดหลัก 10 As ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกก่อนที่จะมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สำหรับการศึกษาวิจัยนี้ โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับตัวแทนภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการและภาคชุมชน รวม 16 คน ในประเด็นทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชและปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่สำคัญด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่สอง เป็นการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราช โดยเป็นการขอความร่วมมือนักท่องเที่ยวชาวไทย เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์และจัดทำแผนยุทธศาสตร์ โดยผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลกับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช จำนวน 400 คน ประเด็นพฤติกรรม การตัดสินใจและความต้องการของนักท่องเที่ยวในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ขั้นตอนที่สาม เป็นการสัมภาษณ์ความคิดเห็นสำหรับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยขอความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) และภาคชุมชน รวม 27 คน โดยเป็นไปตามหลักแนวคิดและกระบวนการมีส่วนร่วมแบบบูรณาการ จากนั้นนำข้อมูลไปวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช ในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่สี่ (ขั้นตอนสุดท้าย) เป็นการอภิปรายผลด้วยกระบวนการวิเคราะห์จัดทำแผนยุทธศาสตร์โดยการนำข้อมูลจัดทำแผนยุทธศาสตร์ที่ได้จาก 5 ภาคส่วน คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) และภาคชุมชน มาวิเคราะห์นโยบายการบริหารจังหวัดที่ส่งผลกับการท่องเที่ยวและแนวทางการบูรณาการระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ใช้หลักการกระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน (SWOT Analysis) และ TOWS Matrix เพื่อสังเคราะห์ออกมาเป็นแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช

ภาพ 18 ขั้นตอนในการดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัย

ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลและดำเนินการวิเคราะห์ตามขั้นตอนวิธีการดำเนินวิจัยในข้างต้น ได้ผลการวิจัยดังนี้

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับตัวแทนผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งได้ผลการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ ในขั้นตอนที่หนึ่ง การประเมินศักยภาพภาพทรัพยากรและองค์ประกอบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว และขั้นตอนที่สาม การสัมภาษณ์ความคิดเห็นสำหรับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช ผลการวิจัยดังนี้

การประเมินศักยภาพภาพทรัพยากรและองค์ประกอบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว

ผลการวิจัยขั้นตอนแรก ผู้วิจัยใช้ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ตัวแทนภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการและภาคชุมชน รวม 16 คน แบ่งประเด็นคำถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ทรัพยากรท่องเที่ยวและศักยภาพตามองค์ประกอบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว

ส่วนที่ 2 ความโดดเด่นและการดึงดูดความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว

ส่วนที่ 3 การบริหารจัดการและพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

ส่วนที่ 4 นโยบายการร่วมส่งเสริมและพัฒนการท่องเที่ยวกับพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอื่น

ส่วนที่ 1 ทรัพยากรท่องเที่ยวและศักยภาพตามองค์ประกอบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว

สถานที่สำคัญที่ถูกเสนอชื่อในอุทยานธรณีโคราชมียู่หลายแห่งด้วยกันในพื้นที่ 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว อำเภอสูงเนิน อำเภอขามทะเลสอ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ (ดังแสดงในตาราง 4 รายชื่อแหล่งธรณีวิทยา ธรรมชาติและวัฒนธรรมในอุทยานธรณีโคราช) แต่จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า

“สถานที่หลายแห่งมีความน่าสนใจในการส่งเสริมการท่องเที่ยว บางแห่งสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ บางแห่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวและยังสามารถพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นแหล่งเพื่อการศึกษาเรียนรู้ควบคู่ไปพร้อมกันได้” สรุปข้อความสำคัญจากการสัมภาษณ์

นอกจากนี้ มีผู้ให้ข้อมูลที่สอดคล้องเพิ่มเติมอีกว่า

“บางสถานที่ที่ถูกเสนอชื่อรวมเข้าในอุทยานธรณีโคราชนั้น มีศักยภาพและความสำคัญเพื่อการอนุรักษ์ การศึกษาเรียนรู้เท่านั้น ไม่อาจพัฒนาหรือส่งเสริมในด้านการท่องเที่ยวได้ด้วย ข้อจำกัดของการดำเนินงานในพื้นที่และลักษณะทางกายภาพ”

ทั้งนี้ การเสนอชื่อสถานที่แหล่งดังกล่าว เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ในการเสนอรายชื่อทรัพยากรและสถานที่สำคัญ เพื่อการประเมินและพิจารณาการเป็นอุทยานธรณีโลกของยูเนสโกเท่านั้น ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาศักยภาพเพื่อการท่องเที่ยว แต่มีความน่าสนใจและประโยชน์เพื่อเป็นแหล่งการศึกษาวิจัยการเรียนรู้และการอนุรักษ์

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จึงสามารถจำแนกรายชื่อสถานที่ในอุทยานธรณีโคราชตามเอกสาร “โคราชจีโอพาร์คสู่จีโอพาร์คโลกยูเนสโก” จำนวน 35 สถานที่ โดยจำแนกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ตามตาราง 5

ตาราง 5 แสดงศักยภาพและความสำคัญของสถานที่และประเภทของทรัพยากรในอุทยานธรณีโคราช

รายชื่อสถานที่	ประเภททรัพยากร			ศักยภาพและความสำคัญ	
	ธรณีวิทยา	นิเวศวิทยา	วัฒนธรรม	ท่องเที่ยว	ศึกษา-อนุรักษ์
1. พิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหินฯ	✓			✓	✓
2. แหล่งไดโนเสาร์โคราช	✓			✓	
3. บ่อน้ำพุร้อน	✓				✓
4. กำแพงประตูปะหลกและอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี			✓	✓	✓
5. พิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมา			✓	✓	✓
6. ปราสาทหินพนมวัน			✓	✓	✓
7. พิพิธภัณฑ์ซากดึกดำบรรพ์โคกสูง	✓				✓
8. โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ หนองระเวียง		✓			✓
9. บ่อเกลือหนองสรวง (บ่อเกลือพันตุง)	✓			✓	✓
10. บ่อน้ำพุร้อน	✓				✓
11. พิพิธภัณฑ์ซากดึกดำบรรพ์ตำบลท่าช้าง	✓			✓	✓
12. บ่อน้ำพุร้อนบ้านพระพุทธ	✓				✓
13. กลุ่มถ้ำหินผา	✓			✓	
14. แหล่งหินดัดสีคิ้ว	✓			✓	✓
15. วัดป่าเขาหินดัด	✓		✓		✓
16. ถ้ำเขาจันทร์งามและภาพเขียนสี	✓	✓	✓	✓	✓
17. ผาผายเที่ยง	✓			✓	✓
18. จุดชมวิวผาผายเที่ยง	✓			✓	
19. ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ คลองไผ่		✓		✓	✓
20. หินทรายเขียวชะบองสังข์	✓				✓
21. ผาผาย-ผาผาย	✓			✓	
22. วัดพระพุทธบาทคีรีวันเขาพริก			✓		✓
23. เมืองเสมา			✓	✓	✓
24. พระนอน			✓	✓	✓
25. ปราสาทเมืองแขก			✓	✓	✓
26. น้ำตกภูผาแก้ว	✓				✓
27. วัดป่าภูผาสูง	✓	✓		✓	✓
28. น้ำตกวังเฒ่า	✓			✓	
29. ภูเขาตาด	✓				✓
30. วัดเขาขาด			✓		✓
31. เขาสามสืบสำง	✓				✓
32. แหล่งหินดัดสูงเนิน	✓			✓	✓

ตาราง 5 (ต่อ)

รายชื่อสถานที่	ประเภททรัพยากร			ศักยภาพและความสำคัญ	
	ธรณีวิทยา	นิเวศวิทยา	วัฒนธรรม	ท่องเที่ยว	ศึกษา-อนุรักษ์
33. ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชฯ บ้านยวน			✓	✓	✓
34. ตลาดน้ำฉ่า			✓		✓
35. สวนพฤกษศาสตร์ มทส.		✓		✓	✓

จากตาราง 5 สามารถจำแนกสถานที่ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช โดยสามารถจำแนกเป็นแหล่งทรัพยากรประเภทธรณีวิทยา 22 แห่ง แหล่งทรัพยากรประเภทนิเวศวิทยา 5 แห่ง และแหล่งทรัพยากรประเภทวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ 12 แห่ง ซึ่งบางสถานที่ที่มีคุณค่าของแหล่งทรัพยากรหลากหลายประเภทรวมกัน ได้แก่ ถ้าเขาจันทน์งานและภาพเขียนสี วัดป่าเขาหินตัด วัดป่าภูผาสอง นอกจากนี้ยังสามารถจำแนกตามคุณค่าและความสำคัญในการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว เป็น 2 กลุ่มประเภท ได้แก่

1. สถานที่ที่มีความสำคัญเพื่อวัตถุประสงค์การศึกษาวิจัยหรือเพื่อการอนุรักษ์เท่านั้น ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว นอกจากนี้บางแหล่งประสบปัญหาในการดำเนินการไม่สามารถพัฒนาให้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้ รวมทั้งสิ้น 13 สถานที่ ดังนี้

- 1.1 บ่อดินภูเขาทอง (อำเภอเมืองนครราชสีมา)
- 1.2 พิพิธภัณฑ์ซากดึกดำบรรพ์โคกสูง (อำเภอเมืองนครราชสีมา)
- 1.3 โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ หนองระเวียง (อำเภอเมืองนครราชสีมา)
- 1.4 วัดป่าเขาหินตัด (อำเภอสีคิ้ว)
- 1.5 หินทรายเขียวชัยกระสังข์ (อำเภอสีคิ้ว)
- 1.6 วัดพระพุทธรูปศิรินันท์เขาพริก (อำเภอสีคิ้ว)
- 1.7 ตลาดน้ำฉ่า (อำเภอขามทะเลสอ)
- 1.8 บ่อดินโป่งแดง (อำเภอขามทะเลสอ)
- 1.9 น้ำตกวะภูแก้ว (อำเภอสูงเนิน)
- 1.10 พุบาตาล (อำเภอสูงเนิน)
- 1.11 วัดเขาขาด (อำเภอสูงเนิน)
- 1.12 เขาสามสิบส่าง (อำเภอสูงเนิน)
- 1.13 บ่อทรายบ้านพระพุทธร (อำเภอเฉลิมพระเกียรติ)

2. สถานที่ที่มีความสำคัญ มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาศักยภาพและสามารถส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งสิ้น 22 สถานที่ ดังนี้

- 2.1 พิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหินฯ (อำเภอเมืองนครราชสีมา)
- 2.2 แหล่งไดโนเสาร์โคราช (อำเภอเมืองนครราชสีมา)
- 2.3 กำแพงประตูปฐมพล อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี (อำเภอเมืองนครราชสีมา)
- 2.4 พิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมา (อำเภอเมืองนครราชสีมา)
- 2.5 ปราสาทหินพนมวัน (อำเภอเมืองนครราชสีมา)
- 2.6 สวนพฤกษศาสตร์ มทส. (อำเภอเมืองนครราชสีมา)
- 2.7 กุมภลักษณ์มอจะบก (อำเภอสี่คิ้ว)
- 2.8 แหล่งหินตัดสี่คิ้ว (อำเภอสี่คิ้ว)
- 2.9 ถ้ำเขาจันทน์งามและภาพเขียนสี (อำเภอสี่คิ้ว)
- 2.10 ผายายเที่ยง (อำเภอสี่คิ้ว)
- 2.11 จุดชมวิเขายายเที่ยง (อำเภอสี่คิ้ว)
- 2.12 ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชฯ คลองไผ่ (อำเภอสี่คิ้ว)
- 2.13 ผาบุคา-ผาคูรัก (อำเภอสี่คิ้ว)
- 2.14 ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชฯ บ้านยวน (อำเภอสี่คิ้ว)
- 2.15 บ่อเกลือหนองสรวง หรือ บ่อเกลือพันดุง (อำเภอขามทะเลสอ)
- 2.16 เมืองเสมา (อำเภอสูงเนิน)
- 2.17 พระนอน (อำเภอสูงเนิน)
- 2.18 ปราสาทเมืองแขก (อำเภอสูงเนิน)
- 2.19 วัดป่าภูผาสง (อำเภอสูงเนิน)
- 2.20 น้ำตกวังเณร (อำเภอสูงเนิน)
- 2.21 แหล่งหินตัดสูงเนิน (อำเภอสูงเนิน)
- 2.22 พิพิธภัณฑ์ซากดึกดำบรรพ์ตำบลท่าช้าง (อำเภอเฉลิมพระเกียรติ)

นอกจากนี้ สถานที่แหล่งต่าง ๆ สามารถที่จะจำแนกประเภทของการท่องเที่ยวได้ตามเอกลักษณ์และความสำคัญ ได้แก่ แหล่งธรณีวิทยา (Geological Site) แหล่งธรรมชาตินิเวศวิทยา (Natural Site/Ecological Site) และแหล่งวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ (Cultural/Historical Site) รวมถึงการถูกจำแนกให้เป็นประเภทกิจกรรมประเพณีและศิลปะการแสดง (Activity/Festival) แต่อย่างไรก็ตาม พบว่าสถานที่บางแห่งมีความสำคัญหลากหลายประเภทควบคู่กันไป ไม่ได้มีเอกลักษณ์เพียงด้านใดด้านเดียว เช่น เป็นแหล่งธรณีวิทยาควบคู่กับแหล่งวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ เป็นแหล่งธรณีวิทยาควบคู่กับแหล่งธรรมชาตินิเวศวิทยา หรือบางแห่งมีความสำคัญครบทั้ง 3 ด้าน เป็นต้น

ด้านสิ่งดึงดูดในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช (Attractions)

สถานที่ในอุทยานธรณีโคราชในพื้นที่ทั้ง 5 อำเภอ เฉพาะที่มีความดึงดูดด้านการท่องเที่ยวโดยตรง หรือมีความดึงดูดทั้งในแง่ของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวควบคู่กับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาเพื่อการเรียนรู้ นั้น สามารถจำแนกประเภทของการท่องเที่ยวตามแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวได้ ดังนี้

ประเภทแหล่งท่องเที่ยวด้านธรณีวิทยา

การท่องเที่ยวเพื่อดูความงามของภูมิทัศน์ที่มีความแปลกจากการเปลี่ยนแปลงของเปลือกโลก จากฟอสซิลดึกดำบรรพ์ รวมทั้งศึกษาลักษณะของประเภทหิน ดิน แร่ ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช จากการสัมภาษณ์ข้อมูล พบว่า สถานที่ที่มีความสำคัญ น่าสนใจและดึงดูดด้านการท่องเที่ยว รวมถึงความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้ที่สนใจ พบได้ในพื้นที่หลักทั้ง 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว อำเภอสูงเนิน อำเภอขามทะเลสอ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ประกอบด้วย

1. พิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหินฯ (อำเภอเมืองนครราชสีมา)
2. แหล่งไดโนเสาร์โคราช (อำเภอเมืองนครราชสีมา)
3. กุมภลักษณ์มอจะบก (อำเภอสีคิ้ว)
4. แหล่งหินตัดสีคิ้ว (อำเภอสีคิ้ว)
5. ถ้ำเขาจันทร์งามและภาพเขียนสี (อำเภอสีคิ้ว)
6. ผาวยายเที่ยง (อำเภอสีคิ้ว)
7. จุดชมวิวยายเที่ยง (อำเภอสีคิ้ว)
8. ผาบุคา-ผาคูรัก (อำเภอสีคิ้ว)
9. บ่อเกลือหนองสรวง หรือ บ่อเกลือพันดุง (อำเภอขามทะเลสอ)
10. วัดป่าภูผาสอง (อำเภอสูงเนิน)
11. น้ำตกวังเณร (อำเภอสูงเนิน)
12. แหล่งหินตัดสูงเนิน (อำเภอสูงเนิน)
13. พิพิธภัณฑ์ซากดึกดำบรรพ์ตำบลท่าช้าง (อำเภอเฉลิมพระเกียรติ)

พิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหินฯ (อำเภอเมืองนครราชสีมา)

อยู่ในความดูแลของสถาบันวิจัยไม้กลายเป็นหินและทรัพยากรธรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เป็นพิพิธภัณฑ์แห่งแรกของประเทศไทยและหนึ่งในเจ็ดแห่งของโลก ที่แสดงพรรณไม้ดึกดำบรรพ์ขนาดใหญ่ อายุประมาณ 800,000-320 ล้านปี ภายในเป็นสถานที่ชมภาพยนตร์กำเนิดโลกและวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตและแนะนำข้อมูล โดยเปิดให้เข้าชมเป็นรอบ ๆ ทุก 15 นาที ส่วนจัดแสดงหลัก มี 3 ส่วน คือ 1) พิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหิน

2) พิพิธภณท์ช้างศึกดำบรรพ์ และ 3) พิพิธภณท์ไดโนเสาร์ โดยเป็นการจัดแสดงสวนไม้กลายเป็นหินที่จำลองภูมิประเทศของภาคอีสานบริเวณลุ่มน้ำมูล-ชี มีพิพิธภณท์ช้างศึกดำบรรพ์ 8 สกุล จาก 42 สกุลที่พบทั่วโลก ทั้งช้างสีงา ช้างงาจบ ช้างงาเสียม (อายุประมาณ 16-5 ล้านปีก่อน) รวมทั้งฟอสซิลสัตว์นานาชนิด เช่น เต่ายักษ์ ตะโขง เอบ (ลิงไม่มีหางที่มีสายวิวัฒนาการใกล้เคียงกับมนุษย์) นอกจากนี้ ยังมีส่วนจัดนิทรรศการหมุนเวียนพิเศษอีกด้วย ความตอนหนึ่งของการสัมภาษณ์กล่าวถึงพิพิธภณท์ไม้กลายเป็นหินว่า

“สถานที่แห่งนี้เป็นแหล่งเรียนรู้ของการเริ่มต้น Khorat Global Geopark โดยองค์การยูเนสโก ที่มีผู้ที่สนใจหลากหลายประเภทเข้ามาเยี่ยมชม ทั้งประเภทกลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไป กลุ่มนักวิจัยนักวิชาการและกลุ่มนักเรียนนักศึกษา”

นอกจากนี้ ยังมีข้อมูลจากการสัมภาษณ์ระบุอีกว่า

“ผู้ที่มาเยี่ยมชมสถานที่แห่งนี้ มักจะคิดว่าพิพิธภณท์ไม้กลายเป็นหินเป็นสถานที่ที่ไม่ค่อยน่าสนใจสำหรับการเป็นตัวเลือกเพื่อการท่องเที่ยว แต่เมื่อได้เข้ามาเยี่ยมชมมาสัมผัสบรรยากาศภายในพิพิธภณท์ กลับสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมาก”

ซึ่งผู้ให้ข้อมูลบางท่านยังกล่าวในลักษณะเดียวกันว่า

“นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวพิพิธภณท์ว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาที่น่าเบื่อ ไม่น่าสนใจและไม่ตอบสนองตามความต้องการของตน จึงเลือกที่จะไปท่องเที่ยวสถานที่อื่นในจังหวัดนครราชสีมา แต่เมื่อได้มีโอกาสมาเที่ยวที่พิพิธภณท์ไม้กลายเป็นหินแห่งนี้ ทำให้นักท่องเที่ยวหลายคนเปลี่ยนแนวความคิดดังกล่าว”

โดยสรุป ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์หลายท่านมีความคิดเห็นที่สอดคล้องตรงกันว่า “พิพิธภณท์ไม้กลายเป็นหิน เป็นสถานที่ที่มีความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยว และหากได้รับการพัฒนาส่งเสริมหรือประชาสัมพันธ์ในด้านการท่องเที่ยว จะยิ่งช่วยผลักดันให้กลายเป็นแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีศักยภาพที่สำคัญของอุทยานธรณีโคราชมากยิ่งขึ้น”

แหล่งไดโนเสาร์โคราช (อำเภอเมืองนครราชสีมา) หรือ โคราชไดโนพาร์ค

ตั้งอยู่ที่ป่าสงวนแห่งชาติองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ เป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ได้รับอนุญาตปลูกป่า ขนาดพื้นที่ประมาณ 600 ไร่ มีประวัติการค้นพบซากกระดูกไดโนเสาร์และสัตว์ร่วมสมัย จากหินทรายและหินกรวดมนปนปูนหมวดหินโคกกรวด โดยเฉพาะอย่างยิ่งไดโนเสาร์อิกัวโนดอนต์ที่ได้รับการศึกษาวิจัยแล้วถึง 3 สายพันธุ์ ได้แก่ สยามโอดอน นิมงามมิ (Siamodon nimngami) ราชสีมาซอรัส สุรนารีเอ (Ratchasimasaurus Suranareae) และสิรินธรนา โคราชเอนซิส (Sirindhorna Khoratensis) และยักรวมถึงไดโนเสาร์กินเนื้อพวกอัลโลซอร์ ฟอสซิลกระดูกและเต่า นักวิชาการหลายท่านได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจว่า

“พื้นที่แหล่งไดโนเสาร์โคราช เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสำรวจศึกษาวิจัย อีกทั้งยังอยู่ในช่วงระหว่างการพัฒนาเป็นพื้นที่อุทยานไดโนเสาร์หรือโครงการโคราชไดโนพาร์ค เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราช”

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลบางท่านที่อยู่ในส่วนของคณะผู้บริหารฯ ได้กล่าวว่า

“แหล่งไดโนเสาร์โคราช หรือโคราชไดโนพาร์ค อยู่ในช่วงระหว่างโครงการในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว และยังต้องได้รับการส่งเสริมเพื่อสร้างศักยภาพรองรับด้านการท่องเที่ยว แต่หากโครงการดังกล่าวสำเร็จตามแผนที่ได้วางไว้ แหล่งไดโนเสาร์โคราชหรือโคราชไดโนพาร์ค จะกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของอุทยานธรณีโคราช”

แหล่งหินตัดสี่คิ้ว (อำเภอสี่คิ้ว)

มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 15-18 หรือประมาณ 800-1,100 ปีมาแล้ว มีลักษณะเป็นเนินเขา หินทรายสีเทา บนเนินปรากฏร่องรอยการตัดหินหลงเหลืออยู่ ร่องรอยเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงวิธีการตัดหินทรายของคนสมัยโบราณ โดยตัดหินทรายเป็นแฉวยาวก่อน แล้วจึงตัดแบ่งย่อยออกเป็นก้อนสี่เหลี่ยม และสกัดด้านล่างออกแล้วจึงทำการขนย้ายออกไปจากแหล่งหินทรายนี้ บางบริเวณมีร่องรอยก้อนหินถูกตัดและเคลื่อนย้ายออกไปแล้ว ขณะที่บางบริเวณมีการสกัดเป็นร่องขนาน แต่ยังไม่ได้สกัดตัดออกไปจากพื้นที่ ซึ่งคาดว่านำไปใช้ในการสร้างปราสาทในวัฒนธรรมเขมรหลังต่าง ๆ ในเขตอำเภอสี่คิ้วและอำเภอสองเนิน เช่น ปราสาทเมืองแขก ปราสาทโนนกู่ ปราสาทหัวสระ เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบหลุมรูปหม้อหรือกุ่มลักษณะหลายขนาดในพื้นที่แหล่งหินตัดสี่คิ้ว จากความตอนหนึ่งที่มีผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“สถานที่แห่งนี้ มีความน่าสนใจทั้งในแง่ของธรณีวิทยาที่ปรากฏและความเชื่อมโยงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์จากการใช้ประโยชน์จากแหล่งหินตัดของคนในยุคสมัยก่อน นับว่ามีความน่าสนใจสำหรับผู้สนใจศึกษาทั้งทางด้านธรณีวิทยาและประวัติศาสตร์”

และยังมีผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมอีกว่า

“ในพื้นที่ใกล้บริเวณแหล่งหินตัดแห่งนี้ นอกจากจะมีร่องรอยหลักฐานการตัดหินเพื่อนำมาใช้ก่อสร้างปราสาทของคนในยุคก่อน แต่ยังพบว่ามีลักษณะทางธรณีวิทยา ที่เรียกว่า กุ่มลักษณะให้ผู้สนใจได้ศึกษาและเยี่ยมชม จึงนับได้ว่าสถานที่แห่งนี้มีความน่าสนใจสำหรับการศึกษาวิจัยและการท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาเป็นอย่างยิ่ง” โดยสรุป ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ มีความคิดเห็นในลักษณะเดียวกันว่า “แหล่งหินตัดสี่คิ้วเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและมีคุณค่าที่น่าสนใจ แต่จำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจศึกษาและนักท่องเที่ยวได้รู้จักมากยิ่งขึ้น”

กุมภลักษณ์มอจะบก (อำเภอสีคิ้ว)

พบได้ในพื้นที่แหล่งตัดหินโบราณ เช่น แหล่งหินตัดสีคิ้ว ด้วยพบในเขตหมู่บ้านมอจะบก จึงเรียกว่า “กุมภลักษณ์มอจะบก” ลักษณะที่พบจะเป็นลักษณะโครงสร้างทางธรณีอีกอย่างหนึ่ง นั่นคือ ลักษณะของกุมภลักษณ์ (Pothole) กุมภลักษณ์เกิดจากกระแสน้ำที่ไหลแบบการไหลปั่นป่วน หมุนวน พาดตะกอนขนาดกรวดและทราย กัดเซาะและขุดสีหินพื้นท้องน้ำจนเป็นหลุมขึ้น กุมภลักษณ์จะพบบริเวณพื้นท้องน้ำ บริเวณน้ำตกและบริเวณที่ทางน้ำไหลเชี่ยว จึงอาจสันนิษฐานได้ว่าบริเวณนี้เคยมีสภาพแวดล้อมที่เป็นแม่น้ำมาก่อน กุมภลักษณ์มีลักษณะเป็นหลุมทรงกระบอก มีแกนยาวตั้งฉากกับพื้นท้องน้ำและมีพื้นที่หน้าตัดเป็นวงกลม ความลึกและเส้นผ่านศูนย์กลางของกุมภลักษณ์ อาจมีขนาดที่แปรเปลี่ยน ซึ่งความลึกอาจลึกมากกว่า 1 เมตร และอาจมีเส้นผ่านศูนย์กลางมากกว่า 10 เมตร บริเวณส่วนก้นหลุมของกุมภลักษณ์จะพบกรวดและทรายที่ตกตะกอนจากทางน้ำ

“ในพื้นที่ของแหล่งหินตัดสีคิ้ว พบลักษณะกุมภลักษณ์มากมายกระจายอยู่ในบริเวณ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้พื้นที่มีความน่าสนใจและมีคุณค่าทางธรณีวิทยามากยิ่งขึ้น อีกทั้งแหล่งที่ตั้งอยู่ติดถนนมิตรภาพสายหลัก ดังนั้นหากมีการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจได้รู้จัก จะช่วยให้สถานที่แห่งนี้มีศักยภาพและมีความสำคัญด้านการท่องเที่ยวได้อย่างแน่นอน” จากความตอนหนึ่งของ การสัมภาษณ์

ถ้ำเขาจันทน์งามและภาพเขียนสี (อำเภอสีคิ้ว)

ตั้งอยู่ในพื้นที่ของวัดเลิศจังหวัด เป็นแหล่งศิลปะถ้ำยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่พบเพียงแห่งเดียว ในจังหวัดนครราชสีมาในปัจจุบัน มีอายุอยู่ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย ประมาณ 3,000-5,000 ปี พื้นที่ของวัดตั้งอยู่บนเขาเลื้อนล้น มีป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรณีวิทยา นิเวศวิทยา และวัฒนธรรม เนื่องจากมีหินทรายไหลเป็นมวลหิน และแท่งหินขนาดใหญ่ รอยแตกของหินทำให้เกิดเส้นทางซับซ้อน มีช่องถ้ำผาคล้ายถ้ำ ปกคลุมด้วยพืชพันธุ์และต้นไม้ขนาดใหญ่ รวมทั้งรากไม้ที่ขึ้นปกคลุมก้อนหินทำให้ดูร่มรื่น สวยงามแปลกตา บนเพิงผาหินปรากฏ “ภาพเขียนก่อนประวัติศาสตร์” ตัวภาพอยู่สูงจากพื้น 3-4 เมตร มีความสวยงามเล่าเรื่องราวกิจกรรมของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ มีทั้งภาพกลุ่มคน สัตว์ ทั้งแบบเงาตีบ ภาพร่าง ภาพลายเส้น ภาพที่โดดเด่นและน่าสนใจ คือ ภาพคนที่มีทั้งชาย หญิง และเด็กในอิริยาบถต่าง ๆ เช่น นั่ง ยืน เดินรำ และยิงธนู มองดูแล้วเหมือนคนยุคก่อนประวัติศาสตร์กำลังบันทึกเล่าเรื่องตัวเอง โดยเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการล่าสัตว์ การละเล่น ในวิถีชีวิตที่น่าสนใจมาก ภาพเขียนก่อนประวัติศาสตร์นี้ บ่งบอกว่ามนุษย์ในสมัยโบราณมีการใช้ประโยชน์จากเพิงถ้ำในการอยู่อาศัยหรือการหลบภัยธรรมชาติหรือจากสัตว์ป่า ในทางธรณีวิทยาพื้นที่ของวัดเขาจันทน์งาม อยู่ในหมวดหินพระวิหาร ซึ่งเป็นเขาควมสตาโคราชแนวด้านนอก ทั้งนี้วัดเขาจันทน์งามตั้งอยู่บนด้านลาดเอียง (Dip Slope) ของเขาควมสตา ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์หลายท่านมีความคิดเห็นที่สอดคล้องตรงกันว่า

“ถ้าเขาจันทน์งามและภาพเขียนสี เป็นสถานที่ที่มีความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยว ในเกือบทุกด้าน ทั้งในเรื่องของความดึงดูดความน่าสนใจ การเดินทาง สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ห้องน้ำ จุดบริการนักท่องเที่ยวที่เป็นวิสาหกิจชุมชน ความปลอดภัย จึงนับได้ว่าค่อนข้างมีศักยภาพ และมีคุณค่าทางด้านการท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นที่รู้จักของผู้คนทั้งในเชิงของการท่องเที่ยวและการมา ปฏิบัติธรรม แม้ว่าแต่ละวันอาจจะยังมีจำนวนผู้มาเยี่ยมชมไม่มากนัก แต่ก็มีผู้มาเยือนสถานที่แห่งนี้ ทุกวัน”

ด้วยความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวและการมีคุณค่าในด้านธรณีวิทยา นิเวศวิทยา และวัฒนธรรม จึงนับได้ว่าถ้าเขาจันทน์งามและภาพเขียนสี เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและ มีความสำคัญอีกแห่งหนึ่งของอุทยานธรณีโคราช

จุดชมวิวยายเที่ยง (อำเภอสีคิ้ว)

เป็นจุดชมวิวยอดนิยมที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากจากนักท่องเที่ยวท้องถิ่นและต่างถิ่น เวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยวจะเป็นช่วงเวลาบ่าย ๆ ถึงเวลาตอนเย็นที่พระอาทิตย์ใกล้จะลับ ขอบฟ้า เนื่องจากด้านบนจะมองเห็นวิวของเขื่อนลำตะคอง ทศนียภาพของเขาเขาสด และกังหันลมยักษ์ ได้อย่างชัดเจน อ่างเก็บน้ำตอนบนของยอดเขายายเที่ยงแห่งนี้อยู่ภายใต้การดูแลของการไฟฟ้า ฝายผลิตแห่งประเทศไทย มักจะมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเดินทางขึ้นมาชมและสัมผัสอากาศบริสุทธิ์ บนยอดเขา พร้อมกับชมอ่างเก็บน้ำตอนบน โดยบริเวณรอบอ่างเก็บน้ำตอนบนจะมีทางจักรยาน ให้นักท่องเที่ยวปั่นจักรยานไปชมกังหันลมยักษ์ได้แบบใกล้ชิด และมีศูนย์เรียนรู้เกี่ยวกับระบบการผลิต กระแสไฟฟ้ารูปแบบต่าง ๆ ของการไฟฟ้าฝายผลิตแห่งประเทศไทยให้ประชาชนได้เยี่ยมชมและศึกษา เรียนรู้ไปในตัว ความตอนหนึ่งของการสัมภาษณ์ระบุว่า

“ณ สถานที่แห่งนี้อยู่ภายใต้การดูแลของการไฟฟ้าฝายผลิตแห่งประเทศไทย ซึ่งนอกเหนือจาก การกินพื้นที่หลักแล้ว หน่วยงานยังให้ความสำคัญกับชุมชนในพื้นที่ ด้วยการพัฒนาและส่งเสริมพื้นที่ โดยรอบเพื่อรองรับการท่องเที่ยว อันจะช่วยสร้างรายได้และกระจายรายได้สู่ภาคชุมชนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นถ้ามองในเรื่องศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวของจุดชมวิวยายเที่ยง นับได้ว่าค่อนข้าง มีศักยภาพที่ดีเยี่ยม การตอบรับและจำนวนการมาเยือนของนักท่องเที่ยวที่มากมายในช่วงวันหยุด ประจำสัปดาห์ เป็นตัวชี้วัดให้เห็นถึงประสิทธิภาพและความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวได้อย่าง ชัดเจน”

จึงอาจกล่าวสรุปได้ว่า จุดชมวิวยายเที่ยงมีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยว มีการ ส่งเสริมประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่เสมอ ได้รับความนิยมและการตอบรับจาก นักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี จุดชมวิวยายเที่ยงจึงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญอันดับต้น ๆ ของ อุทยานธรณีโคราช

ผายายเที่ยง (อำเภอสีคิ้ว)

ตั้งอยู่บนพื้นที่สันเขาผายายเที่ยง ที่ความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 650 เมตร บริเวณใกล้เคียงกันจะเป็นจุดชมวิวเขาผายายเที่ยงบนอ่างพักน้ำลำตะคองชลภาวัฒนา หากนักท่องเที่ยวอยู่บริเวณผายายเที่ยงจะเห็นทิวทัศน์ของอ่างเก็บน้ำลำตะคองทางด้านล่างและเห็นเขาขุนานจิต (เขาควงสตา) ที่มีผาชันทางตะวันตกเฉียงใต้ และด้านลาดตามแนวเททางด้านตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เป็นลักษณะภูมิประเทศแบบควงสตาหรือเขารูปอีโต้ ได้มีการสันนิษฐานว่าเขาผายายเที่ยงกับเขาขุนานจิต เคยมีความต่อเนื่องกันทางธรณิวิทย์มาก่อนและมีลำตะคองไหลผ่าน ต่อมาเกิดการยกตัวของแผ่นดินเกิดเป็นแนวเทือกเขาไปพร้อม ๆ กันกับการกักร่อนในแนวดิ่งของลำน้ำ จนเกิดเป็นช่องเขาน้ำกักรัดแนวเทือกเขาออกจากกัน (Water grab) ลำตะคองจึงถือได้ว่าเป็นธารน้ำบรรพกาล (Antecedent stream) บริเวณผายายเที่ยงจะมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ทำ คือ กิจกรรมปลูกป่าลอยฟ้า โดยการยิงเมล็ดมะค่าโมงด้วยหนังสติ๊กในเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ป่า และจากปัจจัยทางด้านพื้นที่ที่ผายายเที่ยงอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันกับจุดชมวิวเขาผายายเที่ยง ดังนั้นการสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยวทั้ง 2 พื้นที่ควบคู่กันไป จะช่วยให้นักท่องเที่ยวที่มาเยือน ได้มีกิจกรรมและจุดท่องเที่ยวที่น่าสนใจเพิ่มมากขึ้น

ผาบุคา-ผาคูรัก (อำเภอสีคิ้ว)

เป็นหน้าผาสวยงามที่เกิดจากแนวที่ราบสูงโคราชที่ทอดยาวไปกว่า 10 กิโลเมตร ผาบุคา นอกจากจะเป็นจุดชมวิวชั้นดีแล้ว ที่นี่ยังเป็นจุดกางเต็นท์ที่สวยงาม รวมถึงมีโฮมสเตย์สำหรับการพักแรมในหลายจุด นอกจากนี้ผาบุคายังเป็นจุดทำกิจกรรมปีนหน้าผาและไรด์ตัวที่สนุกและท้าทายด้วยแนวหน้าผากกว้างใหญ่ วิถีภูเขาเรียงรายกันอย่างสวยงามและสุดลูกหูลูกตา จึงเป็นสถานที่ที่เหมาะสมกับผู้รักความท้าทายและความสูงเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ในยามค่ำคืนก็จะแปรสภาพเป็น “จุดชมดาวบนดิน” อีกด้วย แต่จากการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ยังไม่ค่อยมีผู้ใดกล่าวถึงสถานที่แห่งนี้มากนัก อาจจะเนื่องด้วยระยะทางของการเดินทางไปยังสถานที่ที่ค่อนข้างไกลจากถนนมิตรภาพกว่า 20 กิโลเมตร และศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยวในด้านอื่น ๆ อาจจะยังไม่มีความพร้อมอย่างใดก็ตามมีผู้ให้สัมภาษณ์บางท่านที่เคยไปเยือนสถานที่แห่งนี้ กล่าวว่า

“สถานที่แห่งนี้แม้จะอยู่ไกล ไม่สะดวกในการเดินทางมากนัก แต่ความสวยงามของพื้นที่และทิวทัศน์ น่าจะช่วยให้นักท่องเที่ยวที่ชอบการท่องเที่ยวแบบพักแรมด้วยการกางเต็นท์ การพักโฮมสเตย์ นักท่องเที่ยวที่ชอบความสงบ เกิดความประทับใจได้ จึงคิดว่าหากมีการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมการท่องเที่ยวมากขึ้น อาจจะทำให้ผาบุคา-ผาคูรักกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของอุทยานธรณีโคราชอีกแห่งหนึ่งได้”

บ่อเกลือหนองสรวง หรือ บ่อเกลือพันดุง (อำเภอลำทะเมนชัย)

ในบริเวณนี้ มีชั้นหินเกลือใต้ดินในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ประกอบกับเป็นพื้นที่ต่ำสภาพดินเป็นดินเหนียวปนทราย ดินมีความเค็มสูง ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติจึงค่อนข้างน้อย สังเกตได้จากคราบเกลือบนผิวดินเป็นหย่อม ๆ ไม่สม่ำเสมอทั้งพื้นที่ นอกจากนี้ความเค็มในชั้นดินก็แตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับช่วงฤดูกาล ถ้าในช่วงฤดูฝนคราบเกลือที่อยู่บนชั้นดินจะถูกน้ำฝนชะลงไป ในดินชั้นล่าง แต่ในช่วงฤดูแล้งคราบเกลือจะกลับขึ้นมาปรากฏที่ผิวดินใหม่ จึงเป็นพื้นที่ที่มีการเจาะบ่อเพื่อสูบน้ำเกลือใต้ดินขึ้นมาตากในรูปของนาเกลือขนาด ประมาณ 200 ไร่ น้ำเกลือที่สูบขึ้นมาจะถูกเก็บไว้ในถังแล้วปล่อยลงแปลงนาที่มีแผ่นยางหนารองรับ ป้องกันไม่ให้น้ำเกลือไหลซึมลงไปได้ดินที่อาจไปปนเปื้อนพื้นที่ใกล้เคียงได้ ดังนั้นจึงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการศึกษาทางด้านธรณีวิทยา แต่ในเชิงของการท่องเที่ยว นั้น สถานที่แห่งนี้สามารถพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้ที่สนใจในระดับหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากเป็นพื้นที่ในการครอบครองของเอกชน การส่งเสริมหรือพัฒนาศักยภาพอาจจะทำได้ไม่เต็มที่ ประกอบกับความน่าสนใจของสถานที่แห่งนี้ยังไม่สามารถที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากนัก

ความต่อนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ กล่าวว่า

“กิจกรรมการท่องเที่ยวจะเป็นเพียงแค่การสาธิตการทำเกลือสินเธาว์ การให้ความรู้ในการทำนาเกลือที่เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้านในการต้มเกลือ รวมถึงการทำสปาเกลือ ซึ่งมีอุปสรรคที่ไม่สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี จะท่องเที่ยวได้แค่บางฤดูกาลที่เหมาะสมในการทำนาเกลือเท่านั้น”

แม้ว่าสถานที่แห่งนี้สามารถพัฒนาและสนับสนุนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ แต่อาจจะไม่ได้ได้รับความนิยมมากนัก ด้วยอุปสรรคในหลายด้าน เช่น เป็นแหล่งที่มีความน่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม ปัญหาในการพัฒนาพื้นที่เนื่องจากอยู่ภายใต้การครอบครองของเอกชน ระยะเวลาและฤดูกาลในการท่องเที่ยวที่จำกัด เป็นต้น ดังนั้นหากจะมีการผลักดันให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจของอุทยานธรณีโคราช ควรจะต้องมีการเสริมสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่น่าสนใจเพิ่มเติม

วัดป่าภูผาสอง (อำเภอสว่างแดนดิน)

สถานที่แห่งนี้มีความสำคัญทางด้านธรณีวิทยาเนื่องจากพื้นที่ตั้งอยู่บนส่วนหนึ่งของเขาควนสตา บริเวณโดยรอบอยู่ในเขตติดต่อ 4 อำเภอ คือ อำเภอสว่างแดนดิน อำเภอสว่างแดนดิน อำเภอบึงสามพันและอำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่ของวัดตั้งอยู่บนเขาควนสตาโคราชหรือสันเขาหินทรายของหมวดหินพระวิหาร ที่มีลักษณะคล้ายมดอู๊ของไทย โดยภูเขามีสันชันด้านหนึ่ง ด้านลาดอีกด้านหนึ่ง ที่ตั้งของวัดรวมทั้งจุดชมวิวทัศนียภาพอยู่ในตำแหน่งที่สามารถมองเห็นเทือกเขาควนสตาโคราช (แนวด้านนอก) ที่ทอดตัวออกไปทางด้านข้างต่อเนื่องตลอดขอบที่ราบสูงโคราชและตลอดแนวภูพาน

รวมความยาวราว 1,740 กิโลเมตรและมองเห็นพื้นที่ราบด้านล่างของอำเภopakช่องได้อย่างสวยงาม หน้าผาหินทรายบริเวณวัดป่าภูผาส่งปรากฏโครงสร้างชั้นเฉียงระดับ (Cross-Bedding) ในชั้นหินขนาดใหญ่ แสดงถึงทิศทางการไหลของแม่น้ำในยุคครีเทเชียส ซึ่งถูกบันทึกลงในหินทราย นอกจากนี้ยังพบซากดึกดำบรรพ์ร่องรอยแบบรูซอนไซ (Burrow) ที่เป็นหลักฐานว่ามีสิ่งมีชีวิตอาศัยอยู่ในเขตนํ้าตื้นริมฝั่งแม่น้ำในช่วงเวลานั้น

“วัดป่าภูผาส่งมีความสำคัญและการส่งเสริมการเที่ยวชมทัศนียภาพเชิงธรณีวิทยาเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้สถานที่แห่งนี้ยังมีคุณค่าความสำคัญครบทุกด้านทั้งในเชิงธรณีวิทยา นิเวศวิทยา และวัฒนธรรม การเดินทางมายังวัดป่าภูผาส่งมีความสะดวกสบาย ตลอดระยะทางมีร้านอาหารชุมชน และที่พักแบบโฮมสเตย์ สามารถรองรับนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจได้ตลอดทั้งปี จึงนับได้ว่าสถานที่แห่งนี้มีศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราชได้เป็นอย่างดี” ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์

น้ำตกวังเณร (อำเภอสูงเนิน)

ลักษณะทางกายภาพเป็นเส้นทางน้ำธรรมชาติรับน้ำจากเขื่อนลำตะคอง อำเภอสีคิ้ว ที่ระบายน้ำตลอดทั้งปี จึงมีกระแสไหลผ่านโขดหินเล็ก ๆ เหมือนน้ำตกชั้นเล็ก ๆ คดเคี้ยวไปมา ระดับน้ำไม่ลึกมาก ภูมิทัศน์สองข้างทางมีต้นไม้ใหญ่ปกคลุม สร้างความร่มรื่นและร่มเย็น มีผู้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับน้ำตกวังเณร โดยระบุว่า

“แม้ว่าสถานที่แห่งนี้จะไม่ได้มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นหรือสำคัญทางด้านธรณีวิทยามากนัก เนื่องจากเป็นเพียงทางผ่านของน้ำที่ระบายออกมาจากเขื่อน แต่นับว่ามีความสำคัญในแง่ของการท่องเที่ยวมาก เพราะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ มีความพร้อมการรองรับการท่องเที่ยวในระดับที่ดี เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชอบการพักผ่อนและชอบกิจกรรมเล่นน้ำ จึงค่อนข้างได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวจำนวนมากตลอดทั้งปี”

แหล่งหินตัดสูงเนิน (อำเภอสูงเนิน)

มีลักษณะภูมิประเทศเป็นลานหินธรรมชาติกระจายตัวอยู่ในเขตพื้นที่ป่าชุมชน ปัจจุบันพบร่องรอยการตัดหินทรายสีแดง รวมทั้งสิ้น 4 จุดลักษณะร่องรอยการตัดหินที่พบนั้น พบร่องรอยการตัดหินที่มีการเคลื่อนย้ายหินออกไปแล้ว โดยอาจใช้เทคนิควิธีเดียวกันกับแหล่งตัดหินอื่น ๆ โดยหินทรายเหล่านี้ เป็นวัสดุหลักที่สำคัญในการใช้ก่อสร้างปราสาทในวัฒนธรรมเขมรที่พบในหลายแห่งของจังหวัดนครราชสีมา นอกจากนี้ยังพบภูมิลักษณะ โดยชาวบ้านเรียกกันว่า “หม้อหินแปดแสนปี” พื้นที่แหล่งหินตัดสูงเนินบริเวณนี้พบเศษกระดูกโบราณไม่ทราบชนิดกระจายอยู่ทั่วไปในหินกรวดมนเนื้อปูน คาดว่าเศษกระดูกเหล่านี้ถูกพัดพามาจากที่อื่นด้วยกระแสน้ำหรือลม และพบชั้นเฉียงระดับ ที่เป็นโครงสร้างทางธรณีในบริเวณนี้

ข้อความที่สำคัญตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ระบุว่า

“พื้นที่แหล่งหินตัดสูงเนิน ตั้งอยู่ในพื้นที่ของหมู่บ้านสัมภังาม มีความสำคัญไม่น้อยกว่าพื้นที่แหล่งหินตัดสี่คิ้วทั้งในด้านธรณีวิทยาและมีความสัมพันธ์กับแหล่งท่องเที่ยวอื่นด้านวัฒนธรรมในอำเภอสูงเนิน จึงมีความน่าสนใจสำหรับกลุ่มผู้ที่ต้องการท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาหรือกลุ่มนักวิจัย แต่ด้วยการเดินทางอาจจะยังไม่สะดวกสบายมากนักและไกลจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ดังนั้นหากมีการพัฒนาศักยภาพและประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจได้รู้จัก จะช่วยให้สถานที่แห่งนี้มีศักยภาพและมีความน่าสนใจในด้านการท่องเที่ยวของอำเภอสูงเนินได้อย่างแน่นอน”

พิพิธภัณฑ์ซากดึกดำบรรพ์ตำบลท่าช้าง (อำเภอเฉลิมพระเกียรติ)

เป็นพิพิธภัณฑ์ซากดึกดำบรรพ์ขนาดเล็กในอาคารหนึ่ง ของเทศบาลตำบลท่าช้าง โดยการจัดแสดงชิ้นส่วนซากดึกดำบรรพ์ที่ได้มาจากบ่อทรายริมแม่น้ำมูล พบซากดึกดำบรรพ์ช้างไม่น้อยกว่า 9 สกุล รวมถึงซากดึกดำบรรพ์อื่น ๆ และไม้กลายเป็นหินจำนวนมาก พื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติมีความสำคัญในการสำรวจศึกษาและวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นแหล่งค้นพบฟอสซิลช้างดึกดำบรรพ์ที่มีอายุอยู่ในช่วง 16-0.01 ล้านปีก่อน โดยพบหลากหลายสายพันธุ์ที่มากที่สุดในโลกถึง 10 สกุล จาก 54 สกุลที่พบทั่วโลก ซึ่งนับได้ว่ามีความน่าสนใจมาก

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจว่า

“สถานที่แห่งนี้มีคุณค่าทางธรณีวิทยาเป็นอย่างยิ่ง มีการค้นพบซากฟอสซิลช้างจำนวนมากที่สุดของโลก แต่อาจยังไม่ได้ได้รับความนิยมในการท่องเที่ยวมากนัก หากได้รับการสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาศักยภาพ การสร้างเป็นพิพิธภัณฑ์แหล่งเรียนรู้ขนาดใหญ่ และส่งเสริมประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว จะช่วยให้พิพิธภัณฑ์ซากดึกดำบรรพ์ตำบลท่าช้าง เป็นจุดท่องเที่ยวที่สำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวที่สนใจเฉพาะกลุ่มด้านฟอสซิลหรือแม้แต่นักท่องเที่ยวทั่วไป และกลายเป็นจุดที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชได้”

ประเภทแหล่งท่องเที่ยวด้านนิเวศวิทยา

การท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศอย่างมีความรับผิดชอบ ให้ความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการสนับสนุนผู้คนในท้องถิ่นได้มีความเป็นอยู่ที่ดีในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชจากการสัมภาษณ์ข้อมูลพบว่า สถานที่ที่มีความสำคัญ น่าสนใจ และดึงดูดด้านการท่องเที่ยว รวมถึงความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้ที่สนใจด้านนิเวศวิทยา พบได้ในพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว และอำเภอสูงเนิน ประกอบด้วย

1. สวนพฤกษศาสตร์ มทส. (อำเภอเมืองนครราชสีมา)
2. ถ้ำเขาจันทร์งามและภาพเขียนสี (อำเภอสีคิ้ว)
3. ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชฯ คลองไผ่ (อำเภอสีคิ้ว)

4. วัดป่าภูผาสอง (อำเภอสูงเนิน)

สวนพฤกษศาสตร์ มทส. (อำเภอเมืองนครราชสีมา)

ตั้งอยู่ภายในอุทยานการเรียนรู้สิรินธร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช สนับสนุนโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (พระอิสริยยศในขณะนั้น) ประกอบด้วยป่าเต็งรัง ป่าบริเวณอาคารสวนสมุนไพร เส้นทางเดินป่าธรรมชาติ โรงเรือนอาณาจักรพืช โรงเรียนพรรณไม้ป่าเต็งรังและกล้วยไม้ ภายในอาคารนิทรรศการจัดการแสดงความรู้เกี่ยวกับพรรณไม้ โดยแบ่งนิทรรศการออกเป็น 3 กลุ่มที่สำคัญ คือ 1) พรรณไม้ป่าเต็งรัง 2) พรรณไม้ป่ารัง 3) พรรณไม้ในท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์ในการปลูกจิตสำนึก การอนุรักษ์หวงแหน และตระหนักในคุณค่าของพฤกษชาติของท้องถิ่นและประเทศ ให้กับผู้ที่สนใจทุกกลุ่มอันนำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจกันส่งเสริมพันธุ์กรรมพืชอย่างยั่งยืน ทั้งยังเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่มีความร่มรื่นสวยงาม สวนพฤกษศาสตร์ มทส. ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมเชิงทัศนศึกษาเพื่อการศึกษาเรียนรู้ให้กับนักเรียนนักศึกษาในพื้นที่ รวมถึงเปิดให้ผู้ที่มีความสนใจได้เข้าเยี่ยมชมตามวันและเวลาราชการ ซึ่งจากการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์กล่าวโดยสรุปได้ว่า

“สถานที่แห่งนี้เป็นแหล่งนิเวศวิทยาที่มีความน่าสนใจ มีความโดดเด่นในการส่งเสริมเพื่อกิจกรรมการศึกษาเรียนรู้มากกว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยว แต่หากต้องการที่จะพัฒนาให้เป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งทัศนศึกษา ควรจะต้องส่งเสริมในด้านการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจได้รู้จักมากยิ่งขึ้น เนื่องจากสวนพฤกษศาสตร์ มทส. แห่งนี้ มีความน่าสนใจและมีศักยภาพด้านการรองรับนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับที่น่าพอใจ แต่ยังขาดการสื่อสารและการสร้างการรับรู้ให้เป็นที่รู้จักและดึงดูดกลุ่มท่องเที่ยวทั่วไป”

ถ้าเขาจันทน์งามและภาพเขียนสี (อำเภอสีคิ้ว)

เป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของอุทยานธรณีโคราช เนื่องจากมีทรัพยากรการท่องเที่ยวครบทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทธรณีวิทยา ประเภทวัฒนธรรม และประเภทนิเวศวิทยา ตั้งอยู่ในพื้นที่ของวัดเลิศสวัสดิ์ พื้นที่ของวัดตั้งอยู่บนเขาเลื้อนลัน โดยมีลักษณะของพื้นที่ป่าดิบแล้งบริเวณดินเขาด้านลาดของเขาสตาเขาบายเที่ยง มีป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ปกคลุมด้วยพืชพันธุ์และต้นไม้ขนาดใหญ่ รวมทั้งรากไม้ที่ขึ้นปกคลุมก้อนหิน ทำให้ดูร่มรื่น สวยงามแปลกตา ข้อความที่สำคัญตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ระบุว่า

“ถ้าเขาจันทน์งามและภาพเขียนสี มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวทั้งในแง่ของสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่ครบครัน ทั้งยังมีภาคชุมชนที่เข้ามาร่วมจัดการและรับผิดชอบในแหล่งพื้นที่ จึงถูกจัดให้เป็นตัวอย่างเส้นทางท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในการเดินศึกษาธรณีวิทยา ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและนิเวศวิทยาควบคู่กันไป”

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลท่านอื่นล้วนมีความเห็นที่สอดคล้องตรงกันว่า

“ถ้าเขาจันทน์งามและภาพเขียนสีมีความโดดเด่นในเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของมนุษย์ในยุคก่อน แต่ในเชิงนิเวศวิทยาของป่าดิบแล้ง ความสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ไม้และสัตว์ป่า ล้วนมีความสำคัญในเชิงการท่องเที่ยวไม่แพ้กัน”

ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชฯ คลองไผ่ (อำเภอสีคิ้ว)

ตั้งอยู่บนเนื้อที่ประมาณ 391 ไร่ ในพื้นที่ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว พื้นที่ส่วนหนึ่งดำเนินการเป็นเรือนเพาะชำ กล้าไม้ เป็นแหล่งน้ำ แปลงปลูกพืชผัก นาข้าว ไม้ผล ไม้ป่าใช้สอย พืชสมุนไพร สร้างสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนสาธิต (สำหรับงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน) ดำเนินการให้เป็นศูนย์ฝึกอบรมเพื่อสร้างความมั่นใจให้เกษตรกรและบุคคลทั่วไปและเป็นเครือข่ายของโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมการอบรมและเรียนรู้ต่าง ๆ ที่สำคัญเชิงเกษตร เชิงนิเวศวิทยา และการศึกษาธรรมชาติวิทยาอุทยานควестаโคราช รวมทั้งการอบรมงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นและงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ข้อความที่สำคัญจากการสัมภาษณ์ กล่าวโดยสรุปว่า

“สถานที่แห่งนี้มีความสำคัญในการท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาเพื่อการเรียนรู้ทางด้านพันธุ์กรรมพืชและนิเวศวิทยา ซึ่งมีศักยภาพในการรองรับหมู่คณะผู้ที่มีความสนใจ โดยจะต้องมีการขออนุญาตเพื่อเข้าเยี่ยมชม แต่หากต้องการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของอุทยานธรณีโคราช และมีความสามารถในการรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไป ควรจะต้องมีการหารือด้านความร่วมมือกับผู้ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ (ภาครัฐ) ในการอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว และส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น”

วัดป่าภูผาสอง (อำเภอสูงเนิน)

อยู่ในเขตตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน ตั้งอยู่ท่ามกลางธรรมชาติแห่งขุนเขาบนพื้นที่กว่า 2,800 ไร่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเขาควеста จึงเป็นวัดที่เงียบสงบร่มเย็น ธรรมชาติวิจิตรทัศนสวยงาม มีความงดงามตระการตาของธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ รวมถึงเป็นแหล่งที่ชุมนุมของกระรอกขาวที่สามารถเห็นได้ตลอดเวลาในพื้นที่ของวัด สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลายท่านที่กล่าวว่า

“วัดป่าภูผาสอง มีจุดเด่นในด้านการมองเห็นความสวยงามของทิวทัศน์แนวเขาควестаที่ทอดตัวยาวขนานไปทางด้านอำเภอปักธงชัย นอกจากนี้พื้นที่แห่งนี้ยังมีจุดเด่นที่สำคัญ อีกประการหนึ่งคือ ระบบนิเวศวิทยาป่าไม้และการได้เห็นความเป็นมิตรของกระรอกขาวฝูงใหญ่ที่สุดในประเทศไทยที่ออกมาเล่นพ่วนในบริเวณพื้นที่ของวัดให้นักท่องเที่ยวได้ชมและถ่ายภาพตลอดทั้งวัน”

ประเภทแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์

การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ การได้สัมผัสและชื่นชมกับความเป็นเอกลักษณ์และความแตกต่างของวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช จากการสัมภาษณ์ข้อมูลพบว่า

สถานที่ที่มีความสำคัญ น่าสนใจและดึงดูดด้านการท่องเที่ยว รวมถึงความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้ที่สนใจด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ พบได้ในพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอสีคิ้วและอำเภอสว่างเนิน ประกอบด้วย

1. กำแพงประตูปฐมพล อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี (อำเภอเมืองนครราชสีมา)
2. พิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมา (อำเภอเมืองนครราชสีมา)
3. ปราสาทหินพนมวัน (อำเภอเมืองนครราชสีมา)
4. ถ้ำเขาจันทร์งามและภาพเขียนสี (อำเภอสีคิ้ว)
5. ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชฯ บ้านยวน (อำเภอสีคิ้ว)
6. เมืองเสมา (อำเภอสว่างเนิน)
7. พระนอน (อำเภอสว่างเนิน)
8. ปราสาทเมืองแขก (อำเภอสว่างเนิน)

กำแพงประตูปฐมพล อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี (อำเภอเมืองนครราชสีมา)

ประตูเมืองทางทิศตะวันตกของเขตเมืองเก่านครราชสีมา และในระยะพื้นที่ใกล้เคียงกันจะพบอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ครั้นเมื่อสมัยสมเด็จพระนารายณ์ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างเมืองนครราชสีมาเป็นเมืองหน้าด่านเมื่อปี 2199 เพื่อป้องกันการรุกรานจากเขมร ญวน ลาว กำแพงประตูปฐมพลจึงถูกสร้างขึ้นและเป็นหนึ่งในประตูของเขตรั้วรอบเมืองเก่านครราชสีมาที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักมากที่สุด โดยประตูจะตั้งอยู่ด้านหลังของอนุสรณ์ท้าวสุรนารี ชื่อของประตูมาจากการชุมนุมพลไปออกศึก เชื่อกันว่าหากใครลอดซุ้มประตูนี้ก็จะแคล้วคลาดปลอดภัยและได้กลับมาโคราชอีกครั้ง ความเชื่อนี้จึงส่งผลต่อปัจจุบันเชื่อกันว่าหากใครมาลอดซุ้มประตูชุมพลก็จะได้กลับมาอยู่ที่โคราช ปัจจุบันประตูชุมพลเป็นประตูเดิมที่ได้รับการบูรณะเพียงประตูเดียว

อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ตั้งอยู่บริเวณด้านหน้าของประตูชุมพล สร้างขึ้นเมื่อปี 2477 เพื่อเป็นอนุสรณ์รำลึกถึงวีรกรรมอันยิ่งใหญ่ของท้าวสุรนารีหรือ “ยาโม” วีรสตรีไทยผู้อยู่ในหัวใจของชาวโคราชทุกคน และถือเป็นอนุสาวรีย์ที่ยกย่องความดีของวีรสตรีสามัญชนคนแรกของประเทศ อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมีลักษณะเป็นรูปหล่อด้วยทองแดงรมดำ ในท่ายืนมือขวากุมดาบ ปลายดาบจรดพื้นมือซ้ายท้าวสะเอว หันหน้าไปทางด้านทิศตะวันตก ซึ่งเป็นที่ตั้งของกรุงเทพมหานคร ภายในบรรจุอัฐิของท้าวสุรนารีหรือยาโมของชาวโคราช ท้าวสุรนารี มีนามเดิมว่า คุณหญิงโม เป็นภรรยาปลัดเมืองนครราชสีมา เมื่อปี 2369 เจ้าอนุวงศ์แห่งเวียงจันทน์ยกทัพเข้ายึดเมืองโคราช คุณหญิงโมได้รวบรวมชาวบ้านเข้าสู้รบและต่อต้านกองทัพเจ้าอนุวงศ์ไม่ให้ยกมาตีกรุงเทพฯ ได้เป็นผลสำเร็จ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาคุณหญิงโมเป็น “ท้าวสุรนารี” และเพราะยาโมกลายเป็นสัญลักษณ์ของชาวโคราช จึงเป็นที่มาของอีกชื่อที่เรียกขานจังหวัดนครราชสีมาว่า “เมืองยาโม” นั่นเอง จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทุกคนกล่าวไปในทิศทางเดียวกันโดยสรุปว่า

“ประตูปฐมพลและอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ สถานที่ตั้งอยู่ใจกลางเมือง การเดินทางสะดวกสบาย ผู้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวที่มีความเคารพนับถือและผู้ที่มีความเชื่อในเรื่องราวของความศักดิ์สิทธิ์ต่างเดินทางมากราบไหว้สักการะบูชากันทุกวัน เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมของจังหวัดนครราชสีมา ที่ได้รับความนิยมนักท่องเที่ยวมากที่สุด จึงนับว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของอำเภอเมืองนครราชสีมา”

พิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมา (อำเภอเมืองนครราชสีมา)

มีพัฒนาการมาจากหอวัฒนธรรม อยู่ภายใต้การบริหารของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เป็นสถานที่เก็บรวบรวมโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและสิ่งอื่น ๆ ที่ชุมชนมอบให้เก็บรักษาและจัดหาเพิ่มเติมในบางส่วนภายหลัง โดยพัฒนาให้เป็นนิทรรศการที่นำเสนอเนื้อหาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของจังหวัดนครราชสีมา เน้นความเชื่อมโยงของเรื่องราวร่วมกับโบราณวัตถุที่จัดแสดงและพัฒนาเนื้อหาในส่วนของการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจของจังหวัดนครราชสีมาเพิ่มเติม เพื่อให้เห็นพัฒนาการของจังหวัดนครราชสีมาภายใต้แนวคิดบรรยากาศย้อนอดีต เพลินพิณนครราชสีมา ภายในยังประกอบด้วยโรงละครขนาดเล็ก สามารถรองรับผู้มาเยี่ยมชม พิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมาเป็นหมู่คณะ พิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมาได้รับการคัดเลือกจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของชุมชนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสฉลองพระชนมพรรษา 5 รอบ มีห้องคลังวัตถุพิพิธภัณฑ์และนิทรรศการ โดยภายในพิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมาจะมีห้องจัดแสดงแบ่งออกเป็น 8 ห้อง ดังนี้ 1) เบิกโรง 2) ต้นกำเนิดอารยธรรม 3) สมัยทวารวดี 4) สมัยลพบุรี 5) สมัยอยุธยา 6) สมัยรัตนโกสินทร์ 7) มหานครแห่งอีสาน และ 8) ของดีเมืองโคราช (ส่วนนิทรรศการหมุนเวียน) จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องหลายภาคส่วน สรุปได้ว่า

“พิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวที่มีความสะดวกสบายในการเดินทาง สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานต่าง ๆ ครบครัน แต่อาจจะยังมีอุปสรรคในการสนับสนุนให้เป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยว เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวประเภทพิพิธภัณฑ์จะสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม ในขณะที่นักท่องเที่ยวทั่วไปยังไม่ค่อยนิยมเดินทางมาเที่ยว นอกจากนี้พิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมาอยู่ภายใต้การดูแลของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา การดำเนินการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวอาจจะมีกระบวนการและขั้นตอนที่ค่อนข้างยุ่งยากซับซ้อน ไม่สามารถทำได้เต็มที่มากนัก”

พิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมา จึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ แม้จะพบว่ามีอุปสรรคหรือข้อจำกัดบางประการในการส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว แต่หากตระหนักถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวและได้รับความร่วมมือ

จากทุกฝ่าย สถานที่แห่งนี้อาจจะได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นและกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ที่สำคัญของอุทยานธรณีโคราช ในพื้นที่อำเภอเมืองนครราชสีมา

ปราสาทหินพนมวัน (อำเภอเมืองนครราชสีมา)

เป็นโบราณสถานสถาปัตยกรรมราวพุทธศตวรรษที่ 16-17 เพื่อเป็นเทวสถานในคติความเชื่อของเขมรโบราณ ต่อมาภายหลังดัดแปลงเป็นพุทธสถาน เป็นปราสาทหินที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 5 ของประเทศไทย สิ่งที่น่าสนใจของปราสาทพนมวัน คือ เป็นศาสนสถานที่ยังสร้างไม่เสร็จสมบูรณ์ ถูกสร้างในแบบศาสนาพราหมณ์แต่มีการค้นพบพระพุทธรูป แผนผังของปราสาทพนมวันมีรูปแบบเดียวกันกับปราสาทหินพิมายในศิลปะร่วมแบบบาปวน และการก่อสร้างลำบาก เพราะแถบนี้ไม่มีภูเขาหินทราย จึงต้องไปเอาหินทรายมาจากที่ไกลแล้วขนลำเรียงมา จึงใช้หินทรายแดงที่มีคุณภาพต่ำผสมกับหินทรายสีขาวเทา เพราะแหล่งวัตถุดิบที่ใกล้สุดมีหินทรายทั้งสองสีผสมกัน

“ปราสาทหินพนมวันเป็นปราสาทหินที่มีความสวยงามแห่งหนึ่งของโคราช ตัวปราสาทตั้งอยู่ในพื้นที่ชุมชนตำบลบ้านโพธิ์ การเดินทางสะดวกสบาย มีห้องน้ำบริการนักท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน แม้นักท่องเที่ยวจะมีจำนวนไม่มากนัก แต่ก็มีย่านนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชมอย่างต่อเนื่องทั้งวัน นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่ที่อยู่ภายใต้การดูแลของกรมศิลปากรอีกด้วย” ข้อความสำคัญตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์

ถ้ำเขาจันทร์งามและภาพเขียนสี (อำเภอสีคิ้ว)

จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรณีวิทยา นิเวศวิทยา และวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ ในพื้นที่ของอุทยานธรณีโคราช ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน มีศักยภาพและความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ตั้งอยู่ในพื้นที่ของวัดเลิศสวัสดิ์ พื้นที่ของวัดตั้งอยู่บนเขาเลื้อนล้น มีชะง่อนผาคัลายถ้ำ บนเพิงผาหินปรากฏภาพเขียนก่อนประวัติศาสตร์ ที่มีความสวยงาม วัดเลิศสวัสดิ์เป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดนครราชสีมา แห่งที่ 26 (และเป็นวัดป่าสาขาของวัดหนองป่าพง สาขาที่ 34) มีพุทธศาสนิกชนที่สนใจเดินทางมาเข้าร่วมการปฏิบัติธรรมภายในวัดอยู่เรื่อย ๆ นอกจากนี้ภายในอุโบสถประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุและพระสาวกธาตุ ภาพเขียนก่อนประวัติศาสตร์นี้บ่งบอกว่ามนุษย์ในสมัยโบราณมีการใช้ประโยชน์จากเพิงถ้ำในการอยู่อาศัยหรือการหลบภัยธรรมชาติหรือจากสัตว์ป่า เป็นแหล่งศิลปะถ้ำยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่พบเพียงแห่งเดียวในจังหวัดนครราชสีมาในปัจจุบัน มีอายุอยู่ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย ประมาณ 3,000-5,000 ปีก่อน ตำแหน่งของภาพเขียนสีจะอยู่สูงจากพื้น 3-4 เมตร ลักษณะการให้รายละเอียดของภาพที่เน้นความสมจริง เล่าเรื่องราวกิจกรรมของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ มีทั้งภาพกลุ่มคน สัตว์ ทั้งแบบเงาติด ภาพร่าง ภาพลายเส้น ภาพที่โดดเด่นและน่าสนใจ คือ ภาพคนที่มีทั้งชาย หญิงและเด็กในอิริยาบถต่าง ๆ เช่น นั่ง ยืน เดินรำ และยิงธนู มองดูแล้วเหมือนคนยุคก่อนประวัติศาสตร์กำลังบันทึกเล่าเรื่องในตัวเองเป็นเรื่องราว

เกี่ยวกับการล่าสัตว์ การละเล่น ในวิถีชีวิตที่น่าสนใจมาก นอกจากภาพเขียนสีแล้วทางวัดยังมีรอยพระพุทธรูปจำลอง 4 รอยให้เห็นอีกด้วย

ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชฯ บ้านยวน (อำเภอสีคิ้ว)

สร้างขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เป็นแหล่งรวบรวม ส่งเสริม อนุรักษ์และสืบสาน ด้วยชุมชนแห่งนี้เป็นชุมชนที่มีชาวไทย-ยวน อาศัยอยู่มาเป็นเวลานาน จึงมีอัตลักษณ์เฉพาะตัวด้านภาษา วัฒนธรรม วิถีชีวิต ศิลปหัตถกรรมและภูมิปัญญา จึงมีผู้สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันมีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการทอผ้าไทย-ยวนผ่านทางโรงเรียน เพื่อให้เยาวชนได้ร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมและอาชีพเพื่อไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน สิ่งที่แสดงถึงวัฒนธรรมที่สำคัญของศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชฯ บ้านยวน ได้แก่ เรือนไทย-ยวนผ้าทอพื้นเมืองไทย-ยวน และภูมิปัญญาระหาดิวน้ำ (หลุก) นับว่าเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่สะท้อนความชัดเจนให้กับภูมิทัศน์วัฒนธรรมและนิเวศวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ยวน จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ข้อความที่สำคัญตอนหนึ่งระบุว่า

“ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชฯ บ้านยวน เป็นพื้นที่แสดงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความสำคัญควรค่าแก่การอนุรักษ์ มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจ การเดินทางสะดวกสบายอยู่ในพื้นที่ใกล้กับชุมชน แต่ในการเข้ามาเยี่ยมชม จะต้องมีการติดต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการสาธิตและการนำเยี่ยมชมแก่นักท่องเที่ยว”

เมืองเสมา (อำเภอสว่างเนิน)

เป็นเมืองโบราณที่มีเรื่องราวประวัติศาสตร์ในอดีตที่ผ่านมาและเป็นที่รู้จักกันมากที่สุดแห่งหนึ่งของจังหวัดนครราชสีมา เชื่อว่าน่าจะเป็นชุมชนเก่าก่อนที่จะย้ายมาที่ตัวเมืองนครราชสีมา ปัจจุบัน เป็นชุมชนโบราณซึ่งมีวัฒนธรรมแบบสมัยทวารวดีและพบหลักฐานการอยู่อาศัยต่อเนื่องจากสมัยแรกแต่เป็นชุมชนวัฒนธรรมเขมร ลักษณะทั่วไปเป็นเมืองโบราณที่มีคูน้ำคันดิน ปัจจุบันยังเห็นร่องรอยคูเมืองและกำแพงดินล้อมรอบเป็นบางส่วน ปัจจุบันพื้นที่เมืองเสมาได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานไว้หมดทั้งสิ้น ประมาณ 2,475 ไร่ เมืองโบราณเสมานับเป็นเมืองที่สมบูรณ์ที่สุดอีกเมืองหนึ่ง หลักฐานที่พบภายในเมืองเสมา มีโบราณสถานทั้งสิ้น 9 แห่ง โบราณสถานนอกเมืองที่สำคัญ คือ พระนอนในวัดธรรมจักรเสมารามและสถูปในวัดแก่นท้าว โบราณวัตถุที่พบ อาทิ ธรรมจักรศิลาจารึกเมืองเสมา จารึกบ่ออึกา และจารึกศรีจนาศะ

“เมืองเสมาเป็นหนึ่งในสถานที่สำคัญที่สุดด้านวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ของอุทยานธรณีโคราช มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง นักวิชาการหลายท่านสันนิษฐานว่า เมืองเสมาและเมืองศรีเทพมีความเกี่ยวข้องเป็นเมืองคู่แฝดกัน โดยศรีเทพ คือศรีทวารวดี ส่วนเสมา คือ ศรีจนาศะ ทั้งสองเมืองมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด” ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์

นอกจากนี้ ยังมีผู้ให้ข้อมูลหลายท่านระบุว่า

“เมืองเสมาและสถานที่ด้านวัฒนธรรมประวัติศาสตร์มากมายอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ในชุมชนตำบลเสมา พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอยู่ห่างจากถนนเส้นหลักและตัวอำเภอสูงเนินเพียง 3 กิโลเมตร การเดินทางสะดวกสบาย นอกจากนี้ยังมีร้านอาหารและร้านของฝากขึ้นชื่อของอำเภอสูงเนิน มีศักยภาพรองรับการท่องเที่ยวตลอดปี ดังนั้นหากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวอุทยานธรณีโคราช อยากซึมซับและได้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของจังหวัดนครราชสีมา ควรแวะเที่ยวเมืองเสมาและสถานที่โบราณใกล้เคียง”

พระนอน (อำเภอสูงเนิน)

พระพุทธรูปแบบ “พระพุทธรูปไสยาสน์” ที่สร้างด้วยหินทรายทั้งองค์ ศิลปะสมัยทวารวดี ตั้งอยู่ที่วัดธรรมจักรเสมาราม ตำบลเสมา สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 13 หรือประมาณ 1,300 ปีมาแล้ว จึงนับได้ว่า พระนอนหรือพระพุทธรูปปางไสยาสน์เมืองเสมา เป็นพระนอนหินทรายที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย โดยองค์พระพุทธรูปสร้างขึ้นด้วยการนำหินทรายขนาดใหญ่หลาย ๆ ก้อน มาประกอบเข้าด้วยกัน ขนาดขององค์พระยาว 13.00 เมตร สูง 2.50 เมตร โบราณวัตถุที่สำคัญที่พบบริเวณโบราณสถานพระนอน ได้แก่ พระพุทธรูป พระโพธิสัตว์ ธรรมจักรและยอดเจดีย์สัมฤทธิ์ขนาดเล็ก ที่อยู่ภายในวัดบ้านแก่น้าว เป็นเจดีย์ก่ออิฐสมัยทวารวดี อยุธยาพุทธศตวรรษที่ 13-14 สำหรับธรรมจักรหินทรายศิลปะทวารวดีที่พบ เป็นชนิดเดียวกันกับที่พระปฐมเจดีย์ ศิลปะยุคทวารวดี

ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ กล่าวว่า

“พระนอนเมืองเสมา เป็นที่เคารพและศรัทธาของผู้คนในชุมชนและผู้คนทั่วไปที่รู้จักมากมาย องค์พระนอนอยู่ไม่ไกลจากโบราณสถานเมืองเสมา สถานที่แห่งนี้ตั้งอยู่ภายในพื้นที่ของวัด จึงมีความพร้อมด้านสถานที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาสักการะองค์พระนอนและชมโบราณวัตถุ นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมในเทศกาลและประเพณีสำคัญ ๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดี”

ปราสาทเมืองแขก (อำเภอสูงเนิน)

ปราสาทหินทรายผสมอิฐขนาดใหญ่ที่เหลือเพียงซากฐานอาคาร มีสถาปัตยกรรมแบบเกาะแกร์ในศิลปะขอม ตั้งอยู่ที่ตำบลโคราช พบโบราณวัตถุหลายชิ้นที่สำคัญ คือ ทับหลังรูปเทวดานั่งในซุ้มเหนือหน้ากาล เมื่อคราวที่กรมศิลปากรบูรณะ ได้พบทับหลังสลักรายกันต่อดอก ซึ่งเทียบได้กับลวดลายในศิลปะเขมรโบราณสมัยบันทายศรี นอกจากนี้ยังพบศิลาจารึกที่ถูกนำมาถือเป็นฐานประติมากรรมชั้นนอก จึงสันนิษฐานจากหลักฐานที่พบทั้งหมดว่า ปราสาทแห่งนี้น่าจะเป็นศาสนสถานในคติฮินดูหรือพราหมณ์ราวพุทธศตวรรษที่ 16 เพื่อประกอบพิธีกรรมถวายแด่พระศิวะ

ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ กล่าวว่า

“ปราสาทเมืองแขกเป็นหนึ่งในโบราณสถานที่สำคัญของอำเภอสูงเนินที่จะช่วยเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ของจังหวัดนครราชสีมา นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาสักการะกราบไหว้พระนอนและเที่ยวชมเมืองโบราณเสมา เสร็จแล้วควรเดินทางมาเที่ยวต่อ ณ ปราสาทเมืองแขกแห่งนี้ ซึ่งมีระยะทางที่ไม่ไกลกันมากและสะดวกสบายในการเดินทาง”

นอกจากนี้ สถานที่แห่งนี้ยังใช้เป็นสถานที่จัดงานประเพณีกินเขาคั่ว เล่าเรื่องราวความภาคภูมิใจในการเป็นต้นกำเนิดของเมืองโคราชที่จัดขึ้นเป็นประจำในช่วงเดือนมีนาคมของทุกปี

ประเภทแหล่งท่องเที่ยวด้านกิจกรรมประเพณีและศิลปะการแสดง

การท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมเพื่อร่วมทำกิจกรรม การชมศิลปะการแสดง ประเพณี วิถีชีวิต รวมถึงความรู้ภูมิปัญญาของผู้คนในท้องถิ่น จากการสัมภาษณ์ข้อมูลพบว่า กิจกรรมประเพณีและศิลปะการแสดงที่มีความสำคัญ น่าสนใจ และดึงดูดด้านการท่องเที่ยว รวมถึงความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีการร่วมทำกิจกรรมกับชุมชน พบได้ในพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว และอำเภอสูงเนิน ประกอบด้วย

1. งานฉลองวันแห่งชัยชนะของท้าวสุรนารี (อำเภอเมืองนครราชสีมา)
2. งานแห่เทียนพรรษาโคราช (อำเภอเมืองนครราชสีมา)
3. การแสดงวัฒนธรรมเพลงโคราช (อำเภอเมืองนครราชสีมา)
4. ประเพณีกินเขาคั่วสูงเนิน (อำเภอสูงเนิน)

งานฉลองวันแห่งชัยชนะของท้าวสุรนารี (อำเภอเมืองนครราชสีมา)

เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อเป็นการฉลองชัยชนะของท้าวสุรนารี วีรสตรีผู้ที่ชาวโคราชและผู้คนทั่วไปให้ความเคารพและนับถือ ภายในมีกิจกรรมมากมาย เช่น พิธีเปิดงานจากสตรีชาวโคราชจาก 4 มุมเมือง การบวงสรวงอัฐิท้าวสุรนารี พิธีอัญเชิญคบเพลิง การเดินขบวนแห่ตามคำขวัญ "เมืองหญิงกล้า ผ้าไหมดี หมี่โคราช ปราสาทหิน ดินด่านเกวียน" การรำบวงสรวงสักการะอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี การจัดแสดงเพลงโคราช การเดินแฟชั่นผ้าไหม การจัดนิทรรศการของส่วนราชการ การออกร้านอาหารและสินค้าต่าง ๆ ที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลต่างให้ความคิดเห็นในลักษณะเดียวกันว่า

“งานฉลองวันแห่งชัยชนะของท้าวสุรนารีหรืองานย่าโม เป็นกิจกรรมที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครราชสีมา ทุกฝ่ายต่างให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือ มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาร่วมกิจกรรมจำนวนมากในทุกปี ซึ่งช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวและกระตุ้นเศรษฐกิจให้จังหวัดนครราชสีมา อีกทั้งยังเป็นกิจกรรมที่แสดงถึงความรักและความสามัคคีของชาวโคราช โดยที่แต่ละอำเภอของจังหวัดนครราชสีมาจะส่งตัวแทนลูกหลานชาวย่าโมที่เป็นหญิงสตรี เข้าร่วมขบวนรำบวงสรวงสักการะอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี รวมไม่ต่ำกว่า 7,000-8,000 คน ในแต่ละปี”

งานฉลองวันแห่งชัยชนะของท้าวสุรนารีจัดขึ้นทุกปีในวันที่ 23 มีนาคม ถึง วันที่ 3 เมษายน ณ บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดนครราชสีมา

งานแห่เทียนพรรษาโคราช (อำเภอเมืองนครราชสีมา)

ประเพณีกิจกรรมแห่เทียนพรรษาโคราช เป็นประเพณีที่มีชื่อเสียงที่ปฏิบัติสืบทอดกันมายาวนาน โดยก่อนถึงวันเข้าพรรษาวรรณตามคุ้มวัดต่าง ๆ จะช่วยกันหล่อเทียนพรรษาแกะสลักตกแต่งอย่างวิจิตรสวยงาม พร้อมทั้งนำเทียนมาประดิษฐ์เป็นประติมากรรมเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนา เช่น พุทธประวัติและชาดก การเกิดพระเกียรติ และวัฒนธรรมประเพณีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนครราชสีมาตามแต่ความคิดสร้างสรรค์ของช่างแกะสลักและผู้คนในท้องถิ่น

ความสำคัญตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ กล่าวว่า

“งานแห่เทียนพรรษาโคราช มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักไม่เป็นรองจังหวัดใด ด้วยความเพียรพยายามของช่างเทียนที่มีความชำนาญ ความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างและแกะสลักต้นเทียนได้อย่างวิจิตรงดงาม ฝีมือของช่างเทียนโคราชนั้นไม่แพ้ใคร จึงมีนักท่องเที่ยวร่วมชมขบวนแห่เทียนจำนวนมากทุกปี”

การแสดงวัฒนธรรมเพลงโคราช (อำเภอเมืองนครราชสีมา)

เพลงโคราชเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ สันนิษฐานว่าเพลงโคราช มีมาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เป็นศิลปะการแสดงพื้นเมืองของจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นชนกลุ่มไทโคราชที่มีเอกลักษณ์สำเนียงการพูดของตนเอง ลักษณะของเพลงโคราชจะเป็นการร้องเพลงที่มีเนื้อหาสะท้อนถึงคติชนวิทยาเกี่ยวกับวิถีชีวิต ความรัก ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี และเรื่องราวในสังคม โดยมักใช้ถ้อยคำที่เรียบง่าย สนุกสนานและเป็นกันเอง เพลงโคราชมักมีลักษณะเป็นเพลงปฎิพากย์ที่ไม่มีดนตรีประกอบการขับร้อง เน้นความคมคายและโวหารของเนื้อหาบทเพลงที่ใช้ในการขับร้องเป็นสำคัญ

ความสำคัญตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ กล่าวว่า

“เพลงโคราชเป็นศิลปะการแสดงประจำท้องถิ่นโคราชที่ควรต้องได้รับการอนุรักษ์ เพื่อให้ยังคงสืบทอดต่อไป นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจสามารถชมการแสดงเพลงโคราชได้บริเวณลานอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ซึ่งเป็นจุดที่มีการแสดงเพลงโคราชทุกวัน ตามแต่วาระที่จะมีผู้ว่าจ้างให้ทำการแสดงถวายแก่อนุสาวรีย์ย่าโม”

ประเพณีกินเขาค่ำสูงเนิน (อำเภอสูงเนิน)

การทานอาหารเย็นด้วยกันในครอบครัวถือเป็นวิถีชีวิตของชาวโคราช ซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรม ยามเย็นค่ำหลังเลิกจากการทำงาน ทุกคนในครอบครัวก็จะมานั่งล้อมวงกินข้าวร่วมกัน

กับผู้เฒ่าผู้แก่หรือที่ชาวโคราช เรียกกันว่า กินเขาค่ำ หรือถ้ามีกับข้าวที่พิเศษก็จะตักแบ่งให้กับเพื่อนบ้านด้วย ถือเป็นประเพณีอันดีงามมาตั้งแต่โบราณ

“งานประเพณีกินเขาค่ำ อำเภอสูงเนิน ประเพณีที่พบได้ที่นี่เพียงแห่งเดียวเท่านั้น ในปัจจุบันเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น ทั้งยังได้รับการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดนครราชสีมาอีกด้วย”

ข้อความสรุปที่สำคัญจากการสัมภาษณ์

อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์ข้อมูลพบว่า ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องล้วนมีนโยบายในการช่วยส่งเสริมทางด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชให้มีศักยภาพในการท่องเที่ยวและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

ข้อความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ ระบุว่า

“แหล่งท่องเที่ยวบางจุดในพื้นที่ของอุทยานธรณีโคราช ควรจะต้องมีการเสริมกิจกรรมประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสความแปลกใหม่หรือไม่เกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย จะช่วยดึงดูดความสนใจและสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี”

ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลท่านอื่น ที่กล่าวว่า

“แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอนี้ไม่ค่อยมีอะไรน่าสนใจมากนัก ด้วยลักษณะของพื้นที่ที่มีจุดเด่นเพียงแค่ด้านธรณีวิทยา ถ้านักท่องเที่ยวมาเที่ยวอาจจะรู้สึกได้ว่าไม่คุ้มค่าและเกิดความผิดหวังได้ ดังนั้นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจึงได้พยายามช่วยกันคิดสร้างสรรค์กิจกรรมที่สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีกิจกรรมร่วมกันทำ เป็นการเสริมสร้างทั้งความสนุกสนานและการเรียนรู้ได้อย่างประทับใจ”

นอกจากนี้ ยังมีผู้ให้ข้อมูลหลายท่าน แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมในประเด็นดังกล่าวนี้ ในทิศทางเดียวกัน โดยสรุปได้ว่า ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช โดยเฉพาะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรณีวิทยาและนิเวศวิทยา บางจุดอาจจะยังไม่มีศักยภาพเพียงพอในการดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวหรือสร้างคุณค่าความประทับใจในการท่องเที่ยวได้มากนัก ดังนั้นควรจะต้องมีการเสริมสร้างกิจกรรมในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพิ่มการเรียนรู้และร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนหรือสร้างความแปลกใหม่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งขณะนี้แหล่งท่องเที่ยวหลายพื้นที่ต่างเล็งเห็นถึงปัญหาและได้ริเริ่มนำแนวความคิดดังกล่าวนี้มาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ด้วยนโยบายการส่งเสริมการฟื้นฟูกิจกรรมประเพณีและมรดกภูมิปัญญาทางด้านวัฒนธรรมดั้งเดิมหรือการสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ ๆ เพื่อเสริมคุณค่าให้แก่ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวได้ดียิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น การนำเสนออาหารท้องถิ่นที่มีชื่อเสียงและจัดบริการอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ให้นักท่องเที่ยวได้รับประทาน เช่น ผัดหมี่โคราช ส้มตำโคราช เส้นหมี่น้ำฉำ

ขนมท้องถิ่น เป็นต้น หรือการสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมา เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว รวมถึงเป็นการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์อุทยานธรณีโคราช ได้แก่

1. กิจกรรมนิทรรศการฟอสซิลเฟสดีวัล (อำเภอเมืองนครราชสีมา)
2. กิจกรรมการแสดง แสง สี เสียง ปราสาทหินพนมวัน (อำเภอเมืองนครราชสีมา)
3. กิจกรรมวิ่งโคราชฮาล์ฟมาราธอนลอยฟ้าบนเขาควงศา (อำเภอสีคิ้ว)
4. กิจกรรมเดินเดินขี่กะทา หรือ การเดินเล่นบนลานขี่กะทา (อำเภอลำทะเมนชัย)
5. กิจกรรมท่องเที่ยวเทศกาลส้มโอ (อำเภอสองเนิน)
6. ประเพณีห่มผ้าพระนอนประจำปี (อำเภอสองเนิน)
7. กิจกรรมประเพณีสงกรานต์ลานไทรงาม (อำเภอเฉลิมพระเกียรติ)

ด้านการคมนาคมและความสะดวกสบายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)

จากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีศักยภาพในการเป็นจังหวัดท่องเที่ยวเมืองหลักที่ได้รับการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ทั้งในด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมถึงเส้นทางการคมนาคมภายในจังหวัด มีเส้นทางหลวงผ่านหลายเส้นทาง เป็นทางผ่าน การคมนาคมจุดเชื่อมต่อระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับภาคกลางและภาคตะวันออก เป็นจังหวัดประตูสู่ภาคอีสานที่อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 200 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางด้วยรถยนต์ประมาณ 2-3 ชั่วโมงเท่านั้น นักท่องเที่ยวจึงสามารถเดินทางมาท่องเที่ยวได้ ในระยะเวลาอันสั้นและท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี ซึ่งการคมนาคมและความสะดวกสบายในการเข้าถึง แหล่งท่องเที่ยว ส่งผลให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวได้ 4 ช่องทาง ประกอบด้วย

1. การเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว หรือรถจักรยานยนต์ส่วนตัว
2. การเดินทางโดยรถโดยสารสาธารณะ หรือรถยนต์เช่าเหมา
3. การเดินทางโดยรถไฟ
4. การเดินทางโดยการขนส่งทางอากาศ

การเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวหรือรถจักรยานยนต์ส่วนตัว

สามารถเดินทางโดยใช้เส้นทางถนนมิตรภาพ (ทางหลวงหมายเลข 2) เป็นถนนเส้นหลัก ในการเชื่อมต่อไปยังถนนเส้นทางรองเพื่อเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในพื้นที่ทั้ง 5 อำเภอของ อุทยานธรณีโคราช ดังนั้นจึงสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากกรุงเทพมหานคร ที่มาจาก ภายในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา และที่มาจากจังหวัดโดยรอบพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ขอนแก่น บุรีรัมย์ สระแก้ว ปราจีนบุรี นครนายก สระบุรี และลพบุรี เส้นทางถนนสายหลักมีสภาพ สมบูรณ์และพร้อมรองรับในการเดินทางท่องเที่ยวโดยรถยนต์ส่วนตัวหรือรถจักรยานยนต์ส่วนตัว

ในขณะที่เส้นทางสายรองเชื่อมต่อจุดท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีสภาพสมบูรณ์และพร้อมรองรับในการเดินทางท่องเที่ยวเช่นกัน

ใจความสำคัญจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก สรุปได้ว่า

“เส้นทางถนนสายหลักเข้าสู่จังหวัดนครราชสีมาและถนนสายรองที่เชื่อมการเดินทางภายในจังหวัด มีความพร้อมในการรองรับการเดินทาง ถนนได้รับการปรับปรุงดูแลและพัฒนาศักยภาพการใช้งานอยู่ตลอดเวลา นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จึงนิยมใช้รถยนต์ส่วนตัวหรือผู้คนในพื้นที่ใกล้เคียงจะนิยมใช้รถจักรยานยนต์ส่วนตัวในการเดินทาง เนื่องจากเป็นวิธีที่มีความสะดวกในการเข้าไปถึงยังแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด”

การเดินทางโดยรถโดยสารสาธารณะ หรือรถยนต์เช่าเหมา

โดยบริษัทขนส่งจำกัดและบริษัทขนส่งเอกชน (รถร่วม) เนื่องจากจังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดจุดเชื่อมต่อไปยังอีกหลายจังหวัดหลายภูมิภาค ดังนั้นจึงมีผู้ให้บริการรถโดยสารสาธารณะจำนวนหลายรายและสามารถเลือกเดินทางออกจากสถานีขนส่งหมอชิต (กรุงเทพมหานคร) ได้ตลอด 24 ชั่วโมง เส้นทางการเดินทางสู่สถานีขนส่งปลายทางจังหวัดนครราชสีมา คือ เส้นทางหลักถนนมิตรภาพ ถนนเส้นทางหลักในการเชื่อมต่อไปยังถนนเส้นทางรองสู่แหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ดังนั้นจึงสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวที่เลือกเดินทางท่องเที่ยวด้วยรถโดยสารสาธารณะหรือรถยนต์เช่าเหมา อย่างไรก็ตามการเดินทางสู่แหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชด้วยถนนเส้นทางรองในหลายพื้นที่ อาจจะยังไม่มีความพร้อมในการรับรองสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการจะใช้บริการรถโดยสารสาธารณะหรือเช่าเหมา เนื่องจากระยะห่างระหว่างแหล่งท่องเที่ยวแต่ละจุดอาจจะมีระยะทางที่ไกลกันมาก ไม่สะดวกสบายและไม่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว จึงยังไม่มีผู้ให้บริการรถโดยสารสาธารณะหรือรถยนต์เช่าเหมาได้ครอบคลุมทั้งหมด

ความต่อนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ ระบุว่า

“หากนักท่องเที่ยวต้องการเดินทางด้วยการใช้รถสาธารณะหรือแบบรถยนต์เช่าเหมา นับได้ว่าเป็นอีกหนึ่งทางเลือกของการเดินทางที่ดี เนื่องจากจังหวัดนครราชสีมาเป็นศูนย์กลางทางด้านการเดินทาง มีรถโดยสารสาธารณะให้เลือกในการเดินทางเข้าสู่พื้นที่อุทยานธรณีโคราชตลอดเวลา นักท่องเที่ยวจึงสามารถเลือกที่จะเดินทางจากพื้นที่แห่งอื่นด้วยรถโดยสารสาธารณะที่ให้บริการแต่การเดินทางด้วยรถโดยสารสาธารณะเพื่อไปยังจุดเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยว พบว่ายังเป็นปัญหาสำหรับนักท่องเที่ยวที่เลือกเดินทางด้วยวิธีนี้ เนื่องจากการให้บริการรถโดยสารสาธารณะในแต่ละพื้นที่ในแต่ละท้องถิ่น ยังมีผู้ให้บริการที่น้อยมาก ยิ่งโดยเฉพาะในจุดที่ไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง จะไม่มีบริการรถโดยสารสาธารณะเลย”

การเดินทางโดยรถไฟ

โดยการรถไฟแห่งประเทศไทย จากสถานีกรุงเทพอภิวัฒน์สู่เส้นทางสถานีต่าง ๆ ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชหรือที่ใกล้เคียง หรือจากต้นทางสถานีหนองคายและต้นทางสถานีอุบลราชธานีสู่เส้นทางสถานีต่าง ๆ ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชหรือที่ใกล้เคียง โดยนักท่องเที่ยวสามารถเลือกลงจุดหมายปลายทางสถานีได้ตามต้องการและตามประเภทของรถไฟที่ใช้บริการ ได้แก่ สถานีสีคิ้ว สถานีสูงเนิน สถานีโคกกรวด (ใกล้อำเภอขามทะเลสอ) สถานีนครราชสีมา และสถานีท่าช้าง (อำเภอเฉลิมพระเกียรติ)

ความตอนหนึ่งที่น่าสนใจจากการสัมภาษณ์ ระบุว่า

“โคราช เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการเดินทางทางบก ทั้งการเดินทางด้วยรถยนต์และรถไฟเข้าสู่พื้นที่อุทยานธรณีโคราช นักท่องเที่ยวสามารถใช้การเดินทางด้วยรถไฟ เป็นตัวเลือกอีกหนึ่งช่องทางสำหรับการเดินทาง แต่ทั้งนี้อาจจะพบปัญหาเกี่ยวกับการเดินทางโดยสารสาธารณะที่มีผู้ให้บริการโดยสาธารณะที่น้อยมาก หลายแห่งยังไม่มีประสิทธิภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามหากนักท่องเที่ยวมีความประสงค์ที่จะเดินทางด้วยรถไฟ สามารถที่จะติดต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ สำหรับเตรียมการและจัดการจองรถโดยสารเช่าเหมาเพื่อรองรับในการเดินทางได้”

นอกจากนี้ จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการพัฒนาการขนส่งทางบก ทั้งเส้นทางถนนหลัก (ถนนมิตรภาพ) เส้นทางถนนรองและเส้นทางรถไฟ ซึ่งในอนาคตนักท่องเที่ยวยังสามารถที่จะเดินทางได้สะดวกยิ่งขึ้นด้วยเส้นทางถนนมอเตอร์เวย์ บางปะอิน-นครราชสีมา (หมายเลข 6) ซึ่งคาดว่าจะเริ่มเปิดให้บริการได้ตลอดเส้นทางในปี 2569 และการเดินทางด้วยรถไฟความเร็วสูง ซึ่งคาดว่าจะเริ่มเปิดให้บริการระยะที่ 1 เส้นทาง กรุงเทพอภิวัฒน์-นครราชสีมาได้ในปี 2569 เช่นกัน

การเดินทางโดยการขนส่งทางอากาศ

นอกจากนี้ ยังมีรูปแบบการเดินทางคมนาคมและความสะดวกสบายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชด้วยการเดินทางทางอากาศหรือการโดยสารเครื่องบินอีกด้วย เนื่องจากจังหวัดนครราชสีมามีท่าอากาศยานนครราชสีมา หรือ สนามบินหนองเต็ง (IATA: NAK, ICAO: VTUQ) ท่าอากาศยานในสังกัดกรมท่าอากาศยาน ที่ตั้งอยู่ในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา แต่พบว่าในปัจจุบันยังไม่ได้ได้รับความนิยมจากผู้ให้บริการ เนื่องจากท่าอากาศยานตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองนครราชสีมาไปทางทิศตะวันออกระยะทางประมาณ 26 กิโลเมตร จึงไม่ค่อยสะดวกสำหรับผู้ให้บริการในการเดินทางเข้าสู่ตัวจังหวัด อีกทั้งจังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครมากนัก การเดินทางด้วยรถยนต์มีความสะดวกสบายและรวดเร็วมากกว่า

ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แสดงความคิดเห็นว่า

“อย่างไรก็ตามหากมีนักท่องเที่ยวสนใจที่จะเดินทางมาจากพื้นที่ที่อยู่ห่างไกล การเลือกเดินทางด้วยบริการเช่าเครื่องบินแบบเหมาลำมายังท่าอากาศยานนครราชสีมา อาจจะเป็นอีกช่องทางเลือกที่มีความสำคัญและเพิ่มความสะดวกสบายในการเดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มดังกล่าวได้”

ด้านที่พักอาศัยเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Accommodations)

ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชทั้ง 5 อำเภอ มีที่พักอาศัยรับรองให้บริการแก่นักท่องเที่ยวสถานประกอบการด้านที่พักมีบริการในหลายระดับตามปัจจัยพื้นฐานความต้องการของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน โดยแบ่งเป็นที่พักประเภทโรงแรม รีสอร์ท เกสต์เฮาส์ และโฮมสเตย์ ซึ่งจากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า ในแต่ละพื้นที่ของอุทยานธรณีโคราชทั้ง 5 อำเภอ จะมีบริการที่พักอาศัยรองรับนักท่องเที่ยวหลายประเภทหลายระดับ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความนิยมของนักท่องเที่ยวและระยะทางของพื้นที่ท่องเที่ยวกับตัวเมืองนครราชสีมา ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกที่พักค้างคืนของนักท่องเที่ยว โดยอำเภอเมืองนครราชสีมามีจำนวนที่พักรองรับนักท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานมากที่สุดประมาณ 140 แห่ง รองลงมาคืออำเภอสีคิ้ว มีจำนวนที่พักรองรับนักท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานประมาณ 50 แห่ง โดยจำนวนที่พักที่ได้มาตรฐานสำหรับรับรองนักท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชทั้ง 5 อำเภอ รวมแล้วไม่ต่ำกว่า 200 แห่ง ส่งผลให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวนหลักหมื่นคนต่อคืน

ความต่อนึ่งจากการสัมภาษณ์ ระบุว่า

“นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เลือกที่จะเดินทางไปพักในตัวอำเภอเมืองนครราชสีมามากกว่าที่จะเลือกพักในที่พักต่างอำเภอ ด้วยจำนวนโรงแรมและระดับการบริการของโรงแรมที่มีให้เลือกจำนวนมาก มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครันและมีกิจกรรมการพักผ่อนให้ทำมากกว่า ยกเว้นนักท่องเที่ยวบางส่วนที่จะเลือกพักค้างคืนบริเวณแหล่งท่องเที่ยวบนภูเขาหรือพักในสถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ไกลจากตัวเมืองนครราชสีมา เช่น ที่พักบนเขายายเที่ยง อำเภอสีคิ้ว”

สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลายท่านที่กล่าวโดยสรุปว่า

“ในพื้นที่ต่างอำเภอ ได้แก่ อำเภอสูงเนิน อำเภอขามทะเลสอ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จะมีที่พักประเภทโรงแรมระดับ 1-2 ดาว ประเภทเกสต์เฮาส์ และโฮมสเตย์ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตามพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เลือกที่จะเดินทางไปพักโรงแรมในตัวเมืองโคราชมากกว่า เพราะระยะทางห่างจากตัวเมืองไม่เกิน 30 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางด้วยรถยนต์ไม่นาน มีสิ่งอำนวยความสะดวกและกิจกรรมน่าสนใจให้ทำมากมาย นักท่องเที่ยวจึงมักไม่ค่อยเลือกพักตามที่พักในต่างอำเภอ”

ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Amenities)

1. ด้านการให้บริการห้องน้ำสาธารณะ

การระบุรายชื่อแหล่งต่าง ๆ ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชทั้ง 5 อำเภอ จำนวน 35 แห่ง เพื่อเสนอต่อการพิจารณาการเป็นอุทยานธรณีโลกขององค์การยูเนสโก ซึ่งบางแห่งไม่ได้มีความสำคัญ หรือมีศักยภาพในการรองรับและส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นสถานที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และเพื่อการศึกษาวิจัย จึงไม่อาจพิจารณาเรื่องการให้บริการห้องน้ำสาธารณะในพื้นที่ทุกแหล่งได้ทั้งหมด ดังนั้นจึงทำการพิจารณาผลการวิจัยเรื่องการให้บริการห้องน้ำสาธารณะเฉพาะสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้เท่านั้น

ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราช ส่วนใหญ่พบว่าเกือบทุกสถานที่ที่ถูกพัฒนาและส่งเสริมในเชิงการท่องเที่ยว จะมีการให้บริการห้องน้ำสาธารณะเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เนื่องจากบางแหล่งอยู่ในพื้นที่ของหน่วยงานองค์กร เช่น พิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมา พิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหินฯ จุดชมวิวยายายเที่ยง ปราสาทหินพนมวัน เป็นต้น บางแห่งอยู่ในพื้นที่ของวัด เช่น พระนอนวัดธรรมจักรเสมาราม วัดป่าภูผาสูง ถ้าเขาจันทน์งามและภาพเขียนสี เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่จึงไม่มีปัญหาเรื่องการให้บริการห้องน้ำสาธารณะ อีกทั้งยังได้รับการดูแลความสะอาดตามมาตรฐานอยู่ในระดับที่น่าพอใจ

อย่างไรก็ตาม มีแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งที่พบปัญหาว่า ไม่มีบริการห้องน้ำสาธารณะในการรองรับนักท่องเที่ยว

ข้อความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ ระบุว่า

“สถานที่บางแห่งมีความสำคัญในการนำเที่ยว แต่อยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกลจากชุมชน บางแห่งเป็นพื้นที่จำกัด ไม่สามารถก่อสร้างห้องน้ำได้ จึงทำให้ไม่มีห้องน้ำบริการนักท่องเที่ยว แต่จะมีการแนะนำนักท่องเที่ยวให้ทราบก่อนเสมอว่า ให้จัดการธุระส่วนตัวเข้าห้องน้ำให้เรียบร้อยก่อนจะออกเดินทางไปยังแหล่งนั้น ๆ”

สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลอีกท่านหนึ่งที่กล่าวว่า

“สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งจะไม่มีห้องน้ำบริการ แต่นักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการห้องน้ำสาธารณะได้จากสถานที่ที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกันได้ เช่น วัด หรือ สถานีเติมน้ำมัน”

2. ด้านการให้บริการเครือข่ายโทรคมนาคมและสัญญาณอินเทอร์เน็ต

สำนักงานบริการโทรคมนาคมนครราชสีมา ให้บริการเครือข่ายโทรคมนาคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ จึงมีสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่ครอบคลุมทุกเครือข่ายรวมถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ต ทั้งพื้นที่สัญญาณ 3G/4G และ 5G ครอบคลุมในเกือบทุกพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราชทั้ง 5 อำเภอ ยกเว้นในบางจุด ที่อาจจะพบปัญหาของสัญญาณโทรศัพท์มือถือและอินเทอร์เน็ต

จากความต่อนหนึ่งของการสัมภาษณ์

“เนื่องจากว่าในพื้นที่ของอุทยานธรณีโคราชจะมีบางส่วนเป็นพื้นที่ที่อยู่บนภูเขา ในพื้นที่บางแห่งจึงอาจจะมีปัญหาสัญญาณโทรศัพท์มือถือที่ขาดหายเพียงเล็กน้อยหรือแค่เพียงชั่วคราว ซึ่งไม่ส่งผลกระทบกับการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวแต่อย่างใด นักท่องเที่ยวไม่เคยบ่นเรื่องนี้ เพราะไม่ใช่จุดหลักที่นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวหรือพักอยู่อาศัย”

3. ด้านการให้บริการไฟฟ้าและแสงสว่าง

ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชส่วนใหญ่มีบริการไฟฟ้าและแสงสว่างครอบคลุมอยู่ทุกจุดพื้นที่และมีความเสถียรภาพในการให้บริการและความปลอดภัยอยู่ในระดับที่น่าพอใจ เพื่อความสะดวกของนักท่องเที่ยว ยกเว้นบางสถานที่ที่อยู่กลางแจ้งนอกอาคาร เช่น ปราสาทหิน แหล่งหินตัด ป่าไม้ แหล่งนิเวศวิทยา เป็นต้น

“การให้บริการด้านไฟฟ้าและแสงสว่างในแต่ละจุดแหล่งท่องเที่ยว มีความพร้อมในการอำนวยความสะดวกเพื่อสร้างความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี แหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช มีทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ภายใต้การดูแลของส่วนงานองค์กรต่าง ๆ ที่ได้รับการดูแลด้านไฟฟ้าและแสงสว่างเป็นอย่างดี และส่วนสถานที่ที่ตั้งอยู่กลางแจ้ง ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ นักท่องเที่ยวไม่นิยมเที่ยวในช่วงเวลากลางคืน จึงไม่ส่งผลกระทบหรือปัญหาใด ๆ” ความต่อนหนึ่งจากการสัมภาษณ์

4. ด้านการให้บริการการใช้น้ำ

มีการให้บริการการใช้น้ำประปาเพื่ออุปโภคโดยสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาคสัคิ้ว และการประปาส่วนภูมิภาคนครราชสีมา ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวและบริการตลอด 24 ชั่วโมง ความสะอาดของน้ำประปามีมาตรฐานผ่านการตรวจรับรองอยู่เสมอ

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่กล่าวในลักษณะเดียวกันว่า

“ในด้านการให้บริการการใช้น้ำ ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช มีความพร้อมในการรองรับอย่างแน่นอน ทั้งนี้บางสถานที่ท่องเที่ยวที่ไม่มีการให้บริการการใช้น้ำ มักจะเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่ไม่ได้อยู่ใกล้แหล่งชุมชน ไม่ได้อยู่ภายใต้การดูแลโดยองค์กร หรืออยู่ในพื้นที่กลางแจ้งภายนอกอาคาร และสอดคล้องกับพื้นที่ที่ไม่ได้ให้บริการห้องน้ำสาธารณะ จึงอาจจะไม่มีการติดตั้งจุดให้บริการสำหรับการใช้น้ำ”

5. ด้านการให้บริการการเงินและธนาคาร

ในพื้นที่ท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช มีการให้บริการธนาคารพาณิชย์และตู้กดเงินสดทุกราย เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว การให้บริการธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่จะมีบริการอยู่ในพื้นที่แหล่งชุมชนของอำเภอและห้างสรรพสินค้า สำหรับการบริการตู้กดเงินสด (ATM)

จะมีอยู่จำนวนมากในพื้นที่แหล่งชุมชน หน้าร้านสะดวกซื้อและสถานีเติมน้ำมันที่มีอยู่หลายจุดกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ ซึ่งในบริเวณพื้นที่สถานที่ท่องเที่ยวเกือบทั้งหมดจะไม่มีบริการด้านการเงินและธนาคารสำหรับนักท่องเที่ยว

ความตอนหนึ่งที่น่าสนใจจากการสัมภาษณ์ ระบุว่า

“ตามแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ส่วนใหญ่จะไม่มีบริการการเงินและธนาคาร แต่ถ้านักท่องเที่ยวเดินทางผ่านเข้ามาในแหล่งชุมชนหรือตามสถานีบริการเติมน้ำมัน จะพบว่า มีบริการการเงินและธนาคารให้เลือกใช้บริการมากมาย อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการธุรกรรมทางการเงินกับทางร้านค้าได้โดยตรง ไม่จำเป็นต้องใช้เงินสดในการซื้อสินค้า จึงไม่เคยพบปัญหาในการให้บริการการเงินและธนาคารแก่นักท่องเที่ยว แต่อย่างใด”

นอกจากนี้ ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชไม่มีบริการจุดแลกเงินตราต่างประเทศแก่นักท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวเกือบทั้งหมดเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ใช้เงินบาทสกุลในการใช้จ่ายใช้สอย

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Ancillary Services)

1. ด้านศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

อุทยานธรณีโคราชมีพื้นที่กว้างใหญ่ครอบคลุม 5 อำเภอ

“สถานที่ท่องเที่ยวกระจุกกระจายอยู่ห่างกันพอสมควร บางสถานที่เพิ่งเริ่มได้รับการพัฒนาเชิงท่องเที่ยวภายหลังจากที่เข้าร่วมกลุ่มอุทยานธรณีโคราช บางสถานที่ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากนัก จำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการพัฒนาศูนย์บริการนักท่องเที่ยว”

ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์

ดังนั้น ศูนย์บริการให้ข้อมูลและช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช จึงพบได้ในสถานที่ที่อยู่ภายใต้หน่วยงานหรือองค์กรที่ดำเนินการอยู่ประจำ เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวโคราชจีโอพาร์ค ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหินฯ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวบริเวณเขาบายเที่ยง เป็นต้น โดยจะทำหน้าที่ให้ข้อมูลทั้งด้านวิชาการและกิจกรรมรูปแบบการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวและผู้ที่มีความสนใจในอุทยานธรณีโคราช นอกจากนี้พบว่าเพื่อให้การดำเนินการส่วนงานการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จ จึงมีการพัฒนาและมอบหมายให้แต่ละอำเภอที่อยู่ในพื้นที่ของอุทยานธรณีโคราช มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวอย่างน้อยอำเภอละ 1 จุดบริการ โดยกำหนดให้ตัวแทนของคณะกรรมการบริหารแต่ละอำเภอเป็นผู้ดำเนินการประสานงานและช่วยเหลือด้านข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว

2. ด้านร้านอาหารจำหน่ายอาหาร ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชทั้ง 5 อำเภอ มีร้านอาหารจำนวนมากที่ให้บริการในหลายระดับ ทั้งร้านอาหารท้องถิ่น ร้านอาหารตามสั่ง ร้านอาหารทั่วไป ร้านอาหาร

ภัตตาคาร และร้านอาหารในโรงแรม ที่กระจายอยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวและในแหล่งชุมชนเมือง จันทานได๋งายและมีราคาไม่แพงนับได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช มีความพร้อม ในด้านการบริการของร้านอาหารเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ยังสรุปโดยรวมได้ว่า

“ร้านขายอาหารมีหลายที่ มีหลายประเภท หลายระดับ นักท่องเที่ยวจึงน่าจะมีความ สะดวกสบายในการเลือกร้านสำหรับการทานอาหารในแต่ละมื้อ อีกทั้งจังหวัดนครราชสีมาอาหาร ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวหลายชนิดด้วยกัน ทั้งประเภทอาหารคาวและอาหารหวาน ของแต่ละอำเภอ โดยอาหารที่มีชื่อเสียงมากที่สุดของจังหวัดนครราชสีมา คือ ผัดหมี่โคราช และ ส้มตำโคราช ที่ต่างมีเอกลักษณ์ของรสชาติและวิธีการปรุงที่ไม่เหมือนใคร ใคร ๆ ก็รู้จักอาหารเหล่านี้”

ร้านอาหารหลายร้านในพื้นที่จึงมักจะขายรายการอาหารดังกล่าวเพื่อให้นักท่องเที่ยว ได้ลิ้มลองรสชาติ และในปัจจุบันการรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ได้ทำการจองล่วงหน้า กลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนหรือผู้ที่ประสานงานจัดการดูแลนำเที่ยว ต่างนิยมนำเสนอการจัดอาหารกลางวันหรืออาหารเย็น แทรกในรายการนำเที่ยว โดยจัดให้มีรายการอาหารท้องถิ่นเข้าไปด้วย เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์และ สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว

3. ด้านร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก

ร้านค้าสำหรับการซื้อสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภคมีจำนวนมาก ทั้งประเภทร้านขายของ ชำของชาวบ้านที่ยังคงมีอยู่มากมายใกล้พื้นที่ท่องเที่ยว และร้านสะดวกซื้อที่บริการ 24 ชั่วโมง กระจายอยู่ในพื้นที่แหล่งชุมชนและจุดสถานีเติมน้ำมัน ในขณะที่ร้านขายของที่ระลึกสินค้าท่องเที่ยว พบว่ายังมีจำนวนน้อย โดยพบได้ในบางแห่งที่เป็นสถานที่ที่มีนักท่องเที่ยวนิยมไปเที่ยวจำนวนมาก เท่านั้น เช่น แหล่งท่องเที่ยวจุดชมวิวเขาายเที่ยง พิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหินฯ ถ้าเขาจันทร์งามและ ภาพเขียนสี เป็นต้น

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ (Activities)

อุทยานธรณีโคราชเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นใหม่ ยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียง ในด้านการท่องเที่ยวมากนัก

“ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช จึงได้มีการเพิ่ม ศักยภาพในการดึงดูดความน่าสนใจด้วยการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวมากมายเพื่อเป็น การส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักอุทยานธรณีโคราช อุทยานธรณีโลกของยูเนสโก ได้มากยิ่งขึ้น” ความสำคัญโดยสรุปจากการสัมภาษณ์

โดยแบ่งประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ดังนี้

1. การนำเสนอตัวอย่างเส้นทางท่องเที่ยว

อุทยานธรณีโคราชประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยว 3 ประเภท ได้แก่ การท่องเที่ยว ด้านธรณีวิทยา ด้านนิเวศวิทยา และด้านวัฒนธรรมประวัติศาสตร์

มีผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ โดยระบุเพิ่มเติมว่า

“โคราชจีโอพาร์คมีจุดท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายจุด แต่นักท่องเที่ยวยังไม่ทราบว่า ควรจะไปเที่ยวที่ใดบ้าง ดังนั้นในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวจึงเป็นการนำเสนอการท่องเที่ยวแบบผสมผสานที่นักท่องเที่ยวจะได้ประโยชน์ทั้งในเชิงของการพักผ่อนหย่อนใจและการได้ศึกษาความรู้ด้าน นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังสามารถที่จะศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดและออกแบบเส้นทางเพื่อการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง”

ตัวอย่างเส้นทางท่องเที่ยวที่สำนักงานโคราชจีโอพาร์คได้นำเสนอในรูปแบบ “แผนผังเส้นทางท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวในโคราชจีโอพาร์ค” จำนวน 7 เส้นทาง ได้แก่

1.1 เส้นทางช้าง 4 งา ประกอบด้วย พิพิธภัณฑน์ไม้กลายเป็นหิน แหล่งซากดึกดำบรรพ์ เอลิมพระเกียรติ อนุสรณ์สถานไม้กลายเป็นหิน ร.6 และล่องเรือแพแลลำนมูล โครงการพิพิธภัณฑน์ช้าง ดึกดำบรรพ์ เรือโบราณ ไทรงามเอลิมพระเกียรติและตลาดลานไทร ศูนย์เรียนรู้จีโอพาร์ค ร.ร. ท่าช้าง ราษฎร์บำรุง

1.2 เส้นทางอารยธรรมขอมโคราช ประกอบด้วย กำแพงประตูปฐมพลและอนุสาวรีย์ ท้าวสุรนารี พิพิธภัณฑน์เมืองนครราชสีมา โพนสูงนิเวศเกษตรขอบเมือง และปราสาทหินพนมวัน

1.3 เส้นทางภูมิปัญญาของดีชีเกะทา ประกอบด้วย ตลาดน้ำฉ่า (ปัจจุบันหยุดดำเนินการชั่วคราว) ศูนย์เรียนรู้เกลือสินเธาว์พันดุง และสวนทุ่งลุงพี

1.4 เส้นทางอารยธรรมทวารวดีศรีจินาสะ ประกอบด้วย อนุสรณ์สถานสถานีรถไฟ สูงเนิน ปราสาทเมืองแขก พระนอนหินทรายทวารวดี แหล่งประวัติศาสตร์เมืองเสมา และแหล่งหินตัด สูงเนิน

1.5 เส้นทางไท-ยวนและผาบุคาผาคูรัก ประกอบด้วย ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชและ ตลาดบ้านยวน ผาคูรักและผาบุคา

1.6 เส้นทางเคสตาเขายายเที่ยง ประกอบด้วย แหล่งหินตัดสี่คิ้ว ถ้ำเขาจันทร์งามและ ภาพเขียนสี จุดชมวิวยายเที่ยงและผายายเที่ยง

1.7 เส้นทางเคสตาภูผาสสูง ประกอบด้วย น้ำตกวังเณร วิสาหกิจชุมชนกาแฟดงมะไฟ และวัดป่าภูผาสสูง

2. กิจกรรมท่องเที่ยวเกี่ยวกับชุมชน

ภายหลังจากที่ได้รับการประกาศรับรองให้เป็นอุทยานธรณีโลกของยูเนสโก ผู้บริหารและตัวแทนคณะกรรมการบริหารอุทยานธรณีโคราชต่างเล็งเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์ความยั่งยืนในด้านเศรษฐกิจ สังคมชุมชน และวัฒนธรรม จึงมีนโยบายในการกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์หรือการท่องเที่ยวที่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งยังได้ความรู้และความเพลิดเพลินจากการท่องเที่ยว แต่ละอำเภอหรือแต่ละพื้นที่จะมีการรวมตัวของกลุ่มบุคคลเพื่อดูแลด้านการท่องเที่ยวในรูปแบบของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ หรือกลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน เช่น กิจกรรมการตัดกระดาษทำลูกพวงมโหตรที่นิยมใช้ในประดับสถานที่งานมงคล กิจกรรมการทำผัดหมี่โคราช กิจกรรมการทำเครื่องจักรสานของชุมชน เป็นต้น

ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์กล่าวว่า

“กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ร่วมมือกันในการฟื้นฟูศิลปประเพณีและภูมิปัญญาชาวบ้าน พร้อมนำเสนอรูปแบบกิจกรรมแก่นักท่องเที่ยว ได้ประโยชน์จากการที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบและยังเป็นการช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมภูมิปัญญาของผู้คนในยุคก่อน”

3. กิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช กิจกรรมอื่น ๆ ที่จัดขึ้นในพื้นที่ของอุทยานธรณีโคราชที่มีชื่อเสียง ได้รับการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้เป็นกิจกรรมนำเสนองานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครราชสีมา ได้แก่ กิจกรรมงานฉลองวันแห่งชัยชนะของท้าวสุรนารี ประเพณีงานแห่เทียนพรรษาโคราช ประเพณีกินเข้าค่ำเมืองสูงเนิน ซึ่งเป็นกิจกรรมประจำปีที่เกิดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชเพิ่มเติมขึ้นอีกมากมาย เช่น กิจกรรมนิทรรศการฟอสซิลเฟสดีวัล ที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีโดยสำนักงานอุทยานธรณีโคราช กิจกรรมเดินเดินขี่กะทา หรือการเดินเล่นบนลานขี่กะทา ที่จัดขึ้นเพื่อสร้างคุณค่าให้แก่แหล่งเกลือในอำเภอลำทะเมนชัย กิจกรรมวิ่งโคราชฮาล์ฟมาราธอนลอยฟ้าบนเขาควง (เขายายเที่ยง) และ กิจกรรมประเพณีสงกรานต์ลานไทรงาม ที่จัดขึ้นเพื่อสร้างคุณค่าและเล่าเรื่องเกี่ยวกับต้นไทรโบราณในพื้นที่อำเภอลำทะเมนชัย กิจกรรมท่องเที่ยวเทศกาลส้มโอและประเพณีห่มผ้าพระนอน (อำเภอสว่างแดนดิน) เป็นต้น

“หน่วยงานในจังหวัด พยายามช่วยกันในการฟื้นฟูกิจกรรมท่องเที่ยวที่น่าจะสร้างความน่าสนใจสำหรับการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชให้มากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น การแสดงแสง สี เสียง ณ ปราสาทหินพนมวัน การละเล่นพื้นบ้านในท้องที่ต่าง ๆ รวมถึงการคิดค้นสร้างสรรค์สร้างกิจกรรมใหม่ ๆ เพื่อกระตุ้นและดึงดูดนักท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดอีกด้วย” ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์

ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้แก่นักท่องเที่ยว (Awareness)

การแนะนำและเผยแพร่ข่าวสารการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช จะช่วยสร้างการรับรู้และดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศที่สนใจให้เดินทางมาเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช ส่งผลให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจและการกระจายรายได้สู่ภาคชุมชนและการแบ่งรายได้เข้าสู่หน่วยงานอุทยานธรณีโคราช ซึ่งรูปแบบที่ใช้เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้แก่นักท่องเที่ยวทั่วไป ได้แก่ Web site ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอุทยานธรณีโคราช, Web Site ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว, YouTube, Fan Page Face Book, Guide Book, นิตยสารและแผ่นพับประชาสัมพันธ์ข้อมูล นอกจากนี้ ยังมีนโยบายการสนับสนุนเพื่อสร้างการรับรู้ให้กับชุมชนและคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ เพื่อเกิดความตระหนักในการเห็นคุณค่าและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์หวงแหนสมบัติของท้องถิ่นที่ได้รับการรับรองให้เป็นมรดกโลก ด้วยวิธีการขอความร่วมมือกับหน่วยงานสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมาในการบรรจุเนื้อหาของอุทยานธรณีโคราชในรายวิชาที่เกี่ยวกับท้องถิ่นของตน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาทั้งจังหวัดได้เรียนรู้และได้รู้จักอุทยานธรณีโคราชจากการเรียนในห้องเรียน ซึ่งคาดว่าจะวิธีการดังกล่าวนี้จะเป็นจุดเริ่มต้นในการประชาสัมพันธ์ให้ผู้คนในท้องถิ่นได้รู้จักอุทยานธรณีโคราชที่มีประสิทธิภาพที่สุดและประหยัดงบประมาณในการดำเนินการประชาสัมพันธ์

ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง

“การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวและกิจกรรมต่าง ๆ ของอุทยานธรณีโคราช เป็นสิ่งที่ผู้บริหารและคณะกรรมการบริหารโคราชจีโอพาร์คให้การสนับสนุนตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา แต่ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคด้านงบประมาณที่ใช้เพื่อดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์”

การติดตามผลการดำเนินงานบริการนักท่องเที่ยว (Appearance)

กระบวนการสำคัญที่ช่วยให้หน่วยงานหรือผู้ที่รับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช สามารถประเมินและปรับปรุงคุณภาพบริการของตนได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ลูกค้าได้รับประสบการณ์ที่ดีที่สุด ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล หลายคนได้ให้ข้อมูลในลักษณะเดียวกันว่า

“การติดตามผลการดำเนินงานบริการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชจะมีในบางสถานที่แหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น ไม่ได้มีการติดตามผลการดำเนินงานในทุกสถานที่แหล่งท่องเที่ยว โดยจะมีเฉพาะแหล่งที่นักท่องเที่ยวนิยมไปเที่ยวและมักจะเป็นสถานที่ที่อยู่ภายใต้การบริหารงานโดยองค์กรหรือหน่วยงาน ซึ่งจะมีการเก็บสถิติจำนวนนักท่องเที่ยว และการประเมินความพึงพอใจจากการใช้บริการในแต่ละครั้ง”

แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช มีการติดตามผลการดำเนินงานบริการท่องเที่ยว เช่น การเก็บสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าใช้บริการจากการซื้อตั๋วเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหินฯ พิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมา ปราสาทหินพนมวัน หรือ การลงชื่อเพื่อเข้าเยี่ยมชม

ถ้าเขาจันทน์งามและภาพเขียนสี การลงชื่อก่อนเข้ากราบสักการะพระนอนวัดธรรมจักรเสมาราม เป็นต้น

ด้านการดูแลและสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยในการท่องเที่ยว (Assurance)

1. ด้านการรักษาความปลอดภัย

มีสถานีตำรวจภูธรในพื้นที่ประจำทุกอำเภอในอุทยานธรณีโคราชทั้ง 5 อำเภอ รวมถึงในพื้นที่แหล่งชุมชนและตามจุดเส้นทางที่สำคัญบนท้องถนน จะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจคอยตรวจตราและปฏิบัติหน้าที่อยู่ตลอดเวลา ดังนั้นนักท่องเที่ยวสามารถที่จะแจ้งเหตุด่วนเหตุร้ายหรือขอความช่วยเหลือต่าง ๆ ได้ทันทีที่ นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังมีอาสาสมัคร เจ้าหน้าที่ที่จะคอยช่วยเหลือทางด้านความปลอดภัยและให้การช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยว

ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ กล่าวว่า

“แหล่งท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราชค่อนข้างมีความปลอดภัยสูง เนื่องจากมีการดูแลตรวจตราและรักษาความปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ มีระบบการดูแลพื้นที่หลายจุดด้วยกล้องวงจรปิด นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวในช่วงเวลากลางวัน นอกจากนี้หลายสถานที่ท่องเที่ยวตั้งอยู่ใกล้กับแหล่งชุมชน จึงไม่พบการก่อคดีอาชญากรรม การจี้ปล้น ซึ่งทรัพย์สินนักท่องเที่ยวแต่อย่างใด”

2. โรงพยาบาล สถานพยาบาล

ด้วยนโยบายในการส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสุขภาพ การควบคุมและป้องกันโรค จึงมีโรงพยาบาลที่ได้มาตรฐานในการให้บริการ ได้แก่ โรงพยาบาลศูนย์มหาราช นครราชสีมา (อำเภอเมืองนครราชสีมา) ซึ่งเป็นโรงพยาบาลขนาดใหญ่ขนาด 1,478 เตียง โรงพยาบาลเอกชนขนาดใหญ่จำนวนหลายแห่ง เช่น โรงพยาบาลกรุงเทพราชสีมา โรงพยาบาลเซนต์แมรี โรงพยาบาลราชสีมาฮอสพิท เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีโรงพยาบาลชุมชนประจำอำเภอที่มีขนาด 30-120 เตียง มีสถานพยาบาลสาธารณสุขทั้งของภาครัฐและของเอกชนในพื้นที่ประจำทุกอำเภอ ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชทั้ง 5 อำเภอ รวมถึงในพื้นที่แหล่งชุมชนและใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว จะมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลประจำอยู่ทุกตำบล เพื่อสร้างความมั่นใจพื้นฐานให้กับนักท่องเที่ยว เมื่อเกิดอุบัติเหตุและมีการเจ็บป่วยด้านสุขภาพให้สามารถรักษาได้อย่างทันท่วงที

ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ กล่าวว่า

“นักท่องเที่ยว ไม่ต้องกังวลในเรื่องของการรักษาพยาบาลหรือการดูแลด้านสุขภาพ เนื่องจากจังหวัดนครราชสีมา โดยเฉพาะในพื้นที่ของอำเภอต่าง ๆ ทั้ง 5 อำเภอ มีโรงพยาบาลขนาดใหญ่ที่เป็นโรงพยาบาลศูนย์ที่มีประสิทธิภาพในการรักษาทุกกรณี รวมทั้งมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ที่สามารถช่วยดูแลด้านพยาบาลเบื้องต้นอยู่ในพื้นที่มากมาย”

ด้านกลยุทธ์หรือแนวทางการเสริมสร้างความประทับใจในการท่องเที่ยว (Appreciation)

การเสริมสร้างความประทับใจในการท่องเที่ยว เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ดีและกลับมาใช้บริการซ้ำ รวมถึงช่วยสร้างการบอกต่อผู้อื่นที่ดีในวงกว้าง อุทยานธรณีโคราช เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เพิ่งเป็นที่รู้จักของแวดวงการท่องเที่ยวในประเทศไทย จำเป็นยิ่งที่ควรจะต้องสร้างความประทับใจในภาพรวมของการท่องเที่ยว มีผู้แสดงความคิดเห็นมากมายเกี่ยวกับการนำกลยุทธ์หรือแนวทางการเสริมสร้างความประทับใจในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ดังนี้

1. การสร้างการรับรู้โดยคนในท้องถิ่น

มีการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช โดยคณะบริหารจะร่วมกับตัวแทนคณะบริหารทั้ง 5 อำเภอ จัดกิจกรรมและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราชให้กับคนในท้องถิ่นให้ผู้คนในท้องถิ่นได้รู้จักอุทยานธรณีโคราช จะช่วยส่งผลให้ชุมชนในพื้นที่มีความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราชเพิ่มมากขึ้น ผู้คนมีจิตสำนึกในการเห็นคุณค่า เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันและเกิดความภาคภูมิใจทรัพยากรในท้องถิ่นอุทยานธรณีโคราช ในฐานะที่ได้รับการประกาศให้เป็นมรดกโลก การแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับในด้านเศรษฐกิจและรายได้จากการท่องเที่ยว จะช่วยให้ชุมชนเห็นความสำคัญและร่วมมือร่วมใจในการเป็นเจ้าบ้านที่ดีในการต้อนรับนักท่องเที่ยว

ความสำคัญตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ ระบุว่า

“ตัวแทนคณะบริหาร ได้ออกประกาศเชิญชวนชาวบ้านมาร่วมนั่งฟังและให้ความรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช ซึ่งในช่วงแรกชาวบ้านก็สงสัยว่าโคราชจีโอพาร์ค คืออะไร เกี่ยวข้องอย่างไร มีผลดี ผลเสียอย่างไรต่อชุมชน หลังจากที่ชาวบ้านได้เข้าร่วมกิจกรรมแล้ว ต่างก็มีทั้งผู้ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญและให้ความร่วมมือ และผู้ที่ยังไม่รู้ว่าจะได้ประโยชน์หรือตนเองเกี่ยวข้องกับอุทยานธรณีโคราชได้อย่างไร”

และมีผู้ที่แสดงความคิดเห็น เพิ่มเติมอีกว่า

“การให้ความรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช ยังสามารถกระทำได้กับกลุ่มคนส่วนน้อยในชุมชนเท่านั้น มีผู้คนในชุมชนอีกมากมายที่ยังไม่รู้เลยว่า ในพื้นที่ชุมชนของตนได้รับการจัดตั้งเป็นอุทยานธรณีโคราชและได้รับการประกาศให้เป็นมรดกโลกของยูเนสโก เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นชาวเกษตรกร ไม่ได้มองเห็นความสำคัญหรือประโยชน์จากการเข้าร่วมรับรู้เพื่อการท่องเที่ยว”

2. การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยว

การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราชแก่ผู้คนในชุมชนให้กลายเป็นผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวที่ดีเป็นสิ่งที่สำคัญ การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับด้านการท่องเที่ยว นับได้ว่ามีความสำคัญเช่นเดียวกัน โดยการพัฒนาบุคลากรเพื่อการท่องเที่ยวอุทยานธรณี ได้มีการวางแผน

ทั้งในด้านกำลังแรงงานบุคคลหรือผู้ที่เข้ามาช่วยในการดำเนินงาน รวมถึงการพัฒนาทักษะในการให้บริการในด้านต่าง ๆ แก่ผู้ที่เข้ามาช่วยด้านการท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาทักษะความรู้ความเข้าใจในแหล่งท่องเที่ยว ทักษะการใช้ภาษาในการนำเที่ยว การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ทักษะการจัดการแก้ไขปัญหาแก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลายท่าน สามารถสรุปโดยรวมได้ว่า

“คณะบริหารอุทยานธรณีโคราชมีการวางแผนพัฒนาบุคลากร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว แต่พบว่ามีปัญหาที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว คือ ยังขาดงบประมาณสนับสนุนสำหรับการดำเนินงานในด้านนี้เป็นจำนวนมาก”

3. การร่วมมือและการสนับสนุนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ผู้ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชมีหลายส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคนักวิชาการ ภาคชุมชน และพันธมิตรด้านการท่องเที่ยวอื่น ๆ ซึ่งถ้าหากได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากทุกฝ่าย มีการออกนโยบายส่งเสริมและปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จะช่วยส่งเสริมให้การดำเนินงานในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชมีความเข้มแข็งและประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกมิติ อันจะส่งผลที่ดีโดยตรงต่อการประชาสัมพันธ์และดึงดูดให้นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจทั่วไปเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช

ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์

“ทางภาครัฐ ผู้ว่าราชการจังหวัด ได้มีความมุ่งมั่นและสนับสนุนอุทยานธรณีโคราชในทุกมิติ ทุกครั้งที่มีความสำคัญจะขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในการเข้าร่วมประชุมหารือเพื่อวางแผนดำเนินงาน เช่น การผลักดันและส่งเสริมโครงการการท่องเที่ยวในพื้นที่ดินแดน 3 มงกุฎทางธรรมชาติของยูเนสโก ทางจังหวัดได้เป็นแกนนำและขอความร่วมมือจากทุกหน่วยงานในการขับเคลื่อนให้โครงการดังกล่าวประสบความสำเร็จ”

ส่วนที่ 2 ความโดดเด่นและการดึงดูดความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว

อุทยานธรณีโคราชมืองค์ประกอบทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว 3 ประเภท คือ ประเภทธรณีวิทยา ประเภทนิเวศวิทยา และประเภทวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการขอจัดตั้งอุทยานธรณีโคราชเป็นอุทยานธรณีโลกของยูเนสโก จากการสัมภาษณ์ มีผู้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจว่า

“พื้นที่อุทยานธรณีโคราชมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ ด้วยลักษณะทางธรณีวิทยาแนวเขาเวสตาที่ทอดตัวเรียงรายกันที่ยาวที่สุดแห่งหนึ่งของโลก จากอำเภอสีคิ้ว อำเภอสูงเนินและสิ้นสุดที่อำเภอปักธงชัย กว่า 20 ลูก ลักษณะเช่นนี้จึงสร้างทัศนียภาพที่สวยงามและหาชมได้ยากมาก”

และมีผู้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า

“ความสวยงามของเคสตาทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ จุดท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและนักท่องเที่ยวชอบมากที่สุด คือ จุดชมวิวยายเที่ยงที่สามารถมองเห็นทิวเขาเคสตาและพระอาทิตย์ตกดินที่ปลายเขื่อนลำตะคอง”

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลายท่านได้กล่าวถึงจุดเด่นของทรัพยากรประเภทธรณีวิทยาโดยสรุปว่า

“ภายในอุทยานธรณีโคราชมีการค้นพบซากฟอสซิลดึกดำบรรพ์ทั้ง ฟอสซิลไดโนเสาร์ ฟอสซิลสัตว์หลายประเภท ฟอสซิลไม้กลายเป็นหิน ซึ่งบางชนิดพบได้ที่แห่งนี้แห่งเดียวในโลก นับว่ามีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์และส่งเสริมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาเป็นอย่างยิ่ง”

อย่างไรก็ตาม แหล่งท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ในพื้นที่ล้วนมีความสำคัญเช่นกัน ด้วยพื้นที่แหล่งน้ำสำคัญหรือลุ่มน้ำลำตะคองที่ก่อให้เกิดการอยู่อาศัยรวมกลุ่มของชุมชนโบราณขนาบสองฝั่งลำน้ำที่มีอารยธรรมยาวนานต่อเนื่องมากกว่า 4,000 ปี การเป็นดินแดนอารยธรรมเก่าสมัยทวารวดี แคว้นโบราณศรีjanaสะ แคว้นอิสสระที่นักวิชาการหลายท่านสันนิษฐานและลงความเห็นว่แคว้นโบราณศรีjanaสะน่าจะมีความสัมพันธ์และเป็นเมืองคู่กันกับเมืองโบราณศรีเทพ ศิลปะขอมโบราณในพื้นที่อำเภอสองเนินและเอกลักษณ์ของกลุ่มชนพื้นเมืองไทโคราช ล้วนก่อให้เกิดเรื่องราวทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจมากมาย จากการสัมภาษณ์มีความคิดเห็นหนึ่งที่น่าสนใจ โดยกล่าวว่า

“เริ่มแรกคิดว่าในพื้นที่แห่งนี้ไม่น่าจะมีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญมากนัก แต่เมื่อได้ศึกษาเมืองเสมา แคว้นโบราณศรีjanaสะ กลับทำให้เกิดความประทับใจในเรื่องราวประวัติศาสตร์ที่ได้รับทราบ และยอมรับว่ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช อำเภอสองเนินมีความโดดเด่นด้านวัฒนธรรมประวัติศาสตร์มากที่สุด นักท่องเที่ยวคนใดต้องการศึกษาประวัติศาสตร์จังหวัดนครราชสีมา ต้องมาที่อำเภอสองเนิน”

นอกจากนี้ ความหลากหลายทางนิเวศวิทยาป่าไม้แบบป่าดิบแล้งในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช นับว่เป็นจุดเด่นที่สำคัญได้เช่นกัน การค้นพบสัตว์บางสายพันธุ์ที่พบได้ทีอุทยานธรณีโคราชแห่งเดียวสร้างความน่าสนใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาศึกษาและเที่ยวชมโดยเฉพาะ เช่น จิ้งเหลนเรียวโคราช หรือกลุ่มกระรอกสีขาวยักษ์ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย เป็นต้น

จึงสามารถสรุปความโดดเด่นและการดึงดูดความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวได้ ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นมากที่สุดคือ แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรณีวิทยา ซึ่งมีชื่อเสียงและมีความสำคัญทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ ทรัพยากรประเภทธรณีวิทยาสามารถพบได้ทั้งหมดภายในพื้นที่ครอบคลุมทั้ง 5 อำเภอ ทั้งความโดดเด่นในด้านความสวยงามของทัศนียภาพ ความหลากหลายของซากฟอสซิลดึกดำบรรพ์และทรัพยากรแร่ธาตุในผืนแผ่นดิน อุทยาน

ธรณีโคราชจึงมีความโดดเด่นด้านลักษณะธรณีวิทยารวมถึงมีความดึงดูดผู้ที่สนใจในการศึกษาวิจัยด้านธรณีวิทยาและสร้างแรงดึงดูดทางด้านการท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจเฉพาะกลุ่มและนักท่องเที่ยวทั่วไปที่ขอความสวยงามของธรรมชาติและทัศนียภาพ

2. แหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นรองลงมาคือ แหล่งท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ การค้นพบภาพเขียนสีที่ถ้ำเขาจันทร์งาน อำเภอสีคิ้ว รวมทั้งหลักฐานซากโบราณสถาน โบราณวัตถุศิลปะสมัยทวารวดี แคว้นโบราณศรีจนาศะ และซากอารยธรรมปราสาทขอมโบราณ ที่กระจัดกระจายอยู่ในพื้นที่อำเภอสูงเนิน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มชนพื้นเมืองชาวไทโคราชที่มีภาษาและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นได้ชัดเจนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตชุมชนกับแหล่งที่อยู่อาศัยในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชมาอย่างยาวนาน จึงนับได้ว่าแหล่งอุทยานธรณีโคราชมีความโดดเด่นด้านประเภทวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ รวมถึงมีความดึงดูดผู้ที่สนใจในการศึกษาเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมประวัติศาสตร์และสร้างแรงดึงดูดทางด้านการท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจเฉพาะด้านและนักท่องเที่ยวที่ขอความสวยงามของสถานที่โบราณและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์

3. แหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นลำดับสุดท้ายคือ แหล่งท่องเที่ยวประเภทนิเวศวิทยา แม้ว่าจะมีความโดดเด่นรองลงมาจากแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 2 ประเภท แต่นับได้ว่าระบบนิเวศป่าดิบแล้ง พืชพันธุ์ไม้ และการมีอยู่ของสัตว์สายพันธุ์ที่มีหนึ่งเดียวของโลกในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช ช่วยสร้างความโดดเด่นของทรัพยากรท่องเที่ยวและช่วยดึงดูดความสนใจจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิทยาและนักท่องเที่ยวทั่วไปได้มากขึ้น

ส่วนที่ 3 การบริหารจัดการและพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

การบริหารจัดการในมิติเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยว นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งผลที่ดีทั้งในด้านเศรษฐกิจรายได้ ด้านสังคมวัฒนธรรม และด้านสภาพแวดล้อม ธรรมชาติ การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพจะก่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ชุมชนได้รับผลประโยชน์ร่วมกันในทุกด้าน อันจะช่วยให้การดำเนินงานของอุทยานธรณีโคราชบรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายในการธำรงไว้ซึ่งการเป็นมรดกโลกของยูเนสโก ซึ่งอุทยานธรณีโคราชมีการบริหารจัดการโดยคณะบุคคล 2 คณะ คือ

1. คณะกรรมการอำนวยการอุทยานธรณีโคราชหรือโคราชจีโอพาร์ค โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมาเป็นประธาน และหัวหน้าส่วนราชการภายในจังหวัดที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ มีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนและกำกับการดำเนินงานตามนโยบายของคณะกรรมการ

2. คณะผู้บริหารอุทยานธรณีโคราชหรือโคราชจีโอพาร์ค ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการฝ่ายต่าง ๆ เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ นักวิชาการและคณะทำงาน

บริหารในพื้นที่ทั้ง 5 อำเภอ โดยจะมีหน้าที่บริหารจัดการให้เป็นไปตามนโยบายของคณะกรรมการ
อำนวยการและตามแนวทางของอุทยานธรณีโลกของยูเนสโก

ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงได้สรุปข้อมูลในการบริหารจัดการอุทยานธรณีโคราช
ดังนี้

1. การบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจและรายได้

การดำเนินการของอุทยานธรณีโคราชให้ความสำคัญในมิติการส่งเสริมการท่องเที่ยว
การสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการและบริหารด้วยตนเอง เพื่อสร้างรายได้และกระจาย
รายได้สู่ชุมชนในพื้นที่ รวมถึงการสร้างรายได้เข้าสู่หน่วยงานอุทยานธรณีโคราช แต่ในปัจจุบันยังพบว่า
แหล่งท่องเที่ยวหลายพื้นที่ยังคงประสบปัญหาในการดำเนินงานและไม่ประสบผลสำเร็จในการผลักดัน
ให้เกิดการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ชุมชน

“นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวในพื้นที่นี้ยังมีจำนวนน้อย แหล่งท่องเที่ยวยังไม่เป็น
ที่รู้จัก ยังขายไม่ได้ เมื่อไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามา ไม่มีรายได้จากการท่องเที่ยว ผู้คนในชุมชนต่าง
ก็ล้มเลิกความตั้งใจและไปหันไปประกอบอาชีพอื่น”

ความต่อนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ สอดคล้องกับความคิดเห็นของอีกท่านหนึ่งที่กล่าวว่า

“แหล่งท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราช เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจเฉพาะกลุ่ม
ยังไม่สร้างความดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวได้มากนัก ยากที่จะเกิดการสร้างรายได้ที่จะทำให้
คนในชุมชนพึ่งพารายได้จากการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้”

ดังนั้น การบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจและรายได้ของอุทยานธรณีโคราช ยังคงเป็น
ปัญหาที่ต้องได้รับการช่วยเหลือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข
และพัฒนาให้ประสบความสำเร็จ

2. การบริหารจัดการด้านสังคมและวัฒนธรรม

การสนับสนุนให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นสิ่งที่สำคัญ ซึ่งจะช่วย
ส่งผลให้คนในชุมชนมีรายได้และไม่ต้องย้ายออกจากชุมชนเพื่อไปทำงานที่อื่น จะช่วยคงรักษาให้สังคม
เกิดความมั่นคงของประชากรในพื้นที่

จากการสัมภาษณ์ มีข้อความต่อนหนึ่งที่น่าสนใจ ระบุว่า

“ถ้าการท่องเที่ยวมีความเข้มแข็งและส่งเสริมให้ชุมชนมีรายได้ จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้คน
ในชุมชนเห็นคุณค่า ช่วยกันส่งเสริมให้มีชื่อเสียง และเมื่อคนในชุมชนมีรายได้ ก็จะได้ไม่ต้องย้ายไป
หางานทำในพื้นที่อื่น ชุมชนสังคมก็จะมีทั้งความยั่งยืนของชุมชนและความยั่งยืนในด้านการมีรายได้
จากการประกอบอาชีพ ตนจึงมองว่าควรได้รับการบริหารจัดการและส่งเสริมเพื่อประโยชน์ในประเด็น
สำคัญด้านนี้”

นอกจากนี้ คณะผู้บริหารอุทยานธรณีโคราช ได้มีนโยบายในการสนับสนุนให้แต่ละอำเภอสามารถบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยวได้อย่างอิสระ แต่ละอำเภอต่างมีการส่งเสริมและฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมประเพณีเพื่อการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน ส่งผลที่ดีโดยตรงต่อผู้คนในชุมชน เกิดสังคมแห่งการอนุรักษ์ การหวงแหน และการภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมและประเพณี ท้องถิ่นของตนเอง

3. การบริหารจัดการด้านสภาพแวดล้อมและธรรมชาติ

สิ่งหนึ่งที่สำคัญในการบริหารจัดการเพื่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช คือ การส่งเสริมนโยบายในการท่องเที่ยวควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การประชาสัมพันธ์และขอความร่วมมือให้ชุมชนในท้องถิ่นไม่บุกรุกหรือทำลายสิ่งก่อสร้างสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยว การดูแลจัดการด้านความสะอาดและรักษาสภาพแวดล้อมธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว การติดป้ายประชาสัมพันธ์และป้ายสื่อความหมายรณรงค์การทิ้งขยะและจัดให้มีภาชนะสำหรับทิ้งขยะในแหล่งท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลายท่าน สามารถสรุปใจความสำคัญด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมและธรรมชาติ ได้ว่า

“คณะผู้บริหารอุทยานธรณีโคราชและผู้ที่เกี่ยวข้องได้สนับสนุนและปฏิบัติมาโดยตลอด คือ การส่งเสริมกิจกรรมการปลูกจิตสำนึกและให้ความรู้แก่ผู้คนในชุมชนที่อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว ในแต่ละพื้นที่ ที่จะช่วยให้ผู้คนในชุมชนเห็นคุณค่าของทรัพยากรที่มีและร่วมกันอนุรักษ์สถานที่แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน”

4. การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับการท่องเที่ยว

การบริหารอุทยานธรณีโคราชเพื่อรองรับการท่องเที่ยว เป็นความรับผิดชอบของคณะผู้บริหารและตัวแทนคณะทำงานบริหารในพื้นที่ทั้ง 5 อำเภอ จำเป็นที่จะต้องมีการสรรหารายได้และงบประมาณเพื่อดำเนินการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับการท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนผู้ให้ข้อมูลหลายท่าน สรุปได้ว่า

“ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละอำเภอ ต่างประสบปัญหาในเรื่องของการขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินงาน ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมาก นอกจากนี้ปัญหาจากการที่แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งอยู่ในพื้นที่ของการดูแลโดยส่วนราชการหรือหน่วยงานองค์กรอื่น จึงส่งผลต่อการเกิดอุปสรรคและความไม่สะดวกในการเข้าไปจัดการ ปรับปรุง ดูแลหรือการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยคณะทำงานบริหารในพื้นที่แต่ละอำเภอ”

ส่วนที่ 4 นโยบายการร่วมส่งเสริมและพัฒนการท่องเที่ยวกับพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ

การร่วมส่งเสริมและพัฒนการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชกับพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกัน ถือเป็นการสร้างพันธมิตรทางด้านการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญ เป็นการสร้างศักยภาพและเพิ่มจุดแข็งให้แหล่งท่องเที่ยว ทั้งยังเป็นโอกาสที่จะช่วยประชาสัมพันธ์ให้อุทยานธรณี

โคราชได้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น ส่งผลต่ออัตราการเดินทางของนักท่องเที่ยวสู่อุทยานธรณีโคราชเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้จากโอกาสและความได้เปรียบของอุทยานธรณีโคราชที่มีพื้นที่ตั้งอยู่ระหว่างแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และพื้นที่สงวนชีวมณฑลป่าสะแกราษ ซึ่งปัจจุบันพื้นที่ทั้ง 3 แห่งยังได้รับการคัดเลือกให้เป็นดินแดนแห่ง 3 มงกุฎทางธรรมชาติของยูเนสโก (The UNESCO Triple Crown) ที่มี 3 รูปแบบอยู่ในพื้นที่ มณฑลแคว้นหรือจังหวัดเดียวกัน ได้แก่ 1) พื้นที่มรดกโลก (World Heritage) 2) พื้นที่สงวนชีวมณฑล (Biosphere Reserve Area) และ 3) อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) ซึ่งทั้งหมดล้วนเป็นพื้นที่ที่มีการอนุรักษ์ตามโปรแกรมขององค์การเพื่อศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO)

ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ ระบุว่า

“จากการที่ยูเนสโกประกาศรับรองให้จังหวัดนครราชสีมา เป็นจังหวัดเดียวของประเทศไทยที่ได้รับการรับรองจากยูเนสโกให้เป็นเมืองแห่ง 3 มงกุฎ และเป็นเมืองที่ 4 ของโลกที่มีดินแดนแห่ง 3 มงกุฎของยูเนสโกอยู่ในจังหวัดเดียวกัน ส่งผลให้เกิดกระแสความสนใจจากนักท่องเที่ยวและช่วยกระตุ้นภาครัฐ โดยคณะกรรมการอำนวยการอุทยานธรณีโคราชได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาเพื่อส่งเสริมให้ทั้ง 3 มรดกโลกเป็นพันธมิตรด้านแหล่งท่องเที่ยว อันจะช่วยประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวในพื้นที่”

และมีผู้กล่าวสนับสนุนความคิดดังกล่าวนี้ว่า

“ได้มีการหารือระหว่างภาครัฐที่นำโดยท่านผู้ว่าราชการจังหวัดกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดนครราชสีมา ในโครงการการพัฒนาและนำเสนอการจัดเส้นทางแนะนำการท่องเที่ยวในรูปแบบของถนนวงแหวนไฮด์คัลยภาพพื้นที่มรดกโลกทั้ง 3 แห่งที่อยู่ติดกันหรือ The UNESCO Triple Crown Ring Road”

ซึ่งเมื่อโครงการนี้สำเร็จคาดว่าจะส่งผลให้การท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา มีอัตราการเติบโตที่เพิ่มมากขึ้น จึงนับว่าโอกาสจากการร่วมส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชกับพันธมิตรพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่มีภาครัฐเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงานจะช่วยส่งผลให้อุทยานธรณีโคราชมีศักยภาพในการท่องเที่ยว มีความได้เปรียบในการแข่งขันและประสบความสำเร็จด้านการท่องเที่ยวได้มากยิ่งขึ้น

การสัมภาษณ์ความคิดเห็นสำหรับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการวิจัยในขั้นตอนที่สาม ผู้วิจัยใช้ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับตัวแทนภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคชุมชนจำนวน 27 คน โดยใช้ประเด็นสัมภาษณ์ ดังนี้

ส่วนที่ 1 สถานการณ์ ความนิยมและทัศนคติต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก

ส่วนที่ 3 การดำเนินการด้านการท่องเที่ยว

ส่วนที่ 4 ทิศทางการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน

ส่วนที่ 5 ผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงของสังคมจากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 6 ผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงของสังคมจากการดำเนินการด้านท่องเที่ยว

ส่วนที่ 7 แนวโน้มและผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงจากการท่องเที่ยว

ส่วนที่ 8 ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ส่วนที่ 1 สถานการณ์ ความนิยมและทัศนคติต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ในช่วงระยะ 3 ปีที่ผ่านมา ภายหลังสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 ที่มีแนวโน้มดีขึ้น ด้วยการผ่อนปรนมาตรการข้อจำกัดด้านการเดินทางและความพยายามของหน่วยงานต่าง ๆ ในการฟื้นฟูและส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้งในด้านการตลาดและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ธุรกิจภาคการท่องเที่ยวจึงมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ นักท่องเที่ยวกลับมานิยมท่องเที่ยวเหมือนเดิม

ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ระบุว่า

“การท่องเที่ยวในประเทศไทยกำลังฟื้นตัวดีขึ้นอย่างต่อเนื่องหลังจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 ที่ผ่านมา จนเกือบเข้าสู่ภาวะปกติแล้ว แต่ยังคงต้องเผชิญกับความท้าทายบางประการ เช่น นักท่องเที่ยวจากประเทศจีนที่ลดลง มีจำนวนน้อยกว่าเมื่อเทียบกับช่วงก่อนเกิดการระบาดของโรคโควิด 19 นอกจากนี้ สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทยกำลังฟื้นตัวอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งต้องการการปรับตัวและการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การท่องเที่ยวในประเทศเติบโตอย่างยั่งยืน”

“นักท่องเที่ยวในประเทศไทยได้กลายเป็นกลุ่มตลาดเป้าหมายที่สำคัญ เนื่องจากมีความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศมากกว่าการท่องเที่ยวต่างประเทศและมีความคุ้นเคยกับสถานที่ ในขณะที่นักท่องเที่ยวต่างชาติเริ่มกลับมามีจำนวนเพิ่มขึ้นเช่นกัน โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากประเทศในภูมิภาค เช่น จีน เวียดนาม และเกาหลีใต้ เป็นต้น”

ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ที่น่าสนใจ กล่าวว่า

“นักท่องเที่ยวในประเทศไทยยังมีความนิยมและชื่นชอบในการเดินทางท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติ แหล่งวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ กิจกรรมเทศกาลต่าง ๆ แต่สิ่งหนึ่งที่เห็นได้ชัดเจนขึ้น คือ มีนักท่องเที่ยวจำนวนไม่น้อยที่มีความสนใจในแหล่งท่องเที่ยวใหม่หรือยังคงอยุ่ไม่เป็นที่รู้จัก เช่น การเที่ยวในชุมชนเล็ก ๆ หรือพื้นที่ชนบท ซึ่งเป็นการหาประสบการณ์ที่ไม่เหมือนใคร”

ในปัจจุบันนักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปจากในอดีตที่ผ่านมา โดยนิยมท่องเที่ยวกันเป็นกลุ่มขนาดเล็กที่มีจำนวนสมาชิกไม่มาก ตัวอย่างเช่น การไปท่องเที่ยวกับครอบครัว ท่องเที่ยวกับเพื่อนสนิท หรือแม้แต่การท่องเที่ยวคนเดียวตามลำพัง มากกว่าที่จะนิยมท่องเที่ยวกันเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ที่มีจำนวนสมาชิกหลายสิบคน ทั้งนี้ด้วยเหตุผลด้านความสะดวกสบายในการเดินทางและความเคยชินจากการปฏิบัติตามมาตรการการเว้นระยะห่างทางสังคม เพื่อความปลอดภัยทางด้านสุขอนามัย จึงส่งผลให้นักท่องเที่ยวปรับเปลี่ยนและมีความสนใจในลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่อีกด้วย โดยนิยมในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมากขึ้น เช่น การใช้บริการด้านสุขภาพและสปา การทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตและกาย รวมทั้งการท่องเที่ยวธรรมชาติและทำกิจกรรมกลางแจ้ง เป็นต้น นอกจากนี้ด้วยข้อดีของการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จึงมีพฤติกรรมการใช้บริการออนไลน์และแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อจองโรงแรมและบริการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ความนิยมและทัศนคติการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในประเทศไทยสามารถกล่าวได้ว่า ประเทศไทยยังคงเป็นจุดหมายปลายทางแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมสูงทั้งในกลุ่มของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ด้วยการฟื้นตัวที่แข็งแกร่งและการปรับตัวของผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวในประเทศต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงของนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน อีกทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและการรักษามาตรฐานคุณภาพในการบริการ จะเป็นกุญแจสำคัญในการรักษาความนิยมการเป็นเมืองจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยในระยะยาว

สถานการณ์ ความนิยมและทัศนคติการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวระดับจังหวัด

จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง จึงได้รับการประกาศให้เป็น 1 ใน 22 จังหวัดท่องเที่ยวเมืองหลักของประเทศไทย ด้วยแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ โดยภายหลังสถานการณ์โควิดที่ตึงเครียดตั้งแต่ปี 2565 เป็นต้นมา มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเข้าสู่จังหวัดเป็นจำนวนมาก จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ระบุว่า

“หน่วยงานการท่องเที่ยวระดับจังหวัด ได้มีแผนกำหนดเป้าหมายนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามาเที่ยวจังหวัดนครราชสีมาเกินกว่า 9 ล้านคนในปี 2567 เป็นต้นไป โดยชูจุดขายด้านการเป็นโคราชเมือง 3 มรดกโลกยูเนสโก หรือ The UNESCO Triple Crown Ring Road ได้แก่ สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช ผืนป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ และอุทยานธรณีโคราช”

นอกจากนี้ ยังมีผู้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า

“ภาครัฐได้มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมและฟื้นฟูกิจกรรมท่องเที่ยวในอดีตให้กลับมาเพื่อช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวในช่วงไฮซีซั่น เช่น งาน Colorful Korat เทศกาลเที่ยวพิมาย งานลอยกระทง

กิจกรรมวิ่ง Marathon งาน Countdown Korat และจิมทอมป์สันฟาร์มทัวร์ เป็นต้น รวมถึงการคิดค้นสรรหากิจกรรมใหม่ ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นใหม่ เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนโคราชมากขึ้น”

ความอีกตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ ระบุว่า

“จากสถิติของนักท่องเที่ยวจังหวังนครราชสีมาที่มีจำนวนมากในแต่ละปี ส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่นิยมท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีชื่อเสียง แถวบริเวณเขาใหญ่ วังน้ำเขียว เขายายเที่ยง หรือในตัวเมืองโคราช แต่ในพื้นที่บริเวณอื่นยังไม่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวเท่าใด หน่วยงานหรือองค์กรท่องเที่ยวของจังหวัด ต่างก็พยายามสรรหากิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยวและส่งเสริมประชาสัมพันธ์เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในบริเวณพื้นที่อื่นของจังหวัดมากกว่าจะไปกระจุกตัวท่องเที่ยวอยู่ตามแต่สถานที่เดิม ๆ”

และมีผู้กล่าวเพิ่มเติมในอีกหลายประเด็น ซึ่งมีความสอดคล้องกับความคิดเห็นก่อนหน้านี้ อย่างน่าสนใจว่า

“นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางเที่ยวในโคราช คือ คนในพื้นที่จังหวัดที่เดินทางเที่ยวกันเอง โดยส่วนใหญ่มักจะเดินทางไปเที่ยวเขาใหญ่ วังน้ำเขียว หรือเที่ยวในตัวเมือง ซึ่งทางจังหวัดเองได้พยายามดึงดูดและส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวจากพื้นที่อื่นมาเที่ยว และต้องการให้นักท่องเที่ยวปรับเปลี่ยนรูปแบบเลือกเข้ามาเที่ยวในพื้นที่อื่น ๆ ของจังหวัดนครราชสีมาด้วย”

“การท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมายังคงได้รับความนิยมอยู่เสมอ เนื่องจากเป็นจังหวัดใหญ่ที่มีทรัพยากรท่องเที่ยวหลายประเภท ทั้งแหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติที่มีชื่อเสียงหลายแห่งอย่างอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และวังน้ำเขียวที่อยู่ใกล้กับอุทยานแห่งชาติทับลาน ทั้งแหล่งท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์อย่างอุทยานประวัติศาสตร์พิมายและปราสาทหินโบราณที่มีมากมายกระจายในหลายพื้นที่ ทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นอย่างห้างสรรพสินค้าที่มีครบครัน กิจกรรมเทศกาลต่าง ๆ ก็มีจัดตลอดทั้งปี นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่เกิดขึ้นใหม่อีกหลายที่ เช่น อุทยานธรณีโคราชที่ได้รับการประกาศให้เป็นมรดกโลกของยูเนสโก หรือเส้นทางท่องเที่ยวพื้นที่ดินแดน 3 มงกุฎของยูเนสโก ที่หน่วยงานในจังหวัดต่างร่วมมือร่วมใจผลักดันให้สำเร็จ”

“ในอีกไม่นานการเดินทางสู่จังหวัดนครราชสีมาจะยังมีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น โครงการต่าง ๆ ของรัฐบาลใกล้จะเสร็จสิ้นและเริ่มเปิดให้ประชาชนได้ใช้งาน เช่น เส้นทางถนนมอเตอร์เวย์หมายเลข 6 บางปะอิน-นครราชสีมา รถไฟความเร็วสูงเชื่อมกรุงเทพกับหนองคายและประเทศลาวที่มีเส้นทางผ่านจังหวัดนครราชสีมา นอกจากนี้ในอีก 5 ปี จังหวัดนครราชสีมา จะเป็นเจ้าภาพจัดงานฟิชซวนโลก โคราชเอ็กซ์โป 2029 ในพื้นที่อำเภอคง ซึ่งน่าจะเป็นโอกาสที่ดีที่จะช่วยส่งผลให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวจังหวัดนครราชสีมาเพิ่มมากขึ้น”

ดังนั้น สถานการณ์ความนิยมและทัศนคติการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาจากทั่วทุกมุมเมือง นครราชสีมา ในปัจจุบันกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มหลักที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมา ยังคงเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเที่ยวในประเทศ และส่วนใหญ่จะนิยมเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่บริเวณทางด้านทิศตะวันตกของจังหวัด ได้แก่ อำเภอปากช่อง อำเภอสีคิ้ว และอำเภอวังน้ำเขียว แต่คาดว่าในอนาคตจังหวัดนครราชสีมาจะเป็นจุดหมายปลายทางที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ มีการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยเฉพาะจากประเทศในแถบเอเชียที่มีความสนใจเข้ามาเที่ยวมากขึ้น ด้วยเหตุผลทางด้านความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมที่น่าสนใจ โอกาสความได้เปรียบด้านการเดินทางคมนาคมที่สะดวกสบาย และจังหวัดนครราชสีมาสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี

มุมมองการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลก

การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลก (UNESCO Global Geopark) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์และดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้และสัมผัสธรรมชาติผ่านการเยี่ยมชมพื้นที่ที่มีความสำคัญทางธรณีวิทยา ธรรมชาติ วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ แม้จะเป็นการท่องเที่ยวที่ผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ แต่ในปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวที่สนใจในลักษณะการท่องเที่ยวประเภทนี้มากขึ้นเรื่อย ๆ

ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ ระบุว่า

“การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลกเป็นการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม มีความน่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยวบางคนเท่านั้น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักแหล่งท่องเที่ยวประเภทอุทยานธรณีโลก จึงยังไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่นักท่องเที่ยวจะเลือกไปเที่ยว แต่ในอนาคตการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลก อาจจะมีสำคัญและเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น ดังนั้นต้องเน้นการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้”

และมีผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม โดยกล่าวว่า

“ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลกจะเป็นการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม แต่ทั่วโลกมีพื้นที่ที่ได้รับการประกาศให้เป็นแหล่งอุทยานธรณีโลกมากกว่า 147 แห่ง นอกจากนี้ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโลกประกอบด้วยแหล่งธรณีวิทยา แหล่งธรรมชาติ และแหล่งวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ ด้วยลักษณะความสวยงามของภาพวิวทิวทัศน์ และความสวยงามของสิ่งก่อสร้างทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏจะช่วยสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวประทับใจได้ สถานที่หลายแห่งที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปเที่ยวอยู่ในพื้นที่ของอุทยานธรณีโลก เพียงแต่นักท่องเที่ยวยังไม่รู้จักคำว่าอุทยานธรณีโลกโดยยูเนสโก”

นอกจากนี้ ยังมีผู้แสดงความคิดเห็นที่น่าสนใจอีกว่า

“การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลกเป็นสิ่งใหม่และยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย แต่ในบางประเทศการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลกมีมานานและได้รับความนิยม อีกทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ถูกเสริมเข้าไปในรายการท่องเที่ยว เพื่อสร้างคุณค่ากิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว เกิดความเพลิดเพลินและสอดแทรกความรู้ที่น่าสนใจที่เป็นประโยชน์จากการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมการจำลองเหตุการณ์แผ่นดินไหว จำลองเหตุการณ์สึนามิและภูเขาไฟในประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น

มุมมองการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

อุทยานธรณีโคราชได้รับการประกาศรับรองให้เป็นอุทยานธรณีโลกของยูเนสโกในปี 2567 ส่งผลให้อุทยานธรณีโคราชเป็นอุทยานธรณีโลกแห่งที่ 2 ในประเทศไทย แม้ว่าในปัจจุบันอุทยานธรณีโคราชจะยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จักของผู้คนในพื้นที่และประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา หรือแม้แต่กลุ่มนักท่องเที่ยวในประเทศ แต่ผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านการท่องเที่ยวหลายภาคส่วนต่างมีความเห็นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันว่า หากอุทยานธรณีโคราชได้รับการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งที่มีความสำคัญและช่วยกระตุ้นการท่องเที่ยวของจังหวัดนครราชสีมา

ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ ระบุว่า

“ภายหลังมีการจัดตั้งอุทยานธรณีโคราชและได้รับการประกาศรับรองให้เป็นมรดกโลก มีผลต่อการกระตุ้นจำนวนนักท่องเที่ยวของจังหวัดนครราชสีมาเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักว่าคืออะไรและไม่รู้ว่าจะเดินทางมาเพื่อเที่ยวชมอะไร นอกจากนี้ ผู้คนในท้องถิ่นก็ยังไม่ค่อยรู้จักว่าอุทยานธรณีโคราชมีความสำคัญอย่างไร แต่หากถ้ามีการพัฒนาและส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง อุทยานธรณีโคราชน่าจะมีศักยภาพและดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างแน่นอน”

“ส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา หลายภาคส่วนต่างเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมอุทยานธรณีโคราชให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ต้องการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในตัวจังหวัด หรือให้นักท่องเที่ยวที่จะเดินทางไปท่องเที่ยวจังหวัดอื่น โดยรอบ ได้หยุดแวะท่องเที่ยว ไม่เดินทางผ่านไปเลย” ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์

นอกจากนี้ มีผู้แสดงความคิดเห็นสอดคล้องกัน โดยระบุว่า

“อุทยานธรณีโคราช จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ช่วยกระตุ้นการท่องเที่ยวของโคราชได้แน่นอน ถ้าทุกภาคส่วนร่วมมือร่วมใจในการผลักดันและส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว จึงอยากให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ตระหนักถึงความสำคัญและเล็งเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ ร่วมมือกันพัฒนาและส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวให้สำเร็จ อย่าปล่อยทิ้งทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้เปล่าประโยชน์”

อย่างไรก็ตาม มีผู้ที่แสดงความคิดเห็นในอีกมุมมองหนึ่ง โดยกล่าวว่า

“ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราชยังไม่ค่อยน่าสนใจ เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะชอบไปเที่ยวในสถานที่ที่สวยงาม ที่มีความสะดวกสบายหรือไปยังสถานที่ที่เห็นแล้วต้องเกิดความประทับใจได้ง่าย ๆ เพราะนักท่องเที่ยวจะชอบการถ่ายรูป ชอบอากาศดี และไม่ชอบการเที่ยวเชิงวิชาการ ในขณะที่การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชจะเป็นการท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มผู้ที่สนใจ เฉพาะกลุ่มที่ชอบเรื่องธรณีวิทยา ซากฟอสซิล หรือชุมชนประวัติศาสตร์”

สถานการณ์การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ในปัจจุบันอาจจะยังไม่เป็นที่รู้จักของผู้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมากนัก เนื่องจากการท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม ผู้คนในท้องถิ่นและกลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไปส่วนใหญ่ยังขาดการรับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวประเภทนี้ จึงยังไม่แสดงผลชัดเจนในการกระตุ้นการท่องเที่ยวของจังหวัดนครราชสีมา อย่างไรก็ตาม หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทางด้านการท่องเที่ยวทั้งระดับจังหวัดและระดับประเทศต่างมีความสนใจและพยายามในการช่วยผลักดันการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จทั้งในระยะสั้นและมีความยั่งยืนในระยะยาว

ผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงของสังคมจากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ธุรกิจท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมประเภทหนึ่งที่ครอบคลุมการดำเนินงานด้านการบริการหลากหลายด้าน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศด้วยการสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ การกระจายรายได้สู่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในประเทศที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น ประเทศไทย ธุรกิจเหล่านี้เกี่ยวข้องกับการให้บริการ การสร้างประสบการณ์ และการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในทุกขั้นตอนของการเดินทาง

ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ ระบุว่า

“การท่องเที่ยวในปัจจุบันจะเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยพิจารณาถึงผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นนอกจากการท่องเที่ยวจะส่งผลดีต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจ แต่อาจจะมีผลกระทบทั้งในเชิงบวกและเชิงลบต่อสังคมวัฒนธรรม รวมถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว จึงควรต้องพิจารณาถึงผลกระทบในแต่ละด้านและหาทางป้องกันแก้ไขควบคู่กันไป”

มีผู้แสดงความคิดเห็นที่สำคัญ เพิ่มเติมว่า

“การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช เป็นการท่องเที่ยวที่ดำเนินการสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ขององค์การยูเนสโก ในด้านการท่องเที่ยวที่เน้นส่งเสริมพัฒนาเศรษฐกิจผ่านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่และได้ประโยชน์ร่วมกัน ด้วยหลักการนี้เองจะช่วยให้เกิดผลลัพธ์ในทางที่ดีต่อสังคมชุมชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว มากกว่าที่จะเกิดผลกระทบที่ไม่ดีต่อสังคมชุมชน”

ผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงของสังคมในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชจากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว จะเป็นไปในลักษณะของการเกิดผลดีที่เป็นประโยชน์มากกว่าการเกิดผลเสีย ทั้งนี้ด้วยหลักการและวัตถุประสงค์ของการรับรองการเป็นอุทยานธรณีโลก จึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้การบริหารจัดการอุทยานธรณีโคราชต้องเน้นให้ความสำคัญในด้านการบริหารจัดการด้านสังคมและวัฒนธรรมควบคู่กันไปเพื่อความยั่งยืน โดยจะมีตัวแทนคณะกรรมการบริหารทั้ง 5 อำเภอ เป็นผู้ช่วยในการดูแลและแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานทุกส่วน ทั้งนี้การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชจะช่วยกระตุ้นการสร้างรายได้เข้าสู่ชุมชน คนในชุมชนที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวจะมีงานทำและมีรายได้เพิ่มเติมจากการท่องเที่ยว ช่วยเพิ่มความมั่นคงในการประกอบอาชีพและการดำรงชีพ สังคมและชุมชนในพื้นที่จะมีความมั่นคงในการอยู่อาศัยของประชากร ไม่ต้องย้ายถิ่นฐานเพื่อไปประกอบอาชีพที่อื่น อีกทั้งการท่องเที่ยวจะช่วยส่งเสริมความสามัคคีและความสัมพันธ์ที่ดีของคนในสังคมชุมชน ด้วยการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์การหวงแหนทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนและการได้ทำกิจกรรมในชุมชนร่วมกันอย่างภาคภูมิใจ

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เพื่อเก็บข้อมูลด้านสภาพแวดล้อมในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชด้วยหลักการ SWOT Analysis ในลักษณะการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ประเด็นสภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อน และสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาสและอุปสรรค รายละเอียดดังต่อไปนี้

สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็งของอุทยานธรณีโคราช ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่

1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประกอบด้วยทรัพยากรท่องเที่ยว 3 ประเภท
2. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลกของยูเนสโก
3. แหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพรองรับด้านการท่องเที่ยว
4. มีการจัดตั้งโครงสร้างองค์กรในการบริหารงานและดูแลโดยเฉพาะ
5. มีความคุ้มค่าจากการท่องเที่ยว

เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประกอบด้วยทรัพยากรท่องเที่ยว 3 ประเภท

ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ประกอบด้วยพื้นที่ 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว อำเภอสูงเนิน อำเภอขามทะเลสอ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ มีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวด้านธรณีวิทยา ด้านนิเวศวิทยาและด้านวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวด้านธรณีวิทยามีความโดดเด่นที่สุด ด้วยภูมิทัศน์ที่สวยงามแปลกตาของวิวแนวเขาเขาสตางค์กว่า 20 ลูก แหล่งฟอสซิลไดโนเสาร์ ฟอสซิลช้างดึกดำบรรพ์ ฟอสซิลสัตว์ประเภทต่าง ๆ ในยุคดึกดำบรรพ์ และฟอสซิลไม้กลายเป็นหินที่มีอายุหลายล้านปี ซึ่งพบมากที่สุดในประเทศไทย รองลงมา คือ

แหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ ด้วยหลักฐานทางด้านโบราณคดี การค้นพบโบราณสถาน โบราณวัตถุและจารึกทางประวัติศาสตร์มากมายในพื้นที่ เป็นสิ่งช่วยยืนยันการเป็นดินแดนอารยธรรมโบราณทวารวดีและขอมโบราณที่มีความสัมพันธ์ผสมผสานกับธรณีวิทยาในรูปแบบของแหล่งปราสาทหินต่าง ๆ รวมถึงความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวประเภทนิเวศวิทยา พืชพันธุ์ไม้ในป่าดิบแล้งและสัตว์ป่าเฉพาะถิ่นที่อยู่รายรอบในพื้นที่ธรณีวิทยาและพื้นที่แหล่งวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ของอุทยานธรณีโคราช

ความสำคัญตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ ระบุว่า

“อุทยานธรณีโคราช มีความน่าสนใจสำหรับการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถเลือกเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวได้หลายประเภท ทั้งการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหรือเพื่อการศึกษาวิจัย ยิ่งโดยเฉพาะด้านธรณีวิทยาที่ในพื้นที่แห่งนี้ ค้นพบซากไดโนเสาร์หลายสกุล อีกทั้งยังพบซากช้างดึกดำบรรพ์มากถึง 10 สกุล จากที่ค้นพบทั่วโลก 55 สกุล และยังคงพบไม้กลายเป็นหินจำนวนมากที่สุดในประเทศไทยอีกด้วย ส่วนด้านวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ ที่นี้มีเมืองเสมาที่เป็นเมืองโบราณในหลายยุคสมัย ทั้งยังเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์เริ่มต้นของจังหวัดนครราชสีมาอีกด้วย”

ดังนั้น จุดแข็งที่สำคัญของอุทยานธรณีโคราช คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประกอบด้วยทรัพยากรท่องเที่ยว 3 ประเภท มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวและบางสถานที่มีความโดดเด่นในระดับนานาชาติ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวด้านธรณีวิทยาและเขาควงที่มีความโดดเด่นที่สุด จึงเหมาะทั้งสำหรับการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนและการเรียนรู้ศึกษาวิจัย

เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลกของยูเนสโก

อุทยานธรณีโคราชได้รับการประกาศรับรองให้เป็นอุทยานธรณีโลกเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2566 ที่มีศักดิ์ศรีเสมือนพื้นที่มรดกโลกอื่น ๆ การได้รับการรับรองให้เป็นมรดกโลก ช่วยเพิ่มคุณค่าและสร้างความน่าสนใจในด้านการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้อุทยานธรณีโคราชมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก มีการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในหลายด้าน เพิ่มคุณค่าทางด้านธรณีวิทยา วัฒนธรรมประวัติศาสตร์ และธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยให้ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลายท่าน กล่าวโดยสรุปได้ว่า

“อุทยานธรณีโคราชมีจุดแข็งที่สำคัญ คือ การได้รับประกาศให้เป็นแหล่งมรดกโลกของยูเนสโก จึงมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศและระดับนานาชาติ มีคุณค่าและความสำคัญเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม ส่งผลต่อการดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวมากขึ้น เพราะมีผู้คนมากมายที่อยากจะทราบว่าอุทยานธรณีโคราชมีทรัพยากรที่โดดเด่นสำคัญอย่างไร จึงถูกรับรองให้เป็นแหล่งมรดกโลก จึงอยากจะเดินทางมาท่องเที่ยวมาสัมผัสบรรยากาศความเป็นอุทยานธรณีโลก ทั้งนี้ กลุ่มตลาดที่สำคัญน่าจะเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทที่มีความสนใจเฉพาะที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวในแหล่งมรดกโลก”

แหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพรองรับด้านการท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในอุทยานธรณีโคราชทั้ง 22 แห่ง ที่มีความพร้อมในการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์ที่มีความน่าสนใจ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวในหลายมิติ การคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่สะดวกสบายของถนนเส้นหลักและถนนเส้นรอง เพราะส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในพื้นที่ไม่ห่างไกลจากชุมชน มีบริการที่พักอาศัยและสิ่งอำนวยความสะดวกสบายเพื่อการท่องเที่ยวอย่างครบครัน จึงนับได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพรองรับด้านการท่องเที่ยว หลายแหล่งมีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง เช่น พิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหินฯ จุดชมวิวยายายเที่ยง เป็นต้น

ความสำคัญตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ กล่าวว่า

“จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดเมืองหลักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน จึงค่อนข้างมีความพร้อมและเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว พื้นที่อุทยานธรณีโคราช ตั้งอยู่ระหว่างพื้นที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด คือ ระหว่างอำเภอปากช่อง อำเภอเมืองและอำเภอรังน้ำเขียว การคมนาคมและสิ่งอำนวยความสะดวกสบายสำหรับนักท่องเที่ยวในพื้นที่จะค่อนข้างมีความพร้อมสมบูรณ์ อีกทั้งนโยบายในการส่งเสริมและผลักดันการท่องเที่ยวของภาครัฐ จะยิ่งช่วยให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพมากยิ่งขึ้น”

มีการจัดตั้งโครงสร้างองค์กรในการบริหารงานและดูแลโดยเฉพาะ

มีคณะกรรมการอุทยานธรณีโคราชทำหน้าที่ในการบริหารงาน จัดการและรับผิดชอบงานโดยเฉพาะ ซึ่งทำหน้าที่ในการบริหารกิจการทุกส่วนรวมถึงการตลาดและการท่องเที่ยว โดยมีอำนาจในการวางแผนและตัดสินใจ ภายใต้การส่งเสริมและกำกับการดำเนินงานตามนโยบายของคณะกรรมการอำนวยการฯ

ข้อความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ ระบุว่า

“ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารอุทยานธรณีโคราชและตั้งแกนคณะทำงานบริหารที่เป็นตัวแทนระดับอำเภอ ทั้ง 5 อำเภอในพื้นที่ รวมมือกับหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และชุมชนในพื้นที่ ใช้หลักบริหารจัดการด้วยวิธีการจากล่างสู่บน (Bottom up)” การจัดตั้งโครงสร้างองค์กรในการบริหารงานและดูแลโดยเฉพาะ จะช่วยให้หน่วยงานอุทยานธรณีโคราช มีอิสระและมีอำนาจในการตัดสินใจด้วยตนเอง สามารถวางแผนการดำเนินงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ภายใต้การได้รับนโยบายและการดูแลสนับสนุนจากภาครัฐ”

มีความคุ้มค่าจากการท่องเที่ยว

ค่าใช้จ่ายสำหรับการท่องเที่ยวค่อนข้างมีราคาประหยัด เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายสำหรับการท่องเที่ยวในบางแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยหรือเมื่อเทียบกับการใช้จ่ายเพื่อท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลกในต่างประเทศ หลายสถานที่ท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราชเป็นแหล่งพื้นที่เปิด ไม่ต้องเสียค่า

เข้าชม ในขณะที่บางแห่งนักท่องเที่ยวจะเสียค่าใช้จ่ายเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ชาวไทย 10-20 บาท ต่อสถานที่ และนักท่องเที่ยวสามารถเลือกที่จะเดินทางท่องเที่ยวได้ตามอิสระ ประกอบกับค่าใช้จ่ายสำหรับที่พักมีให้เลือกหลายระดับตั้งแต่หลักร้อยบาท จนถึงระดับหลายพันบาท ราคาอาหารในพื้นที่มีราคาไม่แพงและค่าใช้จ่ายในการเดินทางค่อนข้างประหยัด หากเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลกในต่างประเทศแล้วนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะชาวไทย ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางและการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากหลายบาท จึงมีความคุ้มค่าต่อการท่องเที่ยว

ความตอนหนึ่งของการสัมภาษณ์ กล่าวสนับสนุนกรณีนี้ว่า

“นักท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชส่วนหนึ่งเป็นคนในพื้นที่ ในการมาเที่ยวแต่ละครั้ง อาจจะมีค่าใช้จ่ายสำหรับค่าเดินทางและค่าอาหารเพียงเล็กน้อยเท่านั้น อีกทั้งไม่นิยมพักค้างคืน จึงน่าจะมีความคุ้มค่าต่อนักท่องเที่ยว 1 คนแค่หลักร้อยบาทเท่านั้น ส่วนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากที่อื่นที่พักราคาแพง จะมีค่าใช้จ่ายสำหรับที่พักเพิ่มเข้ามา แต่ที่พักราคาหลายระดับหลายราคาให้เลือก ดังนั้นค่าใช้จ่ายที่นักท่องเที่ยวต้องจ่ายเพื่อแลกกับประสบการณ์ท่องเที่ยว มีความคุ้มค่าในการท่องเที่ยวแน่นอน”

สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดอ่อนของอุทยานธรณีโคราช ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่

1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจพิเศษเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยว
2. พื้นที่กว้างขวาง สถานที่ท่องเที่ยวแต่ละจุดอยู่ห่างไกลกัน
3. สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งยังไม่สามารถรองรับการท่องเที่ยว
4. ชุมชนและผู้นำเที่ยวขาดความรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช
5. นักท่องเที่ยวกระจุกตัวเฉพาะบางสถานที่ท่องเที่ยว
6. นักท่องเที่ยวไม่นิยมในการพักค้างคืนในพื้นที่
7. ปัญหาด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจพิเศษเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช เป็นการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา เชิงวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ และเชิงนิเวศวิทยา ตามทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างแรงดึงดูดเฉพาะและน่าสนใจในกลุ่มนักท่องเที่ยวบางประเภทเท่านั้น แม้ว่านักท่องเที่ยวทั่วไปจะมีความสนใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวแต่ก็เป็นส่วนน้อย

ข้อความสำคัญตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ กล่าวว่า

“ตนรู้สึกว่าการท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราชยังไม่มีที่น่าสนใจ ถ้าใครมาชมนกคังปฏิสระ เพราะไม่ใช่ลักษณะการท่องเที่ยวที่ตนชอบ”

ซึ่งเป็นการกล่าวที่สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมและการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการเลือกไปเที่ยวเฉพาะในสถานที่ที่ตนสนใจ โดยเลือกตามความชอบเป็นหลัก ไม่ใช่ด้วยเหตุผลอื่นใด ดังนั้นจุดอ่อนของแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช คือการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจพิเศษเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยว ส่งผลให้มีย่านท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวเป็นจำนวนน้อย

พื้นที่กว้างขวาง สถานที่ท่องเที่ยวแต่ละจุดอยู่ห่างไกลกัน

แหล่งท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราชทั้ง 22 จุด อยู่ในพื้นที่ 5 อำเภอ ขนาดพื้นที่กว่า 3,167.38 ตารางกิโลเมตร หลายสถานที่จึงตั้งอยู่ในระยะที่ห่างไกลกัน ส่งผลให้เกิดอุปสรรคในการเดินทางของนักท่องเที่ยวในด้านความยากลำบากของการเดินทางระหว่างแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลต่อการขาดการเชื่อมโยงระหว่างจุดท่องเที่ยว มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางมากขึ้นและใช้เวลาในการเดินทางจากจุดหนึ่งไปอีกจุดหนึ่ง การเดินทางเชื่อมโยงจากจุดหนึ่งไปอีกจุดหนึ่ง อาจจะทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกวุ่นวายไม่คุ้มค่าสำหรับระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทาง เมื่อเปรียบเทียบกับบางสถานที่ ตัวอย่างเช่น อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีอยุธยา ที่แหล่งท่องเที่ยวจะอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวได้ในหลายจุดในระยะเวลาที่เท่ากัน

ความต่อนหนึ่งจากการสัมภาษณ์

“ปัญหาประการหนึ่งที่นักท่องเที่ยวมักจะกล่าวถึง คือ ต้องใช้ระยะเวลาค่อนข้างนานในการขับรถเพื่อไปเยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ บางคนใช้เวลาทั้งวันแต่เที่ยวได้เพียงแค่ 2 สถานที่ สมมติว่าถ้านักท่องเที่ยวต้องขับรถจากแหล่งท่องเที่ยวเขาควงในอำเภอสีคิ้ว ไปเที่ยวชมซากช้างดึกดำบรรพ์ในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ต้องขับรถระยะทาง 80 กิโลเมตร หรือใช้เวลาในการเดินทางอย่างน้อย 1 ชั่วโมง”

สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งยังไม่สามารถรองรับการท่องเที่ยว

จากเอกสารโคราชจีโอพาร์คสู่จีโอพาร์คโลกยูเนสโก ที่มีการเสนอรายชื่อทรัพยากรด้านธรณีวิทยา นิเวศวิทยาและวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ จำนวน 35 สถานที่ แต่มีสถานที่ที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวได้จำนวน 22 สถานที่ จึงมีจำนวน 13 สถานที่ที่ไม่สามารถรองรับการท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้ด้วยเหตุผลหลักในด้านจุดประสงค์ของการใช้ทรัพยากร เช่น เพื่อการศึกษาวิจัยหรือการอนุรักษ์เท่านั้น นอกจากนี้ยังมีเหตุผลในด้านความพร้อมของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและขาดจุดเด่นที่น่าสนใจ ทั้งนี้ถ้าหากสถานที่ท่องเที่ยวทั้ง 35 แห่ง มีศักยภาพในการรับรองนักท่องเที่ยวทั้งหมด จะยิ่งช่วยให้อุทยานธรณีโคราชมีแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นกว่าในปัจจุบัน สร้างความน่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากยิ่งขึ้น

ชุมชนและผู้นำเที่ยวขาดความรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช

อุทยานธรณีโคราชมีแหล่งท่องเที่ยวทางด้านธรณีวิทยาที่มีความสำคัญในการท่องเที่ยวเชิงศึกษา ทั้งแหล่งไดโนเสาร์ ช้างดึกดำบรรพ์ ฟอสซิลสัตว์หลายชนิด และไม่กลายเป็นหิน นอกจากนี้

ยังมีแหล่งท่องเที่ยวสถานที่ด้านวัฒนธรรมประวัติศาสตร์โบราณซึ่งมีเรื่องราวในอดีตที่น่าสนใจ แต่จากการสัมภาษณ์ มีผู้ให้ความคิดเห็นที่น่าสนใจ โดยกล่าวว่า

“ในพื้นที่แห่งนี้มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ มีเรื่องราวในด้านประวัติศาสตร์มากมาย นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวจะชอบฟังเรื่องราวในอดีต ตำนานพื้นบ้านและเกร็ดความรู้ต่าง ๆ ตนเองเป็นเพียงผู้เดียวที่มีความรู้ในการนำเที่ยวและเล่าเรื่องราวของสถานที่ต่าง ๆ ยังไม่รู้เลยว่าถ้าตนไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ตรงนี้แล้ว จะมีใครมาทำหน้าที่แทนได้ จึงมีความรู้สึกเป็นห่วงและกังวลในเรื่องนี้”

นอกจากนี้ ปัญหาอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญมาก คือ การที่ชุมชนขาดการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การไม่ได้รับความร่วมมือในการดำเนินการท่องเที่ยว และการช่วยเหลือ หรือมีส่วนร่วมทางด้านการกิจกรรมของอุทยานธรณีโคราชในพื้นที่ของตน

นักท่องเที่ยวกระจุกตัวเฉพาะบางสถานที่ท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราชที่มีชื่อเสียงและนักท่องเที่ยวนิยมไปเที่ยวจะมีอยู่เพียงไม่กี่แห่ง ส่วนใหญ่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านธรณีวิทยา ที่มีทัศนียภาพและความสวยงามของธรรมชาติ ในขณะที่นักท่องเที่ยวอาจจะไม่ทราบว่าตนเองกำลังท่องเที่ยวและเพลิดเพลินอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามโดดเด่นจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางด้านธรณีสัณฐานของโลก ด้วยความพิเศษและความสวยงามดังกล่าว ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวจำนวนมากเดินทางมาเที่ยวชม

ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์กล่าวว่า

“นักท่องเที่ยวจะนิยมไปเที่ยวที่ผาวยายเที่ยงและจุดชมวิวเขายายเที่ยงกันเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในช่วงตอนเย็นของวันเสาร์อาทิตย์หรือวันหยุดเทศกาล มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากทั้งนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปยังจุดชมวิวและนักท่องเที่ยวที่พักบนเขายายเที่ยง ทั้งนี้ช่วงเทศกาลที่มีวันหยุดยาว หรือช่วงฤดูหนาวปลายปี รวมแล้วอาจจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวหลักหมื่นคนต่อวัน ผาวยายเที่ยงและจุดชมวิวเขายายเที่ยงจึงเป็นจุดแข็งที่มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวและเป็นจุดสำคัญที่มีนักท่องเที่ยวกระจุกตัว”

จากการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวในบางแห่ง ผู้บริหารอุทยานธรณีโคราชและคณะกรรมการบริหารแต่ละอำเภอ จึงมีความต้องการในการวางแผนและกลยุทธ์ที่จะดึงนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวในพื้นที่อื่น ๆ ของอุทยานธรณีโคราช

นักท่องเที่ยวไม่นิยมในการพักค้างคืนในพื้นที่

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของอุทยานธรณีโคราช คือ นักท่องเที่ยวชาวจังหวัดนครราชสีมา ที่นิยมเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดแบบไปกลับหรือแวะพักและท่องเที่ยว จึงไม่นิยมพักค้างคืนในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช ซึ่งจะเน้นการท่องเที่ยวแบบประหยัด

ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ ระบุว่า

“นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ จะเป็นคนในพื้นที่ที่เดินทางมาจากอำเภออื่น ๆ ของจังหวัด นครราชสีมาหรือจากจังหวัดใกล้เคียง จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่กว้าง นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางในช่วงเช้าและกลับในช่วงเย็น อย่างไรก็ตามอาจจะมีบางส่วนที่พักค้างคืน ตัวอย่างเช่น นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากกรุงเทพมหานครหรือจากจังหวัดอื่น ซึ่งส่วนใหญ่จะพักค้างคืน ในจุดสถานที่ท่องเที่ยว บนเขาเหียงเหียงหรือในตัวเมืองโคราช แต่ส่วนมากจะนิยมเดินทางไปเที่ยว และพักค้างคืนในพื้นที่อำเภอปากช่อง”

นอกจากนี้ยังมีผู้แสดงความคิดเห็นว่า

“จากสถิติที่จังหวัดนครราชสีมามีจำนวนนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้จำนวนมากจากการท่องเที่ยวและการพักค้างคืน ส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอปากช่องและอำเภอวังน้ำเขียว ในขณะที่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวอุทยานธรณีโคราช บางส่วนเลือกจะพักค้างคืนในอำเภอเมืองและอำเภอสี่คิ้ว (เขายายเที่ยง) แต่มีนักท่องเที่ยวจำนวนไม่น้อยที่จะเดินทางไปเที่ยวต่อที่ปากช่องและพักค้างคืนที่นั่น”

ปัญหาด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดนครราชสีมาให้การสนับสนุนและช่วยเหลืออย่างเต็มที่ ทั้งในเชิงแผนนโยบายและเชิงปฏิบัติ มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมมากมายเพื่อฟื้นฟูด้านการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามพบว่า มีปัญหาบ้างในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ความสำคัญตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์

“หน่วยงานในจังหวัดให้การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดกิจกรรมของอุทยานธรณีโคราช ทุกครั้ง หรือกิจกรรมท่องเที่ยวของจังหวัด แต่หลายครั้งที่หน่วยงานต่าง ๆ มักจะดำเนินการจัดกิจกรรมในส่วนของตนเอง ในลักษณะต่างคนต่างจัด ไม่ได้มีการบูรณาการร่วมกัน ซึ่งถ้าทุกหน่วยงานได้ร่วมกันจัด เชื่อว่ากิจกรรมต่าง ๆ จะเป็นกิจกรรมที่ยิ่งใหญ่และน่าสนใจเป็นอย่างมาก”

สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาสของอุทยานธรณีโคราช ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่

1. รัฐบาลให้ความสำคัญและผลักดันเพื่อการท่องเที่ยว
2. ความร่วมมือในการเป็นพันธมิตรด้านการท่องเที่ยวกับแหล่งอื่น
3. การพัฒนาระบบการขนส่งและคมนาคมเข้าสู่พื้นที่
4. การเป็นเจ้าภาพงานมหกรรมพืชสวนโลกของจังหวัดนครราชสีมา
5. การปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

รัฐบาลให้ความสำคัญและผลักดันเพื่อการท่องเที่ยว

การเห็นความสำคัญและผลักดันจากรัฐบาลเป็นโอกาสที่จะช่วยให้การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชประสบความสำเร็จ ภายหลังจากที่อุทยานธรณีโคราชได้รับการประกาศให้เป็นมรดกโลก ทางด้านการเป็นอุทยานธรณีโลก รัฐบาลได้มีนโยบายในการพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย ทั้งการประชาสัมพันธ์นำเสนอแหล่งท่องเที่ยวให้นานาชาติได้รู้จัก การสนับสนุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับการท่องเที่ยว และส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวโดยเริ่มจากการจับกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะ

ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ ระบุว่า

“แม้ว่าในปัจจุบันอุทยานธรณีโคราชจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ ยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จักหรือนิยมของนักท่องเที่ยวทั่วไป แต่ทางผู้ที่เกี่ยวข้องได้พยายามเริ่มต้นด้วยการจับกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวประเภทนี้ อีกทั้งยังช่วยในการประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมและพยายามนำเสนอให้นักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศได้รู้จัก มันอาจจะดูเป็นเรื่องที่ยากที่ทำหาย แต่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องยังให้ความสำคัญและผลักดันด้านการท่องเที่ยวไม่มากนักน้อย”

ความร่วมมือในการเป็นพันธมิตรด้านการท่องเที่ยวกับแหล่งอื่น

การสร้างเสริมความเข้มแข็งด้วยการร่วมมือกับแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่และพื้นที่สงวนชีวมณฑล (ป่าสะแกราช) ในการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวดินแดนแห่ง 3 มงกุฎทางธรรมชาติของยูเนสโก จะช่วยให้อุทยานธรณีโคราชได้รับการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักและมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวเพิ่มมากขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงนับว่าการเป็นพันธมิตรด้านการท่องเที่ยวกับแหล่งพื้นที่อื่นที่อยู่ใกล้เคียงกันจะเป็นโอกาสที่ดีที่จะช่วยให้การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชประสบความสำเร็จ

จากการสัมภาษณ์ ได้มีการกล่าวเกี่ยวกับโครงการนี้อย่างน่าสนใจว่า

“การส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวเยือนดินแดน 3 มรดกโลกยูเนสโกนี้ จะช่วยเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและขยายระยะเวลาการพักค้างคืน โดยตัวอย่างเส้นทาง Ring Road ที่แนะนำ คือจุดเริ่มต้นจากสู่เส้นทางอุทยานธรณีโคราช จากนั้นไปเที่ยวมรดกโลกทางธรรมชาติผืนป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่และสุดท้ายเดินทางสู่พื้นที่สงวนชีวมณฑลโลก”

การพัฒนาระบบการขนส่งและคมนาคมเข้าสู่พื้นที่

จากโครงการของรัฐบาลในด้านการคมนาคมของรัฐบาลที่มีเส้นทางผ่านจังหวัดนครราชสีมา และผ่านเส้นทางในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช ได้แก่ ทางหลวงพิเศษมอเตอร์เวย์หมายเลข 6 บางปะอิน-นครราชสีมา ที่พร้อมจะเปิดให้บริการเส้นทางจราจรได้เต็มรูปแบบในปี 2569 และรถไฟความเร็วสูง คาดว่าจะเปิดให้บริการระยะที่ 1 เส้นทางกรุงเทพ-ฉะเชิงเทรา-นครราชสีมา ในปี 2569 เช่นกัน ดังนั้น ในระยะเวลาอีกไม่นาน การคมนาคมเข้าสู่จังหวัดนครราชสีมาและภายในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช

จะมีทางเลือกให้นักท่องเที่ยวและมีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น ดังนั้นโอกาสส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จนั้นคือ การพัฒนาระบบการขนส่งและคมนาคมเข้าสู่พื้นที่

การเป็นเจ้าภาพงานมหกรรมพืชสวนโลกของจังหวัดนครราชสีมา

ในฐานะที่จังหวัดนครราชสีมาได้รับการเป็นเจ้าภาพงานมหกรรมพืชสวนโลกนครราชสีมา 2572 หรือ Korat Expo 2029 มีกำหนดจัดขึ้นในระหว่างวันที่ 10 พ.ย. 2572 ถึง 28 ก.พ. 2573 รวมระยะเวลา 110 วัน บนพื้นที่สาธารณประโยชน์โคกหนองรังกา ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา เนื้อที่ 678 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่จัดแสดง 523 ไร่ จากกิจกรรมดังกล่าว นับได้ว่าเป็นโอกาสที่จะช่วยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครราชสีมาและอุทยานธรณีโคราชที่อยู่ไม่ไกลจากพื้นที่การจัดงานดังกล่าว

ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ ระบุว่า

“งานมหกรรมพืชสวนโลกจะจัดขึ้นในอีก 5 ปีข้างหน้า จะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก เพราะเป็นงานในระดับนานาชาติ ทำให้จังหวัดนครราชสีมากลายเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว ทั้งยังจะช่วยเพิ่มศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเพราะการจัดงานจะช่วยโปรโมตสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ ในจังหวัด เช่น อุทยานธรณีโคราช วัด ศูนย์วัฒนธรรมและแหล่งธรรมชาติ”

ดังนั้น อุทยานธรณีโคราชจะใช้โอกาสดังกล่าวนี้ในการช่วยประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักและเดินทางเข้ามาเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวได้อย่างมากมาย

การปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

ภายหลังสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 มีแนวโน้มที่ดีขึ้น ส่งผลให้การท่องเที่ยวกลับมาฟื้นตัวอีกครั้งอย่างต่อเนื่อง แต่จากภายใต้มาตรการบังคับระยะห่างทางสังคม ส่งผลให้นักท่องเที่ยวนิยมท่องเที่ยวในกลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกน้อยลงหรือท่องเที่ยวคนเดียวเพียงลำพัง เน้นเรื่องสุขอนามัยเป็นหลัก อีกทั้งการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาให้ทันสมัย ทำให้มีความสะดวกสบายและความรวดเร็วในการจัดการเพื่อวางแผนด้านการท่องเที่ยวด้วยตนเอง ดังนั้นนักท่องเที่ยวจึงมีรูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป โดยชอบการท่องเที่ยวในกลุ่มสมาชิกที่มีจำนวนน้อยลงเลือกท่องเที่ยวในสถานที่แปลกใหม่ที่ผู้คนส่วนใหญ่อาจจะยังไม่ค่อยนิยมไปเที่ยว หรือ ชื่นชอบการทำกิจกรรมกับคนในชุมชนเพื่อเรียนรู้ความแปลกใหม่ ซึ่งจากพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของนักท่องเที่ยวจึงส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ตรงตามความต้องการและอาจจะได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวที่ปรับเปลี่ยนตามพฤติกรรมดังกล่าว การปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จึงน่าจะเป็นโอกาสที่ดีของการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยว

อุทยานธรณีโคราช แต่ทั้งนี้ควรจะต้องเน้นในการประชาสัมพันธ์ให้อุทยานธรณีโคราชได้เป็นที่รู้จักมากขึ้น เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยว

สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นอุปสรรคของอุทยานธรณีโคราช ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่

1. การบริหารงานด้านการท่องเที่ยวทับซ้อนกับหน่วยงานอื่น
2. ขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานและการดูแล
3. ผู้คนทั่วไปขาดการรับรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช
4. ค่านิยมของนักท่องเที่ยวภายในประเทศ

การบริหารงานด้านการท่องเที่ยวทับซ้อนกับหน่วยงานอื่น

การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ตัวแทนคณะกรรมการบริหารของอำเภอทั้ง 5 อำเภอ จะเป็นผู้ที่รับผิดชอบในการดำเนินการร่วมกับคณะผู้บริหาร โดยจะดูแลทั้งการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งพบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวที่มีความทับซ้อนด้านความรับผิดชอบกับหน่วยงานอื่น

จากการสัมภาษณ์มีผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ โดยกล่าวว่า

“เมื่อก่อนสถานที่แห่งนี้มีนักท่องเที่ยว มีร้านค้าขายของอยู่โดยรอบ บรรยากาศครึกครื้น แต่ในปัจจุบันสถานที่ท่องเที่ยวได้มีองค์กรหน่วยงานอื่นเข้ามาควบคุมดูแล มีการสร้างรั้วปักกันเขตแดน จึงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ไม่อนุญาตให้มีการขายของ นักท่องเที่ยวก็น้อยลง บรรยากาศเดิม ๆ จางหายไป สถานที่แห่งนี้จึงดูซบเซาลง”

นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า

“ตนเองและสมาชิกในกลุ่ม มีความต้องการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น เคยทำป้ายประชาสัมพันธ์ ป้ายบอกทาง ป้ายบอกสถานที่หรือสื่อความหมายไปติดบริเวณริมถนนหรือในพื้นที่ของหน่วยงานอื่น แต่ปรากฏว่าได้รับการแจ้งให้ถอนป้ายออก”

จากข้อมูลส่วนหนึ่งที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ แสดงให้เห็นถึงอุปสรรคของการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณี ในกรณีการบริหารงานด้านการท่องเที่ยวทับซ้อนกับหน่วยงานอื่น แต่ทั้งนี้หากปัญหาดังกล่าวได้รับการแก้ไขหรือหาทางออกที่ดีร่วมกัน จะช่วยขจัดอุปสรรคดังกล่าวนี้ และกลายเป็นโอกาสในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ดีขึ้น

ขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานและการดูแล

ปัญหาสำคัญหลักที่อุทยานธรณีโคราชประสบ คือ การขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานและการดูแลทั้งหมด ซึ่งรวมถึงงบประมาณส่วนหนึ่งในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว งบประมาณจะถูกนำมาใช้ในการท่องเที่ยวสำหรับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนา

บุคลากรด้านการท่องเที่ยว และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของบุคลากรและการทำกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวต่าง ๆ

ใจความสำคัญตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ กล่าวว่า

“ขณะนี้ผู้รับผิดชอบที่เป็นตัวแทนกรรมการบริหารของแต่ละอำเภอ หรือ แม้แต่ คณะกรรมการบริหาร เจ้าหน้าที่ที่ดูแลหน่วยงานอุทยานธรณีโคราช ต่างไม่ได้รับผลประโยชน์ ในลักษณะของค่าจ้างหรือเงินเดือน ต่างทำงานกันด้วยใจ ดังนั้นเมื่อไม่มีงบประมาณสำหรับการพัฒนา การจ่ายค่าจ้าง จึงไม่มีใครอยากจะเข้ามาทำงาน คนที่ทำงานก็จะมีเท่าที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน ไม่สามารถ พัฒนาบุคลากรหรือพัฒนาอะไรได้สักเท่าไร”

ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลในลักษณะที่แตกต่างกัน ว่า

“มีงบประมาณสนับสนุนให้ในการดำเนินงาน แต่หน่วยงานจะต้องเสนอเข้ามาเพื่อ การอนุมัติงบประมาณในการดำเนินการ”

จากมุมมองความคิดเห็นที่แตกต่างกัน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ส่วนงานที่เกี่ยวข้องจะต้อง เจริญพูดคุยกันเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตามปัญหาอุปสรรคการขาดงบประมาณสนับสนุน ในการดำเนินงานของอุทยานธรณีโคราช น่าจะยังเป็นเรื่องที่ต้องได้รับการพิจารณา เนื่องจากพื้นที่ อุทยานธรณีโคราชมียุทธศาสตร์ขนาดใหญ่ มีแหล่งท่องเที่ยวมากมาย มีบุคลากรในการดำเนินงานหลายส่วน จะต้องใช้งบประมาณในการดูแลและการพัฒนาที่ค่อนข้างเยอะ จึงน่าจะยังเป็นอุปสรรคในปัจจุบัน และอนาคต

ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์

“มีความกังวลในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช เนื่องจากต้องใช้ งบประมาณในการดำเนินการดังกล่าวค่อนข้างสูง ปัญหาด้านงบประมาณจึงยังคงเป็นปัญหาหลัก ที่สำคัญที่สุดที่จะต้องได้รับการจัดการแก้ไข”

ผู้คนทั่วไปขาดการรับรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช

ปัจจุบันพบว่า ปัญหาหรืออุปสรรคของอุทยานธรณีโคราช คือ การขาดการรับรู้ของผู้คน ทั่วไปและแม้แต่ผู้คนในชุมชนท้องถิ่นเองที่ยังไม่ทราบว่าในพื้นที่ของตนได้รับการประกาศให้เป็น อุทยานธรณีโคราช เป็นอุทยานธรณีโลกของยูเนสโก การประชาสัมพันธ์อุทยานธรณีโคราชยังไม่ สามารถทำได้เต็มที่ ด้วยอุปสรรคในด้านงบประมาณที่ส่งผลต่อเนื่องกัน ผู้คนทั่วไปและผู้คนใน ท้องถิ่นจึงขาดความตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และหวงแหน รวมทั้งขาดความรู้และความเข้าใจในการเป็นชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว การส่งเสริมและ พัฒนาด้านการท่องเที่ยวจึงยังมีอุปสรรคปัญหาจากประเด็นดังกล่าวนี้

อย่างไรก็ตาม ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์มีผู้แสดงความคิดเห็นที่น่าสนใจว่า

“ควรจะต้องมีการสร้างการรับรู้ให้ทุกคนรู้จักอุทยานธรณีโคราช โดยเริ่มจากคนในพื้นที่ คนในชุมชนและเด็กรุ่นใหม่ในจังหวัดนครราชสีมา ด้วยการขอความร่วมมือจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมาในการบรรจุเนื้อหาอุทยานธรณีโคราชในรายวิชาท้องถิ่นศึกษา ไม่ต้องเปลืองงบประมาณในการประชาสัมพันธ์ แต่สร้างการรับรู้ให้กับคนในจังหวัดได้ดีที่สุด ในขณะเดียวกัน เน้นการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้ผู้คนทั่วประเทศได้รู้จักอุทยานธรณีโคราช ทั้งในมุมของวิชาการ ความรู้และมุมของการท่องเที่ยว”

ค่านิยมของนักท่องเที่ยวภายในประเทศ

แม้ว่าในปัจจุบันนักท่องเที่ยวบางส่วนจะมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการตัดสินใจท่องเที่ยว แต่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังคงมีพฤติกรรมในรูปแบบเดิม นักท่องเที่ยวในประเทศยังคงนิยมชื่นชอบการท่องเที่ยวในแบบเดิม เช่น การไปเที่ยวในสถานที่ที่มีชื่อเสียง มีความสวยงามน่าประทับใจ มีความสะดวกสบาย อากาศไม่ร้อนอบอ้าว ชอบการถ่ายรูปและลงสื่อสังคม ไม่ชอบการท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาหรือเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

ข้อมูลที่น่าสนใจจากการสัมภาษณ์ ระบุว่า

“นักท่องเที่ยวที่สนใจเฉพาะกลุ่มจริง ๆ ที่จะเดินทางมาเพื่อท่องเที่ยว อย่างเช่นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ชาวญี่ปุ่นเดินทางมาเพื่อสำรวจศึกษาถึงแหล่งเรียนรู้โคราช ที่มีเพียงแห่งเดียวในจังหวัดนครราชสีมา”

“ถ้าให้ตนไปเที่ยวหรือมีใครมาชวนให้ไปเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ตนคงไม่ไปเพราะไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยวที่ตนสนใจ แต่ถ้าไปเที่ยวทะเลหรือไปเที่ยวบนดอย จะน่าสนใจกว่า”

ดังนั้น ค่านิยมของนักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ยังคงชอบการท่องเที่ยวในรูปแบบเดิมที่เน้นชื่อเสียง ความสวยงามและความสะดวกสบาย จึงเป็นอุปสรรคในการส่งเสริม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ส่วนที่ 3 การดำเนินการด้านการท่องเที่ยวและ ผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงของสังคมจากการดำเนินการด้านท่องเที่ยว

การดำเนินการด้านการท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราช ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวและแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายขององค์กร อย่างไรก็ตามในการดำเนินกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ ควรจะต้องมีการวิเคราะห์เกี่ยวกับผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงของสังคมจากการดำเนินการด้านท่องเที่ยว เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้นจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยได้ข้อมูลและนำมาทำการวิเคราะห์ ได้ดังนี้

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว

1. การพัฒนาภูมิทัศน์และสถานที่ท่องเที่ยว
2. การพัฒนาระบบคมนาคมและการขนส่ง
3. การพัฒนาสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก
4. การพัฒนาการดูแลและรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว
5. การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

การพัฒนาภูมิทัศน์และสถานที่ท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราชส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในแหล่งพื้นที่ใกล้เคียงกับชุมชน มีผู้คนในชุมชนอาศัยอยู่โดยรอบ นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวส่วนหนึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่การดูแลขององค์กรหรือหน่วยงานส่วนอื่น เช่น มหาวิทยาลัย กรมศิลปากร เป็นต้น และแหล่งท่องเที่ยวอีกส่วนหนึ่งตั้งอยู่ท่ามกลางธรรมชาติพื้นที่ภูเขา ดังนั้นในการพัฒนาและปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราชจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากภาครัฐ องค์กรหรือหน่วยงานที่ดูแลสถานที่ คณะผู้บริหารอุทยานธรณีโคราช กรรมการบริหารตัวแทนแต่ละอำเภอในพื้นที่ ภาคเอกชน นักวิชาการ รวมถึงภาคชุมชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ นอกจากนี้ยังต้องขอความร่วมมือและการได้รับอนุญาตในการดำเนินการจากหน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น กรมทางหลวง (ในกรณีที่ต้องขออนุญาตใช้พื้นที่ในการติดตั้งป้าย) กรมศิลปากร (ในแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในพื้นที่การดูแลของกรมศิลปากร) โดยทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันในการบูรณาการความช่วยเหลือในการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว

ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ กล่าวว่า

“ทั้งนี้ปัจจัยที่สำคัญที่สุดอีกส่วนหนึ่งที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนั้นคืองบประมาณสนับสนุน ดังนั้นภาครัฐนอกจากจะต้องช่วยในการกำกับด้านนโยบายและมาตรการแผนการดำเนินงานแล้ว แต่ควรจะต้องมีส่วนช่วยในการส่งเสริมด้านงบประมาณ นอกจากนี้ภาคเอกชนยังสามารถที่จะมีส่วนช่วยสนับสนุนในด้านงบประมาณได้เช่นกัน”

นอกจากการพัฒนาและปรับปรุงสถานที่แหล่งท่องเที่ยวแล้ว การพัฒนาภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยวและพื้นที่โดยรอบ นับว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชมีทั้งส่วนที่ตั้งอยู่ในอาคารที่เป็นพื้นที่ปิดและส่วนที่ตั้งอยู่บริเวณกลางแจ้งที่เป็นพื้นที่เปิดภายนอกอาคาร ซึ่งนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวในเวลากลางวัน อากาศร้อน หากมีการปลูกต้นไม้ใหญ่ให้ร่มรื่นจะทำให้เกิดความสวยงามและลดความร้อนจากสภาพอากาศโดยรอบจากการเดินทางท่องเที่ยว นอกจากนี้สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งจะอยู่ในเขตใกล้เคียงชุมชน อาจจะมีต้นไม้หรือวัชพืชปกคลุมในพื้นที่สถานที่ท่องเที่ยว จึงควรที่จะได้รับการดูแลและปรับปรุง ตัดแต่งต้นไม้ไม่ให้รกชัฏ แลดู

สวยงามสบายตา ซึ่งนอกจากจะได้ประโยชน์ในด้านความสวยงามของพื้นที่โดยรอบแล้ว จะยังได้ประโยชน์ในด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวอีกด้วย

ความตอนหนึ่งที่สำคัญจากการสัมภาษณ์

“ตนเองและสมาชิกในกลุ่มได้ช่วยกันปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไม่ให้เสื่อมโทรม จุดไหนไม่มีป้ายสื่อความหมาย ป้ายประชาสัมพันธ์ ก็พยายามช่วยกันหางบจากส่วนงานต่าง ๆ หรือบางครั้งใช้ของตนเองในการทำป้าย ในการตัดหญ้าตกแต่งต้นไม้ในพื้นที่รอบบริเวณแหล่งท่องเที่ยว แต่บางพื้นที่ก็ได้งบประมาณในการดูแลจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น”

การปรับปรุงและพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว นอกจากจะดำเนินการเกี่ยวกับตัวอาคารสถานที่ หรือสิ่งก่อสร้างแล้ว สิ่งหนึ่งที่สำคัญคือการคำนึงถึงการรักษาสภาพแวดล้อมและชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง ควรจะต้องได้รับการดูแลและให้ความสนใจในการปรับปรุงและพัฒนาควบคู่กันไปด้วยเพื่อลดปัญหาผลกระทบและเพื่อความยั่งยืนของสถานที่ท่องเที่ยวในระยะยาว

การพัฒนาระบบคมนาคมและการขนส่ง

การคมนาคมขนส่งทางบกในจังหวัดนครราชสีมาค่อนข้างมีความสมบูรณ์พร้อมในการใช้งานจราจร ทั้งถนนเส้นหลักทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (ถนนมิตรภาพ) ถนนเส้นรองที่เชื่อมการเดินทางของนักท่องเที่ยวเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ และถนนทางหลวงชนบทสำหรับการเดินทางในพื้นที่ชุมชนและการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามสิ่งหนึ่งที่จะต้องได้รับการปรับปรุงหรือพัฒนาเพื่อความสะดวกสบายของนักท่องเที่ยว นั่นคือ ระบบการขนส่งสาธารณะเอกชนในพื้นที่เชื่อมระหว่างจุดท่องเที่ยวที่ยังมีเพียงแค่มอเตอร์ไซด์บริการเท่านั้น

จากการสัมภาษณ์ผู้แสดงความคิดเห็น โดยระบุว่า

“ยอมรับว่ายังไม่มีบริการรถสาธารณะเข้าเฝ้าในพื้นที่ อาจจะเพราะคนในพื้นที่ไม่ค่อยมีคนใช้บริการ แต่ถ้าจะส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว ตนคิดว่าควรจะมีบริการด้านนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่ไม่อยากขับรถมาเที่ยวเอง”

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมอีกว่า

“ในพื้นที่มีบริการรถสองแถวเข้าเฝ้าจากปากทางเข้าตัวอำเภอ แต่นักท่องเที่ยวนิยมขับรถส่วนตัวมาเที่ยวเอง เพราะสะดวกและง่ายกว่า”

โดยอาจจะมีการให้บริการเช่าเหมารถยนต์ในท้องถิ่นเพื่อเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว แม้ว่าจากการสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัวหรือรถจักรยานส่วนตัว ด้วยเหตุผลทางด้านการความสะดวกสบายและประหยัด อย่างไรก็ตามหากมีการปรับปรุงพัฒนาด้วยการเพิ่มการให้บริการรถเช่าเหมาสาธารณะในพื้นที่เพื่อนำเที่ยวในราคาที่เป็นธรรม โดยพิจารณาเริ่มต้นการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเป็นอันดับแรกก่อน สิ่งนี้อาจจะช่วยให้นักท่องเที่ยวมีตัวเลือกในการใช้

บริการได้มากยิ่งขึ้น และได้รับการประชาสัมพันธ์แบบบอกกันปากต่อปากในสื่อสังคมกลุ่มนักท่องเที่ยว และอาจจะกลายเป็นการให้บริการแบบประจำได้

นอกจากนี้ ยังมีโครงการพัฒนาระบบขนส่งในอนาคต คือ ทางหลวงพิเศษมอเตอร์เวย์ หมายเลข 6 และรถไฟความเร็วสูง ที่จะเปิดให้บริการในระยะแรกในปี 2569 ซึ่งนับว่าเป็นโอกาสที่ดีที่จะช่วยเพิ่มศักยภาพให้การเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชได้อย่างสะดวกสบาย รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

“นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากกรุงเทพมหานครหรือจากจังหวัดอื่นที่ใช้เส้นทางมอเตอร์เวย์ หรือรถไฟความเร็วสูง อาจจะแวะเที่ยวโคราชก่อนและนอนพักในตัวเมืองสักหนึ่งคืน แล้วจึงค่อยไปยังจุดหมายปลายทางอื่นต่อก็ได้ เมื่อถนนมอเตอร์เวย์และรถไฟความเร็วสูงเปิดให้ใช้บริการ จึงนับว่าเป็นโอกาสที่ดีต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดนครราชสีมา”

การพัฒนาสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก

จากการสำรวจความคิดเห็นด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ค่อนข้างมีความพึงพอใจในภาพรวมของสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการบริการด้านการท่องเที่ยว ทั้งนี้สิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานต่าง ๆ เช่น เส้นทางจราจร ห้องน้ำสาธารณะ ไฟฟ้าแสงสว่าง น้ำประปาเพื่ออุปโภค ป้ายสัญลักษณ์สื่อความหมาย ป้ายบอกทาง ฯลฯ

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นในทางเดียวกัน โดยสรุปได้ว่า

“สิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีอายุในการใช้งาน ถ้าไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่หรือปรับปรุง จะทำให้เกิดความเสื่อมโทรมและเสียหายในที่สุด ผู้บริหาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจะต้องมีการกำหนดงบประมาณ แผนการดำเนินงานในการตรวจสอบ การซ่อมบำรุงและพัฒนาปรับปรุงให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานตลอดเวลา”

สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีการให้บริการโดยบุคคลและเป็นอาคารสถานที่ เช่น ที่พักอาศัย ร้านอาหาร ร้านค้า ร้านจำหน่ายของที่ระลึก การให้บริการด้านเครือข่ายโทรคมนาคม ควรได้รับการพัฒนาให้สถานที่ให้บริการไม่มีความเสื่อมโทรม ได้มาตรฐานพร้อมรองรับการใช้บริการของนักท่องเที่ยวอย่างปลอดภัย สิ่งสำคัญควรจะต้องมีมาตรการและแผนดำเนินการในการตรวจสอบ การให้บริการของผู้ประกอบการที่เน้นหลักในการให้บริการที่ดี จะต้องไม่เอา راحتเอาเปรียบ นักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความประทับใจและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวกลับมาใช้บริการในครั้งต่อไป

การพัฒนาการดูแลและรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการท่องเที่ยว ทุกครั้ง อันจะช่วยสร้างความรู้สึกรับประกันและความเชื่อมั่นในการใช้บริการ ส่งผลต่อการตัดสินใจของ นักท่องเที่ยวให้กลับมาใช้บริการในครั้งต่อไป แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชมีระบบ

การรักษาและดูแลช่วยเหลือทางด้านความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ทั้งในด้านการรักษาความปลอดภัยของตำรวจในพื้นที่ ระบบสาธารณสุขการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลขนาดใหญ่และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ได้มาตรฐาน และโครงสร้างพื้นฐานด้านไฟฟ้าแสงสว่างตลอดเส้นทางท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีอาสาสมัครในพื้นที่ที่คอยจะช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในจุดบริการที่นักท่องเที่ยวนิยมไปเที่ยว

ความต่อนหนึ่งจากการสัมภาษณ์

“ตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ มีความปลอดภัย ยังไม่เคยได้รับทราบข่าวว่ามีนักท่องเที่ยวได้รับอุบัติเหตุ ถูกจี้ปล้นหรือทำร้ายร่างกายนักท่องเที่ยวแต่อย่างใด ในพื้นที่จะมีเจ้าหน้าที่หรืออาสาสมัครคอยช่วยเหลือและอำนวยความสะดวก ดังนั้นนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวด้วยความเชื่อมั่นในความปลอดภัยได้อย่างแน่นอน”

สาเหตุทางด้านความปลอดภัยส่วนหนึ่งของแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ด้วยเป็นเพราะว่าสถานที่ท่องเที่ยวทั้งหมดในพื้นที่ เปิดบริการให้นักท่องเที่ยวในช่วงเวลากลางวันเท่านั้นและปิดทำการในช่วงเวลากลางคืน ดังนั้นจึงช่วยลดปัญหาทางด้านอาชญากรรมและอุบัติเหตุให้กับนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามสาเหตุหลักในการสร้างความเชื่อมั่นทางด้านความปลอดภัย ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชนั้นคือ ระบบและมาตรการการดูแลและรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวในพื้นที่ตามที่กล่าวมา ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาและติดตามดูแลอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดศักยภาพในการรองรับและส่งเสริมการท่องเที่ยว

การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

อุทยานธรณีโคราชเป็นพื้นที่ที่ได้รับประกาศรับรองในการเป็นอุทยานธรณีโลกของยูเนสโก ภารกิจที่สำคัญในการที่จะบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการเป็นมรดกโลก คือ การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจรายได้จากพื้นที่อุทยานธรณีโลก ดังนั้นจึงได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อช่วยให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวและกระจายรายได้สู่ชุมชนในท้องถิ่น

การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชมียุทธศาสตร์และผู้ให้บริการในพื้นที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว ร้านอาหาร การขนส่ง ร้านจำหน่ายของที่ระลึก และผู้ให้บริการนำเที่ยว ซึ่งในการให้บริการจำเป็นที่จะต้องมีบุคลากรเพื่อคอยให้บริการนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความประทับใจ

จากการสัมภาษณ์ทำให้ได้ข้อมูลที่น่าสนใจ โดยระบุว่า

“ในการนำนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปเที่ยวในสถานที่ประวัติศาสตร์หรือสถานที่ท่องเที่ยวที่ต้องอธิบายหรือเล่าเกร็ดความรู้ให้นักท่องเที่ยวฟัง มีเพียงแค่ตนเองเท่านั้นที่ทำหน้าที่ตรงนี้ได้ เด็กรุ่นใหม่ไม่มีใครรู้จักเรื่องราวในอดีตหรือมีความรู้ด้านนี้แล้ว ตนจึงอยากให้มีการฝึกและพัฒนาบุคลากรที่จะเข้ามาช่วยเป็นกำลังเสริมในการนำเที่ยว”

และยังมีผู้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจเพิ่มเติมอีกว่า

“อยากให้อุทยานธรณีโคราชมีคนที่มีความสามารถและสนใจที่จะมาช่วยงาน เพื่อส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว มาช่วยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในบ้านของเราให้ประสบความสำเร็จ เพราะตอนนี้คนทำงานก็มีแต่คนเดิม ๆ และมีอยู่จำนวนเท่าเดิม บางคนก็เริ่มท้อและถอดใจที่จะทำหน้าที่ต่อไป”

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าอุทยานธรณีโคราช กำลังประสบปัญหาในการขาดแรงงานบุคลากรและความสามารถของบุคลากรด้านการท่องเที่ยว จึงจำเป็นต้องมีที่จะต้องมีการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว โดยจะต้องวางแผนการพัฒนาเพื่อให้เกิดศักยภาพของบุคลากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยว การพัฒนาศักยภาพบุคลากรจะแบ่งออกเป็น 2 แนวทาง ได้แก่ 1) การพัฒนาด้านจำนวนแรงงานบุคลากรให้เพียงพอในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว และ 2) การพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพในการบริการด้านการท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาด้านความรู้ในแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาในทักษะภาษา การพัฒนาทักษะการให้บริการด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น

แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว

1. การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์
2. การสร้างการรับรู้และส่งเสริมศักยภาพชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว
3. การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว
4. การส่งเสริมการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลก

การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์

อุทยานธรณีโคราชเป็นชื่อของสถานที่ท่องเที่ยวที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ในจังหวัดนครราชสีมา แต่เดิมภายในพื้นที่ของแหล่งอุทยานธรณีโลกแห่งนี้มีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนหนึ่งที่ทำเนิการด้านการท่องเที่ยวมาโดยตลอดอย่างยาวนาน มีการทำการประชาสัมพันธ์เป็นบางครั้ง และแม้ว่าจะได้รับการประกาศรับรองให้เป็นมรดกโลกในปี 2566 แต่อุทยานธรณีโคราชก็ยังไม่เป็นที่รู้จักและนิยมในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในประเทศมากนัก จึงจำเป็นต้องได้รับการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้คนได้รู้จักมากยิ่งขึ้น จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องหลายท่าน ทำให้ทราบว่า ในปัจจุบันหน่วยงานองค์กรอุทยานธรณีโคราช ตัวแทนกรมการบริหารระดับอำเภอ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมมือกันและพยายามส่งเสริมและกระตุ้นในด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม นักท่องเที่ยวก็ยังไม่ค่อยรู้จักแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ตามที่ได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้

ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ระบุว่า

“ทางเราได้มีการทำการประชาสัมพันธ์ กระจายข่าวสารด้วยช่องทางสื่อต่าง ๆ มากมาย ทั้ง Website, Youtube, Face Book, แผ่นพับประชาสัมพันธ์แจกตามสถานที่ต่าง ๆ หรือแม้แต่การสร้างหนังสือหรือสื่อสิ่งอื่นเพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ทางหน่วยงานของเราพยายามส่งเสริมในด้านการประชาสัมพันธ์นี้มาโดยตลอด”

นอกจากนี้ ยังมีผู้กล่าวแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมที่น่าสนใจว่า

“อุทยานธรณีโคราช จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไป หรือนักท่องเที่ยวได้รู้จัก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งระดับจังหวัดและระดับอำเภอหรือแม้แต่ในระดับชุมชน ต่างช่วยกันในการทำสื่อประชาสัมพันธ์ แต่ทั้งนี้ยอมรับว่าอาจจะยังทำได้ไม่เต็มที่มากนัก เพราะปัญหาในเรื่องการขาดงบประมาณเพื่อดำเนินการ”

จากข้อมูลความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช พบว่าปัญหาที่สำคัญและควรได้รับการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง คือ การประชาสัมพันธ์อุทยานธรณีโคราช รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ด้วยช่องทางและสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ โดยจะต้องดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ อย่างจริงจังและต้องเข้าถึงทุกประเภทกลุ่มนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาครัฐหรือภาคเอกชน ควรให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้ในการส่งเสริมประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

การสร้างการรับรู้และส่งเสริมศักยภาพชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว

จุดเริ่มต้นที่ดีและสำคัญที่สุดในการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว คือ ผู้คนในชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ของตน เกิดความตระหนักถึงความสำคัญและความภาคภูมิใจในทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งจะช่วยสร้างให้เกิดความรักความหวงแหนและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีค่าให้อยู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน

การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราชให้ชุมชนจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจะต้องได้รับการส่งเสริมให้เกิดขึ้นเป็นลำดับแรก จากการสัมภาษณ์พบว่า ที่ผ่านมาก่อนที่อุทยานธรณีโคราช จะได้รับการประกาศให้เป็นมรดกโลกของยูเนสโก คณะบริหารอุทยานธรณีโคราชได้ลงพื้นที่ร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนในการสร้างการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช รวมถึงความสำคัญและประโยชน์ในการอนุรักษ์การเป็นพื้นที่แหล่งมรดกโลกของยูเนสโก

ความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่น่าสนใจ กล่าวว่า

“อย่างไรก็ตามกิจกรรมในการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราชนั้น สามารถช่วยสร้างความเข้าใจและสร้างการรับรู้ให้กับกลุ่มบุคคลในชุมชนเพียงกลุ่มเล็ก ๆ เท่านั้น ยังมีคนในพื้นที่ชุมชนอีกจำนวนมากมายังไม่รู้จักรู้อยู่ที่อุทยานธรณีโคราชเลย”

“ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่รู้ว่าในพื้นที่ของตนคือแหล่งอุทยานธรณีโลก ที่เป็นมรดกโลกของยูเนสโก ยิ่งโดยเฉพาะในด้านการท่องเที่ยว กลุ่มชาวบ้านยังไม่รู้ว่าจะได้ประโยชน์อะไร ทำไมต้องให้ความร่วมมือ ถ้าให้ความร่วมมือแล้วจะเป็นการสร้างภาระหรือปัญหาอะไรหรือไม่”

ดังนั้น การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราชให้กับชุมชน จึงนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากชุมชนที่มีความรู้ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว จะเป็นแรงสนับสนุนพื้นฐานสำคัญในการพัฒนา

ศักยภาพและส่งเสริมเพื่อการท่องเที่ยว การสร้างการรับรู้ของคนในพื้นที่เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการส่งเสริมศักยภาพชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังสามารถสร้างศักยภาพชุมชนด้วยการส่งเสริมอีกหลายประการ เช่น การสร้างความแข็งแกร่งของเครือข่ายชุมชน การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราชในกลุ่มคนรุ่นใหม่ การพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพคนในชุมชนเพื่อบริการด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น โดยแต่ละพื้นที่จะต้องสำรวจว่ามีความต้องการในการส่งเสริมศักยภาพเพื่อการท่องเที่ยวในด้านใดบ้าง

การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราชแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวด้านธรณีวิทยา แหล่งท่องเที่ยวด้านนิเวศวิทยา และแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ ซึ่งมีเอกลักษณ์ความโดดเด่นและสร้างความดึงดูดแก่นักท่องเที่ยวบางกลุ่ม นอกจากนี้ความน่าสนใจจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช จะสามารถช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวได้จากการเก็บข้อมูลพบว่า มีกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งประเภทกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีมาอย่างยาวนาน เช่น งานวันฉลองชัยชนะท้าวสุรนารี งานประเพณีกินข้าวคำ เป็นต้น และกิจกรรมที่คิดค้นขึ้นใหม่และนำเสนอเพื่อส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราช เช่น กิจกรรมวิ่งมาราธอน กิจกรรมฟอสซิลเฟสตีวัล เป็นต้น

แหล่งท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราช แม้จะมีความหลากหลายแต่อาจจะยังดึงดูดความน่าสนใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือนได้ไม่มากนัก แต่การส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่จะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจและเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี

ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ กล่าวว่า

“ในพื้นที่ของตน มีแค่ทรัพยากรทางด้านธรณีวิทยา ไม่ได้มีความสวยงามของวิวทิวทัศน์หรือวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ใด ๆ น่าสนใจแค่ในเชิงการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเท่านั้น จึงต้องสร้างกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น การให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมกับผู้คนในชุมชน การสร้างกิจกรรมประจำปีโดยอิงตามทรัพยากรสำคัญที่มีในพื้นที่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีกิจกรรมทำและดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ๆ ให้เข้ามาเที่ยว”

การส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวจึงถือเป็นแนวทางสำคัญหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาด้านความสนใจในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชจากกลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไป ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนจึงควรที่จะมีแนวทางในการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยให้มีความน่าสนใจและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ นอกจากนี้ควรจะต้องพิจารณาถึงความยั่งยืนของการจัดกิจกรรมโดยจะต้องมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมและประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

การส่งเสริมการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลก

อุทยานธรณีโคราชผ่านการประเมินการเป็นอุทยานธรณีโลกหรือเป็นแหล่งมรดกโลกของยูเนสโก ตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ที่กำหนด จนได้รับการประกาศให้เป็น 1 ใน 147 อุทยานธรณีโลก และเป็นอุทยานธรณีโลกแห่งที่ 2 ของประเทศไทย (ในประเทศไทยมีเพียง 2 แห่ง) นอกจากนี้ หนึ่งในเงื่อนไขที่สำคัญ คือ แหล่งมรดกโลกทุกแห่งจะต้องได้รับการประเมินทุก 4 ปี เพื่อตรวจสอบว่ายังคงสามารถรักษามาตรฐานของการเป็นพื้นที่อนุรักษ์ตามที่องค์การสหประชาชาติได้กำหนดไว้

“มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่คณะบริหาร ตัวแทนคณะทำงานบริหารแต่ละอำเภอ ภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ ภาคชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน จะต้องร่วมมือกันในการส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ด้านเศรษฐกิจแก่ชุมชนจากการเป็นพื้นที่มรดกโลก และจะต้องตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลและรักษาทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดความยั่งยืนต่อไปในอนาคต”

ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ นอกจากนี้ยังมีผู้แสดงความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า

“ในปัจจุบันการท่องเที่ยวจะต้องให้ความสำคัญกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม แหล่งท่องเที่ยวจะต้องได้รับการดูแลและพัฒนาเพื่อให้เกิดความเสื่อมโทรมหรือถูกทำลาย ยิ่งโดยเฉพาะอุทยานธรณีโคราชที่เป็นมรดกโลก ถ้าแหล่งท่องเที่ยวไม่สามารถพัฒนาหรือดูแลให้ยั่งยืนได้ ถ้ามีการประเมินในรอบต่อไปแล้วถูกถอดชื่อออกจากการเป็นแหล่งมรดกโลกได้ พวกเราคนในพื้นที่อาจจะรู้สึกเสียดาย”

แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งล้วนผ่านเหตุการณ์มากมายในอดีต ตามแต่ละประเภทของทรัพยากรที่มีความโดดเด่น แหล่งธรณีวิทยาที่มีความสวยงามต้องผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางด้านธรณีสัณฐานของโลกมาหลายร้อยล้านปี แหล่งนิเวศวิทยาที่มีระบบนิเวศที่ลงตัวต้องผ่านกระบวนการทางธรรมชาติและการดำรงอยู่ของสัตว์ป่ามาหลายช่วงอายุ และแหล่งวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ต้องผ่านเรื่องราวของผู้คนในอดีตที่สร้างวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กันในพื้นที่มาหลายยุคหลายสมัย แหล่งท่องเที่ยวทุกแห่งจึงมีความโดดเด่นและมีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์เพื่อให้ยังคงดำรงอยู่ ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราช โดยการประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้เพื่อให้ชุมชน นักท่องเที่ยวและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้เกิดจิตสำนึกและตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช ด้วยแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน การประชาสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายการส่งเสริมบทบาทของชุมชนในพื้นที่หรือแม้แต่การบังคับใช้กฎหมายและข้อกำหนด เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราชทั้งหมด ยังคงอยู่ในฐานะของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญในระดับประเทศและระดับนานาชาติอย่างยั่งยืนตลอดไป

ผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงของสังคมจากการดำเนินการด้านท่องเที่ยว

การดำเนินการด้านการท่องเที่ยวสามารถส่งผลกระทบและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสังคมทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการและความเหมาะสมของนโยบายที่ดำเนินการในแต่ละพื้นที่ การศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงของสังคมจากการดำเนินการด้านท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช จึงเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญในการศึกษา

ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ ระบุว่า

“กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่จะมีส่วนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งในด้านของผู้คนในชุมชนและด้านวัฒนธรรมของท้องถิ่น การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้ในหลายด้าน ซึ่งเป็นผลจากการที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปเที่ยวในชุมชน”

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ยังมีการกล่าวแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงของสังคมจากการดำเนินการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช สรุปได้ว่า

“หากพิจารณาแล้ว การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชน่าจะส่งผลดีต่อสังคมและชุมชนมากกว่าผลเสีย ด้วยเหตุผลหลักที่สำคัญ คือ อุทยานธรณีโคราชได้รับการประกาศให้เป็นมรดกโลก จึงต้องดำเนินการท่องเที่ยวภายใต้หลักการสร้างประโยชน์ให้เกิดต่อชุมชนในพื้นที่ อีกทั้งแหล่งท่องเที่ยวจะต้องได้รับการอนุรักษ์ หากการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวส่งผลเสียต่อวิถีชีวิตและการเป็นอยู่ของผู้คนในสังคม คาดว่าจะเป็นปัญหาที่ยิ่งใหญ่ให้คณะทำงานหรือส่วนงานที่เกี่ยวข้องต้องรีบดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน”

ดังนั้น ผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงของสังคมจากการดำเนินการด้านท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์จึงคาดการณ์ไว้ดังนี้

1. เศรษฐกิจในท้องถิ่นจะดีขึ้นด้วยการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและการกระจายรายได้สู่ชุมชน เช่น รายได้จากการให้บริการที่พัก ร้านอาหาร สินค้าพื้นเมือง และมัคคุเทศก์
2. เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน การดำเนินการด้านท่องเที่ยวการจัดกิจกรรมหรือเทศกาลเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว จะช่วยกระตุ้นให้ชุมชนเกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมที่อาจเลือนหาย ช่วยให้คนรุ่นใหม่เห็นความสำคัญของมรดกในท้องถิ่นของตน
3. ส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวและชุมชนได้เรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในระดับสากล แต่ในประเด็นนี้ควรจะต้องเฝ้าระวังไม่ให้เกิดการรับเอาวัฒนธรรมจากนักท่องเที่ยวเข้ามา จนเกิดการเลียนแบบและปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมในสังคมท้องถิ่นดั้งเดิม
4. การส่งเสริมให้มีการพัฒนาสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการปรับปรุงถนนเพื่อการจราจร น้ำประปา ไฟฟ้า และระบบสื่อสาร

ซึ่งจะช่วยให้เกิดประโยชน์กับสังคมชุมชนและการใช้ชีวิตของผู้คนในพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาดังกล่าว อันจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนในพื้นที่

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ยังได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงของสังคมจากการดำเนินการด้านท่องเที่ยวที่อาจจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้ เช่น ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ความเหลื่อมล้ำในชุมชนจากรายได้ที่กระจุกตัวอยู่ในกลุ่มคนบางกลุ่มเท่านั้น การสูญเสียเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น ชุมชนที่พึ่งพาการท่องเที่ยวเป็นหลักเมื่อเกิดภัยพิบัติอาจทำให้เศรษฐกิจในพื้นที่ล่มสลายได้ และอาจจะสร้างความแออัดของประชากรในพื้นที่ส่งผลให้ชุมชนเกิดความลำบากและอึดอัดในการใช้ชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงของสังคมจากการดำเนินการด้านท่องเที่ยวมีโอกาสที่จะเกิดได้ตลอดเวลา แต่ถ้าหากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวทุกภาคส่วนร่วมมือกันในการป้องกันหรือแก้ไขจุดบกพร่องไม่ให้เกิดปัญหา ผลกระทบในเชิงลบย่อมจะไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมจากการดำเนินการด้านท่องเที่ยว

ส่วนที่ 4 ทิศทางการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนและแนวโน้มและผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงจากการท่องเที่ยว

ทิศทางการท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราช ความหลากหลายทางธรณีวิทยา วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และนิเวศวิทยาที่มีเอกลักษณ์ คือ ความโดดเด่นของการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปในลักษณะของการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน โดยควรมุ่งเน้นที่การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาและประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากร และวัฒนธรรมแหล่งท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการกระจายรายได้ให้กับชุมชนในพื้นที่อย่างเป็นธรรม เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาจากการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว

ความตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ กล่าวว่า

“อุทยานธรณีโคราชได้รับการประกาศรับรองให้เป็นมรดกโลกแล้ว ถือว่าประสบความสำเร็จไปในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตามในอนาคต จะต้องได้รับการรับรองให้เป็นมรดกโลกเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ และพื้นที่แห่งนี้จะต้องเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว จึงคิดว่าทิศทางการท่องเที่ยวจะต้องได้รับการพัฒนาในทุกด้านทั้งเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักของการพัฒนาบนฐานของความยั่งยืนเป็นสำคัญ”

นอกจากนี้ ทิศทางทางการท่องเที่ยวอีกสำคัญประการหนึ่งนั่นคือ การส่งเสริมความเป็นมรดกโลกเพื่อประโยชน์ทางด้านการท่องเที่ยว ด้วยการสร้างเครือข่ายและการรับรองจากการเป็นแหล่งมรดกโลก เพื่อยกระดับการจัดการและประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับนานาชาติ

สำหรับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนของอุทยานธรณีโคราช ควรจะเป็นไปในเชิงของการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับจังหวัดและ

ระดับประเทศ ข้อความที่สำคัญจากการสัมภาษณ์ โดยทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็นในทำนองเดียวกันสรุปได้ดังนี้

“ภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการและภาคชุมชน ต่างฝ่ายต่างมีความต้องการได้รับการช่วยเหลือการสนับสนุนในทุกด้าน แต่ละภาคส่วนต้องการได้รับความร่วมมือในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวจากหน่วยงานอื่น ดังนี้

ภาครัฐโดยเฉพาะผู้ว่าราชการจังหวัดและส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมา มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย การวางแผน และการเจรจากับหน่วยงานส่วนราชการหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่ออำนวยความสะดวกด้านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว ภาครัฐต้องเป็นแกนนำที่สำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จ รวมถึงการสนับสนุนในด้านงบประมาณในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวและสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ภาคเอกชน มีหน้าที่ในการตอบสนองนโยบายของภาครัฐและดำเนินการปฏิบัติหรือช่วยส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ ช่วยเหลือทุกภาคส่วนในด้านการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมนอกเหนือจากงบประมาณของภาครัฐและการอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวด้วยการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยี รวมทั้งเพิ่มโอกาสในการสร้างงานและกระจายรายได้สู่ชุมชนและสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

นักวิชาการ มีหน้าที่ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว การผลิตองค์ความรู้ด้วยการสอนและถ่ายทอดความรู้แก่บุคลากรด้านการท่องเที่ยว การศึกษางานวิจัย การพัฒนาแนวคิด การเป็นผู้เชี่ยวชาญและให้คำแนะนำด้านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวและสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ภาคชุมชน มีหน้าที่ในการขานรับตอบสนองนโยบายจากภาครัฐและให้ความร่วมมือในการพัฒนาตนเองและชุมชน การมีส่วนร่วมและมีจิตสำนึกที่ดีต่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในชุมชนของตนและสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สำหรับทิศทางการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในอนาคต แบ่งความคิดเห็นจากสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ส่วน โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งกล่าวว่า

“การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชจะประสบความสำเร็จอย่างแน่นอน จะมีศักยภาพและช่วยส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมาเพิ่มมากขึ้น และจะกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดนครราชสีมา”

ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลอีกส่วนหนึ่ง กล่าวว่า

“การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชน่าจะอยู่ในระดับทรงตัวแบบนี้ไปเรื่อย ๆ ไม่น่าจะเป็นที่รู้จักหรือเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวมากนัก ไม่ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามา

เที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา และในอนาคตทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องก็จะต้องพยายามรักษามาตรฐานให้เป็นแหล่งที่ท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งมรดกโลกประเภทอุทยานธรณีโลกแบบนี้”

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนของอุทยานธรณีโคราช จึงเป็นไปในลักษณะแนวทางเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้ชุมชนร่วมเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกขั้นตอน มีแนวทางในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมความสะอาด โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการตลาด ใช้สื่อดิจิทัลและสื่อสังคมเพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราชให้เข้าถึงนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ มีการจัดทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมและสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ แนวทางในการจัดการทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แนวโน้มและผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงจากการท่องเที่ยว

แนวโน้มของการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช น่าจะเป็นในลักษณะที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นในพื้นที่ มีการใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มความความสะดวกสบายให้กับนักท่องเที่ยว และมีการเติบโตของการท่องเที่ยวกับชุมชน

ความต่อนหนึ่งจากการสัมภาษณ์

“แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของการท่องเที่ยว สามารถคาดการณ์ได้จากค่านิยมของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการวิเคราะห์และพิจารณาผลกระทบหรือปัญหาต่อการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ทั้งนี้หากมีผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคมและชุมชน ย่อมขัดต่อหลักการของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน”

อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการอย่างรอบคอบและเป็นไปตามหลักการของความยั่งยืน เพื่อลดปัญหาจากผลกระทบเชิงลบและสร้างคุณค่าร่วมกับชุมชนและสิ่งแวดล้อมระยะยาวในอนาคต

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

โดยผู้วิจัยใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับประชากรกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในบริเวณพื้นที่อุทยานธรณีโคราช เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ ผลการวิจัยดังนี้

การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยขั้นตอนที่สอง ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง

นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในบริเวณพื้นที่อุทยานธรณีโคราช จำนวน 400 คน แบ่งประเด็นแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมและแรงจูงใจในการท่องเที่ยว

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว

การวิเคราะห์และการนำผลของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอในรูปแบบตาราง ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ซึ่งมีผลปรากฏตามตารางดังต่อไปนี้

ตาราง 6 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1) เพศชาย	187	46.80
2) เพศหญิง	213	53.30
รวม	400	100.00

จากตาราง 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 53.30 รองลงมาคือเพศชาย จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 46.80 ตามลำดับ

ตาราง 7 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1) ต่ำกว่า 22 ปี	63	15.80
2) 22-35 ปี	158	39.50
3) 36-60 ปี	139	34.80
4) 61 ปีขึ้นไป	40	10.00
รวม	400	100.00

จากตาราง 7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 22-35 ปี จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 39.50 รองลงมาคือ อายุ 36-60 ปี จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.80 อายุต่ำกว่า 22 ปี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.80 และอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ตามลำดับ

ตาราง 8 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการศึกษา

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1) ต่ำกว่าปริญญาตรี	129	32.30
2) ปริญญาตรี	224	56.00
3) สูงกว่าปริญญาตรี	47	11.80
รวม	400	100.00

จากตาราง 8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 56.00 รองลงมาคือต่ำกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 32.30 และสูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 11.80 ตามลำดับ

ตาราง 9 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1) ข้าราชการ/พณ.รัฐ	95	23.80
2) พนักงานเอกชน	174	43.50
3) นักเรียน/นักศึกษา	35	8.80
4) ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/รับจ้าง/เกษตรกร	96	24.00
รวม	400	100.00

จากตาราง 9 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพพนักงานเอกชน จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 43.50 รองลงมาคืออาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/รับจ้าง/เกษตรกร จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00 อาชีพข้าราชการ/พณ.รัฐ จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 23.80 และอาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 8.80 ตามลำดับ

ตาราง 10 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1) ไม่เกิน 15,000 บาท	77	19.30
2) 15,001-30,000 บาท	154	38.50
3) มากกว่า 30,000 บาท	169	42.30
รวม	400	100.00

จากตาราง 10 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 42.30 รองลงมาได้ 15,001-30,000 บาท จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 38.50 และไม่เกิน 15,000 บาท จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 19.30 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมและแรงจูงใจในการท่องเที่ยว

ตาราง 11 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามพื้นที่ที่เดินทางมา

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1) พื้นที่จังหวัดนครราชสีมา	205	51.30
2) กรุงเทพมหานคร/ปริมณฑล	90	22.50
3) ภาคกลาง	39	9.80
4) ภาคอีสาน	58	14.50
5) ภาคตะวันออก	7	1.80
6) ภาคตะวันตก	1	0.30
รวม	400	100.00

จากตาราง 11 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เดินทางมาจากพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 51.30 รองลงมา คือ กรุงเทพมหานคร/ปริมณฑล จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50 ภาคอีสาน จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 14.50 ภาคกลาง จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 9.80 ภาคตะวันออก จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.80 และภาคตะวันตก จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.30 ตามลำดับ

ตาราง 12 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามพาหนะที่ใช้ในการท่องเที่ยว

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1) รถจักรยานยนต์ส่วนตัว	32	8.00
2) รถยนต์ส่วนตัว	301	75.30
3) รถเช่าเหมา/รถรับจ้าง	67	16.80
รวม	400	100.00

จากตาราง 12 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้รถยนต์ส่วนตัว จำนวน 301 คน คิดเป็นร้อยละ 75.30 รองลงมาคือใช้รถเช่าเหมา/รถรับจ้าง จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 16.80 และรถจักรยานยนต์ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 ตามลำดับ

ตาราง 13 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจุดประสงค์ในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1) เพื่อการพักผ่อน	107	26.80
2) ทัศนศึกษา/สนใจพิเศษ/วิจัย	46	11.50
3) เพื่อน/บุคคลอื่นชักชวน	107	26.80
4) ทางผ่าน/แวะเยี่ยมชม	93	23.30
5) ร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น	47	11.80
รวม	400	100.00

จากตาราง 13 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีจุดประสงค์ในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช เพื่อการพักผ่อน และเพื่อน/บุคคลอื่นชักชวน จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 26.80 เท่ากัน รองลงมาคือเป็นทางผ่าน/แวะเยี่ยมชม จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 23.30 เพื่อร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 11.80 และทัศนศึกษา/สนใจพิเศษ/วิจัย จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 11.50 ตามลำดับ

ตาราง 14 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการพักค้างคืน

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1) ไป-กลับ ไม่พักค้างคืน	248	62.00
2) พักค้างคืน	152	38.00
รวม	400	100.00

จากตาราง 14 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะไป-กลับ ไม่พักค้างคืน จำนวน 248 คน คิดเป็นร้อยละ 62.00 รองลงมาคือ พักค้างคืน จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 38.00 ตามลำดับ

ตาราง 15 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่งการทราบข่าวสาร
การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1) อินเทอร์เน็ต	78	19.50
2) เพื่อน/ญาติ	153	38.30
3) ข่าว/โฆษณา	108	27.00
4) ป้ายประกาศ	14	3.50
5) หน่วยงานหรืออื่น ๆ	47	11.80
รวม	400	100.00

จากตาราง 15 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ทราบข่าวสารการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชจากเพื่อน/ญาติ จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 38.30 รองลงมาคือข่าว/โฆษณา จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 27.00 และอินเทอร์เน็ต จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 19.50 ตามลำดับ

ตาราง 16 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประเภทสมาชิกในการร่วม
เดินทางท่องเที่ยว

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1) ท่องเที่ยวคนเดียว	70	17.50
2) ท่องเที่ยวกับเพื่อน	132	33.00
3) ท่องเที่ยวกับครอบครัว	137	34.30
4) ท่องเที่ยวกับหน่วยงาน	61	15.30
รวม	400	100.00

จากตาราง 16 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ท่องเที่ยวกับครอบครัว จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 34.30 รองลงมาคือท่องเที่ยวกับเพื่อน จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 ท่องเที่ยวคนเดียว จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50 และท่องเที่ยวกับหน่วยงาน จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 15.30 ตามลำดับ

ตาราง 17 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนสมาชิกร่วมเดินทางในการท่องเที่ยว

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1) 1 คน	70	17.50
2) 2-5 คน	209	52.30
3) 6-10 คน	75	18.80
4) 11-20 คน	15	3.80
5) 20-50 คน	31	7.80
รวม	400	100.00

จากตาราง 17 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกร่วมเดินทาง 2-5 คน จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 52.30 รองลงมาคือ 6-10 คน จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 18.80 และ 1 คน จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50 ตามลำดับ

ตาราง 18 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่งท่องเที่ยวที่สนใจ

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1) ประเภทธรณีวิทยา	62	15.50
2) ประเภทวัฒนธรรมประวัติศาสตร์	77	19.30
3) ร่วม/ชม กิจกรรม ประเพณี	52	13.00
4) รวมหลายประเภทแหล่งท่องเที่ยว	209	52.30
รวม	400	100.00

จากตาราง 18 พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สนใจ คือ รวมหลายประเภทแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 52.30 รองลงมา คือ ประเภทวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 19.30 ประเภทธรณีวิทยา จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 15.50 และร่วม/ชม กิจกรรม ประเพณี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.00 ตามลำดับ

ตาราง 19 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อ 1 คน สำหรับการเที่ยว

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1) ไม่เกิน 500 บาท	86	21.50
2) 501-1,000 บาท	102	25.50
3) 1,001-2,000 บาท	168	42.00
4) มากกว่า 2,000 บาท	44	11.00
รวม	400	100.00

จากตาราง 19 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนที่ 1,001-2,000 บาท จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 42.00 รองลงมาคือ 501-1,000 บาท จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 ไม่เกิน 500 บาท จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 21.50 และมากกว่า 2,000 บาท จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00 ตามลำดับ

ตาราง 20 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนครั้งที่นักท่องเที่ยวคาดว่าจะเดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในระยะ 5 ปี (รวมครั้งนี้)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1) 1 ครั้ง	253	63.30
2) 2-4 ครั้ง	131	32.80
3) 5 ครั้งขึ้นไป	16	4.00
รวม	400	100.00

จากตาราง 20 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คาดว่าจะเดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช 1 ครั้ง จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 63.30 รองลงมาคือ 2-4 ครั้ง จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 32.80 และ 5 ครั้งขึ้นไป จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 ตามลำดับ

ตาราง 21 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความสนใจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ข้อ	ความสนใจในการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	นักท่องเที่ยวมีความสนใจแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรมประวัติศาสตร์	4.63	0.48	มากที่สุด
2	นักท่องเที่ยวมีความสนใจแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรณีวิทยา	4.57	0.49	มากที่สุด
3	แหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจตรงตามความสนใจของนักท่องเที่ยว	4.42	0.49	มากที่สุด
4	นักท่องเที่ยวมีความสนใจแหล่งท่องเที่ยวประเภทกิจกรรมประเพณี	4.35	0.55	มากที่สุด
5	นักท่องเที่ยวมีความสนใจแหล่งท่องเที่ยวประเภทนิเวศวิทยา	3.68	0.59	มาก
รวม		4.33	0.52	มากที่สุด

จากตาราง 21 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการประเมินด้านความสนใจในทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวกิจกรรมท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชของนักท่องเที่ยว โดยมีความคิดเห็นภาพรวมด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด (มีค่าเฉลี่ย 4.33) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ นักท่องเที่ยวมีความสนใจแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ (มีค่าเฉลี่ย 4.63) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ นักท่องเที่ยวมีความสนใจแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรณีวิทยา (มีค่าเฉลี่ย 4.57) อยู่ในระดับมากที่สุด และแหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจตรงตามความสนใจของนักท่องเที่ยว (มีค่าเฉลี่ย 4.42) อยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่พบว่ามีข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 อันดับท้าย ได้แก่ นักท่องเที่ยวมีความสนใจแหล่งท่องเที่ยวประเภทกิจกรรมประเพณี (มีค่าเฉลี่ย 4.35) อยู่ในระดับมากที่สุด และ นักท่องเที่ยวมีความสนใจแหล่งท่องเที่ยวประเภทนิเวศวิทยา (มีค่าเฉลี่ย 3.68) อยู่ในระดับมาก

สรุปได้ว่า ความสนใจในทรัพยากรแหล่งเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชที่นักท่องเที่ยวมีความสนใจมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ นักท่องเที่ยวมีความสนใจแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ นักท่องเที่ยวมีความสนใจแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรณีวิทยา และแหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจตรงตามความสนใจของนักท่องเที่ยว ในขณะที่นักท่องเที่ยวมีความสนใจแหล่งท่องเที่ยวประเภทกิจกรรมประเพณี และนักท่องเที่ยวมีความสนใจแหล่งท่องเที่ยวประเภทนิเวศวิทยา เป็น 2 อันดับสุดท้ายของด้านนี้ แต่ยังคงมีความเห็นต่ำสุดอยู่ในระดับมาก

ตาราง 22 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความต้องการด้านการท่องเที่ยว
อุทยานธรณีโคราช

ข้อ	ความต้องการในการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	ต้องการท่องเที่ยวเพื่อเป็นการพักผ่อน	4.66	0.47	มากที่สุด
2	ต้องการใช้เวลากับครอบครัวหรือญาติ	4.52	0.50	มากที่สุด
3	ต้องการแวะเที่ยวชมอุทยานธรณีโคราชในระหว่างการเดินทางไปยังจุดหมายสถานที่อื่น	4.50	0.53	มากที่สุด
4	ต้องการความสนุกสนานกับเพื่อน/ผู้อื่น	4.49	0.54	มากที่สุด
5	ต้องการเดินทางไปยังสถานที่ใหม่ ๆ	4.34	0.48	มากที่สุด
6	ต้องการศึกษาสิ่งที่น่าสนใจในแหล่งท่องเที่ยว	4.14	0.62	มาก
7	ต้องการร่วมกิจกรรมในพื้นที่ท่องเที่ยว	4.10	0.65	มาก
8	ต้องการและชื่นชอบการได้เที่ยวชมสถานที่ที่ได้รับการประกาศให้เป็นแหล่งมรดกโลก	3.99	0.60	มาก
9	ต้องการสัมผัสวัฒนธรรมหรือประเพณีใหม่ ๆ	3.77	0.54	มาก
10	ต้องการพบปะผู้คนใหม่ ๆ	3.72	0.56	มาก
รวม		4.22	0.54	มากที่สุด

จากตาราง 22 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการประเมินด้านความต้องการในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชของนักท่องเที่ยว โดยมีความคิดเห็นภาพรวมด้านนี้ในระดับมากที่สุด (มีค่าเฉลี่ย 4.22) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ นักท่องเที่ยวต้องการท่องเที่ยวเพื่อเป็นการพักผ่อน (มีค่าเฉลี่ย 4.66) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ นักท่องเที่ยวต้องการใช้เวลากับครอบครัวหรือญาติ (มีค่าเฉลี่ย 4.52) อยู่ในระดับมากที่สุด และ นักท่องเที่ยวต้องการแวะเที่ยวชมอุทยานธรณีโคราชในระหว่างการเดินทางไปยังจุดหมายสถานที่อื่น (มีค่าเฉลี่ย 4.50) อยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่พบว่ามีข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 อันดับสุดท้าย ได้แก่ นักท่องเที่ยวต้องการสัมผัสวัฒนธรรมหรือประเพณีใหม่ ๆ (มีค่าเฉลี่ย 3.77) อยู่ในระดับมาก และ นักท่องเที่ยวต้องการพบปะผู้คนใหม่ ๆ (มีค่าเฉลี่ย 3.72) อยู่ในระดับมาก

สรุปได้ว่า ความต้องการในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชของนักท่องเที่ยวมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ นักท่องเที่ยวต้องการท่องเที่ยวเพื่อเป็นการพักผ่อน นักท่องเที่ยวต้องการใช้เวลากับครอบครัวหรือญาติ และนักท่องเที่ยวต้องการแวะเที่ยวชมอุทยานธรณีโคราชในระหว่างการเดินทางไปยังจุดหมายสถานที่อื่น ในขณะที่ นักท่องเที่ยวต้องการสัมผัสวัฒนธรรม และนักท่องเที่ยวต้องการพบปะผู้คนใหม่ ๆ เป็น 2 อันดับสุดท้าย แต่ยังคงมีความเห็นต่ำสุดอยู่ในระดับมาก

ตาราง 23 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านแรงจูงใจในการท่องเที่ยวอุทยาน
ธรณีโคราช

ข้อ	แรงจูงใจในการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	สถานที่ท่องเที่ยวอยู่ไม่ไกล ใช้เวลาในการเดินทางไม่นาน สามารถท่องเที่ยวได้ง่าย	4.50	0.50	มากที่สุด
2	ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเหมาะสม ราคาถูก	4.49	0.54	มากที่สุด
3	มีผู้แนะนำหรือบอกกล่าวให้มาท่องเที่ยว	4.25	0.49	มากที่สุด
4	อุทยานธรณีโคราชได้รับการประกาศให้เป็นอุทยานธรณีโลกแห่งใหม่ขององค์การยูเนสโก	3.95	0.43	มาก
รวม		4.29	0.49	มากที่สุด

จากตาราง 23 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการประเมินด้านแรงจูงใจในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชของนักท่องเที่ยว โดยมีความคิดเห็นภาพรวมด้านนี้ในระดับมากที่สุด (มีค่าเฉลี่ย 4.29) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยวอยู่ไม่ไกลใช้เวลาในการเดินทางไม่นานสามารถท่องเที่ยวได้ง่าย (มีค่าเฉลี่ย 4.50) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเหมาะสมราคาถูก (มีค่าเฉลี่ย 4.49) อยู่ในระดับมากที่สุด และมีผู้แนะนำหรือบอกกล่าวให้มาท่องเที่ยว (มีค่าเฉลี่ย 4.25) อยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่แรงจูงใจในการท่องเที่ยวในด้านอุทยานธรณีโคราชได้รับการประกาศให้เป็นอุทยานธรณีโลกแห่งใหม่ขององค์การยูเนสโก (มีค่าเฉลี่ย 3.95) อยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งเป็นลำดับสุดท้าย

สรุปได้ว่า แรงจูงใจในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชของนักท่องเที่ยว มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยวอยู่ไม่ไกลใช้เวลาในการเดินทางไม่นานสามารถท่องเที่ยวได้ง่าย ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเหมาะสมราคาถูก และมีผู้แนะนำหรือบอกกล่าวให้มาท่องเที่ยว และแรงจูงใจในการท่องเที่ยวในด้านอุทยานธรณีโคราชได้รับการประกาศให้เป็นอุทยานธรณีโลกแห่งใหม่ขององค์การยูเนสโก เป็นลำดับสุดท้าย แต่ยังคงมีความเห็นต่ำสุดอยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว

คำนวณค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มประชากรตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช เกี่ยวกับปัจจัยองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวในด้านความรู้สึกพึงพอใจในศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชและประเพณีกิจกรรมในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในแต่ละอำเภอ ด้านวิธีการเดินทางและความเหมาะสมในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความเหมาะสมและความพร้อมในการรับรองนักท่องเที่ยว ด้านความรู้สึกพึงพอใจสาธารณูปโภคพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยว ด้านประเด็นความรู้สึก

พึงพอใจการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช และด้านประเด็นความต้องการให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ตาราง 24 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความรู้สึกพึงพอใจศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในอำเภอเมืองนครราชสีมา

ข้อ	แหล่งท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	พิพิธภัณฑิ์ไม้กลายเป็นหินฯ	4.76	0.42	มากที่สุด
2	กำแพงประตูปฐมพล อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี	4.74	0.43	มากที่สุด
3	ปราสาทหินพนมวัน	4.57	0.49	มากที่สุด
4	พิพิธภัณฑิ์เมืองนครราชสีมา	4.42	0.56	มากที่สุด
5	แหล่งไดโนเสาร์โคราช	4.26	0.57	มากที่สุด
6	สวนพฤกษศาสตร์ มทส.	4.10	0.46	มาก
รวม		4.47	0.48	มากที่สุด

จากตาราง 24 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการประเมินความรู้สึกพึงพอใจในศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในอำเภอเมืองนครราชสีมา โดยมีความคิดเห็นภาพรวมว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด (มีค่าเฉลี่ย 4.47) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ พิพิธภัณฑิ์ไม้กลายเป็นหินฯ (มีค่าเฉลี่ย 4.76) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ กำแพงประตูปฐมพล อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี (มีค่าเฉลี่ย 4.74) อยู่ในระดับมากที่สุด และปราสาทหินพนมวัน (มีค่าเฉลี่ย 4.57) อยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่พบว่ามีข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 อันดับสุดท้าย ได้แก่ แหล่งไดโนเสาร์โคราช (มีค่าเฉลี่ย 4.26) อยู่ในระดับมากที่สุด และสวนพฤกษศาสตร์ มทส. (มีค่าเฉลี่ย 4.10) อยู่ในระดับมาก

สรุปได้ว่า ความรู้สึกพึงพอใจในศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในอำเภอเมืองนครราชสีมา มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ พิพิธภัณฑิ์ไม้กลายเป็นหินฯ กำแพงประตูปฐมพล อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี และปราสาทหินพนมวัน ในขณะที่แหล่งไดโนเสาร์โคราช และสวนพฤกษศาสตร์ มทส. เป็น 2 อันดับสุดท้าย แต่ยังคงมีความเห็นต่ำสุดอยู่ในระดับมาก

ตาราง 25 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความรู้สึกพึงพอใจศักยภาพของ
ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในอำเภอสีคิ้ว

ข้อ	แหล่งท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	ผายายเที่ยง	4.80	0.41	มากที่สุด
2	จุดชมวิวยายเที่ยง	4.79	0.40	มากที่สุด
3	ถ้ำเขาจันทร์งามและภาพเขียนสี	4.67	0.47	มากที่สุด
4	แหล่งหินตัดสีคิ้ว	3.98	0.52	มาก
5	กุมภลักษณ์มอจะบก	3.82	0.49	มาก
6	ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชฯ คลองไผ่	3.71	0.54	มาก
7	ผาบุคา-ผาคูรัก	3.30	0.63	ปานกลาง
8	ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชฯ บ้านยวน	3.28	0.52	ปานกลาง
รวม		4.04	0.49	มาก

จากตาราง 25 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการประเมินความรู้สึก
พึงพอใจในศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในอำเภอสีคิ้ว โดยมี
ความคิดเห็นภาพรวมว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย 4.04) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ข้อที่มี
ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ผายายเที่ยง (มีค่าเฉลี่ย 4.80) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ
จุดชมวิวยายเที่ยง (มีค่าเฉลี่ย 4.79) อยู่ในระดับมากที่สุด และถ้ำเขาจันทร์งามและภาพเขียนสี
(มีค่าเฉลี่ย 4.67) อยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่พบว่ามีข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 อันดับสุดท้าย ได้แก่
ผาบุคา-ผาคูรัก (มีค่าเฉลี่ย 3.30) อยู่ในระดับปานกลาง และ ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชฯ บ้านยวน
(มีค่าเฉลี่ย 3.28) อยู่ในระดับปานกลาง

สรุปได้ว่า ความรู้สึกพึงพอใจในศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณี
โคราชในอำเภอสีคิ้ว มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ผายายเที่ยง จุดชมวิวยายเที่ยง และถ้ำเขา
จันทร์งามและภาพเขียนสี ในขณะที่ ผาบุคา-ผาคูรัก และ ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชฯ บ้านยวน เป็น
2 อันดับสุดท้าย ซึ่งมีความเห็นต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 26 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความรู้สึกพึงพอใจศักยภาพของ
ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในอำเภอลำทะเมนชัย

ข้อ	แหล่งท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	บ่อเกลือหนองสรวง	3.82	0.49	มาก
รวม		3.82	0.49	มาก

จากตาราง 26 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการประเมินความรู้สึกพึงพอใจในศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในอำเภอขามทะเลสอ โดยมีความคิดเห็นภาพรวมว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย 3.82) โดยบ่อเกลือหนองสรวง (มีค่าเฉลี่ย 3.82) อยู่ในระดับมาก และเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งเดียวที่มีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในอำเภอขามทะเลสอ

ตาราง 27 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความรู้สึกพึงพอใจศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในอำเภอสูงเนิน

ข้อ	แหล่งท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	พระนอน	4.63	0.48	มากที่สุด
2	วัดป่าภูผาสูง	4.32	0.59	มากที่สุด
3	ปราสาทเมืองแขก	4.25	0.44	มากที่สุด
4	เมืองเสมา	4.15	0.37	มาก
5	น้ำตกวังเณร	3.57	0.54	มาก
6	แหล่งหินตัดสูงเนิน	2.77	0.73	ปานกลาง
รวม		3.94	0.52	มาก

จากตาราง 27 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการประเมินความรู้สึกพึงพอใจในศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในอำเภอสูงเนิน โดยมีความคิดเห็นภาพรวมว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย 3.94) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ พระนอน (มีค่าเฉลี่ย 4.63) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ วัดป่าภูผาสูง (มีค่าเฉลี่ย 4.32) อยู่ในระดับมากที่สุด และปราสาทเมืองแขก (มีค่าเฉลี่ย 4.25) อยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่พบว่ามีข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 อันดับสุดท้าย ได้แก่ น้ำตกวังเณร (มีค่าเฉลี่ย 3.57) อยู่ในระดับมาก และแหล่งหินตัดสูงเนิน (มีค่าเฉลี่ย 2.77) อยู่ในระดับปานกลาง

สรุปได้ว่า ความรู้สึกพึงพอใจในศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในอำเภอสูงเนิน มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ พระนอน วัดป่าภูผาสูง และปราสาทเมืองแขก ในขณะที่ น้ำตกวังเณร และแหล่งหินตัดสูงเนิน เป็น 2 อันดับสุดท้าย ซึ่งมีความเห็นต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 28 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความรู้สึกพึงพอใจศักยภาพของ
ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

ข้อ	แหล่งท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	พิพิธภัณฑชาดักดำบรรพ์ตำบลท่าช้าง	3.14	0.56	ปานกลาง
	รวม	3.14	0.56	ปานกลาง

จากตาราง 28 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการประเมินความรู้สึก
พึงพอใจในศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในอำเภอเฉลิม
พระเกียรติ มีความคิดเห็นภาพรวมว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง (มีค่าเฉลี่ย 3.14)
โดยพิพิธภัณฑชาดักดำบรรพ์ตำบลท่าช้าง (มีค่าเฉลี่ย 3.14) อยู่ในระดับปานกลาง และเป็นแหล่ง
ท่องเที่ยวแห่งเดียวที่มีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในอำเภอ
เฉลิมพระเกียรติ

ตาราง 29 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความรู้สึกพึงพอใจศักยภาพของ
ประเพณี กิจกรรมในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช

ข้อ	กิจกรรมการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	งานฉลองวันแห่งชัยชนะของท้าวสุรนารี	4.66	0.47	มากที่สุด
2	งานแห่เทียนพรรษาโคราช	4.57	0.49	มากที่สุด
3	ประเพณีกินเขาคั่วเมืองสูงเนิน	4.15	0.39	มาก
	รวม	4.45	0.45	มากที่สุด

จากตาราง 29 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการประเมินศักยภาพ
การท่องเที่ยวของประเพณี กิจกรรมในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช โดยมีความคิดเห็นภาพรวม
ว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด (มีค่าเฉลี่ย 4.45) โดยประเพณีกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวรู้สึกพึงพอใจ
ในศักยภาพอันดับแรก ได้แก่งานฉลองวันแห่งชัยชนะของท้าวสุรนารี (มีค่าเฉลี่ย 4.66) อยู่ในระดับ
มากที่สุด รองลงมาคือ งานแห่เทียนพรรษาโคราช (มีค่าเฉลี่ย 4.57) อยู่ในระดับมากที่สุด และ
ประเพณีกินเขาคั่วเมืองสูงเนิน (มีค่าเฉลี่ย 4.15) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตาราง 30 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความรู้สึกพึงพอใจต่อวิธีการเดินทางและความเหมาะสมในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ข้อ	วิธีการเดินทางท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	โดยรถจักรยานยนต์ส่วนตัวหรือรถยนต์ส่วนตัว	4.81	0.39	มากที่สุด
2	โดยรถโค้ช รถตู้เช่าเหมา รถสองแถวรับจ้าง	3.77	1.21	มาก
3	โดยรถโดยสารสาธารณะหรือรถขนส่งประจำทาง	3.28	1.07	มาก
4	โดยรถไฟ	2.59	1.23	น้อย
รวม		3.61	0.97	มาก

จากตาราง 30 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการประเมินความรู้สึกพึงพอใจต่อวิธีการเดินทางและความเหมาะสมในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยมีความคิดเห็นภาพรวมด้านนี้ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย 3.61) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การเดินทางโดยรถจักรยานยนต์ส่วนตัวหรือรถยนต์ส่วนตัว (มีค่าเฉลี่ย 4.81) อยู่ในระดับมากที่สุด การเดินทางโดยรถโค้ช รถตู้เช่าเหมา รถสองแถวรับจ้าง (มีค่าเฉลี่ย 3.77) อยู่ในระดับมาก และการเดินทางโดยรถโดยสารสาธารณะหรือรถขนส่งประจำทาง (มีค่าเฉลี่ย 3.28) อยู่ในระดับมาก ในขณะที่ความรู้สึกพึงพอใจต่อการเดินทางโดยรถไฟ (มีค่าเฉลี่ย 2.59) อยู่ในระดับน้อยเป็นลำดับสุดท้าย

สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกพึงพอใจต่อวิธีการเดินทางและความเหมาะสมในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้วยการเดินทางโดยรถจักรยานยนต์ส่วนตัวหรือรถยนต์ส่วนตัวเป็นอันดับแรก และรู้สึกพึงพอใจต่อการเดินทางโดยรถไฟ เป็นลำดับสุดท้าย ซึ่งมีความเห็นอยู่ในระดับน้อย

ตาราง 31 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความรู้สึกพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกและความพร้อมในการรับรองนักท่องเที่ยว

ข้อ	สิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	เส้นทางการจราจรถนนสายหลักเข้าสู่พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว	4.90	0.29	มากที่สุด
2	สถานที่จอดรถ	4.60	0.53	มากที่สุด
3	เส้นทางการจราจรถนนสายรองเชื่อมแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียงกัน	4.53	0.49	มากที่สุด
4	ร้านอาหารในแหล่งท่องเที่ยวมีเพียงพอและเหมาะสม	4.25	0.57	มากที่สุด
5	ที่พักแรมในแหล่งท่องเที่ยวมีเพียงพอและเหมาะสม	4.21	0.52	มากที่สุด
6	แหล่งจำหน่ายสินค้า ศูนย์การค้า ร้านสะดวกซื้อร้านขายของชำ	3.92	0.50	มาก
7	ป้ายบอกข้อมูลท่องเที่ยว ป้ายบอกทาง	3.56	0.57	มาก
8	จุดบริการห้องน้ำสาธารณะ	3.48	0.60	มาก
9	แหล่งจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง ของฝาก	3.32	0.63	ปานกลาง
10	ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	2.96	0.68	ปานกลาง
รวม		3.97	0.53	มาก

จากตาราง 31 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการประเมินความรู้สึกพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกและความพร้อมในการรับรองนักท่องเที่ยว โดยมีความคิดเห็นภาพรวมด้านนี้ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย 3.97) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เส้นทางการจราจรถนนสายหลักเข้าสู่พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว (มีค่าเฉลี่ย 4.90) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ สถานที่จอดรถ (มีค่าเฉลี่ย 4.60) อยู่ในระดับมากที่สุด และเส้นทางการจราจรถนนสายรองเชื่อมแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียงกัน (มีค่าเฉลี่ย 4.53) อยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่พบว่ามีข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 อันดับสุดท้าย ได้แก่ แหล่งจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองของฝาก (มีค่าเฉลี่ย 3.32) อยู่ในระดับปานกลาง และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (มีค่าเฉลี่ย 2.96) อยู่ในระดับปานกลาง

สรุปได้ว่า ความรู้สึกพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกและความพร้อมในการรับรองนักท่องเที่ยว มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เส้นทางการจราจรถนนสายหลักเข้าสู่พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว สถานที่จอดรถ และเส้นทางการจราจรถนนสายรองเชื่อมแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ในขณะที่แหล่งจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองของฝาก และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เป็น 2 อันดับสุดท้าย ซึ่งมีความเห็นต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 32 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความรู้สึกพึงพอใจสาธารณูปโภคพื้นฐาน เกี่ยวกับความเหมาะสมและความพร้อมในการรับรองนักท่องเที่ยว

ข้อ	สาธารณูปโภคพื้นฐานรองรับการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	ระบบสัญญาณและเครือข่ายโทรศัพท์	4.80	0.40	มากที่สุด
2	ไฟฟ้า ความสว่าง	4.76	0.42	มากที่สุด
3	ด้านการเงิน (ธนาคาร ATM แลกเปลี่ยนเงิน)	4.39	0.53	มากที่สุด
4	สถานพยาบาล การบริการด้านสาธารณสุข	4.33	0.49	มากที่สุด
5	น้ำประปา น้ำสะอาด สำหรับอุปโภคบริโภค	4.30	0.50	มากที่สุด
6	การดูแลรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว	4.27	0.47	มากที่สุด
รวม		4.47	0.45	มากที่สุด

จากตาราง 32 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการประเมินความรู้สึกพึงพอใจสาธารณูปโภคพื้นฐานในการรับรองนักท่องเที่ยว โดยมีความคิดเห็นภาพรวมด้านนี้ในระดับมากที่สุด (มีค่าเฉลี่ย 4.47) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ระบบสัญญาณและเครือข่ายโทรศัพท์ (มีค่าเฉลี่ย 4.80) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ไฟฟ้า ความสว่าง (มีค่าเฉลี่ย 4.76) อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการเงิน (ธนาคาร ATM แลกเปลี่ยนเงิน) (มีค่าเฉลี่ย 4.39) อยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่พบว่า มีข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 อันดับสุดท้าย ได้แก่ น้ำประปาน้ำสะอาดสำหรับอุปโภคบริโภค (มีค่าเฉลี่ย 4.30) อยู่ในระดับมากที่สุด และการดูแลรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว (มีค่าเฉลี่ย 4.27) อยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปได้ว่า ความรู้สึกพึงพอใจสาธารณูปโภคพื้นฐานในการรับรองนักท่องเที่ยวมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ระบบสัญญาณและเครือข่ายโทรศัพท์ ไฟฟ้าความสว่าง และด้านการเงิน (ธนาคาร ATM แลกเปลี่ยนเงิน) ในขณะที่น้ำประปาน้ำสะอาดสำหรับอุปโภคบริโภค และการดูแลรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว เป็น 2 อันดับสุดท้าย แต่ยังคงมีความเห็นต่ำสุดอยู่ในระดับมากที่สุด

ตาราง 33 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความรู้สึกพึงพอใจการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ในหัวข้อต่อไปนี้

ข้อ	ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	ความพึงพอใจในวิธีการเดินทางและความเหมาะสมในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	4.82	0.39	มากที่สุด
2	ความพึงพอใจในสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีไว้สำหรับการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว	4.80	0.40	มากที่สุด
3	ความพึงพอใจในสาธารณูปโภคพื้นฐานที่มีไว้สำหรับการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว	4.78	0.42	มากที่สุด
4	ความพึงพอใจในมนุษย์สัมพันธ์ความรู้ความสามารถและการให้บริการของบุคลากรในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว	4.46	0.51	มากที่สุด
5	ความพึงพอใจในสถานที่แหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยือน	4.42	0.53	มากที่สุด
6	ความพึงพอใจในภาพรวมของการท่องเที่ยวอุทยานธรณี	3.77	0.50	มาก
7	ความพึงพอใจในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช	3.74	0.55	มาก
8	การกลับมาท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชอีกในครั้งต่อไป	3.52	0.50	มาก
9	การบอกต่อหรือประชาสัมพันธ์ให้บุคคลอื่นมาท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช	3.51	0.50	มาก
10	ความพึงพอใจในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช	3.20	0.68	ปานกลาง
รวม		4.10	0.49	มาก

จากตาราง 33 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการประเมินประเด็นความรู้สึกพึงพอใจการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช โดยมีความคิดเห็นภาพรวมด้านนี้ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย 4.10) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ความพึงพอใจในวิธีการเดินทางและความเหมาะสมในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (มีค่าเฉลี่ย 4.82) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ความพึงพอใจในสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีไว้สำหรับการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว (มีค่าเฉลี่ย 4.80) อยู่ในระดับมากที่สุด และความพึงพอใจในสาธารณูปโภคพื้นฐานที่มีไว้สำหรับการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว (มีค่าเฉลี่ย 4.78) อยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 อันดับสุดท้าย ได้แก่ การบอกต่อหรือประชาสัมพันธ์ให้บุคคลอื่นมาท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช (มีค่าเฉลี่ย 3.51) และความพึงพอใจในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช (มีค่าเฉลี่ย 3.20) อยู่ในระดับปานกลาง

สรุปได้ว่า ความรู้สึกพึงพอใจการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ความพึงพอใจในวิธีการเดินทางและความเหมาะสมในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความพึงพอใจ

ในสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีไว้สำหรับการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว และความพึงพอใจในสาธารณูปโภคพื้นฐานที่มีไว้สำหรับการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว ในขณะที่การกลับมาท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชอีกครั้งต่อไป และการบอกต่อหรือประชาสัมพันธ์ให้บุคคลอื่นมาท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ซึ่งมีค่าเท่ากันทั้ง 2 ประเด็น และความพึงพอใจในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช เป็น 2 อันดับสุดท้าย ซึ่งมีความเห็นต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 34 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความต้องการให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ข้อ	ลักษณะการส่งเสริมการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	การเพิ่มช่องทางการรับรู้ ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช	4.78	0.41	มากที่สุด
2	การส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง	4.77	0.42	มากที่สุด
3	การประชาสัมพันธ์ข่าวสารการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชอย่างต่อเนื่อง เป็นประจำ	4.71	0.45	มากที่สุด
4	การพัฒนาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง	4.70	0.45	มากที่สุด
5	การสนับสนุนให้ลดค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว	4.56	0.61	มากที่สุด
6	การส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมของอุทยานธรณีโคราชและเผยแพร่ข้อมูลให้ผู้สนใจได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง	4.46	0.65	มากที่สุด
7	การจัดทำเส้นทางเชื่อมอุทยานธรณีโคราชกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกัน	4.40	0.62	มากที่สุด
8	การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรหรือชุมชนในพื้นที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยว	4.27	0.69	มากที่สุด
9	การจัดทำเส้นทางเชื่อมแหล่งท่องเที่ยวภายในอุทยานธรณีโคราช	4.17	0.71	มาก
10	การเสนอขายแพ็คเกจโปรแกรมท่องเที่ยวโดยบริษัทท่องเที่ยว	3.89	0.93	มาก
รวม		4.10	0.49	มาก

จากตาราง 34 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการประเมินความต้องการให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช โดยมีความคิดเห็นภาพรวมด้านนี้ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย 4.10) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การเพิ่มช่องทางการรับรู้ ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช (มีค่าเฉลี่ย 4.78) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง (มีค่าเฉลี่ย 4.77) อยู่ในระดับมากที่สุด และการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ (มีค่าเฉลี่ย 4.71) อยู่ในระดับมากที่สุด พบว่ามีข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 อันดับสุดท้าย ได้แก่ การจัดทำเส้นทางเชื่อม

แหล่งท่องเที่ยวภายในอุทยานธรณีโคราช (มีค่าเฉลี่ย 4.17) อยู่ในระดับมาก และการเสนอขายแพ็คเกจโปรแกรมท่องเที่ยวโดยบริษัทท่องเที่ยว (มีค่าเฉลี่ย 3.89) อยู่ในระดับมาก

สรุปได้ว่า ความต้องการให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การเพิ่มช่องทางการรับรู้ ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช การส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ ในขณะที่การจัดทำเส้นทางเชื่อมแหล่งท่องเที่ยวภายในอุทยานธรณีโคราช และการเสนอขายแพ็คเกจโปรแกรมท่องเที่ยวโดยบริษัทท่องเที่ยว เป็น 2 อันดับสุดท้าย แต่ยังมีความเห็นต่ำสุดอยู่ในระดับมาก

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาวิจัยเรื่อง แผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราช
2. เพื่อศึกษาด้านการตลาดและการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช
3. เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช

เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ในข้างต้น ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกันกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความ วิชาการและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเลือกปัจจัยและตัวแปรที่เกี่ยวข้องมาดำเนินการวิจัย ทั้งนี้ เพื่อให้ได้คำตอบครอบคลุมในประเด็นต่าง ๆ อย่างครบถ้วนและเพื่อให้เกิดคำตอบเชิงประจักษ์ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยการสรุปแผนยุทธศาสตร์และอภิปรายผลการวิจัย รวมถึงมีข้อเสนอแนะการวิจัย ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราช

วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวและองค์ประกอบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว อุทยานธรณีโคราช ผ่านการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวตามแนวคิดหลัก 10As โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับตัวแทนภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ และภาคชุมชน รวม 16 คน มีผลการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

ทรัพยากรท่องเที่ยวและศักยภาพตามองค์ประกอบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว

สามารถจำแนกรายชื่อสถานที่ในอุทยานธรณีโคราชตามเอกสารโคราชจีโอพาร์คสู่จีโอพาร์คโลกยูเนสโก จำนวน 35 สถานที่ โดยจำแนกเป็น 2 กลุ่มประเภท ได้แก่

1. สถานที่ที่มีความสำคัญเพื่อการศึกษาวิจัยหรือการอนุรักษ์ ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวและบางแหล่งประสบปัญหาในการดำเนินการ ไม่สามารถพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้ จำนวน 13 สถานที่ ดังนี้ 1) บ่อดินภูเขาทอง 2) พิพิธภัณฑสถานชาติวัดป่าเลไลยก์ 3) โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ หนองระเวียง 4) วัดป่าเขาหินตัด 5) หินทรายเขียวชัยภักดิ์ 6) วัดพระพุทธบาทคีรีวันนเขาพริก 7) ตลาดน้ำฉ่า 8) บ่อดินโป่งแดง 9) น้ำตกวะภูแก้ว 10) พุบาตาล 11) วัดเขาชาด 12) เขาสามสิบสาม และ 13) บ่อทรายบ้านพระพุท

2. สถานที่ที่มีความสำคัญ มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาศักยภาพและสามารถส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว รวมจำนวน 22 สถานที่ ดังนี้ 1) พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติโคราช 2) แหล่งไดโนเสาร์โคราช 3) กำแพงประตูปะหลุมพล อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี 4) พิพิธภัณฑสถานเมืองนครราชสีมา 5) ปราสาทหินพนมวัน 6) สวนพฤกษศาสตร์ มทส. 7) กุฎมณฑลชุมพล 8) แหล่งหินตัดสีคิ้ว 9) ถ้ำเขาจันทร์งามและภาพเขียนสี 10) ผาวยายเที่ยง 11) จุดชมวิวเขาเยี่ยง 12) ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ คลองไผ่ 13) ผาบุคา-ผาคูรัก 14) ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชฯ บ้านยวน 15) บ่อเกลือหนองสรวง หรือ บ่อเกลือพันดุง 16) เมืองเสมา 17) พระนอน 18) ปราสาทเมืองแขก 19) วัดป่าภูผาสูง 20) น้ำตกวังเณร 21) แหล่งหินตัดสูงเนิน และ 22) พิพิธภัณฑสถานชาติวัดป่าเลไลยก์ตำบลท่าช้าง

นอกจากนี้ สถานที่แหล่งต่าง ๆ ที่มีศักยภาพและสามารถส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสามารถที่จะจำแนกประเภทของการท่องเที่ยวได้ตามเอกลักษณ์และความสำคัญ ได้แก่ แหล่งธรณีวิทยา (Geological Site) แหล่งธรรมชาติสิ่งแวดล้อม (Natural Site/Ecological Site) และแหล่งวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ (Cultural/Historical Site) ซึ่งบางแห่งอาจมีครบทั้ง 3 ด้าน รวมถึงการจำแนกให้เป็นประเภทกิจกรรมประเพณีและศิลปะการแสดง (Activity/Festival)

1. ด้านสิ่งดึงดูดในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1.1 ประเภทแหล่งท่องเที่ยวด้านธรณีวิทยา

การท่องเที่ยวเพื่อดูความงามของภูมิทัศน์ที่มีความแปลกจากการเปลี่ยนแปลงของเปลือกโลก ซากฟอสซิลดึกดำบรรพ์ รวมทั้งศึกษาลักษณะของประเภทหิน ดิน แร่ ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช ซึ่งพบได้ในพื้นที่ทั้ง 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว อำเภอสูงเนิน อำเภอขามทะเลสอ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ประกอบด้วย 1) พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติโคราช 2) แหล่งไดโนเสาร์โคราช 3) กุฎมณฑลชุมพล 4) แหล่งหินตัดสีคิ้ว 5) ถ้ำเขาจันทร์งามและภาพเขียนสี 6) ผาวยายเที่ยง 7) จุดชมวิวเขาเยี่ยง 8) ผาบุคาผาคูรัก 9) บ่อเกลือหนองสรวง หรือ บ่อเกลือพันดุง 10) วัดป่าภูผาสูง 11) น้ำตกวังเณร 12) แหล่งหินตัดสูงเนิน และ 13) พิพิธภัณฑสถานชาติวัดป่าเลไลยก์ตำบลท่าช้าง

1.2 ประเภทแหล่งท่องเที่ยวด้านนิเวศวิทยา

การท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศอย่างมีความรับผิดชอบ ให้ความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการสนับสนุนผู้คนในท้องถิ่นได้มีความเป็นอยู่ที่ดีในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช ซึ่งพบได้ในพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอ สีคิ้ว และอำเภอสูงเนิน ประกอบด้วย 1) สวนพฤกษศาสตร์ มทส. 2) ถ้ำเขาจันทร์งามและภาพเขียนสี 3) ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชฯ คลองไผ่ และ 4) วัดป่าภูผาสอง

1.3 ประเภทแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์

การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ การได้สัมผัสและชื่นชมกับความเป็นเอกลักษณ์และความแตกต่างของวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช ซึ่งพบได้ในพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว และอำเภอสูงเนิน ประกอบด้วย 1) กำแพงประตูล้อมพลอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี 2) พิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมา 3) ปราสาทหินพนมวัน 4) ถ้ำเขาจันทร์งามและภาพเขียนสี 5) ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชฯ บ้านยวน 6) เมืองเสมา 7) พระนอน และ 8) ปราสาทเมืองแขก

1.4 ประเภทแหล่งท่องเที่ยวด้านกิจกรรมประเพณีและศิลปะการแสดง

การท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมเพื่อร่วมทำกิจกรรม การชมศิลปะการแสดง ประเพณี วิถีชีวิต รวมถึงความรู้ภูมิปัญญาของผู้คนในท้องถิ่น ซึ่งพบได้ในพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว และอำเภอสูงเนิน ประกอบด้วย 1) งานฉลองวันแห่งชัยชนะของท้าวสุรนารี 2) งานแห่เทียนพรรษาโคราช 3) การแสดงวัฒนธรรมเพลงโคราช และ 4) ประเพณีกินข้าวคำสูงเนิน

นอกจากนี้ ยังมีการเสนอกิจกรรมในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพิ่มการเรียนรู้และร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนหรือสร้างความแปลกใหม่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว การฟื้นฟูกิจกรรมประเพณีและมรดกภูมิปัญญาทางด้านวัฒนธรรมดั้งเดิมหรือการสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ ๆ เพื่อเสริมคุณค่าให้แก่ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ 1) การจัดบริการอาหารท้องถิ่นที่มีชื่อเสียงแก่นักท่องเที่ยว 2) กิจกรรมนิทรรศการฟอสซิลเฟสดีวัล 3) กิจกรรมการแสดง แสง สี เสียงปราสาทหินพนมวัน 4) กิจกรรมวิ่งโคราชฮาล์ฟมาราธอนลอยฟ้าบนเขาควงศา 5) กิจกรรมเดินเดินขี่กะทาหรือการเล่นบนลานขี่กะทา 6) กิจกรรมท่องเที่ยวเทศกาลส้มโอ 7) ประเพณีห่มผ้าพระนอนประจำปี และ 8) กิจกรรมประเพณีสงกรานต์ลานไทรงาม

2. ด้านการคมนาคมและความสะดวกสบายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวสามารถเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวได้ 4 ช่องทาง ประกอบด้วย

2.1 การเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวหรือรถจักรยานยนต์ส่วนตัว

สามารถเดินทางโดยใช้เส้นทางถนนมิตรภาพ (ทางหลวงหมายเลข 2) เป็นถนนเส้นหลักในการเชื่อมต่อไปยังถนนเส้นทางรองเพื่อเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในพื้นที่ทั้ง 5 อำเภอของอุทยานธรณีโคราช เส้นทางถนนสายหลักมีสภาพสมบูรณ์และพร้อมรองรับในการเดินทางท่องเที่ยวโดยรถยนต์ส่วนตัวหรือรถจักรยานยนต์ส่วนตัว ในขณะที่เส้นทางสายรองเชื่อมต่อจุดท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีสภาพสมบูรณ์และพร้อมรองรับในการเดินทางท่องเที่ยวเช่นกัน

2.2 การเดินทางโดยรถโดยสารสาธารณะหรือรถยนต์เช่าเหมา

โดยบริษัทขนส่งจำกัดและบริษัทขนส่งเอกชน (รถร่วม) มีผู้ให้บริการรถโดยสารสาธารณะจำนวนหลายรายและสามารถเลือกเดินทางออกจากสถานีขนส่งหมอชิต (กรุงเทพมหานคร) ได้ตลอด 24 ชั่วโมง และเส้นทางการเดินทางจากจังหวัดต่าง ๆ สู่อำเภอเมืองนครราชสีมา

2.3 การเดินทางโดยรถไฟ

โดยการรถไฟแห่งประเทศไทย จากสถานีกรุงเทพอภิวัฒน์สู่เส้นทางสถานีต่าง ๆ ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชหรือที่ใกล้เคียง หรือจากต้นทางสถานีหนองคายและต้นทางสถานีอุบลราชธานีสู่เส้นทางสถานีต่าง ๆ ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชหรือที่ใกล้เคียง โดยนักท่องเที่ยวสามารถเลือกลงจุดหมายปลายทางสถานีได้ตามต้องการ

ในอนาคตนักท่องเที่ยวยังสามารถที่จะเดินทางท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชได้สะดวกยิ่งขึ้นด้วยรถยนต์บนเส้นทางถนนมอเตอร์เวย์ บางปะอิน-นครราชสีมา (หมายเลข 6) และการเดินทางด้วยรถไฟความเร็วสูง เส้นทางกรุงเทพอภิวัฒน์-นครราชสีมา

2.4 การเดินทางโดยการขนส่งทางอากาศ

ท่าอากาศยานนครราชสีมา ตั้งอยู่ใน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ในปัจจุบันยังไม่ได้รับความนิยมจากผู้ใช้บริการ เนื่องจากท่าอากาศยานตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองนครราชสีมา จึงไม่ค่อยสะดวกสำหรับผู้ใช้บริการในการเดินทางเข้าสู่ตัวจังหวัด

3. ด้านที่พักอาศัยเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช มีที่พักอาศัยรับรองให้บริการแก่นักท่องเที่ยวทั้ง 5 อำเภอ สถานประกอบการด้านที่พักมีบริการในหลายระดับตามปัจจัยพื้นฐานความต้องการของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน โดยแบ่งเป็นที่พักประเภทโรงแรม รีสอร์ท เกสต์เฮาส์ และโฮมสเตย์ โดยอำเภอเมืองนครราชสีมามีจำนวนที่พักรองรับนักท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานมากที่สุดประมาณ 140 แห่ง รองลงมาคือ อำเภอสีคิ้ว มีจำนวนที่พักรองรับนักท่องเที่ยวประมาณ 50 แห่ง จำนวนที่พักที่ได้มาตรฐานสำหรับ

รับรองนักท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชทั้ง 5 อำเภอ รวมแล้วไม่ต่ำกว่า 200 แห่ง ส่งผลให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวนหลักหมื่นคนต่อคืน ทั้งนี้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เลือกที่จะเดินทางไปพักในตัวอำเภอเมืองนครราชสีมามากกว่าที่จะเลือกพักในที่พักต่างอำเภอ เพราะระยะทางห่างจากตัวเมืองไม่เกิน 30 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางด้วยรถยนต์ไม่นาน จำนวนโรงแรมและระดับการบริการของโรงแรมมีให้เลือกจำนวนมาก มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครันและมีกิจกรรมการพักผ่อนมากกว่า ยกเว้นนักท่องเที่ยวบางส่วนที่จะเลือกพักค้างคืนบริเวณแหล่งท่องเที่ยวบนภูเขาหรือพักในสถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ไกลจากตัวเมืองนครราชสีมา

4. ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

4.1 ด้านการให้บริการห้องน้ำสาธารณะ

สถานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่ถูกพัฒนาและส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว จะมีการให้บริการห้องน้ำสาธารณะเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เนื่องจากบางแหล่งอยู่ในพื้นที่ของหน่วยงานองค์กร เช่น พิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมา พิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหินฯ จุดชมวิวเขายายเที่ยง ปราสาทหินพนมวัน เป็นต้น บางแห่งอยู่ในพื้นที่ของวัด เช่น วัดป่าภูผาสอง พระนอน ถ้ำเขาจันทน์งามและภาพเขียนสี เป็นต้น จึงไม่มีปัญหาเรื่องการให้บริการห้องน้ำสาธารณะ อีกทั้งยังได้รับการดูแลความสะอาดตามมาตรฐานอยู่ในระดับที่น่าพอใจ สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งที่ไม่มีห้องน้ำบริการ นักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการห้องน้ำสาธารณะได้จากสถานที่ที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกันได้ เช่น วัด หรือ สถานีเติมน้ำมัน

4.2 ด้านการให้บริการเครือข่ายโทรคมนาคมและสัญญาณอินเทอร์เน็ต

มีสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่ครอบคลุมทุกเครือข่ายรวมถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตทั้งพื้นที่สัญญาณ 3G/4G และ 5G ครอบคลุมในเกือบทุกพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราชทั้ง 5 อำเภอ ยกเว้นในบางจุดที่อาจจะพบปัญหาของสัญญาณโทรศัพท์มือถือและอินเทอร์เน็ตเนื่องจากว่าพื้นที่บางส่วนเป็นพื้นที่ที่อยู่บนภูเขา ซึ่งไม่ส่งผลกระทบกับการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวแต่อย่างใด เพราะไม่ใช่จุดหลักที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปเที่ยวหรือพักอยู่อาศัย

4.3 ด้านการให้บริการไฟฟ้าและแสงสว่าง

ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชส่วนใหญ่มีบริการไฟฟ้าและแสงสว่างครอบคลุมอยู่ทุกจุดพื้นที่และมีความสเถียรภาพในการให้บริการและความปลอดภัยอยู่ในระดับที่น่าพอใจ

4.4 ด้านการให้บริการการใช้น้ำ

มีการให้บริการน้ำประปาเพื่ออุปโภคโดยสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาคสัคิ้วและการประปาส่วนภูมิภาคนครราชสีมา ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชเป็นส่วนใหญ่

ซึ่งครอบคลุมพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวและบริการตลอด 24 ชั่วโมง ความสะอาดของน้ำประปามีมาตรฐาน ผ่านการตรวจรับรองอยู่เสมอ

4.5 ด้านการให้บริการการเงินและธนาคาร

มีการให้บริการของธนาคารพาณิชย์และตู้กดเงินสดทุกราย เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว การให้บริการธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่จะมีบริการอยู่ในพื้นที่แหล่งชุมชนของอำเภอและห้างสรรพสินค้า สำหรับการบริการตู้กดเงินสด (ATM) จะมีอยู่จำนวนมากในพื้นที่แหล่งชุมชน หน้าร้านสะดวกซื้อและสถานีเติมน้ำมันที่มีอยู่หลายจุดกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการธุรกรรมทางการเงินกับทางร้านค้าได้โดยตรง ไม่จำเป็นต้องใช้เงินสดในการซื้อสินค้า จึงไม่พบปัญหาในการให้บริการการเงินและธนาคารแก่นักท่องเที่ยว

5. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

5.1 ด้านศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

ศูนย์บริการให้ข้อมูลและช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช พบได้ในสถานที่ที่เป็นหน่วยงานองค์กรที่ดำเนินการอยู่ประจำ เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวโคราชจีโอพาร์ค ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติโคราช ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเขายายเที่ยง เป็นต้น และได้มีการมอบหมายให้แต่ละอำเภอที่อยู่ในพื้นที่ของอุทยานธรณีโคราช มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวอย่างน้อยอำเภอละ 1 จุดบริการ โดยกำหนดให้ตัวแทนของคณะกรรมการบริหารแต่ละอำเภอเป็นผู้ดำเนินการประสานงานและช่วยเหลือด้านข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว

5.2 ด้านร้านอาหาร

มีร้านอาหารจำนวนมากที่ให้บริการในหลายระดับ ทั้งร้านอาหารท้องถิ่น ร้านอาหารตามสั่ง ร้านอาหารทั่วไป ร้านอาหารภัตตาคาร และร้านอาหารในโรงแรม กระจายอยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวและในแหล่งชุมชนเมือง นักท่องเที่ยวจึงหาทานได้ง่ายและมีราคาไม่แพง ร้านอาหารหลายร้านในพื้นที่มักจะขายรายการอาหารที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว คือ “ผัดหมี่โคราช และ ส้มตำโคราช” เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ลิ้มลองรสชาติ รวมถึงการจัดอาหารที่มีรายการอาหารท้องถิ่นสำหรับบริการกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ได้ทำการจองล่วงหน้า เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์และสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว

5.3 ด้านร้านค้า

ร้านขายของที่ระลึก ร้านค้าสำหรับการซื้อสินค้าเพื่ออุปโภคบริโภค มีจำนวนมากทั้งประเภทร้านขายของชำและร้านสะดวกซื้อที่บริการ 24 ชั่วโมงกระจายอยู่ในพื้นที่แหล่งชุมชนและจุดสถานีเติมน้ำมัน ในขณะที่ร้านขายของที่ระลึกสินค้าท่องเที่ยวมีจำนวนน้อย โดยพบได้ในสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งที่นักท่องเที่ยวนิยมไปเที่ยวจำนวนมากเท่านั้น เช่น แหล่งท่องเที่ยวจุดชมวิวเขายายเที่ยง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติโคราช ถ้าเขาจันทร์งามและภาพเขียนสี เป็นต้น

6. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

แบ่งประเภทกิจกรรม ดังนี้

6.1 การนำเสนอตัวอย่างเส้นทางท่องเที่ยว

อุทยานธรณีโคราชได้มีการจัดเส้นทางท่องเที่ยวแนะนำแก่นักท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวสามารถออกแบบเส้นทางเพื่อการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง ตัวอย่างแผนผังเส้นทางท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวในโคราชจีโอพาร์ค จำนวน 7 เส้นทาง ได้แก่ 1) เส้นทางช้าง 4 งา 2) เส้นทางอารยธรรมขอมโคราช 3) เส้นทางภูมิปัญญาของดึกดำบรรพ์ 4) เส้นทางอารยธรรมทวารวดีศรีjana 5) เส้นทางไท-ยวนและผาบุคาผาคุ้ง 6) เส้นทางเคสตาเขาบายเที่ยง และ 7) เส้นทางเคสตาภูผาสอง

6.2 กิจกรรมท่องเที่ยวกับชุมชน

มีนโยบายในการกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์หรือการท่องเที่ยวที่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ความรู้ความเพลิดเพลินจากการท่องเที่ยว เห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และยังเป็นการช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมภูมิปัญญาของชุมชน แต่ละพื้นที่จะมีการรวมตัวของกลุ่มบุคคลในรูปแบบของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มชาวบ้านหรือกลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อดูแลและทำกิจกรรมกับนักท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมการตัดกระดาษทำลูกพวงมโหตร กิจกรรมการทำผัดหมี่โคราช กิจกรรมการทำเครื่องจักรสานของชุมชน เป็นต้น

6.3 กิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช

กิจกรรมอื่น ๆ ที่จัดขึ้นในพื้นที่ของอุทยานธรณีโคราช ที่มีชื่อเสียงและได้รับการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ให้เป็นกิจกรรมนำเสนอของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครราชสีมา นอกจากนี้ยังมีการคิดค้นเสนอกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชเพิ่มเติมอีกมากมาย เช่น กิจกรรมนิทรรศการฟอสซิลเฟสดีวัล กิจกรรมเดินเดินขี่กะทาหรือการเล่นบนลานขี่กะทา กิจกรรมวิ่งโคราชฮาล์ฟมาราธอนลอยฟ้าบนเขาเคสตา กิจกรรมท่องเที่ยวเทศกาลส้มโอและประเพณีห่มผ้าพระนอน (อำเภอสูงเนิน) เป็นต้น

7. ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้แก่นักท่องเที่ยว

รูปแบบที่ใช้เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้แก่นักท่องเที่ยวทั่วไป ได้แก่ Web site ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอุทยานธรณีโคราช, Website ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว, Youtube, Fan Page Facebook, Guide Book, นิตยสารและแผ่นพับประชาสัมพันธ์ข้อมูล นอกจากนี้ยังมีนโยบายในการสนับสนุนเพื่อสร้างการรับรู้ให้กับชุมชนและคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความตระหนักในการเห็นคุณค่าและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งสมบัติของท้องถิ่นที่ได้รับการรับรองให้เป็นมรดกโลก ด้วยการขอความร่วมมือกับหน่วยงานสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมาในการบรรจุเนื้อหาของอุทยานธรณีโคราชในรายวิชาที่เกี่ยวกับท้องถิ่น

ของตน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาทั้งจังหวัดได้เรียนรู้และได้รู้จักอุทยานธรณีโคราชจากการเรียนในห้องเรียน

8. ด้านการติดตามผลการดำเนินงานบริการท่องเที่ยว

การติดตามผลการดำเนินงานบริการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชจะมีในบางแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น โดยเฉพาะแหล่งที่นักท่องเที่ยวนิยมไปเที่ยวและมักจะเป็นสถานที่ที่อยู่ภายใต้การบริหารงานโดยองค์กรหรือหน่วยงาน ซึ่งจะมีการเก็บสถิติจำนวนนักท่องเที่ยว และการประเมินความพึงพอใจจากการใช้บริการในแต่ละครั้ง เช่น การเก็บสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าใช้บริการจากการซื้อตั๋วเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ การลงชื่อเพื่อเข้าเยี่ยมชมสถานที่ เป็นต้น

9. ด้านการดูแลและสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยในการท่องเที่ยว

9.1 ด้านการรักษาความปลอดภัย

มีสถานีดำรวจภูธรในพื้นที่ประจำในอุทยานธรณีโคราชทั้ง 5 อำเภอ รวมถึงในพื้นที่แหล่งชุมชนและตามจุดเส้นทางที่สำคัญบนท้องถนน จะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจคอยตรวจตราและปฏิบัติหน้าที่อยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้บางจุดจะมีอาสาสมัครเจ้าหน้าที่คอยช่วยดูแลความปลอดภัยและให้การช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยว

9.2 โรงพยาบาล สถานพยาบาล มีโรงพยาบาลที่ได้มาตรฐานในการให้บริการ ได้แก่ โรงพยาบาลศูนย์มหาราชนครราชสีมา ซึ่งเป็นโรงพยาบาลขนาดใหญ่ขนาด 1,478 เตียง มีโรงพยาบาลชุมชนประจำอำเภอ ที่มีขนาด 30-120 เตียง และโรงพยาบาลเอกชนขนาดใหญ่จำนวนหลายแห่ง นอกจากนี้ยังมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลประจำอยู่ทุกตำบลในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชทั้ง 5 อำเภอ

10. ด้านกลยุทธ์หรือแนวทางการเสริมสร้างความประทับใจในการท่องเที่ยว

10.1 การสร้างการรับรู้โดยคนในท้องถิ่น

มีการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช โดยคณะกรรมการจะร่วมกับตัวแทนคณะกรรมการทั้ง 5 อำเภอ จัดกิจกรรมและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราชให้กับคนในท้องถิ่นให้ผู้คนในท้องถิ่นได้รู้จักอุทยานธรณีโคราช ผู้คนมีจิตสำนึกในการเห็นคุณค่าเกิดความภาคภูมิใจ เห็นความสำคัญและร่วมมือร่วมใจในการต้อนรับนักท่องเที่ยว

10.2 การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยว

การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยวมีความสำคัญมาก โดยคณะกรรมการได้มีการวางแผนการพัฒนาทั้งในด้านกำลังแรงงานบุคคลรวมถึงการพัฒนาทักษะในการให้บริการในด้านต่าง ๆ แก่ผู้ที่จะเข้ามารับผิดชอบด้านการท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาทักษะความรู้ในแหล่งท่องเที่ยว การใช้ภาษา การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว การจัดการแก้ไขปัญหาแก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น ทั้งนี้พบปัญหาที่สำคัญที่สุด คือการขาดงบประมาณสนับสนุนสำหรับการดำเนินงานในด้านนี้

10.3 การร่วมมือและการสนับสนุนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช โดยภาครัฐเป็นแกนนำและขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้การดำเนินงานในด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชมีความเข้มแข็งและประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกมิติ ส่งผลที่ดีโดยตรงต่อการประชาสัมพันธ์และดึงดูดให้นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจทั่วไปเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช

ความโดดเด่นและการดึงดูดความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว

อุทยานธรณีโคราชมียอดเขาศรีพระบาทประกอบด้วย 3 ประเภท คือ ประเภทธรณีวิทยา ประเภทนิเวศวิทยา และประเภทวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการขอจัดตั้งอุทยานธรณีโคราชเป็นอุทยานธรณีโลกของยูเนสโก สามารถสรุปความโดดเด่นและการดึงดูดความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวได้ ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นมากที่สุด คือ แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรณีวิทยา ซึ่งมีชื่อเสียงและมีความสำคัญทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ ทรัพยากรประเภทธรณีวิทยาสามารถพบได้ทั้งหมดภายในพื้นที่ครอบคลุมทั้ง 5 อำเภอ ทั้งความโดดเด่นในด้านความสวยงามของทัศนียภาพ ความหลากหลายของซากฟอสซิลดึกดำบรรพ์และทรัพยากรแร่ธาตุในผืนแผ่นดิน

2. แหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นรองลงมา คือ แหล่งท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นได้ชัดเจนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตชุมชนกับแหล่งที่อยู่อาศัยในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชมาอย่างยาวนาน

3. แหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นลำดับสุดท้าย คือ แหล่งท่องเที่ยวประเภทนิเวศวิทยา

การบริหารจัดการและพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

การบริหารจัดการในมิติเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว ส่งผลที่ดีทั้งในด้านเศรษฐกิจรายได้ ด้านสังคมวัฒนธรรม และด้านสภาพแวดล้อมธรรมชาติ การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพจะก่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ชุมชนได้รับผลประโยชน์ร่วมกันในทุกด้าน อุทยานธรณีโคราชมีการบริหารจัดการโดยคณะบุคคล 2 คณะ คือ

1. คณะกรรมการอำนวยการอุทยานธรณีโคราชหรือโคราชจีโอพาร์ค มีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนและกำกับการดำเนินงานตามนโยบายของคณะกรรมการ

2. คณะผู้บริหารอุทยานธรณีโคราชหรือโคราชจีโอพาร์ค มีหน้าที่บริหารจัดการให้เป็นไปตามนโยบายของคณะกรรมการอำนวยการและตามแนวทางของอุทยานธรณีโลกของยูเนสโก

สรุปข้อมูลในการบริหารจัดการอุทยานธรณีโคราช ดังนี้

1. การบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจและรายได้

มีการสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการและบริหารด้วยตนเอง เพื่อสร้างรายได้ และกระจายรายได้สู่ชุมชนในพื้นที่ รวมถึงการสร้างรายได้เข้าสู่หน่วยงานอุทยานธรณีโคราช แต่ในปัจจุบันยังพบว่าแหล่งท่องเที่ยวหลายพื้นที่ยังคงประสบปัญหาในการดำเนินงานและไม่ประสบผลสำเร็จในการผลักดันให้เกิดการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ชุมชน เป็นปัญหาที่ต้องได้รับการช่วยเหลือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้ประสบความสำเร็จ

2. การบริหารจัดการด้านสังคมและวัฒนธรรม

มีการสนับสนุนให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นสิ่งที่สำคัญ ซึ่งจะช่วยให้คนในชุมชนมีรายได้และไม่ต้องย้ายออกจากชุมชนเพื่อไปทำงานที่อื่น จะช่วยคงรักษาให้สังคมเกิดความมั่นคงของประชากรในพื้นที่ นอกจากนี้แต่ละอำเภอต่างมีการส่งเสริมและฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมประเพณีเพื่อการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน ส่งผลที่ดีโดยตรงต่อผู้คนในชุมชน เกิดสังคมแห่งการอนุรักษ์ การทวงแทน และการภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นของตนเอง

3. การบริหารจัดการด้านสภาพแวดล้อมและธรรมชาติ

มีการส่งเสริมนโยบายและการปลูกจิตสำนึกผู้คนในชุมชนในด้านการท่องเที่ยวควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การประชาสัมพันธ์และขอความร่วมมือให้ชุมชนในท้องถิ่น ไม่บุกรุกหรือทำลายสิ่งก่อสร้างสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยว การดูแลจัดการด้านความสะอาดและรักษาสภาพแวดล้อมธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว การตีตป้ายประชาสัมพันธ์และป้ายสื่อความหมายรณรงค์การทิ้งขยะและจัดให้มีภาชนะสำหรับทิ้งขยะในแหล่งท่องเที่ยว

4. การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับการท่องเที่ยว

คณะผู้บริหารและตัวแทนคณะทำงานบริหารในพื้นที่ทั้ง 5 อำเภอ จำเป็นที่จะต้องมีการสรรหารายได้และงบประมาณเพื่อดำเนินการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้พบว่าประสบปัญหาในเรื่องของการขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินงาน และมีอุปสรรคในการเข้าไปดำเนินการจัดการ ปรับปรุง ดูแลหรือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งอยู่ในพื้นที่ของการดูแลโดยส่วนราชการหรือหน่วยงานองค์กรอื่น

นโยบายการร่วมส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวกับพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ

การสร้างพันธมิตรทางด้านการท่องเที่ยว เป็นการสร้างศักยภาพและเพิ่มจุดแข็งให้แหล่งท่องเที่ยว ทั้งยังเป็นโอกาสที่จะช่วยประชาสัมพันธ์ให้อุทยานธรณีโคราชได้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้จากโอกาสและความได้เปรียบของอุทยานธรณีโคราชที่อยู่ในพื้นที่ดินแดนแห่ง

3 มงกุฎทางธรรมชาติของยูเนสโก (The UNESCO Triple Crown) ส่งผลให้เกิดกระแสความสนใจจากนักท่องเที่ยวและช่วยกระตุ้นภาครัฐ โดยคณะกรรมการอำนวยการอุทยานธรณีโคราชได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาเพื่อส่งเสริมให้ทั้ง 3 มรดกโลกเป็นพันธมิตรกันในด้านแหล่งท่องเที่ยว อันจะช่วยประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวในพื้นที่ จึงนับว่าโอกาสจากการร่วมส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชกับพันธมิตรพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่มีภาครัฐเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน จะช่วยส่งผลให้อุทยานธรณีโคราชมีศักยภาพในการท่องเที่ยว มีความได้เปรียบในการแข่งขันและประสบความสำเร็จด้านการท่องเที่ยวได้มากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย ข้อมูลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นสำหรับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลความคิดเห็นสำหรับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ โดยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับ ตัวแทนภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) และภาคชุมชน จำนวน 27 คน มีผลการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

สถานการณ์ ความนิยมและทัศนคติต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ภาคการท่องเที่ยวของประเทศไทยกำลังฟื้นตัวหลังจากได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 โดยการผ่อนปรนมาตรการและความพยายามของหน่วยงานต่าง ๆ ในการฟื้นฟูการท่องเที่ยว มีแนวโน้มที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ นักท่องเที่ยวกลับมาเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น แม้ว่าจะยังมีปัญหาในบางด้าน เช่น การลดลงของนักท่องเที่ยวจากจีน แต่อย่างไรก็ตามมีนักท่องเที่ยวจากประเทศในภูมิภาคเอเชียเพิ่มขึ้น

การท่องเที่ยวในประเทศไทยได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่สะดวกในการเดินทาง ในขณะที่นักท่องเที่ยวต่างชาติค่อย ๆ กลับมามีจำนวนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะจากจีน เวียดนาม และเกาหลีใต้ นักท่องเที่ยวในปัจจุบันมีพฤติกรรมการเดินทางแบบกลุ่มเล็ก ๆ หรือการท่องเที่ยวคนเดียวมากขึ้น และนิยมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เช่น การใช้บริการสปา การทำกิจกรรมกลางแจ้ง หรือการท่องเที่ยวธรรมชาติ

การพัฒนาเทคโนโลยีทำให้การจองบริการท่องเที่ยวผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น สุดท้ายการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและการรักษาคุณภาพในการบริการเป็นกุญแจสำคัญที่จะช่วยให้ประเทศไทยยังคงเป็นจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมในระยะยาว

สถานการณ์ ความนิยมและทัศนคติการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวระดับจังหวัด

จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง จึงได้รับการประกาศให้เป็น 1 ใน 22 จังหวัดท่องเที่ยวเมืองหลักของประเทศไทย ด้วยแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้ง ธรรมชาติ ศิลปะวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ โดยภายหลังสถานการณ์โควิดที่ดีขึ้นตั้งแต่ปี 2565

เป็นต้นมา มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเข้าสู่จังหวัดเป็นจำนวนมาก โดยนักท่องเที่ยวจำนวนมากเป็นชาวไทยที่มักท่องเที่ยวในพื้นที่ทางตะวันตกของจังหวัด เช่น อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ วน้ำเขียว และอำเภอเมืองนครราชสีมา

ในปี 2567 เป็นต้นไป จังหวัดนครราชสีมามีเป้าหมายดึงดูดนักท่องเที่ยวเกิน 9 ล้านคน เน้นการประชาสัมพันธ์การเป็น “โคราชเมือง 3 มรดกโลกยูเนสโก” และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น งานเทศกาล Colorful Korat และกิจกรรมท่องเที่ยวใหม่ ๆ เพื่อกระตุ้นการเดินทางของนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ที่ไม่ค่อยได้รับความนิยม รวมถึงการจัดงานพิชชนโลกโคราชเอ็กซ์โป 2029 ซึ่งจะช่วยเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดมากขึ้น

ดังนั้น สถานการณ์ความนิยมและทัศนคติการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวจังหวัดนครราชสีมา ในปัจจุบันกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มหลักที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมา ยังคงเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเที่ยวในประเทศ และส่วนใหญ่จะนิยมเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่บริเวณทางด้านทิศตะวันตกของจังหวัด ได้แก่ อำเภอปากช่อง อำเภอสีคิ้ว และอำเภอวังน้ำเขียว แต่คาดว่าในอนาคตจังหวัดนครราชสีมาจะเป็นจุดหมายปลายทางที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ มีการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยเฉพาะจากประเทศในแถบเอเชียที่มีความสนใจเข้ามาเที่ยวมากขึ้น ด้วยเหตุผลทางด้านความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมที่น่าสนใจ โอกาสความได้เปรียบด้านการเดินทางคมนาคมที่สะดวกสบาย และจังหวัดนครราชสีมาสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี

มุมมองการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลก

การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลก (UNESCO Global Geopark) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์และดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้และสัมผัสธรรมชาติผ่านการเยี่ยมชมพื้นที่ที่มีความสำคัญทางธรณีวิทยา ธรรมชาติ วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ แม้จะเป็นการท่องเที่ยวที่ผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ แต่ในปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวที่สนใจในลักษณะการท่องเที่ยวประเภทนี้มากขึ้นเรื่อย ๆ

มุมมองการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ในปัจจุบันอุทยานธรณีโคราชจะยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จักของผู้คนในพื้นที่และประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา หรือแม้แต่กลุ่มนักท่องเที่ยวในประเทศ แต่ผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านการท่องเที่ยวหลายภาคส่วนต่างมีความเห็นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันว่า หากอุทยานธรณีโคราชได้รับการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งที่มีความสำคัญและช่วยกระตุ้นการท่องเที่ยวของจังหวัดนครราชสีมา นอกจากนี้ หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทางด้านการท่องเที่ยวทั้งระดับจังหวัดและระดับประเทศต่างมีความสนใจและ

พยายามในการช่วยผลักดันการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จทั้งในระยะสั้นและมีความยั่งยืนในระยะยาว

ผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงของสังคมจากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ธุรกิจท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมประเภทหนึ่งที่ครอบคลุมการดำเนินงานด้านการบริการหลากหลายด้าน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศด้วยการสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ การกระจายรายได้สู่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในประเทศที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น ประเทศไทย ธุรกิจเหล่านี้เกี่ยวข้องกับการให้บริการ การสร้างประสบการณ์และการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในทุกขั้นตอนของการเดินทาง

การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชมีผลกระทบในเชิงบวกต่อสังคมและชุมชน โดยช่วยกระตุ้นการสร้างรายได้เข้าสู่ชุมชนและสร้างงานใหม่ให้กับคนในพื้นที่ ชุมชนจะมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและไม่จำเป็นต้องย้ายถิ่นฐานเพื่อหางานทำ นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังช่วยส่งเสริมความสามัคคีและความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงการทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชนด้วยความภาคภูมิใจ การบริหารจัดการอุทยานธรณีโคราชต้องคำนึงถึงทั้งด้านสังคมและวัฒนธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีคณะกรรมการจาก 5 อำเภอร่วมดูแลและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้การท่องเที่ยวสามารถสร้างประโยชน์และไม่เกิดผลกระทบด้านลบต่อสังคมและวัฒนธรรม

วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

สามารถวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อน และสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาสและอุปสรรค ดังนี้

สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็งของอุทยานธรณีโคราช

1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประกอบด้วยทรัพยากรท่องเที่ยว 3 ประเภท จุดแข็งที่สำคัญของอุทยานธรณีโคราช คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประกอบด้วยทรัพยากรท่องเที่ยว 3 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวด้านธรณีวิทยา ด้านนิเวศวิทยา และด้านวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวและบางสถานที่มีความโดดเด่นในระดับนานาชาติ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวด้านธรณีวิทยาและเขาควายที่มีความโดดเด่นที่สุด จึงเหมาะทั้งสำหรับการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนและการเรียนรู้ศึกษาวิจัย

2. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลกของยูเนสโก การได้รับการรับรองให้เป็นมรดกโลกช่วยเพิ่มคุณค่าและสร้างความน่าสนใจในด้านการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้อุทยานธรณีโคราชมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก มีการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในหลายด้าน เพิ่มคุณค่าทางด้านธรณีวิทยา วัฒนธรรมประวัติศาสตร์และธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยให้ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

3. แหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพรองรับด้านการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในอุทยานธรณีโคราช ทั้ง 22 แห่ง ที่มีความพร้อมในการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ แหล่งท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์ที่มีความน่าสนใจ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวในหลายมิติ การคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่สะดวกสบายของถนนเส้นหลักและถนนเส้นรอง เพราะส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในพื้นที่ไม่ห่างไกลจากชุมชน มีบริการที่พักอาศัยและสิ่งอำนวยความสะดวกสบายเพื่อการท่องเที่ยวอย่างครบครัน จึงนับได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพรองรับด้านการท่องเที่ยว หลายแหล่งมีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง

4. มีการจัดตั้งโครงสร้างองค์กรในการบริหารงานและดูแลโดยเฉพาะ มีคณะบริหารอุทยานธรณีโคราชทำหน้าที่ในการบริหารงาน จัดการและรับผิดชอบงานโดยเฉพาะ ซึ่งทำหน้าที่ในการบริหารกิจการทุกส่วนรวมถึงการตลาดและการท่องเที่ยว โดยมีอำนาจในการวางแผนและตัดสินใจ ภายใต้การส่งเสริมและกำกับกำกับการดำเนินงานตามนโยบายของคณะกรรมการอำนวยการฯ

5. มีความคุ้มค่าจากการท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายสำหรับการท่องเที่ยวค่อนข้างมีราคาประหยัด เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายสำหรับการท่องเที่ยวในบางแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยหรือเมื่อเทียบกับการใช้จ่ายเพื่อท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลกในต่างประเทศ

สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดอ่อนของอุทยานธรณีโคราช

1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจพิเศษเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช เป็นการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา เชิงวัฒนธรรมประวัติศาสตร์และเชิงนิเวศวิทยา ตามทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างแรงดึงดูดเฉพาะและน่าสนใจในกลุ่มนักท่องเที่ยวบางประเภทเท่านั้น แม่นักท่องเที่ยวทั่วไปจะมีความสนใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวแต่ก็เป็นส่วนน้อย

2. พื้นที่กว้างขวาง สถานที่ท่องเที่ยวแต่ละจุดอยู่ห่างไกลกัน แหล่งท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราชทั้ง 22 จุด อยู่ในพื้นที่ 5 อำเภอ หลายสถานที่จึงตั้งอยู่ในระยะที่ห่างไกลกัน ส่งผลให้เกิดอุปสรรคในการเดินทางของนักท่องเที่ยวในด้านความยากลำบากของการเดินทางระหว่างแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลต่อการขาดการเชื่อมโยงระหว่างจุดท่องเที่ยว มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางมากขึ้นและใช้เวลาในการเดินทางจากจุดหนึ่งไปอีกจุดหนึ่ง การเดินทางเชื่อมโยงจากจุดหนึ่งไปอีกจุดหนึ่ง อาจจะทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกว่าจะไม่คุ้มค่าสำหรับระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทาง เมื่อเปรียบเทียบกับบางสถานที่

3. สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งยังไม่สามารถรองรับการท่องเที่ยว จากเอกสารโคราชจีโอพาร์คสู่จีโอพาร์คโลกยูเนสโก ที่มีการเสนอรายชื่อทรัพยากรด้านธรณีวิทยา นิเวศวิทยาและวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ จำนวน 35 สถานที่ แต่มีสถานที่ที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวได้ จำนวน 22 สถานที่ จึงมีจำนวน 13 สถานที่ที่ไม่สามารถรองรับการท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้

ด้วยเหตุผลหลักในด้านจุดประสงค์ของการใช้ทรัพยากรและความไม่พร้อมของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

4. ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องขาดความรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช อุทยานธรณีโคราชมีแหล่งท่องเที่ยวทางด้านธรณีวิทยาที่มีความสำคัญในการท่องเที่ยวเชิงศึกษา นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวสถานที่ด้านวัฒนธรรมประวัติศาสตร์โบราณซึ่งมีเรื่องราวในอดีตที่น่าสนใจ แต่ขาดผู้นำเที่ยวที่มีความรู้ความสามารถในด้านนี้ นอกจากนี้ปัญหาอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญมาก คือ การที่ชุมชนขาดการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช ซึ่งส่งผลต่อการไม่ได้รับความร่วมมือในการดำเนินการท่องเที่ยว และการช่วยเหลือหรือมีส่วนร่วมทางด้านกิจกรรมของอุทยานธรณีโคราชในพื้นที่ของตน

5. นักท่องเที่ยวกระจุกตัวเฉพาะบางสถานที่ท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราชที่มีชื่อเสียงและนักท่องเที่ยวนิยมไปเที่ยวจะมีอยู่เพียงไม่กี่แห่ง ส่วนใหญ่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านธรณีวิทยาที่มีทัศนียภาพและความสวยงามของธรรมชาติ จากการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวในบางแห่ง ผู้บริหารอุทยานธรณีโคราชและคณะกรรมการบริหารแต่ละอำเภอ จึงมีความต้องการในการวางแผนและกลยุทธ์ที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวในพื้นที่อื่น ๆ ของอุทยานธรณีโคราช

6. นักท่องเที่ยวไม่นิยมในการพักค้างคืนในพื้นที่ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของอุทยานธรณีโคราช คือ นักท่องเที่ยวชาวจังหวัดนครราชสีมา ที่นิยมเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดแบบไปกลับหรือแวะพักและท่องเที่ยว จึงไม่นิยมพักค้างคืนในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช ซึ่งจะเน้นการท่องเที่ยวแบบประหยัด นอกจากนี้นักท่องเที่ยวบางส่วนยังเดินทางต่อไปพักนอกพื้นที่อุทยานธรณีโคราช

7. ปัญหาด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบปัญหาในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในลักษณะต่างคนต่างดำเนินการ ขาดการบูรณาการร่วมกัน

สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาสของอุทยานธรณีโคราช

1. รัฐบาลให้ความสำคัญและผลักดันเพื่อการท่องเที่ยว ภายหลังจากที่อุทยานธรณีโคราชได้รับการประกาศให้เป็นมรดกโลกทางด้านการเป็นอุทยานธรณีโลก รัฐบาลได้มีนโยบายในการพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย ทั้งการประชาสัมพันธ์นำเสนอแหล่งท่องเที่ยวให้นานาชาติได้รู้จัก การสนับสนุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับการท่องเที่ยว และส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวโดยเริ่มจากการจับกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะ

2. ความร่วมมือในการเป็นพันธมิตรด้านการท่องเที่ยวกับแหล่งอื่น มีการสร้างความเข้มแข็งด้วยการร่วมมือกับแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่และพื้นที่สงวนชีวมณฑล (ป่าสะแกราษ) ในการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวดินแดนแห่ง 3 มงกุฎทางธรรมชาติของยูเนสโก

3. การพัฒนาระบบการขนส่งและคมนาคมเข้าสู่พื้นที่ จากโครงการของรัฐบาลในการพัฒนาระบบการขนส่งและคมนาคมเข้าสู่พื้นที่ จากโครงการของรัฐบาลในการพัฒนาระบบการขนส่งและคมนาคมเข้าสู่พื้นที่ จากโครงการของรัฐบาลในการพัฒนาระบบการขนส่งและคมนาคมเข้าสู่พื้นที่

โคราช ได้แก่ ทางหลวงพิเศษมอเตอร์เวย์หมายเลข 6 บางปะอิน-นครราชสีมา และรถไฟความเร็วสูงเส้นทางกรุงเทพ-นครราชสีมา ในปี 2569 พร้อมกัน

4. การเป็นเจ้าภาพงานมหกรรมพืชสวนโลกของจังหวัดนครราชสีมา ในฐานะที่จังหวัดนครราชสีมาได้รับการเป็นเจ้าภาพงานมหกรรมพืชสวนโลกนครราชสีมา 2572 หรือ Korat Expo 2029 นับได้ว่าเป็นโอกาสที่จะช่วยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครราชสีมาและอุทยานธรณีโคราชที่อยู่ไม่ไกลจากพื้นที่ในการจัดงานดังกล่าว

5. การปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ภายหลังสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 มีแนวโน้มที่ดีขึ้นภายใต้มาตรการบังคับระยะห่างทางสังคม ดังนั้นนักท่องเที่ยวจึงมีรูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป โดยชอบการท่องเที่ยวในกลุ่มที่มีขนาดเล็กลง เลือกท่องเที่ยวในสถานที่แปลกใหม่ที่ผู้คนส่วนใหญ่อาจจะยังไม่ค่อยนิยมไปเที่ยว หรือชื่นชอบการทำกิจกรรมกับคนในชุมชนเพื่อเรียนรู้ความแปลกใหม่ ซึ่งจากพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของนักท่องเที่ยว จึงส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ตรงตามความต้องการและอาจจะได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวที่ปรับเปลี่ยนตามพฤติกรรมดังกล่าว การปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จึงน่าจะเป็นการโอกาสที่ดีของการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นอุปสรรคของอุทยานธรณีโคราช

1. การบริหารงานด้านการท่องเที่ยวทับซ้อนกับหน่วยงานอื่น การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช พบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวที่มีความทับซ้อนด้านความรับผิดชอบกับหน่วยงานอื่น

2. ขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานและการดูแล ปัญหาสำคัญหลักที่อุทยานธรณีโคราชประสบ คือ การขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานและการดูแลทั้งหมด ซึ่งรวมถึงงบประมาณส่วนหนึ่งในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว งบประมาณจะถูกนำมาใช้ในการท่องเที่ยวสำหรับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของบุคลากรและการทำกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวต่าง ๆ

3. ผู้คนทั่วไปขาดการรับรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช การขาดการรับรู้ของผู้คนทั่วไปและแม้แต่ผู้คนในชุมชนท้องถิ่นเองที่ยังไม่ทราบว่าในพื้นที่ของตนได้รับการประกาศให้อุทยานธรณีโคราชเป็นอุทยานธรณีโลกของยูเนสโก การประชาสัมพันธ์อุทยานธรณีโคราชยังไม่สามารถทำได้เต็มที่ด้วยอุปสรรคในด้านงบประมาณที่ส่งผลต่อเนื่องกัน ผู้คนทั่วไปและผู้คนในท้องถิ่นจึงขาดความตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์และหวงแหน รวมทั้งขาดความรู้และความเข้าใจในการเป็นชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว การส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจึงยังมีอุปสรรคปัญหา

4. ค่านิยมของนักท่องเที่ยวภายในประเทศ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังคงมีพฤติกรรมในรูปแบบเดิม นักท่องเที่ยวในประเทศยังคงนิยมขึ้นชอการท่องเที่ยวในลักษณะแบบเดิม ค่านิยมของนักท่องเที่ยวภายในประเทศยังคงขึ้นชอการท่องเที่ยวที่เน้นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง มีความสวยงามและมีความสะดวกสบาย

การดำเนินการด้านการท่องเที่ยว และผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงของสังคมจากการดำเนินการด้านท่องเที่ยว

การดำเนินการด้านการท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราช ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวและแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายขององค์กร รวมถึงจะต้องมีการวิเคราะห์เกี่ยวกับผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงของสังคมจากการดำเนินการด้านท่องเที่ยว เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาจากผลเสียที่อาจเกิดขึ้น

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว

1. การพัฒนาภูมิทัศน์และสถานที่ท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราช ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในแหล่งพื้นที่ใกล้เคียงชุมชน มีชุมชนอาศัยอยู่โดยรอบ นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวส่วนหนึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่การดูแลขององค์กรหรือหน่วยงานส่วนอื่น และแหล่งท่องเที่ยวอีกส่วนหนึ่งตั้งอยู่ท่ามกลางธรรมชาติพื้นที่ภูเขา ดังนั้นในการพัฒนาและปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราช จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากภาครัฐ องค์กรหรือหน่วยงานที่ดูแลสถานที่ คณะผู้บริหารอุทยานธรณีโคราช กรรมการบริหารตัวแทนแต่ละอำเภอในพื้นที่ ภาคเอกชน นักวิชาการ รวมถึงภาคชุมชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ นอกจากนี้ยังต้องขอความร่วมมือและการได้รับอนุญาตในการดำเนินการจากหน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันในการบูรณาการความช่วยเหลือในการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว

นอกจากการพัฒนาและปรับปรุงสถานที่แหล่งท่องเที่ยวแล้ว การพัฒนาภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยวและพื้นที่โดยรอบ นับว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช มีทั้งส่วนที่อยู่ในอาคารที่เป็นพื้นที่ปิดและส่วนที่ตั้งอยู่กลางแจ้งที่เป็นพื้นที่เปิด ซึ่งนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวในเวลากลางวัน อากาศร้อน หากมีการปลูกต้นไม้ใหญ่ให้ร่มรื่นจะทำให้เกิดความสวยงามและลดความร้อนจากสภาพอากาศโดยรอบจากการเดินทางท่องเที่ยว นอกจากนี้ สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งจะอยู่ในเขตใกล้เคียงชุมชน อาจจะมีต้นไม้หรือวัชพืชปกคลุมในพื้นที่สถานที่ท่องเที่ยว จึงควรที่จะได้รับการดูแลและปรับปรุง ตัดแต่งต้นไม้ไม่ให้รกชัฏ แลดูสวยงามสบายตา ซึ่งนอกจากจะได้ประโยชน์ในด้านความสวยงามของพื้นที่โดยรอบแล้ว ยังจะได้ประโยชน์ในด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวอีกด้วย

2. การพัฒนาระบบคมนาคมและการขนส่ง

การคมนาคมขนส่งทางบกในจังหวัดนครราชสีมาค่อนข้างมีความสมบูรณ์พร้อมในการใช้งานจราจร ทั้งถนนเส้นหลักทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (ถนนมิตรภาพ) และถนนเส้นรองที่เชื่อมการเดินทางของนักท่องเที่ยวเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ แต่สิ่งหนึ่งที่จะต้องได้รับการปรับปรุงหรือพัฒนาเพื่อความสะดวกสบายของนักท่องเที่ยว คือ ระบบการขนส่งสาธารณะเอกชนในพื้นที่เชื่อมระหว่างจุดท่องเที่ยวที่ยังมีไม่เพียงพอ

3. การพัฒนาสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ค่อนข้างมีความพึงพอใจในภาพรวมของสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการบริการด้านการท่องเที่ยว แต่สิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีอายุในการใช้งาน ถ้าไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่หรือปรับปรุง จะทำให้เกิดความเสื่อมโทรมและเสียหายในที่สุด ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะต้องมีการกำหนดงบประมาณ แผนการดำเนินงานในการตรวจสอบ การซ่อมบำรุงและพัฒนาปรับปรุงให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานตลอดเวลา เพื่อสร้างความประทับใจและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวกลับมาใช้บริการในครั้งต่อไป

4. การพัฒนาการดูแลและรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชมีระบบการรักษาและดูแลช่วยเหลือทางด้านความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ทั้งในด้านการรักษาความปลอดภัยของตำรวจในพื้นที่ ระบบสาธารณสุข การรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลขนาดใหญ่และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ได้มาตรฐาน และโครงสร้างพื้นฐานด้านไฟฟ้าแสงสว่างตลอดเส้นทางท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีอาสาสมัครในพื้นที่ที่จะคอยช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในจุดบริการที่นักท่องเที่ยวนิยมไปเที่ยว

5. การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

อุทยานธรณีโคราช กำลังประสบปัญหาในการขาดแคลนแรงงานบุคลากรและศักยภาพความสามารถของบุคลากรด้านการท่องเที่ยว จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว โดยจะต้องวางแผนการพัฒนาเพื่อให้เกิดศักยภาพของบุคลากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยว การพัฒนาศักยภาพบุคลากรจะแบ่งออกเป็น 2 แนวทาง ได้แก่ 1) การพัฒนาด้านจำนวนแรงงานบุคลากรให้เพียงพอในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว และ 2) การพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพและทักษะในการบริการด้านการท่องเที่ยว

แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว

1. การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ เดิมภายในพื้นที่ของแหล่งอุทยานธรณีโลกแห่งนี้มีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนหนึ่งที่ยังดำเนินการด้านการท่องเที่ยวมาโดยตลอดอย่างยาวนาน มีการทำประชาสัมพันธ์เป็นบางครั้ง และแม้ว่าจะได้รับการประกาศรับรองให้เป็นมรดกโลกในปี 2566

แต่อุทยานธรณีโคราชก็ยังไม่เป็นที่รู้จักและนิยมในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในประเทศมากนัก จึงจำเป็นต้องได้รับการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้คนได้รู้จักมากยิ่งขึ้น

จากข้อมูลความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช พบว่าปัญหาที่สำคัญและควรได้รับการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง คือ การประชาสัมพันธ์อุทยานธรณีโคราช รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ด้วยช่องทางและสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ โดยจะต้องดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ อย่างจริงจังและต้องเข้าถึงทุกประเภทกลุ่มนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาครัฐหรือภาคเอกชน ควรให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้ในการส่งเสริมประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

2. การสร้างการรับรู้และส่งเสริมศักยภาพชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว จุดเริ่มต้นที่ดีและสำคัญที่สุดในการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว คือ การส่งเสริมให้ผู้คนในชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ของตน เกิดความตระหนักถึงความสำคัญและความภาคภูมิใจในทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งจะช่วยสร้างให้เกิดความรักความหวงแหนและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีค่าให้อยู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราชให้กับชุมชน จึงนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จด้านการท่องเที่ยว

3. การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราชแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวด้านธรณีวิทยา แหล่งท่องเที่ยวด้านนิเวศวิทยา และแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ ซึ่งมีเอกลักษณ์ความโดดเด่นและสร้างความดึงดูดแก่นักท่องเที่ยวบางกลุ่ม แม้แหล่งท่องเที่ยวจะมีความหลากหลายแต่อาจจะยังดึงดูดความน่าสนใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือนได้ไม่มากนัก แต่การส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่จะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจและเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี

การส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวจึงถือเป็นแนวทางสำคัญหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาด้านความสนใจในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชจากกลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไป ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนจึงควรที่จะมีแนวทางในการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยให้มีความน่าสนใจและตอบสนองตามความต้องการของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ นอกจากนี้ควรจะต้องพิจารณาถึงความยั่งยืนของการจัดกิจกรรมโดยจะต้องมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมและประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

4. การส่งเสริมการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลก อุทยานธรณีโคราชผ่านการประเมินการเป็นอุทยานธรณีโลกหรือเป็นแหล่งมรดกโลกของยูเนสโก ตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ที่กำหนด จนได้รับการประกาศให้เป็น 1 ใน 147 อุทยานธรณีโลกและเป็นอุทยานธรณีโลกแห่งที่ 2 ของประเทศไทย (ในประเทศไทยมีเพียง 2 แห่ง) จึงนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งล้วนผ่านเหตุการณ์มากมายในอดีตตามความโดดเด่นของทรัพยากรแต่ละประเภท

แหล่งท่องเที่ยวทุกแห่งจึงมีความโดดเด่นและมีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์เพื่อให้ยังคงดำรงอยู่ ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราช โดยการประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้เพื่อให้ชุมชน นักท่องเที่ยวและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้เกิดจิตสำนึกและตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช ด้วยแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน การประชาสัมพันธ์และสร้างเครือข่าย การส่งเสริมบทบาทของชุมชนในพื้นที่หรือแม้แต่การบังคับใช้กฎหมายและข้อกำหนดเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราชทั้งหมด ยังคงอยู่ในฐานะของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญในระดับประเทศและระดับนานาชาติอย่างยั่งยืนตลอดไป

ผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงของสังคมจากการดำเนินการด้านท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราชสามารถส่งผลกระทบและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสังคมได้ทั้งในด้านบวกและด้านลบ ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวสามารถสร้างผลดีมากมาย เช่น การกระตุ้นเศรษฐกิจในท้องถิ่น โดยสร้างรายได้จากการให้บริการและกระจายรายได้สู่ชุมชน การอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น การส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน รวมทั้งการพัฒนาสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐานที่จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้อยู่ในชุมชน

อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวอาจสร้างผลกระทบในด้านลบ เช่น การเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ความเหลื่อมล้ำในชุมชนจากการกระจุกตัวของรายได้ การสูญเสียเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น และปัญหาความแออัดในชุมชนที่อาจทำให้ผู้คนในพื้นที่รู้สึกได้รับความลำบากในการใช้ชีวิตประจำวัน

ดังนั้น แนวทางในการจัดการและการได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นับว่ามีความสำคัญเพื่อช่วยป้องกันผลกระทบในเชิงลบและสร้างผลประโยชน์อย่างเต็มที่แก่ชุมชนและสังคม

ทิศทางการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน และแนวโน้มผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงจากการท่องเที่ยว

ทิศทางการท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราช ความหลากหลายทางธรณีวิทยา วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และนิเวศวิทยาที่มีเอกลักษณ์ คือความโดดเด่นของการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปในลักษณะของการพัฒนา เพื่อความยั่งยืน โดยควรมุ่งเน้นที่การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาและประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรและวัฒนธรรมแหล่งท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการกระจายรายได้ให้กับชุมชนในพื้นที่อย่างเป็นธรรม เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาจากการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ ทิศทางทางการท่องเที่ยวอีกสำคัญประการหนึ่งนั่นคือ การส่งเสริมความเป็นมรดกโลกเพื่อประโยชน์ทางการท่องเที่ยว ด้วยการสร้างเครือข่ายและการได้รับการรับรองให้เป็นแหล่งมรดกโลก เพื่อนำมาช่วยยกระดับการจัดการและประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับนานาชาติ

สำหรับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนของอุทยานธรณีโคราช ควรจะเป็นไปในเชิงของการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) และภาคชุมชน ที่เกี่ยวข้องกันในการท่องเที่ยวทั้งในระดับจังหวัด และระดับประเทศ

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนของอุทยานธรณีโคราช จึงเป็นไปในลักษณะแนวทางเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้ชุมชนร่วมเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกขั้นตอน มีแนวทางในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมความสะอาด โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการตลาด ใช้สื่อดิจิทัลและสื่อสังคมเพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราชให้เข้าถึงนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ มีการจัดทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมและสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ แนวทางในการจัดการทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แนวโน้มและผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงจากการท่องเที่ยว

แนวโน้มของการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช น่าจะเป็นในลักษณะที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจรูปแบบการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นในพื้นที่ มีการใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มความสะดวกสบายให้กับนักท่องเที่ยว และมีการเติบโตของการท่องเที่ยวกับชุมชน

อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการอย่างรอบคอบและเป็นไปตามหลักการของความยั่งยืน เพื่อลดปัญหาจากผลกระทบเชิงลบและสร้างคุณค่าร่วมกับชุมชนและสิ่งแวดล้อมในระยะยาวในอนาคต

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาด้านการตลาดและการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราช โดยผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลกับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช จำนวน 400 คน มีผลการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 53.30 รองลงมา คือ เพศชาย จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 46.80 ตามลำดับ ส่วนใหญ่อายุ 22-35 ปี จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 39.50 รองลงมา คือ อายุ 36-60 ปี จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.80 อายุต่ำกว่า 22 ปี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.80 และอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 56.00 รองลงมา คือ ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 32.30 และสูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 11.80 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีอาชีพพนักงานเอกชน จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 43.50 รองลงมา คือ อาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/รับจ้าง/เกษตรกร จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00 อาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐ จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 23.80 และอาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 8.80 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 42.30 รองลงมามีรายได้ 15,001-30,000 บาท จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 38.50 และไม่เกิน 15,000 บาท จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 19.30 ตามลำดับ

พฤติกรรมและแรงจูงใจในการท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เดินทางมาจากพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 51.30 รองลงมา คือ กรุงเทพมหานคร/ปริมณฑล จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50 ภาคอีสาน จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 14.50 ภาคกลาง จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 9.80 ตามลำดับ ส่วนใหญ่ใช้รถยนต์ส่วนตัว จำนวน 301 คน คิดเป็นร้อยละ 75.30 รองลงมา คือ ใช้รถเช่าเหมา/รถรับจ้าง จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 16.80 และรถจักรยานยนต์ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีจุดประสงค์ในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช เพื่อการพักผ่อน และ เพื่อน/บุคคลอื่นชักชวน จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 26.80 เท่ากัน รองลงมา คือ เป็นทางผ่าน/แวะเยี่ยมชน จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 23.30 เพื่อร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 11.80 และทัศนศึกษา/สนใจพิเศษ/วิจัย จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 11.50 ตามลำดับ นอกจากนี้ส่วนใหญ่จะไป-กลับ ไม่พักค้างคืน จำนวน 248 คน คิดเป็นร้อยละ 62.00 รองลงมาคือ พักค้างคืน จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 38.00 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ทราบข่าวสารการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช จากเพื่อน/ญาติ จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 38.30 รองลงมาคือข่าว/โฆษณา จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 27.00 และอินเทอร์เน็ต จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 19.50 ตามลำดับ นอกจากนี้

ส่วนใหญ่ท่องเที่ยวกับครอบครัว จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 34.30 รองลงมาคือ ท่องเที่ยวกับเพื่อน จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 ท่องเที่ยวคนเดียว จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50 และท่องเที่ยวกับหน่วยงาน จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 15.30 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีจำนวนสมาชิกร่วมเดินทาง 2-5 คน จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 52.30 รองลงมา คือ 6-10 คน จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 18.80 และ 1 คน จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50 ตามลำดับ นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สนใจ คือ รวมหลายประเภทแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 52.30 รองลงมา คือ ประเภทวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 19.30 ประเภทธรณีวิทยา จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 15.50 และร่วม/ชม กิจกรรม ประเพณี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.00 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนที่ 1,001-2,000 บาท จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 42.00 รองลงมา คือ 501-1,000 บาท จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 ไม่เกิน 500 บาท จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 21.50 และมากกว่า 2,000 บาท จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00 ตามลำดับ นอกจากนี้ในระยะ 5 ปีส่วนใหญ่คาดว่าจะเดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช 1 ครั้ง จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 63.30 รองลงมา คือ 2-4 ครั้ง จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 32.80 และ 5 ครั้งขึ้นไป จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 ตามลำดับ

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นด้านความสนใจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวกิจกรรมท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช โดยมีความคิดเห็นภาพรวมด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ความสนใจในทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ที่นักท่องเที่ยวมีความสนใจมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ นักท่องเที่ยวมีความสนใจแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ นักท่องเที่ยวมีความสนใจแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรณีวิทยา และแหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจตรงตามความสนใจของนักท่องเที่ยว ในขณะที่นักท่องเที่ยวมีความสนใจแหล่งท่องเที่ยวประเภทกิจกรรมประเพณี และนักท่องเที่ยวมีความสนใจแหล่งท่องเที่ยวประเภทนิเวศวิทยา เป็น 2 อันดับสุดท้ายของด้านนี้ แต่ยังคงมีความเห็นต่ำสุดอยู่ในระดับมาก

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นด้านความต้องการในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชของนักท่องเที่ยว โดยมีความคิดเห็นภาพรวมด้านนี้ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ความต้องการในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชของนักท่องเที่ยวมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ นักท่องเที่ยวต้องการท่องเที่ยวเพื่อเป็นการพักผ่อน นักท่องเที่ยวต้องการใช้เวลาไปกับครอบครัวหรือญาติ และนักท่องเที่ยวต้องการแวะเที่ยวชมอุทยานธรณีโคราชในระหว่างการเดินทางไปยังจุดหมายสถานที่อื่น ในขณะที่นักท่องเที่ยวต้องการสัมผัสวัฒนธรรม และนักท่องเที่ยวต้องการพบปะผู้คนใหม่ ๆ เป็น 2 อันดับสุดท้าย แต่ยังคงมีความเห็นต่ำสุดอยู่ในระดับมาก

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นด้านแรงจูงใจในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชของนักท่องเที่ยว โดยมีความคิดเห็นภาพรวมด้านนี้ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้แรงจูงใจในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชของนักท่องเที่ยว มากที่สุด 3 อันดับแรก คือ สถานที่ท่องเที่ยวอยู่ไม่ไกลใช้เวลาในการเดินทางไม่นานสามารถท่องเที่ยวได้ง่าย มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเหมาะสมราคาถูก และมีผู้แนะนำหรือบอกกล่าวให้มาท่องเที่ยว ในขณะที่แรงจูงใจในการท่องเที่ยวในด้านอุทยานธรณีโคราชได้รับการประกาศให้เป็นอุทยานธรณีโลกแห่งใหม่ขององค์การยูเนสโก เป็นลำดับสุดท้าย แต่ยังมีความเห็นต่ำสุดอยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นด้านความรู้สึกพึงพอใจศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในอำเภอเมืองนครราชสีมา โดยมีความคิดเห็นภาพรวมว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ความรู้สึกพึงพอใจศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในอำเภอเมืองนครราชสีมา มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหินฯ กำแพงประตูปะหลก อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี และปราสาทหินพนมวัน ในขณะที่ แหล่งไดโนเสาร์โคราช และสวนพฤกษศาสตร์ มทส. เป็น 2 อันดับสุดท้าย แต่ยังคงมีความเห็นต่ำสุดอยู่ในระดับมาก

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นด้านความรู้สึกพึงพอใจศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในอำเภอสี่คิ้ว โดยมีความคิดเห็นภาพรวมว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ความรู้สึกพึงพอใจศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในอำเภอสี่คิ้ว มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ผาวยายเที่ยง จุดชมวิวเขายายเที่ยง และถ้ำเขาจันทน์งามและภาพเขียนสี ในขณะที่ ในขณะที่ ผาบุคา-ผาคูรัก และ ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชฯ บ้านยวน เป็น 2 อันดับสุดท้าย ซึ่งมีความเห็นต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลาง

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นด้านความรู้สึกพึงพอใจศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในอำเภอขามทะเลสอ โดยมีความคิดเห็นภาพรวมว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้บ่อเกลือหนองสรวง (บ่อเกลือพันดุง) เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งเดียวที่มีศักยภาพอยู่ในระดับมากในการรองรับการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในอำเภอขามทะเลสอ

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นด้านความรู้สึกพึงพอใจศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในอำเภอสูงเนิน โดยมีความคิดเห็นภาพรวมว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ความรู้สึกพึงพอใจศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในอำเภอสูงเนิน มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ พระนอน วัดป่าภูผาสอง และปราสาทเมืองแขก ในขณะที่ น้ำตกวังเณร และแหล่งหินตัดสูงเนิน เป็น 2 อันดับสุดท้าย ซึ่งมีความเห็นต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลาง

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นด้านความรู้สึกพึงพอใจศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ โดยมีความคิดเห็นภาพรวมว่ามีศักยภาพอยู่ใน

ระดับปานกลาง ซึ่งพิพิธภัณฑ์ซากดึกดำบรรพ์ด้าบลท่าช้าง เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งเดียวที่มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ในการรองรับการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นด้านศักยภาพการท่องเที่ยวของประเพณีกิจกรรมในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช โดยมีความคิดเห็นภาพรวมว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ประเพณีกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวรู้สึกพึงพอใจในศักยภาพอันดับแรก ได้แก่งานฉลองวันแห่งชัยชนะของท้าวสุรนารี รองลงมาคือ งานแห่เทียนพรรษาโคราช และประเพณีกินเขาคำเมืองสูงเนิน ตามลำดับ

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นด้านความรู้สึกพึงพอใจต่อวิธีการเดินทางและความเหมาะสมในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยมีความคิดเห็นภาพรวมด้านนี้ในระดับมาก ทั้งนี้นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกพึงพอใจต่อวิธีการเดินทางและความเหมาะสมในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้วยการเดินทางโดยรถจักรยานยนต์ส่วนตัวหรือรถยนต์ส่วนตัวเป็นอันดับแรก และรู้สึกพึงพอใจต่อการเดินทางโดยรถไฟ เป็นลำดับสุดท้าย ซึ่งมีความเห็นอยู่ในระดับน้อย

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นด้านความรู้สึกพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกและความพร้อมในการรับรองนักท่องเที่ยว โดยมีความคิดเห็นภาพรวมด้านนี้ในระดับมาก ทั้งนี้ความรู้สึกพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกและความพร้อมในการรับรองนักท่องเที่ยว มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เส้นทางจราจรถนนสายหลักเข้าสู่พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว สถานที่จอดรถ และเส้นทางจราจรถนนสายรองเชื่อมแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ในขณะที่แหล่งจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองของฝากและศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เป็น 2 อันดับสุดท้าย ซึ่งมีความเห็นต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลาง

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นด้านความรู้สึกพึงพอใจสาธารณูปโภคพื้นฐานในการรับรองนักท่องเที่ยว โดยมีความคิดเห็นภาพรวมด้านนี้ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ความรู้สึกพึงพอใจสาธารณูปโภคพื้นฐานในการรับรองนักท่องเที่ยว มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ระบบสัญญาณและเครือข่ายโทรศัพท์ ไฟฟ้าความสว่าง และด้านการเงิน (ธนาคาร ATM แลกเปลี่ยนเงิน) ในขณะที่น้ำประป่าน้ำสะอาดสำหรับอุปโภคบริโภค และการดูแลรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวเป็น 2 อันดับสุดท้าย แต่ยังคงมีความเห็นต่ำสุดอยู่ในระดับมากที่สุด

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นด้านประเด็นของความรู้สึกพึงพอใจการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช โดยมีความคิดเห็นภาพรวมด้านนี้ในระดับมาก ทั้งนี้ความรู้สึกพึงพอใจในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ความพึงพอใจในวิธีการเดินทางและความเหมาะสมในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความพึงพอใจในสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีไว้สำหรับการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว และความพึงพอใจในสาธารณูปโภคพื้นฐานที่มีไว้สำหรับการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว ในขณะที่การบอกต่อหรือประชาสัมพันธ์ให้บุคคลอื่นมาท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช และความพึงพอใจในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช เป็น 2 อันดับสุดท้าย ซึ่งมีความเห็นต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลาง

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นด้านประเด็นของความต้องการให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช โดยมีความคิดเห็นภาพรวมด้านนี้ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ความต้องการให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การเพิ่มช่องทางการรับรู้ ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช การส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ ในขณะที่การจัดทำเส้นทางเชื่อมแหล่งท่องเที่ยวภายในอุทยานธรณีโคราช และการเสนอขายแพ็คเกจโปรแกรมท่องเที่ยวโดยบริษัทท่องเที่ยว เป็น 2 อันดับสุดท้าย แต่ยังมีความเห็นต่ำสุดอยู่ในระดับมาก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การใช้ข้อมูลจากการวิจัยเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว

ผลการวิจัยสำหรับการตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว จะเป็นกระบวนการอภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้หลักการกระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน (SWOT Analysis) และ TOWS Matrix เพื่อสังเคราะห์ออกมาเป็นแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช ซึ่งเป็นขั้นตอนดำเนินการวิจัยขั้นตอนสุดท้าย ดังนั้นผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดไว้ในส่วนของการอภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราช 2) เพื่อศึกษาด้านการตลาดและการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช และ 3) เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยส่วนแรกในด้านองค์ประกอบและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว พบว่าแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวตามหลักการวิเคราะห์การประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวตามแนวคิดหลักองค์ประกอบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว 10As ในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดี ประกอบด้วย ด้านสิ่งดึงดูดในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ด้านการคมนาคมและความสะดวกสบายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านที่พักอาศัยเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ ด้านการติดตามผลการดำเนินงานบริการท่องเที่ยว ด้านการดูแลและสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยในการท่องเที่ยว และด้านกลยุทธ์

หรือแนวทางการเสริมสร้างความประทับใจในการท่องเที่ยว ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ พวงพร ภัสสรวิริยะ (2564) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามแนวเส้นทางโคราช จีโอพาร์ค อำเภอสูงเนิน โดยระบุว่า การท่องเที่ยวตามแนวเส้นทางท่องเที่ยวโคราชจีโอพาร์ค มีศักยภาพการท่องเที่ยวครบทั้ง 8 ด้าน นอกจากนี้ยังมีผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกของการท่องเที่ยว ผลการวิเคราะห์แนวทางการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวอุทยาน ธรณีโคราช ผลการวิเคราะห์ด้านผลกระทบและการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งมีผลการวิเคราะห์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช นำไปสู่การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช

สามารถนำผลการศึกษามาอภิปรายผล รายละเอียดดังต่อไปนี้

องค์ประกอบและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

อุทยานธรณีโคราชมีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ทั้งประเภทแหล่งท่องเที่ยวอุทยาน ธรณีวิทยา ประเภทแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และประเภทแหล่งท่องเที่ยวแนววิทยาศาสตร์ อุทยานธรณีโคราชมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในและ ต่างประเทศ แหล่งท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราชมีทั้งสถานที่ที่เน้นเพื่อการศึกษาและการอนุรักษ์ รวมถึงสถานที่ที่สามารถพัฒนาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่ จึงสามารถจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสถานที่ที่ไม่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ด้วยปัจจัยและ ข้อจำกัดหลายประการ และกลุ่มสถานที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาและส่งเสริมเพื่อการท่องเที่ยว

ความน่าดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว (Attractions) ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ทั้ง 3 ประเภท รวมถึงกิจกรรมประเพณีและศิลปะการแสดง ค่อนข้างมีศักยภาพช่วยให้การท่องเที่ยว มีความน่าสนใจในด้านความหลากหลายของประเภทการท่องเที่ยว แม้ว่าในปัจจุบันอุทยานธรณี โคราชจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดความสนใจได้จากนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม ยังไม่สามารถสร้างแรง ดึงดูดต่อนักท่องเที่ยวทั่วไปส่วนใหญ่ให้เกิดความต้องการเข้ามาท่องเที่ยวได้มากนัก แต่การสร้างสรรค์ กิจกรรมการท่องเที่ยวประเพณีและศิลปะการแสดงใหม่ ๆ การฟื้นฟูกิจกรรมท่องเที่ยวในอดีต ให้กลับมา จะช่วยแก้ปัญหาที่เป็นจุดด้อยในด้านนี้และดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น นอกจากนี้การประชาสัมพันธ์และการสร้างการรับรู้ของผู้คนทั่วไปเกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช จะช่วย ส่งเสริมให้อุทยานธรณีโคราชเป็นที่รู้จักมากขึ้น ซึ่งเป็นการสร้างแรงดึงดูดในแหล่งท่องเที่ยวของ อุทยานธรณีโคราชอีกด้านหนึ่ง

การคมนาคมและความสะดวกสบายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)

อุทยานธรณีโคราชมีความสามารถในการรองรับการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ด้วยวิธีการเดินทางทางบกและทางอากาศ ได้แก่ รถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถไฟและเครื่องบิน การเดินทางด้วยรถยนต์โดยใช้ถนนเส้นทางหลัก (ถนนมิตรภาพ) และถนนเส้นทางรองเข้าสู่แหล่ง

ท่องเที่ยวมีศักยภาพค่อนข้างสูง ด้วยการได้รับการปรับปรุงและพัฒนาถนนหนทางอย่างสม่ำเสมอ สาเหตุหนึ่งมาจากนโยบายในการพัฒนาเพื่อรองรับการเป็น 1 ใน 22 จังหวัดท่องเที่ยวเมืองหลัก และการเป็นจังหวัดศูนย์กลางการเดินทางเชื่อมต่อไปยังภูมิภาคอื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีนโยบายของภาครัฐ ในการพัฒนาด้านคมนาคมที่ผ่านเข้าสู่พื้นที่อุทยานธรณีโคราช ได้แก่ เส้นทางถนนมอเตอร์เวย์ บางปะอิน-นครราชสีมา (หมายเลข 6) และรถไฟความเร็วสูง เส้นทางกรุงเทพ-ฉะเชิงเทรา-นครราชสีมา-หนองคาย จะยิ่งช่วยสนับสนุนให้การคมนาคมและความสะดวกสบายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อุทยานธรณีโคราชมีศักยภาพมากยิ่งขึ้น จึงย่อมส่งผลต่อการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ทั้งผลดี ในทางตรงในด้านความสะดวกสบายของนักท่องเที่ยว และผลดีในทางอ้อมในด้านการช่วยเพิ่ม จำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ทั้งกลุ่มนักท่องเที่ยวแบบแฉะพักค้างคืนและ แบบไม่แฉะพักค้างคืน สอดคล้องกับ นิศา ชัชกุล (2554) ที่ระบุว่า การคมนาคมขนส่งยังมีก้ำว้น้ำ และวิธีการขนส่งที่มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยี จะมีส่วนช่วยในการส่งเสริมการเดินทางที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้นักท่องเที่ยวได้ท่องเที่ยวมากขึ้นและใช้เวลาน้อยลง การเดินทางด้วยรถไฟเป็นอีกหนึ่งทางเลือก สำหรับนักท่องเที่ยว แต่กลับไม่ได้รับความนิยม เนื่องจากการที่นักท่องเที่ยวจะเข้าไปยังแหล่ง ท่องเที่ยวต่าง ๆ ต้องใช้บริการรถเช่าสาธารณะในพื้นที่ ซึ่งในหลายพื้นที่ไม่มีการให้บริการรถเช่า สาธารณะ จึงก่อให้เกิดความไม่สะดวกสบายของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจึงไม่นิยมการเดินทาง ด้วยรถไฟ จึงควรจะต้องมีการพัฒนาระบบการขนส่งสาธารณะในพื้นที่ เพื่อเป็นการเพิ่มความสะดวก และเพิ่มตัวเลือกวิธีการในการเดินทางให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้การเดินทางด้วยเครื่องบิน เป็นอีกหนึ่งทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยวเช่นกัน แต่เนื่องจากท่าอากาศยานตั้งอยู่ห่างจากตัวเมือง นครราชสีมา จึงไม่ค่อยสะดวกสำหรับผู้ให้บริการในการเดินทางเข้าสู่ตัวจังหวัด อย่างไรก็ตามภาครัฐ หรือหน่วยงานของจังหวัดควรจะต้องวางแผนและกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการขนส่ง ทางอากาศ เพื่อรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวและผู้โดยสารที่จะสามารถเดินทางข้ามภูมิภาค สู่จังหวัดนครราชสีมาได้รวดเร็วขึ้นในอนาคต แม้ว่าในปัจจุบันการเดินทางด้วยรถยนต์จะมีความ สะดวกสบายและรวดเร็วมากกว่า แต่ในอนาคตการบริการท่องเที่ยวแบบเช่าเครื่องบินเหมาลำ อาจจะ เป็นอีกช่องทางเลือกที่มีความสำคัญและเพิ่มความสะดวกสบายในการเดินทางมาท่องเที่ยวอุทยาน ธรณีโคราชได้

ด้านที่พักอาศัยเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Accommodations) ความหลากหลายของ ประเภทและบริการที่พักในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช สามารถให้บริการที่ตรงกับความต้องการของ นักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นโรงแรม รีสอร์ท เกสต์เฮาส์ หรือโฮมสเตย์ โดยที่พักประเภท ต่าง ๆ มีจำนวนมากกว่า 200 แห่ง ใน 5 อำเภอ ซึ่งนับว่าด้านที่พักอาศัยมีศักยภาพช่วยให้สามารถ รองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวนมากถึงหลักหมื่นคนต่อคืน โดยอำเภอเมืองนครราชสีมาได้รับความนิยม สูงสุดจากนักท่องเที่ยวในการเลือกพัก โรงแรมมีหลายระดับและมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครัน

รวมถึงมีกิจกรรมการพักผ่อนที่หลากหลาย ช่วยเพิ่มความสะดวกสบายให้กับนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีความสะดวกสบายในการเดินทาง เพราะระยะทางจากอำเภอเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราชไม่เกิน 30 กิโลเมตร แม้จะมีที่พักรองรับจำนวนมาก แต่บางครั้งนักท่องเที่ยวที่เลือกพักในอำเภอเมืองอาจประสบปัญหาความหนาแน่นของผู้เข้าพัก โดยเฉพาะในช่วงฤดูกาลของการท่องเที่ยว ดังนั้นการปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพของที่พักในพื้นที่ห่างไกลจากตัวเมือง เช่น ที่พักบริเวณแหล่งท่องเที่ยวบนภูเขาหรือที่พักในพื้นที่ที่อยู่ไกลจากตัวเมือง ที่พักใกล้พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในต่างอำเภอ เป็นต้นก็มีความสำคัญในการดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยว โดยจะเป็นการช่วยกระจายปริมาณนักท่องเที่ยวและลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการมีนักท่องเที่ยวพักอาศัยกระจุกตัวจำนวนมากในพื้นที่บริเวณเดียว

ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Amenities) สถานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่ถูกพัฒนาและส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว จะมีการให้บริการห้องน้ำสาธารณะเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังได้รับการดูแลความสะอาดตามมาตรฐานอยู่ในระดับที่น่าพอใจ สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งที่ไม่มีห้องน้ำบริการ นักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการห้องน้ำสาธารณะได้จากสถานที่ที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกันได้ เช่น วัด หรือ สถานีเติมน้ำมัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเครือข่ายการให้บริการที่เอื้อต่อความสะดวกของนักท่องเที่ยว แม้จะไม่มีห้องน้ำภายในพื้นที่ท่องเที่ยวโดยตรง การจัดการห้องน้ำสาธารณะในสถานที่ท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราชมีการดูแลรักษาในระดับที่ดี ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มความสะดวกสบายให้แก่นักท่องเที่ยว และการพัฒนาเพิ่มเติมในบางพื้นที่จะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ จามร วังศรีแก้ว (2553) ที่ระบุว่า สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวรู้สึกสะดวกสบาย และแหล่งท่องเที่ยวที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครันจะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้สนใจเดินทางไปท่องเที่ยวมากขึ้น **การให้บริการเครือข่ายโทรคมนาคมและสัญญาณอินเทอร์เน็ต** ครอบคลุมทุกเครือข่ายรวมถึงมีสัญญาณอินเทอร์เน็ต ครอบคลุมในเกือบทุกพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราชทั้ง 5 อำเภอ ยกเว้นในบางจุดที่ไม่ใช่พื้นที่ท่องเที่ยว ซึ่งอาจจะพบปัญหาแต่ไม่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวแต่อย่างใด **การให้บริการไฟฟ้าแสงสว่างและบริการใช้น้ำ** มีความสามารถในการให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวครอบคลุมทุกพื้นที่ในอุทยานธรณีโคราช ยิ่งโดยเฉพาะตามจุดบริการแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมและที่พักอาศัยของนักท่องเที่ยว มีให้บริการไฟฟ้าและการใช้น้ำตลอด 24 ชั่วโมง ตามมาตรฐานของความปลอดภัย นอกจากนี้ **การให้บริการการเงินและธนาคาร** มีความพร้อมและเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว แม้ว่าในปัจจุบันนักท่องเที่ยวและผู้ให้บริการ สามารถใช้บริการธุรกรรมทางการเงินด้วยการโอนจ่ายกับทางร้านค้า แต่จุดบริการการเงินและธนาคารยังคงมีอยู่มากมายในแหล่งพื้นที่ชุมชน ดังนั้นสาธารณูปโภคพื้นฐาน

เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชจึงนับว่ามีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีศักยภาพ

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Ancillary Services) การบริการให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยว **ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว** มีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลและการช่วยเหลือนักท่องเที่ยว โดยแต่ละอำเภอในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชจะมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวหรือบุคคลที่ทำหน้าที่ประสานงานอย่างน้อยอำเภอละ 1 จุด มีสำนักงานอุทยานธรณีโคราชเป็นศูนย์กลางในการบริการนักท่องเที่ยว แต่คาดว่าจะอาจยังไม่เพียงพอสำหรับการสอบถามข้อมูลของนักท่องเที่ยว เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นใหม่ จึงควรต้องได้รับการพัฒนาและเพิ่มความสามารถในด้านศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เช่นเดียวกับ **ร้านขายของที่ระลึก** ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่พบได้เพียงไม่กี่แห่งตามสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับอนุญาตและมีจัดการบริการในด้านนี้เท่านั้น ดังนั้นจึงควรต้องได้รับการพัฒนาและเพิ่มความสามารถเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเช่นกัน อย่างไรก็ตาม พบว่าสิ่งอำนวยความสะดวก **ด้านร้านอาหารและร้านค้า** มีจำนวนร้านในการให้บริการที่มากมายหลายระดับประเภท สามารถตอบสนองตามความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ในบางพื้นที่ เช่น ในตัวเมืองนครราชสีมา สามารถที่จะให้บริการร้านอาหารและร้านค้าได้มากที่สุดตลอด 24 ชั่วโมง จึงเป็นปัจจัยส่งผลต่อความนิยมในการเลือกพักอาศัยของนักท่องเที่ยวในพื้นที่เขตตัวเมือง แม้ว่า การให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช จะพบปัญหาในด้านศูนย์บริการนักท่องเที่ยวและร้านขายของที่ระลึกที่ยังมีเพียงไม่กี่แห่ง แต่ในด้านร้านอาหารและร้านค้ากลับมีจำนวนมากมาย เพียงพอต่อการรองรับและค่อนข้างมีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยว

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ (Activities) การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชมีความน่าสนใจด้วยการมีกิจกรรมท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากมาย มีเส้นทางท่องเที่ยวที่หลากหลาย การจัดเส้นทางท่องเที่ยวมีการออกแบบให้เหมาะสมตามความสนใจของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม ถือเป็นการสร้างความน่าสนใจให้กับการท่องเที่ยวในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับ วชิษฐา เปี่ยมสกุล (2554) ที่ระบุว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเลือกเดินทางท่องเที่ยวตามกิจกรรมที่น่าสนใจ เพราะกิจกรรมเหล่านี้ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะดึงดูดใจและมีผลต่อการตัดสินใจในการเดินทาง โดยอุทยานธรณีโคราชได้กำหนด 7 เส้นทางท่องเที่ยว ซึ่งแต่ละเส้นทางมีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ที่สะท้อนถึงความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกเส้นทางที่ตรงกับความต้องการของตนได้ และนักท่องเที่ยวยังสามารถออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวได้ตามความต้องการของตนเอง ทั้งยังมีกิจกรรมท่องเที่ยวกับชุมชน ซึ่งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หรือการท่องเที่ยว

ที่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน เป็นอีกหนึ่งจุดเด่นของการท่องเที่ยวในอุทยาน ธรณีโคราช กิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยสร้างความสนุกสนานให้กับนักท่องเที่ยว แต่ยังช่วยให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และเข้าใจวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชนได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น นอกจากนี้อุทยาน ธรณีโคราชยังได้ร่วมมือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมที่ได้รับความนิยมและสร้างการรับรู้ ในหมู่นักท่องเที่ยวอีกหลายกิจกรรมท่องเที่ยว ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ไม่ได้แค่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยว มาเยือนอุทยานธรณีโคราช เท่านั้น แต่ยังช่วยในเรื่องการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นและสร้างรายได้ ให้กับชุมชนอีกด้วย ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจของอุทยานธรณีโคราช ก่อนข้างมีความหลากหลายและมีคุณค่ามากมาย ทั้งในด้านการสร้างรายได้ให้กับชุมชนและ การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น จึงนับว่าเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่นี้ อย่างมีศักยภาพ

ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ (Awareness) การประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชมีการใช้ช่องทางหลายรูปแบบเพื่อกระจายข้อมูลการท่องเที่ยวให้กับ นักท่องเที่ยว โดยช่องทางสื่อประชาสัมพันธ์ที่ใช้ ได้แก่ เว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่องทาง สื่อสังคม Facebook และ YouTube การเผยแพร่ทางนิตยสารและแผ่นพับ การใช้ช่องทางหลาย รูปแบบทำให้สามารถเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวได้หลากหลาย และช่วยสร้างการรับรู้เกี่ยวกับอุทยาน ธรณีโคราชได้ในวงกว้าง นอกจากนี้การสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ชุมชนและการสร้าง ความตระหนักรู้ในท้องถิ่นก็เป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์สำคัญ เพื่อช่วยให้คนในท้องถิ่นได้รู้จักและตระหนักถึง คุณค่าและความสำคัญของอุทยานธรณีโคราช โดยเฉพาะการขอร่วมมือกับสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำอุทยานธรณีโคราชมาเป็นส่วนหนึ่งในเนื้อหาการเรียนการสอนให้กับ นักเรียนและนักศึกษาในท้องถิ่น ถือเป็นการสร้างการรับรู้ที่มีผลดีในระยะยาว อย่างไรก็ตาม ปัญหา การขาดงบประมาณ นับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญในการดำเนินการประชาสัมพันธ์ ซึ่งผู้บริหารและ คณะกรรมการบริหารโคราชจีโอพาร์คได้ยอมรับถึงข้อจำกัดนี้ การขาดแคลนงบประมาณทำให้ การประชาสัมพันธ์อาจไม่ครอบคลุมและไม่ได้ตามที่คณะบริหารอุทยานธรณีโคราชคาดหวัง ดังนั้น การร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชน หรือการใช้ช่องทางสื่อสังคมที่สามารถ เผยแพร่ข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและประหยัดงบประมาณ อาจเป็นทางเลือกที่จะสามารถช่วยแก้ไข ปัญหาในด้านงบประมาณที่มีจำกัดได้

ด้านการติดตามผลการดำเนินงานบริการท่องเที่ยว (Appearance) การติดตามผล การดำเนินงานและการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวภายในอุทยานธรณี โคราช เป็นกระบวนการที่สำคัญเพื่อการปรับปรุงคุณภาพบริการ แม้ว่าขณะนี้จะมีการติดตามผล การดำเนินงานบริการท่องเที่ยวแค่ในบางสถานที่ท่องเที่ยว โดยจะมีเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ ภายใต้การบริหารจัดการของหน่วยงานหรือองค์กรเท่านั้น ส่วนสถานที่ที่ไม่ได้รับการจัดการ

โดยหน่วยงานหรือองค์กร อาจขาดกระบวนการติดตามและเก็บข้อมูลการใช้บริการ จึงอาจทำให้การประเมินผลและการปรับปรุงบริการในบางแหล่งท่องเที่ยวไม่ครอบคลุม การติดตามผลการดำเนินงานบริการท่องเที่ยวด้วยการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเก็บข้อมูลจะสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปรับปรุงบริการ และช่วยให้การบริหารจัดการท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราชมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านการดูแลและสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยในการท่องเที่ยว (Assurance)

เป็นการสร้างความเชื่อมั่นในการท่องเที่ยวทั้งด้านความปลอดภัยและด้านสุขภาพ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวในการเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช เนื่องจากการจัดตั้งระบบดูแลทั้งในด้านการรักษาความปลอดภัยจากการตรวจตราของตำรวจและการช่วยเหลือในกรณีฉุกเฉินจากเจ้าหน้าที่หรืออาสาสมัครในพื้นที่ และการมีโรงพยาบาลสถานพยาบาลในพื้นที่ให้บริการช่วยเหลือทางด้านสุขภาพที่ได้มาตรฐานอย่างมีคุณภาพทุกระดับ ทั้งนี้การเสริมสร้างความเชื่อมั่นที่ได้มาตรฐานและมีระบบการดูแลความปลอดภัยที่ครบวงจร ทำให้นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชสามารถเพลิดเพลินกับการท่องเที่ยวได้โดยไม่ต้องกังวลเรื่องความปลอดภัยหรือสุขภาพของตน

ด้านกลยุทธ์หรือแนวทางการเสริมสร้างความประทับใจในการท่องเที่ยว (Appreciation)

การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชให้กับผู้คนในชุมชนท้องถิ่นถือเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญ เพราะการมีส่วนร่วมจากชุมชนเป็นปัจจัยหลักในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ การที่คณะบริหารร่วมมือกับตัวแทนจากทั้ง 5 อำเภอจัดกิจกรรมและเผยแพร่ความรู้ จะช่วยให้คนในพื้นที่เข้าใจถึงคุณค่าของอุทยานธรณีโคราช และสามารถพัฒนาให้ชุมชนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และต้อนรับนักท่องเที่ยวได้ดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามปัญหาหนึ่งที่พบคือ ยังมีชาวบ้านบางกลุ่มที่ยังไม่เห็นความสำคัญหรือประโยชน์จากการท่องเที่ยวและยังขาดความรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช ซึ่งจำเป็นต้องมีการเสริมสร้างความเข้าใจให้กว้างขวางและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นผ่านช่องทางกิจกรรมที่หลากหลาย

ในขณะที่การพัฒนาบุคลากรก็เป็นกลยุทธ์ที่มีความสำคัญเพื่อการรองรับการเติบโตของการท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน โดยจะช่วยให้การบริการท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราชมีคุณภาพสูงขึ้น และสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามพบว่ามีปัญหาด้านการขาดแคลนงบประมาณ ซึ่งเป็นอุปสรรคใหญ่ในการพัฒนาบุคลากร ที่อาจส่งผลให้คุณภาพการให้บริการท่องเที่ยวไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วลัยลิกา เจริญศิลปะ (2561) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยระบุว่า ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรจะต้องมียุทธศาสตร์ระดับบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ดังนั้นการหาแหล่งทุนสนับสนุนหรือ

การประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้สามารถช่วยในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรได้

การได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างศักยภาพการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช การที่ภาครัฐเป็นแกนนำและขอความร่วมมือจากภาคเอกชนและภาคประชาชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ถือเป็นการส่งเสริมการทำงานร่วมกันที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามสิ่งที่ต้องระวัง คือ การประสานงานระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ อาจพบอุปสรรคในเรื่องของความแตกต่างในนโยบายหรือแนวทางในการดำเนินงาน ซึ่งจะก่อให้เกิดความขัดแย้งและกลายเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานในอนาคตดังนั้นจึงควรที่จะต้องมีการวางแผนและกำหนดทิศทางที่ชัดเจน เพื่อให้การร่วมมือมีประสิทธิภาพและมีศักยภาพ สามารถบรรลุเป้าหมายด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชได้

การสร้างการรับรู้ให้แก่ผู้คนในท้องถิ่น การพัฒนาบุคลากรและการร่วมมือจากทุกฝ่ายเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชประสบความสำเร็จ แต่พบว่ายังคงมีอุปสรรคในการดำเนินการ โดยเฉพาะในด้านการขาดแคลนงบประมาณและการสร้างการรับรู้ในชุมชน จึงจำเป็นที่คณะกรรมการอุทยานธรณีโคราชจะต้องวิเคราะห์และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่กำลังเผชิญอยู่

นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยอื่นที่จะช่วยส่งเสริมให้ศักยภาพขององค์ประกอบและแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชอีกหลายด้าน ทั้งปัจจัยด้าน**ความโดดเด่นของอุทยานธรณีโคราช** ซึ่งอุทยานธรณีโคราชมีความโดดเด่นจากการรวมทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่หลากหลาย โดยเฉพาะในด้านธรณีวิทยาที่เป็นจุดเด่นหลัก เช่น ฟอสซิลดึกดำบรรพ์และความสวยงามของทัศนียภาพที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของเปลือกโลก สอดคล้องกับการศึกษาของ ปริณา ลาปะ (2558) ที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมาของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยพบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมาส่วนใหญ่จะเลือกชมธรรมชาติที่วิเศษ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวประเภทธรณีวิทยา จึงไม่เพียงแต่จะส่งผลต่อการดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจด้านวิทยาศาสตร์ แต่ยังเป็นแหล่งศึกษาเกี่ยวกับวิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงสัณฐานธรณีของโลกในยุคสมัยที่ผ่านมา นอกจากนี้วัฒนธรรมประวัติศาสตร์ ยังช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในวิถีชีวิตและความสัมพันธ์ของชุมชนในพื้นที่กับแหล่งธรรมชาติที่มีความสำคัญในอดีต ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ และนิเวศวิทยาก็เป็นอีกด้านที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่รักธรรมชาติและ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี อีกทั้งปัจจัยในการ**บริหารจัดการอุทยานธรณีโคราช** มีความสำคัญมากในการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว เป็นการสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับชุมชนในพื้นที่ แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรค เช่น การขาดแคลนงบประมาณและการบริหารจัดการที่ยังต้องได้รับ

การจัดการแก้ไขและติดตามการดำเนินงานบางประการ เนื่องจากพื้นที่บางแห่งอยู่ภายใต้การดูแลของหน่วยงานอื่น ๆ ส่งผลให้เกิดความล่าช้าหรือข้อจำกัดในการดำเนินการ การพัฒนาศักยภาพและการจัดทำงบประมาณเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญมากขึ้น

ปัญหาด้านงบประมาณเป็นปัญหาหลักที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช โดยมีสาเหตุหลายประการ ได้แก่ ข้อจำกัดด้านการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐ ซึ่งอาจไม่เพียงพอต่อการพัฒนาและการบำรุงรักษาสถานที่ท่องเที่ยว การขาดรายได้จากการท่องเที่ยวโดยตรง หรือต้นทุนในการดูแลรักษาและพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ทั้งนี้หากการจัดสรรงบประมาณหรือการขาดแคลนรายได้ในส่วนการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ยังคงเป็นปัญหาที่ส่งผลต่อความล้มเหลวในการดำเนินงาน ปัญหาดังกล่าวนี้นี้ จึงควรจะต้องได้รับการจัดการและให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก เนื่องจากในการดำเนินงานของทุกภาคส่วน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้งบประมาณในการขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ แนวทางในการจัดการและแก้ไขปัญหาด้านงบประมาณการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ควรมีหลักการดังนี้ 1) การเพิ่มแหล่งงบประมาณและรายได้ ด้วยวิธีการขอรับงบประมาณจัดสรรจากหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานต่างประเทศ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้จากการเก็บค่าธรรมเนียมในการเข้าชมสถานที่หรือการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนและการสนับสนุนงบประมาณจากภาคเอกชน โดยการหาผู้สนับสนุนหรือพันธมิตรทางธุรกิจ เช่น โรงแรม บริษัทนำเที่ยว ร้านอาหาร เป็นต้น นอกจากนี้ควรที่จะต้องมีการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่จะช่วยสร้างรายได้ เช่น การจำหน่ายบัตรเข้าชมพิเศษ การขายโปรแกรมนำเที่ยว หรือการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่นักท่องเที่ยวสามารถร่วมบริจาคสมทบทุนได้ เป็นต้น 2) การบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องใช้งบประมาณในการดำเนินงาน ลดต้นทุนด้วยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว การขอความร่วมมือจากหน่วยงานองค์กร ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการใช้งบประมาณในการดำเนินงาน และเพิ่มความโปร่งใสในการตรวจสอบการใช้จ่าย เพื่อลดการรั่วไหลของงบประมาณและเพิ่มความมั่นใจให้กับผู้ที่สนับสนุนงบประมาณ 3) การพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้สื่อออนไลน์และสร้างความร่วมมือพันธมิตรด้านการท่องเที่ยว รวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวในช่วงนอกฤดูฤดูกาล (Low Season) เช่น การจัดงานเทศกาล หรือกิจกรรมพิเศษเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในพื้นที่และเกิดการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและกระจายรายได้สู่ผู้ที่เกี่ยวข้อง นับเป็นการเพิ่มรายได้และงบประมาณในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราชได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยที่สำคัญอีกหนึ่งประการที่จะช่วยส่งเสริมให้ศักยภาพขององค์ประกอบ และแหล่งท่องเที่ยวโคราชมีมากยิ่งขึ้นนั่นคือ แนวคิดและ **นโยบายส่งเสริมการสร้างพันธมิตรทางการท่องเที่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น** เช่น แหล่งมรดกโลกที่มีชื่อเสียงในพื้นที่ใกล้เคียงด้วยการเป็นแหล่งท่องเที่ยว “ดินแดน 3 มงกุฎทางธรรมชาติของยูเนสโก” (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2568) ซึ่งจะช่วยเสริมศักยภาพของอุทยานธรณีโคราชได้เป็นอย่างมาก การร่วมมือในด้านการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ร่วมกันจะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจในด้านต่าง ๆ และเพิ่มความน่าสนใจให้กับอุทยานธรณีโคราช ความร่วมมือที่ได้รับทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนจะเป็นการเสริมความแข็งแกร่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ อันจะนำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและการสร้างความรู้สึภาคภูมิใจให้กับชุมชนในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช

ในส่วนของการ**สถานการณ์ความนิยมและทัศนคติต่อการท่องเที่ยว**ของนักท่องเที่ยวทั่วไปทั้งในระดับประเทศและจังหวัดนครราชสีมา จากการฟื้นตัวของการท่องเที่ยวในประเทศไทยหลังจากวิกฤติโรคระบาดโควิด 19 ส่งผลให้นักท่องเที่ยวในปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการท่องเที่ยว โดยให้ความสนใจในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกิจกรรมกลางแจ้ง มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะในการเดินทางไปท่องเที่ยวแบบกลุ่มเล็กหรือคนเดียว การพัฒนาเทคโนโลยีการจองบริการท่องเที่ยวผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลและการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้ประเทศไทยยังคงเป็นจุดหมายปลายทางที่มีความนิยมต่อไปในอนาคต จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูงและกำลังฟื้นตัวจากผลกระทบของโรคระบาดโควิด 19 ด้วยแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีกิจกรรมที่น่าสนใจ การพัฒนาแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมีกลยุทธ์เช่น การสนับสนุนกิจกรรมท่องเที่ยว “โคราชเมือง 3 มรดกโลกยูเนสโก” และการจัดกิจกรรมใหม่ ๆ เช่น งานมหกรรมพืชสวนโลกโคราชเอ็กซ์โป 2029 จะคาดว่าจะสามารถนำมาใช้ให้เป็นโอกาสในการช่วยเพิ่มความนิยมและจำนวนนักท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมาอย่างต่อเนื่อง โดยควรจะต้องมีการพัฒนาเสริมสร้างความสะดวกในการเดินทางในจังหวัดและเสนอกิจกรรมที่น่าสนใจสำหรับทั้งนักท่องเที่ยวไทยและต่างชาติอย่างสม่ำเสมอ

มุมมองในการการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลก (UNESCO Global Geopark Tourism)

ในระยะหลังที่ผ่านมาการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้นในระดับโลก เพราะเป็นการผสมผสานการเรียนรู้เกี่ยวกับธรณีวิทยา ธรรมชาติ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการเที่ยวชมความสวยงามของธรณีสัณฐานของโลกและธรรมชาติทั่วไป แต่ยังทำให้ผู้ท่องเที่ยวได้รับความรู้เชิงวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับพื้นที่และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ดังนั้นการท่องเที่ยวประเภทนี้ จึงเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในประเด็นด้านการศึกษาและการเรียนรู้เกี่ยวกับโลกและสิ่งแวดล้อมรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและประวัติศาสตร์ในพื้นที่ สำหรับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช แม้ว่าในปัจจุบันจะยังไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายจากทั้งผู้คน

ในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวทั่วไปในประเทศ แต่ผู้อภิปรายมีมุมมองที่เชื่อว่าเมื่ออุทยานธรณีโคราชได้รับการพัฒนาและส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์แล้ว ที่นี่จะกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะจากกลุ่มที่สนใจเรื่องราวเกี่ยวกับธรณีวิทยา ธรรมชาติ และวัฒนธรรม ด้วยพื้นที่ดังกล่าวมีคุณค่าทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และสามารถนำเสนอให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์ที่มีความหมาย เช่น การชมฟอสซิลดึกดำบรรพ์ ทัศนียภาพทางธรรมชาติและ การเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น และกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและมีความสำคัญระดับนานาชาติในอนาคตอย่างแน่นอน

สำหรับทิศทางการท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราชนั้น เนื่องจากอุทยานธรณีโคราชมีความหลากหลายทางธรณีวิทยา วัฒนธรรมประวัติศาสตร์และนิเวศวิทยาที่มีเอกลักษณ์ ซึ่งสร้างความโดดเด่นและความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวควรมุ่งเน้นที่การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาและประวัติศาสตร์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากการได้สัมผัสทรัพยากรท้องถิ่น พร้อมทั้งส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อไม่ให้เกิดการพัฒนาเป็นการทำลายสิ่งที่มีคุณค่าในพื้นที่ นอกจากนี้ยังต้องมุ่งเน้นการกระจายรายได้ไปยังชุมชนอย่างเป็นธรรม ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์ร่วมกัน โดยแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชเพื่อความยั่งยืน ควรเน้นการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) และภาคชุมชน ในการร่วมมือกันเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอนจะช่วยให้การพัฒนาเกิดขึ้นอย่างสมดุลและเป็นธรรม โดยไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางธรรมชาติ อีกทั้งยังต้องมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งการใช้สื่อดิจิทัลและสื่อสังคมในการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างการรับรู้ที่ดีเกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราชให้เข้าถึงนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

ผลกระทบการท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราชเป็นไปได้ทั้งด้านบวกและด้านลบ ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการ โดยผลที่ดีด้านบวกจะเป็นการช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่น การช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น การสร้างงานการจ้างงานใหม่ ลดการย้ายถิ่นฐานของคนในพื้นที่และส่งเสริมความสัมพันธ์ในชุมชน ในขณะที่ผลกระทบในด้านลบคือ การเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ การเกิดความเหลื่อมล้ำในชุมชนจากการกระจุกตัวของรายได้ในบางกลุ่ม ขาดความยุติธรรมในการแบ่งปันผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว และปัญหาความแออัดในพื้นที่ที่อาจส่งผลต่อการใช้ชีวิตประจำวันของคนในท้องถิ่นแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นผู้อภิปรายจึงมีความคิดเห็นว่า แนวโน้มของการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชควรที่จะต้องมุ่งเน้นการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น พร้อมกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มความสะดวกสบายให้แก่นักท่องเที่ยว โดยควรจะต้องทำการพัฒนาอย่างรอบคอบเพื่อลดผลกระทบด้านลบและเน้นการสร้างคุณค่าร่วมให้กับ

ทั้งชุมชนและสิ่งแวดล้อม การร่วมมือกันจากทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะช่วยให้การท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราชสามารถส่งเสริมความเป็นมรดกโลกและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ระยะยาวในอนาคต

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยในลำดับถัดมา **การศึกษาด้านการตลาดและการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช** สามารถนำผลการศึกษามาอภิปรายผลได้ดังนี้ ข้อมูลส่วนบุคคล จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงและมีการศึกษาระดับปริญญาตรีเกินกว่าครึ่งหนึ่ง ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 22-35 ปี ส่วนใหญ่มีอาชีพพนักงานเอกชนและมีรายได้มากกว่า 30,000 บาท ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล ดังนั้นนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของอุทยานธรณีโคราชโดยรวมจะเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มวัยทำงาน ที่มีความสามารถในการใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยว

พฤติกรรมและแรงจูงใจในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ใน**ด้านลักษณะพฤติกรรมส่วนบุคคล** นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาจากพื้นที่ต่าง ๆ ของจังหวัดนครราชสีมา จึงนับได้ว่าเป็นนักท่องเที่ยวในท้องถิ่นเกินกว่าครึ่งหนึ่ง ส่วนใหญ่นิยมใช้รถยนต์ส่วนตัวในสัดส่วนมากถึง 3 ส่วน 4 โดยมีจุดประสงค์ในการท่องเที่ยวเพื่อเป็นการพักผ่อนและด้วยเพราะการมีเพื่อนหรือผู้อื่นชักชวนให้มาเที่ยว และส่วนใหญ่จะเดินทางท่องเที่ยวแบบไปกลับ ไม่พักค้างคืนในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ทราบข่าวสารการท่องเที่ยวจากเพื่อนหรือญาติ ส่วนใหญ่จึงนิยมท่องเที่ยวกับครอบครัว ทั้งนี้เกินกว่าครึ่งหนึ่งมีจำนวนสมาชิกในการเดินทางท่องเที่ยว 2-5 คน ที่มีความสนใจส่วนใหญ่ในการท่องเที่ยวแบบรวมหลายประเภทแหล่งท่องเที่ยวตามลักษณะประเภททรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชที่มี 3 ประเภทด้วยกัน ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเฉลี่ย 1,001-2,000 บาท และส่วนใหญ่ในระยะ 5 ปี จะเดินทางมาท่องเที่ยว จำนวน 1 ครั้ง จึงสรุปได้ว่าพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ส่วนใหญ่ทราบข่าวสารการท่องเที่ยวจากผู้อื่น จะเน้นการท่องเที่ยวแบบกลุ่มเล็กที่มีจำนวนสมาชิกไม่มากนัก ใช้รถยนต์ส่วนตัวซึ่งมีความสะดวกสบายในการเดินทางท่องเที่ยว ท่องเที่ยวแบบไปกลับไม่พักค้างคืน และท่องเที่ยวตามสถานที่หรือร่วมกิจกรรมในอุทยานธรณีโคราชหลายประเภท ดังนั้นจากข้อมูลพฤติกรรมดังกล่าวนี้ควรจะต้องมีการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มเล็ก ๆ เน้นการทำกิจกรรมแบบครอบครัว และอำนวยความสะดวกสบายในการเดินทางเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว

นอกจากนี้ พฤติกรรมในการกลับมาเที่ยวอุทยานธรณีโคราชซ้ำของนักท่องเที่ยว พบว่าส่วนใหญ่ในระยะ 5 ปี นักท่องเที่ยวจะเดินทางมาท่องเที่ยวเพียงจำนวน 1 ครั้ง ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวจะต้องวางแผนกลยุทธ์เชิงรุกเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งนี้สาเหตุของการไม่กลับมาเที่ยวซ้ำอุทยานธรณีโคราชของ

นักท่องเที่ยว น่าจะมีสาเหตุหลักมาจากจุดอ่อนในการสร้างการรับรู้และประสบการณ์ที่ได้รับของนักท่องเที่ยว โดยวิเคราะห์สาเหตุได้ว่า 1) นักท่องเที่ยวขาดแรงจูงใจในการกลับมาเที่ยวซ้ำ เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวยังไม่น่าสนใจไม่ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยวไม่หลากหลาย ไม่มีแรงดึงดูดความน่าสนใจ 2) ขาดการตลาดและการประชาสัมพันธ์ที่เพียงพอ รวมไปถึงขาดการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลในการเผยแพร่ให้เกิดกระแสด้านการท่องเที่ยว 3) ภาพลักษณ์ของอุทยานธรณีโคราช ถูกมองว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาหรือเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มที่สนใจด้านนี้ จึงไม่ดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มวัยรุ่นหรือกลุ่มที่ชอบการท่องเที่ยวแบบเน้นความสะดวกสบาย 4) การขาดการบูรณาการเส้นทางท่องเที่ยว เมื่อนักท่องเที่ยวต้องวางแผนและตัดสินใจในการเลือกสถานที่ไปเที่ยว นักท่องเที่ยวจึงเลือกไปท่องเที่ยวที่อื่น ดังนั้นแนวทางแก้ไขปัญหาการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว ควรจะต้องสร้างการรับรู้และประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวให้เกิดความรู้สึกว่า อุทยานธรณีโคราชเป็นมากกว่าแค่แหล่งศึกษาด้านธรณีวิทยานิเวศวิทยา และวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ และเป็นจุดหมายปลายทางที่ต้องกลับมาเที่ยวอีกครั้ง

การแก้ไขปัญหาการกลับมาเที่ยวอุทยานธรณีโคราชซ้ำของนักท่องเที่ยวควรจะต้องใช้กลยุทธ์เชิงรุกในการสร้างความประทับใจ ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กลับมาเที่ยวซ้ำ โดยอาจใช้แนวทางดังนี้ 1) การสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวให้หลากหลายและแตกต่างกันในแต่ละครั้ง ด้วยข้อดีของจังหวัดนครราชสีมาที่สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี โดยสรรค์สร้างกิจกรรมท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชตามฤดูกาล การเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรม การพัฒนากิจกรรมและสร้างเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอ 2) การตลาดเชิงรุกและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ร่วมมือกับชุมชนในท้องถิ่นในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมหรือเทศกาลทางวัฒนธรรม อาหารและการแสดงศิลปะพื้นบ้านผสมผสานกับการท่องเที่ยว 3) การใช้เทคโนโลยีกิจกรรมเชิงดิจิทัล การใช้สื่อสังคมดิจิทัลออนไลน์ การสร้างกระแสท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดคนให้กลับมาเที่ยว และ 4) การหมั่นสำรวจและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการเพื่อรองรับการท่องเที่ยว สนับสนุนกิจการที่พิกัดของภาคเอกชนที่น่าสนใจ มีความหลากหลาย ราคาไม่แพง รวมถึงการสร้างจุดถ่ายรูปหรือจุดหมายที่น่าสนใจให้มากขึ้น ดังนั้นกลยุทธ์เชิงรุกที่นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว จึงควรพิจารณาทั้งในแง่ของการพัฒนารูปแบบกิจกรรมให้มีศักยภาพในการดึงดูดความน่าสนใจ การสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่หลากหลาย และขับเคลื่อนด้วยการใช้เทคโนโลยีสำหรับการตลาดและส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ใหม่ที่น่าประทับใจอยู่เสมอในทุกครั้งที่มาเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

พฤติกรรมและแรงจูงใจในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ในด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความสนใจในด้านทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวโดยรวมในระดับมากที่สุด ซึ่งนักท่องเที่ยวมีความสนใจแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรมประวัติศาสตร์มากที่สุด นอกจากนี้

นักท่องเที่ยวมีความต้องการในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชโดยรวมในระดับมากที่สุด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นความต้องการในการท่องเที่ยวเพื่อเป็นการพักผ่อน และประเพณีสุดท้าย คือ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชโดยรวมในระดับมากที่สุดเช่นกัน โดยส่วนใหญ่มีแรงจูงใจจากการที่สถานที่ท่องเที่ยวอยู่ไม่ไกลใช้เวลาเดินทางไม่นาน สามารถท่องเที่ยวได้ง่าย และมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเหมาะสม ราคาถูก สรุปได้ว่านักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมชอบการท่องเที่ยวในแหล่งพื้นที่อุทยานธรณีโคราช เนื่องจากอยู่ไม่ไกล เดินทางสะดวก จึงน่าจะเป็นนักท่องเที่ยวที่อยู่ในพื้นที่บริเวณใกล้เคียง และคิดว่ามีค่าใช้จ่ายที่ไม่แพง ดังนั้นจึงควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคอื่นในประเทศหรือจากต่างประเทศให้เข้ามาเที่ยวมากขึ้น อีกทั้งจุดดีของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวไม่สูงมาก ผู้ที่เกี่ยวข้องจึงควรสนับสนุนและรณรงค์ให้ผู้ประกอบการและชุมชนในพื้นที่ให้บริการนักท่องเที่ยวด้วยการกำหนดค่าบริการที่เหมาะสม มีราคาไม่แพงมากเกินไป รวมถึงมีมาตรการในการควบคุมเพื่อไม่ให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยวในอนาคต

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อปัจจัยองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวมีความรู้สึกพึงพอใจศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ ดังนี้แหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวรู้สึกพึงพอใจโดยรวมในระดับมากที่สุด คือ อุทยานธรณีโคราชพื้นที่อำเภอเมืองนครราชสีมา และประเพณีกิจกรรมในพื้นที่ทั้งหมด ในขณะที่แหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวรู้สึกพึงพอใจโดยรวมในระดับมาก คือ อุทยานธรณีโคราชพื้นที่อำเภอเมืองสีคิ้ว อำเภอสูงเนิน และอำเภอขามทะเลสอ และลำดับสุดท้ายแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวรู้สึกพึงพอใจโดยรวมในระดับปานกลาง คือ อุทยานธรณีโคราชพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ดังนั้นผู้บริหารที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวควรที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมืองนครราชสีมาและกิจกรรมประเพณีสามารถสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวโดยรวมในระดับมากที่สุดได้อย่างไร จากนั้นนำมาปรับใช้ด้วยการปรับปรุง การส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภออื่น ๆ

นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกพึงพอใจศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุดในแต่ละอำเภอ ดังนี้ อำเภอเมืองนครราชสีมา นักท่องเที่ยวพึงพอใจพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติโคราชมากที่สุด อำเภอสีคิ้ว นักท่องเที่ยวพึงพอใจผาแดงและจุดชมวิวเขายายเที่ยงมากที่สุด อำเภอขามทะเลสอ นักท่องเที่ยวพึงพอใจบ่อเกลือหนองสรวง (พันดุง) มากที่สุด อำเภอสูงเนิน นักท่องเที่ยวพึงพอใจพระนอน (วัดธรรมจักรเสมาราม) มากที่สุด อำเภอเฉลิมพระเกียรติ นักท่องเที่ยวพึงพอใจพิพิธภัณฑสถานชาติดึกดำบรรพ์ตำบลท่าช้างมากที่สุด และนักท่องเที่ยวพึงพอใจประเพณีกิจกรรมงานฉลองวันแห่งชัยชนะของท้าวสุรนารีมากที่สุด อย่างไรก็ตามในแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในแต่ละอำเภอ ควรจะได้รับการปรับปรุงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกพึงพอใจต่อวิธีการเดินทางและความเหมาะสมในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยรวมด้านนี้ในระดับมาก ซึ่งนักท่องเที่ยวพึงพอใจด้วยวิธีการเดินทางโดยรถจักรยานยนต์ส่วนตัวหรือรถยนต์ส่วนตัวมากที่สุด นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและความพร้อมในการรับรองนักท่องเที่ยว โดยรวมด้านนี้ในระดับมาก ซึ่งนักท่องเที่ยวพึงพอใจเส้นทาง การจราจรถนนสายหลักเข้าสู่พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด จึงนับได้ว่าการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ อุทยานธรณีโคราช มีศักยภาพในการจัดการด้านการอำนวยความสะดวกและความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ย่อมมีการเสื่อมโทรมจากการใช้งานและด้วยระยะเวลาที่เปลี่ยนไป ดังนั้นผู้บริหารที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวในระดับจังหวัด จึงควรให้การดูแลบำรุงรักษาและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคพื้นฐานในการรองรับนักท่องเที่ยวโดยรวมด้านนี้ในระดับมากที่สุด ซึ่งนักท่องเที่ยวพึงพอใจระบบสัญญาณและเครือข่ายโทรศัพท์มากที่สุด นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกพึงพอใจในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช โดยรวมด้านนี้ในระดับมากที่สุด ซึ่งนักท่องเที่ยวพึงพอใจในวิธีการเดินทางและความเหมาะสมในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด และในประเด็นสุดท้ายนักท่องเที่ยวมีความต้องการให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช โดยรวมด้านนี้ในระดับมากที่สุด ซึ่งนักท่องเที่ยวมีความต้องการให้มีการเพิ่มช่องทางการรับรู้ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราชมากที่สุด จะเห็นได้ว่าประเด็นสำคัญนั้น นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวมีความรู้สึกพึงพอใจในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชอยู่แล้ว แต่สิ่งที่ควรจะต้องได้รับการปรับปรุงและพัฒนา คือ การส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้งในด้านการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการท่องเที่ยว การสร้างช่องทางเพื่อการรับรู้ของนักท่องเที่ยว ซึ่งนับว่าประเด็นนี้ยังคงเป็นปัญหาหลักที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้นผู้บริหารที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวทั้งในหน่วยงานย่อยและหน่วยงานที่รับผิดชอบระดับจังหวัด ควรที่จะมุ่งสร้างแผนกลยุทธ์ที่จะนำมาใช้แก้ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช โดยพิจารณาให้เป็นประเด็นเร่งด่วนในการแก้ไขอันดับแรก

ทั้งนี้ จากข้อมูลผลสำรวจการศึกษาด้านการตลาดและการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช มีประเด็นที่น่าสนใจที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อปรับปรุงและพัฒนาอีกหนึ่งประเด็น โดยจากข้อมูลที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 22-35 ปี (กลุ่ม Gen Y และ Gen Z) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งนับว่าเป็นนักท่องเที่ยวในกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน แต่กลับพบว่าส่วนใหญ่ทราบข่าวสารการท่องเที่ยวจากเพื่อนหรือญาติ มากกว่าการทราบจากการเผยแพร่ข่าวสารหรือการประชาสัมพันธ์ออนไลน์ ดังนั้นการให้ความสำคัญและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับแผนยุทธศาสตร์เป็นเครื่องมือสำหรับการสร้างประสบการณ์ที่น่า

ประทับใจ การมีปฏิสัมพันธ์ทางด้านการท่องเที่ยว และช่วยให้นักท่องเที่ยวบอกต่อกันได้ง่าย เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช จึงควรมีแนวทางดังนี้ 1) การใช้เทคโนโลยีในรูปแบบ Smart Tourism ด้วยการพัฒนา Mobile Application และระบบ QR Code โดยสามารถใช้โทรศัพท์มือถือของนักท่องเที่ยวในการค้นหาข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช 2) การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ กระตุ้นและประชาสัมพันธ์กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวรับรู้อย่างสม่ำเสมอ 3) การใช้เทคโนโลยีในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและใช้ระบบ AI ช่วยในการตอบคำถามหรือให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว 4) การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ด้วยรูปแบบสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ช่องทางสื่อสังคม Facebook, YouTube, IG และ TikTok การเผยแพร่ทางนิตยสารออนไลน์ หรือการประชาสัมพันธ์ข้อมูลผ่านทางบุคคลที่ทรงอิทธิพลในสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งจะช่วยให้การประชาสัมพันธ์ข้อมูลเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น และ 5) การจัดตั้งส่วนงานดูแลด้านการประชาสัมพันธ์ทางสื่อสังคมออนไลน์ของอุทยานธรณีโคราช จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการรับผิดชอบและให้ความสำคัญอย่างจริงจังในส่วนงานด้านนี้ ซึ่งจะก่อให้เกิดการวางแผนนโยบาย การดำเนินงาน และการติดตามผลการดำเนินงานด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลสำหรับการประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้ด้วยสื่อสังคมออนไลน์ให้กับนักท่องเที่ยว บรรลุตามเป้าหมายในการส่งเสริมให้อุทยานธรณีโคราชกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการใช้ระบบเทคโนโลยีและดิจิทัล นักท่องเที่ยวกลุ่มคนรุ่นใหม่อยากมาเที่ยวและบอกต่อกันด้วยช่องทางออนไลน์ได้อย่างสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น

กระบวนการอภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์

ในการอภิปรายส่วนนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์เป็นแผนยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นขั้นตอนดำเนินการวิจัยขั้นตอนสุดท้ายเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ของการวิจัยนี้ ดังต่อไปนี้

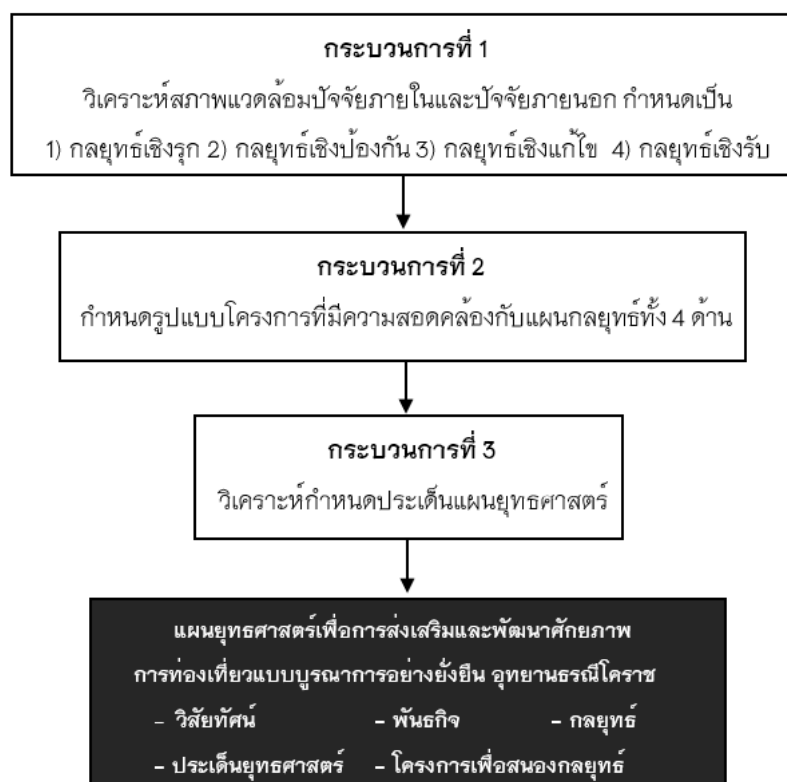
สรุปข้อมูลแผนยุทธศาสตร์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการดำเนินการศึกษาวิจัยทั้ง 3 ขั้นตอน มากำหนดเป็นข้อมูลสำหรับประกอบการทำแผนยุทธศาสตร์ โดยการกำหนดแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราชนั้น จำเป็นที่จะต้องกำหนดแผนให้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ตลอดจนผลจากการศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยว แนวทางการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว ทิศทางการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว มาวิเคราะห์ความพร้อมในการรองรับด้านการท่องเที่ยวและการกำหนดวางแผนยุทธศาสตร์โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาตามลำดับ ประกอบด้วย

กระบวนการที่ 1 การนำผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ที่ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มาใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดกลยุทธ์เชิงรุกและกลยุทธ์เชิงรับ ทั้งนี้จะได้นำเอาจุดเด่นจากจุดแข็งของปัจจัยภายในมาสนับสนุนหรือเพื่อเสริมรูปแบบการพัฒนาที่มีอยู่ในปัจจุบัน แต่ขณะเดียวกันจำเป็นที่จะต้องมีการป้องกันและแก้ไขจุดอ่อนของปัจจัยภายในที่มีอยู่ให้มากที่สุด โดยลักษณะแบบการจับคู่หาค่าความสัมพันธ์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ TOWS Matrix ทั้งนี้ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในแต่ละคู่จะช่วยสร้างให้เกิดแผนกลยุทธ์ที่มีความน่าสนใจ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) กลยุทธ์เชิงรุก 2) กลยุทธ์เชิงป้องกัน 3) กลยุทธ์เชิงแก้ไข และ 4) กลยุทธ์เชิงรับ

กระบวนการที่ 2 เมื่อได้ข้อมูลแผนกลยุทธ์ ทั้ง 4 ด้านแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล มากำหนดเป็นลักษณะรูปแบบโครงการที่มีความสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ทั้ง 4 ด้าน และสอดคล้องตามความต้องการในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช

กระบวนการที่ 3 ผู้วิจัยวิเคราะห์กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ โดยการนำข้อมูลจากการวิเคราะห์ที่ได้จากกระบวนการที่ 1 และกระบวนการที่ 2 มากำหนดวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ ให้สอดคล้องกับพันธกิจ พร้อมทั้งกำหนดพันธกิจตามประเด็นยุทธศาสตร์ และนำกลยุทธ์จัดหมวดหมู่ตามความเหมาะสมตามเนื้อหาที่ปรากฏ รายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาพ 19 ขั้นตอนกระบวนการอภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์

การสังเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ด้วยเทคนิค TOWS Matrix ในภาพรวม
การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกจากการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว
ซึ่งผลการวิเคราะห์ ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths) สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นข้อดี

- S1 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประกอบด้วยทรัพยากรท่องเที่ยว 3 ประเภท
- S2 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลกของยูเนสโก
- S3 แหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพรองรับด้านการท่องเที่ยว
- S4 มีการจัดตั้งโครงสร้างองค์กรในการบริหารงานและดูแลโดยเฉพาะ
- S5 มีความคุ้มค่าจากการท่องเที่ยว

จุดอ่อน (Weaknesses) สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นข้อเสีย

- W1 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจพิเศษเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยว
- W2 พื้นที่กว้างขวาง สถานที่ท่องเที่ยวแต่ละจุดอยู่ห่างไกลกัน
- W3 สถานที่ท่องเที่ยวบางแหล่งยังไม่สามารถรองรับการท่องเที่ยว

W4 ชุมชนและผู้นำเข้าเที่ยวขาดความรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช

W5 นักท่องเที่ยวกระจุกตัวเฉพาะบางสถานที่ท่องเที่ยว

W6 นักท่องเที่ยวไม่นิยมในการพักค้างคืนในพื้นที่

W7 ปัญหาด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โอกาส (Opportunities) สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นข้อได้เปรียบ

O1 รัฐบาลให้ความสำคัญและผลักดันเพื่อการท่องเที่ยว

O2 ความร่วมมือในการเป็นพันธมิตรด้านการท่องเที่ยวกับแหล่งอื่น

O3 การพัฒนาระบบการขนส่งและคมนาคมเข้าสู่พื้นที่

O4 การเป็นเจ้าภาพงานมหกรรมพืชสวนโลกของจังหวัดนครราชสีมา

O5 การปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

อุปสรรค (Threats) สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นข้อเสียเปรียบ

T1 การบริหารงานด้านการท่องเที่ยวทับซ้อนกับหน่วยงานอื่น

T2 ขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานและการดูแล

T3 ผู้คนทั่วไปขาดการรับรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช

T4 ค่านิยมของนักท่องเที่ยวภายในประเทศ

จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก มากำหนดเป็นแผนกลยุทธ์ในเชิงรุกและเชิงรับเพื่อนำเอาจุดแข็งหรือจุดเด่นของปัจจัยภายในมาสนับสนุนหรือเพื่อเสริมรูปแบบการพัฒนาที่มีอยู่ในปัจจุบัน ขณะเดียวกันต้องมีการป้องกันและแก้ไขจุดอ่อนของปัจจัยภายในรวมถึงข้อจำกัดที่มีอยู่ให้มากที่สุด เพื่อกำหนดแผนกลยุทธ์ในภาพรวมโดยการสังเคราะห์ผ่านเทคนิค TOWS Matrix ได้แผนกลยุทธ์ 4 ด้าน ได้แก่ 1) กลยุทธ์เชิงรุก 2) กลยุทธ์เชิงป้องกัน 3) กลยุทธ์เชิงแก้ไข และ 4) กลยุทธ์เชิงรับ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กลยุทธ์เชิงรุก (SO)

SO1 การส่งเสริมและสนับสนุนประเภทการท่องเที่ยวแหล่งมรดกโลกในประเทศไทย

SO2 การพัฒนาระบบฐานข้อมูลการท่องเที่ยวและชุมชนสัมพันธ์

SO3 การส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่สำคัญระดับประเทศในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช

กลยุทธ์เชิงรับ (WT)

WT1 การพัฒนาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวที่ขาดศักยภาพ

WT2 การส่งเสริมการรับรู้ของชุมชนเพื่อเพิ่มศักยภาพรองรับการท่องเที่ยว

WT3 การเจรจาทางด้านการร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST)

ST1 การสำรวจความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

ST2 การสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง

กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO)

WO1 การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว

WO2 การพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

WO3 การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยว

ตาราง 35 แสดงการสังเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ด้วยเทคนิค TOWS Matrix ในภาพรวม

รายการ	โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
TOWS Matrix	1. รัฐบาลให้ความสำคัญและผลักดันเพื่อการท่องเที่ยว	1. การบริหารงานด้านการท่องเที่ยวทับซ้อนกับหน่วยงานอื่น
	2. ความร่วมมือในการเป็นพันธมิตรด้านการท่องเที่ยวกับแหล่งอื่น	2. ขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานและการดูแล
	3. การพัฒนาระบบการขนส่งและคมนาคมเข้าสู่พื้นที่	3. ผู้คนทั่วไปขาดการรับรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช
	4. การเป็นเจ้าภาพงานมหกรรมพืชสวนโลกของจังหวัดนครราชสีมา	4. ค่านิยมของนักท่องเที่ยวภายในประเทศ
	5. การปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	
จุดแข็ง (Strengths)	กลยุทธ์เชิงรุก (SO)	กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST)
1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประกอบด้วยทรัพยากรท่องเที่ยว 3 ประเภท	1. การส่งเสริมและสนับสนุนประเภทการท่องเที่ยวแหล่งมรดกโลกในประเทศไทย	1. การสำรวจความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
2. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลกของยูเนสโก	2. การพัฒนาระบบฐานข้อมูลการท่องเที่ยวและชุมชนสัมพันธ์	2. การสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง
แหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพรองรับด้านการท่องเที่ยว	3. การส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่สำคัญระดับประเทศในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช	
3. มีการจัดตั้งโครงสร้างองค์กรในการบริหารงานและดูแลโดยเฉพาะ		
4. มีความคุ้มค่าจากการท่องเที่ยว		
จุดอ่อน (Weaknesses)	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO)	กลยุทธ์เชิงรับ (WT)
1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยว	1. การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว	1. การพัฒนาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวที่ขาดศักยภาพ
2. พื้นที่กว้างขวาง สถานที่ท่องเที่ยวแต่ละจุดอยู่ห่างไกลกัน	2. การพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว	2. การส่งเสริมการรับรู้ของชุมชนเพื่อเพิ่มศักยภาพรองรับการท่องเที่ยว
3. สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งยังไม่สามารถรองรับการท่องเที่ยว	3. การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยว	3. การเจรจาทางด้านการร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว
4. ชุมชนและผู้นำเที่ยวขาดความรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช		
5. นักท่องเที่ยวกระจุกตัวเฉพาะบางสถานที่ท่องเที่ยว		
6. นักท่องเที่ยวไม่นิยมในการพักค้างคืนในพื้นที่		
7. ปัญหาด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		

จากตาราง 35 พบว่า การสังเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ด้วย TOWS Matrix ในภาพรวม การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช มีจุดแข็งและโอกาสที่นำมาวิเคราะห์ กลยุทธ์เชิงรุก (SO) ด้วยการเพิ่มจุดแข็งและการสร้างโอกาสทางด้าน 1) การส่งเสริมและสนับสนุนประเภทการท่องเที่ยวแหล่งมรดกโลกในประเทศไทย 2) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลการท่องเที่ยวและ

ชุมชนสัมพันธ์ และ 3) การส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่สำคัญระดับ ประเทศในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช นอกจากนี้ จุดอ่อนและอุปสรรคสามารถวิเคราะห์กลยุทธ์เชิงรับ (WT) เพื่อลดจุดอ่อนและอุปสรรคทางด้าน 1) การพัฒนาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวที่ขาดศักยภาพ 2) การส่งเสริมการรับรู้ของชุมชนเพื่อเพิ่มศักยภาพรองรับการท่องเที่ยว และ 3) การเจรจาทางด้านความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวขณะเดียวกัน มีการนำจุดแข็งและอุปสรรคมาวิเคราะห์กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) ทางด้าน 1) การสำรวจความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และ 2) การสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง อีกทั้งมีการนำจุดอ่อนและโอกาส (WO) มาวิเคราะห์กลยุทธ์เชิงแก้ไขเพื่อลดจุดอ่อนโดยใช้โอกาสที่มีอยู่ทางด้าน 1) การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว 2) การพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว และ 3) การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยว

การกำหนดโครงการเพื่อตอบสนองกลยุทธ์

การกำหนดแผนกลยุทธ์ต่าง ๆ ในภาพรวมสำหรับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช โดยการสังเคราะห์ผ่านเทคนิค TOWS Matrix ได้แผนกลยุทธ์ 4 ด้าน ได้แก่ 1) กลยุทธ์เชิงรุก 2) กลยุทธ์เชิงป้องกัน 3) กลยุทธ์เชิงแก้ไข และ 4) กลยุทธ์เชิงรับ การกำหนดโครงการที่สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ในแต่ละด้าน เพื่อเป็นการสนองตอบตามวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของแผนกลยุทธ์ที่ได้จากการสังเคราะห์ โครงการหรือกิจกรรมที่กำหนดไว้จะมีส่วนช่วยสนับสนุนให้การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราชประสบความสำเร็จ หรือมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นจากการสังเคราะห์แผนกลยุทธ์ในแต่ละด้าน มีโครงการที่ถูกกำหนดนำเสนอมากมายตามแผนกลยุทธ์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

การกำหนดโครงการตามแผนกลยุทธ์เชิงรุก (SO)

กลยุทธ์เชิงรุก SO1 กลยุทธ์การส่งเสริมและสนับสนุนประเภทการท่องเที่ยวแหล่งมรดกโลกในประเทศไทย

จุดแข็ง (Strengths)

S1 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประกอบด้วยทรัพยากรท่องเที่ยว 3 ประเภท

S2 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลกของยูเนสโก

โอกาส (Opportunities)

O1 รัฐบาลให้ความสำคัญและผลักดันเพื่อการท่องเที่ยว

O2 ความร่วมมือในการเป็นพันธมิตรด้านการท่องเที่ยวกับแหล่งอื่น

O5 การปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

การสังเคราะห์จากข้อมูลการกำหนดกลยุทธ์ TOWS Matrix การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ด้านกลยุทธ์เชิงรุก (SO) สามารถนำจุดแข็งและโอกาสมาทำการสังเคราะห์เพื่อให้สามารถ

กำหนดกลยุทธ์เชิงรุกที่ 1 ซึ่งเป็นกลยุทธ์การส่งเสริมและสนับสนุนประเภทการท่องเที่ยวแหล่งมรดกโลกในประเทศไทย นี่คือนโยบายเชิงรุกที่เน้นในการนำเอาจุดแข็งในด้านการมีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่นของอุทยานธรณีโคราชมาใช้ในการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว อีกทั้งการใช้ประโยชน์จากการได้รับการรับรองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกและการสร้างพันธมิตรกับแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เคียงกัน รวมถึงการใช้โอกาสจากนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาลและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว จึงนับว่าเป็นกลยุทธ์ที่ดีที่จะช่วยส่งเสริมให้การดำเนินการด้านท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราชประสบความสำเร็จได้ อย่างไรก็ตามการดำเนินการตามโครงการเหล่านี้ ควรจะต้องมีการสร้างการรับรู้ของนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและในระดับสากล โดยการใช้เทคโนโลยีและการตลาดที่มีประสิทธิภาพเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยวและส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ธรรมชาติอย่างยั่งยืน จึงกำหนดโครงการเพื่อสนองกลยุทธ์เชิงรุกที่ 1 ได้แก่

1. โครงการท่องเที่ยวแหล่งอุทยานธรณีโลกและแหล่งมรดกโลกของไทย
2. โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว 3 มงกุฎมรดกโลกแห่งเดียวของไทยในโคราช
3. โครงการกิจกรรมนำเที่ยวศึกษาฟอสซิลไดโนเสาร์และช้างดึกบรรพ์ของโคราช
4. โครงการกิจกรรมนำเที่ยวศึกษาไม้กลายเป็นหินถิ่นโคราช

กลยุทธ์เชิงรุก SO2 กลยุทธ์การพัฒนาระบบฐานข้อมูลการท่องเที่ยวและชุมชนสัมพันธ์ จุดแข็ง (Strengths)

S3 แหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพรองรับด้านการท่องเที่ยว

S4 มีการจัดตั้งโครงสร้างองค์กรในการบริหารงานและดูแลโดยเฉพาะ

โอกาส (Opportunities)

O1 รัฐบาลให้ความสำคัญและผลักดันเพื่อการท่องเที่ยว

O2 ความร่วมมือในการเป็นพันธมิตรด้านการท่องเที่ยวกับแหล่งอื่น

การสังเคราะห์จากข้อมูลการกำหนดกลยุทธ์ TOWS Matrix การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ด้านกลยุทธ์เชิงรุก (SO) สามารถนำจุดแข็งและโอกาสมาทำการสังเคราะห์ เพื่อให้สามารถกำหนดกลยุทธ์เชิงรุกที่ 2 ซึ่งเป็นกลยุทธ์การพัฒนาระบบฐานข้อมูลการท่องเที่ยวและชุมชนสัมพันธ์ โดยเป็นกลยุทธ์ที่นำเอาจุดแข็งด้านการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและมีการจัดตั้งหน่วยงานที่ดูแลโดยเฉพาะ ผสานกับโอกาสที่รัฐบาลให้ความสำคัญและผลักดันเพื่อการท่องเที่ยวและการสร้างความร่วมมือในการเป็นพันธมิตรด้านการท่องเที่ยวกับแหล่งอื่น จึงเกิดกลยุทธ์ในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลการท่องเที่ยวและชุมชนสัมพันธ์ เนื่องจากการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในแหล่งมรดกโลกในประเทศไทยให้ประสบความสำเร็จ ควรจะต้องมีการบูรณาการทั้งด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว การสร้างความตระหนักรู้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์บริการการท่องเที่ยวและการใช้

เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการ โดยกลยุทธ์นี้จะมียุทธศาสตร์สำคัญในการยกระดับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชให้เกิดการเติบโตอย่างยั่งยืนและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น ในแง่ของการเสริมประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว การเข้าถึงข้อมูลที่น่าสนใจและการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนา จึงกำหนดโครงการเพื่อสนองกลยุทธ์เชิงรุกที่ 2 ได้แก่

1. โครงการพัฒนา AI นำมาใช้ในการนำเที่ยว
2. โครงการพัฒนา AI เพื่อให้ข้อมูลและการบริการของอุทยานธรณีโคราช
3. โครงการพัฒนาเทคโนโลยีในชุมชนเพื่อเชื่อมโยงความรู้สู่ท้องถิ่น
4. โครงการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์และป้ายสื่อความหมายท่องเที่ยวในชุมชน

กลยุทธ์เชิงรุก SO3 กลยุทธ์การส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่สำคัญระดับประเทศในพื้นที่

อุทยานธรณีโคราช

จุดแข็ง (Strengths)

S2 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลกของยูเนสโก

S3 แหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพรองรับด้านการท่องเที่ยว

S5 มีความคุ้มค่าจากการท่องเที่ยว

โอกาส (Opportunities)

O1 รัฐบาลให้ความสำคัญและผลักดันเพื่อการท่องเที่ยว

O3 การพัฒนาระบบการขนส่งและคมนาคมเข้าสู่พื้นที่

O4 การเป็นเจ้าภาพงานมหกรรมพืชสวนโลกของจังหวัดนครราชสีมา

O5 การปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

การสังเคราะห์จากข้อมูลการกำหนดกลยุทธ์ TOWS Matrix การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ด้านกลยุทธ์เชิงรุก (SO) สามารถนำจุดแข็งและโอกาสมาทำการสังเคราะห์ เพื่อให้สามารถกำหนดกลยุทธ์เชิงรุกที่ 3 ซึ่งเป็นกลยุทธ์การส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่สำคัญระดับประเทศในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช โดยการนำเอาจุดแข็งในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกที่มีศักยภาพรองรับการท่องเที่ยวและมีความคุ้มค่าจากการท่องเที่ยว รวมกับโอกาสที่จะช่วยส่งเสริมทั้งในด้านของระบบการขนส่งและคมนาคมเข้าสู่พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาลและโอกาสในการเป็นเจ้าภาพมหกรรมงานพืชสวนโลกในปี 2029 จึงเป็นแนวคิดผลักดันให้เกิดกลยุทธ์การส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่สำคัญระดับประเทศในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช เพราะจังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในด้านพื้นฐานสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร มีพื้นที่กว้างขวางและมีศักยภาพในการจัดงานระดับโลก รวมถึงมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงมากมาย และยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการรับรองให้เป็นมรดกโลกถึง

3 แห่ง จึงมีความเหมาะสมและศักยภาพพร้อมที่จะส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่สำคัญระดับประเทศ ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช จึงกำหนดโครงการเพื่อสนองกลยุทธ์เชิงรุกที่ 3 ได้แก่

1. โครงการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมในแหล่งประวัติศาสตร์อุทยานธรณีโคราช
2. โครงการจัดประชุมสัมมนาทางด้านอุทยานธรณีโลกในภูมิภาค
3. โครงการจัดกิจกรรมรวมประจำปีของอุทยานธรณีโคราช
4. โครงการจัดประชุมระดับประเทศโดยใช้พื้นที่อุทยานธรณีโคราช
5. โครงการจัดกิจกรรมนำเที่ยวโดยรอบพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในช่วงการจัดงานมหกรรม

พืชสวนโลกโคราช 2029

ตาราง 36 แสดงการสังเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ด้วย TOWS Matrix กลยุทธ์เชิงรุก (SO)

ความสัมพันธ์		กลยุทธ์ (Strategy)
จุดแข็ง	โอกาส	
1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประกอบด้วยทรัพยากรท่องเที่ยว 3 ประเภท	1. รัฐบาลให้ความสำคัญและผลักดันเพื่อการท่องเที่ยว	1. การส่งเสริมและสนับสนุนประเภทการท่องเที่ยวแหล่งมรดกโลกในประเทศไทย
2. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลกของยูเนสโก	2. ความร่วมมือในการเป็นพันธมิตรด้านการท่องเที่ยวกับแหล่งอื่น 3. การปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	
1. แหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพรองรับด้านการท่องเที่ยว	1. รัฐบาลให้ความสำคัญและผลักดันเพื่อการท่องเที่ยว	2. การพัฒนาระบบฐานข้อมูลการท่องเที่ยวและชุมชนสัมพันธ์
2. มีการจัดตั้งโครงสร้างองค์กรในการบริหารงานและดูแลโดยเฉพาะ	2. ความร่วมมือในการเป็นพันธมิตรด้านการท่องเที่ยวกับแหล่งอื่น	
1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลกของยูเนสโก	1. รัฐบาลให้ความสำคัญและผลักดันเพื่อการท่องเที่ยว	3. การส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่สำคัญระดับประเทศในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช
2. แหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพรองรับด้านการท่องเที่ยว	2. การพัฒนาระบบการขนส่งและคมนาคมเข้าสู่พื้นที่	
3. มีความคุ้มค่าจากการท่องเที่ยว	3. การเป็นเจ้าภาพงานมหกรรมพืชสวนโลกของจังหวัดนครราชสีมา 4. การปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	

จากตาราง 36 พบว่าการสังเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ด้วย TOWS Matrix การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ด้านกลยุทธ์เชิงรุก (SO) สามารถนำจุดแข็งและโอกาสมาทำการสังเคราะห์เพื่อให้สามารถกำหนดกลยุทธ์เชิงรุกได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำแนวทางในด้านการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นจากกลุ่มประชากรตัวอย่างที่มากำหนดเป็นโครงการเพื่อสนองกลยุทธ์เชิงรุก สรุปได้ดังนี้

1. กลยุทธ์การส่งเสริมและสนับสนุนประเภทการท่องเที่ยวแหล่งมรดกโลกในประเทศไทย ได้แก่

- 1.1 โครงการท่องเที่ยวแหล่งอุทยานธรณีโลกและแหล่งมรดกโลกของไทย
- 1.2 โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว 3 มงกุฎมรดกโลกแห่งเดียวของไทยในโคราช
- 1.3 โครงการกิจกรรมนำเที่ยวศึกษาฟอสซิลไดโนเสาร์และช้างดึกบรรพ์ของโคราช
- 1.4 โครงการกิจกรรมนำเที่ยวศึกษาไม้กลายเป็นหินถิ่นโคราช

2. กลยุทธ์การพัฒนากระบวนข้อมูลการท่องเที่ยวและชุมชนสัมพันธ์ ได้แก่

- 2.1 โครงการพัฒนา AI นำมาใช้เพื่อการนำเที่ยว
- 2.2 โครงการพัฒนา AI เพื่อให้ข้อมูลและการบริการของอุทยานธรณีโคราช
- 2.3 โครงการพัฒนาเทคโนโลยีในชุมชนเพื่อเชื่อมโยงความรู้ท้องถิ่น
- 2.4 โครงการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์และป้ายสื่อความหมายท่องเที่ยวในชุมชน

3. กลยุทธ์การส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่สำคัญระดับประเทศในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช ได้แก่

- 3.1 โครงการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมในแหล่งประวัติศาสตร์อุทยานธรณีโคราช
- 3.2 โครงการจัดประชุมสัมมนาทางด้านอุทยานธรณีโลกในภูมิภาค
- 3.3 โครงการจัดกิจกรรมรวมประจำปีของอุทยานธรณีโคราช
- 3.4 โครงการจัดประชุมระดับประเทศโดยใช้พื้นที่อุทยานธรณีโคราช
- 3.5 โครงการจัดกิจกรรมนำเที่ยวโดยรอบพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในช่วงการจัดงาน

มหกรรมพืชสวนโลกโคราช 2029

การกำหนดโครงการตามแผนกลยุทธ์เชิงรับ (WT)

กลยุทธ์เชิงรับ WT1 กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวที่ขาดศักยภาพ

จุดอ่อน (Weaknesses)

W1 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจพิเศษเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยว

W3 สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งยังไม่สามารถรองรับการท่องเที่ยว

W5 นักท่องเที่ยวกระจุกตัวเฉพาะบางสถานที่ท่องเที่ยว

อุปสรรค (Threats)

T1 การบริหารงานด้านการท่องเที่ยวทับซ้อนกับหน่วยงานอื่น

T2 ขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานและการดูแล

T4 ค่านิยมของนักท่องเที่ยวภายในประเทศ

การสังเคราะห์จากข้อมูลการกำหนดกลยุทธ์ TOWS Matrix การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ด้านกลยุทธ์เชิงรับ (WT) สามารถนำจุดอ่อนและอุปสรรคมาทำการสังเคราะห์เพื่อให้สามารถกำหนดกลยุทธ์เชิงรับที่ 1 ซึ่งเป็นกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวที่ขาดศักยภาพ โดยการมีจุดอ่อนของการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในด้านการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจพิเศษเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งยังไม่สามารถรองรับการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวกระจุกตัวเฉพาะบางสถานที่ท่องเที่ยว และอุปสรรคด้านค่านิยมของนักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ยังเน้นให้ความสนใจไปเที่ยวเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยม จึงส่งผลให้จำเป็นต้องมีกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวที่ขาดศักยภาพเพื่อสร้างให้อุทยานธรณีโคราชมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นสร้างความหลากหลายของสถานที่และกิจกรรมท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามอุปสรรคในการบริหารงานด้านการท่องเที่ยวทับซ้อนกับหน่วยงานอื่นและการขาดงบประมาณสนับสนุน เป็นปัญหาหลักที่สำคัญในการพัฒนากลยุทธ์ในด้านนี้ ดังนั้นอุทยานธรณีโคราชจะต้องวางแผนงานในการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่ขาดศักยภาพ โดยอาจจะต้องมีการขอความร่วมมือและช่วยเหลือจากภาครัฐและผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงกำหนดโครงการเพื่อสนองกลยุทธ์เชิงรับที่ 1 ได้แก่

1. โครงการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอีก 13 แห่งในอุทยานธรณีโคราช
2. โครงการปรับปรุงและสรรค์สร้างกิจกรรมท่องเที่ยวใหม่ที่น่าสนใจและน่าดึงดูด

กลยุทธ์เชิงรับ WT2 กลยุทธ์การส่งเสริมการรับรู้ของชุมชนเพื่อเพิ่มศักยภาพรองรับการท่องเที่ยว

จุดอ่อน (Weaknesses)

W4 ชุมชนและผู้นำเที่ยวขาดความรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช

อุปสรรค (Threats)

T2 ขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานและการดูแล

T3 ผู้คนทั่วไปขาดการรับรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช

การสังเคราะห์จากข้อมูลการกำหนดกลยุทธ์ TOWS Matrix การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ด้านกลยุทธ์เชิงรับ (WT) สามารถนำจุดอ่อนและอุปสรรคมาทำการสังเคราะห์เพื่อให้สามารถกำหนดกลยุทธ์เชิงรับที่ 2 ซึ่งเป็นกลยุทธ์การส่งเสริมการรับรู้ของชุมชนเพื่อเพิ่มศักยภาพรองรับ

การท่องเที่ยว โดยจุดอ่อนในด้านชุมชนและผู้นำเที่ยวขาดความรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราชและอุปสรรคในด้านผู้คนทั่วไปขาดการรับรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช จึงเป็นปัญหาที่นับว่ามีความสำคัญมาก เนื่องจากชุมชนถือเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้การท่องเที่ยวดำเนินไปด้วยความสำเร็จโดยการให้ความร่วมมือในการต้อนรับนักท่องเที่ยวและการช่วยกันอนุรักษ์หวงแหนทรัพยากรในท้องถิ่นของตน ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการสร้างกลยุทธ์การส่งเสริมการรับรู้ของชุมชนเพื่อเพิ่มศักยภาพรองรับการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามอุปสรรคในการขาดงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน เป็นปัญหาหลักในการพัฒนากลยุทธ์ในด้านนี้ ดังนั้นอุทยานธรณีโคราชจะต้องวางแผนหรือหาแนวทางการส่งเสริมการรับรู้ของชุมชนเพื่อเพิ่มศักยภาพรองรับการท่องเที่ยว โดยอาจจะต้องมีการขอความร่วมมือและช่วยเหลือจากภาครัฐและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนงบประมาณหรือหามาตรการช่วยเหลือด้วยวิธีการดำเนินงานแบบอื่นที่ใช้งบประมาณน้อยกว่า จึงกำหนดโครงการเพื่อสนองกลยุทธ์เชิงรับที่ 2 ได้แก่

1. โครงการส่งเสริมการเรียนรู้อุทยานธรณีโคราชในรายวิชาท้องถิ่นของเรา
2. โครงการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราชโดยผู้นำชุมชน
3. โครงการกระจายข่าวสารอุทยานธรณีโคราชด้วยเสียงตามสายในหมู่บ้าน
4. โครงการติดตั้งป้ายชื่ออุทยานธรณีโคราชและข่าวสารในชุมชน 1 หมู่บ้าน 1 ป้าย

กลยุทธ์เชิงรับ WT3 กลยุทธ์การเจรจาทางด้านความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อสนับสนุน

การท่องเที่ยว

จุดอ่อน (Weaknesses)

W4 ชุมชนและผู้นำเที่ยวขาดความรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช

W7 ปัญหาด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

อุปสรรค (Threats)

T1 การบริหารงานด้านการท่องเที่ยวทับซ้อนกับหน่วยงานอื่น

T2 ขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานและการดูแล

การสังเคราะห์จากข้อมูลการกำหนดกลยุทธ์ TOWS Matrix การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ด้านกลยุทธ์เชิงรับ (WT) สามารถนำจุดอ่อนและอุปสรรคมาทำการสังเคราะห์เพื่อให้สามารถกำหนดกลยุทธ์เชิงรับที่ 3 ซึ่งเป็นกลยุทธ์การเจรจาทางด้านความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว จุดอ่อนและอุปสรรคทั้ง 4 ด้าน โดยปัญหาการส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การบริหารงานทับซ้อนกันของหน่วยงานและการขาดงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานเป็นปัจจัยส่งเสริมให้เกิดการกระตุ้นให้มีกลยุทธ์การเจรจาทางด้านความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว เนื่องจากในการบริหารงานด้านการท่องเที่ยว ควรจะต้องมีการบูรณาการความร่วมมือและการช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ หากไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ ก็จะกลายเป็น

ปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการประสบความสำเร็จ อีกทั้งยังมีอุปสรรคในด้านงบประมาณ ที่นับว่าเป็นปัญหาที่มีความสำคัญในอันดับต้น ๆ ดังนั้นกลยุทธ์การเจรจาทางด้านการร่วมมือกับทุกภาคส่วน เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว จึงเป็นกลยุทธ์ที่ควรแก้ไขอย่างเร่งด่วนเป็นอันดับต้น ๆ ของการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว จึงกำหนดโครงการเพื่อสนองกลยุทธ์เชิงรับที่ 3 ได้แก่

1. โครงการกิจกรรมสัมพันธ์โดยเชิญทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชเข้าร่วมสัมมนา
2. โครงการสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อพัฒนาด้านท่องเที่ยวจากภาครัฐ
3. โครงการสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อส่งเสริมด้านท่องเที่ยวจากภาคเอกชน

ตาราง 37 แสดงการสังเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ด้วย TOWS Matrix กลยุทธ์เชิงรับ (WT)

ความสัมพันธ์		กลยุทธ์ (Strategy)
จุดอ่อน	อุปสรรค	
1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจพิเศษเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยว	1. การบริหารงานด้านการท่องเที่ยวทับซ้อนกับหน่วยงานอื่น	1. กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวที่ขาดศักยภาพ
2. สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งยังไม่สามารถรองรับการท่องเที่ยว	2. ขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานและการดูแล	
3. นักท่องเที่ยวกระจุกตัวเฉพาะบางสถานที่ท่องเที่ยว	3. ค่านิยมของนักท่องเที่ยวภายในประเทศ	
1. ชุมชนและผู้นำเที่ยวขาดความรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช	1. ขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานและการดูแล	2. การส่งเสริมการรับรู้ของชุมชนเพื่อเพิ่มศักยภาพรองรับการท่องเที่ยว
	2. ผู้คนทั่วไปขาดการรับรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช	
1. ชุมชนและผู้นำเที่ยวขาดความรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช	1. การบริหารงานด้านการท่องเที่ยวทับซ้อนกับหน่วยงานอื่น	3. การเจรจาทางด้านการร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว
2. ปัญหาด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	2. ขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานและการดูแล	

จากตาราง 37 พบว่าการสังเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ด้วย TOWS Matrix การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ด้านกลยุทธ์เชิงรับ (WT) สามารถนำจุดอ่อนและอุปสรรคมาทำการสังเคราะห์เพื่อให้สามารถกำหนดกลยุทธ์เชิงรับได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำแนวทางในด้านการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นจากกลุ่มประชากรตัวอย่างที่มากำหนดเป็นโครงการเพื่อสนองกลยุทธ์เชิงรับ ดังนี้

1. กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวที่ขาดศักยภาพ ได้แก่
 - 1.1 โครงการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอีก 13 แห่งในอุทยานธรณีโคราช
 - 1.2 โครงการปรับปรุงและสรรค์สร้างกิจกรรมท่องเที่ยวใหม่ให้น่าสนใจและน่าดึงดูด
2. กลยุทธ์การส่งเสริมการรับรู้ของชุมชนเพื่อเพิ่มศักยภาพรองรับการท่องเที่ยว ได้แก่
 - 2.1 โครงการส่งเสริมการเรียนรู้อุทยานธรณีโคราชในรายวิชาท้องถิ่นของเรา
 - 2.2 โครงการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราชโดยผู้นำชุมชน
 - 2.3 โครงการกระจายข่าวสารอุทยานธรณีโคราชด้วยเสียงตามสายในหมู่บ้าน
 - 2.4 โครงการติดตั้งป้ายชื่ออุทยานธรณีโคราชและข่าวสารในชุมชน 1 หมู่บ้าน 1 ป้าย
3. กลยุทธ์การเจรจาทางด้านการร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว ได้แก่
 - 3.1 โครงการกิจกรรมสัมพันธ์โดยเชิญทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชเข้าร่วมสัมมนา
 - 3.2 โครงการสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อพัฒนาด้านท่องเที่ยวจากภาครัฐ
 - 3.3 โครงการสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อส่งเสริมด้านท่องเที่ยวจากภาคเอกชน

การกำหนดโครงการตามแผนกลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST)

กลยุทธ์เชิงป้องกัน ST1 กลยุทธ์การสำรวจความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

จุดแข็ง (Strengths)

S3 แหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพรองรับด้านการท่องเที่ยว

S4 มีการจัดตั้งโครงสร้างองค์กรในการบริหารงานและดูแลโดยเฉพาะ

อุปสรรค (Threats)

T3 ผู้คนทั่วไปขาดการรับรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช

T4 ค่านิยมของนักท่องเที่ยวภายในประเทศ

การสังเคราะห์จากข้อมูลการกำหนดกลยุทธ์ TOWS Matrix การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ด้านกลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) สามารถนำจุดแข็งและอุปสรรคมาทำการสังเคราะห์เพื่อให้สามารถกำหนดกลยุทธ์เชิงป้องกันที่ 1 ซึ่งเป็นกลยุทธ์การสำรวจความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยที่การมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและมีองค์กรในการบริหารงานดูแลโดยเฉพาะจะเป็นจุดแข็งที่จะช่วยให้อุทยานธรณีโคราชมีความสามารถด้านการพัฒนาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามอุปสรรคในด้านพฤติกรรมค่านิยมและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช จะเป็นสิ่งที่คอยขัดขวางการประสบความสำเร็จในด้านการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวได้ กล่าวคือ ศักยภาพการรองรับนักท่องเที่ยวและผู้รับผิดชอบในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวมีความพร้อม แต่นักท่องเที่ยวยังไม่ค่อยให้ความสนใจเดินทางมาท่องเที่ยวมากนัก ทั้งนี้หากได้มี

การสำรวจความคิดเห็นและศึกษาพฤติกรรมความต้องการของนักท่องเที่ยวต่ออุทยานธรณีโคราช ผลจากการศึกษาจะสามารถนำมาใช้เพื่อช่วยวางแผนในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชให้ประสบความสำเร็จได้ จึงกำหนดโครงการเพื่อสนองกลยุทธ์เชิงป้องกันที่ 1 ได้แก่

1. โครงการสำรวจความคิดเห็นและการประเมินโดยนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว
 2. โครงการพัฒนาเทคโนโลยีและช่องทางในการสำรวจสอบถามความคิดเห็นนักท่องเที่ยว
- กลยุทธ์เชิงป้องกัน ST2 กลยุทธ์การสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบ**

โดยตรง

จุดแข็ง (Strengths)

S4 มีการจัดตั้งโครงสร้างองค์กรในการบริหารงานและดูแลโดยเฉพาะ

อุปสรรค (Threats)

T1 การบริหารงานด้านการท่องเที่ยวที่ซับซ้อนกับหน่วยงานอื่น

T2 ขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานและการดูแล

การสังเคราะห์จากข้อมูลการกำหนดกลยุทธ์ TOWS Matrix การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ด้านกลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) สามารถนำจุดแข็งและอุปสรรคมาทำการสังเคราะห์เพื่อให้สามารถกำหนดกลยุทธ์เชิงป้องกันที่ 2 ซึ่งเป็นกลยุทธ์การสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง จากการที่อุทยานธรณีโคราชมีจุดแข็งในด้านการมีองค์กรในการบริหารงานและดูแลโดยเฉพาะ จะช่วยให้การบริหารจัดการได้อย่างมีระเบียบและมีระบบในการดำเนินงาน ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวในระยะยาว อีกทั้งยังช่วยให้มีการแบ่งหน้าที่ชัดเจนในการดูแลรักษาสถานที่และส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในขณะเดียวกันพบว่ามีอุปสรรคในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรและการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ซับซ้อนกับหน่วยงานอื่น อาจทำให้เกิดความซ้ำซ้อนหรือความขัดแย้งในการทำงาน นอกจากนี้อุปสรรคที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การขาดงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอในการดำเนินงาน ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคสำคัญ ส่งผลให้การพัฒนาอุทยานธรณีโคราชไม่สามารถเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังอาจส่งผลกระทบต่อการบำรุงรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวหรือแม้แต่การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ดังนั้นจึงจำเป็นที่ควรจะต้องให้ความสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช จึงกำหนดโครงการเพื่อสนองกลยุทธ์เชิงป้องกันที่ 2 ได้แก่

1. โครงการให้ความสำคัญและเข้าร่วมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช
2. โครงการช่วยส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช
3. โครงการให้ความร่วมมือและช่วยเหลือคณะบริหารอุทยานธรณีโคราชด้านการท่องเที่ยว
4. โครงการสนับสนุนกิจกรรมเพื่อหารายได้เข้าสู่หน่วยงานอุทยานธรณีโคราช

ตาราง 38 แสดงการสังเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ด้วย TOWS Matrix กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST)

ความสัมพันธ์		กลยุทธ์ (Strategy)
จุดแข็ง	อุปสรรค	
1. แหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพรองรับด้านการท่องเที่ยว	1. ผู้คนทั่วไปขาดการรับรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช	1. การสำรวจความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
2. มีการจัดตั้งโครงสร้างองค์กรในการบริหารงานและดูแลโดยเฉพาะ	2. ค่านิยมของนักท่องเที่ยวภายในประเทศ	
1. มีการจัดตั้งโครงสร้างองค์กรในการบริหารงานและดูแลโดยเฉพาะ	1. การบริหารงานด้านการท่องเที่ยวทับซ้อนกับหน่วยงานอื่น	2. การสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง
	2. ขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานและการดูแล	

จากตาราง 38 พบว่า การสังเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ด้วย TOWS Matrix การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ด้านกลยุทธ์เชิงป้องกันสามารถนำจุดแข็งและอุปสรรคมาทำการสังเคราะห์เพื่อให้สามารถกำหนดกลยุทธ์เชิงป้องกันได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำแนวทางในด้านการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นจากกลุ่มประชากรตัวอย่างที่มากำหนดเป็นโครงการเพื่อสนองกลยุทธ์เชิงป้องกัน ดังนี้

1. กลยุทธ์การสำรวจความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ได้แก่
 - 1.1 โครงการสำรวจความคิดเห็นและการประเมินโดยนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว
 - 1.2 โครงการพัฒนาเทคโนโลยีและช่องทางในการสำรวจสอบถามความคิดเห็นนักท่องเที่ยว
2. กลยุทธ์การสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง ได้แก่
 - 2.1 โครงการให้ความสำคัญและเข้าร่วมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช
 - 2.2 โครงการช่วยส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช
 - 2.3 โครงการให้ความร่วมมือและช่วยเหลือคณะบริหารอุทยานธรณีโคราชด้านการท่องเที่ยว
 - 2.4 โครงการสนับสนุนกิจกรรมเพื่อหารายได้เข้าสู่หน่วยงานอุทยานธรณีโคราช

การกำหนดโครงการตามแผนกลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO)

กลยุทธ์เชิงแก้ไข WO1 กลยุทธ์การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว

จุดอ่อน (Weaknesses)

W1 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจพิเศษเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยว

W3 สถานที่ท่องเที่ยวบางแหล่งยังไม่สามารถรองรับการท่องเที่ยว

W5 นักท่องเที่ยวกระจุกตัวเฉพาะบางสถานที่ท่องเที่ยว

W6 นักท่องเที่ยวไม่นิยมในการพักค้างคืนในพื้นที่

โอกาส (Opportunities)

- O1 รัฐบาลให้ความสำคัญและผลักดันเพื่อการท่องเที่ยว
- O3 การพัฒนาระบบการขนส่งและคมนาคมเข้าสู่พื้นที่
- O4 การเป็นเจ้าภาพงานมหกรรมพืชสวนโลกของจังหวัดนครราชสีมา
- O5 การปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

การสังเคราะห์จากข้อมูลการกำหนดกลยุทธ์ TOWS Matrix การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ด้านกลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) สามารถนำจุดอ่อนและโอกาสมาทำการสังเคราะห์เพื่อให้สามารถกำหนดกลยุทธ์เชิงแก้ไขที่ 1 ซึ่งเป็นกลยุทธ์การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งนี้จากจุดอ่อนหลายประการของอุทยานธรณีโคราช โดยอุทยานธรณีโคราชมีความน่าสนใจดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เฉพาะกลุ่ม ไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั่วไปได้มากนัก นอกจากนี้สถานที่บางแห่งในอุทยานธรณีโคราชยังขาดความพร้อมและศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งอาจทำให้ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวได้รับการตอบสนองแบบไม่สมบูรณ์ และลดความสนใจในการเดินทางมาท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งมีนักท่องเที่ยวนิยมไปเที่ยวจึงเกิดการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวเฉพาะบางแห่งมากเกินไป ซึ่งอาจทำให้เกิดความแออัดและไม่สามารถเผยแพร่ศักยภาพของอุทยานธรณีโคราชได้เต็มที่ นอกจากนี้ปัญหาของการที่นักท่องเที่ยวไม่นิยมพักค้างคืนในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช ทำให้การขยายตัวของการท่องเที่ยวไม่เต็มที่ การเดินทางท่องเที่ยวเพียงระยะเวลาสั้น ๆ จะเป็นไปในลักษณะของการท่องเที่ยวแบบไม่เกิดการใช้จ่ายและไม่เกิดการกระจายรายได้เข้าสู่พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามนับว่ายังมีโอกาสที่ดีที่จะช่วยแก้ไขปัญหาดังที่กล่าวมา โดยโอกาสจากการที่รัฐบาลให้ความสำคัญในการสนับสนุนการท่องเที่ยว จะเป็นการเปิดโอกาสในการได้รับงบประมาณในการดำเนินงานและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงการส่งเสริมการตลาดที่เหมาะสมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวบางส่วนที่ในปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น นอกจากนี้การที่จังหวัดนครราชสีมาได้รับโอกาสในการเป็นเจ้าภาพงานมหกรรมพืชสวนโลกจะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกได้ รวมถึงช่วยสร้างการประชาสัมพันธ์ที่ดีขึ้นและเพิ่มศักยภาพทางการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัด รวมถึงการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชด้วย ดังนั้นการพัฒนากิจกรรมหรือโปรแกรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย จะเป็นสิ่งสำคัญในการเพิ่มความน่าสนใจให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวอื่น ๆ รวมทั้งเป็นการกระจายความสนใจไปยังสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช จึงกำหนดโครงการเพื่อสนองกลยุทธ์เชิงแก้ไขที่ 1 ได้แก่

1. โครงการฟื้นฟูกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 1 ตำบล 1 กิจกรรม
2. โครงการส่งเสริมกิจกรรมเกิดใหม่ในพื้นที่ โดยอิงตามภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น
3. โครงการส่งเสริมการจัดงานกิจกรรมเทศกาลต่าง ๆ ในชุมชนอุทยานธรณีโคราช
4. โครงการส่งเสริมกิจกรรมนำเที่ยว 7 เส้นทางแนะนำ โคราชจีโอพาร์ค

กลยุทธ์เชิงแก้ไข WO2 กลยุทธ์การพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว จุดอ่อน (Weaknesses)

W2 พื้นที่กว้างขวาง สถานที่ท่องเที่ยวแต่ละจุดอยู่ห่างไกลกัน

W7 ปัญหาด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โอกาส (Opportunities)

O1 รัฐบาลให้ความสำคัญและผลักดันเพื่อการท่องเที่ยว

O3 การพัฒนาระบบการขนส่งและคมนาคมเข้าสู่พื้นที่

O5 การปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

การสังเคราะห์จากข้อมูลการกำหนดกลยุทธ์ TOWS Matrix การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ด้านกลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) สามารถนำจุดอ่อนและโอกาสมาทำการสังเคราะห์เพื่อให้สามารถกำหนดกลยุทธ์เชิงแก้ไขที่ 2 ซึ่งเป็นกลยุทธ์การพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวจากประเด็นจุดอ่อนของอุทยานธรณีโคราชในด้านพื้นที่ที่มีขนาดกว้างขวางและสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งอยู่ห่างไกลจากกัน ซึ่งอาจทำให้การเดินทางระหว่างแหล่งท่องเที่ยวไม่สะดวกสบายสำหรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่ไม่คุ้นเคยกับพื้นที่หรือขาดการเตรียมตัวในการเดินทาง การเดินทางระหว่างสถานที่ท่องเที่ยวจึงอาจเป็นปัญหาที่ทำให้การเยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ เป็นไปได้ยากหรือใช้เวลานานเกินไป นอกจากนี้ยังมีปัญหาการประสานงานที่ไม่ราบรื่นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือขาดการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ ทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชไม่สามารถเติบโตได้อย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตามนับว่ายังมีโอกาสที่ดีจากการที่รัฐบาลให้ความสำคัญและผลักดันการท่องเที่ยว และมีการพัฒนาระบบการขนส่งและคมนาคมเข้าสู่พื้นที่ รวมทั้งการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เน้นการท่องเที่ยวด้วยการใช้รถยนต์ส่วนตัว การท่องเที่ยวแบบกลุ่มเล็ก ๆ การท่องเที่ยวในสถานที่ที่อยู่ห่างไกลที่ผู้คนยังไม่ค่อยนิยมไป ชอบการท่องเที่ยวแบบผจญภัยหรือชอบการท่องเที่ยวแบบแบคแพค ดังนั้นภาคส่วนต่าง ๆ ในอุทยานธรณีโคราช ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชน ควรที่จะร่วมมือหรือกันในการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งสาธารณะเพื่อรองรับการเดินทางของนักท่องเที่ยวในหลากหลายรูปแบบ จึงกำหนดโครงการเพื่อสนองกลยุทธ์เชิงแก้ไขที่ 2 ได้แก่

1. โครงการสนับสนุนการให้บริการขนส่งสาธารณะในพื้นที่โดยภาคเอกชน
2. โครงการพัฒนาศักยภาพการขนส่งสาธารณะเพื่อเชื่อมแหล่งท่องเที่ยวระหว่างอำเภอ
3. โครงการจัดตั้งสมาคมหรือชมรมผู้ให้บริการรถเช่าในพื้นที่ 5 อำเภอและระบบจอง

ออนไลน์

กลยุทธ์เชิงแก้ไข WO3 กลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยว

จุดอ่อน (Weaknesses)

W4 ชุมชนและผู้นำเที่ยวขาดความรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช

โอกาส (Opportunities)

O1 รัฐบาลให้ความสำคัญและผลักดันเพื่อการท่องเที่ยว

การสังเคราะห์จากข้อมูลการกำหนดกลยุทธ์ TOWS Matrix การท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ด้านกลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) สามารถนำจุดอ่อนและโอกาสมาทำการสังเคราะห์เพื่อให้สามารถกำหนดกลยุทธ์เชิงแก้ไขที่ 3 ซึ่งเป็นกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยว โดยปัญหาจุดอ่อนที่สำคัญในการที่ชุมชนและผู้นำเที่ยวขาดความรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช การขาดความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราชจากชุมชนและผู้นำเที่ยวทำให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ไม่เต็มที่ โดยเฉพาะในด้านการนำเสนอจุดเด่นและทรัพยากรที่มีค่าในอุทยานให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งอาจทำให้ไม่สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องหรือแนะนำกิจกรรมที่น่าสนใจได้อย่างเต็มที่ เกิดอุปสรรคต่อการสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวและไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากนัก อย่างไรก็ตามยังมีโอกาสจากการที่รัฐบาลให้ความสำคัญในการสนับสนุนและผลักดันการท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราช ถือเป็นโอกาสที่ดีในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เนื่องจากภาครัฐสามารถจัดสรรงบประมาณจัดหาทรัพยากรหรือสร้างโครงการฝึกอบรมให้กับชุมชนและผู้นำเที่ยวได้ การฝึกอบรมเช่นนี้จะสามารถช่วยเพิ่มความรู้และทักษะของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและสร้างความมั่นใจด้านการนำเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง จึงกำหนดโครงการเพื่อสนองกลยุทธ์เชิงแก้ไขที่ 3 ได้แก่

1. โครงการอบรมมัคคุเทศก์จิตอาสาในท้องถิ่น
2. โครงการฝึกอบรมด้านการให้บริการและให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวในชุมชน
3. โครงการสรรหางบประมาณเพื่อจ้างงานบุคลากรในการดำเนินงานอุทยานธรณีโคราช

ตาราง 39 แสดงการสังเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ด้วย TOWS Matrix กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO)

ความสัมพันธ์		กลยุทธ์ (Strategy)
จุดอ่อน	โอกาส	
1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจพิเศษเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยว	1. รัฐบาลให้ความสำคัญและผลักดันเพื่อการท่องเที่ยว	1. การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว
2. สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งยังไม่สามารถรองรับการท่องเที่ยว	2. การพัฒนาระบบการขนส่งและคมนาคมเข้าสู่พื้นที่	
3. นักท่องเที่ยวกระจุกตัวเฉพาะบางสถานที่ท่องเที่ยว	3. การเป็นเจ้าภาพงานมหกรรมพืชสวนโลกของจังหวัดนครราชสีมา	
4. นักท่องเที่ยวไม่นิยมในการพักค้างคืนในพื้นที่	4. การปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	
1. พื้นที่กว้างขวาง สถานที่ท่องเที่ยวแต่ละจุดอยู่ห่างไกลกัน	1. รัฐบาลให้ความสำคัญและผลักดันเพื่อการท่องเที่ยว	2. การพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว
2. ปัญหาด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	2. การพัฒนาระบบการขนส่งและคมนาคมเข้าสู่พื้นที่	
	3. การปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	
1. ชุมชนและผู้นำเที่ยวขาดความรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช	1. รัฐบาลให้ความสำคัญและผลักดันเพื่อการท่องเที่ยว	3. การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยว

จากตาราง 39 พบว่า การสังเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ด้วย TOWS Matrix การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ด้านกลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) สามารถนำจุดอ่อนและโอกาสมาทำการสังเคราะห์เพื่อให้สามารถกำหนดกลยุทธ์เชิงแก้ไขได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำแนวทางในด้านการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นจากกลุ่มประชากรตัวอย่างที่มากำหนดเป็นโครงการเพื่อสนองกลยุทธ์เชิงแก้ไข ดังนี้

1. กลยุทธ์การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่
 - 1.1 โครงการฟื้นฟูกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 1 ตำบล 1 กิจกรรม
 - 1.2 โครงการส่งเสริมกิจกรรมเกิดใหม่ในพื้นที่ โดยอิงตามภูมิปัญญาและวัฒนธรรม

ท้องถิ่น

- 1.3 โครงการส่งเสริมการจัดงานกิจกรรมเทศกาลต่าง ๆ ในชุมชนอุทยานธรณีโคราช
- 1.4 โครงการส่งเสริมกิจกรรมนำเที่ยว 7 เส้นทางแนะนำ โคราชจีโอพาร์ค
2. กลยุทธ์การพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่
 - 2.1 โครงการสนับสนุนการให้บริการขนส่งสาธารณะในพื้นที่โดยภาคเอกชน
 - 2.2 โครงการพัฒนาศักยภาพการขนส่งสาธารณะเพื่อเชื่อมแหล่งท่องเที่ยวระหว่างอำเภอ

2.3 โครงการจัดตั้งสมาคมหรือชมรมผู้ให้บริการรถเช่าในพื้นที่ 5 อำเภอและระบบจองออนไลน์

3. กลยุทธ์การพัฒนาศูนย์บริการเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ได้แก่

3.1 โครงการอบรมมัคคุเทศก์จิตอาสาในท้องถิ่น

3.2 โครงการฝึกอบรมด้านการให้บริการและให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวในชุมชน

3.3 โครงการสรรหาบประมาณเพื่อจ้างงานบุคลากรในการดำเนินงานอุทยานธรณี

โคราช

แผนยุทธศาสตร์

ผู้วิจัยวิเคราะห์กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ โดยการนำข้อมูลจากการวิเคราะห์ที่ได้จากกระบวนการที่ 1 และกระบวนการที่ 2 มากำหนดวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับพันธกิจ พร้อมทั้งกำหนดพันธกิจตามประเด็นยุทธศาสตร์ และนำกลยุทธ์จัดหมวดหมู่ตามความเหมาะสม

วิสัยทัศน์

“อุทยานธรณีโคราช เป็นแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกที่มีความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง ด้วยการบูรณาการอย่างยั่งยืน”

พันธกิจ

1. ส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรและกิจกรรมการท่องเที่ยว
2. สืบค้นและพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการการท่องเที่ยว
3. พัฒนาระบบฐานข้อมูลและสร้างการรับรู้การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว
4. ส่งเสริมการบูรณาการความร่วมมือในการดำเนินงานการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์การพัฒนา

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรและกิจกรรมการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 1 กลยุทธ์การส่งเสริมและสนับสนุนประเภทการท่องเที่ยวแหล่งมรดกโลกในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของแผนกลยุทธ์ในด้านนี้ เพื่อเป็นการช่วยส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวและการสนับสนุนรูปแบบประเภทการท่องเที่ยวแหล่งมรดกโลกในประเทศไทย ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น แต่ยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวในประเทศไทยมากนัก โดยมีเป้าหมายของแผนกลยุทธ์ คือ การสร้างการรับรู้รูปแบบการท่องเที่ยวประเภทดังกล่าวนี้ให้กับนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น และกระตุ้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในฐานะแหล่งมรดกโลกของยูเนสโกให้เป็นที่รู้จักและเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ อีกทั้งยังเป็นการช่วยสร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมการเรียนรู้ความสัมพันธ์ในเชิงของการท่องเที่ยวทางธรณีวิทยา นิเวศวิทยาและวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ในพื้นที่

เพิ่มศักยภาพการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลกในประเทศไทยในระดับประเทศและระดับนานาชาติ ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและมีคุณภาพ โครงการที่กำหนดขึ้นเพื่อตอบสนองแผนกลยุทธ์ในด้านนี้ ได้แก่

1. โครงการท่องเที่ยวแหล่งอุทยานธรณีโลกและแหล่งมรดกโลกของไทย
2. โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว 3 มงกุฎมรดกโลกแห่งเดียวของไทยในโคราช
3. โครงการกิจกรรมนำเที่ยวศึกษาฟอสซิลไดโนเสาร์และช้างดึกบรรพ์ของโคราช
4. โครงการกิจกรรมนำเที่ยวศึกษาไม้กลายเป็นหินถิ่นโคราช

กลยุทธ์ที่ 2 กลยุทธ์การส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่สำคัญระดับประเทศในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช

วัตถุประสงค์ของแผนกลยุทธ์ในด้านนี้ เพื่อช่วยส่งเสริมการใช้พื้นที่ของอุทยานธรณีโคราชในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือการจัดกิจกรรมที่มีชื่อเสียงระดับจังหวัดหรือระดับประเทศ โดยมีเป้าหมายของแผนกลยุทธ์ คือ ชื่อเสียงของอุทยานธรณีโคราชเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้นจากการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ ผ่านการจัดกิจกรรมที่สำคัญ ๆ ในพื้นที่ ทั้งกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงและกิจกรรมประเภทอื่น ๆ รวมถึงสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน การกระตุ้นเศรษฐกิจในท้องถิ่น และขยายโอกาสการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราชสู่ระดับประเทศและระดับนานาชาติ โครงการที่กำหนดขึ้นเพื่อตอบสนองแผนกลยุทธ์ในด้านนี้ ได้แก่

1. โครงการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมในแหล่งประวัติศาสตร์อุทยานธรณีโคราช
2. โครงการจัดประชุมสัมมนาทางด้านอุทยานธรณีโลกในภูมิภาค
3. โครงการจัดกิจกรรมรวมประจำปีของอุทยานธรณีโคราช
4. โครงการจัดประชุมระดับประเทศโดยใช้พื้นที่อุทยานธรณีโคราช
5. โครงการจัดกิจกรรมนำเที่ยวโดยรอบพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในช่วงการจัดงานมหกรรมพืชสวนโลกโคราช 2029

พืชสวนโลกโคราช 2029

กลยุทธ์ที่ 3 กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวที่ขาดศักยภาพ

วัตถุประสงค์ของแผนกลยุทธ์ในด้านนี้ เพื่อช่วยพัฒนาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ และกิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชที่ยังขาดศักยภาพด้านการท่องเที่ยว โดยมีเป้าหมายของแผนกลยุทธ์ คือ การยกระดับและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยังขาดศักยภาพและความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยว ด้วยการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ การสร้างกิจกรรมที่มีเอกลักษณ์น่าสนใจ และการทำการตลาดเชิงรุกเพื่อให้แหล่ง

ท่องเที่ยวและกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โครงการที่กำหนดขึ้นเพื่อตอบสนองแผนกลยุทธ์ในด้านนี้ ได้แก่

1. โครงการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอีก 13 แห่งในอุทยานธรณีโคราช
2. โครงการปรับปรุงและสร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยวใหม่ให้น่าสนใจและน่าดึงดูด

กลยุทธ์ที่ 4 กลยุทธ์การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของแผนกลยุทธ์ในด้านนี้ เพื่อช่วยพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งหมด ในอุทยานธรณีโคราชให้มีความน่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากยิ่งขึ้น โดยมีเป้าหมายของแผนกลยุทธ์ คือ การฟื้นฟูกิจกรรมท่องเที่ยวในอดีตที่เคยสูญหายไปให้กลับมาอีกครั้ง การปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวในปัจจุบันให้มีศักยภาพดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น และการคิดค้นสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ ๆ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มความหลากหลายและคุณภาพของกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนและคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทั่วไปและเพิ่มขีดความสามารถด้านการแข่งขันของอุทยานธรณีโคราชในตลาดท่องเที่ยวภายในประเทศ โครงการที่กำหนดขึ้นเพื่อตอบสนองแผนกลยุทธ์ในด้านนี้ ได้แก่

1. โครงการฟื้นฟูกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 1 ตำบล 1 กิจกรรม
2. โครงการส่งเสริมกิจกรรมเกิดใหม่ในพื้นที่ โดยอิงตามภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น
3. โครงการส่งเสริมการจัดงานกิจกรรมเทศกาลต่าง ๆ ในชุมชนอุทยานธรณีโคราช
4. โครงการส่งเสริมกิจกรรมนำเที่ยว 7 เส้นทางแนะนำ โคราชจีโอพาร์ค

ยุทธศาสตร์ที่ 2 สํารวจและพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 1 กลยุทธ์การสำรวจความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของแผนกลยุทธ์ในด้านนี้ เพื่อสำรวจความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่ได้มาท่องเที่ยวหรือร่วมชมกิจกรรมท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราช โดยมีเป้าหมายของแผนกลยุทธ์ คือ การนำผลการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ มาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาศักยภาพเพื่อรองรับการท่องเที่ยว และการนำผลการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ มาวิเคราะห์เพื่อทำการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาองค์ประกอบผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวหรือองค์ประกอบในการท่องเที่ยวด้านอื่น ๆ ของอุทยานธรณีโคราช โครงการที่กำหนดขึ้นเพื่อตอบสนองแผนกลยุทธ์ในด้านนี้ ได้แก่

1. โครงการสำรวจความคิดเห็นและการประเมินโดยนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว
2. โครงการพัฒนาเทคโนโลยีและช่องทางในการตรวจสอบถามความคิดเห็นนักท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 2 กลยุทธ์การพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของแผนกลยุทธ์ในด้านนี้ เพื่อพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะสำหรับการเดินทางของนักท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช โดยมีเป้าหมายของแผนกลยุทธ์ คือ การสร้างระบบขนส่งสาธารณะในชุมชนเพื่อประโยชน์ในการเดินทางของนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ และการสัญจรเดินทางของผู้คนในท้องถิ่น โดยได้รับความร่วมมือจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการลงทุนของภาคเอกชน โครงการที่กำหนดขึ้นเพื่อตอบสนองแผนกลยุทธ์ในด้านนี้ ได้แก่

1. โครงการสนับสนุนการให้บริการขนส่งสาธารณะในพื้นที่โดยภาคเอกชน
2. โครงการพัฒนาศักยภาพการขนส่งสาธารณะเพื่อเชื่อมแหล่งท่องเที่ยวระหว่างอำเภอ
3. โครงการจัดตั้งสมาคมหรือชมรมผู้ให้บริการรถเช่าในพื้นที่ 5 อำเภอและระบบจอง

ออนไลน์

กลยุทธ์ที่ 3 กลยุทธ์การพัฒนาศูนย์บริการเพื่อรองรับการท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของแผนกลยุทธ์ในด้านนี้ เพื่อพัฒนาศูนย์บริการสำหรับรองรับการเติบโตการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช โดยมีเป้าหมายของแผนกลยุทธ์ คือ การเพิ่มขึ้นของจำนวนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานทางด้านการท่องเที่ยว และสามารถพัฒนาศูนย์บริการได้จนมีจำนวนที่เพียงพอสำหรับรองรับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช โครงการที่กำหนดขึ้นเพื่อตอบสนองแผนกลยุทธ์ในด้านนี้ ได้แก่

1. โครงการอบรมมัคคุเทศก์จิตอาสาในท้องถิ่น
2. โครงการฝึกอบรมด้านการให้บริการและให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวในชุมชน
3. โครงการสรรหางบประมาณเพื่อจ้างงานบุคลากรในการดำเนินงานอุทยานธรณีโคราช

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาระบบฐานข้อมูลและสร้างการรับรู้การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 1 กลยุทธ์การพัฒนาระบบฐานข้อมูลการท่องเที่ยวและชุมชนสัมพันธ์

วัตถุประสงค์ของแผนกลยุทธ์ในด้านนี้ เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลการท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราชและการสร้างเครือข่ายชุมชนสัมพันธ์ในพื้นที่ โดยมีเป้าหมายของแผนกลยุทธ์ คือ การมีระบบเทคโนโลยีดิจิทัลที่เป็นระบบฐานข้อมูลในการจัดเก็บและบริหารข้อมูลอย่างเป็นระบบ ที่จะช่วยก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการท่องเที่ยวต่อทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และการมีเครือข่ายชุมชนสัมพันธ์ที่เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชนและนักท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โครงการที่กำหนดขึ้นเพื่อตอบสนองแผนกลยุทธ์ในด้านนี้ ได้แก่

1. โครงการพัฒนา AI นำมาใช้เพื่อการนำเที่ยว
2. โครงการพัฒนา AI เพื่อให้ข้อมูลและการบริการของอุทยานธรณีโคราช
3. โครงการพัฒนาเทคโนโลยีในชุมชนเพื่อเชื่อมโยงความรู้ท้องถิ่น
4. โครงการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์และป้ายสื่อความหมายท่องเที่ยวในชุมชน

กลยุทธ์ที่ 2 กลยุทธ์การส่งเสริมการรับรู้ของชุมชนเพื่อเพิ่มศักยภาพรองรับการท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของแผนกลยุทธ์ในด้านนี้ เพื่อส่งเสริมการรับรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราชของชุมชนในพื้นที่และเพิ่มศักยภาพรองรับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว โดยมีเป้าหมายของแผนกลยุทธ์ คือ ชุมชนในพื้นที่มีศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช การให้ความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงาน และการเกิดจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ชุมชนสามารถรองรับการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป โครงการที่กำหนดขึ้นเพื่อตอบสนองแผนกลยุทธ์ในด้านนี้ ได้แก่

1. โครงการส่งเสริมการเรียนรู้อุทยานธรณีโคราชในรายวิชาท้องถิ่นของเรา
2. โครงการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราชโดยผู้นำชุมชน
3. โครงการกระจายข่าวสารอุทยานธรณีโคราชด้วยเสียงตามสายในหมู่บ้าน
4. โครงการติดตั้งป้ายชื่ออุทยานธรณีโคราชและข่าวสารในชุมชน 1 หมู่บ้าน 1 ป้าย

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการบูรณาการความร่วมมือในการดำเนินงานการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 1 กลยุทธ์การเจรจาทางด้านความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของแผนกลยุทธ์ในด้านนี้ การได้รับความร่วมมือในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยมีเป้าหมายของแผนกลยุทธ์ คือ ความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา (รวมถึงนักวิชาการ) และภาคชุมชนเพื่อบูรณาการทรัพยากรและความเชี่ยวชาญจากภาคส่วนต่าง ๆ สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ รวมถึงการขยายเครือข่ายและสร้างชื่อเสียงการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชสู่ระดับนานาชาติ เพื่อให้อุทยานธรณีโคราชเป็นแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกที่ยั่งยืนและเป็นที่ยอมรับมากยิ่งขึ้น โครงการที่กำหนดขึ้นเพื่อตอบสนองแผนกลยุทธ์ในด้านนี้ ได้แก่

1. โครงการกิจกรรมสัมพันธ์โดยเชิญทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชเข้าร่วมสัมมนา
2. โครงการสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อพัฒนาด้านท่องเที่ยวจากภาครัฐ
3. โครงการสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อส่งเสริมด้านท่องเที่ยวจากภาคเอกชน

กลยุทธ์ที่ 2 กลยุทธ์การสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง

วัตถุประสงค์ของแผนกลยุทธ์ในด้านนี้ เพื่อการได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานทุกภาคส่วนที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช โดยมีเป้าหมายของแผนกลยุทธ์ คือ หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชมีศักยภาพในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น มีการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานการได้รับงบประมาณเพื่อดำเนินงานและจัดสรรการใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวและการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชโครงการที่กำหนดขึ้นเพื่อตอบสนองแผนกลยุทธ์ในด้านนี้ ได้แก่

1. โครงการให้ความสำคัญและเข้าร่วมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช
2. โครงการช่วยส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช
3. โครงการให้ความร่วมมือและช่วยเหลือคณะบริหารอุทยานธรณีโคราชด้านการท่องเที่ยว
4. โครงการสนับสนุนกิจกรรมเพื่อหารายได้เข้าสู่หน่วยงานอุทยานธรณีโคราช

แผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่มีประโยชน์ ที่จะช่วยสนับสนุนการดำเนินงานทางด้านการท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราชให้ประสบความสำเร็จ เป็นไปตามหลักการจัดการเพื่อความยั่งยืนทางด้านการท่องเที่ยว ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อมสามารถสรุปคุณค่าต่อการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนในมิติแต่ละด้านของแผนยุทธศาสตร์ทั้ง 4 แผน ดังแสดงในตาราง 40-43

ตาราง 40 แสดงคุณค่าต่อการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนในแต่ละด้านของแผนยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรและกิจกรรมการท่องเที่ยว

ที่	โครงการตามแผนกลยุทธ์	คุณค่าต่อการจัดการเพื่อความยั่งยืน		
		เศรษฐกิจ	สังคมวัฒนธรรม	สิ่งแวดล้อม
กลยุทธ์ที่ 1 การส่งเสริมและสนับสนุนประเภทการท่องเที่ยวแหล่งมรดกโลกในประเทศไทย				
1.	โครงการท่องเที่ยวแหล่งอุทยานธรณีโลกและแหล่งมรดกโลกของไทย	✓	✓	
2.	โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว 3 มงกุฎมรดกโลกแห่งเดียวของไทยในโคราช	✓		
3.	โครงการกิจกรรมนำเที่ยวศึกษาฟอสซิลไดโนเสาร์และช้างดึกบรรพ์ของโคราช	✓		
4.	โครงการกิจกรรมนำเที่ยวศึกษาไม้กลายเป็นหินถิ่นโคราช	✓		
กลยุทธ์ที่ 2 การส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่สำคัญระดับประเทศในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช				
1.	โครงการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมในแหล่งประวัติศาสตร์อุทยานธรณีโคราช	✓	✓	
2.	โครงการจัดประชุมสัมมนาทางด้านอุทยานธรณีโลกในภูมิภาค	✓	✓	✓
3.	โครงการจัดกิจกรรมรวมประจำปีของอุทยานธรณีโคราช	✓	✓	
4.	โครงการจัดประชุมระดับประเทศโดยใช้พื้นที่อุทยานธรณีโคราช	✓		
5.	โครงการจัดกิจกรรมนำเที่ยวโดยรอบพื้นที่อุทยานธรณีโคราชในช่วงการจัดงานมหกรรมพืชสวนโลกโคราช 2029	✓		
กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวที่ขาดศักยภาพ				
1.	โครงการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอีก 13 แห่งในอุทยานธรณีโคราช	✓	✓	✓
2.	โครงการปรับปรุงและสรรค์สร้างกิจกรรมท่องเที่ยวใหม่ที่น่าสนใจและน่าดึงดูด	✓	✓	
กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว				
1.	โครงการฟื้นฟูกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 1 ตำบล 1 กิจกรรม		✓	
2.	โครงการส่งเสริมกิจกรรมเกิดใหม่ในพื้นที่ โดยอิงตามภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น		✓	
3.	โครงการส่งเสริมการจัดงานกิจกรรมเทศกาลต่าง ๆ ในชุมชนอุทยานธรณีโคราช	✓	✓	
4.	โครงการส่งเสริมกิจกรรมนำเที่ยว 7 เส้นทางแนะนำ โคราชจีโอพาร์ค	✓		
รวม		13	9	2

จากตาราง 40 พบว่า จำนวนโครงการของแผนยุทธศาสตร์ที่ 1 เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรและกิจกรรมการท่องเที่ยว มีจำนวน 15 โครงการ โดยแต่ละโครงการจะช่วยส่งเสริมและมีคุณค่าต่อการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนในแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านเศรษฐกิจ 13 โครงการ ด้านสังคมวัฒนธรรม 9 โครงการและด้านสิ่งแวดล้อม 2 โครงการ

ตาราง 41 แสดงคุณค่าต่อการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนในแต่ละด้านของแผนยุทธศาสตร์ที่ 2 สํารวจและพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการการท่องเที่ยว

ที่	โครงการตามแผนกลยุทธ์	คุณค่าต่อการจัดการเพื่อความยั่งยืน		
		เศรษฐกิจ	สังคมวัฒนธรรม	สิ่งแวดล้อม
กลยุทธ์ที่ 1 การสำรวจความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว				
1.	โครงการสำรวจความคิดเห็นและการประเมินโดยนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว	✓	✓	✓
2.	โครงการพัฒนาเทคโนโลยีและช่องทางในการสำรวจสอบถามความคิดเห็นนักท่องเที่ยว	✓		
กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว				
1.	โครงการสนับสนุนการให้บริการขนส่งสาธารณะในพื้นที่โดยภาคเอกชน	✓		
2.	โครงการพัฒนาศักยภาพการขนส่งสาธารณะเพื่อเชื่อมแหล่งท่องเที่ยวระหว่างอำเภอ	✓		
3.	โครงการจัดตั้งสมาคมหรือชมรมผู้ให้บริการรถเช่าในพื้นที่ 5 อำเภอและระบบจองออนไลน์	✓		
กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยว				
1.	โครงการอบรมมัคคุเทศก์จิตอาสาในท้องถิ่น	✓	✓	
2.	โครงการฝึกอบรมด้านการให้บริการและให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวในชุมชน		✓	
3.	โครงการสรรหางบประมาณเพื่อจ้างงานบุคลากรในการดำเนินงานอุทยานธรณีโคราช	✓	✓	
รวม		7	4	1

จากตาราง 41 พบว่า จำนวนโครงการของแผนยุทธศาสตร์ที่ 2 เพื่อสำรวจและพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการการท่องเที่ยว มีจำนวน 8 โครงการ โดยแต่ละโครงการจะช่วยส่งเสริมและมีคุณค่าต่อการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนในแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านเศรษฐกิจ 7 โครงการ ด้านสังคมวัฒนธรรม 4 โครงการและด้านสิ่งแวดล้อม 1 โครงการ

ตาราง 42 แสดงคุณค่าต่อการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนในแต่ละด้านของแผนยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาระบบฐานข้อมูลและสร้างการรับรู้การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

ที่	โครงการตามแผนกลยุทธ์	คุณค่าต่อการจัดการเพื่อความยั่งยืน		
		เศรษฐกิจ	สังคมวัฒนธรรม	สิ่งแวดล้อม
กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาระบบฐานข้อมูลการท่องเที่ยวและชุมชนสัมพันธ์				
1.	โครงการพัฒนา AI นำมาใช้ในการนำเที่ยว	✓	✓	✓
2.	โครงการพัฒนา AI เพื่อให้ข้อมูลและการบริการของอุทยานธรณีโคราช	✓		
3.	โครงการพัฒนาเทคโนโลยีในชุมชนเพื่อเชื่อมโยงองค์ความรู้ท้องถิ่น		✓	
4.	โครงการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์และป้ายสื่อความหมายท่องเที่ยวในชุมชน		✓	✓
กลยุทธ์ที่ 2 การส่งเสริมการรับรู้ของชุมชนเพื่อเพิ่มศักยภาพรองรับการท่องเที่ยว				
1.	โครงการส่งเสริมการเรียนรู้อุทยานธรณีโคราชในรายวิชาท้องถิ่นของเรา		✓	✓
2.	โครงการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราชโดยผู้นำชุมชน		✓	✓
3.	โครงการกระจายข่าวสารอุทยานธรณีโคราชด้วยเสียงตามสายในหมู่บ้าน		✓	
4.	โครงการติดตั้งป้ายชื่ออุทยานธรณีโคราชและข่าวสารในชุมชน 1 หมู่บ้าน 1 ป้าย		✓	
รวม		2	7	4

จากตาราง 42 พบว่า จำนวนโครงการของแผนยุทธศาสตร์ที่ 3 เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสร้างการรับรู้การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว มีจำนวน 8 โครงการ โดยแต่ละโครงการจะช่วยส่งเสริมและมีคุณค่าต่อการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนในแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านเศรษฐกิจ 2 โครงการ ด้านสังคมวัฒนธรรม 7 โครงการ และด้านสิ่งแวดล้อม 4 โครงการ

ตาราง 43 แสดงคุณค่าต่อการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนในแต่ละด้านของแผนยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการบูรณาการความร่วมมือในการดำเนินงานการท่องเที่ยว

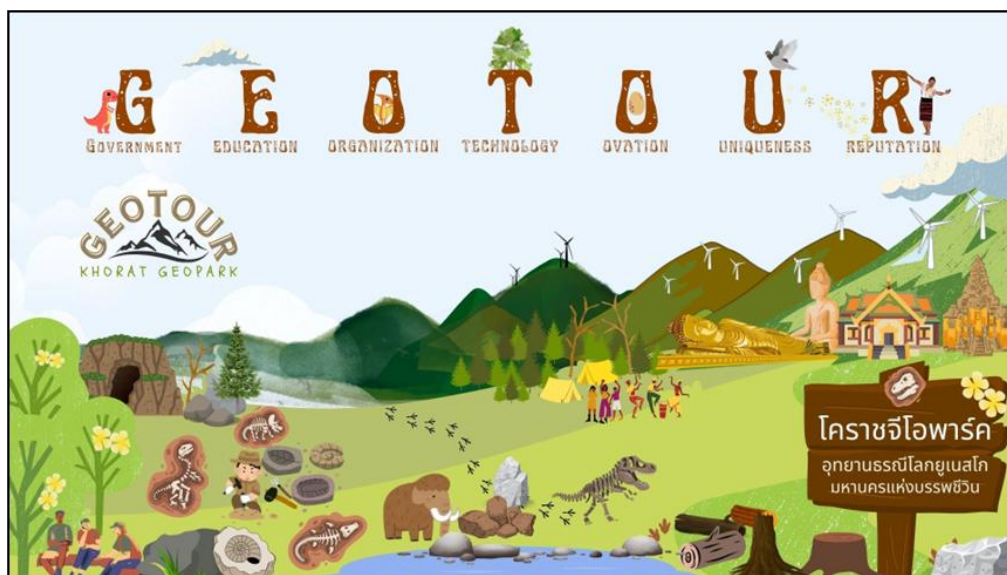
ที่	โครงการตามแผนกลยุทธ์	คุณค่าต่อการจัดการเพื่อความยั่งยืน		
		เศรษฐกิจ	สังคมวัฒนธรรม	สิ่งแวดล้อม
กลยุทธ์ที่ 1 การเจรจาทางด้านความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว				
1.	โครงการกิจกรรมสัมพันธ์โดยเชิญทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชเข้าร่วมสัมมนา	✓	✓	✓
2.	โครงการสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวจากภาครัฐ	✓	✓	✓
3.	โครงการสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อส่งเสริมด้านท่องเที่ยวจากภาคเอกชน	✓	✓	
กลยุทธ์ที่ 2 การสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง				
1.	โครงการให้ความสำคัญและเข้าร่วมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช	✓	✓	
2.	โครงการช่วยส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช	✓	✓	
3.	โครงการให้ความร่วมมือและช่วยเหลือคณะบริหารอุทยานธรณีโคราชด้านการท่องเที่ยว	✓	✓	
4.	โครงการสนับสนุนกิจกรรมเพื่อหารายได้เข้าสู่หน่วยงานอุทยานธรณีโคราช	✓		
รวม		7	6	2

จากตาราง 43 พบว่า จำนวนโครงการของแผนยุทธศาสตร์ที่ 4 เพื่อส่งเสริมการบูรณาการความร่วมมือในการดำเนินงานการท่องเที่ยว มีจำนวน 7 โครงการ โดยแต่ละโครงการจะช่วยส่งเสริมและมีคุณค่าต่อการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนในแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านเศรษฐกิจ 7 โครงการ ด้านสังคมวัฒนธรรม 6 โครงการ และด้านสิ่งแวดล้อม 2 โครงการ

โดยสรุปแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช มีการกำหนดโครงการตามแผนกลยุทธ์ในแต่ละด้านเพื่อตอบสนองตามหลักของการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน ประกอบด้วย แผนยุทธศาสตร์จำนวน 4 แผน โดยมีแผนกลยุทธ์รวมทั้งหมด 11 กลยุทธ์ และมีการกำหนดโครงการในแต่ละแผนกลยุทธ์รวมทั้งหมด 38 โครงการ ซึ่งโครงการที่กำหนดจะช่วยส่งเสริมและมีคุณค่าต่อการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนในแต่ละด้านโดยรวมดังนี้ ด้านเศรษฐกิจ 29 โครงการ ด้านสังคมวัฒนธรรม 26 โครงการ และด้านสิ่งแวดล้อม 9 โครงการ

จากข้อมูลสรุปและอภิปรายการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอกระบวนทัศน์ (Paradigm) ที่ประกอบด้วยแนวคิดที่เป็นกรอบในการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช ดังนี้

GEOTOUR Paradigm: Conceptual Framework for Development and Promotion Strategies

ภาพ 20 กระบวนทัศน์เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

แนวทางในการช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชให้ประสบความสำเร็จจากกระบวนทัศน์ “GEOTOUR” ประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีการบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถช่วยให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างยั่งยืนและมีความสมดุลในหลายด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนทัศน์ “GEOTOUR” มีส่วน ประกอบหลัก แนวคิด ดังนี้

G: Government ภาครัฐหรือผู้ที่เกี่ยวข้องต้องกำหนดนโยบายให้ชัดเจนพร้อมสนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินงานให้เพียงพอ โดยการวางนโยบายที่เป็นระบบและมีการจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสมจะช่วยให้มีการพัฒนาอุทยานธรณีโคราชได้อย่างยั่งยืน การส่งเสริมอุทยานธรณีโคราชในฐานะแหล่งมรดกโลกของยูเนสโก ต้องการการสนับสนุนทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐานและการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วโลกได้รับรู้ถึงความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวนี้เป็นอย่างยิ่ง

E: Education การให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาและการท่องเที่ยวประเภทอื่นที่สัมพันธ์กันกับธรณีวิทยา การให้ความรู้มีความสำคัญในการเป็นพื้นฐานสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งยังช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้เป็นผู้มีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ ความรู้ด้านธรณีวิทยาจะช่วยเสริมสร้าง

การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยทำให้ผู้คนเข้าใจถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ การให้การศึกษาผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงจะช่วยกระตุ้นการท่องเที่ยวและส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์เพื่อความยั่งยืนในเวลาเดียวกัน

O: Organization มีคณะทำงานที่ประกอบด้วยทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในด้านการท่องเที่ยว ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคนักวิชาการ ภาคองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) และภาคชุมชน ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างการบูรณาการให้เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีคณะทำงานที่เกี่ยวข้องและมีความรู้ในด้านต่าง ๆ รวมถึงการช่วยเหลือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาระหว่างการดำเนินการ จะช่วยให้การพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวมีความสอดคล้องกัน ทำให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องและสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวได้

T: Technology การใช้เทคโนโลยีในการบริหารงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับการสื่อสารเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านช่องทางดิจิทัลต่าง ๆ ในปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีนับว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการใช้สื่อดิจิทัล เช่น เว็บไซต์และสื่อสังคมในการประชาสัมพันธ์อุทยานธรณีโคราชให้ทั่วโลกได้รับรู้ ผ่านการนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยว เช่น ข้อมูลทั่วไปของอุทยานธรณีโคราช เส้นทางท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวธรณีวิทยาหรือกิจกรรมที่มีให้เลือกในพื้นที่ได้อย่างง่ายดาย

O: Ovation การทุ่มเทในการบริหารจัดการด้วยความเป็นเลิศ เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ประทับใจให้ผู้มาเยือนด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครันและการบริการที่เป็นเลิศ ความเป็นเลิศในการบริการเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาบริการอย่างมีคุณภาพ และมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครันโดยการบริการที่ดีสามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับอุทยานธรณีโคราชได้ ดังนั้นควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้ทันสมัยและรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพื่อการสร้างประสบการณ์ที่ประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว

U: Uniqueness การดำเนินการสื่อสารการตลาด การสร้างและวางตำแหน่งของสินค้าและบริการในเชิงการตลาด (Brand positioning) ให้นักท่องเที่ยวรับรู้ถึงความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวทางด้านธรณีวิทยาของอุทยานธรณีโคราช จังหวัดนครราชสีมาทั้งนี้การสร้างแบรนด์และตำแหน่งทางการตลาดของอุทยานธรณีโคราชควรที่จะเน้นไปที่ เอกลักษณ์ทางด้านธรณีวิทยาที่ได้รับการรับรองระดับโลก จะช่วยให้แหล่งท่องเที่ยวนี้มีการจดจำได้ในระดับสากล นอกจากนี้การสื่อสารเกี่ยวกับความพิเศษและคุณค่าของแหล่งธรณีวิทยา เช่น การค้นพบฟอสซิลและซากดึกดำบรรพ์มากมายในพื้นที่ หรือการเกิดแนวเขาเวสตาที่ยาวที่สุดแห่งหนึ่งของโลก การเป็นพื้นที่การศึกษาทางธรณีวิทยาที่สำคัญจะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในด้านธรรมชาติและวิทยาศาสตร์ให้เพิ่มมากขึ้น

R: Reputation การสร้างภาพลักษณ์ชื่อเสียงโดยใช้ประโยชน์จากการได้รับการประกาศรับรองให้เป็นอุทยานธรณีโลก ในฐานะของการเป็นแหล่งมรดกโลกขององค์การยูเนสโก ด้วยปัจจัยดังกล่าวนี้จะช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ของอุทยานในระดับโลก ซึ่งมีศักดิ์ศรีเสมือนพื้นที่แหล่งมรดกโลกอื่น ๆ การได้รับการรับรองนี้เป็นการยืนยันถึงความสำคัญของอุทยานธรณีโคราชและจะช่วยให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศได้มากขึ้น ภาพลักษณ์ในฐานะมรดกโลกจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ

การส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชผ่านกระบวนการทัศน์ “GEOTOUR” โดยการบูรณาการจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการผสมผสานการทำงานระหว่างหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ การให้ความสำคัญในการศึกษาเพื่อสร้างการรับรู้และฐานข้อมูลการใช้เทคโนโลยี การเน้นในศักยภาพเพื่อความเป็นเลิศในการบริการ การนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์และชื่อเสียงในระดับสากล จะเป็นแนวทางที่สำคัญอันจะสามารถสร้างการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืนและสมดุล ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยให้การท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราชประสบความสำเร็จในทุกด้านอย่างยั่งยืนและเป็นที่ยอมรับในการท่องเที่ยวและภาพลักษณ์ของการเป็นมรดกโลกระดับโลก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง แผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์จากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในด้านการท่องเที่ยว ทั้งหน่วยงานภาครัฐที่สำคัญระดับประเทศและหน่วยงานที่สำคัญในจังหวัดนครราชสีมา ภาคเอกชน นักวิชาการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช และภาคชุมชนในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีการสัมภาษณ์ตัวแทนองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มและผลกระทบที่อาจจะตามมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช รวมทั้งยังมีการสอบถามความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช จึงนับได้ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์นั้นมีความสำคัญอย่างสมบูรณ์ในทุกมิติทุกประเด็น

การดำเนินการวิจัยด้วยการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสังเคราะห์ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมและศึกษา จนกระทั่งในกระบวนการสุดท้ายผู้วิจัยได้ผลสำรวจออกมาเป็นแนวทางแผนกลยุทธ์เชิงรุก กลยุทธ์เชิงรับ กลยุทธ์เชิงป้องกัน และกลยุทธ์เชิงแก้ไข จนนำไปสู่การสร้างประเด็นแผนยุทธศาสตร์และการกำหนดโครงการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองตามแผนยุทธศาสตร์ในแต่ละด้านให้ประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยจึงขอเสนอข้อเสนอแนะในการนำผลของการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. กลุ่มงานด้านการวางแผนยุทธศาสตร์จังหวัดนครราชสีมา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา สามารถนำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช มาใช้เป็นแนวทางส่วนหนึ่งในการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดนครราชสีมา อีกทั้งยังสามารถพิจารณานำกลยุทธ์ที่เหมาะสมของแผนยุทธศาสตร์นี้ ไปดำเนินการทดลองใช้กับชุมชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหรือกับผู้ที่เกี่ยวข้องตามแต่ละกลยุทธ์ที่เลือกนำไปปฏิบัติ

2. หน่วยงานหรือผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม สามารถนำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราชนี้ ไปเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาและการวางแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมาหรือที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวประเภทการท่องเที่ยวอุทยานธรณีในพื้นที่อื่น ๆ

3. หน่วยงานอุทยานธรณีโคราชและคณะบริหารองค์กร เป็นผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบภาระงานส่วนหนึ่งในการส่งเสริมการท่องเที่ยว จึงสามารถศึกษาแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลจากทุกภาคส่วนที่จะเป็นประโยชน์ใช้สำหรับประกอบการวางแผนการบริหารงานอุทยานธรณีโคราชให้ประสบความสำเร็จในส่วนงานด้านการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

4. หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ และภาคชุมชน สามารถนำข้อมูลจากแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวนี้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ โดยสามารถนำข้อมูลของหน่วยงานภาคส่วนอื่น ๆ ที่ต้องการจากงานวิจัยนี้ มาใช้ประกอบการวางแผนการดำเนินงานและการวางแผนยุทธศาสตร์ในด้านต่าง ๆ เพิ่มเติม โดยไม่ต้องเสียเวลาในการสำรวจและเก็บข้อมูลใหม่ซ้ำ

5. การศึกษาวิจัยด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชครั้งนี้ เป็นการศึกษากลุ่มประชากรตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่านั้น ผลการวิจัยจึงเหมาะสำหรับการนำไปใช้ในการวางแผนและนโยบายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวกับกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่านั้น แต่หากผู้ที่สนใจในงานวิจัยนี้มีความต้องการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและนโยบายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวกับกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ควรจะต้องทำการศึกษาวิจัยในประเด็นดังกล่าวนี้เพิ่มเติม

6. การศึกษาวิจัยด้านการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชครั้งนี้ ในด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยว จะเป็นการศึกษาเฉพาะจากแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมที่มีความพร้อมและมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนด้านการท่องเที่ยว ผลการวิจัยจึงนำเสนอข้อมูลเฉพาะจากแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งและกิจกรรมบางประเภทที่มีศักยภาพเท่านั้น

แต่หากผู้ที่สนใจในงานวิจัยนี้มีความต้องการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพของแหล่งทรัพยากรสถานที่อื่นที่ไม่ได้ถูกนำมาทำการวิจัยหรือแหล่งทรัพยากรสถานที่ทั้งหมดในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช ควรจะต้องทำการศึกษาวิจัยในประเด็นดังกล่าวนี้เพิ่มเติม

7. จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ทั้งในด้านการประชาสัมพันธ์และการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวยังคงมีปัญหาในการดำเนินงาน อยู่บางประการ ดังนั้นผู้ที่สนใจจึงควรศึกษาประเด็นที่ยังคงเป็นปัญหาและนำไปวิเคราะห์เพื่อเป็น ข้อมูลสนับสนุนเพิ่มเติม ใช้ในการวางแผนและแก้ไขปัญหาดังกล่าว อีกทั้งในการดำเนินงานและการแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความ ร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการร่วมกันหาแนวทางและวิธีการดำเนินการที่จะก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อทุกฝ่ายมากที่สุดและส่งผลกระทบเชิงลบน้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้เกิดประโยชน์จากการศึกษาวิจัยนี้และเป็นการพัฒนางานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในอนาคต ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรนำผลการศึกษาวิจัยนี้มาทำการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเป็นการต่อยอด องค์ความรู้ในอนาคต ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยในครั้งนี้ นอกจากนี้ผู้วิจัย เชื่อว่าในการศึกษาการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของอุทยานธรณีโคราช ยังมีประเด็นอื่น ที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมอีกหลายประเด็น ผู้วิจัยจึงขอเสนอข้อเสนอแนะในการวิจัย ครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวิจัยด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในกลุ่มตลาด นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เพื่อให้ได้แผนและกลยุทธ์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ครอบคลุมทั้งกลุ่ม นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ
2. ควรมีการศึกษาวิจัยด้านการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในด้าน ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวที่ยังขาดศักยภาพและไม่ได้นำมาใช้ในการทำวิจัย ในครั้งนี้ เพื่อให้ได้แผนและกลยุทธ์ในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวที่ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมท่องเที่ยวทั้งหมดในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินการหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่พบเจอ จากการวิจัยในครั้งนี้ โดยเลือกประเด็นที่มีความสำคัญและมีความน่าสนใจในการนำมาศึกษา เพื่อให้ ได้ผลวิจัยเป็นรูปแบบแนวทางหรือแผนกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหา ซึ่งจะช่วยส่งผลให้การดำเนินงาน การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนได้ มากยิ่งขึ้น

4. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชกับการร่วมมือกับพันธมิตรแหล่งท่องเที่ยวอื่น โดยสามารถศึกษาได้ในหลายมิติ หลากหลายประเด็น ตามที่ผู้วิจัยท่านอื่นมีความสนใจ

5. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบแนวทางในการสร้างศักยภาพ เพื่อเพิ่มความน่าสนใจของการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เนื่องจากในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่น่าสนใจเฉพาะกลุ่มท่องเที่ยวและยังมีกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ด้านการท่องเที่ยวไม่มากนัก

บรรณานุกรม

- กนิษฐิกา ศอกกลาง. (2556). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านธารปราสาทอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา* [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภูมิปัญญาท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน].
- กรมทรัพยากรธรณี. (2547). *แหล่งท่องเที่ยวทางธรณีวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรมทรัพยากรธรณี.
- กรมศิลปากร. (2566). *ทำไมต้องรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม*. <http://www.finearts.go.th/promotion/view/7333-ทำไมต้องรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม>
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2566). *มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม*. <http://ich.culture.go.th/>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.). (2559). *แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2559-2563*. <http://www.dasta.or.th/th/aboutus/item/>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). *สถิตินักท่องเที่ยว*. <https://www.mots.go.th/news/category/411>
- กรุงเทพธุรกิจ. (2568). *สุวัจน์สำรวจเส้นทางยูเนสโกระหว่างโรดแมพโคราชท่องเที่ยวอินเตอร์*. <https://www.bangkokbiznews.com/politics/1066519>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2545). *โครงการข้อมูลเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. อัลซา.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2554). *โครงการศึกษาสถานการณ์และโอกาสการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวกลุ่มนิเวศและผจญภัย*. การท่องเที่ยว.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (2566). *ยูเนสโกรับรองแผนเป็นอุทยานธรณีโลก*. <https://i-san.tourismthailand.org/contact/>
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). *การคิดเชิงบูรณาการ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). ชัคเชสมิเดีย.
- เกียรติพงษ์ อุฒมนะธีระ. (2566). *Geoparks อุทยานธรณีโลกรวมข้อมูล*. <https://www.iok2u.com/variety/travel-world-geopark/geoparks-all>
- เกื้อ วงศ์บุญสิน. (2548). *ประชากรกับการพัฒนา*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2566-2570*. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- คณิงภรณ์ วงเวียน และคณะ. (2555). *การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนที่เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง*. *วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย สมาคมนักวิชาการการท่องเที่ยวไทย ประเทศไทย*, 7(2), 86-103.

- จตุพล ชูจันทร์. (2553). *การพัฒนากลยุทธ์ในการบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในตำบลบ้านใต้ อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร].
- จามร วังศรีแก้ว. (2553). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- จำเนียร ชุมทโสภาค. (2553). *รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนโดยการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง* [คุุณบัณฑิตปริญญาคุุณบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง].
- จินตนา บุญบงการ และณัฐพันธ์ เซจรนนท์. (2544). *การจัดการเชิงกลยุทธ์*. ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- จิรวรรณ ดีประเสริฐ และอรุณี ย์มประเสริฐ. (2566). การสื่อสารการตลาดแนวใหม่เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนเกาะลัดอีแพน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*, 13(1), 88-101.
- เจนจิรา อักษรพิมพ์. (2560). กลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 12(3), 141-154.
- ฉลองศรี พิมพ์สงพงศ์. (2550). *การวางแผนและพัฒนากการตลาดการท่องเที่ยว* (พิมพ์ครั้งที่ 7): สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฉัตยาพร เสมอใจ. (2550). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. เอ็กสเปอร์เน็ท.
- เฉลิมเกียรติ นวลปาน และสืบพงศ์ สุขสม. (2564). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา อุทยานธรณีสตูล. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ วัดวังตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช*, 6(10), 327-342.
- เฉลียว บุรีภักดี. (2548). *ทฤษฎีระบบและการประยุกต์ใช้ในการพัฒนา*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ชนินทร์ ชุมทพันธุ์รักษ์. (2544). *กระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์*. สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- ชัยสมพล ชาวประเสริฐ. (2549). *การตลาดบริการ*. ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ชานนท์ นัยนา. (2561). *การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาบางกะเจ้า*. [การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- ชัชณะ เตชคณา และเสรี วงษ์มณฑา. (2549). กระบวนทัศน์การเสริมสร้างวัฒนธรรมการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการในการสร้างตราสินค้า. *วารสารวิจัย มสธ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต*, 2(1), 84-94.

- ชัชณะ เตชคณา. (2563). *การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์.
- ณัฐอัมรินทร์ อินทบำรุง และชมภูณัฐ หุ่นาค. (2564). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสมุย. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์*, 9(2), 82-96.
- ณรงค์ฤทธิ์ ห่งปรีอ, สมเกียรติ สายธนู, ทวีศักดิ์ พุฒสุขชี และณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2566) อุทยานธรณีโลกสตุลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น. *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 17(1), 55-68.
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2551). *พฤติกรรมองค์กร*. วี.พริ้นท์.
- ณัฐพัชญ์ วงษ์เหรียญทอง. (2557). *Content Marketing*. เนชั่น อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล เอ็ดดูเทนเมนท์.
- ณัฐรินทร์ ปริวงศ์กุลธร. (2561). *แนวทางการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสาคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยพะเยา].
- ณัฐฉิ รัพยา และปรารถนา หลีกภัย. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานธรณีสตุล. *วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 40(1), 112-133.
- ดนุวัศ สุวรรณวงศ์. (2561). *แนวทางการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวอุทยานธรณีสตุล* เพื่อยกระดับการพัฒนาพื้นที่จังหวัดสตุลภายใต้ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*, 11(1), 261-273.
- ดารา ทีปะปาล. (2541). *การสื่อสารการตลาด*. อมร.
- ดำรงค์ วัฒนา. (2548). *คู่มือการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สำหรับหน่วยงานภาครัฐ*. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เดชา ไต้สูงเนิน. (2543). *การบริหารจัดการการท่องเที่ยวการเกษตร: กรณีศึกษาบ้านม่วงคำ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่* [การค้นคว้าแบบอิสระปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่].
- ทักษิณา คุณารักษ์. (2546). *การตลาดและการตัดสินใจของนักศึกษา*. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทัตดาว บุญปัญญาโรจน์. (2545). *แนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยววนอุทยานภูชี้ฟ้า ตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่].
- ทิตนา แคมมณี. (2548). *ศาสตร์การสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). ด่านสุทธา.

- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2548). *ติดอาวุธทางปัญญา: กระบวนการวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นยั่งยืน*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2551). *การท่องเที่ยวไทยนานาชาติ ปี พ.ศ. 2551*. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวไทย.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2552). *บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง*. คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ. (2560). *แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธนากรณ์ เมทนีสุดดี. (2543). *ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อการรับบริการสื่อวีดิทัศน์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธวัชชัย สุวรรณสาร. (2556). *เทคนิค 5 ข้อการทำเนื้อหาทางการตลาด Content Marketing แบบออนไลน์*. <http://www.coachtawatchai.org/2013/07/5-contentmarketing.html>
- นพดล ชีวะใจ. (2554). *การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน: ความรู้และความเข้าใจของบุคลากรในภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวเกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว โบราณสถาน และศิลปกรรมกรณีศึกษา มรดกโลก (อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. สถาบันพระปกเกล้า.
- นเรศ สงเคราะห์สุข. (2541). *จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ*. สำนักโครงการพัฒนาที่สูงไทย-เยอรมัน.
- นิตยา บุตรอยู่. (2557). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิวัฒน์ อมาตยกุล. (2549). *การศึกษาปัจจัยทางสังคม ผลกระทบ และการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- นิสากร ยินดีจันทร์, ฐิพัฒน์ แก้วตาธนาวัฒนา และ สันดุสิต บัณฑิตตระกูล. (2564). *ศึกษาการพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกรณีศึกษาเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนจันทบุรี*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*, 11(1), 248-260.
- นิตา ชัยกุล. (2554). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. วี พรีน (1991).

- บุญตา วัฒนวานิชย์กุล และสุภาภรณ์ ศรีดี. (2559). การพัฒนาศาสตร์การสื่อสารการตลาด
แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเส้นทางสายไหม กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์. *วารสาร
ราชพฤกษ์, วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 14(1), 36-43.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2555. *พฤติกรรมนักท่องเที่ยว*. เพ็ญข้าหลวง.
- บุญเลิศ เย็นคงคา และคณะ. (2546). *การจัดการเชิงกลยุทธ์*. วี.เจ.
- ประดิษฐ์ จุมพลเสถียร. (2544). *การสื่อสารการตลาดเชิงกลยุทธ์*. ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ประดิษฐ์ จุมพลเสถียร. (2547). *การสร้างแบรนด์และการสื่อสารการตลาด*. แพคอินเตอร์กรุ๊ป.
- ประชุม สุวดี. (2551). *การตลาดในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. สำนักพิมพ์สถาบันพัฒนา
บริหารศาสตร์.
- ประพันธ์พงศ์ ชิมพงษ์. (2551). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ประเทือง จินตสกุล. (2560). *โคราชจีโอพาร์คสู่จีโอพาร์คโลกยูเนสโก*. กรมทรัพยากรธรณี.
- ประเวศ วะสี. (2542). *เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม*.
หมอชาวบ้าน.
- ปริณา ลาปะ. (2558). พฤติกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมาของนักท่องเที่ยวชาวไทย.
วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ สมาคมอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย, 4(1), 30-45.
- ปัญญา ชีระวิทย์เลิศ. (2545). *เอกสารประกอบการเรียนวิชาเครื่องมือการวิจัย*. สภาวิจัยแห่งชาติ.
- พจนา สวนศรี และสมภพ ยี่จ่อหอ. (2556). *คู่มือมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. วนิดา.
- พจนา สวนศรี. (2546). *คู่มือการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2544). *พุทธวิธีในการสอน*. สหธรรมมิก.
- พวงพรภัสสร วิริยะ. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามแนวเส้นทาง
ท่องเที่ยวโคราชจีโอพาร์ค อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 26(4),
225-243.
- พัชรภรณ์ ทวีสิกรม และกรมการท่องเที่ยว. (2553). *คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว.
- พิทักษ์ รัตนจารักษ์ และคณะ. (2556). *มรดกทางธรรมชาติอันทรงคุณค่าแหล่งธรณีวิทยาของไทย*.
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- พิบูล ทีปะปาล. (2546). *การจัดการเชิงกลยุทธ์*. อมร.
- พิพิธภัณฑน์ไม้กลายเป็นหินฯ. (2566). สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวตามปีงบประมาณ. <http://www.khoratfossil.org/khoratfossil/index.php/th/เที่ยวพิพิธภัณฑน์/สถิตินักท่องเที่ยว>

- ไพฑูรย์ พงศบุตร. (2552). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์
ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (ฉบับเสริมการเรียนรู้ เล่ม 5) (พิมพ์ครั้งที่ 5). สารานุกรมไทย
สำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.
- ภานนท์ คุ่มสุภา. (2557). การโน้มน้าวใจในการตลาดเชิงเนื้อหา. *นิเทศสยามปริทัศน์*, 13(15), 53-63.
- ภูมิชัย มั่งเรืองสกุล, บุญทัน ดอกไธสง, สุดใจ ทูลพานิชยวิจ และสะอาด บรรเจิดฤทธิ์. (2555).
ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารมหาวิทยาลัย
ราชภัฏมหาสารคาม*, 6(3), 55-66.
- ภูริต รัชตะภูรินทร์. (2560). แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน
ในจังหวัดนครราชสีมา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทชั้นบริหารธุรกิจ สาขาการจัดการ, มหาวิทยาลัยพะเยา].
- ภูสวัสดิ์ สุขเลี้ยง. (2545). การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษาหมู่บ้านห้วยโป่งผา ลาด
อำเภอเวียงป่าเป้าจังหวัดเชียงราย [การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาโทสาขาบริหารธุรกิจ
ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่].
- มณฑล จันทร์แจ่มใส. (2551). ปัจจัยการสื่อสารการตลาดที่มีต่อการเลือกสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษา: เกาะ
มุก จังหวัดตรัง [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขาบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า
คุณทหารลาดกระบัง].
- มนัส สุวรรณ. (2544). โครงการศึกษาเพื่อจัดทำดัชนีวัดคุณภาพมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว (ฉบับสมบูรณ์).
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มนัส สุวรรณ และคณะ. (2541). โครงการศึกษาแนวทางและจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบของ
องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และสภาตำบล (สต.). การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- มูลนิธิสืบนาคะเสถียร. (2566). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) การท่องเที่ยววิถีอนุรักษ์ผืนดิน
กับธรรมชาติเป็นหนึ่งเดียวกัน. [https://www.seub.or.th/blogging/knowledge/
ecotourism/](https://www.seub.or.th/blogging/knowledge/ecotourism/)
- รวีวรรณ โปรรุ่งโรจน์. (2558). พฤติกรรมนักท่องเที่ยว. โอเดียนสโตร์.
- รัตนะ บัวสนธิ์. (2538). การประเมินโครงการวิจัยเชิงปริมาณ. ต้นอ่อน.
- รัศมี รัตนไชยานนท์. (2549). 2 ทศวรรษอีโคโมสไทย: การอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมเส้นทางสู่กฎบัตร
ประเทศไทย. อีโคโมสไทย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2538). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2535 (พิมพ์ครั้งที่ 6).
อักษรเจริญทัศน์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. นานมีบุ๊คส์.
- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2544). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. การท่องเที่ยวแห่ง
ประเทศไทย.

- จำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2547). *หลักการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน*. <http://lib.dtc.ac.th/article/tourism/0007.pdf>
- รุ่งริศ เมืองลือ. (2560). *แผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดชลบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยพะเยา].
- ลงทุนศาสตร์. (2566). *ธุรกิจท่องเที่ยวสำคัญกับเศรษฐกิจไทยมากขนาดไหน*. <https://www.investertest.co/economy/travel-business-and-thai-economy/>
- ละเอียด ศิลาน้อย. (2558). *การทดสอบเครื่องมือ (แบบสอบถาม) ที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณด้วย IOC และ Reliability Analysis*. บางกอกบงกชปริทัศน์.
- เลิศพร ภาระสกุล. (2555). *พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยว*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วลัยลักษณ์ พันธุ์ และพรรณทิมา วรรณสุทธิ. (2565). *ศักยภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกด้านวัฒนธรรม*. วารสารวิชาการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก, 8(2), 173-186.
- วลีษฐา เปี่ยมสกุล. (2554). *การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดขอนแก่น* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- วัลย์ลีลา เจริญศิลป์. (2561). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยพะเยา].
- วรัชต์ มัธยมบุรุษ. (2566). *การท่องเที่ยว: รูปแบบการท่องเที่ยว*. <https://tourismatbuu.wordpress.com>
- วิจิตร ดันทสุทธิ์ และคณะ. (2550). *การศึกษาการทำงาน (พิมพ์ครั้งที่ 9)*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชชุดา มาชู และปัทมา โมราศิลป์. (2560). *การพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวนานาชาติ, 13(2), 81-104.
- วินัย เยาวน้อยโยธิน และประชา คุณติกุล. (2556). *คู่มือผู้เฝ้าระวังธรณีพิบัติภัยแผ่นดินไหว*. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- วินิชา พาณิชัย. (2557). *กลยุทธ์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของจังหวัดสกลนคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น].
- วิมล จิโรจน์พันธ์ และคณะ. (2548). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. แสงดาว.
- วิมล จิโรจน์พันธ์. (2551). *มรดกทางวัฒนธรรมภาคเหนือ*. แสงดาว.
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2543). *แผนยุทธศาสตร์องค์การ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. ทิพย์วิสุทธิ.
- วีระพล ทองมา. (2560). *การท่องเที่ยวโดยชุมชนสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในเขตที่ดินป่าไม้*. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

- วุฒิพงษ์ ดงคำฟู. (2551). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติ: กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติแม่ปิง จังหวัดลำพูน [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่].
- ศรัญญา วรากุลวิทย์. (2546). ปฐมนิเทศอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. เพ็ญฟ้า.
- ศรีประภา ชัยวรวัฒน์. (2545). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง [สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- ศรียาพร คำอ่อง, ชัชชัย สุจริต และ รติ ชนารักษ์. (2544). รูปแบบการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์. วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ, 1(1), 138-147.
- ศิรินันท์ พงษ์นรินทร์, โอชัญญา บัวธรรม และชัชชญา ยอดสุวรรณ. (2559). แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการ, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 9(1), 234-259.
- ศิริพร เลิศยิ่งยศ, สุวรรณ เตชะธีระปริดา และพัชชา ทรงเสียงไชย. (2566). การพัฒนาผู้ประกอบการรุ่นใหม่เพื่อขับเคลื่อนชุมชนฐานรากด้านการสร้างอาชีพผ่านตลาดอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถยกระดับรายได้ตามเส้นทางอุทยานธรณีโคราช. วารสารศิลปการจัดการ, 7(2), 497-518.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2562). หลักการตลาด. ธรรมสาร.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ศุภร เสรีรัตน์, ปณิศา มีจินดา, จิรวัฒน์ อนุวิชานนท์ และอรทัย เลิศวิทย์ (2552). การบริหารการตลาดยุคใหม่ (ฉบับปรับปรุง). ซีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- ศุภร เสรีรัตน์. 2544. พฤติกรรมผู้บริโภค (ฉบับปรับปรุงแก้ไข) (พิมพ์ครั้งที่ 3). เออาร์บีซีเนสเพรส.
- ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ TTB Analytics. (2566). คาดรายได้การท่องเที่ยวไทยปี 2566 เพิ่มขึ้น 1 ล้านล้านบาทจากปีก่อน. <https://www.ttbank.com/th/newsroom/detail/travel-thailand-2566>
- เศกสรรค์ ยวงวิทย์, วันชัย อัครทวีทอง และยุทธศาสตร์ ถาपालบุตร. (2549). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบยั่งยืนมอหินขาว. ศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. (2545). กลยุทธ์การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว (เอกสารประกอบการเรียนการสอน). สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมยศ นาวิการ. (2541). การบริหารเชิงกลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ (พิมพ์ครั้งที่ 4). ผู้จัดการ.

สร้อยตระกูล (ตวยานนท์) อรรถมานะ. (2550). *พฤติกรรมองค์กร ทฤษฎีและการประยุกต์* (พิมพ์ครั้งที่ 4).

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สาคร สุขศรีวงศ์. (2550). *การจัดการ: จากมุมมองนักบริหาร*. จี.พี.ไซเบอร์.

สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์ (2551). *สาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคลากร*. สามเจริญพาณิชย์.

สายันต์ ไพรัชญกิจ. (2547). *การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมในงานพัฒนาชุมชน*. โครงการโบราณคดีชุมชน ภาควิชาการพัฒนาชุมชน คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). *รายงานผลการศึกษา*

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนบนเส้นทางสีเขียวกรณีพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/ewt_dl_link.php?nid=2643

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570*. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.).

สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา. (2566). *แผนพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)*.

https://www2.nakhonratchasima.go.th/files/com_ebook_strategy/202303_e4011bba3ea5719.pdf

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2541). *ข้อมูลเพื่อการวางแผนมหาดไทย ข้อมูลพื้นฐาน ปี 2541*. ศูนย์สารสนเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยกระทรวงมหาดไทย.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *เกี่ยวกับ SDGs*.

<https://sdgs.nesdc.go.th/%E0%B9%80%E0%B8%81%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%A2%E0%B8%A7%E0%B8%81%E0%B8%B1%E0%B8%9A-sdgs/>

สำนักงานอุทยานธรณีโคราช. (2560). *ถาม-ตอบรอบรู้โคราชจีโอพาร์ค ข้อมูลทางวิชาการและสื่อ*.

<https://khoratgeopark.com/Data/FileEditor/ข้อมูลทางวิชาการและสื่อ/ถาม-ตอบรอบรู้โคราชจีโอพาร์ค%20ฉบับเพิ่มเติม.pdf>

สำนักงานอุทยานธรณีโคราช. (2560). *แผนการตลาดและการประชาสัมพันธ์อุทยานธรณีโคราช*.

<https://www.khoratgeopark.com/Data/FileEditor/สื่อ-บทความเผยแพร่/หนังสือต่างๆ/แผนการตลาด/แผนการตลาดและการประชาสัมพันธ์อุทยานธรณีโคราช.pdf>

สำนักงานอุทยานธรณีโคราช. (2560). *เอกสารสมัครอุทยานธรณีโลกอุทยานธรณีโคราช*.

<https://www.khoratgeopark.com/Data/FileEditor/สื่อ-บทความเผยแพร่/All%20เอกสารเข้า%20กรม%20Thai%20Dossier%2027MAR2019.pdf>

- สำนักธรณีวิทยา. (2566). *เส้นทางสู่อุทยานธรณีโลก (UNESCO Global Geopark)*. https://www.dmr.go.th/wp-content/uploads/2022/11/01-article_20181212093457.pdf
- สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2547). *รวมกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ*. กระทรวงมหาดไทย.
- สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว. (2562). *แนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว*. <https://www.dot.go.th/storage/ebooks/January2019/AlzAxoKlnGGUUEh9JE36.pdf>
- สิงห์ โพธิงาม. (2547). *การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานการจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา วัฒนธรรมประเพณี อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภูมิศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].
- สิทธิ์ ชีรสรณ์. (2562). *การสื่อสารทางการตลาด* (พิมพ์ครั้งที่ 5). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สินธุ์ สโรบล. (2546). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สุขญา จันทร์แสง และมัลลิกา ธรรมจริยาวัฒน์. (2561). *การศึกษาความประทับใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีผลต่อพฤติกรรมการกลับมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวบรรพชีวิน “อุทยานธรณีโคราช (Khorat Geopark)” จังหวัดนครราชสีมา*. [การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภูมิศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง].
- สุภางค์ จันทวานิช. (2553). *การวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 17). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมาลี วงษ์วิฑิต และรพีพรรณ ทองหล่อ. (2547). *การท่องเที่ยวทางน้ำ: การพัฒนาเศรษฐกิจการค้าและการบริการภายใต้ข้อตกลง GATS*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุวิมล ติรกานนท์. (2550). *การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2540). *ครบเครื่องเรื่องสื่อสารการตลาด*. วิสสิทธิ์พัฒนา.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2542). *กลยุทธ์การตลาด การวางแผนการตลาด*. ชีระพิมพ์และไซเท็กซ์.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2547). *ครบเครื่องเรื่องสื่อสารการตลาด*. ธรรมสาร.
- เสาวคนธ์ เหลืองทองคำ และเสรี วงษ์มณฑา. (2558). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาอำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. *วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต*, 11(1), 19-29.

- อภิชาต พุกสวัสดิ์. (2559). การพัฒนานวัตกรรมการประชาสัมพันธ์เชิงกลยุทธ์ผ่านการใช้สื่อออนไลน์ขององค์กรธุรกิจเอกชนในประเทศไทย. *วารสารการประชาสัมพันธ์และการโฆษณา*, 9(2), 17-37.
- อรรถชัย วรจรัสรังสี และพนม คล้ายยา. (2556). ประสิทธิภาพการตลาดบนเฟสบุ๊คแฟนเพจและความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค. *วารสารการประชาสัมพันธ์และการโฆษณา*, 6(2), 88-106.
- อัศวิน แสงพิกุล. (2556). ระเบียบวิธีการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อารีย์ นัยพินิจ และฐิรชญา มณีเนตร. (2551). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวหมู่บ้านบุไทรโฮมสเตย์อำเภอลำลูกเกด จังหวัดนครราชสีมา. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อิสระพงษ์ พลธานี. (2553). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน แบบบูรณาการของจังหวัดนครราชสีมา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการตลาด มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2558). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน*. โคคุน แอนด์ โค.
- เอกลักษณ์ ทองเสน. (2550). การศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาน้ำตกเก้าโจน ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการตลาด มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- Amstrong, M. (2005). *Strategic Human Resource Management: a guide action*. (3rd ed). Thomson-Shore.
- Bartol, K. and Martin, D. (1998). *Management*. McGraw-Hill.
- Beane, James A. (1991). *Curriculum Planning and Development*. Allyn and Bacon.
- Boonyaphak, W. (2007). The Impact of Tourism Industry in Cultural Heritage. *Tourism Journal*, 4 (October), 31-38.
- Dalf, R. (2006). *The New Era of Management: International Edition*. Thompson Corporation.
- Deutsch, K.W. (1985). The systems theory approach as a basis for comparative research. *International Social Science Journal*, 37, 7-18.
- Dickman, C.R. (1996). *Overview of the Impacts of Feral Cats on Australian Native Fauna*. Australian Nature Conservation Agency.
- Dowling and Newsome. (2018). *Handbook of Geotourism*. Edward Elgar.

- Duncan, T.R. (2005). *Principles of Advertising & IMC* (2nd ed.) McGrawHill/Irwin.
- Gusztav N. (2005). *Integrated Management*. <https://www.behindthename.com/name/gustav>
- Hollinshead, K. (1988). *First-blush of the Longtime: The Market Development of Australia's Living Aboriginal Heritage*. Proceedings of the 19th annual conference of the Tourism Research Association, 19, (183-198).
- Ibrahim Mohamad Syahrul Nizam. (2021). The local community awareness on Langkawi UNESCO Global Geopark status: Case of Kampung Padang Puteh, Langkawi, Malaysia. *International Journal of Geoheritage and Parks*, 9(2021) 233–241.
- Institute of Ecotourism. (2002). *Strategic Assessment of the Impact on the Environment and Tourism*. Institute of Ecotourism Srinakharinwirot University.
- Jamkratoke, V. (1998). *Factors related to fast food consumption behavior of high school students. Schools under the Department of General Education Bangkok*. [Unpublished Master thesis, Srinakharinwirot University].
- Keller, K. L. (2013). *Strategic brand management*. Pearson Education.
- Kotler, P. (1988). *Marketing Management: Analysis, Planning, Implementation, and Control*. Prentice-Hall.
- Kotler, P. (1997). *Marketing Management* (9th ed). Prentice-Hall.
- Lankow, J., Ritchie, J. and Crooks R. (2012). *Infographic: The Power of Visual storytelling*. John Wiley and Sons.
- Lieb, R. (2012). *Content marketing: think like a publisher--how to use content to market online and in social media*. Que.
- M. Morrison, A. (2014). *The 10 As of Successful Tourism Destinations*. https://www.researchgate.net/figure/The-10-As-of-Successful-Tourism-Destinations_fig1_261360325
- McNulty, R. and Koff, R. (2014). *Cultural Heritage Tourism*. Partners for Livable Communities.
- MGR Online. (2566). ชาวโคราชปลื้มยูเนสโกรับรองโคราชีโอพาร์คเป็นดินแดนแห่ง 3 มงกุฎเมืองที่ 4 ของโลก. <https://mgronline.com/local/detail/9660000046216>

- Nosrai, M., Karimi, R., Mohammadi, M. and Malekian K. (2013). Internet Marketing or Modern Advertising! How? Why?. *International Journal of Economy, Management and Social Sciences*, 2(3). 56-63.
- Pelasol, J. (2012). *A Potential Tourist Destination in the Southern Part of Iloilo*. Philippines: International JPAIR Multidisciplinary Research is being.
- Pfiffner, John M. and Robert V. Presthus. (1960). *Public Administration*. (4th ed.). New York: The Ronald Press Company.
- PPTV online. (2560). สัมผัสอุทยานธรณีโคราชเร่งสานฝันสู่อุทยานธรณีโลก. <https://www.pptvhd36.com/news/ประเด็นร้อน/62319>
- Preissing, J. (2006). Community Economic Development Strategic Planning for Rural Communities: A Case Study of Successful Programs. *Dissertation Abstracts International*. 67(09). 299-305.
- Richard, G. (2001). *Cultural attraction and European tourism*. CAB International.
- Richards, G. (1996). *Cultural Tourism in Europe*. Wallingford.
- Rosaria Rita Canale. (2019). *UNESCO World Heritage sites and tourism attractiveness: The case of Italian provinces*, Department of Business and Economic Studies. University of Naples Parthenope, Italy
- Russell, J.T. and Lane, W.R. (2002). *Kleppner's Advertising Procedure* (15th ed). Upper Prentice Hall.
- Shimp, T.A. (2000). *Advertising, Promotion and Supplemental Aspects of Integrated Marketing Communications* (5th ed). Dryden.
- Strydom, A. J., Mangope, D. and Henama, U. S. (2018a). Lessons learned from successful community-based tourism case studies from the global south. *African journal of hospitality, tourism and leisure*, 7(5), 1-13.
- Tansakul, C. (1998). *Behavioral Health Sciences*. Ordinary Juristic Person.
- ThaiPBS. (2566). รู้จักมรดกโลก 7 แห่งในไทยที่ยูเนสโกรับรองมีที่ไหนบ้าง?. <https://www.thaipbs.or.th/now/content/357>
- Turner, R. and Carlson, L. (2003). Indexes of Item-Objective Congruence for Multidimensional Items. *International Journal of Testing*, 3(2), 163-171.
- Waranusatikul, S. (1986). *Psychology of human behavior management*. Silpakorn University.

World Tourism Organization (UNWTO). (2005). *Sustainable development of tourism*.

<http://sdt.unwto.org/en/content/about-us-d>

Zapata, M. J., Hall, C. M., Lindo, P. and Vanderschaeghe, M. (2011). Can communitybased tourism contribute to development and poverty alleviation? Lessons from Nicaragua. *Current Issues in Tourism*, 14(8), 725-749.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1

สำหรับผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
กับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

เลขที่แบบสัมภาษณ์ วันที่สัมภาษณ์ เวลา ถึง

แบบสัมภาษณ์

แผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว

แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช

A STRATEGIC PLAN FOR THE INTEGRATED PROMOTION AND POTENTIAL DEVELOPMENT OF
SUSTAINABLE TOURISM OF KHORAT GEOPARK

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้จัดทำขึ้นสำหรับใช้ในการศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์ โดยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยว โรงแรมและธุรกิจบริการ วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

ข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ ถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งจะถูกปกปิดเป็นความลับและจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ข้อมูลจะถูกนำไปใช้ทางการศึกษาเท่านั้น โดยผ่านการประมวลวิเคราะห์และสังเคราะห์ออกมาเป็นภาพรวมเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ในการได้รู้ถึงแนวทางและสามารถจัดลำดับความสำคัญด้านการส่งเสริมและการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม โดยใช้แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน นอกจากนี้ยังสามารถนำประเด็นในแผนยุทธศาสตร์นี้ ไปเป็นส่วนหนึ่งของแผนส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับจังหวัด นครราชสีมาหรืออุทยานธรณีอื่น ๆ ได้

ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ ตามความเป็นจริง และตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ขอขอบคุณอย่างสูง

นายติณณเทพย์ รุ่งศรีตระกูล

ผู้วิจัย

ประเด็นคำถามสัมภาษณ์เพื่อการประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวและ
องค์ประกอบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์

1. ผู้แทนภาครัฐ	2. ผู้แทนภาคเอกชน
3. ผู้แทนนักวิชาการ	4. ผู้แทนภาคชุมชน

ประเด็นคำถาม

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวและศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในทัศนคติของผู้ให้สัมภาษณ์
2. ความโดดเด่นของทรัพยากรท่องเที่ยวและอำนาจในการดึงดูดนักท่องเที่ยว
3. การบริหารจัดการและพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่อุทยานธรณีโคราช
4. นโยบายการร่วมส่งเสริมและพัฒนารท่องเที่ยวเกี่ยวกับพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ

คำชี้แจง

1. ใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ ประมาณ 30 นาที - 2 ชั่วโมง ตามความอนุเคราะห์ของท่านหรือตามเนื้อหาของประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์
2. ข้อมูลการสัมภาษณ์ทั้งหมดจะถูกเก็บเป็นความลับ ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น โดยนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม ไม่ได้ระบุเฉพาะเจาะจงผู้ให้สัมภาษณ์ท่านใดท่านหนึ่ง
3. ผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเสียงการสัมภาษณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลและข้อมูลในเอกสารบันทึกจะถูกทำลายหลังกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จสิ้นแล้ว
4. ผู้วิจัยขออนุญาตถ่ายภาพการสัมภาษณ์เพื่อเก็บบันทึกเป็นหลักฐานประกอบการทำวิทยานิพนธ์
5. ผู้วิจัยขออนุญาตนำผู้ช่วยนักวิจัยจำนวน 1-2 คน ร่วมเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่ท่านได้ให้ความอนุเคราะห์และเสียสละเวลา
ในการให้ความร่วมมือตอบแบบสัมภาษณ์ครั้งนี้

โครงสร้างแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้วิจัย

รายละเอียด: แบบสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช มีจำนวนทั้งสิ้น 5 ตอน ประกอบด้วย

- ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์
- ตอนที่ 2 การประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวและองค์ประกอบการท่องเที่ยว
- ตอนที่ 3 ความโดดเด่นและการดึงดูดความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว
- ตอนที่ 4 การบริหารจัดการและพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว
- ตอนที่ 5 นโยบายการร่วมส่งเสริมและพัฒนการท่องเที่ยวกับพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ นามสกุล ผู้แทนกลุ่มภาค
2. อาชีพ/ตำแหน่ง สถานที่ปฏิบัติงาน
3. หน้าที่และความเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว
4. ระยะเวลาการทำงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปี เดือน
5. สถานที่ติดต่อ โทรศัพท์

ตอนที่ 2 การประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวและองค์ประกอบการท่องเที่ยว

1. สิ่งดึงดูดใจทางด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและประเพณีในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช
 - 1.1 ทรัพยากรสถานที่ท่องเที่ยวประเภทแหล่งธรณีวิทยา ที่มีศักยภาพดึงดูดความน่าสนใจในการท่องเที่ยว
.....
 - 1.2 ทรัพยากรสถานที่ท่องเที่ยวประเภทแหล่งนิเวศวิทยา ที่มีศักยภาพดึงดูดความน่าสนใจในการท่องเที่ยว
.....
 - 1.3 ทรัพยากรสถานที่ท่องเที่ยวประเภทแหล่งวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ ที่มีศักยภาพดึงดูดความน่าสนใจในการท่องเที่ยว
.....
 - 1.4 วัฒนธรรมประเพณี ศิลปะการแสดง ที่มีศักยภาพดึงดูดความน่าสนใจในการท่องเที่ยว
.....

2. การเดินทางคมนาคมและความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

.....

.....

3. ที่พักอาศัยสำหรับรองรับด้านการท่องเที่ยว

.....

.....

4. สาธารณูปโภคพื้นฐานและขีดจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

.....

.....

5. สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

.....

.....

6. กิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

.....

.....

7. การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้แก่นักท่องเที่ยว

.....

.....

8. การติดตามประเมินผลการดำเนินการด้านบริการท่องเที่ยว

.....

.....

9. การดูแลและสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยในการท่องเที่ยว

.....

.....

10. กลยุทธ์หรือแนวทางการเสริมสร้างความประทับใจในการท่องเที่ยว

.....

.....

ตอนที่ 3 ความโดดเด่นและการดึงดูดความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว

1. จุดเด่นหรือความสำคัญของสถานที่ท่องเที่ยวหรือกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์

.....

.....

.....

2. ความน่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโคราชในภาพรวม

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 การบริหารจัดการและพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

1. การบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจและรายได้

.....

.....

.....

2. การบริหารจัดการด้านสังคมและวัฒนธรรม

.....

.....

.....

3. การบริหารจัดการด้านสภาพแวดล้อมและธรรมชาติ

.....

.....

.....

4. การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มเติมเพื่อให้ได้มาตรฐานรองรับการท่องเที่ยว

.....

.....

.....

ตอนที่ 5 นโยบายการร่วมส่งเสริมและพัฒนการท่องเที่ยวกับพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2

2.1 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง กับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

เลขที่แบบสัมภาษณ์ วันที่สัมภาษณ์ เวลา ถึง

แบบสัมภาษณ์

แผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว

แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช

A STRATEGIC PLAN FOR THE INTEGRATED PROMOTION AND
POTENTIAL DEVELOPMENT OF SUSTAINABLE TOURISM OF KHORAT GEOPARK

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้จัดทำขึ้นสำหรับใช้ในการศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์ โดยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยว โรงแรมและธุรกิจบริการ วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

ข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ ถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งจะถูกปกปิดเป็นความลับและจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ข้อมูลจะถูกนำไปใช้ทางการศึกษาเท่านั้น โดยผ่านการประมวลวิเคราะห์และสังเคราะห์ออกมาเป็นภาพรวมเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ในการได้รู้ถึงแนวทางและสามารถจัดลำดับความสำคัญด้านการส่งเสริมและการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม โดยใช้แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน นอกจากนี้ยังสามารถนำไปประเดิมในแผนยุทธศาสตร์นี้ ไปเป็นส่วนหนึ่งของแผนส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดนครราชสีมาหรืออุทยานธรณีอื่น ๆ ได้

ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ ตามความเป็นจริง และตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ขอขอบคุณอย่างสูง

นายดิณณเทพย์ รุ่งศรีตระกูล

ผู้วิจัย

แบบสัมภาษณ์ 2.1-1/5

ประเด็นคำถามสัมภาษณ์เพื่อการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

ประเด็นคำถาม

1. สถานการณ์ สภาพแวดล้อม ความนิยมและทัศนคติต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันระดับจังหวัดและระดับประเทศ ในทัศนคติของผู้ให้สัมภาษณ์
2. มุมมองการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลกของประเทศไทยในทัศนคติของผู้ให้สัมภาษณ์
3. นโยบายในหน่วยงานของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช
4. นโยบายในหน่วยงานของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช
5. ทิศทางการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในระยะ 5-10 ปีข้างหน้า

คำชี้แจง

1. ใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ ประมาณ 30 นาที - 2 ชั่วโมง ตามความอนุเคราะห์ของท่านหรือตามเนื้อหาของประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์
2. ข้อมูลการสัมภาษณ์ทั้งหมดจะถูกเก็บเป็นความลับ ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น โดยนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม ไม่ได้ระบุเฉพาะเจาะจงให้ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านใดท่านหนึ่ง
3. ผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเสียงการสัมภาษณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลและข้อมูลในเอกสารบันทึกจะถูกทำลายหลังกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จสิ้นแล้ว
4. ผู้วิจัยขออนุญาตถ่ายภาพการสัมภาษณ์เพื่อเก็บบันทึกเป็นหลักฐานประกอบการทำวิทยานิพนธ์
5. ผู้วิจัยขออนุญาตนำผู้ช่วยนักวิจัยจำนวน 1-2 คน ร่วมเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่ท่านได้ให้ความอนุเคราะห์และเสียสละเวลา
ในการให้ความร่วมมือตอบแบบสัมภาษณ์ครั้งนี้

โครงสร้างแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้วิจัย

รายละเอียด: แบบสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช มีจำนวนทั้งสิ้น 5 ตอน ประกอบด้วย

- ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์
- ตอนที่ 2 สถานการณ์ ความนิยมและทัศนคติต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว
- ตอนที่ 3 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก
- ตอนที่ 4 การดำเนินการด้านการท่องเที่ยว
- ตอนที่ 5 ทิศทางการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ นามสกุล
2. อาชีพ/ตำแหน่ง สถานที่ปฏิบัติงาน
3. หน้าที่และความเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว
4. ระยะเวลาการทำงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปี เดือน
5. สถานที่ติดต่อ โทรศัพท์

ตอนที่ 2 สถานการณ์ ความนิยมและทัศนคติต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

1. สถานการณ์ สภาพแวดล้อม ความนิยมและทัศนคติต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันในระดับจังหวัด

.....

.....

.....

2. สถานการณ์ สภาพแวดล้อม ความนิยมและทัศนคติต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันในระดับประเทศ

.....

.....

.....

3. มุมมองการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลก

.....

.....

4. มุมมองการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

.....

.....

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก

1. จุดแข็ง จุดอ่อน ในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

กลยุทธ์ในการบริหารงาน

โครงสร้างการบริหารระหว่างหน่วยงาน

รูปแบบการบริหาร

ระบบการขับเคลื่อนการดำเนินงาน

ความรู้ ความเหมาะสมของบุคลากร

ทักษะการดำเนินการ

การให้ความสำคัญทางการท่องเที่ยว

2. โอกาส อุปสรรค ในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม

เศรษฐกิจ

การเมืองและกฎหมาย

เทคโนโลยี

ปัจจัยระหว่างประเทศ

ตอนที่ 4 การดำเนินการด้านการท่องเที่ยว

1. การดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในปัจจุบัน

.....

.....

2. การดำเนินการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในปัจจุบัน

.....

.....

ตอนที่ 5 ทิศทางการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน

1. แผนนโยบายและแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรอุทยานธรณีโลกในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชและการส่งเสริมความเป็นมรดกโลกเพื่อการท่องเที่ยว

.....

.....

2. ประโยชน์หรือข้อดีจากการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ด้านเศรษฐกิจ/ด้านสังคมและวัฒนธรรม/ด้านสิ่งแวดล้อม

3. ปัญหาหรือข้อเสียจากการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ด้านเศรษฐกิจ/ด้านสังคมและวัฒนธรรม/ด้านสิ่งแวดล้อม

4. โอกาสในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ด้านเศรษฐกิจ/ด้านสังคมและวัฒนธรรม/ด้านสิ่งแวดล้อม

5. อุปสรรคในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ด้านเศรษฐกิจ/ด้านสังคมและวัฒนธรรม/ด้านสิ่งแวดล้อม

6. แนวทางการบริหารจัดการเพื่อความยั่งยืนการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ด้านเศรษฐกิจ

ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านการส่งเสริมการตลาด

7. ความต้องการความร่วมมือจากส่วนรวมและแนวทางการบูรณาการเพื่อการบริหารงานการท่องเที่ยวจากภาคเอกชน นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) และภาคชุมชน

.....

8. แนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

การส่งเสริม/การตลาด/การประชาสัมพันธ์/การร่วมมือกับพันธมิตรแหล่งท่องเที่ยว.....

.....

9. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

การพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว

ด้านการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อศักยภาพรองรับการท่องเที่ยว

10. ทิศทางการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในอนาคต

11. ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2

2.2 หน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง กับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

เลขที่แบบสัมภาษณ์ วันที่สัมภาษณ์ เวลา ถึง

แบบสัมภาษณ์

แผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว

แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช

A STRATEGIC PLAN FOR THE INTEGRATED PROMOTION AND
POTENTIAL DEVELOPMENT OF SUSTAINABLE TOURISM OF KHORAT GEOPARK

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้จัดทำขึ้นสำหรับใช้ในการศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์ โดยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยว โรงแรมและธุรกิจบริการ วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

ข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ ถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งจะถูกปกปิดเป็นความลับและจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ข้อมูลจะถูกนำไปใช้ทางการศึกษาเท่านั้น โดยผ่านการประมวลวิเคราะห์และสังเคราะห์ออกมาเป็นภาพรวมเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ในการได้รู้ถึงแนวทางและสามารถจัดลำดับความสำคัญด้านการส่งเสริมและการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม โดยใช้แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน นอกจากนี้ยังสามารถนำไปประเดิมในแผนยุทธศาสตร์นี้ ไปเป็นส่วนหนึ่งของแผนส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดนครราชสีมาหรืออุทยานธรณีอื่น ๆ ได้

ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ ตามความเป็นจริง และตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ขอขอบคุณอย่างสูง

นายดิณณ์เทพย์ รุ่งศรีตระกูล

ผู้วิจัย

แบบสัมภาษณ์ 2.2-1/5

ประเด็นคำถามสัมภาษณ์เพื่อการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

ประเด็นคำถาม

1. สถานการณ์ สภาพแวดล้อม ความนิยมและทัศนคติต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันระดับจังหวัดและระดับประเทศ ในทัศนคติของผู้ให้สัมภาษณ์
2. มุมมองการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลกของประเทศไทยในทัศนคติของผู้ให้สัมภาษณ์
3. นโยบายในหน่วยงานของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช
4. นโยบายในหน่วยงานของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช
5. ทิศทางการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในระยะ 5-10 ปีข้างหน้า

คำชี้แจง

1. ใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ ประมาณ 30 นาที - 2 ชั่วโมง ตามความอนุเคราะห์ของท่านหรือตามเนื้อหาของประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์
2. ข้อมูลการสัมภาษณ์ทั้งหมดจะถูกเก็บเป็นความลับ ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น โดยนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม ไม่ได้ระบุเฉพาะเจาะจงให้ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านใดท่านหนึ่ง
3. ผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเสียงการสัมภาษณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลและข้อมูลในเอกสารบันทึกจะถูกทำลายหลังกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จสิ้นแล้ว
4. ผู้วิจัยขออนุญาตถ่ายภาพการสัมภาษณ์เพื่อเก็บบันทึกเป็นหลักฐานประกอบการทำวิทยานิพนธ์
5. ผู้วิจัยขออนุญาตนำผู้ช่วยนักวิจัยจำนวน 1-2 คน ร่วมเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่ท่านได้ให้ความอนุเคราะห์และเสียสละเวลา
ในการให้ความร่วมมือตอบแบบสัมภาษณ์ครั้งนี้

โครงสร้างแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้วิจัย

รายละเอียด: แบบสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช มีจำนวนทั้งสิ้น 5 ตอน ประกอบด้วย

- ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์
- ตอนที่ 2 สถานการณ์ ความนิยมและทัศนคติต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว
- ตอนที่ 3 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก
- ตอนที่ 4 การดำเนินการด้านการท่องเที่ยว
- ตอนที่ 5 ทิศทางการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ นามสกุล
2. อาชีพ/ตำแหน่ง สถานที่ปฏิบัติงาน
3. หน้าที่และความเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว
4. ระยะเวลาการทำงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปี เดือน
5. สถานที่ติดต่อ โทรศัพท์

ตอนที่ 2 สถานการณ์ ความนิยมและทัศนคติต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

1. สถานการณ์ สภาพแวดล้อม ความนิยมและทัศนคติต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันในระดับจังหวัด

.....

.....

.....

2. สถานการณ์ สภาพแวดล้อม ความนิยมและทัศนคติต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันในระดับประเทศ

.....

.....

.....

3. มุมมองการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลก

.....

.....

4. มุมมองการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

.....

.....

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก

1. จุดแข็ง จุดอ่อน ในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

กลยุทธ์ในการบริหารงาน

โครงสร้างการบริหารระหว่างหน่วยงาน

รูปแบบการบริหาร

ระบบการขับเคลื่อนการดำเนินงาน

ความรู้ ความเหมาะสมของบุคลากร

ทักษะการดำเนินการ

การให้ความสำคัญทางการท่องเที่ยว

2. โอกาส อุปสรรค ในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม

เศรษฐกิจ

การเมืองและกฎหมาย

เทคโนโลยี

ปัจจัยระหว่างประเทศ

ตอนที่ 4 การดำเนินการด้านการท่องเที่ยว

1. การดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในปัจจุบัน

.....

.....

2. การดำเนินการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในปัจจุบัน

.....

.....

ตอนที่ 5 ทิศทางการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน

1. แผนนโยบายและแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรอุทยานธรณีโลกในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชและการส่งเสริมความเป็นมรดกโลกเพื่อการท่องเที่ยว

.....

.....

2. ประโยชน์หรือข้อดีจากการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ด้านเศรษฐกิจ/ด้านสังคมและวัฒนธรรม/ด้านสิ่งแวดล้อม

3. ปัญหาหรือข้อเสียจากการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ด้านเศรษฐกิจ/ด้านสังคมและวัฒนธรรม/ด้านสิ่งแวดล้อม

4. โอกาสในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ด้านเศรษฐกิจ/ด้านสังคมและวัฒนธรรม/ด้านสิ่งแวดล้อม

5. อุปสรรคในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ด้านเศรษฐกิจ/ด้านสังคมและวัฒนธรรม/ด้านสิ่งแวดล้อม

6. แนวทางการบริหารจัดการเพื่อความยั่งยืนการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ด้านเศรษฐกิจ

ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านการส่งเสริมการตลาด

7. ความต้องการความร่วมมือจากส่วนรวมและแนวทางการบูรณาการเพื่อการบริหารงานการท่องเที่ยวจากภาครัฐ นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) และภาคชุมชน

.....

8. แนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

การส่งเสริม/การตลาด/การประชาสัมพันธ์/การร่วมมือกับพันธมิตรแหล่งท่องเที่ยว.....

.....

9. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

การพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว

ด้านการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อศักยภาพรองรับการท่องเที่ยว

10. ทิศทางการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในอนาคต

11. ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2

2.3 นักวิชาการที่เกี่ยวข้อง

กับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

เลขที่แบบสัมภาษณ์ วันที่สัมภาษณ์ เวลา ถึง

แบบสัมภาษณ์

แผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว

แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช

A STRATEGIC PLAN FOR THE INTEGRATED PROMOTION AND
POTENTIAL DEVELOPMENT OF SUSTAINABLE TOURISM OF KHORAT GEOPARK

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้จัดทำขึ้นสำหรับใช้ในการศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์ โดยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยว โรงแรมและธุรกิจบริการ วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

ข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ ถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งจะถูกปกปิดเป็นความลับและจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ข้อมูลจะถูกนำไปใช้ทางการศึกษาเท่านั้น โดยผ่านการประมวลวิเคราะห์และสังเคราะห์ออกมาเป็นภาพรวมเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ในการได้รู้ถึงแนวทางและสามารถจัดลำดับความสำคัญด้านการส่งเสริมและการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม โดยใช้แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน นอกจากนี้ยังสามารถนำไปประเดิมในแผนยุทธศาสตร์นี้ ไปเป็นส่วนหนึ่งของแผนส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดนครราชสีมาหรืออุทยานธรณีอื่น ๆ ได้

ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ ตามความเป็นจริง และตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ขอขอบคุณอย่างสูง

นายดิณณ์เทพย์ รุ่งศรีตระกูล

ผู้วิจัย

แบบสัมภาษณ์ 2.3-1/5

ประเด็นคำถามสัมภาษณ์เพื่อการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

ประเด็นคำถาม

1. สถานการณ์ สภาพแวดล้อม ความนิยมและทัศนคติต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันระดับจังหวัดและระดับประเทศ ในทัศนคติของผู้ให้สัมภาษณ์
2. มุมมองการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลกของประเทศไทยในทัศนคติของผู้ให้สัมภาษณ์
3. นโยบายในหน่วยงานของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช
4. นโยบายในหน่วยงานของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช
5. ทิศทางการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในระยะ 5-10 ปีข้างหน้า

คำชี้แจง

1. ใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ ประมาณ 30 นาที - 2 ชั่วโมง ตามความอนุเคราะห์ของท่านหรือตามเนื้อหาของประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์
2. ข้อมูลการสัมภาษณ์ทั้งหมดจะถูกเก็บเป็นความลับ ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น โดยนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม ไม่ได้ระบุเฉพาะเจาะจงให้ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านใดท่านหนึ่ง
3. ผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเสียงการสัมภาษณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลและข้อมูลในเอกสารบันทึกจะถูกทำลายหลังกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จสิ้นแล้ว
4. ผู้วิจัยขออนุญาตถ่ายภาพการสัมภาษณ์เพื่อเก็บบันทึกเป็นหลักฐานประกอบการทำวิทยานิพนธ์
5. ผู้วิจัยขออนุญาตนำผู้ช่วยนักวิจัยจำนวน 1-2 คน ร่วมเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่ท่านได้ให้ความอนุเคราะห์และเสียสละเวลา
ในการให้ความร่วมมือตอบแบบสัมภาษณ์ครั้งนี้

โครงสร้างแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้วิจัย

รายละเอียด: แบบสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช มีจำนวนทั้งสิ้น 5 ตอน ประกอบด้วย

- ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์
- ตอนที่ 2 สถานการณ์ ความนิยมและทัศนคติต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว
- ตอนที่ 3 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก
- ตอนที่ 4 การดำเนินการด้านการท่องเที่ยว
- ตอนที่ 5 ทิศทางการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ นามสกุล
2. อาชีพ/ตำแหน่ง สถานที่ปฏิบัติงาน
3. หน้าที่และความเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว
4. ระยะเวลาการทำงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปี เดือน
5. สถานที่ติดต่อ โทรศัพท์

ตอนที่ 2 สถานการณ์ ความนิยมและทัศนคติต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

1. สถานการณ์ สภาพแวดล้อม ความนิยมและทัศนคติต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันในระดับจังหวัด

.....

.....

.....

2. สถานการณ์ สภาพแวดล้อม ความนิยมและทัศนคติต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันในระดับประเทศ

.....

.....

.....

3. มุมมองการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลก

.....

.....

4. มุมมองการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

.....

.....

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก

1. จุดแข็ง จุดอ่อน ในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

กลยุทธ์ในการบริหารงาน

โครงสร้างการบริหารระหว่างหน่วยงาน

รูปแบบการบริหาร

ระบบการขับเคลื่อนการดำเนินงาน

ความรู้ ความเหมาะสมของบุคลากร

ทักษะการดำเนินการ

การให้ความสำคัญทางการท่องเที่ยว

2. โอกาส อุปสรรค ในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม

เศรษฐกิจ

การเมืองและกฎหมาย

เทคโนโลยี

ปัจจัยระหว่างประเทศ

ตอนที่ 4 การดำเนินการด้านการท่องเที่ยว

1. การดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในปัจจุบัน

.....

.....

2. การดำเนินการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในปัจจุบัน

.....

.....

ตอนที่ 5 ทิศทางการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน

1. แผนนโยบายและแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรอุทยานธรณีโลกในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชและการส่งเสริมความเป็นมรดกโลกเพื่อการท่องเที่ยว

.....

.....

2. ประโยชน์หรือข้อดีจากการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ด้านเศรษฐกิจ/ด้านสังคมและวัฒนธรรม/ด้านสิ่งแวดล้อม

3. ปัญหาหรือข้อเสียจากการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ด้านเศรษฐกิจ/ด้านสังคมและวัฒนธรรม/ด้านสิ่งแวดล้อม

4. โอกาสในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ด้านเศรษฐกิจ/ด้านสังคมและวัฒนธรรม/ด้านสิ่งแวดล้อม

5. อุปสรรคในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ด้านเศรษฐกิจ/ด้านสังคมและวัฒนธรรม/ด้านสิ่งแวดล้อม

6. แนวทางการบริหารจัดการเพื่อความยั่งยืนการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ด้านเศรษฐกิจ

ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านการส่งเสริมการตลาด

7. ความต้องการความร่วมมือจากส่วนรวมและแนวทางการบูรณาการเพื่อการบริหารงานการท่องเที่ยวจากภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) และภาคชุมชน

.....

8. แนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

การส่งเสริม/การตลาด/การประชาสัมพันธ์/การร่วมมือกับพันธมิตรแหล่งท่องเที่ยว.....

.....

9. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

การพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว

ด้านการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อศักยภาพรองรับการท่องเที่ยว

10. ทิศทางการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในอนาคต

11. ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2

2.4 องค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้อง กับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

เลขที่แบบสัมภาษณ์ วันที่สัมภาษณ์ เวลา ถึง

แบบสัมภาษณ์

แผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว

แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช

A STRATEGIC PLAN FOR THE INTEGRATED PROMOTION AND
POTENTIAL DEVELOPMENT OF SUSTAINABLE TOURISM OF KHORAT GEOPARK

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้จัดทำขึ้นสำหรับใช้ในการศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์ โดยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยว โรงแรมและธุรกิจบริการ วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

ข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ ถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งจะถูกปกปิดเป็นความลับและจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ข้อมูลจะถูกนำไปใช้ทางการศึกษาเท่านั้น โดยผ่านการประมวลวิเคราะห์และสังเคราะห์ออกมาเป็นภาพรวมเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ในการได้รู้ถึงแนวทางและสามารถจัดลำดับความสำคัญด้านการส่งเสริมและการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม โดยใช้แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน นอกจากนี้ยังสามารถนำประเด็นในแผนยุทธศาสตร์นี้ ไปเป็นส่วนหนึ่งของแผนส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดนครราชสีมาหรืออุทยานธรณีอื่น ๆ ได้

ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ ตามความเป็นจริง และตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ขอขอบคุณอย่างสูง

นายดิณณเทพย์ รุ่งศรีตระกูล

ผู้วิจัย

ประเด็นคำถามสัมภาษณ์เพื่อการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

ประเด็นคำถาม

1. ผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของสังคมจากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันระดับจังหวัดและระดับประเทศ ในทัศนคติของผู้ให้สัมภาษณ์
2. ผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของสังคมจากการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลกของประเทศไทยในทัศนคติของผู้ให้สัมภาษณ์
3. ผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของสังคมจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช
4. ผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของสังคมจากการสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช
5. แนวโน้มผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของสังคมจากการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในระยะ 5-10 ปีข้างหน้า

คำชี้แจง

1. ใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ ประมาณ 30 นาที - 2 ชั่วโมง ตามความอนุเคราะห์ของท่านหรือตามเนื้อหาของประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์
2. ข้อมูลการสัมภาษณ์ทั้งหมดจะถูกเก็บเป็นความลับ ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น โดยนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม ไม่ได้ระบุเฉพาะเจาะจงให้ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านใดท่านหนึ่ง
3. ผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเสียงการสัมภาษณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลและข้อมูลในเอกสารบันทึกจะถูกทำลายหลังกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จสิ้นแล้ว
4. ผู้วิจัยขออนุญาตถ่ายภาพการสัมภาษณ์เพื่อเก็บบันทึกเป็นหลักฐานประกอบการทำวิทยานิพนธ์
5. ผู้วิจัยขออนุญาตนำผู้ช่วยนักวิจัยจำนวน 1-2 คน ร่วมเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่ท่านได้ให้ความอนุเคราะห์และเสียสละเวลา
ในการให้ความร่วมมือตอบแบบสัมภาษณ์ครั้งนี้

โครงสร้างแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้วิจัย

รายละเอียด: แบบสัมภาษณ์หน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช มีจำนวนทั้งสิ้น 5 ตอน ประกอบด้วย

- ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์
- ตอนที่ 2 ผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงของสังคมจากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว
- ตอนที่ 3 ผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงของสังคมจากการดำเนินการด้านท่องเที่ยว
- ตอนที่ 4 แนวโน้มและผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงจากการท่องเที่ยว
- ตอนที่ 5 ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ นามสกุล
2. อาชีพ/ตำแหน่ง สถานที่ปฏิบัติงาน
3. หน้าที่และความเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว
4. ระยะเวลาการทำงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปี เดือน
5. สถานที่ติดต่อ โทรศัพท์

ตอนที่ 2 ผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงของสังคมจากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

1. สถานการณ์ผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันในระดับจังหวัด

ด้านเศรษฐกิจ

ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ด้านสิ่งแวดล้อม

2. สถานการณ์ผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันในระดับประเทศ

ด้านเศรษฐกิจ

ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ด้านสิ่งแวดล้อม

3. มุมมองผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ จากการส่งเสริมการท่องเที่ยวแหล่งมรดกโลกหรืออุทยานธรณีโลก

ด้านเศรษฐกิจ

ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ด้านสิ่งแวดล้อม

ตอนที่ 3 ผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงของสังคมจากการดำเนินการด้านท่องเที่ยว

1. ผลกระทบจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในปัจจุบัน

.....

.....

2. ผลกระทบจากการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในปัจจุบัน

.....

.....

ตอนที่ 4 แนวโน้มและผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงจากการท่องเที่ยว

1. แนวโน้มและผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงจากการดำเนินการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในอนาคต

ด้านเศรษฐกิจ

ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ด้านสิ่งแวดล้อม

2. ประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมและพัฒนการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

.....

.....

3. ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

.....

.....

4. การบริหารจัดการปัญหาหรือผลกระทบเพื่อความยั่งยืนการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ด้านเศรษฐกิจ

ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ด้านสิ่งแวดล้อม

5. ความต้องการความร่วมมือจากส่วนรวมและการบูรณาการเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบต่องสังคมในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชจากภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ และภาคชุมชน

.....

.....

6. แนวทางการจัดการเพื่อลดปัญหาหรือผลกระทบจากการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

.....

.....

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2

2.5 ผู้แทนภาคชุมชนที่เกี่ยวข้อง กับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

เลขที่แบบสัมภาษณ์ วันที่สัมภาษณ์ เวลา ถึง

แบบสัมภาษณ์

แผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว

แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช

A STRATEGIC PLAN FOR THE INTEGRATED PROMOTION AND
POTENTIAL DEVELOPMENT OF SUSTAINABLE TOURISM OF KHORAT GEOPARK

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้จัดทำขึ้นสำหรับใช้ในการศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์ โดยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยว โรงแรมและธุรกิจบริการ วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

ข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ ถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งจะถูกปกปิดเป็นความลับและจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ข้อมูลจะถูกนำไปใช้ทางการศึกษาเท่านั้น โดยผ่านการประมวลวิเคราะห์และสังเคราะห์ออกมาเป็นภาพรวมเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ในการได้รู้ถึงแนวทางและสามารถจัดลำดับความสำคัญด้านการส่งเสริมและการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม โดยใช้แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน นอกจากนี้ยังสามารถนำประเด็นในแผนยุทธศาสตร์นี้ ไปเป็นส่วนหนึ่งของแผนส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดนครราชสีมาหรืออุทยานธรณีอื่น ๆ ได้

ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ ตามความเป็นจริง และตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ขอขอบคุณอย่างสูง

นายดิณณเทพย์ รุ่งศรีตระกูล

ผู้วิจัย

แบบสัมภาษณ์ 2.5-1/5

ประเด็นคำถามสัมภาษณ์เพื่อการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

ประเด็นคำถาม

1. สถานการณ์ สภาพแวดล้อม ความนิยมและทัศนคติต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันระดับจังหวัดและระดับประเทศ ในทัศนคติของผู้ให้สัมภาษณ์
2. มุมมองการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลกของประเทศไทยในทัศนคติของผู้ให้สัมภาษณ์
3. การสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช
4. การสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช
5. ทิศทางการท่องเที่ยวและแนวทางการช่วยพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในระยะ 5-10 ปีข้างหน้า

คำชี้แจง

1. ใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ ประมาณ 30 นาที - 2 ชั่วโมง ตามความอนุเคราะห์ของท่านหรือตามเนื้อหาของประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์
2. ข้อมูลการสัมภาษณ์ทั้งหมดจะถูกเก็บเป็นความลับ ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น โดยนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม ไม่ได้ระบุเฉพาะเจาะจงให้ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านใดท่านหนึ่ง
3. ผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเสียงการสัมภาษณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลและข้อมูลในเอกสารบันทึกจะถูกทำลายหลังกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จสิ้นแล้ว
4. ผู้วิจัยขออนุญาตถ่ายภาพการสัมภาษณ์เพื่อเก็บบันทึกเป็นหลักฐานประกอบการทำวิทยานิพนธ์
5. ผู้วิจัยขออนุญาตนำผู้ช่วยนักวิจัยจำนวน 1-2 คน ร่วมเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่ท่านได้ให้ความอนุเคราะห์และเสียสละเวลา
ในการให้ความร่วมมือตอบแบบสัมภาษณ์ครั้งนี้

โครงสร้างแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้วิจัย

รายละเอียด: แบบสัมภาษณ์ผู้แทนภาคชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช มีจำนวนทั้งสิ้น 5 ตอน ประกอบด้วย

- ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์
- ตอนที่ 2 สถานการณ์ ความนิยมและทัศนคติต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว
- ตอนที่ 3 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก
- ตอนที่ 4 การดำเนินการด้านการท่องเที่ยว
- ตอนที่ 5 ทิศทางการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ นามสกุล
2. อาชีพ/ตำแหน่ง สถานที่ปฏิบัติงาน
3. หน้าที่และความเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว
4. ระยะเวลาการทำงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปี เดือน
5. สถานที่ติดต่อ โทรศัพท์

ตอนที่ 2 สถานการณ์ ความนิยมและทัศนคติต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

1. สถานการณ์ สภาพแวดล้อม ความนิยมและทัศนคติต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันในระดับจังหวัด

.....

.....

.....

2. สถานการณ์ สภาพแวดล้อม ความนิยมและทัศนคติต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันในระดับประเทศ

.....

.....

.....

3. มุมมองการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลก

.....

.....

4. มุมมองการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

.....

.....

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก

1. จุดแข็ง จุดอ่อน ในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

กลยุทธ์ในการบริหารงาน

โครงสร้างการบริหารระหว่างหน่วยงาน

รูปแบบการบริหาร

ระบบการขับเคลื่อนการดำเนินงาน

ความรู้ ความเหมาะสมของบุคลากร

ทักษะการดำเนินการ

การให้ความสำคัญทางการท่องเที่ยว

2. โอกาส อุปสรรค ในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม

เศรษฐกิจ

การเมืองและกฎหมาย

เทคโนโลยี

ปัจจัยระหว่างประเทศ

ตอนที่ 4 การดำเนินการด้านการท่องเที่ยว

1. การดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในปัจจุบัน

.....

.....

2. การดำเนินการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในปัจจุบัน

.....

.....

ตอนที่ 5 ทิศทางการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน

1. แผนนโยบายและแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรอุทยานธรณีโลกในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชและการส่งเสริมความเป็นมรดกโลกเพื่อการท่องเที่ยว

.....

.....

2. ประโยชน์หรือข้อดีจากการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ด้านเศรษฐกิจ/ด้านสังคมและวัฒนธรรม/ด้านสิ่งแวดล้อม

3. ปัญหาหรือข้อเสียจากการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ด้านเศรษฐกิจ/ด้านสังคมและวัฒนธรรม/ด้านสิ่งแวดล้อม

4. โอกาสในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ด้านเศรษฐกิจ/ด้านสังคมและวัฒนธรรม/ด้านสิ่งแวดล้อม

5. อุปสรรคในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ด้านเศรษฐกิจ/ด้านสังคมและวัฒนธรรม/ด้านสิ่งแวดล้อม

6. แนวทางการบริหารจัดการเพื่อความยั่งยืนการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

ด้านเศรษฐกิจ

ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านการส่งเสริมการตลาด

7. ความต้องการความร่วมมือจากส่วนรวมและแนวทางการบูรณาการเพื่อการบริหารงานการท่องเที่ยวจากภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO)

.....

8. แนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

การส่งเสริม/การตลาด/การประชาสัมพันธ์/การร่วมมือกับพันธมิตรแหล่งท่องเที่ยว.....

.....

9. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

การพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว

ด้านการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อศักยภาพรองรับการท่องเที่ยว

10. ทิศทางการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในอนาคต

11. ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

แบบสอบถามความคิดเห็นข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว
เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว
แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช
A STRATEGIC PLAN FOR THE INTEGRATED PROMOTION AND POTENTIAL DEVELOPMENT OF
SUSTAINABLE TOURISM OF KHORAT GEOPARK

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นสำหรับใช้ในการศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์ โดยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยว โรงแรมและธุรกิจบริการ วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

ข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ ถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งจะถูกปกปิดเป็นความลับและจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลจะถูกนำไปใช้ทางการศึกษาเท่านั้น โดยผ่านการประมวลวิเคราะห์และสังเคราะห์ออกมาเป็นภาพรวมเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ในการได้รู้ถึงแนวทางและสามารถจัดลำดับความสำคัญด้านการส่งเสริมและการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม โดยใช้แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน นอกจากนี้ยังสามารถนำไปประเด็นในแผนยุทธศาสตร์นี้ ไปเป็นส่วนหนึ่งของแผนส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดนครราชสีมาหรืออุทยานธรณีอื่น ๆ ได้

ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ ตามความเป็นจริงและตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ขอขอบคุณอย่างสูง
 นายดิณณ์เทพย์ รุ่งศรีตระกูล
 ผู้วิจัย

โทร 063-2634566

Email: rungsritrakul@gmail.com

แบบสอบถามความคิดเห็นข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว
เพื่อจัดทำ แผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว

แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช

รายละเอียด: แบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 พฤติกรรมและแรงจูงใจในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช
 - ตอนที่ 3 องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช
 - ตอนที่ 4 ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

1. เพศ () ชาย () หญิง () ไม่ระบุ

2. อายุ () ต่ำกว่า 22 ปี () 22-35 ปี
 () 36-60 ปี () 61 ปี ขึ้นไป

3. การศึกษา () ต่ำกว่าปริญญาตรี () ปริญญาตรี
 () สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ () ข้าราชการ/พวง.รัฐ () พนักงานเอกชน
 () นักเรียน/นักศึกษา () อื่น ๆ โปรดระบุ

 () ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/รับจ้าง/เกษตรกร

5. รายได้ () ไม่เกิน 15,000 บาท () 15,001 – 30,000 บาท
 () มากกว่า 30,000 บาท

ตอนที่ 2 พฤติกรรมและแรงจูงใจในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

2.1 ลักษณะพฤติกรรมส่วนบุคคลในการเดินทางท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

1. ท่านเดินทางมาจากพื้นที่ใด

- () พื้นที่จังหวัดนครราชสีมา () กรุงเทพมหานคร/ปริมณฑล
 () ภาคกลาง () ภาคเหนือ () ภาคอีสาน
 () ภาคตะวันออก () ภาคตะวันตก () ภาคใต้

2. ท่านใช้พาหนะใดในการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้

- () รถจักรยานยนต์ () รถยนต์ส่วนตัว
 () รถสาธารณะ/ประจำทาง () รถเช่าเหมา/รถรับจ้าง
 () อื่น ๆ โปรดระบุ

3. จุดประสงค์ของท่านในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชครั้งนี้

- () เพื่อการพักผ่อน () ทัศนศึกษา/สนใจพิเศษ/วิจัย
 () เพื่อน/บุคคลอื่นชักชวน () ทางผ่าน/แวะเยี่ยมชม
 () ร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น () อื่น ๆ โปรดระบุ

4. ในการท่องเที่ยวครั้งนี้ ท่านพักค้างคืนหรือไม่

- () ไป-กลับ ไม่พักค้างคืน () พักค้างคืน

5. ท่านทราบข่าวสารการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชจากแหล่งใด

- () อินเทอร์เน็ต () เพื่อน/ญาติ () ข่าว/โฆษณา
 () นิตยสาร/แผ่นพับ () ศูนย์บริการข้อมูล () ป้ายประกาศ
 () บริษัททัวร์ () หน่วยงานหรืออื่น ๆ โปรดระบุ

6. ประเภทสมาชิกในการร่วมเดินทางท่องเที่ยวในครั้งนี้

- () ท่องเที่ยวคนเดียว () ท่องเที่ยวกับเพื่อน () ท่องเที่ยวกับครอบครัว
 () ท่องเที่ยวกับหน่วยงาน () อื่น ๆ โปรดระบุ

7. จำนวนสมาชิกร่วมเดินทาง (รวมตัวท่านเอง) ในการมาท่องเที่ยวครั้งนี้

- () 1 คน () 2-5 คน () 6-10 คน
() 11-20 คน () 20-50 คน () 51 คนขึ้นไป

8. ประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่ท่านสนใจเที่ยวในครั้งนี้

- () ประเภทธรณีวิทยา () ประเภทวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์
() ประเภทนิเวศวิทยา () ร่วม/ชม กิจกรรม ประเพณี
() รวมหลายประเภทแหล่งท่องเที่ยว () อื่น ๆ โปรดระบุ

9. เฉลี่ยประมาณค่าใช้จ่ายต่อ 1 คน สำหรับการเที่ยวครั้งนี้

- () ไม่เกิน 500 บาท () 501 – 1,000 บาท
() 1,001 – 2,000 บาท () มากกว่า 2,000 บาท

10. ในระยะเวลา 5 ปี ท่านคาดว่าจะเดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชกี่ครั้ง (รวมครั้งนี้)

- () 1 ครั้ง () 2-4 ครั้ง () 5 ครั้งขึ้นไป

2.2 พฤติกรรมในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ที่	พฤติกรรมในการท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ความสนใจในทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช						
1	แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราชมีความ น่าสนใจ ตรงตามความสนใจของท่าน					
2	ท่านมีความสนใจแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ประเภทธรณีวิทยา เช่น เขาควงดำ ซากไดโนเสาร์- ช้างดึกดำบรรพ์ ซากไม้กลายเป็นหิน					
3	ท่านมีความสนใจแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ประเภทนิเวศวิทยา เช่น เขตป่าไม้ สวนพฤกษศาสตร์ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ					

ที่	พฤติกรรมในการท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง (5)	เห็นด้วย (4)	ไม่แน่ใจ (3)	ไม่ เห็นด้วย (2)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง (1)
4	ท่านมีความสนใจแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ประเภทวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เช่น โบราณสถาน พระนอน วัด อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี					
5	ท่านมีความสนใจแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ประเภทกิจกรรม ประเพณี เช่น งานกินเข้าคำ งานวัน ฉลองชัยชนะท้าวสุรนารี งานแห่เทียน					
ความต้องการในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช						
1	ท่านต้องการเดินทางไปยังสถานที่ใหม่ ๆ ที่ไม่เคยไป					
2	ท่านต้องการพบปะผู้คนใหม่ ๆ					
3	ท่านต้องการสัมผัสวัฒนธรรมหรือประเพณีใหม่ ๆ					
4	ท่านต้องการศึกษาสิ่งที่น่าสนใจในแหล่งท่องเที่ยว					
5	ท่านต้องการท่องเที่ยวเพื่อเป็นการพักผ่อน					
6	ท่านต้องการใช้เวลากับครอบครัวหรือญาติ					
7	ท่านต้องการความสนุกสนานกับเพื่อน/ผู้อื่น					
8	ท่านต้องการแวะเที่ยวชมอุทยานธรณีโคราชใน ระหว่างการเดินทางไปยังจุดหมายสถานที่อื่น					
9	ท่านต้องการร่วมกิจกรรมในพื้นที่ท่องเที่ยว					
10	ท่านต้องการและชื่นชอบการได้เที่ยวชมสถานที่ที่ได้รับ การประกาศให้เป็นแหล่งมรดกโลก					
แรงจูงใจในการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช						
1	สถานที่ท่องเที่ยวอยู่ไม่ไกล ใช้เวลาในการเดินทาง ไม่นาน สามารถท่องเที่ยวได้ง่าย					
2	ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเหมาะสม ราคาถูก					
3	อุทยานธรณีโคราชได้รับการประกาศให้เป็นอุทยาน ธรณีโลกแห่งใหม่ขององค์การยูเนสโก					
4	มีผู้แนะนำหรือบอกกล่าวให้มาท่องเที่ยว					

ตอนที่ 3 องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด แต่ถ้าหากท่านไม่รู้จักรหรือไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้ ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องไม่มีข้อมูล

3.1 ท่านมีความรู้สึกพึงพอใจในศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช ต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด

ที่	แหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช	ระดับความคิดเห็น					ไม่มี ข้อมูล
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมืองนครราชสีมา							
1	พิพิธภัณฑท์ไม้กลายเป็นหินฯ						
2	แหล่งไดโนเสาร์โคราช						
3	บ่อดินภูเขาทอง						
4	กำแพงประตูปมพล อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี						
5	พิพิธภัณฑท์เมืองนครราชสีมา						
6	ปราสาทหินพนมวัน						
7	พิพิธภัณฑท์ซากดึกดำบรรพ์โคกสูง						
8	โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ หนองระเวียง						
9	สวนพฤกษศาสตร์ มทส.						
แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอสี่คิ้ว							
10	กุมภลักษณ์มอจะบก						
11	แหล่งหินตัดสี่คิ้ว						
12	วัดป่าเขาหินตัด						
13	ถ้ำเขาจันทร์งามและภาพเขียนสี						
14	ผายายเที่ยง						
15	จุดชมวิวยายายเที่ยง						
16	ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ คลองไผ่						
17	หินทรายเขียวซัดกระสังข์						
18	ผาบุคา – ผาคูรัก						
19	วัดพระพุทธบาทคีรีวันนเขาพริก						
20	ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชฯ บ้านยวน						
แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอลำทะเมนชัย							
21	ตลาดน้ำฉำ						

ที่	แหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช	ระดับความคิดเห็น					ไม่มี ข้อมูล
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
22	บ่อเกลือหนองสรวง						
23	บ่อดินโป่งแดง						
แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอสูงเนิน							
24	เมืองเสมา						
25	พระนอน						
26	ปราสาทเมืองแขก						
27	น้ำตกวะภูแก้ว						
28	วัดป่าภูผาสูง						
29	น้ำตกวังเณร						
30	พุบาตาล						
31	วัดเขาขาด						
32	เขาสามลิส้าง						
33	แหล่งหินตัดสูงเนิน						
แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ							
34	พิพิธภัณฑ์ซากดึกดำบรรพ์ตำบลท่าช้าง						
35	บ่อทรายบ้านพระพุทธร						
ประเพณี กิจกรรม ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช							
36	งานฉลองวันแห่งชัยชนะของท้าวสุรนารี						
37	งานแห่เทียนพรรษาโคราช						
38	ประเพณีกินเข้าคำเมืองสูงเนิน						

3.2 ท่านมีความรู้สึกพึงพอใจ วิธีการเดินทางและความเหมาะสมในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

ที่	การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็น					ไม่มี ข้อมูล
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
1	การเดินทางโดยรถจักรยานยนต์ส่วนตัว หรือรถยนต์ส่วนตัว						
2	การเดินทางโดยรถโดยสารสาธารณะหรือ รถขนส่งประจำทาง						

ที่	การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็น					ไม่มีข้อมูล
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
3	การเดินทางโดยรถโค้ช รถตู้เช่าเหมา รถสองแถวรับจ้าง						
4	การเดินทางโดยรถไฟ						

3.3 ท่านมีความรู้สึกพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกต่อไปนี้ในแหล่งท่องเที่ยว ในด้านความเหมาะสมและความพร้อมในการรับรองนักท่องเที่ยว มากน้อยเพียงใด

ที่	สิ่งอำนวยความสะดวก ในแหล่งท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็น					ไม่มีข้อมูล
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
1	เส้นทางการจราจร ถนนสายหลักเข้าสู่ พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว						
2	เส้นทางการจราจร ถนนสายรองเชื่อม แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียงกัน						
3	ที่พักแรมในแหล่งท่องเที่ยวมีเพียงพอและ เหมาะสม						
4	ร้านอาหารในแหล่งท่องเที่ยวมีเพียงพอ และเหมาะสม						
5	แหล่งจำหน่ายสินค้า ศูนย์การค้า ร้าน สะดวกซื้อ ร้านขายของชำ						
6	แหล่งจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง ของฝาก						
7	ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว						
8	สถานที่จอดรถ						
9	จุดบริการห้องน้ำสาธารณะ						
10	ป้ายบอกข้อมูลท่องเที่ยว ป้ายบอกทาง						

3.4 ท่านมีความรู้สึกพึงพอใจสาธารณูปโภคพื้นฐานต่อไปนี้ในแหล่งท่องเที่ยว ในด้านความเหมาะสมและความพร้อมในการรับรองนักท่องเที่ยว มากน้อยเพียงใด

ที่	สาธารณูปโภคพื้นฐาน ในแหล่งท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็น					ไม่มี ข้อมูล
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
1	ไฟฟ้า ความสว่าง						
2	น้ำประปา น้ำสะอาด สำหรับอุปโภคบริโภค						
3	ด้านการเงิน (ธนาคาร ATM แลกเปลี่ยนเงิน)						
4	ระบบสัญญาณและเครือข่ายโทรศัพท์						
5	สถานพยาบาล การบริการด้านสาธารณสุข						
6	การดูแลรักษาความปลอดภัย ในแหล่งท่องเที่ยว						

3.5 ท่านมีความรู้สึกพึงพอใจการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในประเด็นต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด

ที่	รูปแบบการส่งเสริมและ ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็น					ไม่มี ข้อมูล
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
1	ท่านมีความพึงพอใจในสถานที่ แหล่ง ท่องเที่ยวที่ไปเยือน						
2	ท่านมีความพึงพอใจในวิธีการเดินทางและ ความเหมาะสมในการเข้าถึงแหล่ง ท่องเที่ยว						
3	ท่านมีความพึงพอใจในสิ่งอำนวยความสะดวก ที่มีไว้สำหรับการให้บริการในแหล่ง ท่องเที่ยว						
4	ท่านมีความพึงพอใจในสาธารณูปโภค พื้นฐานที่มีไว้สำหรับการให้บริการในแหล่ง ท่องเที่ยว						
5	ท่านมีความพึงพอใจในมนุษยสัมพันธ์ ความรู้ความสามารถ และการให้บริการ ของบุคลากรในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว						

ที่	รูปแบบการส่งเสริมและ ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็น					ไม่มี ข้อมูล
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
6	ท่านมีความพึงพอใจในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช						
7	ท่านมีความพึงพอใจในรูปแบบหรือกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช						
8	ท่านมีความพึงพอใจในภาพรวมของการท่องเที่ยวอุทยานธรณีในครั้งนี้						
9	ท่านจะกลับมาท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชอีกในครั้งต่อไป						
10	ท่านจะบอกต่อหรือประชาสัมพันธ์ให้บุคคลอื่นมาท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช						

3.6 ท่านมีความต้องการให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชในประเด็นดังต่อไปนี้ อย่างน้อยเพียงใด

ที่	การส่งเสริมการท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็น					ไม่มี ข้อมูล
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
1	การส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง						
2	การพัฒนาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง						
3	การสนับสนุนให้ลดค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว เช่น ค่าบัตรเข้าชม ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าสินค้าพื้นเมือง						
4	การประชาสัมพันธ์ข่าวสารการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชอย่างต่อเนื่อง เป็นประจำ						

ที่	การส่งเสริมการท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็น					ไม่มีข้อมูล
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
5	การเพิ่มช่องทางการรับรู้ ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอุทยานธรณีโคราช เช่น Website, Facebook, ป้ายประชาสัมพันธ์						
6	การส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมของอุทยานธรณีโคราชและเผยแพร่ข้อมูลให้ผู้สนใจได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง						
7	การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรหรือชุมชนในพื้นที่ เพื่อรองรับการท่องเที่ยว						
8	การเสนอขายแพ็คเกจโปรแกรมท่องเที่ยวโดยบริษัทท่องเที่ยว						
9	การจัดทำเส้นทางเชื่อมแหล่งท่องเที่ยวภายในอุทยานธรณีโคราช						
10	การจัดทำเส้นทางเชื่อมอุทยานธรณีโคราชกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกัน						

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราช ด้านองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยว หรือในด้านอื่น ๆ

แบบสอบถาม 11/11

ภาคผนวก ข หนังสือเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ที่ อว ๗๓๒๗/ว๐๐๑๑

วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา
๕๕ อาคารเวฟเพลส ชั้น ๘ แขวงลุมพินี
เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐

๒๖ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจษฎา ความคื่นเคย
อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๗ ฉบับ

ด้วย นายติณณัฏฐ์ รุ่งศรีตระกูล รหัสนิสิต ๖๕๑๖๐๒๖๖ นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว โรงแรมและธุรกิจบริการ วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “แผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.เสรี วงษ์มณฑา เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ วิทยาลัยการจัดการ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและมีประสบการณ์สูงในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสำหรับ แผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในเรื่องดังกล่าว จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และหากท่านพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือแล้วเสร็จโปรดแจ้งไปยัง นายติณณัฏฐ์ รุ่งศรีตระกูล รหัสนิสิต ๖๕๑๖๐๒๖๖ โทรศัพท์ ๐๖๓-๒๖๓-๔๕๖๖

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร แพรรค์ศรี)

รักษาการแทนรองคณบดีวิทยาลัยการจัดการ รักษาการแทน
คณบดีวิทยาลัยการจัดการ

งานวิชาการ วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา
โทรศัพท์ ๐๖ ๖๕๕ ๑๑๐๐
โทรสาร ๐๖ ๖๕๕ ๑๑๔๖
E-mail: cmbkk.pr@up.ac.th

ภาพ 21 หนังสือเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจษฎา ความคื่นเคย เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณา
คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ที่ อว ๗๓๒๗/ว๐๐๑๑

วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา
๕๕ อาคารเวฟเพลส ชั้น ๘ แขวงลุมพินี
เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐

๒๖ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล ศรีทอง
อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๗ ฉบับ

ด้วย นายดิณณเทพย์ รุ่งศรีตระกูล รหัสนิต ๖๕๑๖๐๒๖๖ นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว โรงแรมและธุรกิจบริการ วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “แผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.เสรี วงษ์มณฑา เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ วิทยาลัยการจัดการ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและมีประสบการณ์สูง ในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสำหรับ แผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในเรื่องดังกล่าว จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และหากท่านพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือแล้วเสร็จโปรดแจ้งไปยัง นายดิณณเทพย์ รุ่งศรีตระกูล รหัสนิต ๖๕๑๖๐๒๖๖ โทรศัพท์ ๐๖๓-๒๖๓-๔๕๖๖

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร แพรรศรี)

รักษาการแทนรองคณบดีวิทยาลัยการจัดการ รักษาการแทน
คณบดีวิทยาลัยการจัดการ

งานวิชาการ วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา
โทรศัพท์ ๐๖ ๖๕๕ ๑๑๐๐
โทรสาร ๐๖ ๖๕๕ ๑๑๔๖
E-mail: cmbkk.pr@up.ac.th

ภาพ 22 หนังสือเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล ศรีทอง เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคุณภาพ
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ที่ อว ๗๓๒๗/ว๐๐๑๑

วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา
๕๕ อาคารเวฟเพลส ชั้น ๘ แขวงลุมพินี
เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๓๐

๒๖ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอร้องเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์พงษ์ ชินพงษ์
อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๗ ฉบับ

ด้วย นายติณณ์นเทพย์ รุ่งศรีตระกูล รหัสนิสิต ๖๕๑๖๐๒๖๖ นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว โรงแรมและธุรกิจบริการ วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “แผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.เสรี วงษ์มณฑา เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ วิทยาลัยการจัดการ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและมีประสบการณ์สูง ในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสำหรับ แผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในเรื่องดังกล่าว จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และหากท่านพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือแล้วเสร็จโปรดแจ้งไปยัง นายติณณ์นเทพย์ รุ่งศรีตระกูล รหัสนิสิต ๖๕๑๖๐๒๖๖ โทรศัพท์ ๐๖๓-๒๖๓-๕๕๖๖

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร แพรศรี)

รักษาราชการแทนรองคณบดีวิทยาลัยการจัดการ รักษาการแทน
คณบดีวิทยาลัยการจัดการ

งานวิชาการ วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา
โทรศัพท์ ๐๒ ๖๕๕ ๑๑๐๐
โทรสาร ๐๒ ๖๕๕ ๑๑๔๖
E-mail: cmbkk.pr@up.ac.th

ภาพ 23 หนังสือเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์พงษ์ ชินพงษ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณา
คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ที่ อว ๗๓๒๗/ว๐๐๑๑

วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา
๕๕ อาคารเวฟเพลส ชั้น ๘ แขวงลุมพินี
เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐

๒๖ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ดร.ดุสิตพร ฮกทา
รองผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนานักศึกษา
วิทยาลัยการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๗ ฉบับ

ด้วย นายคณินณเทพย์ รุ่งศรีตระกูล รหัสนิสิต ๖๕๑๖๐๒๖๖ นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว โรงแรมและธุรกิจบริการ วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “แผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.เลรี วงษ์มณฑา เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ วิทยาลัยการจัดการ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและมีประสบการณ์สูง ในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสำหรับ แผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในเรื่องดังกล่าว จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และหากท่านพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือแล้วเสร็จโปรดแจ้งไปยัง นายคณินณเทพย์ รุ่งศรีตระกูล รหัสนิสิต ๖๕๑๖๐๒๖๖ โทรศัพท์ ๐๖๓-๒๖๓-๕๕๖๖

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร แพทศรี)

รักษาการแทนรองคณบดีวิทยาลัยการจัดการ รักษาการแทน
คณบดีวิทยาลัยการจัดการ

งานวิชาการ วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา
โทรศัพท์ ๐๒ ๖๕๕ ๑๑๐๐
โทรสาร ๐๒ ๖๕๕ ๑๑๕๖
E-mail: cmbkk.pr@up.ac.th

ภาพ 24 หนังสือเชิญ ดร.ดุสิตพร ฮกทา เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ที่ อว ๗๓๒๗/ว๐๐๑๑

วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา
๕๕ อาคารเวฟเพลส ชั้น ๘ แขวงคุ้มพินิ
เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐

๒๖ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ดร.นุชประวีณ์ ลิขิตศรีณย์
ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๗ ฉบับ

ด้วย นายดิณณเทพย์ รุ่งศรีตระกูล รหัสนิต ๖๕๑๖๐๒๖๖ นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว โรงแรมและธุรกิจบริการ วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “แผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.เสรี วงษ์มณฑา เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ วิทยาลัยการจัดการ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและมีประสบการณ์สูง ในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสำหรับ แผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในเรื่องดังกล่าว จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และหากท่านพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือแล้วเสร็จโปรดแจ้งไปยัง นายดิณณเทพย์ รุ่งศรีตระกูล รหัสนิต ๖๕๑๖๐๒๖๖ โทรศัพท์ ๐๖๓-๒๖๓-๔๕๖๖

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร แพรรศรี)

รักษาราชการแทนรองคณบดีวิทยาลัยการจัดการ รักษาการแทน
คณบดีวิทยาลัยการจัดการ

งานวิชาการ วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา
โทรศัพท์ ๐๖ ๖๕๕ ๑๑๐๐
โทรสาร ๐๖ ๖๕๕ ๑๑๔๖
E-mail: cmhkk.nrdun.ac.th

ภาพ 25 หนังสือเชิญ ดร.นุชประวีณ์ ลิขิตศรีณย์ เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้
ในการวิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	ดิฉฉฉฉฉฉฉฉ รุ่งศรีตระกูล
วัน เดือน ปี เกิด	7 กรกฎาคม 2525
สถานที่เกิด	นครราชสีมา
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2564 กจ.ม. (การจัดการการบิน), สถาบันการบินพลเรือน (สมทบ), มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, นครราชสีมา พ.ศ. 2550 ศศ.บ. (ธุรกิจท่องเที่ยว) (เกียรตินิยมอันดับ 1), มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, กรุงเทพฯ
ที่อยู่ปัจจุบัน	310 ซอย 3 ถนนพระราม 2 แขวงบางมด เขตจอมทอง กรุงเทพฯ
ผลงานตีพิมพ์	ดิฉฉฉฉฉฉฉฉ รุ่งศรีตระกูล, เสรี วงษ์มณฑา, ฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉ และฉฉฉฉฉฉฉฉ รินทร์ ปรีวงศ์กุลธรร. (2568). แผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน อุทยานธรณีโคราช. วารสารวิชาการรัตนบุศย์. 7(1), 244-258. ดิฉฉฉฉฉฉฉฉ รุ่งศรีตระกูล, เสรี วงษ์มณฑา, ฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉ และฉฉฉฉฉฉฉฉ รินทร์ ปรีวงศ์กุลธรร. (2568). ศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานธรณีโคราชเพื่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกในประเทศไทย. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์. 10(6), อยู่ระหว่างการเผยแพร่.